

TKİP Kuruluş Kongresi Belgeleri

Devrimci taktiğin sorunları

E K S E N Y A Y I N C I L I K

*TKİP Kuruluş Kongresi
Belgeleri*

Devrimci taktiğin sorunları

EKSEN

YAYINCILIK

EKSEN Basım Yayın Ltd. Şti.

Laleli Caddesi, No:52/5

Aksaray/İstanbul

Tel: (212) 638 28 83

Fax: (212) 517 39 49

Baskı tarihi : Şubat 2001

Baskı : Kayhan Matbaacılık

ISBN : 975-7271-30-6

TKİP Kuruluş Kongresi
Belgeleri

**Devrimci taktiğin
sorunları**

İÇİNDEKİLER

7 Sunuş

I. BÖLÜM

11 Devrimci Politika ve Taktiğin Sorunları/1

33 Devrimci Politika ve Taktiğin Sorunları/2

48 Devrimci Politika ve Taktiğin Sorunları/3

65 Devrimci Politika ve Taktiğin Sorunları/4

II. BÖLÜM

77 Siyasal Çizgi ve Pratik Çalışmanın Sorunları

92 Siyasal Durum Değerlendirmeleri İçin

Hareket Noktaları

124 Siyasal Değerlendirmeler ile Siyasal

Pratik Bütünlüğü

III. BÖLÜM

143 Siyasal Durum ve Kitle Hareketinin Sorunları

184 Taktik Çizginin Sorunları

213 Taktik Sorunlar Üzerine Tartışmalar

234 Taktik Eylem Çizgisinin Sorunları

IV. BÖLÜM

- 269 Legalitenin Kullanımı Üzerine
281 Devrimci Güç ve Eylem Birliği Sorunu
294 Kırsal Çalışma Sorunu
300 Kadın Çalışması Üzerine

V. BÖLÜM

- 311 Devrimci Taktik/Genel Çerçeve ve Yaklaşımlar
321 Devrimci Taktiğin Sorunları Üzerine Notlar

VI. BÖLÜM

- 337 Ordu İçinde Parti Çalışması Üzerine Notlar
351 Ordu İçinde Çalışma
366 Anti-Militarizm, Askerlik Sorunu ve Gençlik Mücadelesi Üzerine

VII. BÖLÜM

- 379 Reformist Sol, Seçimler ve İttifaklar

Sunuş

Burada sunulan kapsamlı metinlerin de tanıklık ettiği gibi, devrimci taktiğin sorunları TKİP Kuruluş Kongresi çalışmaları içerisinde özel ve ağırlıklı bir yer tutmuştur. Sorunun taşıdığı gencl öncemin yanısıra, partinin kuruluşunu önceleyen süreçle ilgili olarak devrimci politikayı somutlamaktaki yetersizliklerine döne döne vurgu yapan bir hareket için bu anlaşılır bir durumdur. Nitekim klinikteki kitabın ilk ana bölümü temel bir sorun olarak, öteki bölümleri ise vesile olduğunca bu yetersizlikler üzerinde özel bir tarzda durmaktadır.

Devrimci politika ve taktiğin sorunlarının gencl planda taşıdığı özel önem, herhangi bir açıklama gerektirmez. Devrimci bir teorik temel, programa ve bunların ürünü olan devrimci bir stratejik çizgiye sahip olan her devrimci işçi sınıfı partisinin temel amaç ve hedeflerine yürümekteki başarısı, devrimci politika ve taktiğin sorunlarında ne derece ustalaştığı ile sıkı sıkıya bağlantılıdır. TKİP Kuruluş Kongresi bunun bilincinde olarak soruna gereken önemi vermiş, konuyu çok yönlü ve ayrıntılı olarak ele almıştır.

TKİP'nin öteki temel metinlerinde gördüğümüz en temel üstünlüğü burada da, "devrimci taktiğin sorunları" olarak tanımlanmış bu konuda da görmekteyiz. Ele alınan konu hiçbir biçimde partinin kendi dar sorunlarına indirgenmediği gibi, salt belirli bir dönemle de sınırlanmamıştır. Tersine, genelden hareketle, öncelikle konuya ilişkin teorik ve ilkesel bakış açısı, enine boyuna irdelenerek ortaya konulmuş; bu yapılırken, Türkiye sol hareketinin ve partinin kendi kuruluş sürecinin deneyimlerinin eleştirel değerlendirilmesinden en iyi biçimde yararlanılmış; bu, dönemin çok yönlü bir siyasal tahliliyle birleştirilmiş; ve nihayet, tüm bunlardan hareketle

partinin döneme ilişkin taktik çizgisi somutlanmıştır. Kitabın ilk üç ana bölümü bu açıdan birbirini tamamlamakta ve üçüncü bölüm partinin döneme ilişkin taktiğini irdelemekte ve somutlamaktadır.

Bu üç bölüm birbirini organik olarak bütünlemekle birlikte, bu kapsamlı materyal içinde TKİP Kuruluş Kongresi'nin döneme ilişkin tahlilini öncelikle incelemek isteyen okurlar, buna dosdoğru üçüncü bölümden başlayabilirler.

Kitabın dördüncü bölümünde, bazı özel konu ve alanlara ilişkin olarak partinin dönemsel yaklaşımları irdelenmektedir. Beşinci bölümde, kongrede oluşturulan taktik komisyonun sunduğu bir dizi taslak metin içinden yalnızca konunun genel çerçevesine ilişkin olan ikisine yer verilmektedir.

Altıncı bölüm, tümüyle ordu içinde parti çalışmasının sorunlarına ilişkin metinlere ayrılmıştır. Bunlardan ilk ikisi kongre metnidir. Sonuncusu ise bu konuda kongreye bir tartışma platformu hazırlayan Tuna yoldaşın (Ümit Altıntaş) kongre sonrasında aynı konuda kaleme aldığı bir makaledir.

Yedinci bölümü oluşturan son metin, kongre hazırlık sürecinin başlangıç evresinde yapılmış temel önemde bir politik tartışmayı içermektedir. Konu o dönem gündemleşen seçimler vesilesiyle ele alınmış olsa bile, tartışmanın asıl eksenini reformist solun geniş ve çok yönlü bir perspektif içinde irdelenmesidir. Tartışmanın dayandığı temel perspektifler ve ortaya çıkardığı somut sonuçlar bu açıdan günümüze de ışık tutmaktadır.

İçeriğini oluşturan metinlerin tamamı kongreyi izleyen dönemde süreli yayınlar üzerinden kamuoyuna sunulmuş bulunan bu kitabın, devrimci taktiğin teorik-ilkesel ve pratik sorunlarına ilgi duyan her okur için özel bir anlam taşıdığına, umulan yararı fazlasıyla sağlayacağına inanıyoruz.

27 Ocak '01

I. BÖLÜM

Devrimci politika ve taktiğin sorunları/1

Tartışma gündeminin kapsamı

Tuna: Yürütülecek tartışmanın önden belli açıklamalara ihtiyacı var. Önümüzdeki “*Taktik Komisyonu/Notlar*” başlıklı metin, taktik mücadelenin temelde bir dizi alanla; programla stratejiyle, örgütle, eylemle olan ilişkisini ele alıyor ve nasıl bir taktik mücadele gibi daha genel bir çerçeve koyuyor ortaya. Taktik komisyonu tartışmaya bizim taktik mücadeledeki zorlanma alanlarımızla başlamadı. Bunun üzerinde daha sonra yoğunlaştırmak üzere, öncelikle alt parçalarda bir tartışma yürütü (anti-emperyalizm sorunu, demokratik hak ve özgürlük sorunu, Kürt ulusal sorunu ve ekonomik mücadele sorunu temel alanlarında). Bu alt başlıkların ve buradaki taleplerin bu günkü siyasal durumla bağlantılı ele alınışı ile ilgili bir tartışma

nın üzerinden, bu alanlara döndü.

Önümüzdeki metin, bu alt konularla ilgili olarak yapılmış tartışmaların üzerinden ortaya çıkmış bir metin. Sadece bu metin üzerinden tartışmak bir parça dağıtıcı olacak, daha doğrusu yoğunlaşma açısından problem yaratacak. Metnin içerisinde bir dizi yerde, alt konulara ilişkin göndermeler var ve bir ilk kısa metin olarak yazılmaya çalışıldığı ölçüde de yeterince açılmış değil. Buradaki tartışmada, temel eksenler üzerinden bu örnekleri tartışıp, bunun üzerinden yeniden metnin tartışmaya çalıştığı düzeye dönebiliriz. Önümüzdeki metin üzerinden yapılacak tartışmadan sonra, alt konuların nasıl ele alındığı ayrıca tartışılabilir.

“Taktik Komisyonu/Notlar”, tartışma notlarından öteye belli noktalarda bitmiş bir metin gibi duruyor, ama böyle bakılmamalı. Belli ifadelerde kaymalar olmuş olabilir, ifadeye ilişkin sorunlar üzerinde durulmamalı. Önemli olan, metnin temel tartışma konuları üzerinden bir yoğunluk sağlayabilmesidir.

Cihan: Politika yapabilmek için öncelikle çeşitli konularda politik açılımlara sahip olmak gerekir. Bu demokrasi mücadelesidir, emperyalizme karşı mücadeledir, yığınların gündelik istemleri uğruna mücadeledir, Kürt sorunudur vb. Bunun çok değişik alanları var ve bunlar kendi içinde ciddi tartışmalar gerektiren alanlar. Burada konumuz, bu tek tek sorunlar alanını kendi içinde ele almak ve irdelemek değil. Burada konumuz, tüm bu sorunlar alanını kesen bir ortak payda üzerinden devrimci taktiğin, pratik devrimci politikanın sorunlarını tartışmak, tek tek sorunlar alanına da buradan hareketle bakmaktır.

Biz taktik mücadelenin sorunlarıyla ilgili yine bir komisyon kurabilir, fakat bu arada örneğin Kürt sorununa ilişkin taktik açılım sorununu bir başka komisyona da verebilirdik. Kürt sorunu komisyonu olurdu bu sonuncusunun adı, genel olarak taktik komisyonu değil. Ama biz, ön hazırlık sürecinde sınırlı sayıda yoldaşla çalıştığımız ölçüde, hem genel planda taktiğin

ve taktik mücadelenin sorunları (ilkeleri ve pratik sorunları), hem de daha özgül planda, çeşitli temel siyasal sorunlarda döneme ilişkin taktik platformumuzun ortaya konulması gibi, epeyce geniş, biraz karmaşık ve dağıtıcı bir görev alanı tanımlamış olduk bu komisyona.

Aykut: Deyim yerindeyse, taktik önderliğin genel ve özel, temel ve güncel sorunlarını birarada ele alan bir komisyon...

Cihan: Evet. Bugünkü gündemimiz, taktik önderliğin sorunları gibi genel bir çerçevedir. Şu veya bu alandaki taktik açılımımız değil, buna dikkat edelim, fakat taktik önderliğin genel sorunları. Kürt sorununda, demokrasi sorununda, anti-emperyalist mücadele sorununda vb. taktik açılımlarımız, ya da dönemsel taktik platformumuz ayrıca tartışılacaktır. Şu an ise devrimci taktiğin, taktik politika üretebilmenin, bunu başarıyla hayata geçirebilmenin genel ve özel esaslarını, bu alandaki sorunları tartışacağız.

Devrimci taktiğin temel önkoşulları

Ben önce genel planda bazı noktalar üzerinde durmak istiyorum. Öncelikle belirlenmesi gereken bir gerçek var; politika yapmakta yeterince başarılı olamadığımızı uzun bir dönemdir döne döne söylüyoruz. Bu nereden geliyor? İşte bu sorunun da yanıtını kolaylaştırmak için, genelden özele bazı temel noktaları sıralamaya çalışacağım.

Devrimci politika yapabilmek için herşeyden önce sağlam bir teorik temele, açık ve net bir programatik çerçeveye ve bunun bir parçası olarak, devrimci bir stratejik çizgiye sahip olabilmek gerekir. Elbette politika bunlarsız da yapılır. Ama bu dar ve kısır, gelecek perspektifinden yoksun, günübürlük, kendiliğindenci ve dar pratikçi bir politika olur. Ya da Bernstein'ın veciz sözlerinde ifadesini bulan, "Hareket herşey, nihai hedef hiçbir şey!" anlamında reformist bir burjuva ya da küçük-

burjuva politikası olur. Reformizmin ifadesi olan, aslında temel-
de yine de ideolojik özü ve temeli olan, fakat devrimci stratejik
bir hedefi, gelecek ufku olmayan bir politika yapış tarzı olur
bu.

Devrimci politika yapmanın temel koşulu, herşeyden önce,
devrimci bir teorik temelc ve programa, bu çerçevede devrimci
bir stratejik çizgiye sahip olabilmektir. Çünkü devrimci politika
ve taktikler, bu stratejik hedefe ulaşabilmek içindir. Ama, eğer
genelde bir programınız ve stratejik çizginiz varsa, ve doğal
olarak pratikte ona hayat vermek istiyorsanız, bu durumda poli-
tika yapmasını başarmak durumundasınız. Genel doğrularınızı
kitlelere gündelik mücadele içerisinde kavratılabilmek, onları ken-
di stratejik hedef ve amaçlarınıza politika yaparak kazanmak,
onların bilinç ve örgütlenmelerini aynı stratejik hedef çerçeve-
sinde başarıyla geliştirmek, hoşnutsuzluk ve hareketliliklerini
daha ileri noktalara yine başarıyla yönlendirebilmek durumun-
dasınız.

Bu işc doğru ve isabetli devrimci taktiklerle, başarılı bir
politika üretme pratiğiyle sağlanabilir ancak. Politika yapa-
madığınız ölçüde, taktik çizgi üretip bunu hayata geçiremedi-
ğiniz ölçüde, belirlediğiniz genel programatik hedefler, saptad-
ığınız genel stratejik çizgi, kağıt üzerinde kalmaya mahkum-
dur. Güç, politika yapılarak kazanılır. Devrimci politika ise,
ancak bir stratejik perspektif içerisinde yapılabilir. Ama dev-
rimci bir stratejik çizgiyi adım adım hayata geçirebilmek de,
ancak doğru devrimci taktikler ile, ancak pratik politika üret-
mekle ve o politikayı başarıyla uygulamakla olanaklı olabilir.

Geçmiş sürecimiz üzerine değerlendirmeler

Bugün politika yapmakta belirgin biçimde yetersiz kaldık
diyoruz. Hareketimizin gelişme süreçleri irdelendiği zaman, bu-
na çeşitli nedenler göstermek mümkün. Nitekim örgütsel ge-

lişmemizin değişik safhalarında bu konudaki yetersizliklerimizi, bunun nedenlerini tartıştık da. Ama ben, bu kısa tartışmada, bizim gelişme sürecimiz içerisinde politika yapamamanın sorunları üzerinde durmak istemiyorum. Tartışmayı bir başka yana çekmek, vurguyu bir başka alana yapmak istiyorum.

Biz, parti olabildiğimiz bir safhada, artık politika yapabilmek, bunu başarabilmek durumundayız. Parti öncesi örgüt olduğumuz bir dönemde, politikadaki yetersizliklerimizin, bir sınıf adına toplumun karşı karşıya bulunduğu çeşitli somut sorunlar ya da durumlara ilişkin olarak politik açılımlar yapamamamızın anlaşılır bir yanı vardı. Ama bir sınıfın partisi olmak iddiasıyla siyasal mücadele sahnesine, demek oluyor ki sınıflar mücadelesi alanına çıktığımız bir dönemde, politika yapabilmeyi mutlaka başarabilmek durumundayız. Biz bir propaganda örgütü değiliz; genel ilkelerimizin, genel doğrularımızın propagandasıyla yetinmeyiz. Kendi doğrularımızı, kendi politik açılımlarımızı kitlelere anlatmak, kitleleri mücadele içerisinde bu doğrulara kazanmak ve sınıfın ve kitlelerin mücadelesini ileriye taşımak sorumluluğu ile yüzyüze olan bir devrimci örgütüz. Bütün bunlar hep gelip politika yapma, başarılı bir politika pratiği sorununa bağlanıyor.

Pratik politikada en önemli sorunumuz neydi? Biz çok erken tarihlerde politikayı özgüleştirememek gibi bir yetersizlikten yakındık ve politikayı özgüleştirmenin de çok büyük ölçüde bir yerel inisiyatif sorunu olduğunu söyledik. Parti öncesi bir örgüttük, öncelikle bir teorik temele, stratejik çizgiye sahip olmamız gerekirdi. Ama bu hiçbir biçimde bizim gelişme sürecimiz içerisinde politik sorunlara, akan mücadelenin sorunlarına ilgisiz kaldığımız anlamına gelmiyor. Tersine biz, bir dönem temel teorik sorunları, ortaya bir program çıkarabilmenin sorunlarını ihmal edecek denli, gündelik politika üzerinde durduk. İlk temel metinlerimizde Türkiye'deki siyasal gelişmelerin seyrine, sınıf hareketinin gelişme durumuna, kitle mücadelesinin

aldığı örgütsel ve pratik biçimlere çok özel bir ilgi vardır, buna ilişkin sayısız değerlendirmelerimiz vardır. Bu nereden gelmektedir? Siyaset sahnesine devrimci bir politik akım olmak iddiasıyla çıkmıştık ve politik sorunlara ve gündeme ilgisiz kalan bir hareketin devrimci kimliğini dahi koruyamayacağı konusunda açık bir bilince sahiptik.

Bu bilinçle hareket ettik ve gündelik politikaya fazlasıyla ilgi gösterdik. Ama öte yandan biz, bir başka konuda da açık bir bilince sahiptik; geleneksel sol hareketin 20-30 yıllık deneyiminden çıkartılmış bir önemli sonucumuz daha vardı: Eğer sağlam bir teorik temeliniz yoksa, eğer isabetli bir stratejik çizginiz yoksa, gündelik politikadaki başarınız kendi içinde çok fazla bir şey ifade etmez, kalıcı bir sonuç yaratmaz ve dolayısıyla sizi bir yere götürmez. Doğru devrimci bir stratejik çizgiye bağlanamamış bir gündelik çabanın geleceği yoktur.

Bunu '70'li yılların pratiği üzerinden çok net bir biçimde görebiliyoruz. Devrimci akımlar gerçekte programsızdı, gerçekte isabetli bir stratejik çizgiden yoksundu, akan mücadelenin içinde onunla birlikte sürükleniyorlardı. Stratejik hedef derken, elbette biçimsel olarak saptanmış bir genel stratejik formülasyonu kasetmiyorum. Gerçekten teorik bir tahlile dayanan, programatik bir çerçeveye oturan, iyi özümsemiş sağlam bir stratejik hedeftir burada sözkonusu olan. Biz buna, temelde iktidar perspektifinin doğru bir biçimde ortaya konulması ve özümsemişi de diyebiliriz. Ancak böyle bir stratejik çizgiye sahip olduğunuz koşullarda, yapılan politikanın bir geleceği, yarattığı etkinin az-çok bir kalıcılığı olabilir. Bizim öte yandan, geçmişin deneyimlerinden ve eleştirilerinden çıkarılmış bir de böyle bir bilincimiz vardı.

Ama biz bu ikisi arasındaki dengeyi çok başarıyla kurabildik diyebilecek durumda da değilim. Bir taraftan teorik temeli, programatik çerçeveyi, stratejik çizgiyi ortaya koymayı belli bir yoğunlukla götürürken, öte yandan da gündelik politikayla,

kitlelerin akan mücadelesiyle ilgilendik, ona başarıyla ya da yeterince karşılık vermeye çalıştık diyemiyorum. Çünkü biz buna güç yetirebilecek normal bir gelişim seyri yaşayamadık. Çok özel koşullarda, çok ciddi güçlüklerle yüzyüze kalarak ve bu denli kısa tarihimizde yer yer tuhaf ve talihsiz bir takım sorunlar yaşayarak bugüne geldik. Ama toplamından bakıldığı zaman sonuç şudur: Temel sorunlar üzerinden ortaya bir programatik çerçeve çıkarabildik; ve bunu hiç de aydınca bir sapmaya düşmeden, hiç de yaşamın sorunlarından, kitlelerin mücadelesinden kopmadan ya da en azından ona hiçbir biçimde ilgisiz kalmadan yapmayı başarabildik.

Kitlelerin mücadelesine ve siyasal olayların akışına her zaman ilgi gösterdik dedim. Bugüne kadarki düşünsel birikimimiz, yaşamın gerçek sorunlarına ilgi gösterdiğimizizin iyi bir kanıtıdır. Çok erken bir tarihte, daha '91 yılı başında, "*Siyasal Gelişmeler ve İşçi Hareketi*" isimli bir derleme yaptık. Hem akan kitle hareketinin gelişme durumuna ve hem de siyasal olayların somut seyrine, onun somut özelliklerine hep ilgi göstermeye çalıştığımızın bir kanıtıdır bu kitap. Sonraki dönemde, özellikle '90'lı ilk yıllarda, teorik çabamızı zayıflatacak ölçüde bu konuda bir ilgi yoğunlaşması yaşamak durumunda kalabildik. Teorik çabamızı zayıflatacak ölçüde diyorum, ama bunu bir zaaf saymıyorum kesinlikle. Zira devrimci bir politik akım hiçbir biçimde politik yaşamdan kopmamalıdır.

Sözün burasında, şu ana kadar henüz sözünü etmediğim bir olguya, güç yetersizliği olgusuna değinmek durumundayım. Elde asgari kadrosal güçler olsa, teorik ve pratik cephe elbette birarada gider. Fakat bizim hangi koşullarda, ne tür güç ve olanaklarla yola çıktığımız ve daha yolun başında ne türden sorunlarla karşı karşıya kaldığımız da bilinmektedir. Keşke güçlerimiz yeterli olsaydı da, partileşme sürecinin tüm önceliklerine birarada kilitlenmeyi başarabilseydik. Ama bu gücümüz yok diyerek, mevcut sınırlı güçlerle teorik alana kapanmak

da sözkonusu olamazdı. Bunu yapmak, örgütsel temeliniz ve kitlelerle bağınız olmadığı ölçüde, sizin için kaçınılmaz bir biçimde bir takım zaafların üreme alanı olurdu ve sonunda sizi oportünist bir yozlaşmaya götürürdü.

Siyasal olayları izledik, gelişmeleri değerlendirdik, kitle hareketinin seyrini değerlendirdik, dedim. Ama bu kendi başına politika yapmanın gerekleri konusunda üstümüze düşeni yaptığımız anlamına gelmiyor. Bir hareket siyasi durumu, kitle hareketinin seyrini, onun ortaya çıkardığı sorunları çok iyi izleyebilir, ki bunlar önemlidir, bunlar politik bir çizgi izleyebilmek bakımından gerekli ve zorunlu önkoşullardır. Ama artı, bütün bunlar bir politik müdahale zemini içindir. Yani siz bir politik müdahaleyi gerçekleştirebilmek için bu değerlendirmeleri yaparsınız. Politik müdahale yapmak ise iki anlama gelir. Bir yandan, gelişmeler karşısında alternatif bir devrimci politik tutum ortaya koymak durumundasınız. Öte yandan, onu hayata geçirebilmenin yollarına, yöntemlerine, araçlarına, örgütsel biçimlerine açıklık kazandırmak durumundasınız. İşte biz, bu ikinci alanda yetersiz ve başarısız kaldık.

Gücü olmayan politika yapamaz! Bu genel bir doğrudur. Ama politika yapamayan da güç kazanamaz! Bu da aynı gerçeği tamamlayan bir diğer doğrudur. Bu ikisi arasında organik bir bütünlük ve hayatın içerisinde rasyonel bir dengeyi kurabilmek gerekir. Bizim çoğu kere politika üretemememizin gerisinde, önerilen alternatif pratik politikanın işlevsiz kalması, karşılıksız kalır ve dolayısıyla sahipsiz kalması duygusunun özel bir rolü olmuştur.

Örneğin bir KESK kongresi oluyor ve siz bu kongre sınırları içerisinde alternatif bir politika önermek istiyorsunuz. Ama KESK içinde gücünüz yoksa, bu konuda bir politika belirlemek, bu konuda bir değerlendirme yapmak bile sizin için anlamlı bir ihtiyaç olmaktan çıkabiliyor. Ama öte yandan da, böyle fırsatları kaçırdığınız ölçüde bir türlü güç de olamıyorsunuz.

Sizi orada bir politik alternatifle karşısında göremeyen kamu emekçisinin size olan ilgisi varsa azalıyor, yoksa oluşmuyor. Bu durumda siz şansınızı iyice kaybetmek durumunda kalabiliyorsunuz.

Pratik politikadaki yetersizliklerimizi aşmalıyız

Sorunu açıklama ihtiyacı biraz geçmiş sürece girmeme yolaçıyor. Yeniden partili süreç üzerinden söyleyecek olursam, temelde anlatmak istediğim şey şudur: Parti olduğumuz bir aşamada biz pratikte uygulanacak alternatif politikalar üretmek ve bunları hayata geçirmek, kitlelere maletmek için en azami çabayı sarfetmek durumundayız. İşte devrimci taktiğin sorunlarını da bu en işlevsel alanından kavrayabilmeli, politikayı bu amaca dönük olarak üretebilmeli ve pratikte gerçekleştirebilmeliyiz. Biz, süreçleri iyi tahlil eden; kitlelerin içinde bulunduğu durumu ya da pratik davranışı iyi değerlendiren; onun yönünü, olanaklarını, güçlüklerini iyi gören bir hareket olmaktan, bununla sınırlı kalmaktan mutlak biçimde çıkmalıyız. Bütün bunlar bizde artık pratik bir davranış çizgisine dönüşebilmeli ve biz davranışımızın taktiğini üretebilmeliyiz. Devrimci taktik anlamını tam da burada, yani pratiğe müdahale yeteneğinde bulur. İşte bizde aksayan en temel, en can alıcı alan bu. Ama sorunun can alıcı noktası da budur, buradadır.

Kuşkusuz son birkaç yıldır, özellikle 3. Genel Konferans sonrasında, çeşitli gelişmeler ve sorunlar karşısında (toplum düzeyinde olmasa bile, hiç değilse faaliyet alanlarımızda) taraf olmaya, müdahale etmeye, belli politikaları üretmeye ve uygulamaya çalışıyoruz, bu çerçevede belli girişimlerimiz ve bazı deneyimlerimiz oldu. Burada bunların dökümünü yapmak gerekmiyor. Biz elbette politika yapmaya çalıştık ve yaptık; ancak bunlar, politika yapabilmenin, kitle hareketinin akışına, kitlelerin eylemine müdahale edebilmenin henüz ilk örnekleri,

ilk deneyimleri sayılabilmeli. Biz mevzi direnişlere de müdahale ettik. 1 Mayıs gibi olaylarda da bir politik tutumun ve pratiğinin sahibi olduk vb.

Sadece son yıl üzerinden de söylemiyorum bunları. Bir varoş dalgasının doğduğu bir dönemde kendi yönelimini kaybetmeyerek bazı kritik noktalara açık ve net vurgular yapmayı başarabilmek bile, bir taktik tutumun ve tercihin ifadesidir. Zira “taktik sürükleniş” diye de bir sorun vardır ve bundan kaçınabilmek de ancak doğru devrimci bir politik tutum ve taktikle olanaklıdır. Gazi döneminde bizim gösterdiğimiz tutumun en özgül, en dikkate değer yanı budur; olayların ardından sürüklenmemektir. Çünkü taktik her zaman stratejik önceliğe bağlıdır. Güncel planda belli bir olay öne çıkmış olabilir, o olayı kendi sınırları içinde önemli de görebilirsiniz. Ama özgül bir alanda bugün öne bu çıktığına göre aslolan da budur demek, her zaman doğru bir taktik tutum değildir. Çünkü bu, doğru bir stratejik perspektifin ürünü bir davranış değildir. Bu, kendini anlık ya da konjonktürel gelişmelere, onun rüzgarına kaptırmaktır ki, olayların ardından bir tür kendiliğindenci sürüklenişi anlatır.

Bu açıdan bakıldığında, (biraz rahat konuşuyorum, bugüne kadarki pratiğimizi, emeğimizi küçümsemek için söylemiyorum, sadece partili kimlikle birlikte bu alanda büyüyen ağır sorumluluğa vurgu yapmaya çalışıyorum), bugünden itibaren, bizim olayların mahiyetini ve gelişme yönünü doğru görmemiz, doğru yorumlamamız herhangi bir üstünlük değildir. Bu çok önemli olmakla birlikte, yalnızca bir ilk adımdır, bu anlamda kendi başına bir şey ifade etmez. Biz her duruma karşı yapılacak işi, izlenecek tutumu, atılacak şiarı, yapılacak çağırımı, kullanılacak aracı, başvurulacak yöntemi somut olarak saptayabilmeliyiz ki, taktik gerçek devrimci (o dönüştürücü, o kitleleri eğitici ve yönlendirici) işlevini ve zeminini bulabilsin.

Örneğin bugün metal işçisinin sendika bürokrasisine karşı

bir başkaldırısı var. Bu nereden doğuyor, kitlelerin bu tepkisinin anlamı nedir, metal işçisinin geçmiş birikimleri nelerdi, bugün bunu başarabilmesini olanaklı kılan nedir, kitle hareketinin diyalektiği ya da gelişme mantığı bakımında bunun anlamı, önemi nedir? vb., vb. Oturulup pekala bu konuda bir yazı yazılır ve bu çok iyi bir makale de olabilir. Ama bu sınırlar içerisinde bu bir değerlendirmedir yalnızca. Bu, sadece dünyayı yorumlamaktır, deyim uygunsu. Önemli olan, bugün metal işçisinin açığa çıkan tepkisini iyi kavrayarak, onun dinamiklerini ve birikimlerini, onun o kendiliğinden özelliğini değerlendirerek, bu harekete bilinçli bir yön vermenin sorunlarına açıklık getirebilmektir. Bu sorunlara açıklık getirmek ve bu açıklıkları hayata geçirme pratiği içerisine girmektir aslolan. Devrimci politika yapmak budur, asıl anlamını burada bulur.

En başından itibaren siyasal olaylarla yakından ilgili bir hareket olduk. Ama en azından ilk yıllarda, bu çok büyük ölçüde olayları kavramak, yorumlamak, gelişme yönüne işaret etmek sınırları içerisinde kaldı. Bunun çok değişik nedenleri var, burada bunlara girmek gerekmiyor. Ama gelinen yerde bir politik hareket olduk. Biraz yavaş da olsa, zamana fazla da yayılsa, emek harcayarak bir birikim oluşturduk, bir parti iddiasıyla ortaya çıkabilecek duruma ve aşamaya geldik. Artık sınıfın karşısına öncü bir parti olarak ve öteki sınıfların karşısına devrimci sınıfın partisi olarak çıkacağız. İşte bu aşama, politikada ustalaşmayı gerektirir. Biz politikada ustalaşmayı başaramazsak, en iyi teoriyi, en iyi programı, en iyi stratejik çizgiyi ortaya koysak bile, bu kendi başına hiçbir şey ifade etmez, bizi bir yere götürmez. Bir programa ve stratejik çizgiye hayat verecek olan taktik politikadır. Bu açıdan pratik politika yapmayı çok önemsemeliyiz. Basit bir doğruyu ifade etmiş gibi oluyorum, ama hayat içerisinde çoğu kere de gerekleri unutulmuş bir doğru olduğu için bu, özellikle altını çizmek gerekiyor.

Bir stratejik çizgi ancak politika yapılarak hayata geçirilebilir, dedim. Bu aynı zamanda şu demektir: Kitleler ancak politika yapılarak, bunun için de kuşkusuz ortaya bu politikalara temel oluşturacak bir program konularak kazanılabilir. Ama kalıp sınıfa, “iyi bir program yaptık, gelin bu programın bayrağı altında birleşin!” demek de, kendi başına hiçbir sonuç yaratmaz. Bu sadece bir propagandadır, bugün hiçbir karşılığı olmaz bunun. Biz bu propagandayı dün de yaptık, bugün de yapıyoruz, yarın da yapacağız. Bu genel bir sosyalist propaganda dır. Ama bu propagandamızın etki bulabilmesi için bile, bizim gündelik mücadeleler içerisinde kitlelerle buluşabilmemiz lazım. Pratikte politika yapmayan, ajitasyon yapmayan, kitleleri eyleme çekme, ya da şu veya bu biçimde zaten harekete geçmiş kitlelerle birleşme çabası içinde olmayan bir hareketin propagandasının da hiçbir değeri ve somut etkisi olmaz. Kitleler böyle bir propagandaya dönüp bakmazlar bile.

Ama politika pratiğinde yeri olan bir hareketin genel planında ne dediğine de, döner bakar genellikle işçiler. Siz Ceyhan’daki bir toplu sözleşme anlaşmazlığından çıkan grevi bir yanından tutmaya başlarsanız, o zaman tartışma gündemine girersiniz, işçiler size ilgi göstermeye başlarlar. Bu hareket nedir, genelde iddiası nedir, ne savunuyor soruları, hiç değilse ileri işçilerin gündemine girmeye başlar. Merak edirsiniz, izlenirsiniz, incelenirsiniz. Yarın politik ortam biraz yoğunlaştığında işçiler bize, sizin programınız nedir diye sormaya bile başlarlar. Politika yapmanın ve pratik müdahalenin büyük hayati önemi budur.

Politika, görünürde teorinin, programın ve stratejinin türevidir, ama gerisin geri de tüm bunlara hayat verebilen, onları olanaklı kılacak, gerçek yaşamda maddi bir güce dönüşürecek olan şeyin de kendisidir. Devrimi hazırlıyacak olan evrimdir. Nicelik birikimler olmadan nitelik sıçramalar olamıyor. Evrim olmadan devrim olamıyor. İşte bu anlamda politika

yapmak, gerçekte kitleleri devrime hazırlamaktır. Devrim kuşkusuz ki nesnel dinamiklerle oluşur ve olgunlaşır, bunu bir yana koyuyorum. Ama bir şey anlatmaya çalışıyorum; politika kitleri devrime hazırlayabilmektir, yani evrimi tüketerek devrime ulaşabilmektir. Ki bu öznel çaba da, son tahlilde, devrimi hazırlayan ve olgunlaştıran nesnel süreçlerin ayrılmaz bir parçasıdır.

Taktik sorunu tüm kapsamıyla ve boyutlarıyla kavranmalıdır

Devrimci taktiğin çeşitli kategorileri ya da yönleri vardır. Taktik sorununu çok değişik kategoriler içerisinde düşünebilmeliyiz. Oysa bu sorun çoğu kere tekyanlı, salt belli biçimler içerisinde, belli sınırlı sorunlar çerçevesinde anlaşılabilir. Örneğin legalitenin kullanılmasını alalım. Bu genel ilkesel yönü olan bir sorundur, ama temelde devrimci taktiğin bir alanıdır. Ya da sendikalar sorunu, seçimler ve parlamento platformunu kullanmak sorunu, bunlar da teorik-ilkesel çerçevesi olan taktik sorunlar alanıdır. Örneğin parlamento taktiğimiz nedir, sendikalar taktiğimiz nedir, legalitenin istismarında taktiğimiz nedir, diye sorulur. Devrimci taktiğin bir böyle bir yanı, bu türden bir alanı var. Bu, işin bir yanı.

İkincisi; siyasal durumun bir akışı ve kitle hareketinin bir gelişme seyri vardır. Genel planda olayların bir seyri vardır. Burada durum değerlendirmesi yapmak, bir taktik açıklık alanıdır. Taktik durum nedir? Yani içinden geçilmekte olan dönem ve durum nedir; sınıf ilişkileri alanında durum, siyasal ilişkiler alanında, bölgesel ve uluslararası alanda durum nedir? Nasıl bir konjonktürden geçiliyor? Buna açıklık getirmek, devrimci taktiğin temel bir sorunudur.

Artı, bu temel üzerinde, mücadelenin seyri nedir? Kitle hareketinin seyri ve düzeyi nedir, aldığı biçimler nelerdir? Hareketin ortaya çıkardığı somut eylem biçimleri ve yarattığı

somut örgüt biçimleri nelerdir? Bunların karşısına neyle, nasıl bir politika ve pratik müdahale hattı ile çıkılır? Kitlelerin bugünkü eylemi daha ileri bir düzeye nasıl çıkarılır, ya da kitlelerin kendiliğinden eylemine bilinçli ve genelleşmiş bir ifade nasıl kazandırılır?

Tüm bunlar devrimci taktiğin sorunlarıdır. Tüm bu sorunların doğru ve isabetli yanıtlarını ortaya koymak, taktik çizgide açıklık demektir. Bir partinin bütün bunları başarıyla hayata geçirebilmesinin sorunları da, aynı şekilde taktiğin sorunlarıdır. Partinin belli bir dönemdeki çalışma tarzı nedir? Bunun genel bir kalıbı yoktur, bu taktik durumla sıkı sıkıya bağlantılıdır. Parti bu dönem kitleler içerisinde nasıl çalışacaktır? Bu sorunun yanıtı bir dizi etkene bağlıdır; genel siyasal duruma, partinin durumuna, sınıfın durumuna, karşı-devrimin, egemen sınıfın durumuna vb. bağlıdır. Yani bu tümüyle somut ve özgül bir değerlendirme sorunudur. Bunlar hep politika yapmanın sorunları kapsamına girer.

Bunu şundan dolayı da söylüyorum: Komisyon tarafından hazırlanan metinlere bakıldığında, daha çok talepler üzerinden, taleplerin taktik planda formülasyonu üzerinden yoğunlaşan vurguların olduğu görülüyor. Sanıyorum, biraz genel politikalarımızı özgüleştirememek sorunu, ya da örneğin emperyalizme karşı devrimci bir perspektif koyup da güncel planda anti-emperyalist bir mücadele platformunu bugüne kadar yeterli somutlukta oluşturamamak sorunu ve bunları bu kongre platformunda artık mutlaka oluşturmak ihtiyacı çerçevesinde, vurguların ağırlık merkezi biraz buraya kaymış.

Ama devrimci taktiğin genel kapsamı ve unsurları düşünüldüğünde, burada belirgin bir darlık, daha doğrusu bir tek yanlılık, tek boyutluluk da var, buna dikkat etmemiz gerekir. Taktik denildiğinde, en başta akla gelmesi gereken, izlenecek devrimci davranış çizgisi, bununla bağlantılı olarak, mücadele ve örgüt biçimleri sorunudur.

Bayram: Ve sloganlar sorunu...

Cihan: Evet, bu çerçevede sloganlar sorunu, eylem sloganı sorunu. Mesela, güncel bir olay üzerinden gidelim, şu dönemde metal işçisine biz ne diyeceğiz? Ne türden bir siyasal ve örgütsel çağrıda bulacağız? Metal işçisi bir sendikadan kopuyor, ötekine gidiyor. Biz bu işçiye, “aman gitme, bunların hepsi birbirine benziyor” diyemeyiz herhalde. Zira bu gidiş şimdiki eylemsel dinamizmin kendisi zaten. Bir çeteye karşı birikmiş öfke ve tepkiyi işçiler böyle açığa vuruyorlar. “Aman diğerine gitmeyin, diğeri de bunun gibi” demek, kendi başına işçilere anlamlı bir şey demek değildir. Bu, işçilere bir gerçeği anlatmaktır, ama bu gidişin önüne dikilerek yapılmaz bu. Siz işçilere diyeceksiniz ki; “sendikanıza sahip çıkmadan, dahası bu sahip çıkışın bir ilk adımı olarak işyeri düzeyinde mevzi tutmadan (mesela bu çerçevede temsilcilik sorunu, işçilerin seçtiği temsilcilerin sendikalara kabul ettirilmesi sorunu önplana çıkarılabilir), tuttuğunuz bu mevzi üzerinden sendika bürokrasisine karşı amansız bir mücadeleye girişmeden, sendika değiştirdeniz de değişen bir şey olmayacaktır.” Bu, işçilere bir alternatif önerbilmek, eylemin alacağı örgütsel biçimler ya da yaratacağı örgütsel mevziler planında onlara bir yön verebilmektir.

Çok ilginçtir, bugün DİSK genel başkanı bile bunun üzerine demagoji yapabiliyor; Türk-Metal yönetimini suçlayarak, bunlar işçinin seçtiği temsilciliği bile kabul etmiyorlar, diyebiliyor. DİSK’de bu genel bir uygulama mıdır, bilmiyorum. Yasalar temsilcinin sendika tarafından atanacağını hükme bağlıyor. Ama işçiler bu konuda bir mevzi kazanabilirler. Buradan peki-la sendikalar yasasına yönelik bir tepki örgütlenebilir. Burada hem işçilere bir mücadele mevzisi kazandırmak (sendika bürokrasisi karşısında eylem yeteneği alanında bir mevzi), hem de bu noktada sendikalar yasasına karşı işçilerin politik tepkisini geliştirmek, sendikalar yasasını fiilen boşa çıkarmak, büyük bir önem taşıyor. Devrimci taktik işte bunları üretebilmeli, bu

türden çözümler ortaya koyabilmeli. Politika yapmak budur, bu konularda açıklıklar oluşturmak ve eylem içindeki işçilere sunabilmektir.

Yayın çizgimizi bu noktada belirgin bir biçimde gözden geçirmemiz gerekiyor. Yeni dönemde, henüz partinin üyesi bile olmayan, partinin teorik temelini ve ideolojik çizgisini özümsemekten uzak, genel teorik birikimi zayıf, strateji bilmeyen, politika bilmeyen insanları sırf eli kalem tuttuğu için yazar olarak kullanmaktan kaçınmak gerekir. Hareketi kimler yönetiyorlarsa, yayın organlarımızın muhtevası da çok büyük ölçüde onlar tarafından üretilen metinlerle belirlenebilmelidir. Politik yayında güncel olaylarla ilgili olarak daha çok genel yorum ve teşhir yazıları yer alıyor. Ben yayın organlarımızın bu tür genel teşhir yazılarıyla çok yüklenmemesi gerektiğini düşünüyorum. Zira aynı teşhiri herkes, tüm sol yayınlar yapıyorlar. Herkesin yaptığını bir de biz yaparsak eğer, haftalık bir gazete çıkarmanın ne gereği var.

Hayır, biz bir devrimci örgütün yayın organıyız, kendi başına bir yayın kuruluşu değiliz. Biz hep kitlelere ne yapılacağını ve nasıl yapılacağını anlatabilmeliyiz.

Bu açıdan yayın organlarımızın belirli bir çizgi değişimine ihtiyacı var. Mücadeleyi ve örgütü yöneten, örgüte yön veren insanlar yayın organlarına katkıyı asli bir görev olarak üstlenmezlerse eğer, bu değişim de başarısızdır. Gazete politik bir yayın olma işlevini yerine getirecekse, onu ancak politika üreten kadrolar çıkarabilir.

Geleneksel hareketin politika tarzı üzerine

Tartışmaya sunulan metinde, sol hareketin politika deneyimi üzerine anlamlı bazı şeyler söyleniyor. Benim de bu konuda genel planda ifade edebileceğim bir-iki nokta var.

İlkin; geleneksel sol hareket sağlam bir teorik temelden

ve stratejik perspektiften yoksun olarak politika yaptığı ölçüde, bir kere bundan dolayı politikaları temelden kusurludur. Bu, dar deneyciliğe, reformist kaymalara, gündelik sürüklenmelere, sığığa uygun bir zemindir ve buna uygun düşen bir politika tarzı üretmektedir.

İkincisi; sağlam ve oturmuş işçi sınıfı perspektifi olmadığı ölçüde sınıf politikası üretmiyor. Her taktiğin bir sınıf mantığı vardır; taktik kavramı sınıfsal bir içerik taşır. Komünist taktiğin sınıfsal içeriği, proleter sınıf hareketini esas alması, onun çıkarlarına ve temel amaçlarına dayanmasıdır. Gazi'nin yarattığı atmosfer karşısında bir akımın bir türlü, bir başkasının başka türlü davranmasının gerisinde, bir sınıfsal bakış açısı sorunu, bundan gelen öncelikler sorunu vardır. Bu aynı gerçeğin bir başka yönü ise şudur: Her talebin anlamı şu veya bu sınıfa göre değişir. Köylülüğe ya da semtlerin heterojen küçük-burjuva katmanlarına dayanan akımların şu veya bu talebe yaklaşımı ile işçi sınıfına dayanan ya da onun adına hareket eden bir partinin yaklaşımı başka başkadır. Örneğin, program üzerine ön tartışmalarda da vurgulandı; *Komünist Manifesto*'dan beri marksistler, küçük-üretici köylülüğün geriye dönük istem ve önlemlerini destekleyemeyeceklerini ilan ederler. Oysa küçük-burjuva bir akım için, halkçılar için, böyle ayrımlar yoktur. Bu taktiğin sınıf karakterine ve amacına açıklayıcı bir örnektir. Biz bunu ta Z. Ekrem polemiğinden beri vurgulayageliyoruz.

Üçüncüsü; Komisyon metninde de belirtildiği gibi, geleneksel sol akımlar politikayı sınıflar ilişkisi alanında değil, fakat grup ihtiyaçları üzerinden yapıyorlar. Grup psikolojisi üzerinden, yaşadığı sıkıntılar üzerinden, grubun dar deneyimleri, dar ilgi alanları üzerinden politika yapıyorlar. Bir takım çocukça tutumlar niye solda bu denli itibar kazanıyor? Bir takım sorumsuzluklar niye bu kadar kolay yapılıyor? Çünkü bu olay emekçi sınıfları, geniş kitleleri nasıl etkileyecektir diye sorulmuyor hiçbir zaman. Geleneksel solun o kendi vadisinde, o

kapalı gettosunda nasıl karşılanacaktır diye bakılıyor genellikle. Onlar nezdinde itibar görüyor mu görmüyor mu, soruna buradan bakılıyor, yapılanın bu alandaki karşılığı önem taşıyor. Bir politik tercihi, bir eylem biçimini, bir örgüt biçimini, gettolaşmış solun çarpık değer yargıları üzerinden üretiyor, saptıyor ya da tercih ediyor bu akımlar. Tutar bir büyük kentte bir jandarma karakoluna bomba atarsanız, orada 3-5 asker ölürse, bilmem kim gene iyi bir iş yaptı diyeceklerdir, diye bakılabiliyor soruna.

Sol gettoda bunu diyenler gerçekten çıkacaktır. Ama Türkiye'nin metropollerinde mücadelenin bugün belli bir biçimi, belli bir düzeyi, belli bir mantığı varken, sizin genel eylem çizginiz içerisinde bile bu eylem bir yere oturmuyorken, altı ayda bir "ses getirmek" adına böyle bir eylemi yaptığınız zaman, bunun işçi-emekçi kitleler üzerinde nasıl bir etki yaratacağını düşünmemezlik edebilir misiniz? Siz burjuvazinin bunu alıp zaten gerilik içerisinde olan yığınları aldatmak ya da onları demagojiye boğmak için nasıl kullandığını düşünmeden, o eylem biçimini seçmek yoluna gidebilir misiniz? Ama bunlar düşünülüyor ve gözetilmiyor. Bunu yaparsam örgütü nasıl tatmin edebilirim, bunları marifet sayan bazı sol çevrelerde bu nasıl karşılanır vb. üzerinden bakılıyor.

Bu tür eylemler aynı zamanda provokatif mantığı da olan eylemler. Ama bu temelde bir bakış açısı sorunu. Soruna sınıflar düzleminden, mücadelenin o günkü düzeyinden, ihtiyaçlarından, kitlelerin o günkü düzeyinden ve psikolojisinden bakmak yerine sol gettonun psikolojisinden bakmak, birçok geleneksel sol grubun en temel zaafiyetidir. Şimdilerde buna güya bir tepki olarak bildiğimiz sosyal-reformizm çıktı. Birileri, solun bir kesiminin yanlış ve sorumsuz "sol"cu eylem çizgisini de, kitlelere karşı sorumluluk adına, mevcut rejimin icazet alanına geçişin manivelalarından biri olarak kullandılar. Kitlelerin çıkarları, kitlelerin duyarlılıkları, kitlelerin bilinç düzeyi vb.'-

nin arkasına sığınan ve en iyi ifadesini EMEP şahsında bulan kuyrukçu liberalizm, kendini aynı zamanda buradan giderek rasyonalize etmeye çalıştı.

Devrimci politika, temel marksist ilkelere dayanmak, sağlam bir sınıf perspektifine sahip olmak ve pratik gerçekle doğru bir bağ kurmak zorunda. Yani devrimci stratejik perspektif ve bu çerçevede ona bağlı, ona hizmet eden doğru bir taktik, doğru bir devrimci eylem çizgisi, doğru devrimci mücadele ve örgüt biçimleri...

Taktik sorunu, politika sorunu, temelde ilkesel bir sorun, ilkelere dayalı bir sorundur. Sağlam bir ilkesel bakışınız yoksa, doğru devrimci politika da yapamazsınız. Gündelik yaşamda hiçbir sorun gösteremezsiniz ki, arkasında temel bir ilkesel bakışaçısı sorunu olmasın. Dolayısıyla, sağlam bir ilkesel bakışı ve teorik temeli olmayan bir hareket, doğru devrimci bir politik çizgi izleyemez. Bir kere politikada istikrarlı olamaz, politikada sağlam bir omurgaya oturamaz. Nedir istikrar, nedir omurga? Stratejidir, temel ilkelerdir ve temel stratejik hedeftir. Politikayı buna göre yapacaksınız. Yoksa gündelik hareketlilik içerisinde sürüklenirsiniz; bir o tarafa bir bu tarafa, bir onun etkisine bir bunun etkisine, bir işçiciliğe bir semtçiliğe, gider gelirsiniz. Nitekim geleneksel sol harekette bunun her bir duruma uygun örnekleri bolca var.

Taktik politikanın yerel planda özüleştirilmesi

Bunlara ek olarak bir de şunu söyleyebilirim: Genel siyasal durumu değerlendirmek bir hareketin önderliğinin görevidir. Taktik dönemi değerlendirmek, taktiğe ilişkin temel görevleri belirlemek, olayların yönünü belirlemek, kitlelere götürülecek ana şiarları belirlemek vb., bunlar hep bir hareketin önderliğinin sorumluluklarıdır. Genel önderliğin taktik boyutudur bu,

taktik önderlik alanıdır. Yerel inisiyatife yönelik bilinen eleştiride de sorun hiç de bu değildir. Fakat yapılmış bir taktik değerlendirmeyi ve belirlenmiş genel bir taktiği hayata geçirmek de bir yerel önderlik sorumluluğudur ve bir yaratıcılık gerektirir. Yaratıcılığı gerektiren ne? Hayatın kendi gerçekliği, çok yönlülüğü ve karmaşıklığı... Siz onu kendi alanlarınızda, kendi birimlerinizde, kendi özgülünüzde özgülleştirerek hayata geçireceksiniz. Bu özgülleştirme görev ve sorumluluğu ise yerel örgütlere aittir.

Biz, bugüne kadar, genel planda ortaya koyduğumuz belli değerlendirmelere ve politikalara bu açıdan yerelde bir karşılık bulamamayı, yerel planda anlamlı bir özgülleştirme girişiminin olmamasını, politikanın özgülleştirilememesini, yerel örgütlerin kusuru saydık. Bu gene de böyledir. Çünkü özgülleştirme, gerçekte pratik durumun, çok daha dar anlamda pratik durumun (genel plandaki güncel siyasal durumun değil, şu veya bu alandaki ya da birimdeki somut durumun) doğru bir biçimde değerlendirilmesidir. Bu da o alanda hangi örgüt birimi çalışıyorsa onun sorunudur. Yerel örgütlerin politikayı özgülleştirmekte ve yaratıcı bir biçimde hayata geçirmekte çok geniş bir sorumluluk alanları vardır ve bu bugün hala gereği gibi kavranamıyor. Bu, bizim partili kimlikle birlikte mutlaka aşmamız gereken bir zaaf alanı ve saflara aşılamamız gereken bir temel perspektif sorunudur.

Biz örneğin, yayın organımızda sınıf hareketi içerisindeki şu son gelişmeyi çok iyi değerlendirip bazı genel öneriler de ortaya koyabiliriz. Bu durumda kalkıp, “bunlar genel öneriler, biz bunu kendi alanımıza nasıl uyguluyacağız, parti önderliği bu konuda bir şey dememiş!” denilebilir mi? Partinin merkezi önderliği bu konuda bir şey diyemez ki. O politikanın A fabrikasına, B fabrikasına, ya da C sektörüne, ya da herhangi bir özgül alana nasıl uygulanacağı, bizzat yerel örgütlerin kendi sorunu ve sorumluluğudur. Genel çerçeve verilmiş

mi, olayın temel yönü verilmiş mi, yapılması gerekenlerin genel çizgisi, genel çerçevesi verilmiş mi? Onu özgüçleştirmek ve hayata geçirecek aracı, yöntemi, imkanı bulmak, yerel örgütlerin, onların göstereceği inisiyatif ve yaratıcılığın sorunudur. Yeni dönemde parti birimlerine ve kadrolarına bunu anlatabilmek büyük bir önem taşıyor. Politika yapmada, daha doğrusu politika yapmayı o dönüştürücülük safhasına vardiirmede, en temel aksama noktasıdır bu. Ve yeni dönemde çözülmesi gereken en temel sorunlardan biridir.

Genel politikamızı kendi alanlarında özgüçleştirecek olanlar elbette ki genel değerlendirmelerimizi hareket noktası olarak alacaklardır. Döneme, duruma, şu veya bu çalışma alanına ilişkin değerlendirmelerimizi, örgüt ve mücadele biçimlerine bakışımızı veri olarak kullanacaklardır. Bunları alıp kendi özgül alanında belli bir biçime sokmak ve onu kitlelerle birleşmenin bir imkanına dönüştürmek, yerel örgütün kendi sorunu. Yerel örgüt birimleri genel planda hareketinin önderliğinden öğrenecektir, hareketin önderliği de somut uygulamalar sayesinde örgütün kendisinden öğrenecektir. Ve ancak bu karşılıklı iletişim olduğu koşullarda, bir hareketin önderliği de giderek hayata daha yakın, özgüllüğe daha yakın bir kapasite ve deneyim kazanabilecektir. Mesela, ta *Beşinci Yıl* başyazısından itibaren tartışığımız bir sorun var. Genelde ortaya konulmuş bir taktik politikanın nereden aksadığını görebilmek için bile, onu önce hayata uygulamaya girişmek lazım. Zira onun zorlanma noktalarını hayat açığa çıkaracaktır. Ama bunu alıp hayata geçirmek toğrultusunda belli girişimler olacak ki, eksiği fazlası ne, bu açığa çıkabilsin. Bu, bir.

İkincisi, hayat sürekli yeni sorunlar üretiyor, üretecektir. Siz o politikayı hayata uygulamaya kalktığınızda, hayat karşınıza önden hesap edilemeyen yeni bazı problemler çıkaracaktır. Ve siz bunu anında önderliğe iletacaksınız. Biz bu politikayı hayata geçirmeye çalıştık, ama karşımıza şöyle yeni so-

runlar ve güçlükler çıkıyor, bu sorunları nasıl çözeceğiz, bu güçlükleri nasıl aşacağız, diye soracaksınız. Bu sorulara ve sorunlara çözümler bulmak elbette MK'nın görevidir. Yeter ki yerel örgütler bu tür soruları formüle etsinler, güçlüğü tanımlayıp MK'ya iletinler. Ancak hayata yakın insanlar bu sorunları fark edebilirler, tespit edebilirler. Fark edilmiş sorunlar bir hareketin önderliğinde merkezileştiği ölçüde, önderlik onlara çözüm de üretir. Bir hareketin önderliği a'yı, b'yi söyler, c'yi, d'yi söylemek örgütün işi olmasa bile, hareketin önderliğinin c'yi, d'yi de söyleyebilmesi, ancak örgütün yapabilecekleriyle, a'yı ve b'yi hayata geçirmek için gösterecekleri çaba ile olanaklıdır.

Bu, yeni dönemde örgüte kavratmamız gereken en temel sorunlardan biridir. Devrimci politika yapmanın, saptanmış bir taktiği sınamanın ve geliştirmenin en temel halkalarından biridir. Biz bu halkadaki zaafiyeti gidermeden geneldeki zaafiyetimizi gideremeyiz. Çünkü bu halka o kadar kritik ki; ürünün meyveye durduğu safha bu. Ya da genel politikanın pratikleşeceği ve gerçek devrimci işlevini göstereceği (dönüştürücü etkisini gerçekleştirme anlamında) safha bu.

Kısaca söyleceklerim bunlar.

Yoldaşların burada ortaya koyduğu bir takım sorunlar var. Bunlar genel planda önemli sorunlar, ama daha çok bir perspektifin oluşması ya da genel bir perspektif içerisinde sorunların kavranması bakımından önem taşıyor. Hiç değilse şu an çok özel olarak tartışılması gereken sorunlar değil. Bunlar taktik sorun üzerine genel bir perspektif oluşturulurken önemle göz önünde bulundurulması gereken noktalar. Ben daha çok tartışmalı, daha çok kavranmayan ya da pratikte aksayan sorunlar ve yeni dönemle birlikte yakıcılık kazanacak olan sorumluluklar üzerine konuşmak ihtiyacı duydum ve söylediklerimi de bu kapsam çerçevesinde söylemiş oldum.

Devrimci politika ve taktiğin sorunları/2

Nadir: Metnin toplamını çok dikkatli okuyamadım. Ancak önemle üzerinde durmayı gerekli gördüğüm birkaç nokta var. İlki, taktik politikanın özgülleştirilmesi ve yerel çalışmanın örgütlenmesiyle ilgili. Genel planda metnin kendisi bu konuda doğru bir çerçeve çiziyor. Ama yer yer hem yanlış anlaşılabilir, hem de gerisinde yanlış bir bakış açısının olabileceğini düşündüğüm belli sorunlar var gibi göründü bana.

Politika yapınız, gücünüzü bulursunuz!

Politika yapmak, elbetteki güç meselesi. Ama ben bunu tersinden ifade etmek istiyorum; politika yapınız, gücünüzü bulursunuz. Bu ikisinin diyalektik bağını bizim iyi kurmayı başarmamız gerekiyor. Biz bir politik kuvvet olmak ve toplumda

kendi ağırlığımızı ortaya koymak sorununun çözüm adımlarını, ancak mevcut güçlerimiz üzerinden politika pratiğine yönelerek atabiliriz. Mevcut çalışma alanları üzerinden bakıldığında, hiç değilse bugün için, bizim sorunumuz politikayı güce dönüştürmektir. Vurgunun buraya yapılması gerekiyor.

Bizim genelde tutarlı ve sağlam bir bakışımız var ve dönemselsel olarak olayları belli bir başarıyla izliyoruz. Sonuçlarını siyasal çalışmanın ihtiyaçları bakımından süzüp bunları yayınlara da yansıtıyoruz. Ama bu mahalli planda kendi güçlerine ya da buluşabileceği güçlere ulaşmadığı ölçüde, kendini bir güç olarak da yeniden ifadelemediyor. Temelde bizim sorunumuz bu.

Bu açıdan, bizim politik hattımızın gerçek maddi kuvveti ne bugün sahip olduğumuz güçlerle sınırlıdır, ne de bu güçlerin çevresindeki sınırlı potansiyel imkanlarla. Bizim gerçek ve dolaysız muhatabımız sınıf hareketidir. Bizim politikayı ısrarla ve belli bir yaratıcılıkla bu alana taşımamız gerekiyor. Eğer mesleceye buradan bakacak olursak, belli temel çalışma alanlarında az-çok bir güce ve belli kadrolara sahip olmak, kendi politikamızı maddi kuvvetlerine kavuşturabilmenin bir ilk asgari imkanı ve güvencesi sayılabilmelidir. Sizin bir olay karşısında doğru bir tutumunuz olur; bu doğru tutumu yalnızca propaganda etmekle yctinirseniz, bu durumda elbette bunu bir güce dönüştürmezsiniz. Ama bu doğru tutumu, bir tek insan olsanız bile, bir alanda özgülleştirip o temel üzerinde hayata geçirirseniz, kendi güçlerinizi de bulmuş olursunuz.

Şuraya gelmek istiyorum. Metinde; eğer siz bir dizi fabrika ilişkisine ve fabrika hücrelerine sahip olamazsanız, bir bölge politikasına da sahip olamazsınız, şeklinde bir ifade var. Bu ne kadar dikkatli ya da dikkatsiz bir ifade, bunu kendi içinde tartışmıyorum. Ama ben diyorum ki, bizim eğer bir bölgede organımız varsa, doğal olarak onun bir bölge politikası da olur. Bu politikayı kendi bölgesindeki her bir fabrikada ve alanda

özgüleştirecek güce dönüştürebilir. Bağlantıyı ben tersine çevirmek gerektiğini düşünüyorum. Bugün bizim asgari bir politik gücümüz vardır. Bugünün koşullarında birikimi ile, yetişmişlik düzeyi ile, yetenekleri ile, iyi çalıştırılırsa bizi hızla politik bir güce dönüştürecek, işçi hareketiyle buluşturabilecek anlamlı bir ilk birikimdir bu. Ve bu noktada bütün mesele, politikayı kendi maddi kuvvetlerine ulaştırabilmektir. Biz gücü ancak bu temel üzerinde bulabiliriz.

Tek tek direnişler ardından sürüklenmeyen sistemli ve sabırlı bir çalışma

İkincisi, metinde “mevzi direnişlerin artan önemi” diye bir sorun var. Bu mesele açılmadığı için, tam ne kastediliyor bilemiyorum. Bu mevzi direnişler sorununu, “sınıf hareketi ve sınıf çalışması” konulu önceki oturumlarda da belli yanlarıyla tartıştık. Vurguyu böyle “mevzi direnişlerin artan önemi” diye yapmak yerine, bugün işçi hareketindeki her bir kıpırdanmayı gençle yayabilmek, ona bu perspektif üzerinden müdahale etmek sorununa kaydırmalıyız, bu bir. İkincisi, böyle kendiliğinden parlayıp sönen mevzi direnişlerin önemini abartmak yerine, belli bir alanda ve sistemli bir siyasal çalışmanın ürünü cylemlilikler örgütlemek sorununu önplana çıkarmalıyız. Yöneldiğimiz sektörlerin temel birimlerinde sınıfın devrimci cylemliliğini geliştirmek sorununu önplana çıkarmalıyız.

3. Genel Konferans'ta mevzi direnişlere müdahale sorunu özel bir tarzda tartışıldı. Bu tartışmalar o günkü sınırlar içerisinde bir hayli anlamlıydı. 3. Konferans'ın hemen sonrasında bir dizi mevzi direniş örgütün müdahalesinin bize yarattığı çok büyük imkanlar da oldu. Bu, hareket alanımızın sınıf ekserine kaymasının önünü açan adımlardan biriydi. Ama şimdi her bir mevzi direniş müdahale önemlidir diyerek, biz kendi planlanmış sistemli çalışmamızdan saparsak, bu aslında, çok

yeri dolaşan ama hiçbir birikim yaratmayan, her yerde görünen ama hiçbir yerde olmayan, ya da her yerde adı geçen ama bir yerde de bir politik kuvvet olamayan bir hareket olma riski doğurur. Nitekim sınıf hareketi üzerine ön tartışmalar esnasında, bunun üzerinde genişçe duruldu ve bana göre bu konuda önemli açıklıklar sağlandı.

Bir takım direnişler patlıyor. Biz bu direnişlere şu veya bu düzeyde ilgi gösterebiliriz de göstermeyebiliriz de. Ben metal sektöründeki son patlamayı ise hiç de bir mevzi direniş biçiminde ele almıyorum. Tabii ki bu tip durumlar karşısında biz herhangi bir biçimde seyirci ya da edilgen kalamayız. Metaldeki çok farklı bir gelişme, bu çok farklı bir dinamik, bu yılların birikiminin belli vesilelerle dışa vurumudur. Buna etkin, yaygın ve ısrarlı bir müdahale, kaçınamayacağımız bir temel görevdir. Ama bir fabrikada on işçinin işten atılması ya da işte bir sendikal örgütlük üzerinden patronun karşı saldırıya girişmesi gibi sıkça yaşanan sorunlara dikkat çekmek ve enerjiyi iki de bir buralarda dağıtmak başka bir şeydir. Ben sistemli bir çalışmaya vurguyu yöneltmenin daha öncmli olduğunu düşünüyorum...

Cihan: Bizzat metaldeki bu son olaylar, sistemli ve sabırlı bir çalışmanın ne kadar olağanüstü bir önem taşıdığını gösteriyor. Sabırla ve ısrarla çalışmakta olduğunuz herhangi bir fabrika yıllarca durgun kalabilir; ama genel bir eylemlilik patlak verdiği zaman, bu çalışmanın, onun sağladığı imkanların bu genç eylemliliğe nasıl kritik bir müdahale halkası olabileceğini de, bizzat metaldeki bu son patlama göstermiştir. Arçelik yıllardır durgundur, ama siz Arçelik'te yıllardır sabırla bir takım mevzileri tutmaya çalışıyorsanız (bununla çalışma ısrarını ve bunun kaçınılmaz olarak sağlayacağı çeşitli olanakları kastediyorum), böyle bir genel eylem anında da bu mevziler çok büyük bir önem kazanmaya başlar. Yoldaşın da hatırlattığı gibi, bu nokta üzerinde ön tartışmalar esnasında önemle durul-

muş, mevcut çalışma tarzımız bu açıdan eleştirilmişti. Metalde patlak veren son olaylar, bu konuda ne denli haklı olduğumuzu açıkça gösterdi. Adeta anlatmaya çalıştığımız şeylerin pratik bir ifadesi ve doğrulanması oldu.

Nadir: Metinde örneğin enerji işkoluna bir dikkat çekilmiş. Enerji işkolunu etkilemek ve harekete geçirmek istiyorsan, yıllardır yürüttüğün çalışma üzerinden örneğin Packart'ta, örneğin Arçelik'te, örneğin Tofaş'ta iyi bir yer tut. Buralarda yapacağın çıkışla enerji işkoluna da örnek olursun, siyasal etkini de böyle yaratır ve yayarsın. Kendi güçlerimizi mümkün mer-tebe planlı ve sistemli biçimde çalıştırmayı başarabilmeliyiz. Yarın bir parça genişlediğimiz zaman bir de şu enerji işkoluna yönelelim, bir de gıdaya yönelelim, bir de X'e yönelelim yerine, belli temel fabrikaları kendi içinde tutmaya, orada kökleşmeye ve derinleşmeye bakalım. Gerisini bu temel üzerinde daha kolay örgütleriz.

Bu açıdan, oradaki atıf ne kadar yerine oturuyor, onu tam kestiremiyorum. Ama eğer enerji işkoluna, örneğin belli yerlerde yüklenip sonra da transfer etmek üzerinden, gidip bir de orda çalışmak gibi anlıyorsak, bence bu dağıtan bir çalışma olacak. Yani temel alanları güvencelemeden, çalıştığınız alan-daki çalışmayı az-çok bir köke kavuşturmadan, yeni alanlara böyle hesapsız bir yaygınlaşma, yalnızca sonuç alamamak değil, çok yerde görünmek ama hiçbir yerde olmamak gibi bir sonuç da yaratır. Bundan kesinlikle kaçınmak gerekiyor. Örneğin yıllardır Renault'nun durgun olduğu düşünülür, ama Renault'da yıllardır çalışanlar muhakak ki bugün onun pratik sonuçlarını da devşiriyorlardır. Ve bunu genel işçi hareketi üzerinden devşiriyorlar, ama Türkiye çapında, ama Bursa çapında...

Ceren: Enerji işkolu dedin de, bunun üzerine bir hatırlatma yapayım. Metinde, *“özelleştirmeye karşı çalışma alanlarımız üzerinden merkezi bir çalışma örgütlenebildiği...”* deniliyor. Burada enerji işkoluna yönelmek, ya da bu alana güç kaydır-

mak üzerine herhangi bir şey yok.

Nadir: Bir takım tanımlamalar/ifadeler var, onları tartışmak ne kadar gerekli bilmiyorum, ama gerçekten dikkatsiz tanımlamalar da var.

Küçük-burjuva devrimci çevrelere ilişkin belli vurgular var. Örneğin, her taktik açılımları sağa savruluyor deniyor. Bu çok isabetli bir saptama değil bence, doğru da değil. Bu kadar genelleştirmek gerekmiyor. “Reformculaşmamak için seçime girmekten kaçınıyorlar” vb. deniyor. Oysa bu çok farklı bir şey.

“Kapitalizmi tahlil edemedikleri için de bir takım şeyleri yanlış yapıyorlar”, deniliyor. Mesele buradan gelmiyor; onların sosyal konumları ile, sınıfsal kimlikleri ile, bu temel üzerindeki ideolojik perspektifleri ile son derece bağlantılıdır, politikadaki yanlışlıkları. Kapitalizmi doğru tahlil edip etmemeleri ile değil, doğrudan ideolojik bakış ve sınıfsal konumları ile bağlantılıdır. Kapitalizmi de zaten bu bakışları üzerinden ve elbette ki yanlış tahlil ediyorlar. Halkçılığın Marksizm iddiasını çok fazla da ciddiye almamak gerekir. O, son tahlilde küçük-burjuva ideolojik ve sınıfsal bir kimliktir. Ona ilişkin sorunlara yaklaşırken, temel hareket noktamız bu olmak durumundadır.

Ben toplamında, bu mahalli çalışma çerçevesinde taktik politikanın özgülleştirilmesi ve bu temel üzerinde her türlü aracın (bu arada yayın araçlarının) çok etkin bir tarzda kullanılmasının önc çıkarılması gerektiğini düşünüyorum. Örgüt ve politika bağlantısında var ama, bunu özel bir tarzda işlemek gerekiyor.

Yayınlarımız siyasal yaşamımızın canlı yansıtıcıları, pratik deneyimimizi başarılı bir tarzda merkezileştiren araçlar olabilmelidir. Aynı şekilde, yerelde özgülleştirilen politikalarımızın sonuçlarının yeniden süzülüp yansıtıldığı araçlar olabilmelidir. Ama tabii bütün bunların olabilmemesinin ilk koşulu da, yayın organlarımızın siyasal çalışmamızda gerçek bir

yol gösterici işlev görebilmeleridir. Halihazırda bu alanda ciddi zaaf lar var. Yoldaşlarımız yayınlarımızı etkili araçlar olarak kullanmıyorlar pratik çalışmalarında. Bu konudaki eleştiriler bence de çok isabetlidir. Bizim bir parti olarak yapacağımız ilk işlerden biri, bu alandaki zaafiyeti bir an önce ortadan kaldırmaktır.

Somut tartışma ve kadroların çok yönlü eğitimi

Semih: Taktik denilince öncelikle isabetli bir güncel durum değerlendirmesi akla geliyor ve önem taşıyor. Politik çalışma yaptığımız bir alana yöneldiğimizde ise, her şeyden önce karşımıza o alanın durumunun isabetle değerlendirilmesi sorunu çıkıyor. Bu genel bir çerçevede, merkezi düzeyde güncel politik durumun, daha özel bir alanda ise, o alanın isabetle değerlendirilmesinin önemini ve anlamını gösteriyor. Öncelikle bunların yerli yerine oturtulması gibi bir ihtiyaç var.

Biz bir mevzi direniş üzerinden somut bir taktik politika geliştireceksek eğer, öncelikle sözkonusu mevzi direnişin özellikleri, güçlü ve zayıf yanları, karşımızdaki güçler, güçlükler, olanaklar vb. üzerinden bütünsel bir değerlendirme tablosu çıkarmak durumundayız. Örneğin 1 Mayıs sürecini ele alalım. Bir taktik politika geliştirdiğimiz farklı bir süreçtir. O çerçevede 1 Mayıs'ın tarihsel süreci ve birikimleri, geline nokta, çeşitli güçlerin tutumları vb. önem taşıyor. Taktik bir yaklaşımın geliştirilebilmesi, kafalarda belli açıklıklar sağlanabilmesi için, aslında böyle örnekler üzerinden bir tartışmanın geliştirilmesi bir ihtiyaç. Yani genel düzeyden taktiğin ne olduğu, konu belli örnekler üzerinden tartışıldığı zaman, daha iyi açılacak, netleşecek ve anlaşılacaktır.

Komisyon metnindeki ifadeler yeterince açık değil. Burada dil ve anlatımdan gelen problemler var. Fakat yanısıra ben bir çok kayma olduğunu da düşünüyorum metnindeki ifadelerde. Bu nedenle metnin biraz dışına çıkılıp, sorunun daha genel

düzyeyden, fakat çok somut biçimde tartışılması gerekiyor.

Öncelikle bu özgülleştirme sorununu, bu alandaki zaafiyetin yerel örgütlerden gelen boyutunu tartışalım. Siz bir politika belirlersiniz, bu politikanın mahalli örgütlerde özgülleştirilmesi gibi sorunlarla karşılaşılır. Oradan gelen bir takım sorunlar var kuşkusuz. Mesela kadro sorunları var, bu hep tartışılmalıymiş bir sorun. Ama ben merkezi düzeyde de bir sorun alanı olduğunu düşünüyorum. Yani zorlanma tümüyle kadro sorunları boyutundan gelmiyor.

Biz mesela sınıf komisyonu olarak, sınıf hareketine önderlik boşluğu ve bu dönem sınıf hareketi içinde mevziler kazanmanın önemi ve imkanları üzerine bir tartışma yaptık. Eğer siz sınıf çalışması içinde mevziler kazanmak gibi bir perspektifle hareket edecekseniz, örgütleri, birimleri, bütün kadroları bu çerçevede yönlendirecekseniz, buna özgü bir bakışı yerleştirmek zorundasınız. Ben birkaç yıllık bir süreç üzerinden konuşuyorum; mevziler kazanmak gibi bir yaklaşım, aslında uzun dönem bizim birimlerimizde, kadrolarımızda, kadro adaylarımızda fazlaca yoktu. Sınıf içindeki çalışmayı biz adeta sınıf içinde “gerilla tarzı” bir çalışma gibi gördük. Genel düzeyde, tüm örgüt düzeyinde ne kadar böyle görülüyordu bilmiyorum. Ama ben, kendi tanık olduğum pek çok örnek üzerinden, böyle bir sürecin yaşandığını gördüm.

İnsanlarımız sınıf çalışması için fabrikaya girecekler ve fabrikada bir direniş patlatacaklar örneğinin. Böyle bir hedefle hareket edilebiliyor, böyle bir yaklaşım içinde olunabiliyor. “Direniş patlatmak” kuşkusuz ayrı bir konu, sınıf çalışmasının gerekleri çerçevesinde bir ihtiyaçtır da. Ama orada mevziler kazanmak ve bunun bir sonucu olarak, deyim uygunsuzsa bir yan ürünü olarak direnişlerin ortaya çıkması, patlatılmasından farklı bir anlam taşıyor. Benim söylemek istediğim bu.

Aslında bu, daha önceki tartışmalarda da eleştirildiği gibi, küçük-burjuva bir çalışma tarzı. Bu tür zaafaların da eleştirilmesini

den hareketle açık ve somut bir politika belirlemek, örgüte bunu deklare etmek, “önümüzdeki dönem için biz sınıf içindeki çalışmada mevziler kazanma diye bir politika belirledik, bu politika çerçevesinde hareket edeceğiz” demek, aslında bir parça kadroları da yönlendiren, belirleyen bir önderlik tutumu olacaktır. Bu durumda kadrolar anlamsız ve aceleci kaygılardan sıyrılacak, artık fabrikalar ve sendikalar içerisinde mevziler kazanma gibi bir hedefe kilitleneceklerdir.

Merkezi politika konusunu başka bir örnek üzerinden genişletmek istiyorum. Bu, sendikalara yaklaşım sorunu... Biz son dönemde kendi alanımızda sendikalara yaklaşım sorunu üzerine belli tartışmalar yaptık. Bunlar kısmen MYO’ya da yansdı. Orada bir ciddi kaygı, bir ihtiyaç vardı. Sendikalara (ve aynı şekilde kitle eylemlerine) yaklaşım konusunda kadrolarımızda bir eksiklik, bir yanlışlık görüyorduk, onu değiştirme ihtiyacı duyuyorduk.

Örneğin insanlarımız sendikalara karşı garip bir ilgisizlik gösteriyorlardı. Tekstil alanında çalışma yapıyorsunuz, bir sürü fabrikada insanların çalışıyor, ama bunlar tekstil sendikasına gitmiyorlar, bunu zorlamıyorlar. Bu, bir parça bilinç ve yönlendirme eksikliğinden geliyor olabilir. Nitekim öyle yanlış bir bilinç oluşmuş ve yerleşmiş ki; bunlar işbirlikçi, hain sendikalardır diye bakılıyor ve bu sözünü ettiğim ilgisizliğin dayanağı oluyor. Bu çerçevede, yakın döneme kadar sendikalara yönelik olarak yapılan vurgularda bu tarafın biraz eksik kaldığını, bu eksiklikten dolayı da insanların sendikalara yönelik politikalar geliştirmek bir yana, onlara girip çalışmaktan bile uzak kaldıklarını düşünüyorum. Ve bu bir zaaf alanı haline geliyor süreç içerisinde. Belki sınıf içerisinde kazandığımız kadrolarda böyle bir sorunla karşılaşılıyor, ama sınıf çalışmasına dışardan yöneltilenlerde bu zaaf lar yaşanıyor.

Komisyon metninde vurgu kayması diyebileceğim birçok nokta var. Bunu ayrıca komisyondaki yoldaşlarla da tartışabiliriz.

Politikanın özgüleştirilmesi ve yerel inisiyatif sorunu

Temmuz: Metinde eksik olarak gördüğüm ve eklenmesi gerektiğini düşündüğüm şöyle bir temel nokta var: Nasıl merkezî düzeyde belirlenmiş bir taktiğin mahalli alanlarda özgüleştirilmesi gerekiyorsa, aynı şekilde tek tek fabrikalar düzeyinde de özgüleştirilmesi sorunu var. Zira, genel durumla bağı ne olursa olsun, gündelik çalışma bakımından büyük önem taşıyan daha özel bir alan da var burada. Ayrıca bu alan, sınıf hareketinin özellikle sancılı ve durgun olduğu evrelerde daha bir önem kazanıyor. Taktikle örgüt ve eylem ilişkisini en dolaysız bir biçimde kurabileceğimiz bir alan burası.

Bunu biraz daha özel biçimde ele almak, bu çerçevede, bunun mahalli örgütlerin özel bir sorumluluk alanı olduğuna işaret etmek önemli ve gereklidir. Örneğin siz A bölgesinde, bölgenin toplamını kesen bir taktik açılımı, kitle hareketinin ve ilişkilerinizin bugünkü durumunda, çok kolay yapamayabilirsiniz. Ama iki fabrikada çalışıyorsunuzdur, bu iki fabrikada gerçekten politika yapış tarzınızın da hakkını veriyorsanız, bu hızla o alanda güç olmanızın zemini demektir. Bu, fabrikadaki her somut sorunu ve fırsatı kullanarak politikanızı uygulamak, fabrika kitlesi üzerine sürekli bir etki alanı yaratmak sorunudur.

Güç olmak istiyorsak, öncelikle bu alanda atmamız gereken anlamlı adımlar var. Biz, geçmiş sınırlı pratiğimizde bile, taktikle eylem ilişkisini bir parça kurabildiğimiz yerlerin fabrika düzeyi olduğunu biliyoruz.

Nadir yoldaşın metne ilişkin söylediğinin tam karşılığı olmadığını düşünüyorum. Metin bence bu bütünlüğü içinde koyuyor sorunu; güç olmadan politika yapamamak, politika yapmadan güç olamamak sorunu... Bence bu açıdan metinde belirgin bir kusur yok. Sorun zaten metni kendi içinde tartış-

mak değilse, işin şöyle bir yanı var: Bugün fabrikalar zeminine şu veya bu ölçekte ayak basmadan, politikanın özgülleştirilmesinin ve hayata geçirilmesinin imkanları da gerçekten çok sınırlı olabiliyor, oraya yapılan vurgu bu...

Nadir: Metinde şöyle bir ifade var: “*Her mahalli alanda bir dizi fabrika ile ciddi politik bağlar olmaksızın ve bunları harekete geçirecek hücreler olmaksızın, bölge taktik hat ve görevleri ya oluşmaz ya da oluşsa bile işlevsiz olur.*”

Temmuz: Metnin bütünlüğüne bakılırsa, o vurgunun daha değişik bir anlamı olduğu görülür. Eğer bizim politikalarımızın özgülleştirilmesi sorunu, yetenekli, kavrayışlı, aydın yoldaşların bir politikayı belli bir alanda kendi belli üstünlükleriyle özgülleştirmeleri değilse, bu konuda yaratıcı inisiyatif zorunlu olarak tabandan gelir. İnisiyatif nasıl tabandan gelir? Sizin Renault’da bir parça oranın nabzını tutabilecek ilişkileriniz varsa, kuşkusuz buradan “bizim fabrikada şöyle bir kaynaşma oluyor” denilmeden de politika oluşturabilirsiniz, örneğin metal TİS sürecine ilişkin olarak. Ama tabandan gelebilecek böyle bir somut bilgi ve basıncın apayrı bir anlamı, önemi ve işlevi olacaktır. Bizde inisiyatif geliyecekse, yetenekli kadrolardan oluşan bölge örgütleri yarattığımız ölçüde değil, fakat fabrika hücrelerine veya anlamlı fabrika ilişkilerine şu veya bu düzeyde oturduğumuz ölçüde olacak bu.

3. Genel Konferans metinlerimizde var; sorun ilkesel ve sağlam bir bakış, bunun ışığında döneme ve duruma ilişkin doğru bir değerlendirme ve görevler belirleme sorunuysa, bizde bu açıdan herhangi bir sorun yok. Geçen tartışmalarımızın birinde de altı çizildi; Susurluk’un hemen ardından, bizim merkezi yayınlarımızda, ortaya çıkan durumun özlü ama çok yönlü bir değerlendirilmesi anında yapıldı. Bir dizi soruna daha baştan açıklık getirildi ve bu dönemin görevleriyle birleştirildi. Ama bu değerlendirmeleri, bununla bağlantılı olarak saptanmış görevleri alıp özgülleştirmek ve hayata geçirmek, sorunumuzun

en temel yanı idi, sonuçta yapılamayan da bu oldu.

Kalıcı ve güçlü bir devrimci parti yaşamı kurmak açısından, mahalli inisiyatif ve fabrika düzeyinde inisiyatif, sorunun gerçekten en temel yanı. Merkezi düzeyde dönemin doğru ve isabetli taktik bir çözümlenmesi olduğu ölçüde, inisiyatif ve sorumluluk buraya düşüyor. Bunu alıp özgüleştirmek sorunu, muhakkak ki kadroların ideolojik-politik eğitimiyle ilgili bir yan, yanısıra başka yanlar da içeriyor. Ama işin esasında, bizim bir yerlerin nabzını tutar hale gelebilmek için, mahalli örgütleri fabrikalardan işçilerle, şu veya bu eksikliklerine rağmen, muhakkak beslememiz gerekir.

Mahalli düzeyde (ve fabrika hücreleri kurabiliyorsak, fabrika düzeyinde) inisiyatifin, iktidara yürüyecek devrimci bir parti yaşamı açısından belirleyici önemi yeterince açıktır. Bunun üzerinden atlamamak kaydıyla, ben, geldiğimiz aşamada, merkezi düzeyde taktik politika anlamında, yeni bir ihtiyaç ve görev alanımızın olduğunu düşünüyorum. Bu eğer, mahalli önderlik ve inisiyatifi, fabrika düzeyinde önderlik ve inisiyatifi örtmeyecek tarzda ifade edilirse -ki metin bunu bir biçimde işlemeye çalışmış-, bence bunları zayıflatan değil, bunlarla bütünleşen bir şey olabilir.

Mevzi direnişlere ilişkin sorunu daha önce ayrıntılı olarak tartıştığımız için esasta bir sorun olmaması gerektiğini düşünüyorum. Cihan yoldaşın da belirttiği gibi, zaten metal işçilerinin eylemlilikleri de, bizim haftalar öncesinden yaptığımız bu tartışmaları neredeyse olduğu gibi doğruladı. Bu nedenle bu konuda bir sorun yok, olmamalı.

Çubuk mahalli sorumluluk ve inisiyatife bükülmelidir

Nadir: Merkezi görevler ve mahalli inisiyatif alanına ilişkin ek birşeyler söylemek, bu çerçevede kendi yaptığım vurgulara

da açıklık getirmek istiyorum. Bu konuda aslında söz planında değil ama, işin ruhunda belli bir farklılık olduğunu düşündüğüm için de buna ihtiyaç duyuyorum.

Bu tıpkı şuna benziyor: Legal ve yarı-legal siyasal çalışma her düzeyde örgütlenir, bunu herkes biliyor, kabul ediyor. Bu durumda bunun her alanda örgütlenmesi gerekir, değil mi? Oysa pratikte gene de legal ve yarı-legal siyasal çalışmayı bir yerden beklemek gibi belli bir beklenti, sinmiş bir bakış açısı olabiliyor. Böyle olabildiğini düşündüğüm için de söylüyorum. Bir hareketin/partinin önderliğinin taktik plandaki sorumlulukları herhangi bir biçimde tartışma götürmez.

Sözgelimi; eğer siz sendikal alanda Birleşik Metal-İş'te anlamlı bir yer tutuyorsanız, kaçınılmaz olarak oraya merkezi bir müdahale de yapmak durumundasınız. Bu sizin önünüze bir görev, bir sorumluluk olarak gelir ve siz bunu yapamadığınız zaman çok temel bir iş aksar. Ama bizim tartıştığımız mesele bu değil. Yani taktik önderlik alanında merkezi önderliğe düşen sorumluluk değil. Bu çerçevede bugün bizim partimizin çok önemli bir güçlük çekeceğini zannetmiyorum. Nihayet biz, hem belli bir teorik kapasitesi, birikimi, önderlik yeteneği, hem de siyasal yaşam içinde güçleri, önderlik kadroları olan bir partiyiz. Yetersizlikler olmayacak mıdır? Olacaktır. Ama bunların çok temelli yetersizlikler olacağını zannetmiyorum. Aksaklıklar bu alanda yaşanmadı. Ya da buradan aksadıysa bile, bu çok büyük ölçüde yine pratikle bağlantısı çerçevesinde aksadı.

Bu nedenle, taktik politika, taktik politikanın özgüleştirilmesi ve bu temel üzerinde mahalli inisiyatife çok özel bir tarzda dikkat çekmek, çubuğu buraya bükme gerektiğini düşünüyorum. Siz Birleşik Metal-İş'e ilişkin çok iyi bir merkezi politika saptayabilirsiniz. Ama Birleşik Metal-İş tabanında çalışan yoldaşlarınız eğer bunu belli bir inisiyatifle, yaratıcılıkla kendi alanlarına taşıyamazlarsa, sonuçta o politika sözde kalır, bir güce dönüşmez.

Ya da Bomonti Tekel örneğini vereyim. Sizin özelleştirme saldırısına karşı işçi hareketi içerisinde bir mücadele örgütlenme diye bir sorumluluğunuz var, bir tutum ortaya koymuşsunuz. Ama burada bir hücreye sahip olmadan, bir tek kadro üzerinden bile o hareketliliği örgütleyebilirsiniz (Bomonti Tekel'de yaşanmış pratik bir süreçten hareketle bunları söylüyorum). Nihayet bu saldırıya tepki duyan işçiler var, bu saldırının toplam mahiyeti konusunda az-çok fikri olan öncüleri var ve siz mücadelenin örgütlenmesi gerektiğini buradaki işçilere maletmeyi başarırsanız, hem politikanız hayatta karşılığını bulmuş olur, sizin taktik tutumunuz güçlerine ulaşmış olur; hem de böyle bir süreklilik ve sistemlilik üzerine sizin partiniz kitleler nezdinde sınanan, denenen, giderek etrafında birleşilen (işçiler bugün politika temelinde birleşir, ama yarın hareket olarak da birleşir) bir güç haline gelir.

Bir başka örnek vermek istiyorum. Eğer programınız varsa, eğer taktik bir hattınız varsa, eğer merkezi bir önderliğiniz, araçlarınız az-çok varsa ve çalışıyorsa, artık burada belirleyici olan mahalli inisiyatiftir, o politikanın özgülleştirilmesidir. Sözgelimi, Türk-Metal bünyesindeki gibi bir patlamanın ortaya çıktığı yerde, örgüt hareketle geçebilmesi için merkezi önderliğin hiç de özel bir direktif göndermesi gerekmiyor. Merkezi önderliğin bir refleksi elbette olacak, ama bu gelişmeyi sözgelimi Kars'da duyan bir parti örgütü, bu temel üzerinde ne yapacağını bilen, harekete geçen bir parti örgütü olmak zorunda. Bir parti örgütü böyle olur.

Biz Rusya'da Bolşevik parti şahsında devrimci inisiyatifi, gelişmiş yerel inisiyatifi tartışıyoruz. Ama dönün bakın, bu yerel örgütlerin merkezle ilişkilerinde bazen ayları, yılları bulan kesintiler var, ama buna rağmen faaliyet sürüyor. Çünkü elinde bir program var, taktik hattı var ve kendi düzenli faaliyeti var. Bugün Bolşevik partisine göre çok daha avantajlıyız; 15 günlük MYO çıkıyor, haftalık PYO çıkıyor vb. Dönüp bakalım,

gerçekten bu *Iskra* ne kadar dağıtılmış Rusya'da, yerel örgütlerin eline ne kadarı geçebilmiş? Ama bunun olmadığı bir yerde hahire mahalli araçlar (bildirisidir, bültenidir, popüler propoganda broşürüdür, yerel gazetesidir vb.) üretiliyor ve bunlar üzerinden günlük politika yapılıyor.

Bizim partimizin bugünkü yakıcı ihtiyacı, işte tam da bu! Benim tartıştığım sorun merkezi önderliğin sorumluluklarını herhangi bir biçimde azaltmıyor, tersine, bunu veri sayıyorum. Ama bizim temel sorunumuz, yerel örgütlerin inisiyatifli olabilmesidir, kendi cephesini sağlam tutabilmesidir. Bu, merkezi hiyerarşik yapının ne kadar işleyeceğinden bütünü ile bağımsızdır. Biz bu çerçevede ilişkimiz bir süre kopan bir kenti örnek veriyoruz; düşünün ki bunu henüz partimizin üyesi olmayan insanlar yapıyorlar. Ama aynı şekilde, kuşkusuz daha bilinçli, daha yetkin ve daha gelişmiş tarzda, bütün yerel örgütlerimiz, giderek hücrelerimiz, bu aynı şeyi yapabilmelidir. O zaman gerçekten işçi hareketi ile hakkıyla buluşmayı başara-bilen bir parti olabileceğiz.

Dolayısıyla, partimizin önündeki en temel sorun, bir yandan taktik politikayı özgülleştirmek, günlük faaliyeti sürekli ve sistemli bir tarzda örgütlemek, bunu başarabilecek inisiyatifli yerel parti örgütlerine sahip olabilmektir.

Ceren: Biz komisyon olarak bu sorunu kendi içimizde de tartıştık. Zaten sonuçta metinde de bu biçimde dile getirildi. Metnin başka bazı yerlerinde bir takım ifade kaymaları olabilir de, burada asıl vurgu senin işaret ettiğin noktaya yapılıyor. Metnin anlatım bozukluklarına, buradan gelen anlam belirsizliklerine fazlaca takılmamak gerekir.

Nadir: Ben metni kendi içinde tartışmıyorum, böyle ifade etmek yanlış olur diyorum. Aslında bu son söylediğimi de Temmuz yoldaşın söylediklerine karşılık olarak söyledim.

Devrimci politika ve taktiğin sorunları/3

Taktik politikayı somutlaştırmanın sorunları

Tuna: Taktik metni dört parçadan oluşuyor. Ama ilk tartışmalar biraz örgüt ve eylem alanı üzerinden yoğunlaştı. Bu çerçevede metnin de bu alanda zayıf kaldığına ilişkin belli değerlendirmeler yapıldı. Bu nedenle bunlara ilişkin bazı şeyler söylemek istiyorum.

Birincisi, bizim politika alanında anti-emperyalizm sorununun ne olduğu, bunun günümüz Türkiye'sinde nasıl ele alınması gerektiği üzerine değerlendirmede herhangi bir zayıflığımız olduğunu düşünmüyorum. Bu, meselenin stratejik alanında ve genel taktik çerçevesinde böyle. Ama daha özelde ve güncel planda, bugünün Türkiye'sinde, özelleştirme karşıtı mücadele-

nin aslında anti-emperyalist mücadelenin önemli bir dinamiği olduğu, sınıfın eyleminin zaten bunu gösterdiği üzerinden bir değerlendirmemiz çok güçlü olarak yok. Bu örneği anti-emperyalizm ile özelleştirme ilişkisi üzerinden veriyorum, çünkü bu çok belirgin olan alanlardan biri.

Bizim Kürt sorunu üzerinden söylediklerimizde, ulusal hareketin taleplerinin içerisinde örneğin toprak sorunuyla ilgili taleplerinin olmamasına dair eleştiriler var. Ama bizim yayınlarımızda da, Kürt sorunu üzerinden çıkan teşhir yazılarında, köylü/toprak sorununun talepler olarak yer almaması sözkonusu. Burada ciddi bir zayıflık var. Aslında bu, belli konularla ilgili temel değerlendirmelerimizin, bugün politik yayınınımızın teşhir düzeyine bile hala çok sinmediğini, politik alana henüz gereğince sinmediğini gösteren bir yan.

Biz, özellikle 3. Konferans sonrasında, ülke çapında maddi bir güç olmanın asgari koşullarını yakaladık. Bunun üzerinden metinde, bir dizi yer/bölgede sınıfın eylemine dayanarak bir taraf olmak (aslında sadece bölgeler açısından değil, ülke çapında da) iddiası var. Parti bu iddiayı giderek somuta taşıyacak. Bu, önümüzdeki dönemde sınıflar arası ilişkide, partinin sınıfın eylemine dayanarak güç olabileceği yeri tanımlıyor.

Meselenin bu yanı düşünülürse, bizim bu alanlarla ilgili zayıflıklarımızı bir parça göstermemizin önemi var. Bu, dağınık bir alan. Taktik komisyonu bu alanlara girdiği ölçüde, meselenin diğer yanlarıyla ilgili çok fazla tartışmadığı, daha çok talepler, sloganlar, bugünkü güncel siyasal göstergeler üzerine tartıştığı (alttaki temel konu başlıklarının da böyle kurulduğu) söylenebilir. Buna rağmen bu, aslında hala da strateji ile taktik alanda bugünkü güncel siyasal durumun tahlili üzerinden yapılabilir. Bu, doğal olarak bizim zaten fazlasıyla güçlü olduğumuz bir alan. Bizim sadece stratejik değerlendirmelerde değil, güncel siyasal tahlillerde de güçlü olduğumuz biliniyor. Şöyle söyleyebilirim; belli değerlendirmelerde, örgütlenme ve

cylem alanındaki zayıflık, aslında metinde döne döne vurgulanan yanlardan biri. Ama bu alandaki zayıflığa çözümü masa başında örgütlenme ve cylem biçimleri geliştirerek de bulamazsınız zaten.

Bir devrim toprağı olarak bu ülkede, sol hareket dinamikleri ile sınıf hareketinin cylemlerini ifade ediş biçimi arasında da bir farklılık var. Gazi direniş gerçekleşiyor, ama direniş sınıf tarafından ciddi bir cylemlilikle karşılanmıyor. Öte yandan, bugün metal sektöründe bir hareketlik yaşanıyor, ama devrimci hareketin mevzilendiğı semtlerde kendi çapında bile hareketlilik yok. Bu kopukluk zaten bir zorluk alanı.

Artı, sınıf hareketinin ekonomik düzeyde bile merkezi cylemleri çok zayıf. Sınıf hareketi ekonomik alanda öne çıkan talepleri üzerinden bile son derece parçalı bir tablo sunuyor. Biz taktik taleplerin kitle mücadelesinin kendi içcrisinden çıkacağını; onun daha derinleştiğı şartlarda, örgüt ve cylem biçimleriyle de açığa çıkacağını biliriz. Dolayısıyla, metnin zayıflığının arkasında, aslında bugünkü tablonun zayıflığı var. En azından ben böyle düşünüyorum. Bu, meselenin hala da genel esası bence.

Diğeri, bizim örgütsel çalışmamızın bulunduğu alanlarla, bugünkü örgüt ve cylem biçimlerine ilişkin bir tartışma. Bu, bizim bölge ve il komiteleri üzerinden, öne çıkan merkezi düzeydeki talepler nedir diye, bir yıldır parça parça tartıştığımız bir sorun. Bunu, bölge örgütleri, bölgelerde inisiyatif, merkezi örgüt, burdaki merkezi politikalar, vb. üzerine yaptığımız tartışmalara açıklık sağlaması için de söylüyorum. Biz geçen yıldan beri ihtiyacı hissedilen bu alanda zayıf kalıyoruz. Bu zayıflığın, önümüzdeki dönemde de inisiyatifli bir bölge örgütü çalışması ihtiyacını ortadan kaldırdığını düşünmüyorum. Ama bu alanda zayıflık taşıdığımız sürece, zorunlu bir kötülük olarak, bu bir dönem için öne çıkacaktır.

Mesela bizim Makina Kalıp grevi üzerinden, bütün bir me-

tal sektörüne yönelik olarak, esneklikle ilgili merkezi bir çalışmamız olması lazım. Bu, sadece Makina Kalıp üzerinden, o alanda faaliyet yürüten bölge örgütünün işi olamaz. Dahası, Makina Kalıp üzerinden yürüttüğümüz faaliyetin ötesinde, tespit edilmesi gereken bir yan var. Makina Kalıp'ta pratik planda ilişkimizi yürüten organların ya da yoldaşların belli bir politik bakışlarının olduğu yerde, bunlar kalkıp; "bu aslında TİS döneminin öncesinde bütün metal işkoluna yönelik bir saldırı; bizim sektörle ilgili bir bültenimiz de var; buna ilişkin merkezi bir faaliyet örgütlenmeli" diyebilmeliler. Ama bizim böyle kadrolarımız henüz yok maalesef. Bu koşullarda, bu tür merkezileştirmeleri yerel düzeyde yapacak bir merkezi örgüt hal-kasına (somutta güçlü ve işlevli İK'lara) ihtiyaç var.

Bu, bu anlamda bir merkezi görev. Siz eğer özelleştirmeye ilgili 16 Mayıs'ta ('98) mitinge gidiyorsanız, aynı günlerde devlet demokratik hak ve özgürlükler üzerinden koca bir saldırıya geçmişken, Cumartesi eylemleri özel bir önem kazanmışken, bir kısım gücünüzü sendikalar ve fabrikalar üzerinden Ankara'ya mitinge yolluyorsanız, onlar kendi buldukları alanda özelleştirme ile ilgili bir çalışma yapmalıdırlar. Ama bu, örneğin Kartal bölge örgütü üzerinden planlanamaz. Siz oturacaksınız, özelleştirme karşıtı mücadelenin anti-emperyalist eğilimler göstermesini; bunun üzerinden taşradaki sınıf dinamiği olgusunu; Şubat'ta ('98) İstanbul'da yapılan ÖKP mitinginin, o güçlü dalgayı arkasına aldığı halde, sadece üçbin kişiyle yapıldığını; buna ilişkin nasıl bir propaganda ve ajitasyon yürütüleceğini, sorunun nasıl ele alınacağını ortaya koymak durumundasınız. Biz bunu yapmıyoruz. Bu olmadığı sürece, biz Türk-İş'in 80 bin kişiyle yapılan özelleştirme karşıtı merkezi mitinglerine güçlü bir biçimde katılamayız, ya da yalnızca kendi sınırlı çevremizi katarız. Biz yarın binlerce kişi olmadan da bu tür yerlerde şimdiden pratik bir taraf olabilmeliyiz. Ama bu ancak; Yatağan'dan gelen Tes-İş şube ile şöyle bir politik

birlik yakalayabilmeliyiz, onların eğilimleri şu diyebilmekle mümkün. Bu, o eyleme giderken sadece taktik talepler listesi hazırlamak, “Özelleştirmeye hayır, yaşasın bağımsız sosyalist Türkiye!” sloganı atmak değil, taktik planda bunları nasıl birleştirebiliriz diye düşünmekle olanaklıdır.

Soruna buradan bakıldığında, merkezi örgüt/gündemden aksayan halka ile ilgili açıklıklara ulaşırız. Bu, bizim 3. Konferans’tan sonra, bölge örgütleri, inisiyatifli bir bölge çalışması, sektör çalışması konusunda alacağımız mesafe üzerinden ihtiyaç duyulan ve altı çizilen bir alan. Çalışmanın kendi doğal sınırlarının gelip vardığı nokta bu. Siz altta fabrika politikaları ve fabrika hücreleri olarak bunu tamamlamaz, yukarıda da ülke çapında ve iller çapında merkezi ve yerel siyasal rolünüz ve merkezi ve yerel siyasal taktiğinizle ilgili açıklıklar yaratmazsanız, o çalışma kendi içerisinde derinleşemez. Ondan sonra döner, metal alanında sağ eğilimler, tekstil alanında sol eğilimler kendini gösterir. Bu iş nesnellğinde böyle.

Geçen yıl (‘97) sınıf hareketinde sendikal arayış olduğuna ilişkin tartışmamız vardı. Böyle bir arayış tespiti yaparsanız, bunu sadece konfeksiyon alanındaki birkaç fabrikanın sendikalaşması olarak değil, sınıf hareketinin genel bir eğilimi olarak alırsanız, o zaman dönüp metal sektöründe başka bir şeye bakmanız gerekir. Bu sadece yayınlar üzerinden bir ilgi değil, işin esasında pratik bir ilgi olmalıdır. Örgütsel güçleriniz varsa eğer, bunu merkezi düzeyde de gündeme getirmektir. Biz bugün açık çalışmada Hatay’dan önce Zonguldak’ı tercih ediyorsak, bu politik bir tercihin, özelleştirme saldırısının ordaki rolünün değerlendirilmesinin sonucudur. Sendikal bir arayış içerisindeki bir harekette güç olabilmek için de, buna birbucuk yıl önceden hazırlanabilmektir. Bu nedenle bu alanlardan mesafe almamız gerektiğini düşünüyorum.

Metinde; altta fabrika hücreleriniz ve bölgedeki fabrikalarda onlarca öncü işçiyle ilişkiniz olmaksızın, özgül bir bölge

faaliyeti de yürütemezsiniz, bölge politikası da belirleyemezsiniz denilen şey, demin tanımladığım merkezi politikanın aslında bölgelerdeki alt ölçeği. Bugün bizim alt bölge organlarımız ayrı ayrı yerine getirilmesi gereken üç fonksiyonu bir arada yerine getiriyor. Örneğin X'de bir bölge organımız var. Bu organ bölgeye ilişkin özgül politika saptayacak, politik önderlik yapacak. X'de ne olup bitiyor, petro-kimyadaki eğilimler ne? Bunları saptamak ve politika oluşturmak, İstanbul İK'sının değil, X bölge örgütünün görevidir. Doğallığında da böyle olması gerekir.

Ama aynı bölge organı üyeleri, bugünkü darlığımız nedeniyle, bizzat fabrikada çalışıyorlar, tek tek fabrikaların politikalarını belirlemekle, onları pratik planda yürütmekle de görevliler. Görev ikamesi, yani yönetici organların alttaki işleri yapmak durumunda kalması diyoruz ve bunu eleştiriyoruz. Ama zorunluluk bunu doğuruyor. Darlığımız şartlarında, bölge organları birden fazla fonksiyonu yükleniyor. 3. Genel Konferans sonrasında, propagandacılar, ajitatörler ve örgütçüler planında uzmanlaşmaya vurgu yaptık. Ama darlık koşullarında bunu başarabilmiş değiliz. Bu üç fonksiyonu bir arada yerine getirmeye çalışan bölge organlarının, henüz güçlerini bulamadıkları ölçüde, kendi içerisinde politik olarak yetkinleşmelerinin de belli sınırları oluyor.

Bu nedenle, metindeki, *“fabrika hücreleri olmaksızın, bölge organları bölgelere ilişkin özgül politika saptayamaz, özgül faaliyet örgütleyemez”* vurgusu, bence hala da yetersiz. Bunun biraz daha açılması gerekiyor. Değişik fonksiyonları yerine getirecek bir örgütlenmeyi oturtacak asgari bir işbölümüne yönelmek sizin, yürüttüğünüz faaliyet hep bir parça verimsiz ve yetersiz kalır. Ama bu, bizi ataletle düşürerek, bölgelerde faaliyete geçmemize engel olur mu? Öyle olacağını sanmıyorum. Zaten aldığımız mesafe bu alanda. Ama geline mesafenin kendisini hissettirdiği bir boşluk alanı var. Metindeki fabrika hücreleri

tanımı, yalnızca fabrika hücrelerinin yaşamsal önemine yönelik bir vurgudur. Ben vurgunun yetersiz olduğunu söylerken de, bunu anlatmaya çalışıyorum. Bu tartışma, aslında örgüt alanıyla, bizim dar örgütsel yapımız/çalışmamızla ilgili bir tartışma.

“Mevzi eylem-merkezi eylem” ilişkisi çerçevesinde şunu söyleyeceğim: Biz Makina Kalıp gibi eylemlilikleri, genelleşecek ve merkezileşecek taktik fırsatları olarak değerlendirmiyoruz. Mevzi direnişlere müdahalemizi de merkezi önderlik düzeyinde ele almıyoruz. 3. Konferans sonrası süreçte, mevzi direnişlere müdahale, daha çok dayanışmacı bir yön taşıyor. Hem ilk imkanlarınızın sınırlılığının oradaki sınıfın öncüleriy-le birleşmeyi güçleştirmesi, hem de mevzi direnişlerin niteliğinin/derinliğinin gerilemesi bunda rol oynadı. Bir; işin nesnel-liği (oradaki mevzi direnişin kararlılığının, militanlığının geri-lemesi) bunu zorluyor. İkincisi; siz o mevzi direnişle dışardan ilişki kurduğunuz şartlarda, bu size zaman kaybettiriyor.

Taktik politika alanı diyoruz, bu çok değişik alanlara yayılabilir. Bizim 1. Genel Konferans belgelerimizde çevre hare-keti ile, kadın hareketi ile ilgili bölümler var. Biz bunu henüz dar olduğumuz, aslında bu ihtiyacı çok yakıcı hissetmediğimiz bir evrede yapıyoruz. Bir politik örgüt olarak, çeşitli alt alan-lara ilişkin olarak taktik politik tutumlar almaya çalışıyoruz. Hiç değilse, “bugünkü kadın hareketinin içerisinde eğilim ne-dir, buna karşı ne yapılır?” diye ilk düşünceleri ortaya koyuyo-ruz. Ama aradan geçen dönemi düşünün! Biz Polisan’da işçi-lerle buluşuyoruz, ama işçilerin eşleri üzerinden yaptıklarımız çok sınırlı. Bunun üzerinden bir kadın çalışmamız yok örne-ğin. Meseleye bu yanlarıyla da bakıldığında, çok geniş alana yayılacak bir merkezi sorumluluk alanı yerli yerine oturur.

Bunun dışında, metindeki bir başka vurgu; ilk dönemin pratik zorlukları her ne olursa olsun, inisiyatifli bir yerel organ çalışmasına, politik planda bir bölge organının çalışmasına yö-nelik olarak yapıyor.

Taktik eylem alanına ilişkin olarak Semih yoldaşın konuşması üzerinden bir şeyler söyleyeceğim. Bizim, sınıf hareketinin gerilediği bir yerde, sınıfın eylemini örgütlemek noktasında olanaklarımız kuşkusuz fazla değildi. Bunun nesnellikten kaynaklı bir yanı var. Bu nedenle, örgütün genelinde, “eylem patlatmaya” yönelmiş, buraya kilitlenmiş ve sol hatalardan dolayı boşa çıkmış fabrika çalışması tablosuna katılmıyorum. Tuttuğumuz mevziler/güçler üzerinden bakıldığında, aslında eylem kapasitemizin sınırlı olduğu bile söylenebilir. Dışarıdan bakan devrimciler bize, siz Mutlu Akü’de niye daha fazlasını yapamadınız, diyebiliyorlar. Biz gerçekten de Mutlu-Akü’deki politik güç ve etkimizle (örgütsel demiyorum), yaptığımızdan daha fazlasını yapabilirdik. Ama dönüp bakılırsa, bizim soldan hata yaptığımız, bu yüzden oradaki ilişkilerimizin boşa düştüğü alanlar daha azdır.

Sınıf hareketinin bugünkü geri eylem düzeyinden etkilense de, bizim eylemci kimliğimizin zayıf olduğunu düşünüyorum. Bunu hiç de sol hareketin on tane işçiyi biraraya getirerek sendika önünde korsan koyması, bu türden bir “eylemci”lik anlamında söylemiyorum. Kastettiğim, fabrikalarda, birimlerde, bölgelerde ortaya konulacak eylem kapasitesi. Bugün bizim, DİSK’in 11 Aralık (‘97) yürüyüşüne çok daha güçlü katılabileceğimiz bir örgütsel tablomuz var, ama somutta böyle bir katılımımız yok. Bu nedenle tam tersi bir noktaya işaret edilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Eğer yeni dönemde çalışmayı fabrikanın hangi ölçekte olması gerektiği üzerinden kurguluyorsanız, “mevzi direnişler-merkezi eylemler” içerisindeki politik etkinlik rolü de bir yere oturacaktır. Eğer siz, Brandi gibi, Töztaş gibi yerlerle anlamlı bir ilişkiye geçerseniz, bu belki sizi tekstil sektöründe hemen politik bir güç yapmaz, ama tekstil sektöründeki politik çalışma diğer alanlarda da bir etki yaratır. Bu, bugünkü sınırları içinde Töztaş’ta kaç tane kadro kazanacağınızdan bağımsız olarak böyledir. O Brandi sayesinde siz DİSK’in 11 Aralık yürü-

yüşünü etkileyebiliyorsunuz. Yine 11 Aralık yürüyüşü üzerinden, sizin yeniden ODTÜ’de politik güç olma şansınız doğuyor. Bugünkü dar sınırlarında bile, sınıfın eyleminin gücü üzerinden, sınıfın dışındaki kesimlerde politik etki bırakma şansınız var. Ve bugün eğer bunlar bir parça eylemli düzeyde bir araya gelebiliyorsa, bizim bunları yeterince değerlendiremediğimiz bir tablo var. Böyle bakmadığımız için, bizim ODTÜ çalışmamız anlamlı bir olgunluğa erişmişken ve 11 Aralık eylemine muhtemelen yüzlerce insanla gelmişken, bu eyleme organik-politik müdahalemiz zayıf kalabiliyor. Oysa bu sınıf çalışmamızı dışardan besleyecek bir alan.

Taktik talepler alanı salt bir tahlil alanı değilse, bu pratik-politik çalışmaya dönecekse eğer, burada yapacağımız her politik müdahale, bizim sınıf içerisindeki örgütsel-politik etkimizi de güçlendirir. Eğer politika ile güç olmak deniliyorsa, politika ile güç olmanın en büyük imkanları burada. Bugün bizim özgül bir kadın faaliyetimiz olabilseydi, bence tekstil faaliyetimiz daha da güçlü olurdu. Nesnel planda bu böyle, mutlak anlamda söylemiyorum. Bizim böyle olanaklarımız da vardı.

Şimdilik söyleyeceklerim bu kadar.

(...)

Döneme ilişkin politikaların güncel görevler halinde somutlanması

Aykut: Genel planda söylenenleri bazı somut deneyimler üzerinden tartışmak istiyorum. Öncelikle şu boyut gözden kaçırılıyor tartışmalarda. Biz sınıf çalışmasının pratik sorunlarını tartışırken, doğal olarak önümüze taktik/politik sorunlar çıkıyor. Ama bir parti olarak kendi süreçlerimize baktığımızda, biz sınıfın güncel mücadelesi içerisinde tam da onun tarihsel devrimci eylemini örgütlemek üzere yola çıkan bir hareketiz.

Bu, bizim için herşeyden önce program demektir. Taktik politikanın sorunlarını tartışırken, bir programımızın olmadığı (bu elbetteki perspektifsizlik anlamına gelmiyordu) önceki süreç ile bundan sonraki süreci kesin bir tarzda birbirinden ayırtmamız gerekiyor.

Programdan yoksunluğun taktik-politik alandaki yeterliliklerimizde temel önemde bir rolü olduğunu düşünüyorum. Ama tek başına buna da indirgenemez. Denilebilir ki; programda söyleyeceğimiz şeyler yeni değildir, biz zaten bunları perspektif planında söylemişizdir. Bu elbette doğru, ama hangi planda? Somut örnekler üzerinden düşünebiliriz bunu. Merkezi yayın organlarımızda döneme ilişkin somut tespitlerimiz ve perspektiflerimiz var. Ama aynı yayınlarda çok net ve bütünlüklü bir tarzda, döneme ilişkin politikalarımızı göremiyoruz. Bu, politikaların merkezi olarak belirlenmesinden öteye, onları yayın çizgimize ve pratiğimize egemen kılmamanın önemini ortaya çıkartıyor. Biz dönemi tahlil ediyoruz, sınıfsal ilişkileri tahlil ediyoruz, ama buradan çıkacak politik sonuçların somut görevlere somut bir biçimde bağlandığını ve direktif tarzında hareketin önüne konulduğunu göremiyoruz.

Susurluk çok somut bir örnektir. Ben, yayın organlarımızda söyleyebileceğimiz herşeyi söylediğimizi düşünüyorum. Ama Susurluk'a ilişkin değerlendirmelerden çıkardığımız çoğunlukla propaganda düzeyinde kalıyor. Hala da öyle olduğunu düşünüyorum. Susurluk'la başlayan süreç devam ediyor; ama bizim Susurluk'a, Susurluk üzerinden devlete ilişkin tespitlerimizin pratik alana taşınması sorunu hala karşımızda duruyor. Bu nedenle, döneme ilişkin politikaların pratikleştirilebilmesi gerekiyor. Susurluk meselesinin yakıcılığı çerçevesinde güncel planda, biz sınıfın, kitlelerin duyarlılık noktaları üzerinden taktik taleplerimizi belirleriz, ama bunun ötesinde de bir dönem değerlendirmesi yaparız. Sınıf hareketinin hangi noktada patlak vereceği veya harekete geçeceği, bundan bağımsızdır.

zemini tanımlayabilmemiz gerekiyor.

Bu açıdan, mesela dönemsel kampanyaları, bizzat pratiğin kendi gelişme seyri içerisinde bir ölçüğe vurabilmemiz gerekiyor. DGM boykotu üzerinden diyoruz ki, sınıf ekonomik-sosyal hakları için bile mücadele zemininden uzak duruyor. Dolayısıyla, demokratik hak ve özgürlükler mücadelesiyle de arasında mesafe var. Ama biz, bu kanalları birleştirebilme noktasında çok daha titiz davranabilmeli ve meseleyi kendi somutluğu içinde tahlil edebilmeliyiz. Ben, burada yazılan perspektif yazılarının büyük ölçüde bu unsurları taşıdığını düşünüyorum. Ama bugün ne kadar güçlü yerel örgütlerimiz olursa olsun, ne kadar yetenekli güçlerimiz birikmiş olursa olsun, meseleyi bu temelde kuramadığı ölçüde, burada yeniden başka sorunlar çıkacaktır.

Taktik politika pratiğinde yerel inisiyatifin önemi

Osman: Güç ve olanakların sınırlılığına karşın, iktidar perspektifine sahip parti örgütleri, yerel düzeyde politik süreçlere müdahale etme pratiği içinde deneyimler edinecek, bunun kendisi merkezi politikaların daha da olgunlaşmasına hizmet edecektir. Bu ikisinin birbirinden kopuk olmadığını düşünüyorum.

Pratik-politik faaliyet içinde önümüze bir dizi sorun çıkıyor. Merkezi önderlikten bunların her birine ilişkin perspektif koymasını talep etmek gibi bir yaklaşımımız olamaz. Örneğin kongre sürecinde Ceyhan'da, Hacı Bektaş'ta bir takım süreçler yaşanıyor. Bu alanlardaki güçlerimizin, iktidar perspektifini içselleştirmiş bir kavrayışla, yaşanan sürece müdahale etmesi gerekir. Bunun için hiç de merkezin özel politikalar saptaması gerekmiyor.

Hazırlanan metinde, genel planda ifade edilenlere ilişkin olarak tartışılacak fazla bir yan görmüyorum. Ama politik-taktik planda, örgütümüzü eyleme yöneltme noktasında bir pers-

pektif oluşturup metinde buna yer veriyorsak, taktik-politik sloganlar konusunda da bunu yapmalıyız. Bu nedenle metne sloganlar üzerine özel bir bölüm eklenmesi gerektiğini düşünüyorum.

Burada tartışmaya neden olan bir sorun vardı, metinde bu konuda bir zaaf görmedim ben. Biz bir yerde örgütsel bir omurgaya sahipsek, hücrelerimiz varsa, örgütsel boyutu ile bir maddi güçsek, politika yapabiliriz tanımı. Aslında bu, hücrelerin ve örgütün önemini vurgulamaya dönük bir çubuk bükmedir, böyle anlamak gerekiyor. Zaten hemen altındaki paragrafta, siz bunun olmadığı koşullarda, elinizdeki güçler neyse, o güçlerle taktik-politikanın gereğini yerine getirerek iş yaparsınız, maddi bir güce dönüşebilirsiniz, şeklinde bir vurgu var.

Semih: Öncelikle, dönem tespitimizin olması, ama buna ilişkin politikamızın çok somutlanmaması üzerine Aykut yoldaşın ifade ettiği düşünceye katılmadığımı belirtmek istiyorum. Eğer bir dönem tespiti yapılmışsa, bunun üzerinden döneme ilişkin bir politika da ortaya çıkmıştır. Bizim dönem tespitlerimiz, bunun üzerinden politikalarımız hep oldu. Örneğin sendikalara yönelik yapılan tespitlerin tümüyle doğru olduğunu, bugün işçi sınıfı cephesinde yaşanan son gelişmeler, metal sektöründeki patlama gösteriyor. Hain grup ile sınıfın karşı karşıya kalmış olduğunu, buna tepkinin de ancak böyle gerçekleşebileceği tespitini bu son gelişmeler gösteriyor. Ben vurgunun, genel plandaki tespit ve politikalarımızın pratikte insanlar üzerinde yarattığı yan sonuçları gözetmek, bunun sonuçları üzerinden dönüp insanlarımızı eğitmek alanındaki eksikliğimize yapılması gerektiğini düşünüyorum.

Sınıf çalışmasında “direniş patlatma”, “gerilla tarzı” vb. üzerine söylediklerim anlaşılammış görünüyor. Bu konuda şunu söylemek istiyorum: Buradaki zaafiyet militanlıktan değil, fakat istikrarsızlıktan, soluksuzluktan geliyor. Mesele “direniş patlatma” girişimleriyle çokça karşılaşmak değil, anlayış pla-

nında böyle bir zayıflık var. Eğer bir fabrikada bir gelişme varsa, burada inisiyatif konulursa, bunun önü açılabilir, bu potansiyel hemen harekete geçirilebilir gibi bir yaklaşım sözkonusu. Yoksa da adeta burada yapılacak çok fazla bir şey yok diye bakılıyor. Bunun temelinde soluksuzluk yatıyor. Bir fabrikada işçileri hemen harekete geçirme ve başka bir alana geçme gibi bir düşünce yatıyor.

Örneğin, fabrikalarda çalışan yoldaşlarımızın hemen hepsi, o fabrikada yıllarca çalışacağı düşüncesiyle hareket etmiyorlar. Oradan atılıp bir başka fabrikaya geçileceği düşünülüyor hep. Bu bakış son dönemde belli ölçülerde kırıldı. Bu çerçevede, eylem refleksindeki zayıflık sorunu bundan bağımsız bir sorun. Tuna yoldaşın yapmaya çalıştığı tartışma bir başka tartışma. Benim anlatmaya çalıştığımın bununla bir alakası yok.

Taktik sorununu çeşitliliği ve zenginliği içinde kavramalıyız

Bayram: Taktik konusunda Türkiye solunda genelde de bir kavram kargaşası yaşanıyor. Hepimizin bildiği bir eser var; *“İki Taktik”*. Türkiye solu hala bunun iki ayrı strateji olduğunu bile kavrayabilmiş değil. Burdaki taktik sözcüğünün aslında burjuva devrimine ilişkin stratejiyi anlattığını çoğu insan bilmiyor. Bir, böyle bir kargaşa var. İkincisi; stratejik başarıya ulaşmak için taktik gerekiyor. Böyle olunca da stratejiden hareketle taktiğe bakmak gerekiyor. Fakat solda genellikle bu ikisi birbirinden kopartılarak karşı karşıya konabiliyor. En azından pratikte böyle oluyor.

Taktik, içinden geçilen dönemlere göre belli aşamalardan oluşuyor. Proletarya partisinin güç toplama döneminde taktiği farklı olacaktır. Mesela örgüt biçimleri farklı olacaktır. Temel örgüt olan parti değişmeyecektir, ama o döneme ilişkin örgüt biçimleri farklı olacaktır, mücadele biçimleri farklı olacaktır,

taktik sloganları, şiarları farklı olacaktır. Yerel örgütlerimiz bunların somut anlamını yeterince bilmiyorlarsa, örneğin taktiğin somut karşılığını bilmiyorlarsa, taktik boşluğa düşülmüş olacaktır.

Bir de savunma taktiği, geri çekilme taktiği ya da saldırı taktiği gibi, biraz daha geniş döneme yayılabilecek taktikler olabilmektedir. Bunun ötesinde daha güncel taktikler, günlük mücadelede büyük bir çeşitlilik ve zenginlikle uyguladığımız taktikler var. Örneğin bu bir sendika kongresi olabilir, herhangi bir miting olabilir vb. Yerel örgütlerimiz çoğu zaman bu taktik konularında bocalıyor.

Bir taktiğe sahip olup olmadığımız pratik mücadele içinde anlaşılır, isabetli olup olmadığı mücadele içinde sınılanır. Somut bir gelişme karşısında örgütsel biçimler üzerinden somut politikalar ortaya koyabilmeliyiz. Örneğin, metal işkolunda direnişe geçen işçilere örgüt biçimi konusunda somut şeyler söylemeliyiz. Ya işyeri komitesi, ya direniş komitesi, ya da temsilcilikler üzerinden somut öneriler yapabilmeliyiz. Birincisi, bu.

İkincisi, somut bir mücadele biçimi önermek, somut bir şiar koymak zorundayız. Eğer böyle değilse, bu konuda boşluklar varsa, o zaman bizim taktiğimiz o alanda yerine oturmamıştır. Bu yeteneğin sergilenebilmesi için ise, yerel örgütlerin güçlendirilmesi, fabrika örgütlerinin oluşturulması gerekir.

Metnin tartışmalı bulunan vurgusunu, illa hücre formuyla başlanacak, o zamana kadar herhangi bir şey yapılamayacaktır şeklinde anlamamak gerekiyor. Hücre ileri ve hedeflenen bir örgütsel formdur. Bu forma ulaşıncaya kadar bir takım ara biçimlerden geçilecektir. Hücre aşamasına ulaşıldığında ise faaliyet daha bir derinlik kazanacaktır. Vurgu, daha ileri sıçrayabilmek için hücreyi hedeflemek gerektiğine yapılıyor, bu açıdan yerindedir.

Cemal: Genel politik perspektiflerle onun özgülleştirilmesi arasında her zaman bir mesafe vardır. Partinin merkezi dü-

zeyde belirlediği genel bir taktiği yerel çalışma içerisinde öz-
güleştirirken zorlanıyorsunuz. Merkezi politikaların soyutluk-
tan kurtarılabilmesi, esasta yerel çalışmanın yaratıcılığıyla ilgili
bir problem. Bir yoldaş, metal işçilerinin bugün sendika değiş-
tirmesi üzerine merkezi bir politika belirlenmesi gerektiğini söy-
lüyordu. Aslında burada üretilecek politika çok bilinemeyecek
bir şey değildir. Asıl sorun, bunun nasıl hayata geçirileceğinde.
Yani sorun mahalli organların yaratıcılığı ve inisiyatifi soru-
nuyla bağlantılı.

Öte yandan, sınıfın geriliği koşullarında, doğru taktikleri
sonuç alıcı bir tarzda hayata geçirme alanında ciddi güçlük-
lerle yüzyüze kalıyorsunuz. Somut politikalar üretiyorsunuz,
çabalıyorsunuz, ama karşılığında hiçbir sonuç alamayabiliyor-
sunuz. Şunu söylemek istiyorum. Öznel müdahaleye yüklen-
mek, ama nesneliliği de gözardı etmemek, bu ikisi arasındaki
ilişkiyi doğru kavramak gerekiyor.

Fabrika hücreleri sorununu da, yine nesnel süreçlerden ba-
ğımsız ele almamak gerekiyor. Fabrika hücreleri gökten zem-
bille inen bir şey değil. Üç kadroyu bir fabrikaya sokarak orada
fabrika hücresi yaratamazsınız. Fabrika hücresi, tam da oradaki
sorunlara müdahale içerisinde zamanla ve çabayla oluşur. Eğer
nesnel koşullar elverişsizse, o fabrika hücresini öznel yüklen-
meyle hemen yaratabilmeniz olanağı da yoktur. Sınıf hareketi-
nin yükseldiği ve siz sınıfın nabzını tutabildiğiniz koşullarda,
orada etkilediğiniz güçlerle yapabilirsiniz bunu.

Devrimci politika ve taktiğin sorunları/4

Sorunun temel esaslarına ilişkin açıklık

Cihan: Sorunun içine deneyimler ve bugüne kadarki pratiğin sorunları girdiği zaman, konu kendi içinde dağılabiliyor. Genel planda pratik-politik çalışmamızın deneyimlerini toparlamak değil, bizim buradaki gündemimiz. Kongre sürecimiz, dolayısıyla gündemimiz yoğun olacak, birçok sorunu tartışacağız. Bu meseleleri, kendi içinde deneyimleri toparlayan bir tartışmayla da birleştirmek, bir takım zaafaların ayrıntılara inen bir eleştirisine dönüştürmek gerekli de olabilir. Bunları yapmak da gerekiyor, ama esası yönünden bu platformda değil. Kongre, daha çok esaslı olan noktaları toparlamalı ve parti için bir çerçeve çizmelidir. Kongreyi izleyecek süreçte, bu temel noktalardan hareketle, sorunlar üzerine tartışmalar ayrıntılara

da inilerek sürdürülür.

Burada taktik sorunu üzerine, onun anlamı, önemi, genel yapısı ve işlevi üzerine, hareketimizin bu alandaki kavrayışı ve pratiği üzerine, bu alandaki zaaf ve yetersizlikler üzerine tartışıyoruz.

Herhangi bir konu tartışıldığı zaman, öncelikle o konunun genel çerçevesine ilişkin temel noktalar ortaya konulur. İlk konuşmamda ben böyle bir çerçeveden hareket ettim. Ama somutta taktik alanda, ya da daha doğru bir ifadeyle, politika yapmak alanında, politikayı somutlamak alanında ne gibi sorunlarımız, ne gibi zaaflarımız var? Bu zaaflar nereden geliyor? Merkezi plandaki zaaf nedir, yerel plandaki zaaf nedir, birimdeki zaaf nedir? Bu soruların yanıtları neyse, bunları net bir biçimde tanımlamak, öne çıkarmak ve bir kongre kararı ve değerlendirme çerçevesi olarak ortaya koymak, özel bir önem taşıyor. Daha sonra biz kongrenin ortaya koyduğu çerçeveyi alır, genişçe açabilir, yayınlarımızda ya da örgüt platformlarımızda işleyebiliriz. Bu tartışmalar bir zenginlik gibi görünüyor, ama temel noktaları kaybettirmek gibi bir riski de içinde taşıyor.

Taktik alandaki aksamalara ilişkin temel noktaları nasıl saptıyor parti? Bizden kongre değerlendirmeleri çerçevesinde beklenen bu olacaktır. Bu böyleyse eğer, örneğin, biz diyeceğiz ki; merkezi planda hareketimiz, olayları iyi-kötü izlemesine, genel durum değerlendirmelerini belli bir başarıyla yapmasına rağmen, bundan toplam olarak örgüt için süzülmesi gereken sonuçları yeterince pratikleştiremedi, bunları belli çalışma ve eylem direktiflerine dönüştüremedi, bugün örgütümüzün önünde şu pratik görevler durmaktadır diyemedi; dolayısıyla, bundan sonra merkezi önderlik durumu değerlendirirken, politikayı saptarken, saptadığı politikayı belli temel noktalar üzerinden somutlayabilmelidir de; bunu tüm partinin önüne somut görevler ve direktifler toplamı olarak koymasını bilebilmelidir.

Öte yandan da diyecceğiz ki; ama merkezi önderlik bunu böyle yapsa bile, eğer her alan, her birim, her yerel örgüt bunu alıp kendi alanına ilişkin somut bir değerlendirmeye; yanısıra, bu politikayı kendi alanında ya da kendi biriminde nasıl hayata geçireceği sorununun yanıtlarıyla birleştiremezse, MK'nın genel taktik önderliği, buna ilişkin saptamaları, belirlediği genel görev ve direktifler, genç de kağıt üzerinde kalmaya mahkumdur. Yerel örgüt alanındaki zaafiyet planında da dönüp bunları söyleyeceğiz.

Söylenmesi gereken başka şeyler de var. Örneğin, Bayram yoldaşın vurguladığı sloganlar meselesi, her taktiğin mutlaka somut bir şiarla birleştirilmesi sorunu var, vb. Bizim bunları esaslı noktalar üzerinden toparlamamız gerekiyor. Ben özellikle ve öncelikle bunu hatırlatmak istiyorum.

Kitle hareketinin geriliğinden kaynaklanan sorunlar

Tartışmalarda söylenen bazı şeyler dikkatimi çekti, ama ben bunları biraz tartışmanın dağınıklığına yormak istiyorum. Mesela; şu meselede taktiğimiz bu, oysa yaşam bizim karşımıza şöyle bir sorun çıkarıyor, şimdi ne olacak, deniliyor. Ya da, bir tarafta bu oluyor ama öte tarafta bu olmuyor, bu durumda ne olacak denilebiliyor. Bu tür tartışmalar çok anlamlı değil, bir yerde belli bir kavrayışsızlığı anlatıyor.

Taktik nedir? Herşeyden önce durumun doğru değerlendirilmesidir. Durum nedir? Kitle hareketi geridir. Gerilik nedir? Bu, kitle hareketinin parçalılığını anlatır. Geri bir kitle hareketi düzeyinde, kitleler ancak kendilerini çok dolaysız, çok doğrudan, çok günlük olarak ilgilendiren meselerlerle ilgileniyorlar demektir bu.

Bu, bugünün Türkiye'sinde mücadelenin düzeyi ile ilgili bir sorundur ve doğru bir taktik değerlendirme, herşeyden önce

bu durumu nesneliliği içerisinde görebilmektir. Zindanlarda direnenler DGM ile uğraşır, işçi kendisini satan sendika bürokratıyla uğraşır, köylü kendi sorunlarıyla uğraşır, öğrenci hukuk terörü ile uğraşır vb. Herkesin karşısına özgülünde çıkan sorunlar zaten farklıdır. Ve politika yapmasını bilmek ya da genel bir politikayı özgüleştirmesini bilebilmek, bu gerçekliği hesaba katmaktır zaten. Yoldaşlarımız ya da örgüt birimlerimiz, tam da böyle bakamadıkları için, çoğu kere eli-kolu bağılı kalıyorlar.

Genele ilişkin söylenenlere daha dikkatli bakılırsa, bunların özgülde yaşanan sorunlardan hiç de bağımsız olmadığı görülür. Genel planda ne diyoruz mesela? Düzen yapısal krizini çözemiyor, çözümsüz sorunlar içerisinde kıvranıp duruyor. Ekonomi bunalımda ve durmadan fatura üretiyor. Bu fatura yığınlarına ödetiriliyor. Bu faturanın köylülüğe ödetiliş tarzı farklı, işçiye ödetiliş tarzı farklı, kamu çalışanına ödetiliş tarzı farklı, öğrenci velisine ödetiliş tarzı farklı, öğrencinin kendisine ödetiliş tarzı farklıdır... Önemli olan, bütün bunları kendi özgül alanında yakalayabilmektir. İşte bu, alanda çalışan, birimde çalışan, yerelde çalışan örgütlerin işidir. Merkezi önderliğin burada, buna böyle bakmanız gerekir demenin ötesinde, yapabileceği fazla bir şey de yoktur.

Okullar açılmaktadır, harç sorunu vardır, buna karşı merkezi önderlik ne diyor denmez, denilemez. Genelde kaynakların sermayeye peşkeş çekilmesi sorunu vardır, genelde bunalımın faturasının çalışan sınıflara ödettilmesi sorunu vardır, özelleştirme vardır, vergilerle karşılanması gereken bazı temel sosyal hizmet alanlarının sermaye için kârlılık alanlarına dönüştürülmesi vardır, buna rağmen de çalışan insanlardan gelirin yarısını vergi olarak kesme uygulaması vardır. Bir merkezi önderlik bu temel noktalara değinir ya da bir makalede bu durumu genelde değerlendirdiğinizde söyleyeceğiniz şey en fazla budur. Onun ötesinde, bunun her bir alana, her bir

duruma somut yansıması neyse, bu o birimde/alanda değerlendirilir.

Öğrenim yılının başında “Parasız, demokratik, bilimsel eğitim!” demiştik, yükleneceğimiz nokta böyle saptanmıştı. Ama bir de bakıyoruz karşımıza hukuk terörü çıkıyor, bu durumda ne olacak denilebiliyor. Bu bir kavrayışsızlığı anlatıyor. Politika yapmak demek, hayatın o binbir türlü zenginliğini hesaba katmak demektir. Özgül olan da bu değil midir zaten? Öğrenci gençlik alanında bugün 50 türlü sorun saptayabilirsiniz ve her birine karşı belli tutumlar geliştirmek durumundasınız. Bir yanı özelleştirmedir, bir yanı hukuk terörüdür, YÖK’tür, kapıdaki polistir, ikide bir faşistlerin saldırısıdır, öteki yanı Kürt yurtsever hareketinin durumudur... Siz kendi alanınızı bütün bu zenginliği içerisinde kavramaz ve bunun gerektirdiği özgül politikaları, yaklaşımları geliştiremezseniz, zaten yığınlara ulaşamazsınız, zaten politika yapamazsınız.

Tek boyutlu bir taktik olamaz. “Parasız bilimsel eğitim” diyorsunuz, başınıza polis jopu iniyor; buna karşı direniyorsunuz, sizi tutuklayıp yargılıyorlar, o yargılamayla yıldırım istiyorlar. Bu noktada polis terörüne ve onu tamamlayan hukuk terörüne karşı koymak, buna ilişkin politika ve şiarlar saptamak durumundasınız. İşte bu yaşamın bütün bir zenginliği ve onun özgül ve yaratıcı politika alanındaki gerekleri. Elli türlü uzantısı var bunun.

Gençler gidip pankart açıyorlar mecliste, öğrencilerin somut bir talebi aleyhinde çıkarılan bir yasaya karşı tavır alıyorlar. Devlet yıldırım için hukuk terörü uyguluyor, 13 sene ceza veriyor. Bir de bakıyoruz, bu kez bu yıldırma amaçlı hukuk terörüne karşı mücadele önplana çıkmış. Türkiye’nin dört bir yanından binlerce-onbinlerce genç, öğrenci, bunu protesto etmek için aynı gün Ankara’ya akıyor. “Hukuk terörüne son!” diyor, “Yargılamalar bizi yıldırılmaz!” diyor. Oysa olayın buraya ve bu soruna varmasının başlangıcında başka sorunlar, paralı

eğitim, harçlar vb. sorunlar vardı.

Bu dönemin mücadelelerinin genel bir özelliği bu. Bunu basit iktisadi istemlerden dolayı greve giden işçinin polis ya da sivil faşist, ya da jandarma saldırısı ile yüzyüze kalması, direnmesi, gözaltına alınması, yargılanması olarak da düşünebilirsiniz. Ya da grevli-toplusözleşmeli sendika hakkı için direnen kamu emekçisinin, direndiği için sürgünlere hedef olması, bu kez sürgünlere karşı bir mücadele dinamiğinin oluşması olarak da düşünebilirsiniz.

DGM, DGM diyoruz. İşçi sınıfı '70'li yıllarda DGM'nin dosdoğru kendisini hedef aldığını çok iyi biliyordu. Çünkü bir direnişin, bir mücadelenin içindeydi; sermaye patronlarıyla sık sık karşı karşıya geliyordu. Nitelik DGM'ye karşı en büyük duyarlılığı o dönemde tam da işçi sınıfı gösterdi ve bu saldırıyı da yine o püskürttü. Bugün işçi hareketinin eylemi geridir, bunu görmüyor. Bugünkü geriliği içerisinde görmüyor; ama yarın, işçi mücadelelerinin yaygınlaştığı ve sertleştii bir evrede, bu DGM onu o kadar yakından ilgilendirecektir ki. İşçilerin tepkileri büyüsün, sokaklara taşsın, polisle çatışmaya varsın, işçiler o zaman bir bakacaklar ki grup grup DGM'lerde yargılanıyorlar. Meğer bu DGM tam da kendileriyle ilgiliymiş, bunu o zaman görecekler.

Neticede baktığımızda (ki ben merkezi önderlik genel çizgileri saptar derken bunu anlatmaya çalışıyorum), ne yapıyor sermaye? Topluma bir fatura ödettiriyor. Dönc döne bu faturayı ödettirmesi gerekiyor. Bu faturayı rahatlıkla ödettirebilmesi için de ne yapması gerekiyor? Demokratik hak ve özgürlükleri boğması ve terörü süreklileştirmesi gerekiyor. Bütün kesimleri ilgilendiren bir sorun bu. Bütün emekçi katmanları, onların bunu ne kadar gördüğünden bağımsız olarak, ilgilendiriyor bu. Hangisi hangi koldan mücadeleye girerse girsin, bununla karşı karşıya kalacaktır, öyle de oluyor zaten.

Dönemin özelliği ve taktik çizginin parçalı ve çok boyutlu yapısı

Bizim belli bir alana ilişkin tek boyutlu bir politikamız olamaz. Partinin tek bir taktiği olamaz. Bana, bu dönemde partinin taktiği nedir ya da genelleşmiş taktiği nedir diye sorarsanız, durgunluk içerisindeki kitleleri kendi sorunları ve sermayenin yönelttiği saldırılar temeli üzerinde sistematik biçimde uyarmaktır derim. Bunun her bir alanda somutlanması ve gerçekleştirilmesi başkadır. Burada genel olan sadece budur. Örgütsüz, çaresiz, cyleme geçemeyen kitleler gerçeği ve sermayenin ardı arkası kesilmeyen saldırıları... Bugünü karakterize eden temel özellik bu.

Böyle bir durumda, istesenez de tek boyutlu, tek biçimli, tek şiarla özetlenmiş bir taktik saptayamazsınız. Kitle mücadelelerinin dinamik dönemlerinde, gelişmelere bağlı olarak, kitleleri, onların hareketini belli bir sorun, belli bir hedef ya da istem üzerine yoğunlaştırmak, tüm hareketi tek bir şiar etrafında odaklaştırmak olanaklı olabilir. Ama hareketin durgun, kitlelerin edilgen olduğu bir evrede, taktiğimiz, şiarlarımız da zorunlu olarak parçalı ve çeşitli olmak durumunda. Özelleştirme ve benzeri sorunlar çalışan sınıfların tüm kesimlerini etkilediği ölçüde birleşik bir eksen olabilir. Ama bunun her toplumsal kesimdeki anlamı ve uygulaması farklı olduğuna göre, yine somuta özgülleştirme ve buna ilişkin taktikler ve şiarlar sorunu çıkar karşımıza.

Susurluk değerlendirmesi yapılırken, devletteki çeteleşme 30 yıllık bir değerlendirmenin üzerine oturtuluyor, dikkat ederseniz. Nereden doğuyor devletteki çeteleşme? Toplumdaki sosyal muhalefeti dizginleme ihtiyacından... Ta '60'ların ortasında "komünizmle mücadele dernekleri", Türkeş'in faşist milisleri ortaya çıkıyor. Bunlar nereden ve neden doğmuştur? Türkiye'de bir sosyal uyanış başlamış, yığınlar kendi istemleri

uğruna mücadelede girmişlerdir; bu mücadelelere karşı sermayenin attığı adımlar, aldığı tedbirlerdir bunlar. Bununla bir yere kadar dizginlemeye çalışmıştır, hedef saptırmıştır, başka bazı şeyler yapmıştır... Yetmemiştir, 12 Mart'ta darbe yapmış ve ezmiştir. Ama zemin yeniden bir devrimci yükselişi mayalamıştır. Bu kez gene Türkeş'in faşist militanları, gene terör vb. devreye girmiştir, vb., vb.

Biz bunları "devletin tahkimatı" olarak tahlil de ediyoruz yıllardır ve vesile doğdukça. '60'larda, '70'lerde, '80'lerde ve son olarak Kürt hareketine karşı mücadele içerisinde, devlet kendini sürekli bir biçimde tahkim etmiştir. Bu, yığınların tümünü kesen bir sorundur, gündelik yaşam sorunlarını doğrudan kesen bir sorundur. Neden? Çünkü yığınların iktisadi, sosyal ve siyasal istemlerini bastırmak için, buna karşı gelişen bir olaydır bu. Susurluk olayını, çeteleşme olayını buradan koparabilir misiniz? Ama, yığınların o gündelik, o özel, o kendine özgü duyarlılıklarından yakalamalısınız ki, genele bağlama imkanını da bulabilesiniz.

Bunların neye göre karşı karşıya konulduğunu, neye göre ayrı ayrı sorunlar sayıldığını anlayamıyorum. Tabi ki varoşların bugünkü duyarlılık alanı başkadır, sınıfınki başka... Çünkü kit-le hareketi geridir, yığınlar ancak kendilerini çok dolaysız olarak ilgilendiren, ancak çıplak gözle görülebilen ya da ancak içgüdüsel olarak onların tepkilerini üretebilen sorunların karşısına dikiliyorlar. İşçi sendika bürokrasisi kendisini sattığı için ayağa kalkıyor, ama patrona benim seninle işim yok diyebiliyor. Aslında sendika bürokrasisinin yaptığı nedir? Onu patrona satmaktan başka bir şey değil.

İşçi bugün bunu diyemiyor, ama onu bu tepkisinden yakaladığınızda, böylece bunu da dedirtmeyi başarabilirsiniz. Siz zindanda yatan, DGM'de yargılanan bir devrimci ile işçinin yaşadığı sorunlar arasındaki bağı, onun pratik olarak en duyarlı olduğu, çıplak gözle görebildiği sorunlardan giderek kurabi-

lirsiniz. Bu hiç de geneldeki devrimci propaganda ve ajitasyonu, sürekli bir biçimde sürdürülmesi gereken genel siyasal teşhiri bir yana bırakmanızı gerektirmiyor. Zira siz bu çalışmayı her zaman ve sistemli bir biçimde zaten yapmak zorundasınız.

Gündüz bir yoldaş, kaleme aldığı bir bildirinin bir fabrikada neden etki bulabildiğini bana şöyle anlatıyordu: “Bu fabrikayı birçok işçiden dinledim, orada nelerin tartışıldığını, işçilerin nelere tepki gösterdiğini öğrendim, sonra da oturdum bunları devrimci bir üslupla bir bildiriye yedirdim. Bu bildiri orada ummadığım bir etki yarattı.” İşte size yaratıcılık, işte size pratik ve özgül politika yapma yeteneği! Ama bu hayatın içinde oluyor, ancak orada olabilir.

Bugün genel ve herşeyi, tüm dönemi ve tüm toplumsal kesimleri kucaklayan ve birleştiren bir taktik olmaz. Genel bir taktik, kitle hareketinin genelleştiği bir dönemde olur. Böyle dönemlerde kitleleri, örneğin, “On kapitalist bakan istifa!” gibi, genel bir şiar etrafında birleştirebilirsiniz. Bu, köylünün toprak talebini kesiyordur, cephede savaşan askerin barış istemini kesiyordur, işçinin talebini kesiyordur, genel olarak halkın ekmek talebini kesiyordur. Hepsinin düğümlendiği bir noktadır bu. Ama bu bir devrim durumudur, bir sınıfın iktidara oynayabildiği bir tarihsel momenttir. Genelleşmiş bir taktik o zaman olur.

Ya da örneğin 1930’lar Fransa’sında her toplumsal kesimin, her çalışan emekçi toplumsal kesitin çıkarı, duyarlılığı, talebi başka başka olmasına rağmen, bunların hepsini kesen ortak bir eksen vardır; sermayenin faşizm saldırısı. Burada genel bir taktik, faşizmi püskürtmek taktiği, buna ilişkin bir şiar, toplumun çok değişik kesimlerini kendi etrafına toparlayabiliyor.

Yakın zamanda bu toplumda da örneğin devletin çeteleşmesi olayı, toplumun çok değişik katmanlarında bir duyarlılık alanına dönüşebildi. Çünkü bir devletin çeteleşmesi, bir devletin kanunsuzlaşması, keyfileşmesi toplumda çok değişik kesimleri

uyarabiliyor, onların duyarlılık alanına girebiliyor. Burada buna ilişkin bir genel taktik olur.

Bundan dolayıdır ki, ben kendi konuşmamda taktiği çok büyük ölçüde politika yapma yeteneği olarak ifade ettim. Taktik denilince, böyle tek boyutlu bir hedef, bir slogan, bir yön tayini gibi anlaşılabilir. Taktiğin böyle bir anlam ifade ettiği durumlar olduğunu örneklemiş oldum zaten. Ama bizim bugün tartıştığımız daha değişik bir şey.

Merkez mi yetersiz, yerel mi yetersiz, birim mi yetersiz? Bu tartışmalar çok anlamlı değil. Her alanda belli yetersizlikler var. Kongremizin karar metni bunları toparlayabilmeli. Genel planda, politika üretme alanında önderlik planında şu aksaktaydı, geline aşamada politika üretme sorumluluğu çerçevesinde merkezi önderliğin dikkat etmesi gereken hususlar var deriz, bunu ortaya koyarız. Yerel alana geçeriz, yayın alanına geçeriz vb...

Önemli olan, parti kongresinin; partinin değişik kademelelerinin, faaliyet alanlarının, örgütlerinin sorumluluğunu, yayın organlarına bu açıdan düşen rolü tanımlayabilmesi, geleneksel olanla araya sınır çizgisi çizebilmesi, vb.'dir. Tüm bunları toparlayan bir karar metni, bir değerlendirme ortaya koyabilmesidir. Ötesindeki her tartışma bir zenginlik olarak kalır tutanaklarımızda. Onları da ayrıca değerlendiririz.

II. BÖLÜM

Siyasal çizgi ve pratik çalışmanın sorunları

Siyasal değerlendirmelerimiz vazgeçilmez eylem kılavuzumuz olmalıdır

Bayram: Cihan yoldaşın gündem çerçevesinde ortaya koyduğu soruna ve sorduğu sorulara ilişkin olarak konuşmak istiyorum. Gerek 3. Genel Konferans metinleri, gerekse politik yayın organı ile Merkez Yayın Organı'nda çıkan siyasi değerlendirme yazılarımız, içinden geçtiğimiz süreci olabildiğince nesnel ve başarılı bir biçimde yansıtıyor. Ayrıca dil örgüsü ve edebi olarak da nitelikli metinler bunlar. Yoldaşlarımızın metinleri çoğu zaman sadece bu yönüyle sınırlı olarak algıladıklarını zannediyorum. Hatta öyle oluyor ki, çoğu zaman belli söz kalıplarını kendi nesnelliğinden ve canlı özünden kopardıklarını, onları işlevsiz birer tekerlemeye dönüştürdüklerini

de görüyoruz ne yazık ki.

Oysa bir komünist militanın bunları kendi yaşamına somut yol gösterici metinler olarak algılaması gerekiyor. Diyelim ki bu metinler sorunlara dünya veya ülke ölçeğinden bakan değerlendirmelerden oluşuyor. Ama somut çalışma alanımızı (ilimizi, fabrikamızı vs.) kesen yanları da vardır. Bir militan, bu metinlerden birini önüne çektiği zaman, şöyle düşünmelidir: Bunu kendi ilimde ya da fabrikamda nasıl somutlayabilir ve uygulayabilirim? İl düzeyinde ya da birim düzeyinde böylesine değerlendirmeler yapıp da bunun pratik-örgütsel düzenlemesini yapıyorsa, yapabiliyorsa o zaman bunlar boş metinler olmaktan çıkacaktır. Böylelikle kopukluğun giderilebileceğini, değerlendirmelerimizin işlevsel olarak kullanılabilirliğini düşünüyorum.

Bu olmadıktan sonra, “güzel metinler, doyurucu metinler” demek birşey ifade etmiyor. Bu kırılması gereken bir alışkanlık. Elbette bunun, kendi içerisinde geçmişe dayanan nedenleri de vardır. Değerlendirmelerimizin kimi zaman başka siyasal akımlarla tartışma ve polemik metinleri olarak algılandığı da oluyor. Bu nedenle siyasal faaliyetimize, bizzat önümüzdeki faaliyete yol gösterici birer kılavuz oldukları görülüyor. Böyle olunca da doğal olarak onlardan devrimci siyasal çalışmada pratik olarak yararlanılamıyor.

Benim Cihan yoldaş tarafından ortaya konulan soruna ilişkin düşüncem bu.

Nadir: Ben Bayram yoldaşın bıraktığı yerden devam etmek istiyorum. Teoriyle pratik, perspektifle uygulama, teorik-ideolojik gelişme düzeyiyle pratik örgütsel gelişme düzeyi, bu alanlar arasındaki uyumun, inşa örgütü süreçlerimizde hep sorun olduğunu biliyoruz. Bunun nesnel bir temeli de var. Teori, gerçek manada yükselen bir kitle hareketi koşullarında yaşama geçme olanaklarına kavuşur. Yine sınımanma imkanını da böylesi bir sürecin içinde bulur. Somut olarak gelişen, yaygınlaşan,

militanı pratikte besleyen ve militanı canlı teoriye ihtiyaç duymaya zorunlu hale getiren bir kitle hareketi dalgası olduğu koşullarda, devrimci teori gerçek işlevini de oynar.

Biz böylesi koşullardan yoksunuz. Sınıf ve kitle hareketinin bilinen istikrarsızlığı ve geri düzeyde seyretmesi koşullarıyla karşı karşıyayız. Dolayısıyla, bunun kendisi, teoriye duyulan ihtiyacı, ya da teörinin pratik politikayı güçlendirmesine duyulan ihtiyacı, nesnel olarak zayıflatan bir rol oynuyor. Bununla birlikte, teorimiz ile pratiğimiz arasındaki mesafenin öncelikle böyle nesnel bir temeli var.

Ama bu, eyleminde düşünce ve bilincin en yüksek düzeyini veri alan sınıf devrimcileri için durumu izah etmenin tek ya da asıl gerekçesi yapılamaz. Tanımlanan sorun alanında, nesnellikle rasyonalize edilmeyecek bir mesafe olduğu, bence de tartışmasızdır. İşçi sınıfının öncü devrimci müfrezesini inşa etmek tarihsel ve siyasal sorumluluğuna soyunmuş devrimciler, nesnellüğün yarattığı güçlükler ile öznel faktörün yetersizliklerinden kaynaklanan zayıflıkları iyi ayrıştırabilmelidirler. Bu aradaki dengeyi isabetle gözetebilmelidirler.

Teorinin klavuzluğunda başarılı bir pratik çabaya rağmen, nesnel koşullar, sahip olduğunuz öznel imkanlar, yine de, teorimizin gelişmişlik düzeyiyle pratik gelişmişlik düzeyi arasında belli bir mesafe bırakabilir. Bu böyle olduğu zaman çok özel bir tarzda rahatsızlık konusu da olmaz. Nihayet sizin oradaki teorik gelişme düzeyiniz, yarın yükselecek bir hareketi anında kucaklayarak sürükleyebilme ve daha ileri düzeyde taşıyabilme imkanı da demektir. Siz donanımlı olduğunuz anlamına gelir bu. Ama bugün yakındığımız sorun, “biz donanımlı değiliz” sorunudur. Bence asıl tartışma, asıl sıkıntı, asıl sorunun kendisi de buradan çıkıyor. Nasıl donanımlı değiliz? Eğer hareketin teorik-ideolojik gelişme süreçleri siyasal mücadeleniz açısından bir anlam ve önem ifade etmiyorsa, çizginiz saflarınızda içselleşmiş bir bilinç haline dönüşmemişse, o zaman sizin

saflarınız donanımlı değildir. “Donanımlı değiliz” derken kastettiğim şey budur.

İdeolojik-politik çizgimiz saflarımızda kollektif bir kimliğe dönüşmelidir

Dolayısıyla, öncelikli mesele, sınıf ve kitle hareketine bu perspektif temelinde ne kadar müdahale ettiğiniz değil, ideolojik-politik çizginizin saflarınızda ne kadar kimliğe dönüştüğüyle ilgilidir. Bu, eğer bir kimliğe dönüşürse, bir bakış açısına dönüşürse, sizin yaşamınızı, eyleminizi, davranışınızı belirleyen, düzenleyen bir kültüre dönüşürse, kendi pratik sonuçlarını da o ölçüde üretecektir. Dönüşmediği müddetçe de, ne kadar zorlarsanız zorlayınız, bunun belli sınırlarının olduğu tartışmasızdır. Belli sınırları mutlaka olacaktır.

‘95 Mart’ında toplanan 3. Genel Konferansımızın döneme ilişkin bir değerlendirmesi var. Bu, herhangi bir olayın ya da güncel gelişmenin kendi içinde bir değerlendirilmesi değil, bir hareketin iki konferansı ya da kongresi arası döneme damgasını vuracak siyasal hattı çizen bir değerlendirmedir. Eğer örgüt, temelde kendi gelişme süreçlerini, kendi pratik süreçlerini, örgütün en üst, en belirleyici iradesinin, konferans ya da kongresinin tayin ettiği hatta göre çizecekse, taktik politikası buna uygun olarak şekillenecekse, bu değerlendirmeler esas alınacaksa, bunların başucu kitabı olmalarından daha doğal birşey yoktur. Ama bizde ilgili değerlendirmelerin başucu kitabı işlevi gördüğünü söylemek çok zor.

Bu, geleneksel hareketten bize bulaşan bir kültürdür. Bunun sosyal nedenleri de vardır. Devrimci saflarda ya da devrim için mücadele eden saflardaki insanlarda bu açıdan bir körlük, bir kalıpcılık veya düşünce yoksunluğu denilen şey öteden beri vardır. Daha “*EKİM bir kürsüdür!*” makalesinden bu yana, ki bu ‘88 yılı oluyor, bunun aslında sol harekete bir kültür olarak

yerleştirildiğini saptadık, eleştirdik.

Üstünlük alanlarımızdan birinin de bu alanda olması gerekiyordu. Çünkü biz darkafalılığa ve düşünce yoksunluğuna zamanında savaş açmış bir hareketiz. Daha ilk ortaya çıkışımızdan itibaren, harekette düşünsel zenginliği geliştirmek, bunu kurumlar üzerinde yükseltmek ve kökleştirmek yönünde temel önemde adımlar atmışız. Demek ki bizim sorunumuz yalnızca bununla sınırlı değil. Ama bu söylediğim çerçevede, bizim sorunumuzu kesen, buna neden olan faktörler var, buna da bakmak gerekiyor. Düşünce zayıflığı ya da yoksunluğu gibi, düşünce gücü gösterememek gibi bir zaaf alanı var.

Daha temel bir sorunumuz vardı. 3. Konferans'a kadarki asıl zorlanma alanı, gerçek siyasal-sosyal yaşamın içinde olmayışımızdı. Teorimizle politika pratiğimiz arasındaki mesafenin belirleyici olan yanı buydu. Sizin teoriniz sınıflar arası mücadelenin o genel ilişkisi düzeyinde kuruluyorsa ve sizin teoriniz o genel ilişkinin güncel seyri doğrultusunda bir perspektif sunuyorsa, ama sizin pratiğiniz, sizin konumlanışınız buna uygun bir durumda değilse, teorinin orada işlevsiz kalmasından daha doğal bir şey yoktur. Örneğin, pratik süreçlerimiz irdelenecekse, irdelenmesi gereken en önemli sorunlardan biri de budur; hem saflarımızdaki bakış üzerinden, hem politik konumlanışımız üzerinden...

Pratik konumlanış! Bu, sizin, perspektif planında şu şöyle olmalıdır demenizden bağımsızdır. Program üzerine tartışmalarda Tuna yoldaşın bir belirlemesi vardı; "Geleneksel grupların bir resmi programları, bir de fiili programları vardır. Bir resmi bilgi vardır, bir de pratiklerini belirleyen fiili perspektif vardır", diyordu yoldaş. Fiili perspektif; kişiye egemen olan, onu kuşatan, ona hakim olan perspektiftir. Bu onun sahip olduğu gerçek bilinçtir. Sorunu buradan irdeleyip tartışalım diyorum. Bu açıdan bu tartışmayı işlevsel de görüyorum.

Sorunla ilgili bir öteki hususa geçiyorum. Bakış açısında

ve siyasal yaşamı kurmakta proletaryanın bağımsız sınıf konumundan sorunlara bakmak, hareket tarzını buna uygun saptamak, düşünce süreçlerini bu temel üzerinde örgütlemek ve derinleştirmek... İşçi sınıfının dar güncel istemlerinden söz etmiyorum. Proletaryanın tarihsel çıkarları ile güncel istemlerinin diyalektik bütünlüğünü pratikte kurmak diyorum. Sorunumuza çözecek bir üçüncü halka da budur.

Bayram yoldaşın sözünü ettiği konuya, teorik metinlerin pratik çalışmanın yönünü ve yolunu aydınlatan birer kılavuz olarak görülmesi meselesine değinmek istiyorum. Sözgelimi, 3 Kasım gelecek. Ve siz, çürümüş düzenin çeteleşmiş devletine ilişkin yığınlara dönük propaganda-ajitasyon ve siyasal teşhir faaliyeti yürüteceksiniz. Ama bunu yalnızca o günün burjuva basınının ve çeşitli sol dergilerinin yazdıkları üzerinden yapmaya kalkışırsanız, hem eksik ve yüzeysel kalırsınız, hem de yanlış yaparsınız. Doğru hareket noktası nedir burada? Cumhuriyetin 75. yılı nedeniyle TC'nin kuruluşunu, '23'teki cumhuriyet devletiyle bugünkü devletin farkını, süreç içerisindeki evrimini tahlil edip anlatmışsınız. Sözünü ettiğim başyazıda olgular sayılmış. Sorunun ideolojik sınıfsal özü ve siyasal çerçevesi konulmuş. Yeni olguları alın, güncel gelişmeleri gözetin, bunları perspektifinizin süzgecinden geçirin ve günlük ajitasyonu siyasal teşhirciyle birleştirerek faaliyetinizi yürütün. Böyle bir faaliyet çok da başarılı olur. Teorinin yol göstericiliğinde bir siyasal pratik dediğiniz zaman, anlaşılması gereken budur.

Ama siz kendi birikiminizden bağımsız olarak aldığınızda, ya gerçekten kendinizi üretmez ve bir şey söyleyemez duruma gelirsiniz, ya da ortadaki beylik lafları tekrarlamanın ötesine geçemezsiniz.

Siyasal çalışmada mahalli inisiyatif ve mahalli araçları ayrıca tartışacağız. Ama bütün bunlardan bağımsız olarak bir kolektif mahalli inisiyatif ya da bireysel ataklık gösterebilmek

mümkün mü? Bunun bağlantısını doğru kuramadınız mı, gerçek bir inisiyatif de gösteremezsiniz. Neden? Çünkü donanımlı değilsiniz. Donanımlı olmayan bir birimin ya da kadronun ataklığı ise genellikle bir yerlere çarpmasıyla sonuçlanır. Ya da o kadro/birim, atak davranma gücünü kendinde bulamadığı ölçüde, tersinden bu kez ataletle düşer.

Taktik çizgi ve örgüt çalışması bütünlüğü

Tuna: Bir partinin kongresinde taktik politikanın sorunlarını değerlendirdiğimizde, geçen dönemin bu alandaki zaaflarına ve önümüzdeki dönemde bu noktada neleri çözmek gerektiğine bakacağımıza göre, öncelikle bunların mevcut dönemle bağı kurmamız gerekiyor. Eğitim, yayınlar, yayınlarda bu konuların işlenmesi vb. sorunlar, bir örgütün gelişme süreci içerisinde çıkan sorunlar. Eğitimle ilgili bir sorunumuz varsa bunu tartışabiliriz. Eğitim sorunundan ayrılan yönlerini burada tartışmalıyız. Nesnellik denen yer, temel halkaları yakalamaktır. Politik alandaki ve politik değerlendirmelerimizdeki güçlülüğümüzün örgütsel çalışmamıza neden yansımadığını ayrıca tartışalım.

Temelde iki merkezi yayın organımız var. Politik yayın organımızın somut politika üretmekte çoğu kere zorlandığını, birçok durumda siyasal tahlil ve teşhir sınırlarında kaldığını söylüyor, bunu eleştiriyoruz. Peki bu niye böyle? Yayın organları üzerine yaptığımız tartışmalarda, yayın çizgisi ile taktik sorunların güçlü bir bağlantı içinde olduğunu söylemiştik. Dolayısıyla bunun, iki konferans arası dönemde, PYO'yla MYO arasında, illegal örgütle açık alan arasında politik organik bir birliğin yeterince kurulamaması dediğimiz zaaflla doğrudan bir bağlantısı var. Politik yayına katkı yapan güçler, "örgütsel çalışmaya nasıl yol gösterici olacağız" üzerine bir tartışmaya

dönmedikleri oranda, yazılanlar çoğu kere gerçekten siyasi tahlil yazıları olarak kalır. Kalem oynatmak sol harekete karşı ya da kamuoyuna karşı hareketimizin görüşlerini ve perspektiflerini ortaya koymak olarak anlaşılır. Mesele böyle dışarıya yönelik bir perspektif anlatımı olduğu ölçüde de -bu da bir çarpık anlayış- ne kadar çok tahlile girerse o kadar sonuç alıcı, o kadar iyi olduğuna dair bir yanlış anlamamanın tuzağına düşülüyor.

Diğeri, örgütün MYO'yu nasıl kullandığıyla ilgili bir tartışma. MYO daha çok (başyazılarını dışta tutarak söylüyorum) örgütsel sorunlara müdahale aracı olarak görüldüğü ölçüde, dolayısıyla orada döne döne varolan politikayla politik çalışma arasındaki bağ güçlü bir biçimde kurulamadığı ölçüde, benzer bir sorun bu sefer tersinden yaşanıyor.

Biz, hiç değilse son birkaç yıldan beridir, politika ancak güçle yapılır diyoruz. Güçlerimizin ve örgütsel düzeyimizin geldiği bir yerde, dönüp Susurluk'a müdahale sorununu tartıştığımızda, bizim değerlendirmemiz nasıl olursa örgütsel güçlerimiz tarafından anlaşılır, diye bakıyoruz. Düne kadar sadece propaganda ve ajitasyon çalışmaları yapan bir örgütte, bir eylem organize etmenin, bir eyleme müdahale etmenin, bir eylemde taraf olmanın sorunlarını yerellerde gündeme getirmeye çalışıyoruz. Doğal olarak biz buraya bir noktada geç ulaştık. Bu bizim 3. Konferans sonrası o ağır tempolu gelişimimizle doğrudan bağlantılı.

3. Konferans'tan çıktık ve bu örgütü özgül çalışmaya yönlendirdik. Sınıfın ekonomik istemlerle hareket ettiği bir yerde, bizim özgül çalışmaya yaptığımız vurgu; konferans değerlendirmesi içerisinde yeralan temel mücadelenin demokratik hak ve özgürlükler, Kürt ulusal sorunu, anti-emperyalizm gibi alanları ekseninde olması gerektiği gerçeğini ciddi biçimde boşlamaya yolaçabiliyor. Siz bunu propaganda düzeyinde, ajitasyon düzeyinde gene yapabilirsiniz. Ama bir örgüt çalışmasında, teori

ile politika arasındaki güçlü bağlantı hiç de propaganda düzeyinden kurulamaz. Kurulduğu zaman zaten kendi içersinde giderek amaçlaşacak. Doğal olarak örgütsel çalışmaya dönerek değil, yayıncılığa dönerek ideolojik alanı besler.

Aslında bizim, 3. Konferans sonrası süreçte bu eksikliğini çok hissetmediğimiz bir tablo da var. Politika yapmaktaki bu zayıflığın, merkezi kadroların çabası dışta tutulursa, örgüt tarafından hissedilmediği gibi bir tablo var.

Biz bu kongreden çıktığımızda da politika yapış sorununu bir eğitim kampanyası olarak önümüze koyarız. Ama biz politikayı hangi temele nasıl bağlayacağız? Yayınlar alanında, örneğin anti-emperyalizmle ilgili değerlendirmelerimizin örgütsel çalışmaya yansması arasında nerede ve nasıl bir bağlantı kuracağız? Bizim geldiğimiz örgütsel düzeyde ve bu ülkenin içersindeki sınıf ve kitle eğilimleri gözönüne alındığında, bu soruya somut bir cevap verilmesi lazım. Çünkü 3. Konferans değerlendirmelerine bakarsanız, Gazi direnişinden hareketle, kent varoşları ve yoksul katmanlar üzerinden politik bir hareketliliğin önünün açıldığını söylüyoruz. Ama bu, bizim dönüp bu alanlarda bir örgütsel yapı kurmamızı anlatmıyor. Bu alanlarda oluşan eylemlere ilgisiz kalmamak, ama bulunduğumuz alanda dün Kürt ulusal sorununa karşı, bugün ise kent yoksullarına karşı sanayi işçilerine dayanan bir hareketliliğin öneminin, taşıdığı aciliyetin arttığına dair bir vurguyla birleşiyor. Bu, bulunduğumuz konumla o kitle eylemleri arasında var olan politik süreç arasında kurulan bir bağlantıdır. Başka bir yapı bu bağlantıyı başka kurar.

Dönüp son üçbuçuk yılımıza baktığımızda, “Nurtepe’yi, Okmeydanı gibi süreçleri niye yeterince değerlendirmedik, burada çok büyük bir politik bir zaaf var” diye tartışmıyoruz değil mi? Bu sadece varoş hareketliliğinin hızının kesilmesinden kaynaklı bir olgu da değil. Çünkü biz o hareketlilik benzer düzeylerde sürse bile, politika yapışımızın, örgütsel çalışma-

mızın temelinin hâlâ da sanayi işçileri olduğunu vurguluyoruz. Ama şimdi tartıştığımız şey, varoş hareketliliğini de besleyen demokratik hak ve özgürlükler gibi sorunların, çalışma yapacağımız alandaki sorunlarla bağlantılarını nasıl kuracağımız sorunudur.

İdeolojik-politik çizgideki üstünlüğü pratik politikadaki üstünlükle ete-kemiğe büründürmeliyiz

Osman: Gördüğüm temel birşey var. Bu hareketin ideolojik-teorik temelleri açısından bir sorun yok. Buna rağmen bazı devrimci-demokrat ve liberal demokrat sol siyasal yapılar, süreçlere müdahalede bizden daha etkin ve atak olabiliyorlar. Bana göre bu etraflıca düşünülmesi gereken birşeydir. Temel değerlendirilmeler yapılıyor, biz bunları direktif olarak algılayabiliyor muyuz? Bölgemizde veya süreçlerimizde gelişen olaylara, tek kişi de olsak, bir örgüt gibi müdahale edebiliyor muyuz? Örgütsel maddi gücümüzün zayıflığından bahsediliyor. Doğrudur, ama örgütlüyüz diye bir söylemimiz var, üstelik iktidar perspektifine sahip bir örgütün birer neferiyiz. Lenin'in söylemiyle, bir kişinin on kişinin kapasitesine ulaştığı, on kişinin yüz kişinin kapasitesini gösterebildiği koşulları yaratabiliyor muyuz? Kısacası, günlük propaganda-ajitasyon faaliyetimizde, pratik-politik faaliyetimizde, bu hareketin ideolojik-politik çizgisindeki üstünlüğüne uygun düşen bir performansı hakkıyla sergileyebiliyor muyuz? Gücümüzün çok çok zayıf olduğu koşullarda bile, önümüzden geçen olaylara müdahale edebiliyor muyuz?

Bana göre, partimizin acilen bu sorunları çözmesi gerekiyor. Ve bu en başta buradaki ileri kadroların, mutlaka ve mutlaka, buradan netleşerek ayrılmaları gerektiği anlamına geliyor. Bunu yapabildiğimiz ölçüde, partimizin ideolojik-teorik kuvvetine denk düşen bir politik kuvvet yaratabilir ve geleceği gerçekten

kazanabiliriz. Durum bana böyle gözüküyor.

Parti kuvvettir diyoruz. Bize politika yapmada belli kolaylıklar da sağlayacak. İşçi sınıfına artık parti kimliğiyle sesleneceğiz. Ama taktik politikada, pratik süreçlerin toplamında, sözü edilen zayıflıkları üzerimizden atamadığımız koşullarda, bu hareketin ideolojik-teorik zeminini dahi güvenceye alamayacağımızı düşünüyorum. Çünkü sonuçta ideolojik-teorik temel bir yönüyle o pratik faaliyetin nasıl olması gerektiğini içerdiği ölçüde, pratik uygulamada ortaya çıkan sorunlar, o teorik öngörülerin ne derece doğrulandığını ya da pratikte hangi bölümlerinin yaşam bulmadığını gösterecektir. İdeolojik-teorik temel bunun üzerinden gelişebilir ancak. Birbirini güçlendiren zeminlerdir bunlar. Bunu yapamadığımız koşullarda, bana göre, ideolojik zemini-mizi, bu kuvvetimizi de güvenceye alamayız. Bu dönem, özellikle taktik politikadaki başarımızı mutlaka ve mutlaka ortaya koymak zorundayız diye düşünüyorum.

Nadir: Bizim tartıştığımız sorun mevcut güçlerimizin pratikte ne kadar koşturduklarıyla, ne kadar çabaladıklarıyla ilgili değil. Bu açıdan bizde esaslı bir sorun olduğunu zannetmiyorum. Yer yer ataletten, gerekli ataklığın gösterilememesinden yakındığımız durumlar elbette var. Ama biz gücümüz ve imkanlarımız ölçüsünde çalışan, çalışmayı başaran bir örgütüz. Bizim sorunumuz bu değil. Bizim sorunumuz, perspektif ve pratik uygulama arasındaki uyumu gereğince sağlayabilmektir. Perspektifi pratik mücadelenin silahına dönüştürmeyi başara-bilmektir. Tartışmanın bu alanda sürdürülmesi kanımca daha işlevsel olacak.

Değerlendirmelerimiz sürekli ve sitemli bir incelemeye tabi tutulmalıdır

Cezmi: Pratik deneyimlerimden konuşmak istiyorum. Körfezde savaş durumu ortaya çıkıyor. ABD'nin Irak'a müdahale

lesi gündeme geliyor. Bülten çıkarma ya da bildiri yazma ihtiyacı duyduğumuz andan itibaren, dönüp “*Dünyada ‘Yeni Düzen’ ve Ortadoğu*” kitabına bakma ihtiyacı duyuyoruz. Bu çerçevede ne söyleyeceğiz, nasıl söyleyeceğiz? Buradan yararlanmaya çalışıyoruz. Veya açıyoruz, politik yayın organında bu konuda daha önceden çıkmış çeşitli yazılara, yeniden dönüp bakma ihtiyacı duyuyoruz.

Konuşan yoldaşlar ifade ettiler. Günlük kitle çalışmasıyla temel siyasal perspektif arasındaki bağı yeterince güçlü bir şekilde kurulamaması -bu, bizdeki sorunun bir yönüdür. Bunun ötesinde, değerlendirmelerimizin sistematik bir incelemeye tabi tutulması gerekiyor. Ben bu anlamda bir zayıflığımızın olduğunu düşünüyorum. Bunun günlük çalışmayı, günlük çalışmanın kendisini ortaya çıkartan ihtiyaçlarını önceleyen bir yönü vardır. Ve burada da bir zayıflığımız var, bunu görmemiz gerekiyor. Bu zayıflık sınıf kitlelerinin gündemiyle siyasal sorun ve görevler arasındaki bağı kurmak noktasındaki zayıflığı da besliyor.

Diğer bir yön, yayınlar üzerinden yansıyan temel siyasal değerlendirmeleri, ortaya konulan taktik görevleri, sürekli bir şekilde günlük siyasal çalışmaya yol gösterici bir tarzda, orada güçleri donatıcı bir tarzda işlememiz gerekiyor. Bu noktada da yetersizliklerimiz var. Bir de kitleler içindeki günlük çalışmanın sorun ve görevleri ile temel siyasal sorun ve görevler arasındaki bağı kurabilmek; sınıf kitlelerinin güncel sorunlarıyla, acil, yakıcı sorunlarıyla, temel siyasal sorun ve istemlerinin bağını kurabilmenin sorunlarına dikkat çekmek istiyorum. Bunları birbirinden ayrı alanlar olarak görmemek gerekiyor. Bu çerçevede, örgütsel çalışmanın bu doğrultuda kurulabilmesi büyük önem taşıyor. Sorunun asıl çözüm eksenini de budur.

Kitle çalışmasını, kitlelerin eylemini örgütlemek, kitle eylemliliğine yeni kanallar açmak hedefiyle örgütlemek, bir başka önceliğimiz durumundadır. İşin esasına bakılırsa genel bir pro-

paganda diliyle seslendiğimiz dönemden başka bir döneme geçiyoruz. Ve burada, kitlelerin eylemini örgütlemek, kitlelerin günlük mücadelesini örgütlemek (bakışta ve pratikte buna yönelebilmek), çok özel bir anlam taşıyor. Propaganda-ajitasyon ve teşhir faaliyetini kitlelerin eylemini örgütlemek ve politik bir odak olarak öne çıkarmak hedefiyle örgütlemek, çok özel bir önem taşıyor.

Politik çizginin hakkını veren kadrolar ve organlar

Temmuz: Tartıştığımız sorunun saflarımızda bulunan tek tek kadroların, yoldaşların soruna bakışları ve sorunu kavrayışları ve buna göre kendilerini aşmaları ve yeniden üretmeleri ile ilgili bir yönü var. Ve bu önemsiz bir yön değil. Komünist, öznedir. Komünist, söylenenleri anlayan ve buradan hareketle kendisini ve dünyayı değiştirmeye çalışandır. Teorik ve politik birikimimizin tümünün pratiğimize yön gösterecek bir doğrultuda kullanılması çerçevesinde yapılan çağrı, savaşan, düşünen, politik çizgi üzerinden kendini yeniden üreten kadrolara yapılan vurgunun bir başka biçimidir. Sorunun daha genel bir çerçevesi var derken, bunu küçümsemek için söylemedim.

Metinlerimiz okunduğunda, “bundan bana çıkan politik-pratik görevler ve eylem planı ne?” diye kendi kendine soran, bunu böyle anlayan bir kadro tipi yaratılması, kadrolarımızın, sempatizan çeperimizin böyle olması gerektiğine bir vurgu yapmak, bir ihtiyaçtır bence. Bir komünist, bir TKİP üyesi ya da sempatizan militanı metinlerimizi bu bakışla okuduğu zaman, onlardan devrimci sonuçlar ve görevler de çıkartabilir. Ben bölgede ya da birimimde bunun için ne yapacağım veya bölgede ya da birimimde benim yaptıklarımla yazılanların arasındaki bağlantı ne? Bölgede yaptığım işe bir açıklık getirmiyorsa, bu işe yaramayan bir metindir. Bu metin neden

yazılmış, benim pratiğime ışık tutan bir metin niçin yazılmıyor? diye dönüp tersinden soran bir kadro tipi yaratma ihtiyacıdır sorun. Zaten partili kadro yaratmak, bu çerçevede alınacak meseleye de bağlıdır.

Bizde bu sorun, benim hatırlayabildiğim kadarıyla, '94'ten beri özel biçimde işleniyor. '94 *MK Değerlendirmeleri*'nde var. Bizim değerlendirmelerimizi şu gözle döne döne incelemeyen, dahası bunu Marksizm-Leninizmin konuya ilişkin temel metinlerinin incelenmesiyle birleştirmeyenlerin EKİM'ciliği biçimseldir deniyor, sözkonusu değerlendirmede. O zamanlar bu vurgu benim için çok çarpıcıydı. Bu vurguyu daha da güçlendirmemiz gerekiyor. Dahası, bunu şununla birleştirmemiz gerekiyor: Metinlerimizi okuyan her yoldaş ya da organ, "benim pratiğimde bunun karşılığı ne?" diye, her adımda dönüp dönüp kendisini yeniden sorgulamalı. Pratik bundan ayrı ilerliyorsa, "niye böyle oluyor?" diye bir kaygı haline getirmeli bu durumu. Bu ikisi arasındaki birliğe dönüp her aşamasında bakmayı bilmeli. Kadro böyle bir şeydir, kadro demek bu demektir, komünist demek bu demektir. Aynı şekilde, işlevsel ve başarılı organlar da ancak böyle oluşabilir ve oturabilir. Bu sorunun, kötü alışkanlıklardan, düzen kişiliğine has alışkanlıklardan kurtulmaya yapılan vurgudan çok daha temelli bir yanı var, bizim parti yaşamımızda. Politik faaliyetimizin ilerlemesi açısından, bu yönüyle, böyle bir vurgunun büyük anlamı var. Ama bu, sorunun daha özel yanı, yani komünistlerin bilincine seslenen, meseleye nasıl bakmaları, meseleyi nasıl ele almaları gerektiğini seslenen bir yanı.

Asıl çözücü halka, böyle kadroları biz nasıl yaratabiliriz? sorusuna yanıt vermekten geçiyor. Şimdi elimizde böyle kadrolar sınırlı sayıdaysa ve varolan şurasından burasından aksıyorsa, biz böyle kadrolara, böyle bir örgüte, böyle bir siyasal çalışmaya nasıl ulaşacağız? Bizi partiye getiren birikimle verili kadronun olumluluklarının neresine yaslanacağız? İleri doğru

nasıl adım atacağız? Bu soruları doğru yanıtlamalıyız. Bu soruya verilecek yanıtı hayata geçirecek insanlar topluluğu öncelikle bu platformda olan yoldaşlar olduğu ölçüde, bu sorunun çok daha özel bir önemi var.

Temel politik çizgimiz ortaya konulmuşsa, başarılı bir taktik önderlik çizgisi varsa, bunu uygulamak, faaliyetin içinde olan yoldaşların sorun ve sorumluluğudur. Yerel örgütlerin, bizzat fabrikalarda olan yoldaşların sorunu ve sorumluluğudur.

(...)

Siyasal durum değerlendirmeleri için hareket noktaları

Görüş ve değerlendirmelerimiz saflarımızda yaratıcı bir kavrayışa dönüşüyor

Cihan: Ortaya koyduğum sorun ve bu çerçevede sorduğum sorular pek anlaşılamadığı için beklediğim tartışma da tam olarak yaşanmadı. “Politika doğru, peki niye hayata geçirilemiyor?” Tartışılan daha çok bu oldu. Bu, çok önemli bir sorun olmakla birlikte, bambaşka bir şey. Ben böyle bir şey söylemedim ve böyle bir tartışma önermedim.

Konuyu açarken de söyledim; ben dosdoğru gündeme girebilir ve bir siyasal durum değerlendirmesiyle başlayabilirdim, ama bunu yapmadım. Siyasal gelişme süreçlerini değerlendiren son birkaç yıla ait bazı temel belgelerimizi elden geçirmeden bu konuda konuşmak istemedim. Hala da böyle düşünüy-

yorum. Bu, yakın dönemde yaptığımız bu değerlendirmeleri irdelemek bakımından da gerekli. Biz süreçleri ve eğilimleri ne kadar doğru değerlendirebilmişiz, gelişmeleri ne denli önden görebilmişiz? Dönüp bu gözle bakmakta büyük yarar var. Yakın döneme ait değerlendirmeleri dikkatle gözden geçirmek öncelikle bu bakımdan gerekli ve önemli. İkincisi; yapacağımız yeni değerlendirmeleri, daha önceki değerlendirmelerimizdeki isabetli noktalar üzerinden, onları hareket noktası olarak geliştirmek bakımından da gerekli ve önemli böyle bir çaba.

Kongrenin peşpeşe gelen yoğun gündem çalışması çerçevesinde kişi olarak bu hazırlığı gereğince yapamadığım için konuşmamı ertelemek istiyordum. Bu nedenle bu oturumu biraz farklı bir biçimde değerlendirmeyi önerdim. Bu çerçevede, siyasal durum üzerine yapılacak değerlendirmelerle de bağlantı içerisinde, nedenlerini merak ettiğim ve hep yadırgadığım bir durum hakkında bazı sorular sordum. Niye bu doğru politikalar, bu isabetli politikalar, bu açık görevler hayata geçirilemiyor, demedim. Ben bunu dersem, bir yoldaş da kalkar der ki; yoldaş, bu bir örgüt sorunudur, kadro sorunudur, bu bir çalışma tarzı sorunudur, bu MK'nın örgütün gündelik pratik yaşamını etkili biçimde planlaması ve düzenli olarak yönlendirmesi sorunudur. Ve bu yanıt karşısında bu tür bir soru olduğu gibi askıda kalır. Zira buna ilişkin gündemlerimiz olduğunu, dahası bunların bir kısmının zaten tartışılmış bulunduğunu ben de biliyorum:

Ben başka bir şey söylüyorum: Siyasal süreçlerin temel özellikleri, mantığı, gelişme yönü vb. üzerine, yeniden okuduğumda bana hayli anlamlı ve açıklayıcı görünen değerlendirmelerimiz var. Yine bir dizi konuda, örneğin siyasal yaşamımızı ve Türkiye'nin siyasal gelişme süreçlerini yıllardır birinci derecede etkileyen Kürt sorunu ve Kürt hareketi üzerine temel önemde değerlendirmelerimiz var. Ama bakıyoruz, bunlar bir kısım ileri kadrolarımızda bile yeterince anlaşılmalı ve sindiril-

miş değil. Bu kadrolar tarafından yayın organlarımıza sunulan yazılar, sorunlar üzerine tüm açıklıklarımıza rağmen, çok ciddi ideolojik bakışaası ya da politik değerlendirme kusurları taşıyabiliyorlar. Sık sık ciddi perspektif ve değerlendirme kaymaları görülebiliyor. Dolayısıyla ben, siyasal sürecin, onun temel özelliklerinin ve eğilimlerinin anlaşılması çerçevesinde, bizzat kavrayışta problem olduğunu düşünüyorum.

Mesela ben Kürt sorununa ilişkin bazı yazılara bakıyorum, gerçekten ciddi kavrayış problemleri görebiliyorum. Kürt sorununu ki, bizim üzerine üç kitap yazdığımız, çok boyutlu olarak irdelleyip tartıştığımız bir konu. Biz bir takım şeyleri bu kadar derli toplu, açık, anlaşılır şekilde koyduğumuz halde, bu neden kadrolarımız için berrak bir bilinç olmuyor? Ya da onlarda olayların sonraki seyri konusunda berrak ve yaratıcı bir kavrayış oluşturmuyor? Neden ancak pek az yoldaş bunun istisnası olabiliyor?

Benim üzerinde durulması, irdelenmesi ve tartışılması gerektiğini düşündüğüm sorun buydu.

28 Şubat'ı önceleyen değerlendirmeler

Anlatmak istediğim zaafiyeti somut örnekler üzerinden göstermek, bu arada yapacağımız siyasal durum değerlendirmelerine bir ön zemin, bir dizi ön hareket noktası yaratmak için, yakın dönemdeki değerlendirmelerimizden bazı hatırlatmalar yapacağım.

Örneğin, 3. Genel Konferansımızın siyasal duruma ilişkin değerlendirmelerinde, sonraki siyasal gelişmeleri anlamayı kolaylaştıran bir ön temel var. Buradaki bu temel kavrandığı ölçüde, sonradan yaşanan gelişmeleri anlamak da gerçekte o denli kolaylaşmaktadır.

Son dönem gelişmelerine damgasını vuran 28 Şubat müdahalesini alalım. 28 Şubat 3. Genel Konferansımızın iki

yıl sonrasında gündeme geldi. Oysa 3. Konferansımızda yapılan siyasal durum değerlendirmeleri ışığında ele alındığında, 28 Şubat'ın ne olduğunu, hangi ihtiyacın ürünü olarak gündeme geldiğini anlamakta fazla bir güçlük yoktur. Neye müdahale ediyorlar, nereye kadar müdahale edecekler, bunun amacı ve sınırları nedir? Tüm bu soruların yanıtı gerçekte bu değerlendirmelerde potansiyel olarak vardır. Daha iki yıl öncesinden, dinsel gericiliğin toplumda ve kamu yaşamında kazandığı güç ve etkinin düzen için nasıl bir sorun oluşturduğu, burada açıklıkla ortaya konulmuştur. Gencraller tam da burada tanımlanan türden bir durumdan “vazife” çıkarmışlardır. Bu “vazife”nin sınırları da sözkonusu değerlendirmeler üzerinden az-çok bellidir. Zira burada rejim için oluşan sorunun ya da sıkıntının sınırları da ortaya konulmaktadır. Elbette ki tüm bunlar, ortaya konulan değerlendirmelerin dikkatli, derine inen, yaratıcı ve dinamik bir incelenmesi ve özümsemesi ile olanaklıdır ancak. Bunu belirtmek bile gereksizdir; fakat yazık ki bizde olmayan, yapılamayan da çoğu kere bu olmaktadır.

Daha '95 yılı başında böyle bir politik değerlendirmeye sahip bir akım, sonradan örneğin İP'nin yarattığı çarpık ideolojik-politik cereyanı başarıyla teşhir ve mahkum etme imkânına da önden sahiptir. İP diyor ki; 1950'lerden itibaren “Cumhuriyet devrimi güçleri” inisiyatifi kaybettiler; Amerikancı, batıcı güçler inisiyatifi ele aldılar; 50 senedir Cumhuriyet devrimi mevzileri dövülüyor, bir bir tasfiye ediliyor; ama işte nihayet “Cumhuriyet kuvvetleri” bir kez daha inisiyatifi ele aldılar, şimdi karşı saldırılarla kaybettikleri mevzileri bir bir yeniden kazanmaya çalışıyorlar, vb., vb...

Bu, toplumun tarihiyle, tarihsel gelişme diyalogıyla zerre kadar ilgisi olmayan gerici bir değerlendirmedir, gerçekte tam bir safsatadır. Bu, '60'lı yıllarda YÖN ve MDD hareketlerinin ileri sürdüğü dayanaksız hayallerin yeni bir versiyonudur. '60'lı yıllarda böyle hayallerin yine de anlaşılır nedenleri

vardı. Fakat bu çok sürmemiş, bu hayaller 12 Mart faşist darbesiyle birlikte dağılıp gitmişti. 12 Mart ve 12 Eylül dönemlerinin, toplam olarak Türkiye'nin son 40 yıllık sosyal-siyasal tarihinin ardından, bugün tutup bu türden hayaller üzerine politik tutum oturtmanın sonu da, daha beterinden bir hüsrana olacaktır.

Tarihte ileriye doğru atılmış ilerici bir adım olarak, 1920'ler başında bu ülkede bir Cumhuriyet kurulmuş. Fakat bu Cumhuriyetin bir evrimi, bir gelişme süreci var. Bu Cumhuriyetin dayandığı iktisadi-sosyal düzenin bir evrimi var, katettiği belli safhalar var. Bunun savaş sonrası, '50'li, '60'lı, '70'li, '80'li yılları var. Cumhuriyetin, onun dayandığı sınıfın, bu sınıfın üzerinde yükseldiği ikisadi-toplumsal düzenin bu süre zarfında yaşadığı evrim, bu evrimin ortaya çıkardığı sorunlar, boy veren yeni toplumsal çelişki ve çatışmalar ekseninde ele alınmadıkça, dinsel gericiliğin kazandığı kuvvet ve bu kuvvette belli bir noktada rejim tarafından yapılmak zorunda kalınan müdahale anlaşılabilir mi? Buradaki gerçek konular ve müdahale saikleri yerli yerine oturtulabilir mi?

'60'lardan '90'lara kadar dinsel gericiliği örtülü olarak, ya da '80'li yıllarda olduğu gibi açıktan destekleyen düzen bekçisi ordu, acaba neden kalkıp '90'lı yılların ikinci yarısında irticaya müdahale ediyor? Egemen sınıf düzeninin siyasal belkemiği ve emperyalist çıkarların bölgedeki bekçisi bir orduyu adeta sınıflar üstü sayan devlet solcuları, bu sorunun yanıtını "Cumhuriyet devrimi" bekçiliği ile izah ediyorlar. Oysa ordunun neyin bekçisi olduğunu salt son 40 yıllık sosyal mücadelelerin çalkantısı değil, günümüzün her günkü olayları da çıplak gözle görülebilir açıklıkta gösteriyor. Belli ki, ordunun dinsel gericiliğe müdahalesi de, düzen ve rejimin mevcut çıkarlarıyla ve dengeleriyle bağlantılı olarak bir anlam taşıyor. Bunun öyle "Cumhuriyet devrimi" aşkıyla bir ilgisi yok. Zira bu ordu onyıllardır egemen sınıfın elinde, "devrim" bir yana her

türlü ilerici çıkışı dizginlemenin ve ezmenin bir aracı.

Daha ortada 28 Şubat yokken, 3. Genel Konferansımızın değerlendirmelerinde, formüle ettiğim sorunun yanıtı son derece sade bir dille ortaya konulmuş. Dinsel gericiliğin son 40 yıldır toplumsal muhalefetin dizginlenmesinde egemen sınıfa sunduğu paha biçilmez hizmet; fakat bu hizmeti yerine getirirken kazandığı güç ve bunun egemen sınıf rejimi için oluşturduğu sıkıntı, yarattığı siyasal istikrarsızlık dinamiği; tüm bunlar, bu değerlendirmelerde temel unsurlar olarak var.

Ama yoldaşlarımız bu değerlendirmelerden gereğince yararlanamayabiliyorlar. Gelişmeleri bu değerlendirmelerimiz ışığında anlamlı bir biçimde çözümleyip, propaganda edemeyebiliyorlar. Bunlar, yayın organlarımıza yazan yoldaşlarımızın kalemine gereğince yansımayabiliyor. Laiklik-irtica ikilemi içerisinde toplum şaşırılıyor vb. deniliyor, bu yüzeysel ve artık kalıplaşmış, bu nedenle de gerçekte kanıksanmış değinme ile yetinilip geçiliyor, çoğu durumda. Oysa bu sürekli bir biçimde, yaratıcı ve zenginleştirici somut çözümlerle oturmak, konu edilmek durumunda.

Ordu ve irtica

Önümde “*Ordu ve İrtica*” başlıklı bir metin duruyor. *Ekim*’in 15 Haziran ‘97 tarihli 171. sayısının başyazısı bu. Buradaki değerlendirmede de, ordunun neden artık irticaya müdahale etmek zorunda kaldığının kısa ve özlü bir açıklaması var. Oradan özetliyorum:

Türkiye’de sosyal uyanışın başgöstermesiyle birlikte, dinsel ideoloji ve gericilik kullanılarak devrimci dalga kırılmaya çalışıldı. Aynı tutum, 12 Eylül döneminde daha ileri bir düzeyde gündeme geldi. Sosyal yıkıma uğrayan emekçilerin geri ideolojik-kültürel bilincin ve değerlerin etkisindeki kesimini dizginlemek için, din ideolojik bir dalgakıran olarak kullanıldı.

Ordu aynı dönemde doğrudan toplumdun ileri kesimlerini ezmeğe yöncldi. İleri kesimleri ordu çizmeleriyle ezildi, geri kesimleri ise başta dinsel gericilik olmak üzere bir dizi yol ve yöntemle denetim altına alındı.

Fakat burada, dinsel gericiliğın '80'li ve '90'lı yıllarda kazandığı büyük kitlesel desteği açıklayan ve yine doğrudan ordunun 12 Eylül icraatıyla doğrudan bağlantılı bir başka nokta var. Genel planda ordu bekçiliğinde uygulanan ve emekçiler üzerinde görülmemiş bir iktisadi-sosyal ve kültürel yıkım yaratan 24 Ocak politikaları var. Bunların yarattığı bir rant ve soygun ekonomisi, bunun iktisadi temel oluşturduğu bir sosyal-kültürel çürüme ve kokuşmuşluk var. Faşist askeri rejimin sistematik çabalarıyla gerçekleşen kitlelerin depolitizasyonu ve buna eşlik eden sosyal-kültürel bir yıkım var.

Din, işte bu sosyal-siyasal ve kültürel zemin üzerinde, yeni ve apayrı bir etki ve kuvvet kazandı. Böyle bir etki ve kuvveti kazandığı bir durumda ise, onun kendi içinde ürettiği ve kontrol edemediği yeni iç dinamikler var. Ve bu düzen için bir sıkıntıya dönüşüyorsa eğer, belli ki bu düzenin asıl bekçileri için artık "durumdan çıkarılması" gereken bir "vazife" de var demektir.

"Ordu ve İrtica" başlıklı bu değerlendirme, dönemi tahlil etmek, devletin özellikle Genelkurmay üzerinden attığı adımları tanımlamak ve teşhir etmek, emekçiler nezdinde ve solda bu konuda doğan boş hayallere vurmak ve kemalist odaklara karşı etkili bir ideolojik mücadele yürütmek için, oldukça sağlam bir temel ortaya koyuyor. Bu o günc ilişkin bir durum değerlendirmesi. Kuşkusuz yeni gelişmelerden hareketle bu değerlendirmelere eklenecek yeni unsurlar var. Nitekim bunları tartışacağız ve ekleyeceğiz de.

Ama ben diyorum ki, eğer bu gerçek bir kavrayışa dönüşmüşse, burada böyle bir özel tartışma yapılmadan da bunlar pekala eklenebilmelidir. Zira bu değerlendirmenin koyduğu

köşe taşları, içerdiği temel unsurlar ve taşıdığı dinamik karakter, bunu yapabilmeyi, başarabilmeyi olanaklı kılmaktadır. Burada elbette sıradan militanı kastetmiyorum, daha genel planda gördüğüm bir soruna işaret ediyorum. İşin bir bu yanı var.

Devlette çeteleşme, ekonomide mafyalaşma

3. Genel Konferans değerlendirmelerinde gerçekte Susurluk meselesinin de bütün bir temeli var. Susurluk sorunu, bunun simgelediği çeteleşme ve mafyalaşma, çoğu durumda salt '90'lı yıllarla ve salt Kürt halkına karşı yürütülen kirli savaşla sınırlandırılıyor. Böylece bu sorun, hem yakın tarih içinde zaman olarak ve hem de toplum yaşamında belirli bir siyasal sorunla sınırlandırılıyor. Oysa bu hem Türkiye kapitalizminde derin iktisadi köklere sahiptir ve hem de Türkiye'nin yakın tarihinde gerilere giden köklere sahiptir. Son 40 yıl içinde, toplumsal muhalefetin ezilmesi ve bu çerçevede devletin tahkimatıyla bağlantılı bir durum ve sonuçtur.

Türkiye ekonomisine baktığımızda gördüğümüz nedir? İkinci Dünya Savaşı öncesinde, devlet sanayisi üzerinden oluşan bir temel, buna paralel olarak palazlanan bir komprador sınıf var. Bu sınıf iç ve dış ticaretle, yanısıra sınırlı olarak üretimle uğraşiyor. Savaştan sonra bu birikim sanayi yatırımlarına dönüştürülüyor. Emperyalist tekellerle işbirliği içerisinde, yatırım malları ithal edilerek iyi-kötü bir montaj sanayii kuruluyor. Bütün çarpıklığına rağmen, bu sanayi zamanla gelişiyor ve kendi çapında bir temel kazanıyor. Ama '80'li yıllara gelindiğinde, bu ekonomi bir yerde tıkanıyor. Bu yıllarda bir yapısal değişimden, dışa açılmadan, bu yolla ekonominin yapısal problemlerini çözmekten sözediliyor.

Önümdeki değerlendirmenin "*Ekonomik Cephede Durum*" başlıklı ilk ara bölümünde, ekonomideki bu değişimin nasıl yaşandığı ortaya konuluyor. Okuyorum:

“... 24 Ocak Kararları ticaret ve finans sektörüne görülmemiş bir ağırlık kazandı ve Türkiye kapitalizmini büyük ölçüde üretimden kopuk bir rant ve faiz ekonomisine çevirdi. İhracatı teşvik adı altında, dış ticaret tam bir vurgun alanı haline getirildi. ‘80’li yılların ikinci yarısında, üretken yatırımlar hemen neredeyse durdu. Tersinden ise ticaret, finans, emlak alım-satımı, üretken olmayan hizmet sektörlerinde, aşırı borçlanmaya dayalı yapay ve şişirilmiş bir büyüme yaşandı.” (EKİM 3. Genel Konferansı/ Siyasal ve Örgütsel Değerlendirmeler, s.38 -Red.)

Kaldırımları ikide bir bozup yapmaktan tutunuz da İstanbul-Ankara otoyoluna kadar, istatistiklerde bir “büyüme” olarak görünen rakamlar, çoğu durumda bunlar üzerinden ifadesini buldu. ‘80’li yılların ikinci yarısında, hizmet sektörü üzerinden aşırı borçlanmaya ve büyük vurgunlara dayalı yatırımlar yapıldı. Devam ediyorum:

“Spekülasyona dayalı kazanç, ekonominin ağırlık merkezi haline geldi. En büyük holdinglerin kârlarının neredeyse yarısı sanayi dışı sektörlerden, demek oluyor ki üretim dışı faiz ve rant gelirlerinden sağlandı.”

Mevcut zenginlik bu spekülâtif alanda elden ele geçiyor, yani sermaye yeni üretken yatırım alanlarına değil, spekülâtif alana kayıyor. Yıllık bilançolar üzerinden bakıyoruz, en büyük holdinglerin bile kârlarının yarısını bu spekülâtif alandan (bankacılık, sigortacılık, ticaret vb.’den, yani rant ve faiz gelirlerinden) elde ettiklerini görüyoruz. Ekonominin rantıye bir zemine oturduğunun, asalak bir karaktere büründüğünün açık bir göstergesi bu.

Aynı sözlerin devamında, ekonomideki bu “değişim” şöyle özetleniyor:

“Özetle, Türkiye kapitalizmi, son 15 sene içinde, üretim ve yatırım yerine ticaret, finans ve emlak spekülasyonu ve devlet ihaleleri vurgunlarına dayalı bir rant ekonomisine geçişi, bu anlamda bir ‘değişimi’ yaşadı.” (s.39)

Sorun bu temel üzerinde ortaya konuluyor ve şuraya geliniyor:

“Ekonominin bu rantıye karakteri rüşvetin, hırsızlığın, peşpeşe patlayan yolsuzlukların, yanısıra devletin mafyayla içiçe geçmesinin ve sermayenin mafyalaşmasının, özetle, çürüme ve kokuşmanın görülmemiş boyutlara ulaşmasının da zeminidir.” (s.40)

Bakıyoruz, İş Bankası 150 milyon doları veriyor bir mafyacıya, bu tutuyor bununla Balkanlar ve Ortadoğu'nun en büyük zeytincilik firmalarından birini kuruyor. İşte birikmiş kaynakların yağmalanmasına dayanan mafyalaşmış bir ekonomi... Böylece sermayenin kendisi mafyalaşıyor.

Sermayenin biraz geçmişten kökü olan, birikimi olan, kendi öz kaynakları olan, bu çerçevede deneyimleri olan kesimi, sermayenin mafyaya dayanarak hızla palazlanan yeni kesimleriyle başedemediği ölçüde, Susurluk konusunda gösterilen sahte “demokrat” duyarlılığın da zemini doğuyor. Burjuvazinin belli kesimleri neden Susurluk olayını kurcalamak durumunda kalıyor? Bunlar burjuvazinin daha deneyimli, daha köklü kesimleri. İşlerin bu noktaya varmasının kendi düzenleri, kendi gelecekleri için yarattığı sonuçları iyi biliyorlar.

Ben, mantığı ve dinamik özü kavranarak ele alındığında, 3. Genel Konferansımızın siyasal durum üzerine değerlendirmelerinin sadece 28 Şubat'ı değil, Susurluk'un kendisini de, bu çeteler arası savaşı da fazlasıyla açıkladığını düşünüyorum.

Ekonomide yapısal kriz

Aynı yerde, ekonomik cephede öncelikle kriz dinamikleri ortaya konuluyor. Okuyorum:

“Bu son krizin (5 Nisan öncesinden bahsediliyor) tüm açıklığıyla ortaya serdiği ekonomik tablonun genel görüntüsü, onyılların kısır döngüsünün en ağırlaşmış biçimde tekrarından başka bir şey değildi. Ekonominin dışı bakan yüzünde döviz

kıtlığı, büyüyen dış ödemeler açığı, içe bakan yüzünde büyüyen bütçe açıkları, muazzam iç borçlar, üç haneli enflasyon ve üretimde durgunluk ve daralma vardı. Dışarda 70 milyar doları bulmuş dış borca, içerde dev boyutlarda bir işsizlik, reel ücretlerde sürekli bir düşüş ve halk kitlelerinin sürekli artan yoksullaşması eşlik ediyordu.” (s.38)

Hiçbir gelişme bu tabloyu değiştiremiyor. Bu tabloyu oluşturan ne? Yanıtı, örneğin *“Türkiye’de Durum”* başlıklı ve daha eski tarihli bir başka değerlendirmemizde (ki bu, dünyayı da kapsayan daha genel bir değerlendirmenin bir alt bölümü) var. Burada “yapısal kriz” deniliyor; bu herhangi bir kriz, devresel bir kriz değil. Kendisini ‘50’li yılların ikinci yarısında belirgin bir biçimde açığa vuran ve bir türlü aşılamayan, dışa bağımlılık zemini üzerinde kendine özgü bir yapı kazanmış olan bir yapısal kriz. Bir de, dönemsel krizlerin ağırlaşmasıyla birlikte, tıpkı emperyalist dünyada olduğu gibi, Türkiye’ye yansıyan ek kriz dalgaları var. Ama bunun yanısıra Türkiye’nin bir yapısal krizi var.

Bağımlılığa dayalı bir gelişme nasıl bir ekonomi üretiyor, bu ekonomide ne tür mekanizmalar oluşuyor? Dış ödemeler açığı, döviz kıtlığı vb. nasıl meydana geliyor? Bu iç iktisadi politikaya nasıl yansıyor? Tüm bunlar burada temel noktalar üzerinden ortaya konuluyor. Bu bağımlılıktan kaynaklanıyor, o halde biz bağımsız bir kapitalizmi hedefleyelim gibi bir sonuç çıkmıyor bundan elbet. Kapitalizm emperyalizm çağında bağımsız olamıyor artık. Siz ancak emperyalist-kapitalist sistemin ilişkileri dışına çıkararak bağımsız olabiliyorsunuz. Bunu milli kapitalizm üzerine gerici ütopyaya yönelik bir eleştiri olarak söylüyorum.

Dolayısıyla, geri ülkelerdeki sorunları biz, sadece kapitalizmin aşırı üretim bunalımı, onun getirdiği işleyiş mekanizmaları içerisinde kavrayamayız. Ek olarak, bağımlılığın getirdiği yapısal sorunlar var. Dış borç koca bir yapısal sorun. Dış borcun

nasıl biriktiğini biliyoruz.

Tüm bunlar özlü bir biçimde var bu değerlendirmede.

Siyasal değerlendirmeler ve öngörüler

Sonra siyasal cepheye geçiliyor, aynı değerlendirmeler içinde. (s.41)

12 Eylül, devrimci hareketi ezen, halk hareketini dağıtan, düzen içi çelişkileri silah zoruyla, faşist-askeri otoriteyle geri plana iten bir dönem. Tüm politikaların bu zemin üzerinden uygulandığı ortaya konuluyor.

Bu bütünsellik çok önemli. Elimdeki kitapta (*Siyasal Gelişmeler ve İşçi Hareketi* -Rcd.) Ekim'in 2. sayısında yayınlanan "İstikrar Olanaklı mıdır?" başlıklı bir yazı var. Burada hiç de salt bir devrimci iyimserlik hareketle istikrarın olanaklı olmadığı söylenmiyor, neden olmadığının mantığı somut olarak ortaya konuluyor. Burada da bütünsel bir değerlendirme var. 12 Eylül'ün öncesi neydi, 12 Eylül neyi başardı, ne kadarını başardı ve gelinen aşamada kriz dinamikleri nelerdir? Bunlar çözümleniyor. Burjuva muhalefet partileri o dönem askeri rejimin ardından sahneye yeni çıkıyorlar; bunların programı tekleşmiştir, sadece hükümet krizleri değil, artık bir muhalefet krizi de var deniliyor aynı değerlendirmede, örneğin.

3. Genel Konferans değerlendirmelerinde de yer alıyor bunlar. Sadece hükümet krizleri değil, muhalefet krizi de yaşanıyor, bir muhalefeti yok rejimin; bundan dolayı muhalefet olduğu kadarıyla Refah Partisi'ne kalıyor, bu ise düzen için bir başka problemdir, deniliyor burada. Zira burjuvazi, sosyal-demokrasiyi diğer sağ partilerin yedeği haline getirerek işlerini götürüyor bugün için. Ama bu bir zaafiyete de yolaçıyor; bu durumda muhalefet, kendine özgü konumuyla yalnızca Refah'a kalıyor. Refah buradan güç kazandığı ölçüde ne oluyor? Yanıt olarak, şunlar söyleniyor:

“Siyasal kriz koşullarında, RP'nin düzen partilerinden kopan ve arayış içine giren yığınlar içinde, özellikle de (işçi sınıfının geri kesimleri de içinde olmak üzere) kent yoksulları üzerinde sağladığı siyasal etki, gerçekte düzen için büyük bir güvencedir. Burjuvazi bu olanağın bilincindedir ve RP'yi kendi ihtiyaçlarına uygun bir biçimde terbiye ederek, bu olanağı daha iyi bir biçimde kullanmaya çalışmaktadır. Bununla birlikte, RP'nin çaba ve başarısının genel şeriatçı ideolojiye ve harekete kazandırdığı kuvvet, düzeni belli bakımlardan sıkıntıya da sokmaktadır.” (s.44)

Bildiğimiz gibi, 28 Şubat müdahalesinde ifadesini bulan “durumdan vazife”, tam da buradan çıktı zaten.

Şöyle devam ediyor: *“Gerçekte dinsel ideoloji ve ortaçağ değerleri, uzun zamandır bizzat devlet eliyle, yığınların devrimcileşmesini engellemek için etkili bir silah olarak kullanılmaktadır ve buna gitgide yeni etkinlik alanları açılmaktadır. Bu politika, bizzat CIA uzmanlarınca ve Kemalizmin bir resmi ideoloji olarak artık eskidiği gerekçesiyle, Türkiye için düşünümlü üretilen ‘ılımlı islam’ projesine uygun bir uygulamadır. Ne var ki, bu ortamda şeriatçılık biçimiyle kendini gösteren ve düzen tarafından tam kontrol edilemeyen bir dinsel gericilik akımı, kapitalizmin modern ihtiyaçları, burjuva yaşam biçiminin gerekleri ve nihayet düzenin yerleşik resmi ideolojisi ve bazı dengeleri karşısında, belli bir siyasal ve ideolojik kriz etkenine dönüşebilmektedir.”* (s.44-45)

Dinsel gericiliğin güç kazanarak denetimden çıkmasının kapitalizmin modern ihtiyaçları için bir probleme yolaçtığı söyleniyor burada, bir kriz etkeni olarak tanımlanıyor bu. Ve “vazife”yi çıkararak kuruma bakıyoruz; kapitalizmin silahlı bekçisi, TÜSİAD düzeninin çıkarlarının koruyucusu ve kollayıcısı. Gördüğümüz şu resim *Hürriyet*'te yayınlandı, 28 Şubat'tan çok kısa bir süre sonrasında aittir. Başlık şöyle: *“TÜSİAD'dan askerî birifing.”* Resimde, bir tarafta Çevik Bir ve Hava Kuvvetleri Komutanı İlhan Kılıç, beri tarafta TÜSİAD başkanı Kayhan ve yanında Ezacıbaşı... Bu resim gerçekte bir dönemin özetidir.

Bu resim, Perinçekçi gerici ütopyaların dayanıksızlığının da resmidir.

Bu ordu Türkiye kapitalizmiyle birlikte evrildi. Bugüne kadar onunla çelişen hiçbir problemi olmadı. Hep düzenin koruyucusu ve kollayıcısı oldu. Zaten kendi rolünü de dünden bugüne hep böyle tanımladı: “Kurulu düzenin koruyucusu ve kollayıcısı”! Dikkat edin, TÜSİAD tümüyle destekliyor 28 Şubat’ı. Ama, uygulama içerisinde ölçüyü kaçırmayın, amaç terbiye etmek, hizaya getirmek, diyorlar. Ordunun da amacı gerçekten terbiye etmek ve kabul edilebilir sınırlar içine çekmek, kesinlikle ötesi değil. Ama terbiye etmeye çalıştığı kuvvet zorluyor biraz, belli mevzilerde tutunmaya çalışıyor, arada dış gösteriyor. Bu nedenle, tokatı iyi vuralım ki 10-15 sene rahat edelim, diye bakıyorlar.

Ben ordunun kendi deyimleriyle “irtica”ya karşı yapmaya çalıştıklarını hiçbir biçimde küçümsemiyorum. Değerlendirmelerimize bakın; bu yapay bir çatışmadır denilmiyor, yalnızca bu düzene özgü bir ihtiyaçtan doğmuştur deniliyor. Ama bu çatışma toplumsal muhalefeti şaşırtmanın, yedeklemenin, sahte bir eksende saflaştırmanın bir aracı olarak da kullanılmaya çalışılıyor. Rejimin stratejistleri, uzmanları var. Bir sürü beyin bunların planlama dairesinde gece-gündüz çalışıyor. Biz bunu solu yedeklemenin, işçi ve emekçileri yedeklemenin, Türk-İş, DİSK vb. kitle örgütleri üzerinden örgütlü kesimleri yedeklemenin imkanına nasıl çeviririz diye düşünüyorlar. Müdahaleyi bu çerçevede daha geniş bir kapsama ve amaca oturtuyorlar. Devrime vururken dini kullanıyorlardı, şimdi dine vururken de devrimin potansiyellerini kullanmaya çalışıyorlar.

Tüm bunlar 3. Konferans değerlendirmelerinden çıkıyor.

Bir politik yayın organı, bilinç taşıyan, değerlendirme ve tahlil yapan ve bunun sonuçlarını okurlarına taşıyan bir araçtır. Ama kalem oynatan yoldaşlarımızın birçoğu bile anlamlı ve yaratıcı sonuçlar çıkaramıyorlar değerlendirmelerimizden. Değerlendirmelerimizden gereğince yararlanılamıyor, bunlar birçok

durumda işlevsiz kalıyor. Yapılan siyasi değerlendirmeleri/tahlilleri alıp açmak, işlemek alanında bir zayıflık yaşanıyor. Pratik politikaya dönüşemiyor denilen sorun ise daha farklı bir durum, onu ayrıca tartışacağız.

Bu, temel değerlendirmelerimizin, bilincimizin taşıyıcısı olan kadrolarımızın bilincine dönüşmediğini gösteriyor. Bir yoldaş bu zayıflığı doğru bir biçimde ifade etti; kadrolarımız gerçekten donanımdan yoksun. Bu nedenle politik tahlillerimiz, özümsemiş bir bakış açısına dönüşemiyor.

Oysa bizim tüm değerlendirme ve tahlillerimizde temel alınacak noktalar var kesinlikle. 3. Genel Konferans değerlendirmelerimize bakalım; siyasi durum cephesi ile düzenin dış politikası cephesi, dönemin bir değerlendirmesidir. Örneğin dış politika cephesinde durum genel çerçevesiyle konulmakla kalınmıyor, görevler de somutlanıyor burada. Ara başlık şöyle; "II. Bölüm, *Dış politika cephesinde devrimci görevler*" (s.56-57). Arkasından din sorunu geliyor, tarikatlar, Alevilik, vb. yer alıyor (III. Bölüm, s.78-95) . Onu Kürt sorununa ilişkin, girdiği "siyasal çözüm" süreci ve bu sürecin ilk sonuçlarına ilişkin temel önemde değerlendirmeler izliyor (IV. Bölüm, s.96-117). Bununla de yetinilmiyor; konuya ilişkin tartışma tutanaklarında, bu konudaki dönemsel pratik görevler ayrıca ortaya konuluyor.

Bunlar iyi, ama örgüt cephesini ihmal ettik mi olmuyor, diyecceksiniz. Ama örgüt cephesi de var burada, kapsamlı bir örgüt değerlendirmesi yapılıyor. Çalışma tarzı sorunları, kadro sorunları, önderlik sorunları var (VI., VII., VIII. Bölümler, s.139-205).

Bu değerlendirmelerin tümü devrimci bir düşünüş tarzının ürünüdür. Hepsi işlevsel ve dönüştürücü bir potansiyel taşıyor. Ama bunun taşıyıcısı kadrolardır. Kadrolar özümseyemediği ve pratiğe taşıyamadığı koşullarda, sonuçta güçsüz ve etkisiz kalabiliyor.

Yapacağımız yeni bir değerlendirmede ele almamız gerekenler büyük ölçüde yine bunlar, üçbuçuk yıl önce burada ortaya konulanlar olacak. Ben bir zayıflığa işaret ederken, daha önce de hatırlattığım gibi, aslında aynı zamanda, bugüne kadar yazdıklarımız üzerinden bir siyasal durum değerlendirmesi yapmanın zeminini de ortaya koymuş oluyorum. Ekonomik kriz koşullarında parlamento biçimsel bir organ haline gelmiş, düzen partilerinin bir inandırıcılığı kalmamış, hükümetler durmadan eskiyor, hükümet krizi var, artı muhalefet krizi var. Buna rağmen nasıl yönetiliyor bu toplum? Buna ilişkin olarak da temel önemde açıklamalar var burada:

“Bugüne kadar korunan bu çerçeve içinde, düzen partilerinin ve parlamentosunun yarattığı boşluğu, devletin baskı aygıtları ve medya doldurmaktadır. Devletin baskı aygıtı 12 Eylül döneminde çok özel bir çabayla geliştirilip tahkim edilmişti. Kürt halkına karşı yıllardır sürdürülmekte olan kirli savaş içerisinde ise bu aygıt muazzam bir güç ve etkinlik kazandı. Gündelik toplum yaşamının birçok alanına müdahale ve nüfuz eder hale getirildi. Bu aygıtın tepesinde, generallerin denetiminde bulunan, onlar aracılığıyla devletin ‘çelik çekirdeği’ sayılan kontr-gerillaya bağlanan MGK var...” (s.47)

Kontr-gerillaya bağlanan deniyor, bu nokta çok önemli. Kontr-gerilla MGK’ya bağlı değil, bunun tam tersi doğru. MGK, bir yerde biçimsel bir organ. Çelik çekirdek, generallerin kendisinden ve onların etrafındaki bir takım özel aygıtlardan oluşuyor. MGK ise, bir onaylatma ve parlamentoya aktarma kayışı. Kontr-gerilla rejimine siyasal ve hukuksal bir meşruiyet kazandırıyor.

Devam ediyorum: *“... Bir süredir MİT ve siyasi polis şeflerini de kapsayan MGK, gerçekte fiili yasama organıdır. Parlamento onun emirleriyle formaliteleri yerine getiren göstermelik bir kurumdan başka bir şey değildir. Yasaması MGK olan bu aygıtın yürütmesinde MİT, Kontr-gerilla, ordu, siyasi polis var. Yargıda*

ise bunu DGM'ler tamamlamaktadır..."

Bu, DGM'ye karşı bugünkü zindan eyleminin de (o sırada sürmekte olan DGM Boykotu -Red.) arka planını oluşturacak bir değerlendirmedir.

"... Bu yalnızca Kürt özgürlük mücadelesine karşı değil, fakat aynı zamanda devrimci siyasal mücadeleye ve kitle hareketlerine karşı geliştirilmiş bir özel savaş aygıtıdır. Yapılan iş sistematik bir baskı ve terör sayesinde, kitleleri politik yaşamın dışında ve hareketsiz tutmaktır. Bu aygıtın propaganda ve yönlendirme aracı ise, bilindiği gibi medyadır. Medya, 12 Eylül'den başlayarak büyük bir tekelleşme yaşadı ve tekelci holdinglerin tam denetimine girdi. Daha da önemlisi, devletle içiçe geçti, gerçekte bir devlet kurumu haline geldi." (s.47)

Bunları özümsemek, yayın çizgisi bakımından da, politik mücadele bakımından da önem taşıyor. Ordu, öteki baskı aygıtları, medya vb.'ne vurmak, düzen partilerine vurmaktan çok daha önemli. Düzen partileri zaten bir kokuşmuşluk içerisindedir, kitleler onlara hiçbir güven duymuyor. Çok çok sosyal-demokrasi, ilerici kitleler için biraz cilalanarak yeniden piyasaya sürülmek istenir.

Bu bir baskı aygıtı ve onun ruhunu çok iyi kavramak gerekiyor. Belki toplum üzerinde genelleşmiş bir terör yok görünürde. Terör hep kitlelerin ileri kesimlerini hedef alıyor. Kitlelerin geniş kesimleri 12 Eylül öncesinde eylemlilik içerisindeydiler. Bu hareketlilik ordu müdahalesiyle ve devlet zoruyla ezildi, sindirildi, geri plana itildi. Yeni dönemde kitlelerin hareketlenen kesimlerine yöneltilen bu baskı, kitlelerin geri kesimlerini ürkütmenin, terbiye etmenin, onları itilmiş buldukları depolitizasyonun içinde tutmanın bir aracı olarak kullanılıyor. Öndekine vurulup, arkadaki geniş sessiz kesim sindiriliyor. Bunu böyle kavramak gerekiyor. Korku kitlelerin içine siniyor, bir çekingenlik, bir temkinlilik yaratıyor. Ve şiddet burada gerçekten rolünü fazlasıyla oynuyor. Bu bir yöntem-

dir, toplumu terörize etme yöntemi...

Sanılıyor ki, toplumu terörize etmenin tek yöntemi, tıpkı Pinochet Şili'sinde olduğu gibi binlerce, onbinlerce insanı kent merkezlerinde stadyumlara doldurmak, bir kısmını öldürmek, işkenceden geçirmektir yalnızca. Türkiye'de bunlar da yaşanıyor, ama toplumu terörize etmek başlıbaşına bir yöntem olarak kullanılıyor. Masum beş-on anne gidip Galatasaray'da toplandı, polisin jopu bunların kafasına indiği, anneler saçlarından sürüklenerek arabalara doldurulduğu ve bu da medya ile görünlendiği zaman, kuşkusuz bu kitlelerde bir tepki yaratıyor, ama bir sindirilmişlik de yaratıyor. Bu yöntemi çok bilinçli olarak fazlasıyla uyguluyorlar.

Değerlendirmelerimizde isabetsiz noktalar da var kuşkusuz. Örneğin Gazi direnişi döneminde politik kitle hareketinin nihayet önünün açıldığına ilişkin değerlendirme böyle. Bu dönemin iyimserliğine uygun olarak yapılmış vurgular var. Değerlendirmelerimize bu gözle de bakmalıyız. Biz neyi yeterince isabetli görememiştiz ve bunun yarattığı ne gibi politik sonuçlar var? Bunları da ortaya koymalıyız.

Bence Gazi dönemindeki değerlendirmenin isabetsiz yönlerinin yarattığı özel bir olumsuz pratik sonuç yok. Varoşlardaki hareketlenme üzerinden politik bir kitle hareketliliğine ilişkin iyimser beklentiler hayat tarafından doğrulanmamakla birlikte, bu, politikada ciddi bir hataya düşmemize yol açmadı. Çünkü biz varoşlardaki hareketlilik üzerine bir hesap yapmadık. Bu hareketlilik bizim hazır olmadığımız, sınıfın hazır olmadığı bir dönemde gelişirse ne gibi sakıncalı akıbetlerle karşılaşır -biz bunun kaygısını duyduk ve bunun üzerinde durduk. Nitekim görevlerimizi bir başka alandan, bir başka biçimde tanımlamaya çalıştık. Olayların akışına bağlı olarak bu mesele anlaşıldığı, hareketin arkası gelmediği ölçüde, bu bizim değerlendirmelerimizde de bir dengelenmeye yolaçtı.

Güncel devrimci görevlerin somutlanması

3. Genel Konferansın “*Güncel Siyasal Durum Üzerine*” değerlendirmesinin dördüncü alt bölümü, “*Güncel devrimci görevler*” (s.52) başlığı taşıyor. Bir siyasal çizgi ancak genel planda konulabilir, bunu alıp özgüleştirmek yerel örgütlerimizin görevidir, ama bu kavranıp gerçekleştirilemediği ölçüde çizgi genelliği ile kalıyor diyoruz çoğu kere. Oysa “*Güncel devrimci görevler*” başlıklı dördüncü bölüme bakıyorum, görevler fazlasıyla somut biçimde konuluyor burada. Politik bir değerlendirme içerisinde, çok somut bir çalışma planı bu.

İdeolojik kaygılarla hareket ediliyor ve taktik görevler alanı belirleniyor. Modern toplumun temel ve sonucu tayin edici devrimci sınıfı ile öteki emekçi sınıflar arasındaki ayrımı yapabilmek, programımızın çok önemli bir yönüdür. Bu bizim küçük-burjuva akımlardan sadece ideolojik planda değil, pratik politikada da önemli sonuçları olan bir farklılık alanımızdır. Dikkat edin, Gazi'nin yarattığı cereyan karşısında; evet, kent varoşlarındaki hareketlenme önemlidir, fakat tam da bundan dolayı sınıf çalışması bugün her zamankinden çok daha önemlidir, diyen bir bakış açısı var burada. Biraz gündemden uzaklaşsak da, programla pratik politika arasındaki bağı kurmak için bu örneği veriyorum.

Şöyle deniliyor bu konuda: “*Gerek toplumun geniş emekçi katmanlarını sarsıp bir sosyal-siyasal uyanışa itmek bakımından olsun ve gerekse sermaye düzeniyle belirgin bir karşı karşıya geliş bakımından olsun, Türkiye'nin mevcut sınıf ilişkileri ve toplumsal ortamında, işçi sınıfı hareketinin yerini tutacak başka hiçbir sosyal-siyasal güç yoktur...*” (s.53)

Bu, varoş hareketliliğiyle işçi sınıfını ve bu arada toplumu sarsmak üzerine o dönem yaygın olarak taşınan hayallere yöneltmiş örtülü bir ideolojik eleştiridir. Burada örtülü bir TİKB ve SİP eleştirisi vardır. Siz böyle şekilsiz varoş çıkışları-

la bu toplumu sarsamazsınız. Bu toplumda gelinen yerde sınıf hareketinin yaratacağı bir sarsıntıyı herhangi bir başka sosyal kuvvet yaratamaz, ya da ancak kısmi bir alanda ve ancak geçici olarak yaratabilir.

İşçi sınıfının benzersiz konumuna ve misyonuna yapılmış bu vurgu, temelde programatik bir tutumdur. Ama pratik bir yönelim sorunu üzerinden gündeme gelen bir tartışma bu. Yineliyorum, bu alt bölümün başlığı, “*Güncel devrimci görevler.*” Burada güncel bir sorun ile programatik temel arasında önemli bir bağ var. Bunun içinden Türkiye’nin tarihsel deneyimi de çıkıyor. Zira bizim programımız bu tarihsel deneyimin soyut teorik bir ifadesine de dayanıyor aynı zamanda. Ya da şöyle de diyebiliriz: Programımızdaki genel ilkesel yaklaşım, kendi tarihimiz tarafından da bir biçimde doğrulanmış oluyor.

Devamındaki cümleyi okuyorum:

“...‘80 öncesi anti-faşist halk hareketi kadar, yeni dönemin ulusal demokratik karakterli Kürt halk hareketi de bu açıdan yeterince öğreticidir. Gündelik çalışmalarını güncel duruma olduğu kadar stratejik hedeflere de doğru bir biçimde bağlamak, birinciyi bu ikincisinin ışığında ele almak zorunda olan komünistler, kendi toplumumuzun temel önemdeki bu deneyimlerinin kanıtladığı gerçekleri gözden kaçırmamalıdır.”

Yani, bugün için varoşlar hareketlendi diye kendi stratejik perspektiflerini, kendi programatik doğrularını, gündelik olayların basıncı altında kaybetmemelidirler, demek oluyor bu.

Demek ki programımızı süs olsun diye saptamıyoruz. Programımızdaki temel ilkesel formülasyonları laf olsun diye yapmıyoruz. Dikkat edin, programımız yokken de programımızda yer alan o temel ilkesel-ideolojik bakış açısı, bizim güncel değerlendirmelerimize, bu değerlendirmelerden çıkardığımız güncel siyasal görevlerimize siniyor. İşte teoriyle program, programla strateji, stratejiyle taktik, taktikle gündelik pratik ara-

sındaki diyalektik bağ budur. Hiçbir gündelik sorun yoktur ki, gerisinde ideolojik ve ilkesel mantık olmasın, deriz. İşte o dönemin siyasal yaşamında çok güncel bir sorun bu ve arkasında koca bir programatik tartışma var. Ama program laf olsun diye konulmuyor. Program bir hareketin stratejik doğrultusunu ve bu doğrultuya uygun pratik çalışmasının temellerini veriyor. Kılavuz ipi orasıdır, pusula odur, programdır.

Siyasal değerlendirmelerimiz sözkonusu olduğunda nasıl ki programımız bir kılavuzsa, güncel pratik çalışmamız sözkonusu olduğunda ise siyasal değerlendirmelerimiz bir kılavuz rolü oynayabilmelidir. Biz bunları anlamak, eleştirel tarzda irdelemek, böylece özümseyip sindirmek için, onları döne döne çok özel bir incelemenin konusu yapmalıyız, yapmak zorundayız. Bunu parti kongresi adına yapacağımız siyasal değerlendirmelerin işlevsiz hale gelmemesi için özellikle vurgulama gereği duyuyorum. Aksayan noktanın, onu işlevsiz kılan zaafiyet noktasının bu nedenle bir kez daha altını çiziyorum.

Devam ediyorum. Biz ön tartışmalar sürecinde sınıf hareketi sorunlarını tartışırken şunları söyledik: Bugünün konfeksiyon, belediye vb. hareketlilik alanları, daha çok deneyim kazanma alanlarıdır, bugünkü koşullarda sınıf kitlelerine kolay ulaşma alanlarıdır, bu çerçevede bunlara gerekli ilgiyi gösterelim. Ama şunu da asla unutmayalım ki, kendi başına bunlarla sınıf hareketi bir yere gitmez... Biz bunu sınıf çalışmasının sorunlarına ilişkin kongre ön tartışmaları içinde vurguladık. Oysa 3. Konferans'ın değerlendirmelerinde, özellikle de tutanaklarında, bütün bunlar çok daha ayrıntılı olarak var.

İlgili değerlendirmelerden okuyorum: *“Daha önce de ifade ettiğimiz gibi, bugün işçi sınıfı içinde hareketlilik daha çok belediye ile orta ve küçük çaplı tekstil işletmelerinde kendini göstermektedir. Komünistler bu hareketliliklere gerekli ilgiyi göstermeli, fakat bugünkü durgunluklarına aldırmayarak, temel önemdeki sanayi birimlerini hedef alan çalışmalarında ısrarlı*

olmalıdır. Bu birimlerdeki durgunluk kırılmadıkça, sınıf hareketinde gerçek bir canlanmadan sözemenin güç olacağını hep akılda tutmalıdır.” (s.53-54)

Tofaş, Renault, Otosan, Arçelik, Bosch, BMC vb.; bunlar hareketlenmediği sürece sınıf hareketi gelişemez bu ülkede. Metal işkolunda geçenlerde Türk-Metal çetesine karşı yaşanan hareketliliğin ne denli büyük bir heyecan ve etki yarattığını hep birlikte izledik. Bu aynı zamanda 3. Genel Konferansımızda yapılmış değerlendirmelerimizin bir doğrulanmasıdır.

Aktarmalar yapmakta olduğum *“Güncel devrimci görevler”* bölümü, görüldüğü gibi hiç de genel bir yorum değildir; tersine, burada bir pratik çalışma planı ortaya konuluyor. Yapılmış siyasal değerlendirmelerden çıkarılmış somut bir çalışma planı bu. Değerlendirmelerimizin ne kadar işlevsel olduğunu ve amacı gözettiğini vurgulamak için iki uzun paragrafı aktarmak istiyorum. Burada, sosyal-reformizme yöneltilmiş yerinde eleştirinin saflarımızda iktisadi mücadeleyi küçümsemek gibi yanlış bir eğilim yaratması riskine karşı duyulan bir pratik kaygı var.

“Değerlendirmelerimizde sık sık işçi sınıfı hareketinin dar bir iktisadi zemine sıkışıp kalmasından, politik sıçramayı bir türlü yapamamasından söz ediyoruz. Bunu doğru anlamak, bundan doğru sonuçlar çıkarmak zorundayız. İktisadi mücadeleler, bir zaaf olmak bir yana, geniş çaplı bir politik işçi hareketinin gelişimi için özel önem taşıyan büyük bir olanaktır. (Ekonomizme yöneltilmiş bir eleştiriyle, işçi sınıfı hareketinin temel bir boyutu olan iktisadi mücadele arasında yapılmış, çok temel bir ayırım bu.) Bütün sorun, bu olanağı, hareketin politikleştirilmesi ve devrimcileştirilmesi asıl amacına yönelik olarak, doğru bir biçimde ele almak ve başarılı bir biçimde kullanabilmektir. Bunun başarılmadığı bir durumdan dolayıdır ki, iktisadi hareket kısır ve sonuçsuz bir zemine dönüşerek, sonuçta sınıf hareketini yormakta ve geriye itebilmektedir. (Burada ekonomizmin çıkması da anlatılıyor aynı zamanda.)

"Sendika bürokrasisi kadar sosyal-reformist akımlar da bu zemini kendi içinde amaçlaştırıp süreklileştirmekte, böylece sınıf hareketinin devrimci gelişimini engellemekte ya da zora sokmaktadır. Komünistler buna karşı sistematik bir mücadele yürütmelidirler. Fakat işçi sınıfının iktisadi istemlerini ve somut sorunlarını ihmal eden ya da yeterince önemsemeyen bir devrimci çalışmanın da sonuçta başarısız kalacağını bir an olsun gözden kaçırmamalıdır. Gündelik çalışmalarında bu basit gerçeği daha dikkatli bir biçimde gözetmelidirler. Sınıfın en sıradan istemlerine ve bu doğrultudaki hareketliliklerine sahip çıkmalı, bunları temel devrimci amaçlara uygun bir biçimde kullanmayı başarabilmelidirler." (s.54)

Hareketin dönemsel devrimci görevleri belli bir hassasiyetle fomüle ediliyor burada. Ardından dönemin siyasal faaliyetine ilişkin dört temel konu saptanıyor. Bir konu saptayıp yoğunlaşsaydık daha iyi olmaz mıydı? Hayır, olmazdı, olamazdı. Toplumsal-siyasal yaşamın içiçe geçmiş dört eksenini ele alıyor burada ve bu nesnel durumun gerektirdiği bir sonuç. Aslında burada eksen gerçekte tektir; bu, sermayenin saldırılarıdır. Ama dört başlık altında sınıflandırılıyor bu.

Önce genel sosyalist propaganda-ajitasyonun önemi vurgulanıyor, ki bu her dönem yapılması gereken bir şey. Bundan sonra,

Birincisi; "Devletin sistematik baskı, terör ve işkence uygulamalarına karşı ve temel demokratik hak ve özgürlükler için mücadele."

İkincisi; "İMF paketlerine, özelleştirme saldırısına ve işsizliğe karşı, daha iyi çalışma ve yaşama için mücadele."

Üçüncüsü; "Devletin Kürdistan da yürüttüğü kirli savaşa ve toplum genelinde estirdiği şovenist rüzgara karşı ve Kürt halkının özgürlüğü ve meşru ulusal hakları için mücadele."

Dördüncüsü; "Ve nihayet emperyalist köleliğin teşhiriyle de bağlantılı olarak, Türkiye'yi çevreleyen kriz bölgelerinde

ABD emperyalizminin hizmetinde yürütülen saldırgan ve kışkırtıcı faaliyetlere karşı, halkların dostluğu ve kardeşliği için mücadele.” (s.54-55)

Dönemsel bir taktik plan bu! Bugün de önümüze koyacağımız taktik-siyasal çerçeve bundan farklı olmayacaktır. 28 Şubat, “irticaya karşı mücadele” üzerinden generallerin yarattığı özel manüplasyonlara karşı mücadele vb. unsurları kuşkusuz ekleyeceğiz. Ama bugün de önümüze koyacağımız taktik siyasi çerçeve farklı olmayacaktır. Zira akan süreçte, yaşanan bunalımda, bu bunalımın temel unsurlarında bir değişiklik yok. Rejim güncel fırsatları iyi değerlendirerek, bu planı sürekli uyguluyor. Bunu işte bu karşı plan üzerinden kırabiliriz. Bakıyoruz, devletin Cumartesi Anneleri’ne bile tahammülsüzlüğe varan sistematik baskı, terör ve işkencesi sürüyor. Yine İMF paketleri, özelleştirme saldırısı, işsizlik vb. ile; yine Kürdistan’da kirli savaş ile; yine emperyalist kölelik, dış politikada kışkırtıcılık, kriz bölgelerine müdahalede emperyalizme taşeronluk ile yüzyüzeyiz.

Ama ne olmuştur? Susurluk olayı gelişmiş, devletteki çeteleşme ve mafyalaşma su yüzüne çıkmıştır. “Devletin sistematik baskı, terör ve işkencesinin teşhirini”, Susurluk üzerinden zengin bir olgusal maddi zemine oturtursunuz. İMF paketleri, özelleştirme saldırısı vb. için de aynı şey geçerli. Bu gelişmeler yalnızca daha zengin bir olgusal malzeme sunuyor bize. Bu temel üzerinde başarılı bir taktik mücadele çizgisi oluşturmak çok daha kolay. Kitleler karşısında inandırıcı olmak için çok daha geniş imkanlar var.

Ve görevlerin son bölümüne geçiyoruz. O süreçte Gazi direnişi yaşanıyor ve bu gelişmenin imkanları ve sorunları ele alınıyor. Halkçı hareketin nasıl yolunu şaşırabileceği üzerine vurgular yapılıyor. Ama politik bir görevle birlikte konuluyor bu ideolojik görev. Bu politik görev şöyle ortaya konuluyor:

“Gazi direnişiyle başlayan gelişmeler, büyük kentlerin yoksul

tabakalarının hareketlendiği bir döneme girdiğimizi kesinleştirdi ve ilk belirtiler geleneksel devrimci gurupların bu hareketlilik içinde az ya da çok güç kazanma olanağı bulacağını gösteriyor. (Buldular; '95 ve '96 1 Mayıs'larına her biri binlerce kişi getirdi, oradan bir moral buldular.) Bu devrimci siyasal mücadele bakımından tümüyle olumlu olan bir gelişmedir. Fakat bunun doğuracağı olumsuz bir sonuç, bu güçlenmenin eski popülist önyargılara da yeniden güç kazandırması ihtimalidir. Bu nedenle de, devrimci örgütlerin kent yoksullarını devrimcileştirme ve örgütleme çabalarını olumlu karşılayan ve destekleyen komünistler, öte yandan bunun, popülist önyargıların ve demokratizmin işçi sınıfı ve sosyalizm adına yeniden canlandırılmasına dayanak edilmesine fırsat vermemelidirler. Bunun için de demokratizme ve popülizme karşı ideolojik mücadeleyi bu yeni duruma uyarlayarak sürdürmelidirler.”

Ve hemen ardından: “Fakat ideolojik mücadele cephesinde asıl sorun ve hedef, işçi sınıfı içinde güçlenmeye başlayan sosyal-reformist liberal akımlar olmalıdır.” (s.55)

Neden? Çünkü, aslolan sınıf hareketinde katedilen mesafedir, diyorsunuz siz aynı değerlendirmede. Demek ki bu alandaki sapmaya karşı mücadele sizin için önceliklidir.

Özümsenmeyen anlaşılamaz ve uygulanamaz

Politik değerlendirme neden yapılır? Bu tür pratik sonuçlar için, pratik görevler için. İsabetli bir taktik çizgi ve görev alanı tanımı için. Bu açıdan temel önemde değerlendirmeler bunlar. Açsak baksak, aynı şey, öteki temel değerlendirme bölümlerinde de var; dış politikada da var, Kürt sorununda var, dinsel gericilikle ilgili değerlendirmelerde var, vb.

Bunların neden başarıyla pratik bir politika olarak hayata geçirilemediği ayrı bir tartışma. Bunu taktik sorunlara ilişkin tartışmada yaptık, daha da yapacağız. Örgüt bahsini ele alırken

ayrıca yapacağımız tartışmalar var. Ben diyorum ki, başarıyla uygulanabilmesi için bile, bu değerlendirmelerin öncelikle derinlemesine incelenmesi ve dinamik biçimde özümsemesi, bir politik bilinç donanımına dönüşmesi gerekiyor. Oysa bugün açıp PYO'ya baksak, burada maddeleştirilmiş noktalar üzerinden yansıyan belirgin ve sistematik bir yaygın çizgisi bulmakta zorlanırsınız. Halbuki bu sizin yaygın çizginizin dönemsel çerçevesi aynı zamanda. Demek ki bunlar kadrolarımızın bilincine pek oturmuş şeyler de değil.

Ben de zaten tartışmayı bilinçli bir tutumla bu noktadan açtım. Hani diyoruz ya; bizim yaygın organlarımız partimizin gündemi ne ise onu işlemeli, yaygın faaliyetini bunun üzerinden kurmalı, konularını buradan seçmeli, güncel olayların öncelikli olanlarını buradan hareketle ayıklamalı. İşte bu, tam buna uygun iyi bir çerçevedir.

Örneği yineliyorum; 28 Şubat patlak verdiği zaman bizim herhangi bir kafa karışıklığı yaşamamız için bir neden olabilir miydi? Dinsel gericiliğin terbiye edilmesi ve katlanılabilir sınırlar içine çekilmesi gerekiyordu, generaller 28 Şubat müdahalesiyle bunu yapmaya çalışıyorlar. Neticede önden ifade ettiğimiz doğrultuda gelişti süreç. Değerlendirmelerimizde problemi koymuşuz. Neticede generaller de probleme kendilerince bir çözüm getirmeye çalıştılar.

İlginçtir, ayrıntıya varan örnekler vereceğim; Kürt sorununun yarattığı sıkıntıya, mesela son Suriye krizi üzerinden bakın. Siyasal değerlendirmelerden okuyorum:

“Bu sorunun (Kürt sorununun) etkileri kendini dış politikada da gösterdi. Sermaye devleti dış politikasını çok büyük ölçüde içteki Kürt sorununa endekslmek zorunda kaldı.”

Neresinden bakarsanız bakın; İtalya ile Kürt sorunu üzerinden dost olur bunlar, İtalya ile Kürt sorunu üzerinden düşman olurlar, Suriye'yle buradan savaşa giderler, Yunanistan ile buradan düşmanlığa gidiyorlar, İsrail'le buradan giderek mih-

ver kuruyorlar vb. Salt bundan ibaret değil, bunu dün de (uluslararası ve bölgesel durum üzerine değerlendirmeler gündemi çerçevesinde -Red) konuştuk, ama bunun çok özel bir yeri var.

Bir başka soruna, bir başka noktaya geçiyorum. Eskiden “Kürt özgürlük mücadelesi bir imkandır” diyorduk. Ama tek yanlı bir bakıştı bu, bir handicap da oldu aynı zamanda. İşte bu, bu değerlendirmede, yani daha 1995 Mart’ında söyleniyor; devlet bunu sınıf mücadelesini dizginlemenin bir aracına dönüştürdü. Kürt hareketinin hataları bunu çok kolaylaştırdı, vb., deniliyor. Bu görüş, Kürt ulusal sorununa ilişkin değerlendirme bölümünde ise çok daha ayrıntılı bir biçimde ortaya konuluyor.

Hatalar neler? Temelde stratejik bir politik perspektif zaafı var; istemlerini en dar bir çerçevede, salt ulusal çerçevede ifade etmek, Kürt ve Türk emekçilerinin sosyal-siyasal sorunlarını çözümüne yönelen daha geniş bir çerçeve içine oturtmamak. Herşeyi salt Kürt sorunu eksenine bağlamak. Tamam, bu hakkınız, bir şey denemez buna. Ama siz bunu salt böyle koyarsanız, Türk emekçisiyle kolay kolay bir birlik ve kardeşlik köprüsü de kuramazsınız, onunla mücadele birliğini yakalayamazsınız. Bunu da bilmek, anlamak ve elbette, eğer gerçekten devrimciyseniz, hassasiyetle gözetmek durumundasınız.

Daha özel planda, sayısız taktik hata var. Örneğin; yüzbinlerce insanı harekete geçirebilen bir özgürlük mücadelesi üzerine, devlet, nasıl oluyor da “terör” demagojisini bu denli kolay yapıyor? Bu nasıl bu kadar kolay mümkün ve sonuç alıcı olabiliyor? Çünkü sıradan emekçinin algılamasında bunu kolaylaştıracak bir dizi anlamsız hatalar yapıldı. Eylem çizgisinde çok ciddi hatalar yapıldı. Sivil insanlar ve mekanları hedef alan saldırılar gerçekleştirildi, tuhaf tuhaf şeyler yapıldı. 14 yıl üzerinden bakıldığında belki sayısal olarak çok fazla bir yekûn tutmuyorlar, ama toplumun hafızasına kazınan şeyler olabildi bunlar. Burjuvazi bunları başarıyla kullandı. Sorunun başka yön-

leri zaten Susurluk değerlendirmesinde var, orada zaten bu mesele üzerine daha kapsamlı, daha açık şeyler söyleniyor. (*Ekim'in 1 Ocak-15 Şubat '97 tarihli 160-163. sayılarında başyazı serisi olarak yayınlanan dört bölümlük değerlendirmenin ilk bölümüne atıf -Red.*)

Yöntemsel bir sorunu izah etmekle, rahatsızlığını duyduğum sorunu anlatmakla kalmadım. Bu arada belli temel değerlendirmeleri de hatırlatmış, bunların bugünle bağını kurmuş oldum. Bu, bir siyasal değerlendirmenin bir yerde bir altyapısıdır da. Bu çerçevede tartışmayı sürdürebiliriz.

Bu değerlendirmeler siyasal durum değerlendirmesi yönüyle niye kavranmıyor, niye üretilmiyor, niye çoğaltılmıyor, bir an için bu problemi bir yana koyalım. Örneğin yoldaşlar, bu değerlendirmelere sonraki gelişmeler üzerinde baktıklarında, ne görüyorlar? Salt olumlu yönleri değil, tersine, eleştirisel bir bakış açısının çerçevesinde soruyorum bu soruyu. Bizi politik hataya ya da politik edilgenliğe götürececek unsurlar var mı bu değerlendirmelerde? Örneğin ben bu açıdan, Gazi'yle birlikte yaşanan sürecin kitle hareketliliğinde yeni bir dönem açtığına ilişkin değerlendirmenin isabetsiz olduğunu, sonraki gelişmeler tarafından doğrulanmadığını ifade ettim.

Aykut: '94-95'i, o dönemki hareketliliğin değişik kanallarını (işçi hareketi, kamu emekçileri hareketi vb.) düşünürsek, sözkonusu değerlendirme bütünüyle isabetsiz de değil. Ama kuşkusuz bizim beklediğimiz anlamda bir hareketlilik de yaşanmış değil...

Cihan: Değil, ama ben diyorum ki, bu bizi çok anlamsız bir siyasal hataya da götürmedi. Durumu yanlış değerlendirdiğimiz için yığınağı yanlış yaptık ve bu hatalı sonuçlara yolaçtı, diyebileceğimiz bir durum yok ortada. Tersine, diyelim ki hareket varoşlarda çok çabuk büyüseydi, bir anlamda bizim kaygılarımızın çapı da büyüdü. Ne anlamda? Sınıf hareketinin bir parça kendini bulamadığı bir aşamada kent varoşlarındaki

birikim gelişip scrpilscydi, çok geçmeden ve kalıcı sonuçlar yaratmadan dağılır giderdi.

Ben diyorum ki, ola ki bazı değerlendirmelerimiz de vardır, bizi hataya düşürmüştür, yanlış yöne götürmüştür, ya da örneğin edilgenliğe sürüklemiştir... Değerlendirmelerimize, özellikle temel politik değerlendirmelerimize bu gözle bakıldığında söylenebilecek neler var? Mesela Susurluk değerlendirmesini bugünün gözüyle okumadım, bu oturumdan sonra okuyacağım. Ama delegelere sunuldu, buradaki çeşitli yoldaşlar tarafından muhtemelen dikkatle okundu. Bu açıdan biraz irdeleyici bir gözle baktıklarında, ne görüyorlar bu yoldaşlar?

Hazal: '94'te siyasal süreçlerdeki tıkanma üzerine yapılan vurgu, sınıfın mücadele sahnesine çıkamamasıyla ilgili bir vurguydu. Ama, demin işaret ettiğin gibi, biz bunu bir biçimde boşa çıkararak bir değerlendirme de yapmış oluyoruz. Varoşlarda daha çok küçük-burjuva ara katmanların öncülüğünde gelişen bir hareketlilik var. Değerlendirmelerin biraz daha ilerisinde, geleneksel sol hareketin varoş hareketliliği üzerinden sınıfın hareketleneceğine dönük bir beklentisinin olduğu vurgusu var. Ben kaba bir hata olarak da görüyorum bu değerlendirmeyi. O dönem genel olarak sınıfın tablosu da bir biçimde orta yerde. Biz nereden yola çıkarak böyle bir vurgu yapma ihtiyacı duyuyoruz? Bu yönüne iyimserlik diye işaret ettin. Bu biraz kaba bir değerlendirme oluyor. Bir biçimde geleneksel harekete paralel bir konuma da düşmüş oluyoruz.

'94'te diyoruz ki biz, siyasal süreçlerdeki tıkanmanın gerisinde sınıfın mücadele sahnesine çıkamaması var. Gazi'de '95'te patlak veren direniş üzerine de diyoruz ki; "buzun kırılması anlamında, bu tıkanıklık aşılmıştır." Oysa o gün için halihazırda sınıfta bir hareketlilik yok. Biraz ileride de diyoruz ki; geleneksel hareket Gazi'deki hareketlilik üzerinden sonuçlar çıkarıyor, buradan sınıfın hareketleneceğine dönük beklenti içerisine girebiliyor, vb. Biz de böyle bir konuma mı düşmüş

oluyoruz? Düşmüyoruz ama, yine de bu değerlendirme nereden çıkıyor ortaya, bu “buzun kırılması” değerlendirmesi neye dayanarak yapılıyor?

Cihan: Eğer siyasi süreçlerde tıkanma sınıf hareketi üzerinden aşılacaksa, Gazi hareketliliğinden kalkarak “buzun kırıldığını” neye göre ifade ettik? diyor yoldaş.

Burada kitle hareketine ilişkin bir değerlendirme var. Kitle hareketinin gelişme diyalektiği üzerinden bakıldığında, bir toplumda önce işçiler hareketlenir, sonra işçiler ötekileri hareketlendirir, kitle mücadelesi ancak böyle oluşur gibi bir iddia, herhalde ileri sürülemez. Böyle bir genelleme akıl ve mantık dışıdır.

Kitle hareketleri tarihi de bunu gösteriyor. Herhangi bir tarihteki herhangi bir ülkeye bakıyorsunuz; işçiler dar iktisadi mücadele alanında dönüp dururken, önce öğrenciler, ardından köylüler hareketlenmiş. İşçi hareketinin politik mecraya kayması ve bütün öteki kesimleri yeni bir düzeyde sarsarak kendi arkasına takarak ilerlemesi, bunun ardından gelmiş. Bir toplumda toplumun genelini sarsan ve toplumun sarsıntıya uğrayan öteki kesimlerini arkasından sürükleyebilme kapasitesine sahip olabilen, bu açıdan olayların yönünü değiştirmeye sahip olabilen bir sınıftan söz etmek ile, kitle hareketinin belli bir toplumsal kesimden politik bir mahiyet kazanarak yükselmesini, bu iki farklı gerçeği birbirine karıştırmamak gerekir. Biz nihayet Kürdistan’daki Serhıldanların da daha ‘90 yılında Kürdistan üzerinden politik kitle hareketlerinin önünü açtığını, sınıf hareketinin ise henüz bunu yaşayamadığını, dahası bundan çok uzak olduğunu biliyoruz.

Burada denilen şey şu: *“‘94 Eylül’ünden itibaren kendini gösteren yeni kitle hareketliliği çeşitlenerek ve ivmelenerek günden güne büyüdü. Nihayet Gazi Mahallesi’nde patlak veren büyük halk direnişiyle, kitle hareketinde ve devrimci siyasal mücadelede yeni bir dönemin başladığı kesinleşti.”* (s.47-48)

İlk defa büyük kentlerde kitlelerin bir çıkışı, tümüyle politik bir mahiyet kazanıyor. Devlete karşı, devletin baskı ve terörüne karşı, devletin baskı aygıtlarına karşı binlerce, onbinlerce emekçi, günlerce süren ve tüm toplumu sarsan politik direniş gösterdiler. Büyük bir anti-faşist patlamaydı bu. Bu politik kitle hareketinin patlamış olması, orada Gazi halkına, onun şahsında kent yoksullarına nasip oldu diyelim. Bu bir durum.

Ama bunun karşısında söylenen ve söylenebilecek olan iş şu: Kent yoksulları patlasalar da, ilk patlamalar burada yaşansa da, bunlar politik bir mahiyet kazansa da, bu sosyal karakterde bir hareketlilik toplumu sarsıp sürüklemeye yeteneğini gösteremez. Yani toplumu o an için sarsar, sarstı da. Kürt sorunu da bu toplumu sarstı. Ama Kürt sorunu, onun ifadesi olan sosyal-siyasal hareket, hiç de işçi sınıfını arkasından sürükleyemedi. Hiç de kendilerinin ardından işçi sınıfının da eyleme sürüklenmesinin önünü açmış olmadılar. Bu kapasiteyi modern devrimci bir sınıf olarak işçi sınıfı sağlayabiliyor ama. Bunu neden sağladığını ise biz bu sınıfın toplumda tuttuğu kendine özgü yer üzerinden görebiliyoruz.

Dikkat edin, burada '70'li yıllarla ilgili yapılmış bir değerlendirme var. Deniliyor ki; *“'80 öncesinin anti-faşist halk hareketi kadar, yeni dönemin ulusal demokratik karakterli Kürt halk hareketi de bu açıdan yeterince öğreticidir.”* (s.53)

Yani tanımlanan misyon farklı. Bu misyonu '70'lerde küçük-burjuvazi oynayamadı, isteseydi de oynayamazdı deniliyor zaten. Nedir bu misyon? Yanıt aynı yerde:

“Gerek toplumun geniş emekçi katmanlarını sarsıp bir sosyal-siyasal uyanışa itmek bakımından olsun ve gerekse sermaye düzeniyle belirgin bir karşı karşıya geliş bakımından olsun, Türkiye'nin mevcut sınıf ilişkileri ve toplumsal ortamında işçi sınıfı hareketinin yerini tutacak hiçbir sosyal-siyasal güç yoktur”

Yinliyorum, politik hareketlenmeyi öncelikle işçi sınıfı ya-

şar gibi bir genelleme, akıl ve tarih dışıdır. Sorun bu değil.

Sorun şudur: Politik bir mecraya girmiş bir kitle hareketini ardından sürüklemek, onu toplumun geniş katlarına yayma, genel bir sosyal-siyasal uyanışa dönüştürme kapasitesine ancak bu sınıf, işçi sınıfı sahiptir. Bu denir, bu başka bir şey. Biri taktik, öteki stratejik bir durum, anlamı ve önemi bakımından. Nihayetinde Gazi'de başladı, Nurtepe'ye, başka bazı alanlara yayılabilirdi. Bu bir süre devam da edebilirdi. Ama 3. Genel Konferans'ın bildirisinde de denildiği gibi; bu uyanışlar, bu politik eylemliliği ardından sürüklemek yeteneğine sahip olan sınıfın yörüngesine giremediği ölçüde de, sonuçsuz kalıyor bir biçimde. Sorunu biraz böyle anlamak gerekir.

Politik hareketliliğin toplumun bir kesiminden başlaması -bu son derece farklı bir sorun. Bu konuda kitle hareketinin böyle eşitsiz bir gelişimi vardır. Önce işçiler harekete geçecek diye bir kural yok ki. İşçiler bazen arkadan geliyorlar, ama son sözü söyleyecek tarzda geliyorlar. İşte 1905 Devrimi öncesinde Rusya'da olan bu! Demin verdiğim tarihi örnek, hiç de soyut bir tarihi örnek değil, tam da 1905 öncesinde yaşanan durumun kendisiydi. İşçilerden önce öğrenciler hareketleniyor, sonra kırdaki köylüler ayaklanıyorlar, ancak ondan sonra işçilerin hareketi de politik bir mecraya kayıyor. Ama biz biliyoruz ki, bütün 1905 Devrimi'ne de sonuçta işçi hareketi damgasını vuruyor.

Siyasal değerlendirmeler ile siyasal pratik bütünlüğü

**Değerlendirmelerimizi yeterince somutlayıp
özgüleştiremiyoruz**

Tuna: Tartışmamızın iki temel yönü var. Bunlardan ilki, kadrolarımızın politik çizgimizi ve değerlendirmelerimizi özümsemekte ve yayın çizgimize yaratıcı biçimde yansıtmakta, güncel gelişmeler üzerinden bunları işlemekte neden yetersiz kaldıkları sorunudur. İkincisi ise, değerlendirmelerimizin sonraki süreç ışığında açığa çıkan eksikliklerinin neler olduğudur.

Siyasal faaliyetin dönemsel görevleri çerçevesinde dört temel alan belirlemiştik. Bu dört temel alanın pratik çalışmamızın güncel görevleriyle ilişkisini kuracak somutlamalar yapamayabiliyoruz. Bir örnek vermek istiyorum. Biz Kürt sorununun dar ulusal istemler temelinde geliştiğini, bunun bir zaaf

alanı ve emekçi hareketiyle birleşmesinin önünde bir engel olduğunu söylüyoruz. Ama bu yayınlarımıza ve faaliyetimize, örneğin köylü sorunuyla ilgili bir tutum, talep vb. olarak yansımayabiliyor. Bütün bir yayın çizgimiz içerisinde bir zayıflık alanımız bu. Bana göre bu, öyle basit anlamıyla sorunun bilinmemesinden kaynaklı bir şey de değil. Ama, onun hangi halkalar üzerinden günlük pratik çalışmamıza gireceği ve bunun üzerinden de politika olarak nasıl somutlanacağı konusunda bir yetersizlik alanımıza işaret ediyor. Siyasal gelişmelere ilişkin temel değerlendirmelerimizle pratik çalışmamız arasındaki bağlantıların kurulması çerçevesinde bir yetersizlik alanımız var.

Söylemek istediğim, bu dört alan arasında önümüzdeki dönem boyunca şu öne çıkacak demek de değil. Mesela, sınıf ekonomik bir hareketlilik içerisindeyken, demokratik hak ve özgürlükler alanıyla ilgili mücadeleye çok az alıcı buluruz. Ama gene de biz Gazi direnişinin etkisini arkamıza almak istiyorsak, Gazi devrimci bir politik çıkışsa, olduğu kadarıyla da bu toplumu etkileyebiliyorsa, siyasal faaliyetimizi onun üzerinden yoğunlaştırmalıydık. Bu, oransal bir yoğunlaştırma değil. Ama bir anti-emperyalizmden çok daha öne çıkmalı. Çünkü işçiler semtlerine gittiğinde, Gazi'ye, Nurtepe'ye, Okmeydanı'na ya da Ümraniye'ye gidiyorlar. Bu hareket zayıflar, biz zayıflamayla beraber bu yoğunluğu azaltabiliriz de. İşte bizim bu anlamda, pratik siyasal çalışmanın görevlerini ortaya koyacak ve işleyecek somut siyasal değerlendirmelere de ihtiyacımız var.

Ekonomik mücadele alanı, sınıf hareketi dar ekonomik haklar mücadelesi düzeyinde olduğu ölçüde, bizim için zaten özel bir alandır. Sınıf çalışmasında derinleştiğimizde, özgül çalışma dediğimizde, insanlar gittikleri yerde ya sefalet ücretleriyle, ya işten atmalarla, ya işyerindeki sağlık sorunlarıyla karşılaşıyorlar. Doğal olarak özgül müdahale de bu alanlar

üzerinden yürüyor.

Ama biz aynı zamanda çok güçlü biçimde şunu söylüyoruz: Ekonomik mücadele alanı bir zayıflık alanı olmak bir yana, tersine, sınıfın geniş kitlelerini politikleştirmek için ciddi olanakların varlığı da demektir. Öte yandan, özelleştirme üzerinden kendiliğinden anti-emperyalizme eğilim duyan bir sınıf kesimi var. Henüz Yatağan, Çayırhan eylemlilikleri olmamışken, bu dinamikler henüz kendini ortaya koymamışken, özelleştirmeyle işsizlik arasında kurduğumuz bağı daha güçlü tutmaya çalışırız. Ama mesela bugün geldiğimiz yerde, bence özelleştirmelerle anti-emperyalizm arasında güçlü bir bağ kurmamız lazım. Dönüp bakıldığında, sınıf hareketini bu gözle izlemekte yetersiz kaldığımız görülür. Bunlar yapılamaz şeyler değildi.

Yoldaşın okuduğu bazı bölümler var; ekonomik mücadele alanının bizde tersinden hatalı eğilimlere yol açması vb. Çok istisnai örnekler dışında, bunun belirgin bir eğilim olduğunu düşünmüyorum. Dahası, bu yöneliş çalışmamızla ilgili çok özel problemler haline gelmediği ölçüde, örgütlerimize yayınlar üzerinden müdahale etmeyi vb. de tercih etmedik. Çok istisnai olarak, bazı bölge örgütlerimiz o semte ilişkin çalışmayla ilgili, belki biraz popülizme de eğilim gösteren şeyler yapabildi. Ama, bunlar gerçekten çok istisnai şeyler olarak kaldı.

Kürt sorunu konusunda gösterdiğimiz bir hassasiyet var. Ama bu hassasiyet, sınıf içerisinde şovenizmi geriletmek görevlerinin gereklerine dönük bir siyasal pratiğin örgütlenmesi olarak kendini somutlamadı. Özellikle sınıf çalışması zemini oturamadığımız 3. Konferans öncesi dönemde, ulusal harekete daha çıkışından itibaren güçlü bir destek vermek çerçevesinde, büyük ölçüde sınıfa dışardan propaganda, genel bir seslenmecilik olarak kaldı. Sonrasında ise aynı seslenmeyi o kadar kolay biçimde sürdüremediğimizi ya da aynı hassasiyeti pratik planda çok yaşatamadığımızı görüyorum. Bu sadece pra-

tik bir sorun değil, yönetici organlardaki yoldaşlar için politik bir bakış sorunu da. Doğal olarak, bizim daha somut değerlendirmelere ve kadrolarımızın bu temelde daha somut bir eğitime ihtiyacımız var.

'95'te bu ülkede varoşlar üzerinden yaşanan hareketlilik sadece Gazi direnişiyile olup bitmedi. Bu gelişme, zayıflayarak da olsa Nurtepe'ye yansıdı, Okmeydanı'na yansıdı. Hatta, yer yer kesintilerine rağmen, '96 1 Mayıs'ı, aslında varoş dinamiğinin bir siyasal yansımasıydı. Ama, '95 Ekim'inde kitle grevleri var, bunlar militan eylemler, bunlar sınıf hareketinin yüzbinlerle kitle grevi biçiminde kendini ortaya koyduğu eylemler. Ama, bu hareket de ne varoşlardan beslendi, ne de varoşları besleyecek bir tarza, yönelime girdi. Sorun, gerçekten önce işçilerin mi, kent yoksullarının mı harekete geçtiği değildi. Tamam, hareketlilikler kırıldı. Ama, dönüp bakınca, gerçekten binlerce, onbinlerce işçinin barikatları aşı aşı Ankara'ya gittiği bir sınıf hareketi, bu toplumun kent yoksullarında da çok fazla karşılık bulmadı.

Türkiye'de anlık çıkışlar ile bunların gerçekten yeni dönemlerin önünü açması arasında zayıf bir bağlantı olduğunu görüyoruz. Bu ülkede kent yoksulları denebilecek kesimler ile doğrudan işçi sınıfının mücadele dinamikleri arasında birbirini besleyen, birbirlerine toplumsal politik bir etki yapan ilişkinin çok zayıf olduğuna dair bir değerlendirme yapmamızın bir anlamı var.

Nadir: Öncelikle, Tuna yoldaşın tartıştığı sorun üzerine birkaç şey söylemek istiyorum. Aslında bu tartışma esas kapsamıyla, sanıyorum, siyasal çalışmanın sorunları çerçevesinde siyasal faaliyetimizin içeriği, biçimi, yorumu, yöntemi başlıkları üzerinden de yapılacak.

Yoldaşın bizim 3. Konferans'tan sonra sınıf hareketiyle somutta bağ kurmak çerçevesinde birimlere yönelen, birimlerde özgülleşen bir alana çubuk bükmemizin siyasal faaliyeti o

güncel kapsamıyla da yürütmemizi engellediği yönündeki vurgusunu çok anlayabilmiş değilim. Ya da, faaliyetimizin o alandaki zayıflıkları ile sınıf hareketinin mevcut durumu ve düzeyi arasında, nereden giderek bir bağlantı kurduğunu da çok anlayabilmiş değilim.

İkincisi; çizdiği tabloda, yanlış anlamadıysam, şunları dile getirmiş oldu: Hareketin kendiliğinden istemlerini ve nabzını verili düzeyi üzerinden tutmaya çalıştık ama; bunu çok da toplumu ilgilendiren siyasal sorunlar ve gelişmeler üzerinden tamamlayamadığımız ölçüde de, çalışmamız yetersiz kaldı. Yoldaşın bu saptamasını da çok anlayabilmiş değilim. Ya da, buna ilişkin genelde ve perspektifte bir ilgi zayıflığı olduğu yönündeki vurgusu nerelere dayanıyor, bunu da çok anlamış değilim. Çünkü “bizde bu alana ilişkin gerek süreçler üzerinden, gerekse hareketin değişik alanlarına ilişkin yaklaşımlar üzerinden değerlendirmeden çok ne var ki?” diye ben rahatlıkla sorabiliyorum. Bu yüzden, böyle bir temel üzerine kurulmuş bir tartışmanın çok isabetli olduğunu düşünmüyorum.

Biz bir dönem örgütsel siyasal çalışmamızda, sınıf hareketinin güncel istemlerine özel bir dikkatle bakmak ya da pratik çalışma içerisindeki yoldaşları, örgütü bu konuda özel bir tarzda zorlamak gerektiğine dönük belli vurgular yaptık. Ama bunun nesnel bir karşılığı vardı. Çünkü biz, o genel siyasal faaliyet çerçevesinden bir türlü özgül alana geçmeyi başaramayan bir zayıflık süreci içerisinde çıkmıştık. Ve buraya bir vurgu yapmanın anlamı da vardı. Sınıf hareketiyle birleşebilmenin, onu ileriye taşıyabilmenin hareket noktalarını yakalayabilmek açısından da buraya vurgu yapmamızın bir anlamı vardı ve bu hala da geçerlidir.

Sonuçta siz, yalnızca hareketin dışından ve toplumun genel süreçlerinden giderek o hareketi bir yere taşıyamazsınız. O hareketi bulunduğu yerden nabzını yakalayarak bir yere taşıyabilirsiniz ve ona siyasal bir mahiyet kazandırabilmeniz

için de onun nabzını iyi yakalayabilmeniz, hareket noktalarını iyi saptayabilmeniz, onunla birleşebilecek bir zemini doğru yakalayabilmeniz gerekiyor. Bu çerçevede yaptığımız vurguların ya da buna döne döne işaret etmenin herhangi bir yanlışlığı yok. Bu, tersine, bugün hala da ciddi bir ihtiyaçtır. Bunu siyasal çalışmanın kendi içerisinde tartışacak mıyız, bilemiyorum. Ben burada kısaca değinip geçmek ihtiyacı duydum.

Ama bizim siyasal değerlendirmelerimize ilişkin olarak aslında tartışmak istediğim bir başka sorun var. Susurluk sonrası sınıf ve kitle hareketine ilişkin olarak, dönemin siyasal görevlerine işaret etmek çerçevesinde yaptığımız belli tanımlamalar vardı, başyazılarımız üzerinden. Bu o zaman belli bakımlardan tartışma konusu oldu. *Ekim*'in 159. sayısının bir başyazısı var; "*Güncel durum ve devrimci çizgi*" başlıklı. "*Gitgide büyüyecek ve yayılacak olan yeni bir kitle hareketiyle karşı karşıyayız*" cümlesiyle başlıyor ve bu cümle zaten çok özel bir amaçla daha yazının girişine konulmuş.

Bu özlü tanımda ifadesini bulan, o günkü ani patlamalarla, Susurluk skandalına verilmiş tepki ile birarada düşünüldüğünde belli bir mantığı da olan, ama özellikle sınıf hareketinin toplam süreçleri üzerinden ele alındığında, yanısıra bu temel üzerinde kitle hareketinin o ani patlamasının ötesinde karşı karşıya kaldığı açmazları da yeterince gözetemeyen, biraz fazla iyimser ve ihtiyatsız bir değerlendirme. Bu, o zaman da bizde tartışıldı. Örgütsel çalışmamızın belli bir döneminde, nihayet 3. Konferans'ın öngördüğü bir sürece daha ilk adım atmaya başladığımız bir dönemde, karşımıza bir sorun alanı olarak çıktı. Böyle bir sürece ilk girdiğimiz, henüz bu temel üzerinde çok da hazırlıklı olamadığımız bir evrede, toplumun genelinde bir hareketlilik patladı ve bu hareketlilik o zaman bizi bir zorlanmayla karşı karşıya da bıraktı. Geneldeki kitle hareketinin gerektirdiği siyasal müdahale düzeyine yetişmek diye bir sorun vardı. Ama o günkü hazırlık düzeyimiz, güç ve

imkanlarımız ¼zerinden bakıldığında, ancak yeni yerleştiğimiz mevzileri kısmen boşaltma pahasına bu yapılabilirdi. Bunun o zaman bizde yarattığı belli sıkıntılar da oldu.

Belki bir başka gündeme kayacak ama, burada genel çerçevesiyle tartışılmasını istediğim sorun şu: Sınıf ve kitle hareketi aslında çok derin açmazlarla, sorunlarla karşı karşıya. Bunun siyasal süreçlere getirdiği ciddi sorunlar var. Bunu bir parça irdetmek ve tartışmak gerekiyor. Aslında tartışmak istediğim esas sorun bu.

Başarıyla somutlayıp özg¼lleřtirebilmek için öz¼msemiř olmak gerekir

Cihan: Yaptığım bazı açıklamalara ve işaret ettiğim bazı zaafiyetlere ilişkin olarak söylenenler, anlattığım şeyleri karartıyor. Süreçler doğru değerlendirilmişti, politik görevlerin genel çerçevesi doğru çizilmişti, ama demokrasi sorununa ilişkin, demokratik taleplerin mahiyetine ve tek tek sıralanmasına ilişkin bir şeyler konulmadığı için, bu sonuçta ortada kaldı demek, benim anlatmaya çalıştığım zaafiyeti izah etmiyor ve ortadan kaldırmıyor. Bu gözle bakıldığında, gerçekte ortaya çok iyi bir demokrasi mücadelesi perspektifi de konulmuştur. Ama kalkıp, bunu kadroların gündelik yaşam içersindeki denetlenmesiyle birleştirmediğimiz için, bir merkez yayın organı, bir politik yayın organı nasıl okunur, bu görevler nasıl somutlanır, politika kitlelere hangi araçlarla taşınır, bunlara girilmediği için, bu perspektif ve görevler ortada kalmıştı, da denilir. Ve bu izah tarzı gerçekte hiç bir şey açıklamadığı gibi, benim asıl anlatmaya çalıştığım sorunu da karartır.

Örneğin bizim özelleştirme üzerine kocaman bir broşürümüz var. Özelleştirme nedir? Hangi tarihi evrede ve tüm dünyada nasıl gündeme gelmiştir? İdeolojik ve politik boyutu nedir? İktisadi içeriği nedir? Türk burjuvazisi bununla ne yapmak is-

tiyor? Tüm bu soruların yanıtı bu broşürde açık seçik biçimde vardır. Ama bu broşür herhangi bir somut faaliyetimize de çok özel bir dayanak oluşturmamıştır, ne yazık ki. Çok muhtemeldir ki bazı yoldaşlar, özelleştirme üzerine yazı yazdıklarında yararlanmak için bu broşürü önlerine çekmişlerdir, en fazla bu kadar...

Ben, politik duruma ve gelişmelere ilişkin bütünsel, mantıksal bütünlüğü olan değerlendirmelerimizin; nereye baksan uzantıları olan, her özel değerlendirmeye, diyelim ki *Ordu ve ve İrtica* başlıklı başyazıya bakıldığında bile bütünsel bir mantığı olan değerlendirmelerimizin, insanlarımızın genel kavrayışını oluşturmadığını anlatmaya çalışıyorum.

Kadrolarımızda donanım eksikliğini, ben sadece tekil meseleler üzerinden tartışmıyorum ki. Program tartışmalarında da bunu söyledim. Örneğin, 3. Genel Konferans'ın "*Güncel Devrimci Görevler*" bölümündeki, "varoş hareketliliğine rağmen sınıf çalışması önceliği" vurgusunun, programla bağını somut olarak izah ettim. Ne teori, ne program, ne stratejik doğrultu, ne taktik değerlendirme, bunların hiç biri laf ya da süs olsun diye ortaya konulmuş değil ki. Bunlar gündelik faaliyetimize yön veren genel esaslardır; stratejik hat, taktik esaslar ve güncel görevler üzerine görüş ve değerlendirmelerdir bunlar. Biz bunu böyle kavramak zorundayız. Bu harekette söylenen her söz pratik içindir. Bu emek bunun için harcanıyor. Ama yoldaşlarımızın çoğu tarafından böyle ele alınmayabiliyor. Buradan bakılmayabiliyor. Herşeyden önce bunlar özümsemiyor, herşeyden önce bunlar bir donanım imkanı olarak alınmıyor, böyle değerlendirilmiyor, böyle değerlendirilemiyor.

Dönemi ve gelişme süreçlerini, onların gelişme yönlerini, temel unsurlarını ve özelliklerini kavramak, bu örgüt ve kadroları için hava ve su kadar doğal bir ihtiyaç olabilmeli, ama böyle olmuyor. Onun için de, kadro çıkartamıyoruz. Onun için de, saflarımıza yeni katılan yoldaşlar, hareketin genel ideolojik düzeyi ile tek tek kadrolarının düzeyi arasındaki belirgin farka

çok şaşırabiliyorlar. Bir yerde düzey farklılıkları elbette olacaktır, bu olağandır. Eşitsizlik bir hareketin kendi bünyesinde de yansır. Ama bunun ötesinde bir garip eşitsizlik var. Bir yanda bu denli bir düşünsel-politik açıklık var, öte yandan ise ortalıkta da bir sürü kafa karışıklığı. İşte bu, kabul edilebilir bir şey değil.

Siyasal mücadele ciddiyetinin gerekleri

Sinan: Temel önemde siyasal değerlendirmelerimiz saf-larımızda neden ortak ve yaratıcı bir kavrayışa dönüşmüyor? Kadrolarımız neden bunlardan gerekli pratik sonuçları başarıyla çıkaramıyor?

Şu bence açık: Sadece siyasal değerlendirmelerimize yönelik olarak değil, bizde genel olarak böyle bir zaaf alanı vardır. İstisnaları olmakla birlikte, genelde teorik metinlerimize ve siyasal değerlendirmelerimize kadrolarımız nezdinde bir tür yabancılık vardır. Sadece bir konuda bir yazı yazdığımız zaman, hele de önden hazır bir fikrimiz yoksa, dönüp yazdıklarımıza bakma ihtiyacı duyuyoruz. Örneğin gündemde bununla ilgili yeni bir gelişme yaşandığı zaman, Ortadoğu sorununda ya da şu veya bu dış politika sorununda ne söylemişiz diyerek, bununla ilgili bölüme dönüp bakma ihtiyacı duyabiliyoruz.

Oysa böyle olmaması gerekiyor. Siyasal değerlendirmele-rimize, şöyle bir okunup geçilen, sonra da dönem dönem, güncel pratik ihtiyaçlar kendisini dayattıkça dönüp yeniden bir göz atılan metinler olarak yaklaşmamamız gerekiyor. Örneğin Su-surluk vesilesiyle yapılan değerlendirme, bir olayın kendi içindeki gelişmeleri tahlil etmekten öteye bir anlama sahiptir. Koca bir dönemin değerlendirilmesini kapsamaktadır. Aynı şey, 3. Konferans değerlendirmeleri için de geçerlidir. Bugün bile bakıyoruz, siyasal süreçlerde esasa ilişkin bir değişiklik yok. Süreçlerin temel eğilimleri hep aynı kalmış.

Dikkat ederseniz, gerek özelleştirme, gerek “şariat tehlikesi” adı altında kopartılan gürültü, gerek demokratikleşme vb. tümüne ilişkin değerlendirmelerimiz, bu aynı temel eksen üzerinde kurulmuş. Demek ki, bizim yaptığımız temel değerlendirmelerde bir süreklilik ve bir iç bütünlük var. Tümü birbirinin organik devamı niteliğinde oluyor. Bu normal koşullarda bütün bir hareketin siyasal çalışmasına yol gösterir. Propaganda-ajitasyon ya da siyasal teşhir, tüm siyasal çalışmaya bu perspektifler yön verir. Kısacası süreçler, olgular ve bu temel üzerinde siyasal doğrultu, buradan çıkan temel görevler, son derece anlaşılır bir tarzda ortaya konuluyor bu metinlerde.

Ben kaldığım yerden devam etmek istiyorum. Bu zaaf devam ettiği ve ileri kadrolarda buradan bakış, bu açıdan birikim ve donanım zayıf kaldığı ölçüde, bunların siyasal faaliyetin güncel pratik görevleri üzerinden somutlanması, özgülleştirilmesi, işlenmesi, zenginleştirilmesi alanlarında da yetersizlikler, zaaf ve boşluklar ortaya çıkıyor. Bu anlamda bizim kadrolarımızda politik bakışta bir zayıflık var. Bu zayıflığı gidermek gerekiyor.

Ama sorun, kendi başına, ne bunun gerekliliğini propaganda etmekle, ne de bunları kendi içinde özel bir eğitim konusu etmekle çözümlenebilir. Aksamanın temel nedeni şudur: Böyle bir bakış ancak gerçek bir siyasal sınıf ve kitle çalışması yönelişi ve pratiği içinde kazanılır ve geliştirilir. Sorunu aşmanın yegane yolu da budur. Örneğin siyasal gelişmelerin temel sınıflar arasındaki ilişkiler ve çatışmalar üzerinden anlamı, buradan çıkan temel görevler vb., tüm bunlar değerlendirmelerimizde içeriliyor. Eğer kadrolarımız, kitleler içinde günlük çalışmamızda, temel siyasal görevlerle sınıf ve kitle hareketinin yerel, özgül koşulları, yakıcı sorunları, güncel talepleri ve mücadeleleri arasındaki bağı doğru kurmayı başaran bir siyasal önderlik bakışı kazanırsa, tüm bu değerlendirmelerimiz de karşılığını gereğince bulacaktır. Bu, çalışma tarzından organ yaşamına, propaganda-ajitasyondan yayın alanının buna göre düzenlenmesine

kadar, toplam olarak örgüt yaşamının ve çalışmasının da böyle bir siyasal çalışmaya uygun olarak düzenlenmesini de gerektirir.

Birazdan gündemimizin esas içeriğine geçeceğiz ve mevcut siyasal durumu ve bundan döneme ilişkin olarak çıkan görevleri tartışacağız. Biz bu değerlendirmeleri yaptığımızda son bir kaç yıllık sürecin temel özelliklerinde ve ana unsurlarında temel yönleriyle önemli bir değişiklik olmadığını da pekala söyleyebiliriz. Burası bir kongre platformu olduğuna göre, öncelikle mevcut değerlendirmelerimiz üzerinden, bu birikimin, bu temel çerçevenin üzerinden konuşmak gerekir.

Sonuç olarak, bizim yeni olarak söyleyeceklerimiz çok esasa ilişkin de olmayabilir. Esasa ilişkin olarak değişen fazla bir şey olmadığını da pekala tespit etmek durumunda kalabiliriz. İktisadi ve siyasal kriz devam ediyor. Gelişmeler şöyledir. Görevler de şunlardır. Bir karar metnidir bu. Yeni bir esaslı değerlendirmeye ihtiyaç var mı? Bence yok. Uluslararası sorunlara ilişkin değerlendirmeler açısından da bu böyledir. Tüm bu açılardan yeni bir değerlendirmeye ihtiyaç olduğunu sanmıyorum. Yapılması gereken bu değerlendirmeleri kongrede karar metinlerine dönüştürmektir. Ve böylelikle bunları siyasal faaliyetimizin yol gösterici değerlendirmeleri olarak kavramak ve kullanmaktır.

Örgüt kültüründeki zayıflıktan gelen sorunlar...

Semih: Yapılan siyasi değerlendirmelerin kadrolarımız nezdinde ve siyasal pratiğimizde ne kadar karşılık bulduğunu tartışıyoruz. Siyasal değerlendirmelerimizde eksik kalan, zayıf olan, gözetilmemiş nokta var mı, buna ayrıca bakmak gerekiyor. Mesela ben, Susurluk üzerine yapılan değerlendirmelerden biri üzerine yoldaşlarla tartışmıştım. Kuşkusuz böyle tartışmalı noktalar çıkacaktır, çıkabilir. Sorunun temelinde ne var diye düşün-

düğümde hep aynı yere çıkıyorum.

Partinin tüm değerlendirmeleri ve bundan hareketle saptadığı görevler, tüm parti örgütleri ve militanlar için bağlayıcı ve emredici nitelikte ve değerinde olmalıdır. Bu bir örgüt kültürünün, bir örgüt bilincinin göstergesi olmalı, öyle anlaşılmalı, öyle kabul edilmelidir. Sorunun bizdeki temel aksama halkasının bu olduğunu düşünüyorum.

Teori, örgüt, sınıf -bunlar bir partinin, bir siyasi faaliyetin temel ayakları. Bunların bazılarında aksamalar olur, sorunlar olur ve hiçbiri de diğerlerinden tümüyle bağımsız olarak gelişip ideal bir noktaya ulaşmaz. Birinde sorun varsa, bu diğerlerini de etkiler. Sorunlara genel planda bu bütünlük üzerinden yaklaşılabilir. Örneğin ileri kadroda sorun varsa, bu aşağıda da var demektir; ama belirleyici olan, öne çıkan, ileri kadrodaki sorundur. Bizde ise ileri kadrolardaki sorun, buna hangi noktadan bakarsanız bakın, hep örgüt kültürü ve bilincinin zayıflığını işaret ediyor.

Cihan yoldaşın verdiği örnek ve başka bir dizi örnek, bu konuda üstüste düşüyor. Birçok yoldaş diyor ki, bizim insanlarımız değerlendirme metinlerini okuduklarında, “iyi bir değerlendirme, güzel bir metin olmuş” diyorlar. Değerlendirmelere yer yer, zaman zaman adeta salt edebi siyasal ürünler, başka hareketlerle tartışmalarda kullanılacak argümanlar vs. üzerinden bakılıyor. Kendi siyasal pratik görevlerimize ve kendi sorumluluklarımız üzerinden bakış ise zayıf kalabiliyor.

Teori alanında aslında bizim bir sorunumuz olmadığı biliniyor. Bu alandaki üstünlüğümüz sol akımlar tarafından da açıkça ya da örtük biçimde kabul görüyor. Biz aslında sınıf çalışması alanında da belli bir düzeye ulaşmış durumdayız. Ben bakıyorum, 3. Konferans ve daha öncesi değerlendirmelerde, sınıf dışı bir örgüt olduğumuz söyleniyor. Şu anda artık sınıf dışı bir örgüt değiliz, tersine, sınıf içinde gitgide yeni mevziler kazanıyoruz. Çalışmamız sınıf içinde ve sınıf çalışması olarak

sürüyor. Ama bu, örgüt bileşimi açısından henüz istenilen düzeye ulaşıldığı anlamına da gelmiyor elbet. Aslında bizim sınıf çalışmamız da şu anda işçi yoldaşlar üzerinden yürüyor. Sınıf kökeni açısından örgütün üst kademesinde, ileri kadrolar nezdinde belli sorunlar yaşanıyor olsa bile, tabanda bu böyle. Ve bunun yukarda tartıştığımız sorunlar çerçevesinde bana göre belirli bir anlamı da var.

Sinan: Söylediklerimi biraz daha açmak istiyorum. Ben bu politik bakış dediğim şeyin edinilmesinin zor bir şey olduğunu düşünmüyorum. Söylediğim tüm şeylere rağmen bu böyledir. Çubuğu zayıf tarafa biraz fazla büktüğüm söylenebilir. Son konuşan yoldaş diyor ki, “biz sınıf çalışmasının içindeyiz.” Tamam, içindesin de, ama içinde olduğun halde biraz da içinde değilsin. Genel olarak kadrolar, daha somut olarak ele alırsak, mahalli önderlikler, siyasal yaşamını az çok politik planda kurmayı başarabilirse, sonuçta bunu da başarabilirler. Nitekim bu yönde bir çalışmanın örgütlenebildiğini de gördük. Bu açıdan bir haksızlık yapmamak da gerekiyor, biz böyle bir sürecin içine girdik de.

Buna rağmen ben sözünü ettiğim zayıflığın önemli olduğunu söylüyorum. Birikimimize yabancılaşmaya somut olarak açık alan komplocularını örnek vermek istiyorum. İşleri gereği zaman zaman yazı yazıyorlardı. Ama dönüp bu hareket bu konuda ne demiş, nereden nereye gelmiş, buna bakma ihtiyacı duymayabiliyor. Ya da ancak üstten zorlanıp yönlendirildikleri zaman bakmak zorunda kalıyorlardı, ki o zaman yazdıkları yazılar da gerçekten az biraz işlevsel olabiliyordu.

Şimdi bu yabancılaşma değilse nedir? Böyle bir kadro olabilir mi? Şimdi bu kişi nasıl politik faaliyet örgütleyecek, güçlere nasıl önderlik edecek? Böyleleri seni hiçbir zaman temsil edemez ki. İşte bu tam bir yabancılaşma! Bu elbette örgütün tümünde böyle değil. Ama ben yine de değişik düzeylerde böyle bir zayıflığın ve yabancılığın olduğunu da söylüyorum.

Siyasal çalışma kavrayışı da geliştirir

Nadir: Şimdi süregiden tartışmayı daha fazla sürdürmeyi çok işlevsel görmüyorum, böyle bir tartışmayı doğru da bulmuyorum.

Bizim kadrolarımız, hiç değilse ana gövdesiyle, idolojik bakışı ve siyasi perspektifi olan insanlardır. Hareketimizin ortaya koyduğu değerlendirmelerin esaslarını da bilirler. Problem bunları bilip bilmemekle ilgili de değil zaten. Ben daha baştan tartışmayı başka bir alana çekmek istedim.

Sözü edilen temel değerlendirmelerin, belki yeterli derinlikte değil, ama bilindiğinden zerre kadar kuşku duymuyorum. Bizim meselemiz, bu perspektifleri siyasi çalışmaya yedirmektir, bu bir. İki; bu perspektiflerden sürekli beslenmektir. Kötü emsal emsal değildir. Açık alanda siyasi açıdan yabancılaşmış bir-iki kişinin tutumu genel bir örnek olarak verilemez. Meselemiz, her bir kadro ve organ şahsında, temel perspektifleri içeren metinleri ya da kitapları başucu kaynakları haline getirmektir. Bir yandan, olayların ve süreçlerin ışığında, temel perspektifleri daha derinlemesine kavramaktır. Bir yandan da, yine aynı nedenlere bağlı olarak, bu temel görüşlerin pratikte kendini gösteren yetersizliklerine bakabilmektir.

Bu alana ilişkin daha kapsamlı bir sorumluluğa çağrı yapılır, bunun bir mantığı da olur. Ötesinde, bizim siyasi çalışmamızı ve bu siyasi çalışma içerisinde perspektifi pratik canlı özü ile kavramak ve kavratmak, ya da saflarda bu yönlü sistematik bir ideolojik-siyasi eğitim sürdürmek diye bir sorunumuz elbette vardır. Bu ise ayrı bir tartışma konusudur, bu tartışmayı burda yapmakla asıl gündemimize geçmekte gecikmiş oluyoruz.

Bir yerde de bazı şeyler gerçekten çok fazla tartışma, özel bir değerlendirme gerektirmiyor. Bunları çok kendi içinde irdelemek de gerekmiyor. Hareketin yöntemsel üstünlüğü, sü-

reçlere bu açıdan hakimiyeti, temel yönelimleri ile isabetliliği vb... Nihayet hareketin toplam süreçleri üzerinden bunlar bilinen, genel kültür olan, içselleşmiş şeylerdir de. Bu temel üzerinden, kadrolarımızın artık nesnel birikimi neyse -her düzeyde farklıdır bu kuşkusuz- o birikimi en ileri düzeyde açığa çıkarmak diye bir sorundur, asıl tartışılması gereken. Ama bu, bu gündemin tartışması değildir, asıl gündemimize artık geçelim diyorum.

Geçmiş değerlendirmelerin yeniden ele alınması bir ihtiyaçtır

Aykut: Buna geçmeden birkaç noktayı dile getirmek istiyorum. Biz aslında burada geçmiş siyasal dönem değerlendirmelerimizin belli temel unsurlarına da değinmiş olduk. Bu yönüyle bence anlamlı da oldu.

Bir örgüt, döneme ilişkin değerlendirmelerini ve tespitlerini, merkezi yayınları üzerinden de yapar, kongre ya da konferansları üzerinden de. Sözkonusu olan bir örgütün veya partinin en üst platformu ise, örneğin şimdi olduğu gibi bir kongre ise, buradaki tartışma ve değerlendirme çabaları konuya ilişkin olarak o güne kadarki birikimi de ele almalı ve değerlendirebilmelidir.

Bir kongre bunu ele alır, yaşanan sürecin ve pratikte oluşmuş açıklıkların ışığında, kendi geçmiş dönem değerlendirmelerine ilişkin bir değerlendirme yapar, sorunları tartışır, gelecek sürece ilişkin tespitler yapar, görevlerini saptar. Bu değerlendirmeler ve ortaya konulan görevler, doğal olarak en tepesinden en alt birim ve kişisine kadar örgütün tümünü bağlar.

Şimdi bu tartışmanın seyri açısından söylüyorum. Örneğin biz 3. Genel Konferans değerlendirmelerinde demişiz ki, sınıf çalışmasında büyük ve orta ölçekli işletmelerde, fabrikalarda çalışmayı esas alacağız. Esas yönelmemiz gereken alan-

lar bunlardır. Bu tespit yapılmış ve örgütün o günkü en üst platformu olan konferans tarafından da onaylanmıştır. Bu durumda bu kongrede biz; bu karar uygulanmış mıdır, uygulanmamışsa neden uygulanmamıştır, uygulanmışsa eğer ortaya ne gibi sonuçlar ve pratik açıklıklar çıkarmıştır vb., bizim dönüp bunu tartışmamız lazım. Uygulama sürecinin yarattığı imkanlar, ortaya çıkardığı deneyimler nelerdir, oturup bunları tartışmalıyız.

Bu aynı şeyi, Susurluk skandalı ardından yapılan değerlendirmelerimize ya da Susurluk skandalı öncesinde devletteki çeteleşme ve çürümeye ilişkin yaptığınız tahlil ve saptamalarımıza ilişkin olarak da söyleyebilirim. Ayrıca bir örgüt, siyasal döneme ilişkin ciddi değerlendirmeleri varsa gerçekten, yeni bir siyasal gelişme yaşandığı bir durumda, ortaya çıkan bu olgu siyasal durumun neresine denk düşüyor, diye dönüp bakar bu anlamda.

Semih yoldaşın da söylediği gibi, örgütü gerçekten kesen bir olgu. Şimdi bunu tek tek kadrolardan bekleyemezsiniz. Eğer bir organ işleyişi yoksa, o organ bir çalışma alanı üzerinden biçimlenmiyorsa, dönüp metinlere bu gözle bakmaz. Ya da, nihayetinde son derece güncelleşmiştir, herkesin ilgisi uyanmıştır, o ilgi çerçevesinde bakabilir.

Bu tartışmayı temel perspektiflerimizin ve değerlendirmelerimizin kendi içinde tartışılması olmaktan çıkartıp, teori, politika ve örgüt bütünlüğü içinde yürütmemiz lazım. Yoksa biz döne döne bir takım eski metinlerimize yine bakarız ve burada yeni bir gözle başka şeyler de bulabiliriz. Örnek olsun diye söylüyorum; demokratik hak ve özgürlükler ve bu alandaki mücadele konusunda söyleyebileceğimiz herşeyin, ben en temel, en tam ifadeyle 1. Konferans'ta söylendiğini de gördüm. İşin perspektif yönüne nasıl bakılabilir? sorusunun yanıtı oradadır gerçekten.

Ama bu yetmiyor tabii ki. Bu ancak siyasal bir çalışma içerisinde anlamlanabiliyor. Kendi alanınızda bir siyasal çalış-

ma içine girersiniz. Örneğin demokratik haklar mücadelesi konusundaki somut bir tartışmadır ya da kitlede yükselen demokratik bir özlemdir, ona yanıt vermek üzere çalışma yürütürsünüz. Bu anlamda döner oraya bakarsınız. Ama böyle bir yöneliminiz, böyle bir alanınız, bu taban üzerinden gelişen örgütsel bir formunuz yoksa eğer, okunan da okunduğu kadarıyla kalıyor sonuçta.

Nihayetinde ben temel değerlendirmelerimizin 5-10 yıl sonra da özü itibariyle geçerliliğini koruyacağını düşünüyorum. Çünkü biz marksist tahlil üzerinden bir dönem değerlendirme yapıyoruz. Bunlar kalacaktır. Ama şimdi biz bunu tartışmıyoruz, sorun bu değil. Değerlendirmelerimizin bizim süreçlerimize ne kadar yansıdığını, pratiğimizde ne kadar karşılık bulduğunu, ne ölçüde kavrayışa çıkarıldığını tartışıyoruz. Zira burada bir dizi aksama var. Burada artık sorun bir siyasal durum değerlendirmesinin ötesine taşıyor, örgüt, politika, taktik vs. bir dizi alana giriyor. Yoldaşlar yer yer değiniyorlar, kadro, kadronun kavrayışı vb. üzerinden. Ama tek taraflı olarak kavransanız ya da tek bir boyutunu alırsanız, bence esasını açıklamamış olursunuz.

Biz gerçekten kendi birikimimizi ne kadar sindirebiliyoruz? Bu birikim bizim yayın çizgimize, temel çalışma alanımıza ne kadar yansiyabiliyor? Buradan sorduğumuz zaman, ortada bence de sonuç çıkarılması gereken rahatsız edici bir boşluk var. Ve müdahale edilmesi gereken nokta da burasıdır zaten. Bizim en üst platform olarak bunu kavrayışa çıkarmamız ve bundan sonraki süreçlerde başka türlü yaşayabileceğimizi ortaya koyabilmemiz gerekir.

Söyleyeceklerim bu kadar. Bence de artık bu tartışmayı keselim ve asıl gündemimize, mevcut siyasal durum üzerine değerlendirmelerin kendisine geçelim.

III. BÖLÜM

Siyasal durum ve kitle hareketinin sorunları

Cihan: Bugüne kadar siyasal siyasal sürecin her önemli dönemecinde temel değerlendirmeler yapmaya çalıştık. Bu değerlendirmelerin 3.5 yıl öncesine (EKİM 3. Genel Konferans Değerlendirmeleri -Red.) ait olanları incelendiğinde ve sürecin sonraki seyri ışığında değerlendirildiğinde, ortada dikkate değer bir açıklık olduğunu görüyoruz. Bu, bende siyasi durumun bugünkü tablosunu değerlendirmede işimizin hayli kolay olduğu izlenimi uyandırdı. Önden bazı temel siyasal metinlerimiz tüm delegeler tarafından incelenmiş bulunduğu için, verimli bir tartışma yürüteceğimizi umuyorum.

Öncelikle yöntemsel bir tutumu hatırlatmak istiyorum. Size önerilen metinlere dikkat ediniz, siyasal durumu değerlendirmeye yönelik her ciddi girişimimiz, mutlaka bunu tarihsel arka planıyla birlikte ele almak gibi bir yöntemsel tutumda ifa-

desini bulmuştur. Bu bilinçli bir yöntemsel tutumun ifadesidir. Biz hiçbir zaman olayların güncel seyrini kendi güncel sınırları içersinde değerlendirme yoluna gitmedik.

Daha önce de örnek vermişim. EKİM olarak çıkışımızın başlangıç evresinde “*İstikrar Olanaklı mıdır?*” başlıklı bir değerlendirme kaleme almıştık, daha *Ekim*’in 2. sayısında. Bu, Türkiye’nin geçmiş süreçleri üzerinden o gününe bakan, o gününü değerlendiren, yakın geleceği için sonuçlar çıkaran bir yazıydı. 3. Genel Konferans değerlendirmelerine bakıyoruz, bu değerlendirmelerde hep bir tarihsel arka planı verme çabası vardır. Aynı tutumu, Susurluk’la başlayan sürecin değerlendirmesinde, 24 Aralık Seçimleri’ne ilişkin değerlendirmelerde, politik yayın organımızın ilk sayısına yazılan orta sayfa değerlendirmesinde de görüyoruz.

Bu yöntemsel tutuma bağlı kalarak, özellikle ‘90’lı yıllarda kendini açığa vuran bir dizi sorunu da ancak Türkiye’nin son 30-40 yılı içerisinde kavrayabilmemiz mümkün. ‘90’lı yılların başlarından bakıldığında, son 30-40 yılın ne gibi özellikler taşıdığı, bu süreçte Türkiye’nin hangi ana safhalardan geçtiği ve bugün nereye geldiği sorunu, sözünü ettiğim değerlendirmelerin arka planında var. Bunu en son Susurluk skandalının patlak vermesiyle başlayan süreç üzerinden bir kez daha koyduk. Bu arka planı bir veri kabul ederek, Susurluk aşamasındaki değerlendirmelerimizin bugüne uzatılarını bunun ışığında ele almamızın, bir siyasal durum değerlendirmesi açısından yeterli açıklığı sağlayacağını düşünüyorum.

Ekonomide kısır döngü, politikada süreklileşen baskı ve terör

Öncelikle rejimin karşı karşıya kaldığı sorunlara bakalım. Ekonomiye bakıyoruz; özellikle dünya ölçüsündeki güncel krizle giderek daha da ağırlaşacak olan bir yapısal kriz tablosu

var. Ekonomi sürekli fatura üreten bir kısır döngü içinde. Krizin ağırlaşan faturasının emekçilere ödettirilmesi tekelci burjuvazi için bir çizgi haline gelmiş bulunuyor. Bu ülke, başlangıcını 1958 yılından alırsanız, son 40 yıldır İMF reçeteleri uyguluyor. Bu, 40 yıldır emekçilere döne döne fatura ödettirildiği anlamına geliyor. Dünya savaşını izleyen yıllarda yapılan ilk büyük devalüasyonun ardından ikinci büyük devalüasyon bu tarihte, 1958 yılında yapılmıştı. Ekonominin yapısal krizi bir kısır döngü, sürekli olarak faturayı büyütüyor. Eğer tekelci burjuvazi kârından fedakarlık etmeyecekse, bu faturanın düzenli olarak emekçilere ödettirilmesi gerekiyor. Birinci önemli nokta bu.

Bunun güncel uzantısına bakıyoruz. Ülkenin bugünkü başbakanı yakın zamanda TÜSİAD'la bir toplantı yaptı. Kapitalist dünyanın ekonomi sözcülerini tanık göstererek, bu seferki krizin çok ağır olacağını, bunun Türkiye'de sonuçlarını '99 yılında ortaya koyacağını, herkesin buna göre hazırlanması gerektiğini, tekelci burjuvazinin en önplandaki temsilcilerine hatırlattı. Aynı konuşmada ve onu izleyen başka konuşmalarda, '99 yılında ağır bir fatura olacaktır, toplum bu faturayı ödemeye hazır olmalıdır, dedi. Dolayısıyla, fatura ödettirmek değilmez bir çizgidir.

Zaman zaman ancak emekçilerin mücadelesi bu faturanın ödenmesine belli sınırlar getirebiliyor. '70'li yıllarda, '74'ü izleyen devrimci yükseliş ortamında, birkaç yıl buna belli sınırlar getirdi. Emekçiler zorlu mücadelelerle başta ücret artışları olmak üzere bir takım haklar kazandılar. Ama enflasyon denilen mekanizma ile emekçilerin kazanımları anında da tırpanlanıyordu. '89 yılındaki çıkış, gene emekçilerin belli kayıplarını kısa bir süre için telafi etti. Ama ardından tensikatlar ve enflasyonla bu kazanımlar hızla ortadan kaldırıldı.

Neticede enflasyon da emekçilere fatura ödettirme mekanizmasından başka bir şey değildir. Enflasyon bir sermaye

birikimi yöntemidir. Düzenin yaşadığı ekonomik krizin bir görünümü, bir zaafiyet belirtisi gibi ortaya çıkar, ki doğrudur bu. Ama enflasyon aynı zamanda kaynakları emme, faturayı emekçilere ödettirme mekanizmasıdır. Bunu çoğu kere düzen sözcüleri de dile getirirler, enflasyon düşmeden elde edilen kazançların bir kıymeti yoktur, derler. Düşük ücret dayatırlar, ama enflasyon yine de düşmez. Hem düşük ücretle, hem de enflasyonla kazanırlar.

Krizin faturasını ödettirme olağan bir çizgidir, dedim. Bu olağan çizgide yeni olan durum ise şudur: Bugün dünyada ağırlaşan bir kriz var, henüz borsalar üzerinde dolanıyor. Bu krizin, burjuva iktisatçılarının deyimiyle, “reel ekonomi”ye geçişi yeni yeni yaşanıyor. Reel ekonomi dedikleri, gerçek ekonomi, üretim alanı oluyor. Asıl çöküntünün buraya yansımaları durumunda, bunun kapitalist ekonomide genel çöküntü olarak, 20-25 yıldır süren durgunluğun ve daralmanın nihayet çöküntüye varması olarak kendini göstereceğini anlatmak istiyorum. Faturanın çapının ne olacağı, Türkiye ekonomisi üzerindeki yıkıcı etkilerinin ne olacağı ayrı bir sorun. Ama düzen sözcülerinin, bizzat düzenin başbakanının dolaysız ifadesiyle, ağırlaşan bir faturanın önümüzdeki yıl emekçileri beklediği açık.

Siyasal planda hangi görünüme bürünürse bürünsün, düzenin aldığı bütün tedbirler son tahlilde ekonomik alandaki bu ihtiyaçlara göre şekilleniyor. Eğer emekçilere ödetilmesi gereken ağır bir kriz faturası varsa; bu demektir ki, düzen siyasal alanda davranışlarını buna göre saptayacaktır. Ama bunun, hangi bahanenin arkasına gizlenerek, hangi dış görünümle gerekçelendirilerek yapılacağı ayrı bir sorun. Derinleşen bir kriz varsa, emekçilerin elinin kolunun bağlanarak faturasının onlara ödetilmesi gerekiyor, kesin ve değişmez olan politika bu. Ekonomik krizin ağır yükü, devletin siyasal dizginleri neden sıkması gerektiğine, bu noktada emekçilere karşı izlenecek çizgiye de açıklık getiriyor.

Ekonomik bunalım bugüne kadar sürekli bir siyasal istikrarsızlık tablosu üretti. Bu istikrarsızlığın artarak süreceği görülüyor. Siyasal istikrarsızlık kendini hangi alanlarda gösteriyordu? Parlatmentonun tümüyle işlevsizleşmesinde, burjuva partilerinin kitlelerin nezdinde inandırıcılığını kaybetmesinde, ordunun gitgide siyaset sahnesinin önplanına daha belirgin bir biçimde çıkmak zorunluluğunda, yığınların tatmin edilmeyen hoşnutsuzluğunda, vb... Kürt sorunu, irtica gibi kendine özgü yapısı olan sorunları saklı tutuyorum. Onlar da kuşkusuz birer temel siyasal kriz etkeni.

Bazı köşe yazarları şu günlerde; '99'da erken seçim olacak ama, 2000 yılında bir kez daha seçime gidilmek zorunda kalınacak, diyorlar. Bununla ne demek istiyorlar? Ekonomik kriz ağır bir faturanın ödenmesini gerektiriyor; böyle bir fatu-rayı emekçilere ödeten hükümetin dayanma gücü kalmayacak, bu yeni bir seçimi bir ihtiyaç haline getirecek, demek istiyorlar. Bu sözlerle, yeni bir seçimin bir ihtiyaç haline gelip gelmeyeceğinden bağımsız olarak, emekçilere ödettirilmek istenen faturanın çapı ve bu çapın yaratacağı siyasal yıpranma anlatılmak isteniyor. Burada önemli olan bunu görebilmek.

Kürt hareketinde süreklileşen gerileme çizgisi

Bu iki temel noktayı, ekonomik ve siyasal cephede bugünkü tabloyu gözönünde bulundurarak bir yana koyacak olursak, düzen bugün nelerle uğraşılıyor? Bir cephede Kürt sorunu ile uğraşılıyor. Ben Kürt sorununa karşı devletin halihazırda izlediği çizgide görünür gelecekte bir değişiklik olmayacağını düşünüyorum. Devlet PKK'yi şu veya bu biçimde etkisizleştirerek bu soruna kısmi bir çözüm alanı açmak istiyor. Bazı kültürel hak kırıntıları ve dilin kullanımı çerçevesinde Kürt halkına bir takım tavizler vermek niyetinde olduğunu belli vesilelerle dışa

da vurdu. Ama PKK'yi ezmeden bunu yapmak istemiyor. PKK'yi geriletğini düşünüyor, yeni darbelerle bunu daha ileri noktalara götürmeye çalışıyor ya da götürmeyi umuyor. Ama PKK'nin bu alanda yaşadığı zorlanmayı uluslararası diplomasi yoluyla, Kürt sorununu dünya gündemine sokmak yoluyla dengelemeye çalışması karşısında da, devlet şu anda belli bir sıkıntı da yaşıyor.

Ama bu durum PKK için bir başarı değil, tersine, devrimci açıdan bakıldığında açık bir gerilmeyi anlatıyor. "Siyasal çözüm" üzerinden bakıldığında, kuşkusuz bu temel üzerinde bir başarıdır. Ama, siyasal, sosyal ve askeri cephede bizzat Kürdistan'da, mücadelenin gerçek alanında yaşadığı gerilemeyi uluslararası diplomasiyle dengelemeye çalışmak, devrimci açıdan bakıldığında, Kürt sorununun çözümü açısından bir başarı değildir. Çünkü PKK uluslararası diplomasi alanında bunu ancak, kendi kimliğinden bir şeyler kaybederek, kendi hedeflerini daraltarak, sistemle bağdaşabildiğini göstermeye çalışarak başarabilir, nitekim öyle başarabiliyor.

İtalya'da devletin parlamentosunu Sürgünde Kürt Parlamentosu toplantıları için öyle kolay kolay kimsenin hizmetinde vermezler. Başka ülkelerde, gerisinde görünürde devrimci bir akımın olduğu bir diplomasiye, bir takım ilişkilere bu kadar kolay girmezler. Belli ki PKK'deki zaafiyeti, gerileme eğilimini görüyorlar, değerlendiriyorlar, bu çerçevede karşılık vermeye çalışıyorlar.

Emperyalist devletler bu soruna zaten kendi çapında bir "siyasi çözüm" arıyorlar. Türkiye'nin bu konudaki uzlaşmazlığının sorunu daha da ağırlaştıracağı, bunun devrimci dinamikleri besleyeceği kaygısını batılı merkezler çoktandır taşıyorlar.

Devlet PKK'nin diplomatik alandaki atağına belli bir hırçlıkla yanıt veriyor. Şu günlerdeki Suriye krizinin gerisinde bu var. Bunu zaten kendileri de bir biçimde gerekçelendiriyorlar. Ama ben temelde şunu anlatmaya çalışıyorum: Devletin

görünür gelecekte Kürt sorununda herhangi bir yumuşaması beklenmemelidir. Devlet kazandığı mevzilere yenilerini eklemeye çalışıyor.

Bence devlet siyasal açıdan Kürt sorunu karşısında mevzi kazanmıyor. Kürdistan cephesinde mücadele şu veya bu biçimde, şu veya bu ölçüde gerilese bile, Kürt sorunu giderek daha fazla toplumun ve dünyanın gündemine oturuyor. Kürt hareketinin durumu ile Kürt sorununu bu açıdan birbirine karıştırmamak lazım. Sorun sorun olarak duruyor. Dahası Kürt sorunu şimdi uluslararası politikanın gündemine çok daha fazla giriyor. Ama Kürdistan cephesindeki gerilemeye bağlı olarak, Kürt sorununun devrimci çözümünün olanakları da gitgide daha çok daralıyor. Bu sorunun yakın gelecekteki seyri konusunda herhangi bir hayale kapılmamak gerekiyor.

Ortadoğu'da bir takım karışıklıklar yaşanır, bir takım başka dengeler oluşur, bu ortam neyi üretir, bunları saklı tutuyorum. Bunlar soyut ihtimallerdir, bu tür spekülatif değerlendirmeler üzerinden hesap yapılmaz. Ama olayların bugünkü seyri içerisinde, devletin mevcut politikasında bir değişiklik aramak imkanı yoktur.

İkincisi; PKK Kürt sorununu Türkiye devrimine organik olarak bağlayacak yeni politik açılımlar yapmadığı sürece, Kürdistan cephesinde de bir değişiklik yaşanmayacaktır. PKK ya "siyasal çözüm" çizgisinde derinleşecek, bu konuda Türk devletinden bir karşılık göremediği ölçüde bunu uluslararası diplomasi alanında atacağı adımlarla olgunlaştırmaya çalışacaktır. Bu çizginin akıbeti bellidir, biz bunu tüm açıklığıyla tanımlayıp daha 3. Genel Konferansımızda ortaya koyduk. Ya da PKK devrimci bir açılım yapacaktır. Köklü bir devrimci açılım yapmadığı sürece, ortaya koyduğu sözde devrimci iyinin hiçbir anlamı, ciddiyeti ve inandırıcılığı yoktur bence. Biz Türkiye devrimci hareketiyle iş yapmaya varız, biz Türkiye devrimine varız vb. sözlerin kendi başına bir değeri yoktur. Kürdistan

devrimini Türkiye devrimine gerçekten bağlayacak, iki devrimi birleşik bir eksene oturtacak stratejik ve taktik devrimci açıklamalar yapılmadan, bunu üzerine oturan yeni bir devrimci strateji gündeme getirilmeden, bunlar iyiniyetli ya da aldatıcı açıklamalar olmaktan öteye gitmeyecektir. PKK'nin bugünkü stratejisi Türkiye devrimiyle bütünleşmeyi kolaylaştıracak değil, tersine ondan büsbütün uzaklaşacak ve zamanla tümünden kopacak bir stratejidir.

Kürt sorununun seyrine, bundan bizim kendi görevlerimiz bakımından çıkarılacak sonuçlara girmiyorum. Halihazırda ortaya koyduklarımız çerçevesinde bu alana girmiyorum. Sadece iktisadi ve siyasal yaşamın değişik alanlarında durum nedir, nasıl görünüyor, eğilimler neyi gösteriyor, bunlara gencl çizgiler halinde işaret etmekle yetiniyorum şimdilik.

Saldırgan ve maceracı dış politika

Devletin dış politikasına gelince, bunu daha önceki gündemde (Uluslararası Durum Üzerine -Red.) zaten gereğince tartıştığımız için burada yinelemeyeceğim. Dün bu gündem çerçevesinde, Türkiye'yi çevreleyen bölge üzerinden Türk devletinin dış politika çizgisini tartıştık. Bu, aktif ve saldırgan, İsrail ile ittifak eksenine oturmuş bir dış politika. Emperyalizmin, özellikle de ABD emperyalizminin hizmetinde, kışkırtmaya, saldırganlığa, müdahalelere açık maceracı bir dış politika. Halklara düşman, kendi komşusu devletlere hasmahane bir dış politika. Bu çizgide bir hafifleme, bir değişme bir yana, güncel Suriye krizinin de gösterdiği gibi, bir saldırganlaşma eğilimi görülmektedir. Ve Türk devleti sonuçlarını kontrol edebilmeyi umduğu bir takım kısmi çatışmalara girmeye de fazlasıyla hevesli görünüyor. Ağır ve belirsiz riskler yaratmamak kaydıyla, gücünü göstermeyi bir ihtiyaç ve olanak olarak görüyor. Bölgenin "süper devlet"i olma iddiası çerçevesinde maceracı bir

dış politika demem, buradan da geliyor.

28 Şubat ve “irtica” operasyonu

Bunun dışında 28 Şubat süreci var. RP'nin terbiyesi, dinsel gericiliğin düzen için kabul edilebilir, devlet için denetlenebilir alana çekilmesi sorunu var. Ben devletin bu operasyonunun bitmediğini, sürdürüleceğini düşünüyorum. Bu operasyonu, bir zamanlar dini ve dinsel gericiliği devrime karşı bir dalgakıran olarak kullanan devletin omurgası ve yönetici kuvveti olarak bizzat ordu gündeme getirdi. '60'lar, '70'ler ve '80'li yıllarda dinsel gericilik devrimci gelişmeye karşı etkin bir biçimde kullanıldı.

Önümde “*Ordu ve İrtica*” üzerine başyazımız var, bu metinde bu olayın çehresi çok özlü bir biçimde veriliyor. Ama gelinen yerde dinsel gericilik düzen için sorun oluşturmaya başladı. Devrimin henüz gerçek tehlike olmadığı, düzenin henüz devrim cephesinden zorlanmadığı bir aşamada, devletin bu operasyonu tatmin edici ölçülerde bir sonuca bağlaması gerekiyor. Bu henüz başarılmış değil. Dinsel gericiliğin daha da tırpanlanması gerekiyor. Yeniden serpilmesi, filizlenmesi, denetim dışına taşma eğilimi göstermesinin önüne geçilmesi gerekiyor. Bu çerçevede 28 Şubat süreciyle başlatılan irticayı kontrol altına alma ve denetlenebilir sınırlar içerisinde çekme operasyonu, bana göre hala sürüyor, daha da sürecek.

Bu operasyonun düzen içi yarattığı imkanları biliyoruz. Toplumsal muhalefeti buradan yedekleme konusunda önemli başarılar sağlandı. Düzen solu zaten buna doğrudan yedeklendi, kitle örgütleri buna yedeklendi, sendika konfederasyonları buna yedeklendi. Öteki bir kısmı belli bir zayıflığın içine itildi. Solun başka bazı kesimleri üzerinde daha değişik bir yan-kısı oldu. Daha da önemlisi, kitle tepkisi için saptırılmış bir alan yaratıldı. Kent orta katmanlarının bir kısmı, devrimci

akımların etki sahası dışında kalan ilerici kent küçük-burjuvazisi, buna yedeklendi.

Dinsel gericiliği terbiye etmek ve kontrol edilebilir sınırlar içerisine çekmek, düzenin kendi öz ihtiyacıydı. Bu toplumsal muhalefeti yanıtmanın, onu kendi yedeğine almanın da bir imkanına dönüştürüldü. Bu yapay bir operasyon değil, asla böyle algılanmamalı. Biz bunu hiçbir zaman iddia etmedik. Biz sadece toplumsal muhalefetin, ilerici birikimin bununla aldatılmaya ve yedeklenmeye çalışıldığını söyledik.

Bu aslında devletin ve düzenin bir biçimde kendini restore etme girişimidir. Düne kadar düzeni ayakta tutmak için, düzenin bekası için kullanılan dinsel gericilik, gelinen yerde düzen için belli bakımlardan bir sıkıntı haline gelmiştir. Düzeni bu noktada sıkıntıdan arındırma girişimi, bu çerçevede bir güçlenme operasyonudur bu. Bunu böyle kavramak gerekiyor. Dinsel gericilikle de uğraşıyorlar, dolayısıyla düzen kendi içerisinde bölünüyor, zaafiyeti artıyor diye bakmamak gerekiyor. Bir yerde düzenin kendine çeki düzen verme, devleti ve düzeni güçlendirme operasyonudur.

“Çetelerden arınma” operasyonu

Çeteleşmiş devlet gerçeği üzerine, devlet bünyesindeki çeteleşmiş farklı odakların birbiriyle mücadelesi üzerine bilinenleri değil, bir başka noktayı hatırlatacağım. Bu gözden kaçırmamamız gereken bir nokta. Bu operasyon Genelkurmay merkezli sürüyor. Doğu Perinçek net bir biçimde, kullandıkları belgeleri ordu istihbaratından aldığını söylüyordu. Ben doğru söylediğini düşünüyorum. Kamuoyu önünde ordu gibi bir kurumu temelsiz olarak zan altında bırakması mümkün değil. Belli ki gerçekten oradan alıyor, oradan besleniyor.

Devlettteki zaafiyetin kendini bir biçimde dışa vurduğu bir aşamada, bunun devletin imajını geniş kitlelerin nezdinde ve

uluslararası planda gitgide daha çok yıpratıldığı bir evrede, Genelkurmay inisiyatifi eline alarak, artık kontrol edilebilir olmaksızın çıkmış çeteci unsurları tasfiye etme yoluna gitti. Daha çok Çiller-Ağar çetesi etrafında kümelenen, onlarla daha özel bir çıkar birliği içerisinde giren kesimleri törpülemek yoluna gitti.

Devlet içinde çatlak belirdi, çeteler birbirlerine girdiler, birbirlerinin pisliğini ortaya koyuyorlar, vb. diyoruz. Mesele bir yanıla böyle gerçekten. Popüler propagandada bunu böyle koymanın önemi de var. Ama biz şu gerçeği de gözden kaçırmamalıyız; burada Genelkurmay'ın çok sistematik bir operasyonu da sözkonusu. Artık yıpranmış, devlet için yük haline gelmeye başlamış, devletin kontrol edebildiği ilişkiler ve etkinlikler alanının dışına taşmış, bu noktada, orta ve uzun vadede düzen için zaafiyet oluşturan bir takım aşırılıkları törpüleme operasyonu bu. Nasıl dinsel gericiliği kontrol edilebilir sınırlar içerisinde çekmek sözkonusu olabiliyorsa, aynı şekilde burada da devlet bünyesindeki çeteleri denetlenebilir sınırlar içerisinde çekmek sözkonusu. Bunu bir sözde temizlik operasyonu, "temiz devlet", "temiz siyaset" operasyonu haline çevirmek, buradan gidercek orduyu, medyayı, tekelci burjuvaziyi ve düzeni aklamak sözkonusu.

Bunu niye hatırlatıyorum? Biz meselenin bu yanını görmezsek, düşmanın yapmaya çalıştığını iyi anlayamazsak, politika da hata yaparız. Durmadan bir takım kasetler uçuşuyor, bir takım kimseler birbirlerini suçluyor, bazı adamlar yakalanıyor vb. Bunlardan hareketle devlette iç çözümme sürüyor dersek, temelli bir hata yaparız. Örneğin Kürt yurtseverleri bunu yapıyorlar. Oysa tersine, devlet bu zorunlu iç operasyonlarla toparlanmaya çalışıyor. Bu operasyon tam da devletin toparlanma, yıpranan imajını yenileme, kontrol dışına taşmış bir takım unsurları harcama ve bunun kendisini de devlet için bir imaja dönüştürme operasyonudur. Söyleneciler özellikle buradan söylenmeli, vurulacaksa buradan vurulmalıdır.

Bu konuya ilişkin olarak basınımızda çıkan 15 Kasım '96 tarihli bir başyazıya bakıyorum, olayın bu yanı net bir biçimde vurgulanıyor burada. "*Çeteleşen devletin kendisidir*" başlığı altında, şöyle deniliyor örneğin: "*Rastlantı olup olmadığı bile tartışmalı bir trafik kazasının açığa çıkardığı kirli ilişkiler, günlerdir Türkiye gündeminin baş konusunu oluşturuyor. Medya devlet bünyesindeki çetelerden, bunun yol açtığı 'büyük çürüme' den söz ediyor. Görünüşe bakılırsa olayın peşini bırakmıyor, ilişkileri deşiyor ve devletin bu çetelerden temizlenmesi gerektiği fikrini işliyor. Muhalefet partilerine mensup bir kısım siyasetçiler ile bazı sivil kuruluşların temsilcileri medyanın bu son gelişmeler karşısında 'iyi bir performans' sergilediğini, 'temiz toplum' özelliklerine sözcülük ettiğini söyleyerek onu kutluyorlar.*"

"Gerçekte ise bu büyük gürültünün gerisinde büyük bir ikiyüzlülük yaşanıyor, büyük bir sahtekarlık gizleniyor. Medya devlete sızmış çeteler üzerine yürüme görüntüsü altında, her zaman bir propaganda kolu olarak çalıştığı çeteleşmiş devleti temize çıkarma operasyonu yürütüyor. Üstelik bu çaba içinde kitleler içinde sifıra inen itibarını da bu sayede yeniden kazanmaya çalışıyor."

Susurluk'un tarihi 3 Kasım, bu değerlendirme ise 15 Kasım tarihini taşıyor.

Devletin fazlasıyla varolan zaafiyeti açığa çıktı, gizlenemez hale geldi. Devlet bu zaafiyeti gidermeye, kontrol dışına taşmış unsurları harcayarak kendi yapısını güçlendirmeye ve imajını yenilemeye çalışıyor. Bu açıdan, Susurluk'tan beri yaşanan süreç aslında devlet için bir toparlanma sürecidir de. Nitekim bizim Susurluk'la ilgili ilk değerlendirmelerimizde, net bir biçimde deniliyor ki; ya bir bütün olarak devrim cephesi bu olayı devrimci kitle hareketini geliştirmenin bir olanağı olarak kullanmayı başaracak, böylece devlet ve düzen bünyesinde oluşmuş çatlakları daha da derinleştirecektir; ya da tekelci burjuvazi bunu kendi düzenini ve devletini aklamının, onun

yıpranmış imajını yenilemenin bir imkanına çevirecektir. Gerçekten de bugün bu “çetelerden temizlenme” operasyonu öyle bir sürdürülüyor ki, kitleler bir biçimde aldatılabiliyor. Düşününüz ki, dün kadar MİT’e yönelik olarak iyi-kötü bir teşhir yapan Perinçek çevresi bile, şimdilerde “MİT içine sızmış CIA ajanları”na çevirdi lafı. “CIA’cılar MİT’ten temizleme”ye dönüştü iş. Dikkat ederseniz, böylece düzenin kurumları temize çıkarılıp aklanıyor.

Bir başka önemli noktayı belirtmek istiyorum. Özellikle bu çeteleşme ve çeteler savaşı olgusu üzerinden, düzenin siyaset sahnesinde bir iç parçalanma, çatlak, iç bölünmeler, rant kavgaları ve benzeri olgulardan sözediliyor. Bunlar gerçektir, gerçekten de çatışan klikler var. Ama unutmamamız gereken temel bir nokta var. Devrime karşı tavır, İMF reçetelerine karşı tavır, Çekiç Güç’e karşı tavır, Kürt halkına karşı tavır, dış politikadaki maceracı çizgi ve Türkiye-İsrail ilişkileri vb., tüm meselelerde düzen kendi iç birliğini sağlıyor. Bunlar üç gün önce kamuoyu önünde kaset savaşıyla birbirlerine giriyorlar, üç gün sonra Suriye’ye karşı birleşip savaş ilan edebiliyorlar. Düzenin temel çıkarlarınının, tekelci burjuvazinin temel ihtiyaçlarınının gerektirdiği her durumda, düzen kendi iç birliğini iyi sağlıyor. Bu bugün için düzen payına önemli bir avantaj.

Düzenin gerçek krizi egemen sınıf içerisinde gerçek bir bölünmenin yaşandığı bir aşamadır, ki bu kitlelerin siyasal mücadeleye sahnesine çıkmasını da kolaylaştırır. Her gerçek devrim öncesinde böyle bir aşama vardır. Egemen sınıf kendi içinde parçalanır, önce birbirlerini didiklemeye başlarlar, kitleler sahneye çıkar, bu onlar arasındaki bölünmeyi daha da ağırlaştırır. Ve bu durum devrimci duruma doğru evrilir.

Oysa bugün için bakıyoruz, düzen her kritik durumu çok iyi kullanıyor. Bu açıdan bir problem yaşamıyor. Bunlar Suriye’ye karşı, “bölücü terör”e karşı, ya da örneğin “sosyal güvenlik reformu”nun bir an önce yapılabilmesi için, özelleştirmeler

için bir anda birleşebiliyorlar. Biz düzenin zaafiyetini tartışırken mutlaka onun bu tür imkanlarını da görebilmeliyiz ki, hayale kapılmayalım, doğru bir politik çizgi izleyebilelim, politikada hata yapmayalım. Onun bütün iç çürümüşlüğüne ve kokuşmuşluğuna rağmen, durumu idare etme, yönetme yeteneğinin nereden geldiğini doğru anlayabilelim.

Bu siyasal tablodan çıkarılması gereken sonuçlar, somutlanması gereken görevler, formüle edilmesi gereken taktik çizgi sorununa girmiyorum. Bunu ayrıca tartışalım. Tablonun kendisine genel planda baktığımda benim söyleyebileceğim bunlar. Bunları bu kadar özet tutmamın gerisinde, temel değerlendirilmelermizde, bugünkü sonuçları çıkarmamızı ve uzantılarını yakalamamızı olanaklı kılan arka planın yeterli kapsamda ve açıklıkta olması gerçeği var. Bunu söze başlarken de ifade ettim.

Kitle hareketinin temel sorunu

Doğal olarak, bu tabloda bir temel boyut eksik kaldı: Kitle hareketi, sınıf hareketi, emekçi kamu ve varoş hareketi, gençlik hareketi. Bunlara girmedim, zira bütün değerlendirmelerimizi kesen ortak bir vurgumuz var. Kitlelerin yılların birikimi olan istemleri tatmin edilebilmiş, hoşnutsuzluğu giderilebilmiş değil. Bu açıdan tartışmalı bir nokta da yok zaten.

Bugün ayağa kalkmış kitlelerin püskürtülmesi, yenilgiye uğratılması gibi bir durum sözkonusu değil, problem buradan çıkmıyor. Bizim zaman zaman kitle hareketinin seyri konusundaki yanlışlarımızda da bunun payı var. Bu hareketin bir yerde kendine bir çıkış bulabilmesi gerekiyor. Çünkü hoşnutsuzluk var, tatmin edilmemiş talepleri var, bir birikim, bir öfke var. Ve belli olaylar bu birikimin dışarıya vurduğunu gösterdiği zaman, biz belli bir iyimserlikle hareket ediyoruz. Önü açıldı, açılıyor olabilir, diyoruz. 5 Nisan'ı izleyen ilk hareketlilikte bunu yaşadık, Gazi'de bunu yaşadık, Susurluk vesilesiyle bunu

yaşadık.

Ama ben sözkonusu değerlendirmenin toplamına bakıyorum, bu iyimser vurgular belli koşullara da bağlanıyor. Düzenin bu işin önünü alabileceğine dair bir alternatif de net bir biçimde tanımlanıyor. Devrimcilerin bu gelişmeyi değerlendirmeyi başabilmeleri, bunun yarattığı imkanlara yapışabilmeleri lazım, deniliyor.

Peki yapışmazlarsa ne olur? Bu kitle hareketliliği kendiliğinden dinamiklerle büyüyüp gidebilir mi? Bu soru o zaman dikkatli sorulsa, girişine konulmuş vurgu o kadar ihtiyatsız olmaz. Ama az önce de belirttiğim gibi, değerlendirmenin akışında bu vurguyu dengeleyen çok şey var. Çünkü kitle hareketi ölçülemeyecek bir dizi karmaşık etkene bağlıdır. Örneğin Susurluk skandalının hemen sonrasını alalım. Büyük bir öfke ve tepki oluşuyor, zira devlet suçüstü yakalanıyor. Başlangıçta kitleler geniş kalabalıklar halinde öfkeli bir şekilde çıkabiliyorlar meydanlara. Ama bunlar hava boşaltma operasyonlarına döndürülüyor birileri tarafından ve gerçekten bunun karşısında alternatif bir devrimci irade ve başarı yok. Susurluk'un ilk döneminde devrimci hareketin varlığı hissedilmiyordu, yine iyi-kötü reformistler vardı, onların da neyi ne kadar yaptığı zaten biliniyor. Böyle olunca, kitle hareketi çok çabuk güvensizliğe düşüyor. Yeterli bir örgütlülük yok, bir militan gelenek yok, bir dizi karşı etken var. Kitlelerin mevcut örgütlerin, sendikaların tepesini tutanlara karşı güvensizliği var. Bu güvensizlik eylemler vesilesiyle de hissediliyor, bir öfke boşalmasına dönüşüyor ve geriliyor.

Bu nedenle, bu kesimlere yönelik çalışmanın sorunlarını, görevlerimizin ne olduğunu, bu kesimleri uyarmak, hareketlendirmek için ne yapmamız gerektiğini ciddiyetle tartışmak dışında, sınıf hareketi ne olacak, gençlik hareketi ne olacak, kamu çalışanları hareketi ne olacak, nereye gidecek üzerinden tahminlerde bulunmak çok anlamlı değil.

Temelde bilmemiz gereken şu: Yığınların tatmin edilmemiş istemleri var, sürekli omuzlarına binen yeni faturalar bu istemleri daha yakıcı hale getiriyor. Kitleler tatmin edilmiş değil. Ve kitleler ezilmiş ve yıldırılmış da değil. Başta özgüven yoksunluğu olmak üzere, bir güvensizlik içersindeler. Bu gerçekten bilinçli bir devrimci çalışma ve örderekle aşılamazsa eğer, yalnızca kendiliğinden patlamalarla aşılabilir. Onların da nerede, ne zaman, nasıl, ne vesileye geleceği, hangi kuvvette geleceği, ne kadar süreceği, ne sonuçlara yol açacağını kestirmek zaten mümkün değil. Bu konuda tahminlerde bulunmanın da bir anlamı yok. Ama zemini oluştuğunda, son 9-10 yıl üzerinden bakarsak, kitlelerin hoşnutsuzluğunun, eylem istediğinin o kadar çok örneği var ki. Yakın zamanda metal işçilerinin Türk-Metal çetesine karşı bir başkaldırısı oldu, burjuva basın bile bunu yılların öfkesi diye verdi. Bu, hoşnutsuzluk ve birikimin, uygun bir vesile doğduğu zaman kendini nasıl dışarı vurabileceğini de anlatıyor.

Burjuvazi krizi yönetiyor, fakat sorunları çözemiyor

Tuna: Düzenin yapısal krizi kendini ekonomik, politik, idolojik, toplumsal, kültürel, tüm temel alanlarda gösteriyor. Bu yer yer devresel olarak ağırlaşıyor. Buna karşı burjuvazinin bir dizi uygulaması var. Kriz yönetme politikası uygulanıyor, ancak bu kısa vadeli bir çözüm olabiliyor. Uzun vadede ise düzenin bu krizden nasıl çıkabileceği üzerine bir planı yok. Teröre başvuruyor, güncel bir takım manevralara yöneliyor. Ancak Susurluk sonrası süreç, burjuvazi ve düzenin temel kurumlarının soruna giderek daha sistemli ve planlı bir biçimde yaklaştığını da gösteriyor.

'80'li yıllarda yaptığı birikimle palazlanan burjuvazi, emperyalist hayaller içerisine girdi. Sovyetler Birliği ve Doğu

Avrupa'nın çöküşüyle birlikte Balkanlar'dan Kafkasya'ya, Orta Asya'ya yönelik hayaller iyice boy verdi. Biz o dönem bu tür hayallerin Türkiye'nin kriz çıkmazına çarpıp geri döndüğünü söyledik. Geline yerde, TC-ABD- İsrail Bloku, bu emperyalist hayallerin daha somut bir biçimde gündeme getirilmesi doğrultusunda belli girişimler anlamına geliyor.

Sermaye iktidarı ekonomik planda özelleştirmeler, sömürüyü artırma, taşeronlaştırma, esnek üretimle sınıfı parçalama vb. bir dizi girişim içerisinde. '89 sınıf hareketliliğinin kazanımları '91'deki saldırıyla geri alındı. Sistem kendini güvenceye almaktan uzak olmakla birlikte belli adımlar atıyor. Önümüzdeki tablo, en azından genel eğilim olarak, düzenin bu konuda kendini güvenceye alacak adımlar atması ihtiyacını gösteriyor.

Bugün oluşturulan blok emperyalist hayaller çerçevesinde daha özel bir anlam taşıyor. Fakat Suriye'ye yönelik savaş tehdidi, Bosna'ya asker yollama ya da Azerbaycan'da darbe girişimi vb., içte kendisini güvenceleyemediği sürece rizikolu adımlardır. Rusya örneğine bakıyoruz. 1912-14 arası devrimci yükseliş savaşla durduruluyor. Eğer Rusya savaşa girmeseydi, 1914'te kitle hareketinin daha da derinleşeceğini gösteren belirtiler var. Bunu savaş durduruyor. Kitleler bir sessizlik içrisine giriyorlar, ama savaş bunalımı daha da ağırlaştırıp 1917 Şubat'ında çarlığın yıkılmasına yolaçıyor. Dışarda savaşa giren bir burjuvazinin ya içerde bütün seçenekleri tüketmiş olması, ya da kendini güvenceye almış olması gerekir.

İçerde atılan adımların böyle bir yanı var. Demek ki, kendini güvenceleyemeyen rejim, devrimci seçeneklerin, devrimci bir sınıf ve kitle hareketinin gelişmesinin önünü kesmek zorunda. Sınıfa yönelik saldırılar bunu anlatıyor. Ağırlaşan ekonomik kriz koşulları, rejimin geleceği için, bir sınıf ve kitle hareketliliğinin gelişmesinin olanaklarını tamamen ortadan kaldırmayı dayatıyor.

'95 yılındaki belli militan biçimler dışta tutulursa, sınıf

hareketinin genelde durgun olduğunu, kendini geri mevzi direnişlerle ifade ettiğini söylüyoruz. Ama '95'de TİS görüşmeleri sırasında militan işçi eylemleri yaşanıyor. '96 Susurluk sonrası süreçte, bizim o dönem emekçilere dayanan bir politik kitle hareketliliği değerlendirmemizi doğrulayacak tarzda, politik bir temelde sokağa çıkabilen bir işçi-emekçi hareketliliği sözkonusu. En son birkaç hafta önce yaşanan Türk-Metal'e karşı öfkeli çıkış da, patlayacak dinamiklerin varlığını gösteriyor.

Kamu emekçilerinin '90'ların başından beri yürüyen bir hareketliliği var. Bu kendini yer yer yüzbinlerle ifade ediyor. Reformist önderliğine rağmen güçlü taban dinamiklerince sahip bir hareket bu.

Sınıfa yönelik iktisadi-sosyal saldırıların sorunsuz gerçekleşebilmesi için, sınıf ve kitle hareketinin ezilmesi gerekiyor. Bu saldırılar belli noktalarda adım adım uygulanmış olsa bile, bu dinamikler tümüyle ezilmeden, düzenin kendini güvende hissetmesi mümkün değil.

Aynı tabloda, '80 sonrasında küçük-burjuvazinin ciddi biçimde yorulduğunu görüyoruz. İki devrimci yükseliş çerçevesinde iki karşı-devrimle karşılaşan, yıkıcı terör saldırısı karşısında yenilen küçük-burjuvazinin, yeni dönemde ancak işçi sınıfı hareketliliği/önderliği temelinde bir varlık gösterebileceğini söyledik. Bu genel planda doğru. Ama herşeye rağmen bu ülkede düzeni politik planda rahatsız edecek ölçüde muhalif kitle hareketliliği görüyoruz. Varoşlarda görüyoruz, gençlik içerisinde görüyoruz. Bunlar dönemsel olarak öne çıkıyorlar, geriliyorlar, ama bir biçimde devrimci hareketi besliyorlar. 3. Genel Konferans sürecinde Gazi gerçekleşti. '96 1 Mayıs'ına kadar yer yer zayıflayan, yer yer güçlenen bir tarzda önemli bir devrimci dinamik taşıdığını gösterdi. Devrimci hareket buradan beslendi ve bu düzeni ciddi biçimde rahatsız etti. Gençlik hareketi kendi sınırları içerisinde belli bir hareketlilik yaşadı. Bunun ötesinde, '96 yazında emekçilerin bilincine kazınan bir zindan di-

renişi yaşandı.

Bu tabloyu daha fazla uzatmak istemiyorum. Öncemli olan şu: Bugün sınıf hareketiyle bu ülkenin potansiyel devrimci güçleri birleşmemiş olsa bile, devrim hala bir alternatif olduğunu yer yer gösterdi. Kendini ciddi ve somut bir alternatif olarak gösteremediği ölçüde ise kitlelerle birleşmedi, bunu saklı tutuyorum. Ama bu ülkenin mücadele etmek çerçevesinde ciddi bir dinamik taşıdığını gösterdi.

Bu tablo içerisinde parlamentonun ciddi biçimde yıprandığını söylüyoruz. Bu uzun süredir böyle. '87'de, daha *Ekim*'in 2. sayısındaki değerlendirmelerimizde, yalnızca iktidardaki partilerin değil, muhalefetin de yıprandığı söylüyoruz. On yıllık süreç bunu hafifletmedi, tersine ağırlaştırdı.

RP'ye karşı yürütülen süreç ise, sisteme karşı muhalefetin, kitlelerin istemlerinin parlamenter zeminde karşılık bulamayacağına göstergesi oldu. Bugün FP'ye oy verenler, "sosyal adalet", "adil düzen" istemlerinin parlamento üzerinden elde edilemeyeceğini gördüler. RP, oy verilen en büyük parti olmasına rağmen, ordu tarafından boşa çıkarıldı. Bu sürecin kitlelere bu sorunun parlamenter zeminde çözülemeyeceğini gösteren bir tarafı var.

Rejim RP'yi hükümetten düşürse de, bu siyasal parçalanmayı giderme çerçevesinde sonuç vermedi. 28 Şubat'la birlikte ordu politik yaşama doğrudan müdahale etme yolunu tuttu. Bu giderek meşrulaştırıldı ve süreklileştirildi. Aynı dönemde kontrgerilla yapılanmasını tahkim etme çabalarıyla beraber düşünüldüğünde, rejimin neye oynadığı görülebilir. Buradan görülecek ilk şey düzenin sertleşeceğidir. Orduyu bir yönetici güç olarak kitlelerin karşısına çıkardığımız yerde, grev er telmeleri, sefalet ücretleri, maceracı dış politika vb. orduyu yıpratacaktır.

Bizim *Platform Taslağı*'mızda ordunun rolüne ilişkin özel bir vurgu var. Bu ülkede ordu, toplumsal muhalefetin karşısına onu ezen bir güç olarak çıkan bir devlet partisi olarak,

hep kritik bir rol oynadı. Ve Türkiye’de darbeler sonrasında ordu kısa süreli olarak iktidarda kaldı. Latin Amerika’da bu böyle değil. Allende devrildiği zaman, 15 yıl süren bir cuntayla karşılaşıyorsunuz. Arjantin’de benzer bir süreç var. Türkiye’nin toplumsal yapısında bu tercih edilmiyor. Tercih edilmemesi burjuvazinin yönetim tercihidendir. Ordu siyasal yaşamı tam anlamıyla hükmetmiyor. Bugün parlamentoyu tümüyle göstermelik bir kuruma çeviren, seçimlerin ertelenmesi için manevralar yapabilen, hükümetleri düşüren, hükümetlere ultimatomlarla zorla kararlar aldırılan bir ordu ve yanlış anlaşıldığını söyleyen başbakanlar tablosu ile yüzyüzcüyüz. Bu, düzenin parlamenter zemini kendi eliyle dinamitlediğinin göstergesidir.

Mevcut tablo, devletin laik-şariat gerilimini sürekli ayakta tutmaya çalışacağını, bunu Refah’ın ehlileştirilmesinden önce, toplumu bu kamplaşma çerçevesinde siyasallaştırmaya, bu çerçevede toplumsal muhalefeti yedeklemeye çalışacağını gösteriyor.

Ek olarak şunları söyleyeyim. Sınıf hareketinin durgunluğundan bahsediyoruz. Ama bu süreç sınıfın eylemliliğine de tanıklık etti. 5 Ocak gerçekleşti, 100 bin kişi Susurluk’a karşı öfkeyle yürüdü. Ama bunlar sendika bürokrasisinin elinde hava boşaltma eylemlerine dönüştü. Biz burada iki hataya düşmemeliyiz. Ne kitle hareketinin sendika bürokrasisini kendiliğinden aşacağı beklentisine kapılmalıyız. Ne de, bunları kaba hava boşaltma eylemleri, Susurluk sonrası gerçekleşen eylemler sadece düzen cephesine yaradı biçiminde değerlendirmeliyiz. Bu bizim müdahalemizi zayıflatabilecek eğilimler doğurabilir.

‘80 sonrasında sınıf hareketi ve sol hareket dinamiklerinin neredeyse birbiriyle temas kurmadığı görülüyor. Bu bizim, siyasal süreçlerde kilitleme dediğimiz tabloda, devrimci öncünün özel önemine, somutta da partiye özel bir vurgu yapmamızı gerektiriyor. Bugünün Türkiye’sinde sınıf ve kitle hareketliliği açısından bu büyük bir önem taşıyor. Susurluk sonrası

süreç, sonrası gelmemiş olsa da, politik kitle hareketliliği olarak tanımlanabilir. Ama kendisini daha üst bir seviyeye çıkaracak bir derinleşmeyi yaşayamıyor. Bu da devrimci önderliğe, somutta partiye neden özel bir vurgu yapılması gerektiğini anlatıyor. Susurluk sonrası bir-iki aylık süreç gerçekten hazırlıklı olan, sınıfın içerisinde belli ayaklarını kurmuş, bu ayakları üzerinden müdahalesini politik düzeyde yapabilen bir hareketin, kendi ölçeğinde bir odak, bir alternatif oluşturabileceğini gösteriyor.

Parti düzeyinde bir yapı, kendi içerisinde dönüp duran hareketliliği kırılma noktalarında daha ileriye taşıyabilecek halkaları yakalayabilmek durumundadır. Bugünkü tablo bunun imkanlarını sunmaktadır. Bu bugün Türk-Metal gibi bir gelişme üzerinden olur, yarın bir başka vesilesiyle olur. Ama Türkiye gibi bir ülkede en durgun dönemlerde bile bunun olanakları fazlasıyla var.

Kitle hareketi ve öncünün rolünün sınırları

Temmuz: Düzenin yapısal krizi nedeniyle güçlü bir işçi-emekçi hareketinin olmadığı bir dönemde bile, siyasi imkanlarını önemli ölçüde tükettiğini biliyoruz. Önümüzdeki süreçte ekonomik sorunlar daha da ağırlaşacak. Hem ekonomik saldırı programını belli bir başarıyla uygulamak, hem de siyasi manevralarla tahkimatını güçlendirmek bir ihtiyaç. Bu anlamda düzen daha fazla zorlanacağı bir döneme giriyor. Bu zorlanma bir işçi-emekçi hareketinin gelişmesiyle yaşanacaktır. Bugün siyasi manevralarından aldığı güçle ekonomik saldırılarını örgütleyiyor. Ama ekonomik saldırılara karşı hakkını arayan bir karşı duruşun ortaya çıktığı yerde, siyasal manevra alanı da giderek daralacaktır.

Böyle bir evrede, eğer karşısında asgari ölçülerde bir güç

ortaya koyan bir emekçi kitle hareketi olursa, düzenin, ister laiklik-şariat eksenini üzerinden, ister daha başka biçimleriyle, belirli müdahaleleri gündemine alacağını düşünmek gerekiyor. Dinsel gericiliğe karşı operasyonunun göstermelik bir operasyon, bir manevra olmadığı, düzenin kendi sınırları içerisinde gerçek bir çatışma olduğu gerçekliğiyle, bu çatışmadan yararlanarak, bunu hem bugün hem de yarın sert sınıf mücadeleleri karşısında bir imkan olarak değerlendirmek, aynı sürecin bir-biriyle çatışmayan iki yönü.

Tuna yoldaşın işaret ettiği sorunlar ve imkanlar açısından şunu söyleyebilirim. Muhakkak devrimci önderlik boşluğu bizim işaret ettiğimiz çok temel bir boşluk. Ve bu alanda oynanabilecek anlamlı bir rol, giderek Türkiye'nin süreçlerini farklı bir kanala akıtabilecek yegane öznel etmen. Ve nesnel etkenlerden biri, aslında toplam nesnel tablo içerisinde kendine yer bulabilecek önemli etkenlerden biri. Bunun anlamını küçümseyecek herhangi bir vurgunun çok bir karşılığı yok, bu yönlerden bakıldığında.

Ama, buna rağmen şuna işaret etmenin bir işlevi olduğunu düşünüyorum. Metal işçilerinin eyleminde de biz birşey gördük. Gerçekten Türkiye'de toplumun terörize edilmesi üzerinden, siyasi manevralarla birlikte büyüyen hoşnutsuzluklar bir biçimde dizginleniyor, sürekli baskı altında tutuluyor. Bunlar bir biçimiyle birikiyor da. İster Susurluk, ister başka şeyler üzerinden olsun, yaşananların aslında bilinç düzeyinde bütünüyle boşa gitmediğini, en azından belli parçalarının kitlelerin bilincine yerleştiğini de biliyoruz. Ama toplumun bu düzeyde terörize edilmesi, en meşru görülen sınırlı ekonomik mücadeleler için bile bir eşik koyuyor. İşçi ve emekçilerin önüne en sınırlı mücadeleler için bile bir eşik konmuş oluyor. İşçi ve emekçiler bu eşiği aşma gücünü kendilerinde bir biçimde bulamadıkları her aşamada, öncünün müdahalesi kendi başına belirleyici olmaktan uzak kalıyor.

Bu bir biçimiyle metal işçilerinin eyleminde de görüldü. Metal işçileri aslında sendika bürokratlarının kimin hizmetinde

olduğunu bilmiyor değiller. Patronlarla girecekleri hesaplaşmanın sonuçları konusunda en azından belli bir algıları var. Ve bugün daha sınırlı bir çatışmayla ileriye doğru kendilerince bir adım atmak istiyorlar. Patronla, polisle karşı karşıya gelmeden sendika ağalarıyla hesaplaşmak istiyorlar. Kapsamlı bir çatışmayı henüz göze almadıklarını bir biçimiyle göstermiş oluyorlar. Öfke ne kadar derinde olursa olsun, öfke ilk önce o yüzden sadece sendikacılara yönelmekle sınırlı kaldı.

Patronların ve devletin metal işçilerinin çıkışları karşısında ortaya koyduğu tutum, konuştuğumuz temel çerçeveye uyumlu. Normalde böyle süreçlerde esneme kabiliyeti olan bir düzen, metal işçilerinin Türk-Metal bu kadar teşhir olmuşken ordan kopup Birleşik Metal'e geçmesine bile yanaşmıyor. Bu sınırlarda bir hak arama mücadelesinden elde edilecek bir başarı ve özgüvenin bile burjuvazi için tercih edilemez olduğunu görüyoruz. Kahredici bir suskunluğa, bir hareketsizliğe mahkum etmenin, atomize etmenin bir ihtiyaç olarak görüldüğünü, düzen cephesinden kararın bu yönde konduğunu görüyoruz.

Metal işçileri patladığında, bu fabrikaların bazılarında biz bir parça iyi konumlanmış olsaydık ne yapabilirdik? Patlamadan çok anlamlı biçimde beslenirdik, bu bir veri. Ama, işçiler patronla, patronun arkasındaki jandarmayla, polisle karşı karşıya gelmekten uzak durduğu ölçüde, patlamayı nereye alıp götürebilirdik, bu bugün bir tartışma alanı. Burda öncünün rolü nedir? Burda öncü ne yapabilir? Bir eşiği aşmanın asgari imkanlarının birikmediği yerde, bugünün öncüsünün verili birikimi açısından bakıldığında, burada öncünün rolü, ancak bu birikimden beslenmek ve daha ileriki aşamalara hazırlanmak olabilir.

Devlet Kürt sorununda “siyasal çözüm”e yanaşmaz

Nadir: Kısaca değinmek istediğim hususlardan ilki, Kürt

sorunu ile ilgili olmalıdır. Cihan yoldaş konuşmasında, “devletin bugünkü dengeler ve yönelimleri içinde bir adım atmayacağı kesindir”, dedi. Ben bunun daha ötesini söylemek gerektiğini düşünüyorum. Bana göre, devletin Kürt sorununda PKK'nın ifade ettiği sistem içi çözüm demek olan “siyasal çözüm” diye bir politikası yoktur. Sömürgeci devlet bugün Kürt halkının kültürel kimlik hakları çerçevesinde herhangi bir adım atmaya niyetli değildir.

Niye böyle söylüyorum? Kürt sorunu diye bir sorunun varlığını Türk burjuvazisi de görüyor. Dile getirsin getirmesin, bu sorunu bir tür çözüme ulaştırmadan, sorundan kaynaklı gelişmelerin önünü alamayacağını da biliyor. Ama buna rağmen bir “siyasal çözüm”ü gündemine almıyor, çünkü gerçek bir sınıf bilinciyle hareket ediyor. Kürt sorunu onyılların birikiminin devrimci temellerde patlaması üzerinde yeniden gündeme getirildi. Devrimci mücadele temelinde gündeme getirilmiş bir sorunun, adı ne konursa konulsun; ister “siyasal çözüm”, ister “onurlu barış” denilsin, böyle bir çözüm Türk devletinin ayağına dolanacaktır. Çözumsuz sorunlarla yüzyüze olan bir düzende, böyle çözümlerin başka sorunların gündeme gelmesine vesile olacağını Türk burjuvazisi de iyi biliyor. Dolayısıyla hiçbir zaman kendi başına ele alınamayacak bir meselede, devletin, sistem içi çözüm çerçevesinde de olsa, bu meseleyi çözmesini beklemek isabetli olmayacaktır. Türk devletinin bugünkü koşullarda yapacağı tek şey, Demirel'in bir vesileyle dile getirdiği göstermelik “Kürt realitesini tanıyoruz”-dan ibarettir.

Türk devleti devrimci mücadele temelinde gündeme girmiş bu sorunu bir çözüme ulaştırmak değil, bu devrimci gelişme çizgisini, bu temelde ortaya çıkan politik kuvvetleri ezmek peşindedir. Dahası, PKK'nın sistem içi çözüme doğru dümen kırması, Türk devletinin kendi politikasına daha da bağınazca sarılmasının zeminini güçlendirmiştir. Türk burjuvazisi şimdi

Kürt hareketini ezecğine ve bir dönem daha kazanacağına daha fazla inanmaktadır.

Türk devleti, Kürt sorununu sistem içi bir çözüme bağlamayı elbette istemektedir. Ama yapısal sorunlarla karşı karşıya oldukları ve toplumu terörize ederek yönetmeyi tek politika haline getirdikleri bir dönemde, Kürt sorununda farklı bir yönetime girmelerini beklememek gerekir. Bütün veriler de bunu gösteriyor.

Uluslararası dengeler nasıl sonuçlara yolaçacaktır? Bu ayrı bir tartışma konusudur. Ben bugünkü dengeler üzerinden, kimi burjuva çevrelerin “siyasal çözüm”den sözemesinin devletin politikası açısından bir şey ifade etmediğini, devletin tek politikasının Kürt hareketini ezmek olduğunu, PKK’nin “barış” ve “siyasal çözüm” politikalarının devleti ayrıca cesaretlendirdiğini ve Kürt halkının devrimci çözüme olan inancını da zayıflatıldığını söylemiş oldum.

Çeteler savaşı ve “irtica” operasyonu

İkincisi; çeteleşmiş devlet gerçekliği ve çeteler arası savaş meselesidir. Kontr-gerilla rejimi kendini tahkim etmeye, kontrol dışına çıkmış çeteleri yeniden hizaya sokmaya çalışıyor. Generallerin bugün kumanda ettiği sözümona “çetelerle savaş” ve “devleti çetelerden temizleme operasyonu”nun ardındaki gerçek budur. Ama klikler arası çıkar çatışmasına dayanan bu çeteler arası savaş da kolay kolay bitmeyecektir. Çünkü, bu yeniden yapılanma dönemi üzerinden gündeme gelen rant ekonomisi ve bunun besleyeceği rant kavgası sürecektir. Bu ise, devletteki çeteler arası çıkar çatışmasını yeniden ve yeniden gündeme getirecektir. Bugün aynı tarafta görünen çeteler yarın karşı karşıya gelecektir.

Bugün “çeteleri temizleme” ya da “kimi çete mensuplarını harcamak”tan çok, yapılan ve yapılmak istenen şudur: Kontr-

gerilla çetelerini mümkün mertebe kumanda merkezinin denetiminde tutmak, kontrolden çıkmışları kontrol altına almak ve böylelikle çeteleşmiş devlet gerçekliğinin değiştiğine toplumu inandırmak. Dikkat edin, terbiye edilen tüm çete mensupları affediliyor ve yeniden yapının içine alınıyorlar. Kendi cephelelerinde inatçı ve ısrarlı davrananlar ise doğal olarak sert bir tutuma muhatap oluyorlar.

Bir diğer sorun, Genclermayın dinsel gericiliğe dönük operasyonudur. Bu operasyonun asıl nedeni, elbette islami akımın güçlenmesi ve giderek burjuva yaşam tarzını tehdit eder hale gelmesidir. Ama bu çatışma çıkar çatışmasına da dayanıyor. Biz sorunun bu yanını fazla irdellemedik. Bunu da irdellemek gerektiğine inanıyorum. İhlas Holding bu memlekette önemli bir iktisadi güçtür. Yanısıra, dinsel gericilik belediyelerin çoğunda yönetimdedir ve bu düzende belediyeler rant kaynağıdır. Dinsel gericilik hem siyasal, hem de ekonomik alanda sermayenin egemenlik alanlarına girmiş oldu. Petlas'ı Kombasan gibi bir şirket kapatıyorsa, İhlas dev bir ekonomik güç haline geliyorsa ve Türkiye'de girmediği kâr alanı kalmıyorsa, burada iktisadi çıkarlara dayalı bir çatışmanın ortaya çıktığı da kesindir. İktisadi çıkarların bu çatışmadaki payı ne kadardır? Bunu somut olarak incelemek gerekiyor.

Kitle hareketinin sorunları

Değirmek istediğim öteki husus, kitle hareketinin gelişim seyri, sorunları, açmazları, imkanları vb.'dir. Yakın döneme kadar sınıf ve kitle hareketini karakterize eden genel bir durgunluktu. Bunu yer yer parlayan mevzi direnişler bir parça kırıyordu. Gerek belli talepler etrafında ortaya çıkan mevzi direnişler, gerekse saldırılara karşı ortaya çıkan tepkiler, sonuç alıcı bir inercaya varamıyordu. Bugün işçi hareketinde görülen eğilim yeniden toplu tepki gösterme eğilimidir. Metal işkolundaki

sözleşmelerin satışla sonuçlanması ardından ortaya çıkan patlama, bunu doğrulayan bir belirtidir.

Bugünkü kitle hareketinin imkanlarına iyi bakmak gerekiyor. Hareketin yaşadığı sorunlar, yalnızca devrimci önderlik boşluğu alanında değil. Bugünkü hareketin iktisadi-sendikal alanda bile, az çok mücadeleden yana bir önderliği yok. Düzen, işçi hareketini ve toplumsal muhalefeti kontrol altında tutacak iyi mekanizmalara sahip. Düne kadar KESK kısmen devletin kontrolü dışında davranabiliyordu. Bugün KESK de artık bu kontrol mekanizmalarının kısılcasına alınmaya başladı. Devlet, 28 Şubat operasyonu, terör sopası ve KESK önderliğinin uzlaşmacı-teslimiyetçi çizgisine dayanarak, kamu emekçileri hareketini de etkisiz bırakmaya başladı.

Sonuç olarak, düzen ortaya çıkan hareketliliği çok kolay bir biçimde kendi denetimine alarak etkisizleştirilebilmektedir. Dolayısıyla, hareketin tabanında tepedeki kontrol mekanizmalarını boşa çıkartabilecek mevziler tutulmadığı sürece, salt öznel müdahalelerle hareketin seyrini değiştirmek mümkün değildir. Partinin oynayabileceği rolün sınırları çerçevesinde bunu belirtmiş oldum. Bunun dışında, hareketin kendiliğinden gelişme seyri de mevcut kontrol mekanizmalarını etkisiz kılabilir. Ancak bugün görünen, henüz böyle bir gücü ortaya koyamadığıdır.

Sınıf hareketinin yaşadığı bu açmazın gerisindeki bir başka neden de, hareketin içindeki ilerici potansiyelin örgütsüz, dağınık ve büyük ölçüde sendikal bürokrasiye tabi hareket olması, devlet terörü tarafından yıldıştırılmasıdır. İşten atmaların gerçek bir kılıç işlevi görmesidir.

'87-'90 döneminin hareketliliğine baktığımızda, devrimci önderlik boşluğunu yine görürüz. Ama o dönemin hareketi içinde yer alan ilerici kesim hem sendikal alan üzerinden, hem de sendikal çerçeveyi kısmen aşacak tarzda bir iç örgütlülüğe, dayanışmaya sahipti. Kaynayan ve yayılan bir hareketliliğin ver-

diği itilimle mücadeleci bir çizgi izleyebiliyor, bedel ödemeyi göze alabiliyordu. Bugün için böylesi imkanlardan söz etmek olanaksız.

Metal hareketliliği sürecinde sınırlı da olsa iç imkanlara sahip olsaydık ne yapabilirdik? Böylesi durumlarda yapılması gereken hareketi dizginleyen, yanlış bir kanala çeken siyasal girişimleri boşa çıkartmak, hareketin gelişip serpilmesi için çaba harcamaktır. Bu siyasal girişimler sendikal bürokrasiden, reformist çevrelerden veya bir düzen partisinden geliyor olabilir. Bunları etkisizleştirmek demek, etkili bir siyasal çabayla hareketin tabanındaki inisiyatifini açığa çıkarmak ve harekete geçirmek demektir. Dolayısıyla, böyle bir hareketlilik döneminde öncünün yapacağı şey, orada az buçuk güç toplamak değil, hareketi toptan ileriye sıçratabilmektir. Bunun olanakları var, çünkü siz eğer içine yerleşmişseniz, eğer az buçuk bir saygınlığınız varsa, bütünleşme imkanınız varsa, böyle dönemlerde bu size belli güçlere karar aldırarak, bunu bir eyleme, ileriye sıçratacak bir dinamığe dönüştürme imkanı verir.

Örneğin işçiler Renault'daki gelişmeyi öğreniyor ve anahtarla bir duvara vuruyorlar. Bu küçük hareket, ülke çapındaki metal işkolunda bir patlama kıvılcımı olabiliyor. Bu tür durumlarda öncünün yapacağı şey, hareketi iç örgütlülüğe kavuşturmadır. Bu asla bizim etkilediğimiz sınırlı güçleri kendi içinde komiteleştirmek değildir. Onun en ileri, en militan ya da o hareketin toplamı üzerinden öne çıkan kesiminin iç birliğini ve örgütlülüğünü sağlayabilmektir. Dolayısıyla böylesi dönemlerde temel kaygı, ne kadar beslenebileceğimiz değil, hareketi ne kadar sıçratabileceğimizdir. Ne kadar beslenebileceğimiz, o hareketin sıçrama sürecinde ortaya koyacağımız performansla, hareketi mücadele süreci içerisinde ilerletmekle doğrudan orantılı olacaktır.

Hareket kendiliğinden imkanlar üzerinden belli bir patlama ve yaygınlaşma imkanlarına ne zaman ulaşabilecektir? Bu-

nu bugünden söylemek zor. Ama bizim gözetmemiz gereken nokta şudur; bu hareket herhangi bir biçimde doyurulabilmiş değil, çok ciddi sorunlarla karşı karşıya. Bu memlekette servet ve sefalet uçurumu giderek derinleşiyor. Sınıfın belli bir kesimi, özellikle '87-'90 döneminin kazanımlarıyla bugüne kadar idare edebildi, ama son patlamalar artık idare edemeyeceğini gösteriyor. Dolayısıyla, hareket birleşik bir tarzda etkinlik ortaya koyma imkanlarına bugün daha fazla sahiptir.

Önemli olan, bizim böyle fırsatları değerlendirebilecek imkanları biriktirebilmemiz, hareketin tabanında buna uygun bir hazırlık sürecini yaşayabilmemizdir. Yalnızca öncünün örgütlenmesi çerçevesinde hareket etmemek, hareketin ileri potansiyelinin bugünden değişik esnek platformlar çerçevesinde asgari bir örgütlülüğe kavuşturulmasını sağlayabilmektir. Biz bunu sürekli bir ajitasyon konusu yapabilmeli, somut girişimlere konu edebilmeliyiz. Ama bu gerçekten ne zaman doğal bir eğilime, bir akışa dönüşür? Bunu da önden saptayamayız. Bu nedenle, bu yöndeki ajitasyon ve girişimlerimizi somut sonuçların ne olduğuna bakmaksızın sürdürmeliyiz. Önemli olan örgütlenme ve dayanışma bilincini geliştirebilmektir. Bu başarıldığında, hareket ihtiyaç duyduğu anda, kendiliğinden bir eğilime ve eyleme dönüşür.

Dönemsel sorunlar ve devrimci görevler

Cihan: Tartışmanın amaca daha uygun sürebilmesi için birkaç noktayı vurgulamak istiyorum.

Sınıf hareketinin yapısal zaafı nelerdir, kitle hareketinin kendiliğinden çıkışlarının sınırları ne olabilir, türünden tartışmalar elbette anlamlı. Bunu, genelde kendiliğinden hareketin mantığı, kendiliğinden öge-özel öge, kendiliğindenlik-bilinç gibi temel kavramlar ve bunlar arasındaki ilişkinin doğru teorik kavranışı üzerine tartışmak da elbette gerekli. Ama bunu

kendiliğinden hareket ne zaman ve hangi çapta patlak verecektir, bu durumda biz ne yapacağız türünden tartışmalara vardırarak anlamsız ve yararsız bir fikir jimnastiği olur.

Biz bir siyasal dönemi tahlil ederiz, bir siyasal durum tespiti yaparız. Bu dönem ve durum içinde kitlelerin kendine özgü durumu, ruh halini, istemleri ve ihtiyaçlarını saptarız. Ve doğal olarak, tüm bu tahlil ve tespitler çerçevesinde kendi üstümüze düşeni yapmaya bakarız. Bunları tartıştığımızda önümüze koca bir görevler alanı çıkar. Tartışmalar ancak bu çerçeveye oturduğu ölçüde anlamlıdır.

Sınıf hareketi ve kitle hareketi son on yılda zaman zaman belli çıkışlar yaptı. Bu çıkışlar gelip belli bir noktaya dayanıyor, aşamayıp geri çekiliyor. Bir karşı müdahale var, bu müdahaleyi aşamıyor. Kendisi önderlikten, örgütten yoksun, bu durumda doğal olarak bir sınıfsal davranış birliğinden yoksun. Bunlardan da hareketle, örgütsüz ve öncüsüz bir hareketin bu haliyle ciddi bir zaafiyet içerisinde olduğunu, bu noktada önderlik planında müdahalenin kritik bir önem taşıdığını vurguladık. Önderlik müdahalesinin ise, herşeyden önce bir parti olarak siyaset sahnesine çıkmak ve sınıfla birleşmede mesafe almak olduğunu söyledik. Bunlar yerinde düşünce ve değerlendirmeler.

Ama bu doğrulardan yanlış sonuçlar çıkabiliyor. Ya da belli vurgular, belli çubuk bükmeler, sonuçta yanlış eğilimleri besleyebiliyor. Tarih hep gösterdi ve hayat da hep gösteriyor ki, harekete geçiş çoğu zaman öncünün öznel müdahalesiyle olmuyor. Çoğu kere öncü hareketin gerisinde kalabiliyor. Bazen de öncü iyi hazırlanmış oluyor, hareket kendiliğinden dinamiklerle geliyor, bu arada öncü doğru bir çizgi de izliyorsa, öncüyle hareket az-çok başarıyla birleşiyor ve bu, hareketin gelişmesini, yeni düzeylere çıkışını kolaylaştırıyor.

Bu konularda genel olarak açık bir fikir sahibi olmak gereklidir. Ama Türkiye'nin bugünkü durumu üzerine süren

bir tartışmada, kalkıp soyut bir takım ihtimaller üzerine spekülasyona kaçması kaçınılmaz olan tartışmalar yapmanın çok anlamlı olabileceğini zannetmiyorum.

Biz dikkatimizi kendi işimizi en iyi, en etkili, en yoğun ve en çok yönlü bir biçimde nasıl yapabiliriz vermeliyiz, tartışmalarımızı buraya yoğunlaştırmalıyız. Yapılacak işlerin politik çerçevesi, izlenecek taktiğin genel esasları nedir? Çalışma tarzı ne olacaktır, araç ve yöntemler neler olacaktır, tempo nasıl olacaktır? Bu çerçeveye oturan tartışmalar anlamlı, bunun dışına taşmamaya özen göstermeliyiz. Bu, birinci nokta.

İkinci nokta, siyasal durumun gidişatına ilişkin genel çizgiler bizim ihtiyacımızı fazlasıyla karşılar. Tartışmaları derinleştirmek, daha ince ayrıntılar girmek ve irdelemek kuşkusuz mümkün. Ama ben böyle bir tartışmayı burada yapmanın gerekli olmadığını düşünüyorum.

“Yığınların tatmin edilemeyen istemleri” diyoruz. Ezilmemiş, yenilgi yaşamamış, bu açıdan yılgınlığa itilmemiş, ama belli kısmi çıkışların başarısızlığı ölçüsünde de, zaman zaman biraz güven bunalımı içerisine itilmiş bir kitle hareketinden söz ediyoruz. İşte şu döneme bakıyoruz; bunalım derinleşecek, yeni faturalar ödemek gerekecek. Yeni faturaların ödetileceği bir dönemde hareketin kontrolünü kaybetmemek devlet için çok önemli. Kontrolünü kaybetmemenin avantajlarını da kendi özdeneyimleriyle gördü. Bu nedenle bir takım çıkışların önünü almak konusunda çok özel bir hassasiyet gösteriyor. Neden Birleşik Metal-İş’c geçişe karşı böyle bir tahammülsüzlük var? Çünkü işçilerin burada direnişin ürünü bir mevzi, dolayısıyla bir özgüven kazanmasını istemiyorlar. İşçiler yıllardır bunu tadamadılar ve burjuvazi bunu tattırmak da istemiyor. Tadarlarsa, bunlar yeni çıkışlara, yeni istemlere dayanak olacaktır diye düşünüyor.

İşçi hareketi kendi istemlerini aşarak belli başarılar kazanırsa, belli noktalarda onu geriletmeye çalışacaklardır. Ama

halihazırda devlet 9-10 senedir bu kontrolü kaybetmedi ve kaybetmek de istemiyor. Buradan gelen bir sertliği olacaktır. Yani ödettirilmesi gereken çok ağır faturalar varken, kontrolü kaybetmemek konusunda çok daha özel bir hassasiyet gösterecektir. İşte bu çerçevede, rejim sertleşecektir tespiti bizim için fazlasıyla yeterli.

Ancak bunu rejim bir karşı saldırıya geçecektir biçiminde anlamamak gerekiyor. Rejim aslında hep savunma içerisinde bir saldırıda. Biriken tepki ve hoşnutsuzluğu dizginlemeye ve kontrol altında tutmaya çalışıyor. Sınıf ve kitle hareketinin politik bir mecraya girmesinin, bağımsız bir kimlik kazanmasının, gelişip serpilmesinin önünü almaya çalışıyor. 12 Eylül'le birlikte kurulmuş bir barikat var. '87'den itibaren gelişen hareketlilikten bu yana kitleler on yıldır bu barikadı zorluyorlar. Sermaye iktidarı tahkimatını arttırarak, kurduğu barikatta geldikler açılmasını ve birikmiş tepkinin politik bir mecraya akmasını engellemeye çalışıyor. Bunu böyle kavramak gerekiyor.

Ama kitle hareketi gerçekten yükselmiş ve ivme kazanmış, bazı önemli mevziler elde etmiş olsaydı, rejim buna karşı bir saldırı gündeme getirebilirdi. Ama henüz böyle bir durum yok. 12 Eylül'le ördüğü barikatları, yarattığı cendereyi daha da tahkim ederek, hep korumaya çalıştı. Bunu zorlayan hep toplumsal muhalefet ve devrimci güçler oldu, ki bu da anlaşılır bir durum.

Bundan çıkacak sonuç nedir? Bundan çıkacak sonuç, devrimci kuvvetler olarak bizim zorlamayı sürdüreceğimiz, geri çekilmeyeceğimizdir. Rejim sertleşecek mi, durum ve belirtiler bunu mu gösteriyor? O halde bu bizim illegal bir örgüt olarak kendi yapımızı korumaya çok daha özel bir dikkat göstermemiz gerektiğini gösterir. Zira devletin izlediği politikanın bir yönü öncüyü sürekli biçmektir. O halde devrimci öncü olarak, tümüyle devletin denetimi dışında, devletin güçsüzleştirme saldırısını boşa çıkaracak bir tarzda, sağlam temeller üzerinde örgütleneceğiz. Bu açıdan illegaliteye çok daha büyük bir önem vereceğiz. Bu-

nun dışında, politik bir saldırı içinde olacağız. Devletin tahkimatını zorlamayı sürdüreceğiz. İzlenecek politik çizgi bakımından söylüyorum. Bunlar bence dönemi kavramak bakımından bizim işimizi fazlasıyla kolaylaştıran değerlerdir ve tespitlerdir.

Rejim tahkimatının farklı cepheleri

Bunun ötesinde, 28 Şubat sürücü var, dinsel gericiliğe yönelik müdahale var. Dinsel gericiliğe müdahale aynı zamanda toplumsal muhalefeti yedekleme planı çerçevesinde gerçekleşti. Bu çıplak bir görünüme de bürünmüş olgusal bir durum zaten. Fakat biz bu durumu açık bir olguya dönüştükten sonra tespit etmiş değiliz. Erken bir tarihte, *Ekim*'in 1 Ekim '96 tarihli yıldönümü değerlendirmesinde, bugün çıplak gözle görülebilen bu olguya işaret ediliyor. Susurluk'tan bir ay önce kaleme alınmış bu yazı, "*Refah terbiyeden geçiyor*", "*Devletin tahkimatı sürüyor*" vb., türünden arabaşlıklar taşıyor.

Örneğin, "*Düzen cephesi: Refah terbiyeden geçiyor*" arabaşlıklı bölümün son paragrafı şöyle: "*Fakat RP'nin hükümet olmasının politik açıdan önem taşıyan bir başka yönü daha var. Yığınların dinsel duygularının istismarı üzerine politika yapan RP, bünyesinde çok güçlü bir şeriatçı eğilim taşımaktadır. Bu nedendir ki, RP'nin bugün hükümette bulunmasını bir olanak olarak değerlendiren tekelci sermaye, yeri geldiğinde onun bu konumunu "laiklik-Atatürkçülük" perdesi altında saptırıcı çıkışlara dayanak yapabilme olanağına da sahiptir. Nitekim Erbakan'ın Libya gezisiyle Ankara'daki şeriatçı gösterinin ardından sergilenen ve darbe tartışmalarına zemin olarak kullanılan kampanya, bunun küçük bir ilk örneğidir. RP'nin ideolojik kimliğiyle bünyesinde taşıdığı militan şeriatçı eğilimler, her an bu tür provokasyonların laiklik ve Atatürkçülük adına sergilenmesine son derece uygun bir zemin oluşturmaktadır. Bu tür provokasyonlarla, sosyal muhalefeti laiklik perdesi altında saptırmak olanaklı olabileceği*

gibi, asıl hedefi bu muhalefeti ezmek olacak olan bir müdahaleyi meşrulaştırmak da mümkün olabilecektir. Bu, bugün için tekelci sermayenin, onun vurucu kolu olan ordunun elinde gerektiğinde kullanılacak bir potansiyel imkandır.”

Burada, *“bu tür provokasyonlarla, sosyal muhalefeti laiklik perdesi altında saptırmak olanaklı olabileceği gibi”*, deniliyor. Sincan’da tank gösterisi bu olaylardan dört ay sonra ve “Kudüs Gecesi” üzerine oldu. RP’nin bünyesindeki bu tür bir şeriatçı çıkış (Sincan olayı) bir bahane olarak kullanıldı, ordu bir çıkış yaptı. Bu çıkış, Susurluk sonrasında devletin çeteleşmesine karşı toplumun politize olduğu bir döneme denk getirildi. Deyim uygunsu, bu daha acil bir ihtiyaç haline geldi. Rejim, RP’yi terbiye etme ve şeriatçı eğilimi kontrol altına alma operasyonunu sosyal muhalefeti yedekleme tutumuyla birleştirdi.

Daha uzun vadede alınan her tedbir, devlette yapılan tüm tahkimatlar, kuşkusuz devrimci toplumsal muhalefete karşı yapılıyor. Bunu daha önce de tartıştık. Ama bugün devrimci toplumsal muhalefet rejimi cepheden zorlayacak bir evrede olmadığı için, deyim uygunsu rejim kendi cephesini toparlıyor, aşırılıklarını törpülüyor, kontrolünü kurmaya çalışıyor. Temelde ve uzun vadede onun için stratejik tehlike, bir sosyal devrim tehlikesidir. Hazırlıklar buna göre yapılıyor. Bu hazırlıkların bir yönü de düzen içerisindeki merkezkaç eğilimlerin dizginlenmesidir.

Bir başka nokta, düzen içindeki “çatlaklar” meselesidir. Bir düzen yapısal bir bunalım içerisindeyse, egemen sınıf içinde bu bunalıma farklı çözümler önerileri farklılaşmalar yaratır. RP’nin şeriatçı kimliğinden gelen problemleri saymazsanız, egemen sınıf içinde böyle bir bölünme bugün için gerçekte yoktur. Egemen sınıf örneğin Kürt sorununda bir dönem biraz zorlandı. Tekelci burjuvazinin belli kesimleri, “bu meseleyi biz başka türlü çözemez miyiz?” dedi. Bu, Kürt hareketinin hep sözü-

nü ettiği türden bir “siyasal çözüm” arayışındı. Nitekim Kürt hareketi bu çatlağa oynadı, buna da güvencerek, “siyasal çözüm” adı altında gitgide daha geri bir platforma kaydı. Ama devlet toparlanmayı başardı. Ulusal hareketin geri bir platforma çekilmesi ise, çatlağı derinleştirmek bir yana, tersine onarıcı etkide bulundu.

Bunun dışında bugünkü yapısal kriz konusunda tekeli burjuvazinin bünyesinde bu tür bir ayrılık yok. Refah destekçisi egemen kesimin belli eğilimleri var. Bir yoldaş İhlas Holding’i örnek veriyor. Ama dikkat ederseniz İhlas Holding ordunun suyundan gidiyor, müdahaleyi çok problem etmiyor. Gerginliği yumuşatmaya çalışma çizgisi izliyor.

Böyle, devletin belli yerlerini tutmaya, rantın paylaşımı üzerinde etkinlik kurmaya çalışan bölünmeler, egemen sınıflar içindeki çatlaklar olarak değerlendirilmemelidir. Bu tür çekişmeler her zaman vardır. Büyük sosyal-siyasal devrimleri hazırlayan çatlaklar, düzenin o an karşı karşıya bulunduğu bunalımdan çıkışa ilişkin tutumda bölünme anlamına gelir. Ama bugünün Türkiye’inde bu tür bir çatlak yok. Bizim konuya ilişkin değerlendirmemizde, bir bölünmenin getirdiği bir çatlak tespiti var. Bu olayın kendisi de bunun ne anlama geldiğini gösteriyor. Bir çatlak, o anlamda bir bölünme ve çatışma kuşkusuz var. Ve biz bu çatışmadan en iyi bir biçimde yararlanmalıyız. Ama benim genel planda sözünü ettiğim çatlak daha farklı.

Temel politikalara bakıyoruz, egemen sınıf içerisinde herhangi bir ayrılık göremiyoruz. Bir çeteler savaşıdır gidiyor, ama bunlar ne Kürt sorununda, ne İMF paketlerinde, ne özelleştirmede, ne de devrimci hareketin terörle ezilmesinde ayrılıyorlar. Yani sosyal-demokratından MHP’sine kadar hepsi bu konuda ortak çizgide birleşmiş bulunuyorlar, tekleşiyorlar.

Kürt sorununa ara değinme

Kürt sorunu konusunda devletin bazı tavizler verebileceğın-

den sözetmişim. Nadir yoldaş bu konuda bir şeyler söyledi. Ben kültürel otonomi türünden bir tavizi kastetmiyorum. Ön tartışmalar esnasında, eski MGK sekreteri Doğan Beyazıt'ın bir televizyon programında söylediklerini bir vesileyle aktarmış ve anlamını yorumlamıştım. Bu maddi bilginin önemli ve benim buna ilişkin yorumumun geçerli olduğunu düşünüyorum. Kaldı ki bu, "Siyaset Belgesi"nde ortaya konulan çerçeveye de uygun.

Osman: "Kültürel kimlik" noktasında belirlenmiş bir çerçeve var. 28 Şubat sonrasında, MGK'nın "Siyaset Belgesi" doğrultusunda bu yeniden gündeme getirildi. Ezecek ve çözecek, sorun böyle konuluyor. Tekelci sermaye Kürt sorununa ilişkin çözümsüz olabilir mi? MGK'nın "Siyaset Belgesi"nde ifade edilen çerçevede bu sorunu çözebilir mi?

Cihan: Ancak ezdikleri koşullarda, bu sınırlar içerisinde bir çözüm gündeme getirebilirler. Eski MGK genel sekreteri Doğan Beyazıt'ın söyledikleri de Nadir yoldaşın gerçekçesini karşılayan bir içerik taşıyor zaten. Doğan Beyazıt diyor ki, Kürtler tabii ki kendi dillerini ve bazı kültürel haklarını kullanacaklardır. Ama hemen ardından da şunları ekliyor: Ama söylediğim doğru anlaşılın. Dağda bugün çşkiya mücadele ediyorken, bu olmaz. Önce o ezilecektir, sonra bu verilecektir. O ezilmeden verilirse, yarın bunların çocukları, torunları kalkıp; zamanında bizimkiler böyle yapmış, buraya kadar almışlardı, şimdi biz bir yeni çıkış daha yaparsak bilmem nereye kadar alırsak, diyeceklerdir. Bu nedenle öncelikle ezilmeleri lazım. Ama yine de kamuoyunun buna şimdiden alışması, düşünsel olarak kendini hazırlaması gerekiyor vb.

Burdaki yaklaşım çok açık, bu o ünlü "önce ez sonra çöz" yaklaşımıdır. Benim söylediklerim de bu sınırlar içerisinde anlaşılmalıdır. Kürt halkının bu denli ulusal uyanışından sonra, hareketi ezmek, en azından etkisizleştirmek koşuluyla, bir takım kültürel hak kısıntılarıyla tatmin etmek yoluna giderler, bun-

dan kuşku duyulmasın.

Kürt sorununda Türk devletinin, özellikle Türk ordusunun çok katı bir tutumu var. Emperyalizmin Kürt sorununa önerdiği belli çözümlere tekelci burjuvazinin belli kesimleri, onların belli siyasi temsilcileri, zaman zaman olumlu baktılar. TÜSİAD'ın ettiği bir takım laflar, bir ara Çiller'in dile getirdiği Bask modeli vb. bunu anlatıyor. Bunlar aslında, batılı emperyalistlerin, bu sorunda bir takım haklar tanımazsanız bu işin önünü alamazsınız; izin, ama öte yandan da böyle bir politikayı gündeme getirin ki karşı tarafı bölebilesiniz, inkarcı politika karşısında mevcut hareketi desteklemek zorunda kalan bir takım güçleri, Kürt mülk sahibi sınıfları kazanabilesiniz, türünden telkinlerinin yankıları. Bu telkinleri batılı emperyalistler her zaman yapıyorlar. Türk devleti, Özellikle Türk ordusu bu çizgiyi kabul etmiyor. Ne yapmak istediğini zaten pratiğiyle göstermiş de bulunuyor. Bu çerçevede bir katılığı var.

İsrail'le ittifakının bir boyutu da Kürt sorunu. Bu stratejik bir ittifak ve bir sürü boyutu var. Bölge üzerindeki genel hesaplar üzerinden var, sistemin geleceği açısından bir iç tehlikeye karşı var, ama artı Kürt sorunu üzerinden var. Türk devleti Suriye ile İsrail arasındaki çatışmayı biliyor, İsrail'le ittifak kurarak Suriye'yi açmaza alıyor.

MHP neden parlatılıyor?

Aykut: RP'nin bugüne kadar oynadığı rol belli. Kitle hareketi ve devrimci hareket karşısında dalgakıran işlevi görüyordu. Ama belli bir noktadan sonra bu işlevin ötesine taşıtı. Bugün RP'yi törpülemeye yönelik operasyon sürerken, öte yandan onun işlevini üstlenecek bir başka gerici barikata ihtiyaç var. Son bir yıldır yoğunlaşan faşist saldırılar, MHP'nin medya tarafından sürekli parlatılması, bu ihtiyacı karşılama politikasına denk düşüyor. Son dönemde çeşitli gazetelerde yer alan anketlerde

MHP sürekli önde gösteriliyor. Krizin faturasının '99'da daha kararlı bir biçimde kitlelere yükleneceği tespitini yapıyorsak, bu bir ihtiyaç.

Toplam olarak baktığımızda, bugünkü tahkimat kitle hareketini kontrolünde tutacak örgütlülükleri de denetimi altına almayı hedefliyor. Bir taraftan konfederasyonlar ve ESK üzerinden sendikaları denetleyebilmek, bir taraftan reformizm üzerinden düzen içine çekebileceği güçlere alan açmak... Düzen solu zaten bu yönüyle işlevini yerine getiriyor. Sonuçta ordu tüm cephelerde, uzun vadeli bir politikayı hayata geçirebilmek için, bir takım mekanizmaları istediği gibi kontrol edebiliyor. Bu tam da iktisadi krizin yolaçtığı siyasal parçalanma içinde ortaya çıkıyor.

Sadece şu sorun ortada kalıyor: Tüm bu öğeler içinde yıpranan bir parlamento, işlevini yerine getiremeyen, kitleler nezdinde inandırıcılığını büyük ölçüde yitiren düzen partileri gerçekliği var. Seçimler bir yıl ertelense bile krizden kaynaklı siyasal parçalanma sürecektir. Bizim bu çerçevede daha açıklayıcı bir perspektifle yaklaşmamız gerekmiyor mu? Bugün sıradan insanlar bile parlamentonun, düzen partilerinin inandırıcılığını yitirdiğini söylüyorlar. MGK ve ordu açıktan öne çıkıyor. Önümüzdeki süreçte ya ordu yüklendiği işlevi aynı tarzda sürdürecektir (ki bunun onlar için çok sakıncalı olduğunu düşünüyorum), ya da yıpranan parlamentoyu kendi içinde tamir etmeye çalışacaktır. Burada bir açmaz var. Bizim buradaki ilişkiler alanına daha yakından bakabilmemiz gerekli.

Cihan: Düzenin ihtiyaçları çerçevesinde MHP'nin oynayacağı rolle dinsel bir partinin oynayacağı rol tam örtüşmüyor. MHP'nin kendi rolü var. Bu rol kimi zaman geri plana düşüyor, kimi zaman ön plana çıkıyor. Kürt hareketinin yükselişyle birlikte Türkeş parlatıldı, MHP önplana çıkartıldı. Epeyce bir hizmeti de oldu bu çerçevede. MHP kendi konumunda güçlendirilmeye çalışılıyor. İslamcı kitlenin bir kısmı belki

MHP'de toplanmaya da çalışılıyor. Ama MHP bir islamcı parti olarak değil, tersine, "modern kimliği" üzerinden güçlendirilmeye çalışılıyor. Türkeş şahsında MHP de kendi çapında bir terbiyeden geçirildi. Dikkat edin, MHP'den kopan grup (Türk-islam sentezinde islami kimliği önc çıkararak BBP) hem devletin kullandığı bir grup, ama hem de devletin bu terbiye operasyonu karşısında devlete hoşnutsuzluğunu yansıtan bir grup.

Ben, RP (şimdi FP) gibi bir partinin terbiye edilerek düzen içindeki yerinde tutulmaya çalışılacağını düşünüyorum. Devletin islami hareketi tümden ortadan kaldırmak diye bir sorunu yok, yalnızca onu terbiye etmeye çalışıyor. Biz en başından itibaren bunu böyle ifade ettik. Dikkat edin, "güzel, işte böyle olması gerekiyor" diyerek, belli noktalardan FP'yi okuyorlar. Ama bir takım olayları vesile ederek de, "samimiye-tiniz tartışmalı" diyorlar. Bunlar hep terbiye operasyonunun bir parçası. Rejim FP gibi bir partiye hep ihtiyaç duyacaktır; "kontrol edilebilir sınırlar içine çekmek"ten söz ederken, anlatmaya çalıştığımız tam da bu.

MHP parlatıldığı doğru. Ama MHP farklı bir rolle parlatılacaktır. Onun rolü de, tuttuğu kesimler de daha farklı. Sanıyorum 3. Genel Konferans Belgelerinde buna ilişkin kısa bir değinme var. Deniliyor ki; Kürt düşmanlığı temelinde kışkırtılan şovenizm (bilindiği gibi MHP PKK düşmanlığı ve şovenizm üzerinden yıllardır özel bir rol oynuyor), daha çok orta katmanlar ve küçük-burjuvazinin geleneksel kesimleri içinde ve bu temel üzerinde destek bulan MHP'yle kucaklanıyor. Bu arada kent küçük-burjuvazisinin lampenleşmiş kesimlerinden devşirdiği ve silahlandırdığı çetelerle, kitle hareketlerine karşı bir faşist milis rolü oynamak da, MHP'nin geleneksel misyonu olarak yeniden önplana çıkarılıyor. RP'ye şimdiki misyonunu güçlendirmek, özellikle kentlerin Sünni yoksul kitlelerini kontrol etmek görevi düşüyor...

İşte bu, terbiye edilmiş RP'nin değişmez bir görevi. Sorun

böyle kavranmalı. Yani rejim Refah'ı MHP'yle ikame etmeyi değil, Refah'ı kendi çizgisinde ehlileştirilmeyi, MHP'yi de şovcunizm üzerinden, saldırgan bir gericilik üzerinden öne çıkarmayı planlıyor.

Aykut: Birini geriye çekerken, diğerini ihtiyaçları doğrultusunda öne sürüyor.

Cihan: O gözle de bakılabilir. Neticede RP'yi güçten düşürmek istiyorlar, terbiye etmenin bir gereği de onun gücünü kırmak ve bölmek. Onun gücünün bir kısmını MHP'ye aktarmak doğrultusunda bir çaba da var. Nitekim Devlet Bahçeli'nin Konya'ya giderken 40 bin kişiyle karşılandığının iddia edilmesi -Konya Refah'ın kalesi olduğu ve onun gücünü simgelediği ölçüde, bu boşuna değil

Tuna: Bahçeli de MHP içerisinde daha islamcı bir çizgiyi temsil ediyor.

Cihan: Evet, daha islamcı. Aslında Türkeş çizgisinde terbiye edilen MHP, oğul Türkeş'le el altında tutulmak isteniyordu, ama bunu başaramadılar.

Osman: Bahçeli ile BBP'nin çizgisi birbirine daha yakın.

Cihan: Evet, ama MHP 28 Şubat sürecinde BBP'den farklı bir tavır aldı. 28 Şubat'la karşı karşıya gelmemeye çok özel bir özen gösterdi.

Osman: MHP tabanında bir rahatsızlık, 28 Şubat'ın karşısına çıkmak gibi bir eğilim var.

Cihan: Tabanı yaygın olarak karşıdır muhtemelen. Ama parti resmen o politikanın karşısına çıkmak istemedi.

Osman: RP'yi ehlileştirme operasyonu da sonuçlarını veriyor. Kızılcahamam toplantısı bunu gösteriyor. RP'nin önde gelen yöneticileri, Bülent Arınç'ın ve Abdullah Gül'ün başını çektiği grup, RP'nin de özeleştirisi yapması gereken bir dizi konunun olduğunu, FP'nin RP'nin eski yöntemlerinde ısrar edemeyeceğini, son birbuçuk yıllık deneyimden öğrendiklerini ve buna dikkat edeceklerini, parti politikalarını belirlerken ve seç-

men kitleleriyle ilişki kurarken daha modern olacaklarını ifade ettiler.

RP tabanındaki şeriatçı eğilimin kırılmasının RP'nin kendisine yaptırıldığı koşullarda, bu sermaye devleti açısından tam bir zafer olacaktır. Zaten FP'ye şu söylenmek isteniyor; "Biz seni bir şekilde düzen içerisinde görmek istiyoruz. Senin gibi bir siyasal partiye ihtiyacımız var. Ama tabanındaki şu radikalleri hallet." FP de buna uygun davranmaya çalışıyor.

Taktik çizginin sorunları

Taktik politikanın başlıca alanları

Tuna: 3. Konferans ve onu izleyen dönem değerlendirmelerimizde, taktik politika alanını dört konu üzerinden saptadığımız görülüyor: Daha iyi yaşam ve çalışma koşulları için mücadele (biz bunu ekonomik mücadele alanı olarak tanımladık), demokratik hak ve özgürlükler için mücadele, Kürt sorunu ve anti-emperyalist istemler için mücadele.

Bu başlıklar altında bölünmenin nedenleri var. Bir yanıyla bakıldığında, demokratik hak ve özgürlükler mücadelesiyle Kürt ulusal sorunu arasında dolaysız bir bağlantı var. Ama toplumumuzda siyasal mücadelede Kürt sorununun özel öneminden dolayı, yakın dönem değerlendirmelerimizde böyle bir bölmeleme tercih edilmiş. Komisyonumuz bu genel bölmeleme

meye uydu. Alt konulara geçildiğinde; daha iyi yaşam ve çalışma koşulları için mücadele kapsamındaki İMF paketleri ve özelleştirme karşıtı mücadelenin, anti-emperyalist mücadeleyle birarada ele alınmasının, politik-örgütsel çalışmamız açısından daha işlevsel olduğu görülecek.

Bu dört temel alanın dışında, sendika bürokrasisine karşı mücadele, parlamento ve seçimler konusunda tutum ve çalışma ve ordu içerisinde çalışma alanları var.

Konuya girildiği ölçüde, değişik alanlar kendi özgün yanlarıyla ortaya çıkıyor. 28 Şubat sonrası süreç dikkate alınırsa, "laiklik mücadelesi" gibi bir alan var. Kongre gündemi çerçevesinde, bir yoldaşın "kadın sorunu ve çalışması" üzerine bir önerisi vardı. Bu, bir yanıyla ekonomik mücadele içerisinde kadınların daha özgül sorunlarını, diğer yanıyla da erkek ege-men bir toplumda demokratik hak ve özgürlükler alanını ke-sen bir sorun. Çevre sorunu da yine ele alınabilecek bir başka alan.

Ön süreçte, tüm kongre delegelerinin katıldığı bir oturum-da, taktik komisyonunun esas metnini tartıştığımız için, burada, güncel siyasal durum tartışmasını tamamlayacak bir tarz-da, bu dört temel konuyu temel esasları üzerinden ele alacağız.

Ekonomik mücadele alanı

Ekonomik mücadele alanı, rolü devrimciler tarafından an-laşılamayan alanlardan biridir. Aslında bunun, işçi sınıfının modern toplumda tuttuğu yerin anlaşılabilmesiyle de doğrudan ilişkisi var.

İşçi hareketliliği halihazırdaki dar ekonomik-demokratik sınırlarda bir hareketlilik. Taktik taleplerin kitleleri belli bir hareketlilik içerisinde kazanma hedefi gözönüne alınırsa, bu-gün işçi sınıfı içerisinde politika yapabilmek, sınıf içerisinde faaliyet yürütenleri doğal olarak ekonomik istemler için müca-

delc alanına çkiyor. Ama ekonomik mücadelenin önemi, sadece sınıfın bugünkü hareketliliği içinde politika yapma, güç olma sorununun öneminden kaynaklanmıyor. Temel metinde de vurguladığımız gibi, taktik mücadele alanına girildiği her yerde, dönüp toplumun temel ilişkileri, temel sınıfsal karşılıkları, temel işleyiş mekanizmaları üzerinde yoğunlaşma olanakları mevcut.

Bu yönüyle ekonomik mücadele, daha büyük bir sorumlulukla bakılması gereken ve daha zengin olanaklar sunan bir alan. Bu alan, demokratik hak ve özgürlükler, Kürt ulusal sorunu gibi alanlarından bağımsız olarak, doğrudan kapitalizmin temel işleyişini, artı-değer sömürsünü gösteren bir alan. Bir ücret mücadelesi, sömürü ilişkilerini, herhangi bir demokratik sorundan farklı olarak, dolaysız gösterme olanağı demektir. Toplumdaki sınıfsal farklılıkları ortaya koymak ve kapitalizmin temel işleyişini teşhir etmek olanağı demektir.

Üçüncüsü, komünistlerin tarihsel misyonları açısından bakıldığında, devrim mücadelesi; başta işçi sınıfı olmak üzere, çalışan kesimlerin, daha iyi yaşam ve çalışma koşullarına sahip olması için bir mücadeledir. Biz programımızın “emeğin korunması” başlıklı bölümünde de bunu gözetiyoruz. Bu anlamıyla kitlelerin acil iktisadi ve sosyal istemlerine dayalı bir taktik mücadele, kitleleri kazanmak ve devrim mücadelesine çekebilmek için bir olanak olmaktan öte, bizim nihai hedefimizle de bağlantılı bir önem ve anlam taşır.

Program tartışmaları sırasında da gördük; “emeğin korunması” çerçevesindeki talepler, aslında, teorik olarak ele alındıklarında, bu sistemin sınırları içerisine sığan talepler. Fakat bunların sadece Türkiye’de değil, bugünün gelişmiş kapitalist ülkelerinde bile genel planda karşılanması çok güç. Emperyalizme bağımlı ve yapısal bir kriz içinde debelenen Türkiye’de ise, hele de emperyalist-kapitalist sistemin genel krizi koşullarında, yüksek ücret uygulaması mümkün değildir. Öte yandan,

bugünün Almanya'sında 20-25 saatlik çalışma haftasının uygulanabilmesinin koşullarının olmasına rağmen, '80'lerin ortasından bu yana 35 saatlik çalışma haftası için yürüyen mücadelede ne kadar sınırlı bir mesafe alınabildiğini ve bunun da ancak mücadele ile alındığını biliyoruz. Gelişmişliğine rağmen kapitalizmin daha iyi yaşam ve çalışma koşulları için sınıfa ve çalışanlara kolay kolay haklar veremediğini görüyoruz.

Bu genel esaslar üzerinden şunlar söylenebilir. Küçük-burjuva devrimci akımlar ekonomik mücadeleyle politik mücadele arasındaki ilişkiyi birbirini besleyen tarzda kuramıyorlar. Ya ekonomik mücadelenin sınıf çalışmasında reformizm üreteceği algısı üzerinden bu alandan uzak duruluyor. Ya da bu alana girildiğinde, bu aynı mantığın kaçınılmaz bir sonucu olarak, bu kez ekonomist bir bakış açısıyla hareket edilebiliyor. Bu, basit anlamda taleplerle devrim hedefi arasında sloganlar çerçevesinde bir bağ kurulması sorunu da değildir. Bu, bu alandaki mücadelenin temel çıkış noktasının neresi olduğunu, bağımlı ülkeler ile emperyalist ülkeler arasında bu konudaki ortak özelliği görebilme sorunudur.

Bugün ulusal hareketin ulusal istemlerle kitlelerin ekonomik istemleri arasındaki bağı koparması, saf ulusal istemler çerçevesindeki bir mücadeleyi amaçlaştırmasıyla, küçük burjuva devrimci akımların demokratik hak ve özgürlükler için mücadeleyi mutlaklaştırması, politik özgürlükler için mücadeleyi devrimin özü olarak tanımlaması arasında, benzer bir bağlantı var. Sorun, bu iki mücadele arasındaki ilişkinin kurulmamış olmasıdır.

Devrimci demokrasinin reformizme evrilen kesimleri sınıf içinde çalışmaya yöneldiklerinde, konumları gereği zaten ekonomik mücadeleyi kendi içerisinde amaçlaştırıyorlar. Aynı sorun, devrimci konumunu koruyan ama sınıf içinde belli mevzileri olan akımlar için de, farklı biçim ve boyutlarda da olsa geçerlidir.

Dolayısıyla, ekonomik mücadeleyle politikleşme olanakları arasındaki bağlantıyı güçlü kurmamız, bizi diğer akımlardan ayıran temel bir farklılığımızdır.

Ekonomik mücadele salt işçi sınıfının ekonomik istemleri çerçevesinde bir mücadele olarak ele alınamaz. Programımızın bu alandaki istemlerini sadece işçi sınıfı için değil, tüm çalışan kesimleri için formüle etmek gibi bir sorunumuz var. Ancak işçi sınıfı ile diğer katmanların bu kapsamdaki istemleri arasında kaba bir paralellik de kurmamalıyız. Sözgelimi, küçük-burjuva devrimci akımların temel sloganlarından biri, “zam, zulüm, işkence”dir. Ama örneğin ekmeğe yapılan bir zam, ücretler için mücadele kadar baskın hale gelemiyor. Ancak az çok politikleşen bir sınıf hareketi, böyle daha gencl bir mücadelenin önünü açabiliyor.

‘80 sonrasında ekonomik mücadele temelinde gelişen sınıf hareketi, herhangi bir önderlikten yoksun olmasına karşın, politikleşme imkanlarına sahip olduğunu gösterdi. ‘89’da hareketliliğin son derece dar istemlerle, geri ve pasif eylemlerle başladığını biliyoruz. Ama bu hareketlilik iki yıllık bir yükselişle, ‘91’de Zonguldak maden işçilerinin yürüyüşüyle, “meclis istifa!” sloganına varabildi. Körfez krizi vesilesiyle, yer yer “savaşa hayır!” gibi bir tutum alınabildi. O dönemde parlamentodan geri çekilme, “sinc-i millete dönme” tartışmalarının olması, “meclis istifa” gibi bir sloganın daha kolay atılmasına yol açmış olabilir. Ama önemli olan, düzenin temel işleyiş kurumlarından birine karşı politika yapmaya başlayan, kendiliğinden eğilimleriyle bu konuda tutum almaya çalışan bir işçi hareketinin varlığıdır. “Meclis istifa!” sloganı üzerine biz şunu söyledik; sınıf hareketi kendiliğinden gelişim içerisinde derinleştikçe, toplumun temel kurumlarını sorgulayan bir eğilime giriyor. Bizim için önemli olan bu yönüdür.

‘91 başında işçi hareketi kırıldı. Sonraki süreçte işçi sınıfının, önderlik alanındaki temel sorununa rağmen, politikleşme

potansiyellerine sahip olduğu görüldü. Susurluk sonrası süreçteki merkezi mitinglerde, sendika bürokrasisinin sorunu en geri biçimlerde formüle etme çabalarına karşın, bu görüldü. Benzer bir durum, enerji sektöründe özelleştirmeye karşı mücadelenin anti-empyralist eğilimler göstermesi üzerinden de görülebilir. Biz hareketin daha şimdiden ekonomik mücadeleden politik mücadeleye geçiş için belli olanaklar sunduğunu görmeli ve işlemeliyiz.

Geldiğimiz yerde bizim sorunumuz, ajitasyon-propagandamızın talepler listesi olmaktan çıkıp ayrıntılandırılması, kitleleri mücadeleye çekecek taleplerin önc çıkarılması sorunudur. Politikleşme açısından bakıldığında, güncel siyasal-ekonomik tablo içerisinde belli alanlar daha özel planda önc çıkabilir. Sınıfın bu noktada henüz bütünsel bir hareketliliği olmadığı ölçüde, ajitasyon-propagandamız sırasında bunların bazıları daha önc çıkabilir.

Örneğin vergi yasası aylardır tartışılıyor. Hükümet finans sektörünü bir parça vergilendirmeye çalıştı ve bunu rantçılara karşı bir mücadele olarak sunabildi. Ama rantiyeye kesimlerden gelen direnç karşısında yasa taslağını geri çekti. Bu konuda, programımızın taktik talepleri arasında yeralan artan oranlı vergi sistemini ileri sürerek, bugünkü siyasal süreçle bağlantıyı kurabilmeliyiz.

Kontr-gerilla devletinin mafyalaşmış rant ekonomisine dayalı bir yapı olduğunu söylüyoruz. Bugün güncel planda, Susurluk'la rant ekonomisi, kasetler savaşıyla banka ihaleleri vb. arasındaki bağı güçlü bir biçimde ortaya koymak ve teşhir etmek gerekiyor. Ama öte yandan da, artan oranlı vergi sistemi vb. talepleri ileri sürbilmek, rant ekonomisine buradan da yüklenmek gerekiyor. Örneğin, vergi yasasına karşı bir tutum geliştirilebilir.

Bir başka örnek zorunlu tasarruf fonu. Bu fon asrın en büyük soygunu olarak ifade edildi. Zorunlu tasarruf fonu, ya-

sal bir düzenleme. Bu fona enflasyonun altında oranlarda faiz uygulandı. Sermayeye büyük bir kaynak transferi sonrasında, şimdi parça parça bir şeyler ödeniyor. Bu sorun belli taleplerle bir mücadele ögesi haline getirilebilir. Bu alan yasalar ve kurumlar alanına girdiği ölçüde, kitlelerin politikleşmesi açısından da belli avantajlar sağlıyor. Sınıfsal karşıtlıkları göstermek açısından, işçi sınıfından kesilen fona uygulanan faizlerle holdinglere verilen faiz arasındaki fark gösterilebilir vb...

Örnekler genişletilebilir. Dar bir sorun gibi görünen fabrikalardaki sağlık koşullarını alalım. Örneğin Mutlu Akü’de kurşun almak sorunu var. İşçinin hem sağlığı doğrudan iş nedeniyle bozuluyor, hem de bu nedenle işten çıkarılıyor. Bu salt o fabrikayı ilgilendiren bir sorun değil. Fabrikalarda sağlıksız çalışma koşullarının ortadan kaldırılması için mücadeleyi yeri geldiğinde genelleştirebilmeliyiz. İşyerlerinin, çalışma koşullarının denetlenmesi ve düzeltilmesi, bu denetlemelerde işçiye söz hakkı vb. gibi.

Öte yandan, sağlıkta özelleştirmenin teşhiri, özel sağlık kuruluşlarının kapatılması, kaynaklarının sağlık bütçesine aktarılması, ilaçta patent ve reklama hayır vb., bunların tümü toplumun gündeminde olan sorunlar. Genel çalışmada ve politik yayında sorunu işlerken, fabrikadaki sağlık koşulları ile de bağ kurmalıyız.

Bir diğeri, bütçeye ilişkin tutumdur. KESK’in “demokratik devlet, halkçı bütçe” çerçevesinde ‘97’de yaptığı eylem, bütün KESK kitesini harekete geçirdi. Bütçeye karşı tutum, sefalet ücretlerine hayır demekten, TİS dönemlerinde belli talepleri ileri sürmekten çok daha geniş ölçüde, devletin elindeki kaynakların nereye aktarılacağına ilişkin bir tartışma anlamına geliyor. Kitle eylemlerinde yaygın olarak atılan ve emekçilerin eğitim ve sağlık alanındaki hassasiyetlerini gösteren, “Savaşa değil, eğitime bütçe!”, “Savaşa değil, sağlığa bütçe!”

sloganları, kaynakların bütçe harcamalarıyla nereye aktarıldığını göstermek bakımından önem taşıyor. Böylece doğrudan politika alanına giriliyor.

Bütçenin bu ülkenin burjuvazisine ve emperyalistlere düzenli kaynak aktarımını olduğunu, borç faizlerinin bütçede tuttuğu ağırlığı gösterebiliriz. Böylece ekonomik mücadele alanından politik mücadele alanına bağlanıyorsunuz. Demagojisi yapılan “kaynak nerede?” sorusunu, bütçe tartışması üzerinden cevaplıyorsunuz. Emperyalistlere, sermayedarlara değil, işçi ücretlerine, eğitime ve sağlığa bütçe!

Bir başka örnek, taşeronlaştırmaya karşı ya da işgüvencesi mücadelesinin politikleştirme alanında sunduğu imkanlar. Taşeronlaştırmaya karşı işçiler militan eylem biçimlerine yönelebiliyorlar. Direnişlerde grev kırıcı olarak getirilen taşeron işçileri, ağırlıklı olarak Ülkü Ocakları’ndan toplanıyor. Sivil faşistlerin rant ekonomisindeki yeri, faşist çetelerin toplum üzerinde terör estiren beslemeler olduğunu teşhir etmek için iyi bir fırsat olarak kullanılabilir. Bu da, ekonomik mücadeleyi temel demokratik hak ve özgürlükler mücadelesine bağlayabileceğimiz bir alan.

İş güvencesiyle ilgili tartışma ve istemler, aslında işsizliğe karşı bir mücadele alanı. Ama bu ülkede olduğu gibi tüm diğer kapitalist ülkelerde de, işsiz bırakılarak sınıftan koparılmış ve sosyal yaşamın dışına sürülmüş bu kesimler, faşist hareketleri besleyebiliyor. İşsizliğe karşı talepler politik bir muhtevayı bu kanaldan da kazanabilir.

İki noktaya daha değineceğim. Tekstil sektöründe çalışmamız var. Bu sektörde kadınların özel bir ağırlık taşıdığını biliyoruz. Bir kadın çalışması, kendisini sadece fabrikanın içerisinde eşit uygulamalar, eşit ücret, kreş vb. sorunları üzerinden göstermemelidir. Kadının tüm toplum çapında ezilmesine karşı daha genel bir tutum ve mücadele olabilmeli bu. Toplum içerisinde kadının çok yönlü ezilmişliğine karşı bir mücadele alanı üzerinden de yeniden beslenebilmeli.

Gene ekonomik mücadele içerisinde özelleştirme, tasarruflaştırma, esnek çalışma gibi sınıfa yönelik bir dizi temel saldırı var. Bu saldırıların içerisinde bir yan, doğrudan sınıfın sendikal örgütlülüğünü dağıtmaya yönelik olarak işliyor. Bu tüm dünyada da böyle. Ama bu, sadece sendikasızlaştırma değil, aynı zamanda sınıfı atomize etmeye dönük de bir saldırıdır. Saldırının bu boyutunu da gözetmeliyiz.

Demokratik hak ve özgürlükler mücadelesi alanı

Demokratik mücadele alanına geçiyorum. Bu alan genellikle mücadele eden değişik kesimleri birleştirecek bir talepler alanı olarak görülüyor. Geçmişte devrimci mücadeleyi esasta üstlenen küçük-burjuva kesimlerin bugünkü yorgunluğu ve sol ile sınıf hareketi dinamiklerinin ayrılığı düşünülürse, bu alanın bugünkü koşullarda toplumsal muhalefeti birleştirebilecek güçte bir kanal olmadığı görülebilir.

Birileri birkaç yıl önce, bu ülkede anti-faşist mücadele vermeyen bir hareket kitleselleşemez diyordu. Burada demokratik hak ve özgürlükler mücadelesi, '60'ların ve '70'lerin hatıralarıyla, esasta sınıfın dışında görülüyor. Biz, '70'lerdeki mücadelede, reformizmin önderliğinde olmasına rağmen, sınıfın demokratik hak ve özgürlükler mücadelesine, bu arada anti-faşist mücadeleye gösterdiği eğilime vurgu yapmalıyız. 15-16 Haziran, sendikal örgütlenme alanında gündeme getirilen bir faşist yasaya karşı mücadeledir. 16 Mart katliamına karşı ya da Kemal Türkler'in katledilmesi üzerine gerçekleşen büyük kitlesel eylemlilik dalgası, faşizme karşı en geniş etkiyi ortaya çıkarmıştır ve bunlar sınıfın damgasını taşımaktadır. Dolayısıyla, reformistlerin önderliği altında gerçekleşmiş olmasına karşın sınıfın yakın tarihte demokratik hak ve özgürlükler mücadelesine gösterdiği bu ilgi, yaslanmamız gereken temel bir mevzidir.

Demokratik hak ve özgürlükler mücadelesi üzerinden tüm ezilenleri birleştirecek bir mücadelenin önkoşulu, bu talepleri öncelikli olarak sınıfın savunabilmesidir. Bu çerçevede ekonomik mücadelenin politikleşme alanlarına, örneğin grev özgürlüğü vb. sorunlara girmeyeceğim.

Sol ve sınıf hareketinin farklı kanallardan akması, her ikisini de güçten düşüren temel bir sorundur. Ama buna rağmen, bu ülkenin bir devrim toprağı olmasının imkanlarıyla, '60'ların ve '70'lerin kendine özgü özellikleriyle, o dönemde küçük-burjuva zeminde güçlü bir devrimci mücadelenin gelişebildiğini biliyoruz. Bu bugün de bir ölçüde karşılığını buluyor. Eğer bu ülkede sınıf politikleşmeden Gazi gibi hareketlilikler yaşanabiliyorsa, bu önemlidir. Bu sadece kitlesel bir devrimci hareketliliğin gelişmesi açısından önem taşıyor. Gazi sonrası süreçte, '96 yazında, zindan direnişleri bir kitle hareketliliğine yol açmasa da, devrimci tutsakların direnişiyle devletin kapsamlı bir saldırısının da püskürtülebildiğini görüyoruz. Dolayısıyla, sınıf üzerinden politika yapmak, sınıf üzerinden birleştiricilik sağlamak dediğimiz temel doğrudan hareketle, bu tür mücadelelerin başarısı ancak sınıfın devrimcileşmesine bağlıdır tarzında bir mutlaklaştırmaya gidilemez.

Örneğin bugün DGM'ye karşı bir mücadele var. DGM'ye karşı mücadele çerçevesinde DGM'lerin sınıfla ilişkisini, sınıfa saldırı biçimlerini daha özel planda teşhir ederiz. Ama devrimci tutsakların süresiz bir DGM boykotuyla DGM'lerin boşa çıkarılabileceğini de biliriz. Kalıcı başarılar elde edilemeyecek olsa da, belli mevzilerin tutulabileceğini yürüttüğümüz çalışmada, yayınlarımızda gözetmek durumundayız.

Demokratik hak ve özgürlükler mücadelesinin bir diğer önemli yanı, bütün '60-70'lerin ve bugünkü mücadelenin gösterdiği gibi, kitlelerin militan mücadeleye hızla yöneldiği bir alan olmasıdır. Alevilerin, Kürtlerin, kent yoksullarının on yıllardır sistematik biçimde devlet terörüyle karşı karşıya kalma

sına, 12 Eylül sonrasında devlet tahkimatının çok özel bir yoğunluk kazanmasına rağmen, bu alandaki duyarlılık daha militan biçimler kazanıyor. Bu çerçevede devrimci şiddet sorununun, devrimci kitle şiddeti sorununun bugün nasıl ele alınacağı, bunun bugünkü olanakları vb. üzerinde ayrıca yoğunlaşmalıyız.

Demokratik mücadele sorununun temel önemde yanı sıra şudur. Nasıl ki ekonomik mücadele, aynı zamanda devrimci iktidarın işçi ve emekçilere sağlayacağı yaşama ve çalışma koşullarıyla ilgili bir yan taşıyorsa, demokratik mücadele de devrim sonrası sosyalist demokrasi uygulaması açısından önemli. 20. yüzyılın sosyalist inşa deneyimlerinde ortaya çıkan zayıflık alanlarından birinin bu olduğunu biliyoruz. Kitlelerin böyle mücadeleler içerisinde kurumlaştıracakları demokratik ilişkiler gelenekleriyle, yarınki toplumun yönetiminde kitlesel biçimde alacakları rol arasında doğrudan bir bağ var. Sosyalist demokrasinin maddi önkoşullarının yaratılmasında, politik bilincin kitlelere yayılmasında, yığınların tarihin öznesi haline gelmesinde, temel demokratik hak ve özgürlükler için bugünden verilecek mücadelelerin çok kritik bir önemi var.

İster Türkiye gibi emperyalizme bağımlı bir ülkede isterse bir emperyalist metropolde olsun, demokratik istemler konusunda verilen her türlü mücadelede, gerçekte demokrasiyi, sosyal ve siyasal çeşitliği engelleyen zeminin doğrudan sermaye egemenliğinden kaynaklandığı gerçeği açığa çıkıyor. Sermayenin ekonomik gücü, yasa önünde çeşitlikte ifadesini bulan biçimsel siyasal çeşitliğin bile içini boşaltıyor. Siz, örneğin Almanya gibi bir ülkede, geçmiş mücadelelerle belli demokratik haklar kazanmışsınızdır. Sözcülemi, bir komünist partisi olarak legal çalışmanız ve toplantılarınız engellenmez belki, ama toplantıların yapılacağı en iyi salonlar, propaganda materyallerinin basılacağı en iyi matbaalar vb. burjuvazinin elindedir. Örgütlenmenizin, faaliyetinizin önünde yasal engeller olmamasına

rağmen, maddi imkanlarınız olmadığı ölçüde, o toplantı salonlarını ya da matbaaları kullanamazsınız. Demokratik haklara biçimsel olmaktan öte bir öz kazandıracak, sosyal çeşitsizliğe son verecek olan, toplantı salonlarını, matbaaları, öteki her türlü olanağı işçi emekçi yığınların emrine sunacak olan bir proleter devrimdir, onun ürünü ve siyasal ifadesi olan proleter demokrasidir.

Daha dar bir örneğe, medyada tekelleşmenin sonuçlarına bakalım. Bugün düzeni çok sıkıştırmadıkça, çok ağır bir sansür uygulaması yok. Ama iletişimi ve dağıtım ağını elinde tutan sermaye, devrimci yayınların topluma ulaşmasını her biçimde engelliyor. Bu engelleme, faşist baskıdan öte bir boyut taşıyor. Dağıtım alanında tekelci sermaye ile boy ölçüşecek imkanlarınız yoksa, bu engelin sınırlayıcı etkileriyle karşı karşıya kalıyorsunuz. Devrimci politik yayınların dağıtımının tekeller tarafından engellenmesi, ne kadar dağıtıldığıнын bilinmemesi vb. Dolayısıyla, demokratik talepler mücadelesinin önündeki asıl engelin sermayenin sınıf egemenliği olduğunun gösterilmesi, bunun özel bir tarzda işlenmesi, temel önemde bir görevdir. Bu, demokrasi uğruna mücadelenin sosyalizm uğruna mücadeleye bağlanması ve ona tabi kılınması temel marksist görüşünün de bir gereğidir.

Bugünkü güncellikte, demokratik hak ve özgürlükler mücadelesinin çok daha önemli bir yönü var. Susurluk üzerinden toplumun bu konudaki hassasiyeti ortaya çıktı. Ama bu bir mücadele gücü olarak açığa çıkmadı. Biz ilk değerlendirmelerimizden beri, mevcut imkanlar devrimci hareket tarafından değerlendirilemezse, bunun düzenin imaj tazelemesi için bir zemin olacağına işaret ettik. Nitekim medya Susurluk sonrasında imajını bir ölçüde yenilemeyi başarabildi. Ordu, politik yaşama doğrudan müdahale ettiği bir dönemde, bir dizi manevrayla yerini sağlamlaştırabiliyor. Burjuva partiler sözde temizlik üzerine daha çok laf edebiliyorlar vb. Türkiye gibi

csncme olanaklarının son derece dar olduğu bir ÷lkede bile, burjuvazi sistemi restore edecek, kitleleri yanıltıcı manevralar yapılabilecek bir zemin bulabiliyor.

Taktik mücadeleye ilişkin esas sorun belli konu alanları saptamak değil de, taktik kavrayış olduğu ölçüde, burada tek tek pratik mücadele alanlarına girmeyeceğim. Dikkat etmemiz gereken belli noktalara işaret etmekle yetineceğim. Belli konu başlıkları üzerinden göndermeler yapacağım daha çok.

Bunlardan biri, güncellik taşıyan zindanlara ilişkin mücadeledir. Bugün zindanlar sorununun, '96 zindan direnişinin devlete diz çöktürmüş olması olgusu ile birlikte işlenmesi gerekir. Devrimci bir siyasal yapı, devlet saldırdığında, tabutluklar açıldığında değil, bunu düzenli bir biçimde, toplumu politikleştirme doğrultusunda kullanabilmelidir. Devlet '96'nın hemen sonrasında, Diyarbakır zindanına, başka yerlere saldırdı ve yeni katliamlar yaptı. Hücre tipi zindanların bütün ÷lkede yapımına girişerek, yeni bir saldırıya hazırlanıyor ve saldırıyor da. Biz sürekli ve sistemli bir biçimde bu alandan yüklenelmeliyiz. Af tartışması varsa, onu genel bir propagandayla boşa çıkarmanın ötesinde, bir dizi taleple kitle mücadelesini geliştirme doğrultusunda bir çaba içinde olabilmeliyiz.

Bu ÷lkede sivil faşist harekete karşı mücadelenin özel bir önemi var. Biz hala da faşizme karşı mücadelede, devlet ile sivil faşizme karşı mücadele ilişkisini başarıyla kurmakta zorlanabiliyoruz. Bunu saflarımızı eğitmek gerektiği anlamında söylüyorum. Bu ilişkiyi güçlü bir tarzda kurabilmemiz lazımdır. Devrimci hareketin bunca yıllık deneyimine rağmen zaafa düşülen bir alan bu. Sivil faşist çetelerin devlet tarafından ne kadar yaygın kullanılacağı konusu ayrıca tartışılır. Ama son birkaç aylık bir süreçte, Akın Birdal'ın vurulmasının, 1 Mayıs öncesi ve sonrasında saldırıların sivil faşistler tarafından organize edilmesinin, siyasal mücadele açısından özel bir önemi var. Kuşkusuz bu mücadelenin esasta devlete, orduya, kontr-gerilla-

ya yönelmesi temel önem taşıyor. Fakat artık sivil faşizme karşı mücalele talepleri ve biçimleri üzerinc de daha fazla yoğunlaşmak zorundayız.

28 Şubat sonrası süreç dinsel gericiliği toplumda değişik bir yere getirdi. Dinsel gericilik toplumun alt katmanlarını, kent yoksullarını sosyal demagoji ile tutuyor. Dinsel gerici akımı geriletmek, kent yoksullarını, kent emekçilerini örgütlemek gibi özel bir sorumluluğumuz var. Bugün devletin saldırılarını laik-şeriatçı ekseninde sunması, bu alanda politika yapmayı zora sokuyor. Bu konuda çok yetkin olmadığımız da açık. Karşımıza “türban genelgesi” çıkıyor, bu genelgeye karşı mücadele dinsel gericiliğin denetiminde. Ama biz onu “türban genelgesi” olarak tanımlayarak, aslında saldırının bir başka biçimde kurulabilmesine olanak veriyoruz.

Söz konusu olan faşist bir genelgedir ve kamplaşmayı sahte bir tarzda sunan burjuvaziye karşı güçlü bir politik mücadele verilmesini gerektiriyor. Dahası o faşist genelgeyle de yetinmiyor, eylemler üzerinden yeni bir saldırı başlatıyor. Üniversitede eylem yapılmasına karşı hukuk terörü alanına geçiyor. Aynı oyunu kamu emekçileri hareketine karşı gündemleştirilen personel yasasının meşrulaştırılması çabasında da görüyoruz. Buralardan bakıldığında, bu alanlarda politika yapmanın önemi daha iyi anlaşılıyor.

Komisyonumuzun tartıştığı konulardan bir diğeri, demokratik kitle örgütleri alanıdır. Bu ülkede çok değişik zeminlerde Demokratik Kitle Örgütleri (DKÖ'ler) var. Tutsak aileleri örgütlenmeleri, Alevi dernekleri, kültür evleri, semt dernekleri vb. üzerinden geniş bir alan bu. Biz mücadelenin bugünkü öncelikleri konusunda kuşkusuz ki bir tutuma sahip oluruz, özel olarak bu alana güç kaydıramayız. Ama, bizim politik olarak ulaştığımız düzey, zaten o alanlarda bulunan, bizim çizgimiz temelinde o alanda birşeyler yapmak isteyen güçlere doğru giderek büyüyor. Buradan bakıldığında, bizim bu alanlara yö-

nelik daha sistemli bir politikamızın olması gerekiyor.

Bu alanlardaki çalışma için şu söylenebilir. Bu tür örgütlenmelerin darlaştığı yer, kendi mücadelesinin taleplerini savunacak kesimlere sıkışması oluyor. Alevilerin sorununu Aleviler, tutsakların sorununu tutsak yakınları savunur bakışı kısırlaşmaya yolaçıyor. Eğer Makina Kalıp direnişine, Cumartesi Anneleri'nin eylemine katılmak isteyen bir tutsak anaları derneği varsa, biz bunlar arasındaki ilişkiyi nasıl kuracağımız üzerine yoğunlaşabilmeliyiz. Bu, Makina Kalıp'a gidip yarın öncülerini tutsak edecek faşist diktatörlüğe karşı mücadeleye çağırın, aynı zamanda grev için dayanışma örgütlemesini sağlayan bir tarzıdır. Bugün yapabileceklerimizin ne kadar karşılık bulacağından bağımsız olarak, yönelişimiz böyle olmalıdır.

Anti-emperyalist mücadele alanı

Tartıştığımız alanlardan bir diğeri de anti-emperyalist mücadele alanıdır. Bir yanıla emperyalizmin dünya çapındaki egemenliği, diğeri yanıla Türkiye'nin emperyalizme bağımlı bir ülke olmasından kaynaklı sorunlar alanı sözkonusu buradadır.

Proletaryanın temsilcisi olduğumuza göre, uluslararası bir sınıf olan burjuvazinin karşısına ancak enternasyonalist tutum ve politikalarla, proletarya enternasyonalizmiyle çıkabiliriz. Bu yanıla özellikle yayın alanında görevlerimiz var. Emperyalizmin kültür alanında burjuva kozmopolitizmini bütün dünyaya dayatması; ekonomik alanda borçlarla bağımlı ülkelere taktığı boyunduruk; dünyayı çevre felaketine sürükleyen ülkelerin esasta emperyalist metropoller olması; militarizmin, savaşların ana kaynağının emperyalizm olması, dünyanın mayınlarla kaplanmasından nükleer bir felaketin hazırlanışına, vb. oldukça çok geniş bir alan sözkonusu.

Diğeri yandan bu, bağımlı bir ülke olmaktan kaynaklanan

sorunlar üzerinden kitle mücadelesini geliştirme sorunudur. Özellikle '60'lı yıllarda bu ülkede güçlü bir anti-emperyalist damar, buradan beslenen kitlesel bir mücadele vardı. '70'li yıllarda anti-faşist mücadele öne çıkmış olmakla birlikte, yine güçlü bir anti-emperyalist damar vardı. Ama bugün aynı eğilimleri çok fazla göremiyoruz. Ancak bu toplumda emperyalizme karşı tutum, kendini çarpık da olsa ifade ediyor yine de. Bu ülkede sivil faşist hareket ve dinsel akım, gerçekte emperyalizme göbekten bağlı olmasına rağmen, anti-emperyalist söylemi demagojik bir tarzda kullanıyorsa, "gavur batı" edebiyatı üzerinden politika yapma ihtiyacı duyuyorsa, bu, kent yoksulları ve toplumun emekçi katmanları arasında bu sorunun hala da bir hassasiyet alanı olmasından dolayıdır. Devrimci bir anti-emperyalist tutum, onların bu demagojik söylemlerini de boşa çıkaracaktır.

Tutarlı bir anti-emperyalist mücadelenin, ancak tutarlı bir anti-kapitalist mücadele zemininde, onunla birleştirilerek verilebileceğini söylüyoruz. Dolayısıyla sorun bizim için dar anlamda taktik bir sorun olmaktan çıkıyor, doğrudan Türkiye devrimine bağlanan temel bir mücadele alanı haline geliyor.

Bugünkü tablo çerçevesinde bile anti-emperyalist mücadele aslında sanıldığı kadar zayıf değil. Bu ülkede Bergama köylüleri çevre sorunları nedeniyle eylem yaptıklarında, karşılıklarına Euro Gold diye bir şirket çıkıyor. Dönüp bakıldığında, bu mücadelenin anti-emperyalist bir eğilime sahip olduğu, oradan alınıp daha ileriye taşınabileceği görülür. Tarım alanında Amerikan sigara tekelleri yüzünden "tütün kotası" uygulaması açısından da bu böyle.

İşçi sınıfı üzerinden bakıldığında ise, örneğin enerji iş-kolunda özelleştirme saldırısına karşı gelişen eylemliliklerde ortaya çıkan anti-emperyalist eğilimle yüzyüzeyiz. Bu henüz sınıfın taşradaki kesimlerinde ortaya çıkan bir eğilim, fakat sınıfı anti-emperyalizm temelinde politikleştirmek açısından önemli bir

imkan.

Anti-emperyalizm açısından çok daha geniş bir ilişkiler, sorunlar ve istemler alanı var. Burada en temel noktalar üzerinde durduğumuz için onlara girmiyorum.

Kürt sorunu

Dördüncü alan Kürt sorunudur. Öncelikle şu söylenebilir: '30'lu yıllardaki kanlı bastırmalar sonrasında onyılları bulan bir sessizlik yaşansa da, gelinen yerde, bundan böyle artık sürekli gündemde kalacak nitelikte bir sorun Kürt sorunu. Ön tartışmalarda; Kürt ulusal akımı bugün için yenilebilir, ama Kürt sorunu bu toplumun gündemine artık çıkmamacasına oturmuştur diye ifade etmiştik bu gerçeği. Demek ki bu ülkede, Kürt ulusal hareketinin gerilemesi ya da ezilmesi ihtimalinden bağımsız olarak, Kürt sorununun her zaman siyasal mücadele gündemimizde olması, ulusal demokratik istemlerin sistemli bir biçimde savunulması gerekiyor.

Burada bizim biraz daha önc çikarmamız gereken iki alan var. Temel değerlendirmelerimizde, ulusal istemlerle ulusal mücadelenin yükünü çeken Kürt yoksul köylülüğünün toprak talebi arasında güçlü bir bağın kurulmamasını sık sık eleştiriyoruz. Ama biz, sadece perspektif planında eleştirerek değil, pozitif politik içeriğiyle de, yayınlarımızda ve propaganda-ajitasyon materyallerimizde, bu ilişkiyi kurmalı ve kullanmalıyız. Bugün Kürdistan'da çalışsak da parti faaliyetinde bunu gözetmeliyiz. Fabrika çalışmasında, Kürt işçisiyle diğer milliyetlerden işçileri sosyal istemler ve mücadele temelinde birleştirebilmek açısından, bu özel bir sorumluluktur.

Bir diğer alan, Kürt hareketinin, sorunun çözümünü sosyal istemlerden kopartması, bunun bir uzantısı olarak emperyalistlerle ilkesiz denilebilecek tarzda ilişkilere yönelmesidir. Bu ülkede anti-emperyalist mücadele ile ulusal özgürlük için müca-

dele arasında kurulacak bağı, Kürt ve Türk emekçi kitlelerinin mücadele birliği açısından önemi yeterince açık. PKK belki bunu henüz kaba bir biçimde yapmıyor. Ama örneğin Çekiç Güç, Kürt reformistleri tarafından koruyucu olarak sunulabiliyor. Bu noktada Kürt hareketinin barış siyaseti, Türk sömürgeciliğine karşı emperyalizme hakem rolü biçtiği ölçüde tehlikelidir. Dolayısıyla anti-emperyalist bilincin ve taleplerin Kürt emekçi kitleleri arasında yayılmasının özel ve ayrı bir önemi var.

Bu noktalara ek olarak tartışılabilecek sorunlar ise şunlar:

Birincisi, HADEP'e karşı tutum. Temel değerlendirmelerimizde HADEP'in Kürt orta burjuvazisinin siyasi temsilcisi olduğunu söylüyoruz. Bu, herhangi bir burjuvazi değil de ezilen bir ulusun orta burjuvazisi olduğu ölçüde, onun ulusal soruna ilişkin siyasal platformu da en dar ve güdük ulusal istemler üzerine oturur. Genel değerlendirmelerimizin ötesinde, bu parti ile pratikte nasıl bir ilişki kurmalıyız? Bu konuda somut bir örnek var. Biz "barış treni" sorunu esnasında "İşçilerin birliği, halkların kardeşliği!" ekseninde bir metinle gidiyor ve HADEP ilçe örgütlerinden imza alabiliyoruz. "İşçilerin birliği, halkların kardeşliği" metni içerik olarak bizi yansıtıyor. Ama biz ilişkiyi gerçekten politik planda ne kadar bütünsel kurabiliyoruz. Pratikte HADEP'in platformunu zedeleyen bir konumda olmadığımız için bugün çok problem edilmiyor. Ama karşımıza bir Kürt işçi geldiğinde, hem Kürt halkının ulusal taleplerini savunan, hem de ulusal akımdan farklılaştığımız noktaları ifade eden bir tarz tutturamazsak, ne Kürt işçi kitlelerini partimiz etrafında savaştırabilir, ne de onun öncülerini örgütleyebiliriz.

Yayınlarımızda, temel değerlendirmelerimizin yanısıra, Kürt halkının meşru taleplerini sürekli savunmalı ve devletin saldırılarını etkin bir biçimde teşhir etmeliyiz. Antalya'da gerillaların cesedi topraktan çıkarılıyorsa, bunu özel olarak işlemeliyiz.

Kürt kitlelerinin güncel talepleri daha geniş planda ne ise, o zenginlikte yansıtılmıyız. Bu yeri geldiğinde bir gıda ambargosudur, yeri geldiğinde Karadeniz’ce, İzmir’ce girişlere vize uygulama girişimidir, vb.

Bir diğeri, Kürt ulusal sorununa ilişkin talepleri sınıf içerisinde yaygınlaştırmanın daha özel imkanları, sorunları nedir, dönüp buna bakmalıyız. İnşaat işçileri arasında çok sayıda Kürt işçisi var ve inşaat işçileri derneği vb. üzerinden örgütleniyorlar. İnşaat sektörü sınıf çalışmamızda özel bir yer tutmuyor. Ama demokratik kitle örgütlerine ilişkin tartışmada olduğu gibi, özel tarzda yoğunlaşmak çerçevesinde değil, ama ilişkiler çıktığında nasıl kurulması gerektiği konusunda açıklık taşıyabilmeliyiz. Burada, sadece işçilerin birliğini değil, ulusal sorunla ilgili ajitasyonu da özel bir tarzda yapabilmeliyiz.

Temmuz: Düzendeki temel sınıfsal karşılıkları işlemek ve değişik alanları (ekonomik, demokratik haklar, Kürt sorunu vb.) birbirine bağlayarak bütünleştirmek açısından, kitle hareketinin geriliğine rağmen, Susurluk sonrasında başlayan özgün bir süreç var. Normalde, öncüsüyle birleşmiş bir sınıf hareketi, bu değişik alanları kendi mücadelesiyle birleştirir ve bunu iktidara karşı mücadeleye adım adım büyütür. Bu onun kendisi için sınıfa dönüşmesi sürecinin bir parçasıdır.

Bugün kitle hareketi cephesinde böyle bir durum olmamasına rağmen, düzeninin ekonomik-siyasi krizinin bu değişik alanları içiçe geçirdiğini görebiliyoruz. Susurluk patlıyor, Susurluk’un bir yanı Kürt sorununa bağlanıyor, bir yanı devletin kontr-gerilla çetesine dönüşmesi oluyor. Bir diğer yanı, özelleştirmelerdeki vurgunlar, ekonominin rant-mafya ekonomisine dönüşmesi vb. oluyor. Aynı şeyin, bizzat CIA’nın örgütlenmesi, müdahaleleri vb. üzerinden anti-emperyalist alanla bağlantısı var. İç kapışmalar nedeniyle pislikler ortaya döküldü, hala da dökülüyor. Düzenin ve devletin yıpranmışlığı, tahkimat ve aklanma için manevra ihtiyacını gündeme getiriyor.

Bu durum temel sınıfsal gerçeklerin sonuçlarını bazı açılardan çıplak gözle görülür hale getirdi. Bu çerçevede, farklı alanları temel sınıfsal ilişkiler çerçevesinde bağlamakta temel bir halka olarak, Susurluk'ta ortaya çıkan devlet ve düzen gerçekliğini hedefe çakılmalıdır. Bu elbette çok yönlülüğü, somutluğu, zenginliği içinde olmalı.

Kitle eğilimleri açısından bakıldığında, anti-emperyalist eğilimler, farklı alanları birbirine bağlamak açısından önemli bir imkan sunuyor. Kitle eğilimlerinden ayrı olarak, anti-emperyalist mücadelenin (temel programatik değerlendirmelerde işaret edildiği gibi) anti-kapitalist bir yön taşıması, farklı alanları birleştirme imkanı veriyor. Ekonomik alanda İMF saldırıları, politik planda emperyalist kölelik, emperyalist saldırganlığa taşeronluk, CIA'nin, Pentagon'un faşist devleti bizzat örgütlemesi, Kürt sorunundaki emperyalist politikalar vb. Bu sorunlar demokratik bir muhteva taşımakla birlikte, egemen sermaye sınıfının emperyalizme yaslanmasıyla, anti-kapitalist bir boyutu da taşıyor.

Bir üçüncü sorun, dinsel gericiliğe karşı tutum. Biz dinsel gericilik vesilesiyle diyanetin kaldırılmasını vb. talep ederiz, ama yüzümüzü esasta düzene, devlete döneriz. Bu yönüyle bir sorun yok. Devlet dinsel gericiliğe karşı yürütülen operasyondan aldığı güçle, sahte laiklik-şariat eksenini üzerinden emekçileri bölüyor. Buna karşı tutum almak için bir yanı.

Ama bugün sorunun öncelikli ve yakıcı olan diğer yanı, sınıfın ve emekçilerin ileri kesimlerinin dinsel gericilik sopası gösterilerek hareketsiz kılınması ve yedeklenmesidir. Bu çerçevede bizim sadece diyanetin kaldırılması vb. talepleri dile getirmeye değil, dinsel gericiliği, şeriatı devrimci mücadele ezer, gerçek bir laikliği sosyalizm getirir, işçiler getirir vurgusuna ihtiyacımız var. Nasıl sivil faşist hareketi düzen ve devlet gerçeğine bağlıyorsak, dinsel gericilikle devleti de birbirine bağlamalıyız. Muhakkak ki işçi ve emekçilerin birliğinden, laiklik-

şeriat ekseninde bölünmemesinden yana tutum alırız. Bu faaliyetimizin bir yönüdür. Ama bugün öncelikli diğer yönü, düzenin belli ölçülerde yedeklediği emekçilerin daha ileri kesimlerinin dinsel gericilikten kaynaklanan korkusuna yönelik müdahaledir.

Değişik mücadele alanlarına ilişkin şunları eklemek istiyorum. Emeğin korunması çerçevesinde programımızda belirlenen temel talepler var. 7 saatlik işgünü, asgari ücrette ilişkin tutum vb. Bu temel taleplerle, işçi sınıfını örgütsüzleştiren taşeronlaştırma, esnek üretim saldırısı, özellikle işten atılmalar sorununu ilişkilendirmeliyiz. Sınıfın en geniş kesimlerini kucaklayan temel taleplerle işçi sınıfını örgütsüzleştiren işçi kıyımı, esnek üretim, taşeronlaştırmaya karşı mücadele taleplerini birlikte işlemeliyiz. Zira, hem kazanılan haklar dönc dönc geri alınıyor, hem de sınıfın mücadele gücü kırılıyor.

Demokratik alana ilişkin şunu söyleyeceğim. Sol hareket demokratik haklar alanı ile gerisindeki sosyal eşitsizlik ilişkisinin üzerinden atlamaktadır. Susurluk vesilesiyle “bu pisliği devrim temizler” denilirken, bunun düzen değil de devlet pisliği olarak ele alınması ve devrimin de salt siyasal alanı temizleyen bir devrim olarak formüle edilmesi, bu gerçeğe işaret ediyor. Susurluk sonrası ilk değerlendirmelerimizde, bu alandaki devrimci tutumun önemini yapılan vurgular var. Bu alandaki zaafiyet, sonraki süreçte sadece reformistlerin değil, devleti cepheden karşısına alan kesimlerin tutumlarına da yansdı. Demokratik hakları kalıcı biçimde elde etmenin bir devrim sorunu olmasının ötesinde, gerisindeki sosyal eşitsizliği işleyebilmenin özel bir önemi var.

Siyasal mücadele bütün kapsamıyla kavranmalıdır

Cihan: Tartıştığımız sorun pratik-siyasal faaliyet alanımızı

ilgilendirdiği için çok özel bir önem taşıyor. Teorik bir temelimiz var, bunu burada, partimizin kuruluş kongresinde bir program formuna kavuşturmuş bulunuyoruz. Bu programın ürünü olan bir stratejik çizgimiz var. İşte şimdi de bütün bunların pratikte anlam kazanacağı bir alanı tartışıyoruz. Bu, devrimci taktik çizgi, onun kapsadığı sorunlar alanıdır. Geriye ayrı bir temel gündemimizi oluşturan, ön tartışma sürecinde zaten genişçe ele alınmış bulunan, bu gündemin ardından yeniden tartışılacak olan örgüt alanı kalıyor. Örgüt bir araç, bir taşıyıcıdır; izlenen siyasal çizginin taşıyıcısı bir araçtır. İzlenecek siyasal çizginin içeriğini ise tam da tartışmakta olduğumuz alan, taktik politika alanı veriyor. Bu nedenle tartışmakta olduğumuz konu son derece önemlidir.

Ne kadar iyi izlenebildi bilemiyorum, ama taktik komisyonu adına sunuş yapan Tuna yoldaşın iyi bir çerçeve çizdiğini düşünüyorum. Belli başlıklar altında ortaya konulan sorunların gerçekte organik bir bütünlüğü var. Bunun kavranmasının ve kavratılmasının, siyasal faaliyetimizin bu geniş temel üzerinde kendi organik yapısı içerisinde oturtulabilmesinin, büyük bir önemi var. Politika yapmakta, politik çalışmada çok başarılı değiliz diyor ve bundan yakınıyoruz. Tartıştığımız sorun bu açıdan ayrıca önemli.

Tanımlanan başlıkların kendi altındaki bir takım talepler, istemler, bunların formülasyonu, önemi vb. sorunların ayrıntılarına girmekten çok mantığını kavramak önemli. Bu çerçevede birkaç noktayı hatırlatmak istiyorum.

Birincisi; ekonomik mücadele ve siyasal mücadele diyoruz. Bu ülkede bazıları siyasal mücadeleyi hala sadece demokratik mücadele olarak ele alıyor, öyle kavlıyorlar. Buradaki bazı konuşmalardan da bazen böyle bir anlam çıkabiliyor. Buna dikkat etmemiz gerekiyor. Siyasal mücadele alanı asla salt demokratik mücadele alanı olarak kavranamaz, onunla sınırlanamaz, bu burjuva demokratik ufku içinde kalmak olur.

Evet, ekonomik mücadele ile siyasal mücadeleyi birleştirmemiz gerekiyor. Ama siyasal mücadele, sadece demokratik siyasal mücadele alanından ibaret değildir. Demokrasi mücadelesi siyasal mücadele alanının yalnızca bir alanı, bir parçasıdır. Kuşkusuz temel ve önemli bir alanıdır. Demokratik hakların kazanılmadığı, baskının, terörün, kanunsuzluğun, keyfiliğin kol gezdiği bu toplumda, demokrasi mücadelesi başlı başına bir mücadele alanıdır. Ama işçi sınıfının bakış açısıyla ele alındığında, demokratik mücadele siyasal mücadelenin gene de yalnızca bir alt alanıdır.

Gündelik siyasal faaliyetimizde devletin baskısını, terörünü, işkencesini teşhir ediyoruz. Kurulu siyasal rejimde temel demokratik hak ve özgürlüklerin olmadığını, mevcut rejimin faşist bir rejim olduğunu söylüyoruz. Bunlar kuşkusuz demokratik siyasal mücadele kapsamına giren sorunlar. Ama biz öte yandan da bu devleti bir sınıf devleti olarak teşhir ediyor, ona sermaye devleti diyoruz; sermayeye karşı mücadeleyi herşeyden önce onun sınıf devletine karşı mücadeleye bağlıyoruz. Bu da bir siyasal mücadele alanıdır ve bu dosdoğru sosyalist siyasal mücadele alanıdır. Burjuvazinin sınıf devletini hedefe koyan bir mücadele, sosyalist siyasal mücadeledir. Örneğin Rusya'da, otokrasiye karşı mücadele sosyalist değil, demokratik bir mücadeleydi. Çarlığa, otokrasiye karşı devrimci siyasal şiar, "demokratik cumhuriyet" şiarıydı. Oysa Şubat'tan sonra oluşan burjuva siyasal iktidara karşı "sovyet iktidarı" şiarı altında sürdürülen siyasal iktidar mücadelesi, tümüyle sosyalist bir mücadeleydi. Sosyalist cumhuriyet uğruna bir mücadele, doğası gereği sosyalist bir siyasal mücadeledir.

Marksistler için siyasal mücadele, her zaman, sosyalist siyasal mücadele ile demokratik siyasal mücadelenin organik bütünlüğünden oluşur. Demokrasi uğruna mücadelenin sosyalizm uğruna mücadele ile birleştirilmesi, siyasal açıdan aynı zamanda bu yönüyle de doğru anlaşılıp kavranabilmelidir. Do-

layısıyla biz ekonomik mücadele ile siyasal mücadeleyi birleştirmekle kalmamalı, demokrasi mücadelesini sosyalizm mücadelesiyle birleştirmek, gündelik siyasal çalışmada bu bağı gözetmek zorunda olduğumuzun farkında olmalıyız. Bizim mücadelemiz; demokratik ve sosyalist olmak üzere iki ayrı karakterde, ama organik olarak birbirine bağlı, içiçe geçen bütünsel bir mücadeledir. Bu tıpkı şunun gibidir; biz düşük ücretlere karşı mücadele ediyoruz, ama tam da bu mücadele içinde, bu mücadele sayesinde ücretli kölelik düzenini işçilere anlatabilme imkanı buluyoruz. Kapitalizmin egemenlik ve sömürü mekanizmalarını teşhir etmek ve basit bir ekonomik mücadeleyi anti-kapitalist propagandaya dayanak yapmak imkanı buluyoruz. Ve ücretlerin yükseltilmesi uğruna mücadeleyi, tam da işçileri ücretli kölelik düzenine karşı bilinçlendirmek üzere yürütüyoruz, bunu aynı zamanda onlara bu bilinci vermenin bir olanağı olarak ele alıyoruz.

Temel siyasal sorunlar salt demokratik bir içeriğe indirgenmemelidir

Bir başka temel önemde noktaya daha değinceğim. Bazı sorunlar vardır ki, demokratik nitelik bunların belli bir düzeyidir yalnızca. Dikkat ederseniz, bu tür sorunlar için; şu sınırlar içerisinde ele alındığında, ya da kendi başına ele alındığında, bu demokratik nitelikte bir sorundur, deriz genellikle. Ama kapitalist bir toplumda ve dolayısıyla bizim toplumumuzda, temel siyasal sorunlar kendi başına ele alınamayacak karakterde sorunlardır. Örneğin; birinci emperyalist savaş döneminde, barış talebi, kendi sınırları içinde ele alındığında anlamlı bir demokratik istemdir. Ama sizin barış için şiarınız “savaşa karşı iç savaş” olduğu ölçüde, siz barış meselesini dosdoğru bir proleter devrim sorununa bağlamış, bu zeminine oturtmuş oluyorsunuz.

Aynı şekilde, anti-emperyalizm/bağımsızlık sorununun ele alınışı üzerinden de bu böyledir. Anti-emperyalist mücadele, hele de çağdaş dünyada, hiçbir biçimde salt demokratik bir içeriğe daraltılamaz. Evet, sorunun böyle bir yanı vardır ve bu çerçevede bir demokratik mücadeleyi zaten vermek zorundasınız. Ama eğer bir ülkenin emperyalizme bağımlılığının temelinde kapitalist ilişkiler varsa, burjuvazi toplumun egemen sınıfsal gücüyle, burada, emperyalist bağımlılığı kırmak egemen burjuva sınıfının iktidarını devirmekle olanaklı olduğu ölçüde, anti-emperyalist mücadele aynı zamanda anti-kapitalist bir mücadeledir de. Daha tam bir ifadeyle, bu geniş kapsama oturur, stratejik anlamını burada bulur.

Dikkat edin, bu mücadeleler hep bir içiçelik taşıyor. Bu noktada demokratik mücadele ile sosyalist mücadeleyi birbirinden koparmak mümkün değildir. Sağlam perspektif, bunu kendi genişliği içinde ele alma imkanı yaratıyor. Ama dar ve güdük burjuva demokratik perspektif, bunu özellikle küçük-burjuva akımlarda görüyoruz, bunları götürüp dar ve güdük kalıpların içine sıkıştırabiliyor, gerçek hayata uymayan mekanik ayırımlara tabi tutabiliyor.

Tartışmalarda verilen bazı örnekler bu açıdan anlamlı. Evet, devlette bir çürüme ve kokuşma var. Bunun teşhiri demokrasi mücadelesi açısından büyük bir önem taşıyor. Başından beri diyoruz ki, kokuşmuş bir devlet var, ama bu kokuşmuş devletin arkasında da çürümüş bir sınıf var. Devlet bu toplumda boşlukta durmuyor. Bu devlet bir sınıfın devleti, bu sınıfın iktisadi-sosyal egemenliğinin siyasal biçimi ve düzeyi. Burada devlet, aynı zamanda ekonominin yoğunlaşmış bir biçimi de olarak, bir sınıfın karakterinin yansıdığı bir alan ve yapı oluyor. Kokuşmuş devletin arkasında kokuşmuş bir sınıf, bu sınıfın üzerinde durduğu çürümüş bir düzen var. Bir TV röportajını izliyorsunuz, sıradan bir insan diyor ki, "siyasetteki kokuşmanın gerisinde ekonomi var." Bu, bu kadar açık ve basit.

Devrimci sınıf mücadelesi organik-diyalektik bir bütündür

Sınıf mücadelesi, demokratik mücadele ile sosyalist mücadelenin, iktisadi mücadele ile siyasal mücadelenin organik-diyalektik bir bütünlüğü olarak gelişir. Ama başlangıçta şu veya bu demokratik siyasal sorun bunu çok özel olarak alevlendirmiş olabilir. Tarihe baktığımızda da görüyoruz bunu; mücadelenin ivmelenmesine neden olan gelişmeler, çoğu kere şu ya da bu masum görünümlü demokratik siyasal sorundan kaynaklanabiliyor. Demokrasi mücadelesinin proleter devrime büyümesini de böyle kavramak gerekiyor.

Sorunu öznel boyutlarıyla, kitlelerin bilincindeki yansımalarıyla değil, nesnel mantığıyla ele almak lazım. Ekonomik istemler için greve giden, direnme yolunu seçen emekçiler, karşılarında sermayenin devletini ve polisini görüp onunla çatıştıkları zaman, “bakın, siz burada patronlara karşı mücadele veriyorsunuz ve patronların devleti anında karşınıza dikiliyor” diyoruz. İşte bu bir sosyalist propagandadır. Bu demokratik değil, bas-bayağı sosyalist bir propagandadır. Önemli olan olayın bu mantığıdır, bunu kavrayıp gözetebilmektir.

Ekonomik mücadele aynı zamanda devletle de karşı karşıya gelinen bir alandır. Devleti, onun sınıf kimliğini kitlelere anlatabileceğimiz bir alandır. Bu genelde de böyledir. İşçilerin masum taleplere dayalı iktisadi ve demokratik mücadelesi, hep polis ve jandarmanın copu ve dipçiğiyle karşı karşıya kalmıştır. Modern burjuva toplumlarda da bu böyledir. Belçikalı işçiler grev ve direnişlere gidiyorlar, tam da bu nedenle iki de bir devletin kolluk güçleriyle çatışıyorlar. Ekonomik mücadeleyi emekçilerin burjuva sınıf devletiyle karşı karşıya geldiği ve politikleşbildiği bir alan olarak görmeliyiz. ‘70’li yıllarda bu çok doğal bir biçimde izlenebiliyordu, ‘90’larda da izlenebiliyor. En masum bir direniş, en sıradan bir hak arama mücade-

İçsi bile anında polis ve jandarmanın müdahalesiyle karşılaşılıyor.

Ben burada, genel planda, iktisadi haklar uğruna mücadelenin bile sonuçta nasıl devletle karşı karşıya kaldığını; özel planda ise, Türkiye gibi iktisadi manevra imkanlarının sınırlı olduğu ülkelerde, bu dönüşmenin ne kadar hızlı olabildiğini vurgulamış oluyorum. Gündeme ilişkin sunuşu yapan Tuna yoldaş, bu mücadelenin demokrasi mücalesine ya da anti-emperyalist mücadeleye nasıl bağlanabildiğini ortaya koydu. Ben de bunun devlete karşı mücadeleye nasıl bağlanabildiğini örneklemiştir oldum.

Ekonomik mücadelenin imkanlarının kavranışı çerçevesinde şunu da belirteyim. '70'li yıllardaki mücadelelerde dönemin devrimcilerinin temel bir kusuru vardı. Bunlar toplumdaki demokratik birikimi, anti-faşist mücadelede ve direnme kapasitesinde değerlendiren akımlardı. Zaten bu mücadelenin ürünleri ve taşıyıcılarıydılar. Ama, reformist-revizyonist siyasal akımlardan ve sendika bürokrasisinden farklı olarak, yığınların iktisadi-sosyal istemlerini ve bu uğurdaki mücadelelerini ihmal ettiler.

Oysa hiçbir siyasal mücadele yığınların iktisadi-sosyal istemlerinden bağımsız sürdürülemez. Kendi içinde idealleştirilmiş bir demokrasi mücadelesi, bir anti-faşist mücadele olmaz. Siyasetin gerisinde her zaman bir ekonomik ve sosyal alan vardır. Oysa '70'lerin devrimci akımları, yığınların iktisadi ve sosyal hakları uğruna mücadeleyi ihmal ettiler. Bu alandaki duyarlılık ve mücadeleyle en iyi sınıf cephesinde, bu alandaki çalışmayla karşılaşılabilirdi. Dönemin devrimcileri sınıftan uzak kaldıkları ölçüde bunu göremediler, pratiğin yardımıyla olsun öğrenemediler.

Bu akımlar iktisadi mücadele alanını dar, geri ve lekeli bir alan olarak ele alıyor, revizyonistlere ve reformistlere özgü bir alan olarak görebiliyorlardı. Oysa, yığınların iktisadi ve sos-

yal ihtiyaçlarını, duyarlılıklarını, o alandaki eylemliliğini ihmal eden bir hareket, sağlam temellerle dayalı bir siyasal mücadele zeminini da yakalayamaz. '70'li yılların mücadelesinin böyle bir zaafiyeti vardı. Faşizme karşı direnme çizgisi vardı, kendi içinde bir siyasal alan gibi ele alınıyordu. Faşizme karşı mücadeleye çekilmek istenen yığınların iktisadi ve sosyal haklar mücadelesine karşı ya bir küçümseme ya da tümden ilgisizlik sözkonusuydu. Doğal olarak bu faşizme karşı mücadeledenin kitle tabanının geliştirilip güçlendirilmesini de zora sokuyordu.

Sol sendika bürokrasisinin bu alandaki hassasiyetinin de bir payı olmakla birlikte, o dönemde daha çok tabandan gelen bir eğilim olarak, işçi sınıfında faşizme karşı gerçekten belirgin bir duyarlılık vardı. İşçi sınıfının iktisadi ve sosyal mücadelesine gösterilecek gerçek bir ilgi, onun anti-faşist duyarlılığını da bütün gücü ve kapsamıyla açığa çıkacak ve onu pratikte anti-faşist mücadelenin gerçek öncü ve sürükleyici gücü haline getirecekti. Devrimci akımlardan bu tür bir yönelim olmadığı halde, işçi sınıfının ileri kesimlerinin o dönemki anti-faşist duyarlılığı yine de dikkate değerdir. Faşist cinayetlere karşı daha '74'lerde kendini gösteren eylemsel duyarlılıktan 20 Mart genel grevlerine ve Kemal Türkler'in öldürülmesine karşı gösterilen büyük eylemsel duyarlılığa kadar bu böyle.

Örneğin, işçi sınıfı DGM'yi kendisine yönelik bir saldırı kabul ediyordu. Herhangi bir devrimci akım gündeme getirmeden DİSK bu saldırıya karşı mücadeleyi gündeme getirdi ve bu çerçevede sınıf kitlelerini eyleme çekip DGM saldırısını püskürtebildi. Oysa bugün sınıf kitleleri içerisinde de, DGM konusunda; bir takım aşırı sol örgütler var, bunlar devlete zarar veriyor, DGM de bunlara karşı getirilmiş bir önlem, türünden bir algılayış var. Bu, sınıf ve kitle hareketinin bugünkü geriliğinin getirdiği bir yanılgı. Yığınlar iktisadi ve sosyal mücadelelerinde belli bir kapasite ve ısrar gösterdiklerinde, kar-

şıklarına önce polis ve jandarma, ardından da DGM çıkacak, bu çok kesin.

Bunların dışında küçük bir not olarak ekliyorum. Anti-emperyalist mücadelenin iktisadi alanla kuvvetli bağları var, ama özerk bir alanı da (siyasi, askeri vb.) var. Ajitasyon ve teşhir faaliyetimizde, emperyalist köleliğin tüm alanlarını işlemeyi özenle gözetebilmeliyiz. Mesela şu günlerde Türkiye’de bir NATO tatbikatı sürüyor. Bu tatbikatın Akdeniz bölümü bitirilmiş, şimdi Kayseri bölümü uygulanıyor. Ama bakıyoruz, bu olağan bir durum olarak karşılanabiliyor. Oysa eskiden birkaç ABD gemisinin bu ülkeye gelmesi bile büyük gerilimlere yolaçabiliyor, öğrenci gençliği ayaklandırabiliyor, toplumda genel bir duyarlılık yaratabiliyordu. Bugün bunların hiçbiri olmayabiliyor. Bu, sıradanlaşmış ve kanıksanmış bir olay haline gelmiş bulunuyor. Dolayısıyla, bu alan, çok özel bir ajitasyon ve siyasal teşhirin konusu olabilmelidir bizim gündelik siyasal çalışmamızda.

Taktik sorunlar üzerine tartışmalar

HADEP'le ilişkiler sorunu

Cihan: Komisyon adına yapılan sunuşa konu edilen HADEP'le ilişkiler alanı biraz karmaşık bir sorunlar alanı olduğu için, üzerinde biraz durmamız gerekiyor.

Kürt sorunu, ulusal istemler, bu sorunun ve bu istemlerin demokratik muhtevası, Kürt orta sınıflarında da belirli bir duyarlılık alanı yaratmış bulunuyor. Bu nesnel bir olgudur; salt teorinin konusu olmaktan çıkmış, yaşamın pratik gerçeklerinden biri haline gelmiştir. Kürt orta sınıfları, orta burjuva katmanları, ulusal inkar ve ezilmişlik karşısında bir duyarlılık gösteriyorlar. Soruna bu sınıf katmanlarının aydın temsilcileri üzerinden baktığımızda, bu duyarlılık gerçekte çok yeni bir olgu da değildir, kökleri '60'lı ve 70'li yıllara kadar uzanan bir durum.

Burada yeni olan, bizzat bu sosyal sınıf katmanlarının, onların ulusal sorun üzerinden politikleşmiş kesimlerinin duyarlılığıdır. Bu yeni bir olgudur ve Kürt halkının '90'lı yıllardaki büyük ulusal uyanışının bir ürünüdür.

HADEP'in örgütlenmesinde ve yönetilmesinde bu burjuva katmanların belirleyici yeri ve rolü olduğu bir olgusal gerçektir. Ama Türkiye'de halihazırda devrimci sınıf mücadelesi henüz çok cılız bir durumda, sosyal mücadele çok geri bir düzeyde bulunduğu için; Kürt orta burjuvazisinin ulusal sorun çerçevesindeki bu kısmi ve cılız demokratik duyarlılığının sınırlarının ne olduğunu, onun bunu nereye kadar sürdürebileceğini de pratikte test etme imkanlarına sahip değiliz.

Ama biz bir konuda gerçekçiyiz. Çok iyi biliyoruz ki; emeksermaye çelişkisinin politik alanda keskinleşip devrimci sınıf mücadeleleri olarak öne çıkamadığı bugünkü koşullarda, sınıf mücadelesinin bugünkü bu son derece geri düzeyinde, Kürt orta sınıflarının ulusal ezilmişliğe karşı ve ulusal istemler temelinde gösterdiği sınırlı ve hesaplı duyarlılık da fazlasıyla abartılı bir görünüm kazanabiliyor. Bu nedenle bu duruma bugünkü kendine özgü geçici koşullar üzerinden bakmalıyız. Kürt orta burjuvazisinin de burjuva bir sınıf katmanı olduğunu, genel burjuva sınıf egemenliğinin bir parçası olduğunu, bu temel önemde gerçeği hiçbir biçimde unutmamalı ve bu konuda hiçbir hayale kapılmamalıyız.

Bu gerçeği kitlelere de unutturmamalı, onların bu konuda dayanaksız hayallere itilmesine karşı da kararlılıkla mücadele etmeliyiz. Burjuvazi burjuvazidir ve temelde kendi burjuva sınıf çıkarlarına göre davranır, ulusal duyarlılığını da bu çerçevede belirler demesini bilmeliyiz. Evet, bugün kısmi bir duyarlılığı var, bu duyarlılığın sınırları içinde ve taktik olarak kesiştiğimiz belirli durumlarda birlikte iş de yaparız. Ama biz onun burjuva bir sınıf katmanı olduğunu, mülk sahibi bir sınıf olduğunu da hiçbir biçimde unutmuyoruz. Sorunun öncelikle

böyle bir yanı var.

İkincisi; HADEP'in ulusal hareketi bugünden geriye çeken bir yanı var. PKK'nin bazı yazarları (bunlar genellikle PKK'nin sosyalizm iddiasını seslendiren belirli kimseler oluyor) sık sık bu gerçeğe değinmek durumunda kalıyorlar, açıkça HADEP'i Kürt orta sınıflarının mevzilendiği bir alan olarak tanımlayabiliyorlar. Orta sınıflar HADEP'ten giderek hareketi uzlaşma çizgisine, legalleşme çizgisine, düzenin meşruiyet çizgisine çekmeye çalışıyorlar eleştirileri, bizzat bu PKK yazarları tarafından da zaman zaman dile getiriliyor. Bizim bu konuda yıllar öncesinden döne döne söylediklerimizi bugün onlar da tekrarlıyorlar. Kuşkusuz bunlar özel ihtiyaçların ürünü çok hesaplı eleştiriler. Hareket içinde Kürt orta sınıflarının ağırlığının nispeten arttığı, PKK'nin HADEP üzerindeki etki ve denetiminin nispeten zayıfladığı anlarda gündeme getirilen, durumu dengeleme ve basınç uygulama ihtiyacının ürünü olan eleştiriler bunlar.

Dolayısıyla bu konu, HADEP sorunu, hem taktik bir uzlaşma, ve hem de, ilkeli ve tavizsiz bir mücadele alanıdır. Heterojen bileşimli bir ulusal hareket gerçeği ile yüzyüze olduğumuza göre, bu özellikle böyledir. Belli sınırlar içinde uzlaşma ve birlikte iş yapma, ama bunu sürekli bir mücadele ile içiçe götürme -utulması gereken yol budur. Bugün soruna ya tam birlik, ya tümüyle kopma ve mücadele tekyanlılığı içinde bakılabiliyor. Mücadele adına birlikten kaçınılabiliyor, veya tersine, birlik adına mücadeleden... Gerçekte ise, bizim Kürt orta sınıflarını ve onun denetimindeki HADEP'in gerçek konumunu ortaya koyup eleştirmemizle, demokrasi mücadelesinin elverdiği sınırlar içerisinde HADEP'le birlikte iş yapmamız birbiriyle çelişmiyor.

Kaldı ki HADEP, bildiğimiz anlamda bir homojen parti de değil. Orta sınıfların belirgin ağırlığına rağmen, HADEP aynı zamanda bir blok partisi. HADEP, bir dizi partinin bir

tür cephe birliği niteliğinde bir yapı, Kürt ulusal hareketinin ortaya çıkardığı genel Kürt potansiyelinin yığıldığı bir alan. Kürt ulusal hareketinin Kürt orta sınıflarını da kucakladığı bir alan. Bu anlamda homojen bir parti değil, daha çok bir blok partisi. PKK de zaten Kürt orta burjuvazisinin homojenliğe eğilim duyduğu, HADEP’i her bakımdan kendi konum ve eğilimlerine uygun bir rotaya oturtmaya çalıştığı durumlarda, tam da bu noktada saldırıyor.

Bilindiği gibi bu parti, devletin genel saldırıları ve basıncı karşısında, zaman zaman kendine çeki-düzen verme eğilimleri gösterebiliyor. Ve bu, kendi uzlaşmacı çizgileri temeli üzerinde, buna uygun bir çerçevede oluyor. PKK bu eğilimleri görüyor ve zaman zaman vuruyor. Ama metropollerdeki kitlesini de orada tutuyor, ona orada politika yaptırıyor. HADEP kendi iç mücadeleleriyle yönetimlerini belirleme imkanlarından bile yoksun, bu açıdan da normal bir parti değil. Buna da dikkat etmek gerekir.

HADEP’de çalışma, HADEP’i bir siyasal forum kabul ederek girip çalışmak anlamında ele alınmamalıdır. HADEP’i, daha doğrusu onun örgütlü tabanını, bir tür kitle çalışması alanı olarak görmek gerekir. Bu partiyi, Kürtlerin demokratik kitle örgütü, siyasal türden bir kitle örgütü gibi kabul edip, buna uygun davranmak gerekir. Bu açıdan yoldaşlarımızın yer yer ve zaman zaman, HADEP işçi komisyonlarına girerek Kürt işçileri kazanma çabasının belirli bir mantığı var. Zaten bu türden yerlerdeki yerel HADEP yöneticileri de “gelin çalışın, burası da bir çalışma alanıdır” diyebiliyorlar. Normalde siyasal bir parti bunu söylemez. HADEP’i bir de bu karmaşıklığı içinde kavramak zorundayız.

Ulusal sorun, köylü sorunu, toprak sorunu...

Sunuşu yapan Tuna yoldaşın kongre boyunca birkaç kez

hatırlattığı bir başka sorun var. “Kürt sorunu özünde bir köylü sorunudur diyoruz. Bu kendini politikada, taktik çizgide nasıl üretecektir?” diye soruyor yoldaş. Ulusal sorun özünde bir köylü sorunudur ve bunun toprak sorunu gibi bir boyutu da vardır diyoruz biz, konuya ilişkin temel değerlendirmelerimizde. Yoldaş da ısrarlı sorusunu bunlardan hareketle gündeme getiriyor.

Ulusal sorunun Kürdistan’da da özünde bir köylü sorunu olduğu belirlemesinin ne anlama geldiği, bu belirlemenin ortaya konduğu tüm değerlendirmelerimizde gerçekte yeterli açıklıkta var. Bu konu özellikle *Ulusal Sorun ve Devrim* kitabında genişçe, özel noktalara girilerek, ayrıntılara inilerek izah ediliyor. 3. Genel Konferans değerlendirmelerinde de bu sorun son derece özlü bir biçimde, tam da Kürdistan’daki mücadele deneyiminden gidilerek, mücadelenin daha da belirginleştirdiği veriler kullanılarak, ortaya konuluyor.

Görebildiğim kadarıyla yoldaş bu soruna hep de toprak sorunu üzerinden değiniyor; köylü sorunu ile toprak sorununu eşitleyen, bunları özdeşleştiren bir eğilim ya da yaklaşım içerisinde görünüyor. Burada belirgin bir yanılma, bir karışıklık var. Ulusal sorun eksenli sözkonusu olduğunda, köylü sorunu ile toprak sorununu birbirine karıştırmamak, bunları tümüyle özdeş sorunlar olarak ele almamak lazım. Stalin, bu soruna ilişkin klasikleşmiş tanımında, bu farka özellikle dikkat çekiyor, bunların ikisi farklı şeylerdir, diyor. Dikkat edin, ulusal sorun özünde toprak sorunudur demiyor, fakat aradaki farka vurgu yaparak, özünde köylü sorunudur diyor.

Köylü sorunu toprak sorununu kesiyor ya da içeriyor olabilir; ama burada önplanda olan, olayın sosyal-siyasal boyutudur. Temelde sorun köylülüğün özgürleşmesidir. Bu bağımlılık ilişkilerinden bir özgürleşmedir. Ve bu bağımlılık, salt toprak köleliği biçiminde değil, yerel, aşiretsel, dinsel, mezhepsel vb. türden, çok çeşitli biçimlerde kendini gösterir. Sözkonusu olan tüm bu ortaçağ bağlarından özgürleşerek, modern ulusal

bilince ve kimliğe ulaşabilmektir. Her zaman olmasa da, çoğu zaman ezilen ulus olmak bir toplumsal ve kültürel geriliği içerir. Sömürge bir ulus, ulusal gelişmesi engellenen, modern bir kimliğe henüz ulaşamamış bulunan, bizzat içinde bulunduğu konum nedeniyle bu gelişmesi engellenen bir ulus anlamına da gelir.

Somutta Kürdistan'a bakıyoruz, gerçekten geri ilişkilerin yaygın olduğu bir yer. Yarı-feodal ilişkilerin, aşiret ilişkilerinin, bu arada dinsel-tarikatsal ilişkilerin, çok etkin olduğu bir alan. Kürt köylülerinin modern ulusal bilince ve kimliğe ulaşabilmesi için, her türlü ortaçağ ilişkisinden özgürleşmesi gerekir. Aşiret yapısını koruyarak Kürtleri özgürleştirmiş olmazsınız. Tersine, bu kez ulusal bir form içinde, ulusun içinde bulunduğu geriliği korumuş ve sürdürmüş olursunuz.

Kürtlerin özgürleşmesi Kürtlerin ulusal kimliğini modern demokratik anlamda kazanması, yurttaş bireyler olması anlamına geliyor. Kürtlerin özgürleşmesi; feodal her türden ilişkiye, yarı-feodal toprak ilişkileri de dahil buna, aşiret ilişkilerine, dinsel ilişkiler-tarikat bağlarına son verilmesi, bunların etkinliğinin ve egemenliğinin kırılması ile mümkündür. Bununla biz bir kapsam tanımlamış oluyoruz. Burada toprak mücadelesi ayrı bir yer tutuyor olabilir. Buna somut olarak bakılması gerekiyor. Ama bağımlılık ilişkileri asla salt toprak sorunundan gelmiyor, toprak sorunu burada yalnızca bir unsur. Kürdistan'da öyle aşiretsel yapılar vardır ki, varıp baktığımızda, burada bir toprak ağalığı sistemi, dolayısıyla bundan kaynaklanan bir toprak sorunu görmezsiniz. Ya da bu gibi yerlerde toprağa bağımlılık toprak ağasına değil, köylünün kendi küçük ataerki toprağına bağımlılığından ibarettir. Oysa bu aynı köylünün aşiretsel ve ataerki bağımlılıklardan kurtulması da, onun özgürleşmesinin bir parçası ve zorunlu bir gereğidir.

İnönü dönemindeki "çiftçiyi topraklandırma projeleri"ni bir yana koyarsak, bu devlet '60'lardan '80'lere kadar zaman zaman aldatıcı bir toprak reformu girişimi gündeme getiriyor. Ve

toprak reformu gündeme geldiğinde, sözkonusu olan da hep Kürdistan'daki toprak ilişkileri oluyor. Belli ki bir toprak sorunu var orada. Buna neden bu türden bir kanıt gösteriyorum? Bu alan bizim kendi bağımsız incelemelerimize henüz geçince konu olmadığı için. Kürt hareketleri 30 yıldır Kürt sorunu üzerine yazıp çizdikleri halde, maalesef toprak sorunu üzerine özel bir inceleme ortaya koymuş değiller. Bunu yapmadıkları, bu sorunu açıkta bıraktıkları içindir ki, PKK 15 yıldır silahlı mücadele verdiği halde bu meseleyle ilgilenmedi, ortaya herhangi ciddi bir şey koymadı, koyamadı. Üstelik PKK'nin ilk çıkış/kuruluş belgeleri, feodalizmin tasfiyesini ve anti-feodal mücadeleyi kendi programatik hedeflerinin üç temel ögesinden biri olarak ortaya koydukları halde.

Bugün bazı PKK'liler iddia ediyorlar ki, Kürdistan'da ciddi bir toprak sorunu ve talebi yoktur, dolayısıyla da mücadelenin bu alana yönelmemesinin gerisinde bu nesnel olgu vardır. Acaba? Diyarbakır, Mardin, Urfa gibi bölgelerde temelli bir toprak sorunu olduğu, devletin toprak reformu projelerinin hep de bu alan üzerinden gündeme gelmesinden bile belli değil midir? Elbette ki '60'lardan '90'lara kadar yaşanan hızlı kapitalist gelişme, Kürdistan'da da tarımın kapitalistleşmesi çerçevesinde toprak sorununa kendince farklı bir çözüm getirmiş olabilir. Ama bunun hem sınırları bellidir, hem de bu daha çok belli bazı illerle sınırlıdır.

Bitlis, Hakkari, Van gibi bölgelerde bu açıdan durumun ne olduğunu şu an için tam bilemiyoruz. Ama buralarda bir aşiret yapısı, tarikat yapısı olduğu çok kesin. Koruculuğun kendisi bile bunu gösteriyor. Neticede orada köylülüğün bağımlı olduğu çok açık. HADEP Ahmet Türk'ü aday gösteriyor, Ahmet Türk'ün aşireti oylarını olduğu gibi HADEP'e veriyor. Ahmet Türk başka bir partiye geçse, aynı oyların üçte ikisini gene alacaktır. Belli ki burada köylü bağımlı. Ulusal özgürleşme, köylülüğün bu bağımlılık ilişkilerinden kurtulması demektir.

Dolayısıyla biz, mesleği salt toprak sorununa daraltmamalı, aşiretsel, ataerkil, dinsel ve tarikatsal vb. her türlü ortaçağa bağımlılık ilişkisinden ve elbette ki bu arada toprak köleliğinden kurtulmak olarak formüle etmeliyiz. Tüm bunlar *Ulusal Sorun ve Devrim* ismiyle kitap olarak hazırlanan çalışmada fazlasıyla var.(H. Fırat, *Ulusal Sorun ve Devrim*, Eksen Yayıncılık)

İşin bu kısmı, sorunun bir yanı.

Yoldaşın asıl sorusuna geliyorum: “Taktik çizgimize bu nasıl yansiyacak?” diye soruyor. Buna ilişkin taktik formülasyonlarımızı ortaya koymaz ve faaliyetimizi bunun üzerine oturtmazsak, genel tespitlerimiz havada kalır demek istiyor.

Öncelikle şu noktayı belirtmek gerekir. Bizim bu konudaki ısrarlı vurgularımız, pratik planda daha çok PKK'nin kendi platformuna, onun bu alandaki ve sorundaki kaba tutarsızlıklarına yönelikti; onun yürütmekte olduğu mücadeleyi bu gerçek iktisadi-toplumsal temeline ve kapsamına bağlayamamasını, bundan çok bilinçli bir tutumla kaçınmasını hedef alıyordu. PKK ortaya çıktığında kendine salt Kürdistan coğrafyasını temel aldı. Ama burada bile sorunu, hiç değilse temel resmi belgelerinde, toplumsal-iktisadi temelleri ve uluslararası bağlantılarıyla ortaya koyuyordu. Hedef sömürgeciliktir diyor, fakat hemen ardından da ekliyordu; sömürgeciliğin Kürdistan'daki dayanakları Kürt burjuvazisi ve yarı-feodal ilişkiler, dıştaki desteği ise emperyalizmdir; mücadele bunları birarada hedeflemek durumundadır vb. Anti-sömürgeci savaş içte anti-feodal savaş, dışta anti-emperyalist savaş ile ilişkilendiriliyordu. PKK programı ile *Kürdistan Devriminin Manifestosu*'nun bütün bir ek-seni buna oturmaktadır.

Ulusal Sorun ve Devrim'de bunlar da ayrıntılı olarak ortaya konulmuş, genişçe örneklenmiştir. Fakat PKK önce pratikte, giderek söylemde bile bu çerçeveyi kaybetti. Biz öncelikle buradan, bu tutarsızlıktan hareketle soruna işaret ediyorduk.

Bir de bugünkü mücadelenin ortaya çıkardığı olgular üzerinden bakalım soruna. Bir takım aşırı ağaları ya da korucu şefleri PKK'den yana geçtiklerinde, mahiyetlerindeki tüm köylü kitleleriyle birlikte geçiyorlar. Toplumsal ilişkiler değişmiyor, sadece o an için siyasal saflar değişiyor. Bu nedenle bu saf değiştirme her an tersinden de yaşanabiliyor.

Biz eleştirilerimizde bu dikkate değer durumun üzerine gidiyoruz. PKK, Kürdistan'daki sınıf ilişkileri üzerinde, bu eksenle mücadele eden bir örgüt olduğu için, onun bu temel açmazına, bu alandaki kaba zaafına değiniyoruz, bu yapısal ve temel önemdeki zaafiyetin üzerine gidiyoruz. PKK koca bir mücadele yaratmış; ama bu mücadelenin sosyal-iktisadi alanını göze batan bir tutumla atlıyor, buna dokunmuyor. Salt ulusal istemlere dayalı platform onu bu alandan uzaklaştırıyor. Bizim temel eleştiri noktalarımızdan biri bu ve biz köylü-toprak sorununa özellikle bu olgudan hareketle işaret edip duruyoruz.

Biz Kürdistan'da da fiilen çalışan ve mücadele eden bir gelişme düzeyine ulaştığımızda, elbette ki bu perspektife oturan bir pratik-taktik mücadele platformu da oluştururuz. Bugün için esas olarak metropollerde mücadele yürüten bir parti olduğumuz için, teorik perspektif olarak Kürtlerin özgürlüğünün Kürdistan'daki tüm ortaçağ ilişkilerinin tasfiyesinden, köylülüğün özgürleşmesinden geçtiğini ortaya koymakla birlikte, bu konuda pratik istemler formüle etme yoluna gidemeyebiliyoruz. Zira bunun bizim pratik çalışmamızda dolaysız bir pratik karşılığı bugün için yok.

Biz metropollerde günlük mücadelede ajitasyonumuzu esasta Kürtlerin meşru ulusal hakları, Kürt halkı üzerindeki ulusal baskının son bulması ve Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkı, daha özel planda bugünkü kirli savaş vb. uygulamalara karşı çıkmak üzerinde yürütürüz. Bizim burada yaptığımız vurgu, Kürdistan'da Kürt köylülüğüne dayanan bir hareketin (yarın dayandığımızda bizzat bizim) gündeme getireceği istemler

alanı oluyor. Nasıl ki, bizim bugün köylülüğe ilişkin bir bakış açımız olduğu halde, kırsal bir çalışmaya giremedikçe köylülüğün taleplerine ilişkin güncel pratik bir ajitasyonumuz olmayorsa, bu da bunun gibi birşey.

Dolayısıyla, bizim bugün için Kürt sorununa ilişkin olarak işçiler ve emekçiler içindeki ajitasyonumuz, çok büyük ölçüde siyasal sorunlar ve istemler üzerinde oturmak zorundadır.

Tuna: Bugün kırsal alan çalışması yapmıyoruz. Türkiye’de kırsal alanın sorunları zaten toplumun gündemine çok oturmuş değil. Doğal olarak, bizim kırsal alandaki çalışmaya girmeden o alandaki talepleri metropollerde yaygınlaştırabileceğimiz bir zemin de yok. Ama Kürt sorunu toplumun gündemine oturmuş bulunuyor. Kürdistan’da bir çalışmaya girmeden de, ulusal istemlerin ötesine geçerek, bunun arkasında ekonomik bir sorun, köylülüğün toprak talebi vb. de var dememiz mümkün ve gerekli. Bu, hem devletin körüklediği şovenizme karşı hem de PKK’nin sorunu ulusal istemlerle sınırlaması karşısında, sorunun bütün bir kapsamını ortaya koymak açısından önemli. Bugün kitle eylemlerinde Kürt köylüsüne toprak, aşiret vapısına hayır, tarikatçılığa son türünden istemleri yaygınlaştırmak, olayın mahiyetini anlatmak açısından önemli.

Cihan: Propaganda açısından geniş bir alan var, bu çok açık. Kürdistan’da topraksız ve az topraklı bir köylülük olduğu, bu çerçevede bir toprak sorunu bulunduğu kesin. Benim sözünü ettiğim farklılık, köylü sorunu ile toprak sorunu arasındaki ilişki üzerinedir. Yineliyorum, bu ikisi özdeş şeyler değildir. Kürdistan’da köylülüğün geniş ölçüde bağımlı olduğu tartışmasız bir gerçek. Ama toprak sorununun çapı tümüyle somut bir araştırma ve inceleme sorunudur.

Aykut: Genel olarak en basit haklarını kullanamayan, köylerinden göçe zorlanan bir köylülük için toprak sorununa özel bir vurgu yapmak, bugünün koşullarında ne ifade eder? Ben de bunları da ayırıştırmak lazım. Bir “Köy-Kent Projesi” var,

ama bu daha farklı bir boyut taşıyor.

Cihan: Bunu Ecevit kendince scodal yapının tasfiyeci projesi olarak gündeme getiriyor. Ecevit de scodal aşiret yapısından rahatsız ve iddia ediyor ki, Kürt kitlelerinin aşiret yapısı içinde denetlenmesi sayesinde Kürt sorunu bir kuvvet alanı kazanıyor. Biraz tarihi anılardan, biraz Güney Kürdistan üzerinden yüzeysel olarak bakınca sorun ona böyle görünebiliyor.

Oysa bu en büyük yanılgıdır, bu gerçekte tarihten ve bilimden bihaber olmaktır. Marksistler olarak biz biliyoruz ki, kapitalist ilişkilerin gelişmesi, ulusal kimliği ve bilinci öldürmek bir yana, tam tersine, geliştirip uyarıyor. Bugün İrlandalıların, Baskıların kendi ulusal kimlikleri için gösterdikleri ısrar bunu gösteren güncel canlı örneklerdir. Zamanında Çarlık Rusya'sının en gelişmiş bölgeleri olarak Polonya ve Finlandiya, buna tarihten birer örnek. Çarlık Rusya'sında ulusal hareket Polonya'daki kadar hiçbir bölgede güçlü değildir, oysa Polonya çarlık Rusya'sının kapitalist ilişkiler bakımından en gelişmiş bölgelerinden biridir.

Dolayısıyla biz, Kürt ulusal hareketinin bu kadar genişlik ve derinlik kazanmasının gerisinde, Türk devletinin 29. isyanı bir türlü bastıramamasının temelinde, tam da, kapitalist gelişme ve modern sınıf ilişkilerinin ortaya çıkmış olmasının, ulusal davanın artık alt sınıfların eline geçmiş olmasının yattığını biliyoruz. Ulusal direniş bu kuvveti, bu derinliği, bu dayanma gücünü, tam da bunun kazandırdığını biliyoruz. Son tahlilde, tam da Türkiye'deki kapitalist gelişmenin Kürdistan'a yansıyan sonuçları, Kürt halkının bugünkü kuvvetli uyanışını, büyük direnme kapasitesini üretti.

Ecevit biraz da kapitalizmin özümseme yeteneğine güveniyor anlaşıldığı kadarıyla. Bunda bir gerçeklik payı olmakla birlikte, sorunun böylece çözüleceğini sanmak en büyük yanılgıdır. Zira kapitalizm ulusal kimliği öldürmez, tersine, üretir ve azdırır. Tıpkı tüm diğer demokratik istemleri uyarması ve

azdırması gibi. Modern ilişkiler bunu besleyip çoğaltıyor, zayıflatıp azaltmıyor.

Osman: Ben bir noktaya değinmek istiyorum. Son süreçte, özellikle de '90'lı yıllarla birlikte, Kürt aydınları yer yer şunu söylüyorlar: Eğer Kürdistan emperyalizmin bir sömürgesi olsaydı, şimdiye kadar çoktan özgürleşmişti. Özellikle Sürgünde Kürt Parlamentosu'nun üyesi olan belli aydınlar bunu açıkça dile getiriyorlar. Bu yer yer PKK tarafından da ifade ediliyor.

'84 ile '90'lı yıllar arasında, PKK'de güçlü bir anti-emperyalist damar vardı. Buna çok özel bir vurgu yapıyordu. Devrimin hedeflerini sıralarken, bir yanıyla feodal toprak ağalarını, bir yanıyla sömürgeci Türk burjuvazisini ve emperyalizmi koyuyordu hedef tahtasına. Demokratik devrimi böyle formüle ediyordu. Gelinek noktada, bu anti-emperyalist yan bir hayli zayıflamış bulunuyor. Toprak ağalarıyla da, daha çok ulusal soruna ilgi duydukları ölçüde ilişki kurma, bu noktada köylü ve toprak sorununu hiç gündeme getirmeme tutumu sözkonusu.

Burada söylemek istediğim şu; bizim, bu ihmal edilen yanlar üzerine çubuğu özellikle bükmemiz gerekiyor. Kürt sorununu ele alan *Ulusal Sorun ve Devrim*'de genel perspektif planında çubuğu bükmüşüz. Ama bunu günlük ajitasyon ve propagandada da, Kürt emekçilerine dönük çalışmalarımızda da çok net bir şekilde ifade etmemiz gerekiyor. Kürt ulusal özgürlük mücadelesinin anti-emperyalist yanına net bir şekilde vurgu yapmamız, bu alandaki zayıflığın yaratacağı sonuçlar üzerinden özel bir propaganda ve ajitasyon faaliyeti yürütmemiz gerekiyor.

Öte yandan, Kürt burjuvazisi ve toprak ağalarının HADEP içerisinde şu veya bu ağırlıkla bulunmaları, nesnel bir gerçeklik. Ama HADEP içerisinde alt sınıfların temsilciliğini yapanlar da, orta sınıfların bu parti içerisindeki etkinliğinden duydukları rahatsızlığı dile getiriyorlar. Dolayısıyla, bu soruna da özel bir vurgu yapmak gerekiyor.

Cihan: Kürt sorunu belli bir tarihi aşamada kendini ar-

tık çözümünü dayatan bir sorun olarak gösteriyorsa; sorun ortak ama çözümü her sınıfa göre farklıysa ve her sınıf bu sorunu kendi ekseninde çözmeye çalışacaksa; ve nihayet, Kürt alt sınıflarının bir iktisadi ve sosyal ezilmişliği de varsa; bu durumda Kürt emekçileri sorunu da çözümü de kendi çıkarlarına uygun bir çerçeveye oturtmak zorundalar.

Sorunu bütün bir ulusu birleştiren bir siyasal istem olarak ortaya koymak, tam da Kürt burjuvazisinin ulusal sorun konusundaki çözüm çizgisidir. Bizim eleştirilerimizin temel bir boyutu da budur. Kürtlerin bir kısmı aynı zamanda çöplüklerden besleniyor. Ve bu salt kirli savaşın yarattığı özel bir sonuç değil. Ya da, kirli savaşın yarattığı özel bir sonuç olsa bile, sadece alt sınıflar için yarattığı bir sonuç. Kürt mülk sahibi sınıflar için hiç de böyle bir sorun yok, olmaz da.

“Önce ulusal kimliğimizi kazanalım da!” Hayır, sorun böyle konulamaz, ya da ancak bunu ezilen ulusun burjuvazisi böyle koyabilir. Tarihsel süreç, tarihsel gelişmenin kendine özgü seyri, gelinen yerde alt sınıflar için ortaya farklı bir tarihsel-toplumsal çerçeve ve çözüm platformu çıkarmıştır. Kürt işçileri ve emekçileri için sosyal kurtuluş ile ulusal kurtuluşun içiçe geçtiği, dahası, ulusal kurtuluşun ancak sosyal kurtuluş temeli üzerinde gerçek bir çözüme kavuşabileceği tarihsel-toplumsal bir gelişme aşamasıyla yüzyüzeyiz. Kürt sorununun son 15 yılı bulan gelişme seyri de bunu ayrıca doğrulamıştır. Toplumsal devrim yönünde derinleşmeyen, bu zemine oturamayan bir ulusal özgürlük mücadelesinin devrimci kimliğini de koruyamayacağı, çözümü giderek sistem çerçevesinde ve kurulu düzen tabanı üzerinde arayacağı açığa çıkmıştır.

Bunlar *Ulusal Sorun ve Devrim*'de ayrıntılı ve çok yönlü olarak ele alınmış, irdelenmiş sorunlar ve süreçler olduğu için, burada yalnızca hatırlatmakla yetiniyorum. Fakat bu nokta hayati önemdedir. Ulusal hareketin gelişmesi, milliyetçilik ideolojisi ve duygularının ezici ağırlığı, ulusal hareket saflarında sınıfsal

bakışı sildi. Kürtlerin çıkarları taban tabana zıt sınıflardan oluştuğu adeta unutuldu, unutturuldu. Böyle olunca, hareket sosyal-sınıfsal hedef ve kaygılarını da gitgide yitirerek, salt ulusal istemler platformuna düştü. Bu en saf anlamıyla bir burjuva ulusal hareket demektir. Ve doğal olarak, Kürt burjuvazisinin konumuna ve çıkarlarına uygun bir çözüm platformuna kaymak demektir.

Din ve dinsel gericiliğe karşı mücadele

Bayram: Dine karşı mücadele ile dinsel gerici akımlara karşı mücadelenin kesiştiği noktalar olmakla birlikte, yine de bu mücadeleler farklı düzlemde yürütülmelidir. Dine karşı mücadele, özel mülkiyetin kaldırılması sürecine bağlanmıştır, onunla birlikte ele alınmalıdır. Dolayısıyla, dine karşı mücadele belli bir tarihsel döneme yayılacak bir mücadele olacaktır. Ama dini belli bir amaç için kullanan kesimlere, siyasal akımlara karşı mücadele, güncel politik bir mücadeledir. Biz dinsel gerici akımlara karşı vereceğimiz mücadeleyi öne çıkarabiliriz, daha özel bir vurgu haline getirebiliriz, ama dine karşı mücadeleyi biraz daha dolayimli yürütmek zorundayız. Sonuçta dini bugünkü kapitalist düzen besliyorsa, kapitalizme karşı sınıf mücadelesinin bir boyutu da dine karşı mücadeledir.

Bunu şöyle de ifade edebiliriz: Dinin özü, insanlara boyun eğişi, tevakkülü aşılmasıdır. “Halkın afyonu” diye tanımlanması da zaten bu özelliğinden kaynaklıdır. Ama sonuçta emekçi ayağa kalkıyorsa, bir greve veya direnişe gidiyorsa, aslında dinin özüyle de çatışmaya giriyor demektir. Greve giden bir işçi, sorunlarını bir yerlere ya da “öteki dünya”ya ertelemiyordur. Bu dünyada, somutta fabrikasında kendi güçlü kollarıyla çözmeye çalışıyordur. Dolayısıyla, aslında o, adı konmasa da fiilen dine karşı da mücadele veriyor demektir. Çünkü kapitalizme karşı (ister iktisadi ister politik olarak) verdiği

mücadele, yeryüzünde kendi emellerini gerçekleştirme gücünü kendisinde bulması anlamına geliyor. Din, bu gücü yadsıdığına, tevekkül yoluyla tanrıya aktaran bir olgu olduğuna göre, aslında emekçinin günlük mücadelesi, bir bakıma dine karşı da mücadeledir. Soruna böyle yaklaşmak gerekiyor.

Ve sınıf mücadelesinde, örneğin bir grevde, inananlar ve inanmayanlar biçiminde değil, grevciler ve grev kırıcıları, direnişten yana olanlar ve olmayanlar biçiminde bir saflaşmayı öne çıkartmamız gerekiyor. Bunu yaptığımız ölçüde, aslında dine karşı da mücadele veriyoruz demektir.

Cihan: Din sadece emekçilerin bilincini karartmak anlamında bir afyon değil. Genellikle ilk planda akla gelen bu. Ama din, aynı zamanda halkın acılarını, çaresizliğini uyuşturan, onu bir parça yatıştıran aldatıcı bir işlev görmesi anlamında da bir afyondur. Sermaye köleliği, sömürü, baskı, sefalet, bunun verdiği acılar, dayanılmazlık... Din, bu noktada bu acıları bir parça kesen, emekçiyi manevi bakımdan bir parça rahatlatan, ona biraz olsun dayanma gücü kazandıran bir işlev de görür. Bu anlamda da bir afyon işlevi görür.

“Din, halkın afyonudur” sözü, yığınları dine sarılmaya götürenin tam da sermaye olduğuna işaret eden bir düşüncenin ifadesidir aslında. Yani dinin; baskının, sömürünün, ezilmişliğin, horlanmışlığın yarattığı aldatıcı bir çare, teskin edici etki yaratan sahte bir ilaç olduğunu vurgulayan da bir sözdür bu. Hiç de dini salt kendi içinde aşağılayan bir ifade olarak bakmamak gerekir buna. Toplumsal köleliğin emekçilere yaşattığı acılara işaret eden, emekçilerin dinle bir parça kendini yatıştırabildiğini, dinin bu noktada bir parça sahte bir ilaç vazifesi gördüğünü anlatan bir söz bu.

Neticede kuşkusuz dinin bilinçleri karartmak gibi temel bir işlevi var. Yığınları çaresizlik duygusundan kurtarmak, aslında aynı zamanda, yığınları dinin etkisinden kurtarmak mücadelesidir de. Mesele onlara bir başka çözüm yolu, acılardan,

yoksulluk ve sefaletten gerçek çıkış yolunu gösterebilmek, onlardaki güvensizlik ve çaresizlik duygusunu yenebilmektir. Bu dünyada çaresiz kalan emekçinin “öteki dünya”ya sığınması oluyor din, dinsel inanç.

12 Eylül askeri darbesi, bir taraftan toplumun ileri, örgütlü, devrimci kesimlerini biçerek, öte yandan uyguladığı 24 Ocak politikalarıyla emekçilerin yaşamında büyük bir toplumsal-iktisadi ve kültürel yıkım yaratarak, kitleleri tam bir çaresizlik durumu ve dolayısıyla duygusu içerisine sürükledi. Böylece dinsel gericiliğin yükselmesinin zeminini de hazırlamış oldu. “*Ordu ve İrtica*” yazısının temel fikirlerinden biri budur.

Devrimi bastırmak, devrimci hareketi kırmak, toplumun ilerici kesimlerini biçmek, devrimci alternatifi, dolayısıyla emekçilerin güvenebileceği odağı ortadan kaldırmak, buradan bir çaresizlik duygusu yaratmak, artı yaratılan sosyal-kültürel yıkımla o çaresizliği pekiştirmek, artı ürettiği kültürel-ahlaki çöküntüyle ortaçağ değerlerine sığınma eğilimi yaratmak vb... Bu çerçevesi ve sonuçlarıyla 12 Eylül darbesi, din ve dinsel gericiliğin gelişip serpilmesi için her türlü zeminin yaratılmasıydı da. Bütün bu dinsel gericilik pisliği ordunun kendi bu öz icraatından çıktı. Ama bugünün generalleri sorumluluğu Kenan Evren’in sırtına yıkıp işin içinden çıkıyorlar.

“İş-ekmek-özgürlük” sloganına ara değinme

Osman: TDKP asgari programında, “İş-ekmek-özgürlük!” sloganını taktik bir slogan olarak belirlemişti. Daha sonra ise bunu programlaştırdı. Ancak bu talepler bizim de önemsedüğümüz talepler. Ayrıca işçi ve emekçi mitinglerinde çokça atılan bir slogan da bu. Tabii ki teorik olarak alındığında, bu talepler düzen içerisinde elde edilebilir; ama biz bunu, “İş-ekmek-özgürlük sosyalizmle gelecek!” biçiminde şiarlaştırabilir miyiz?

Cihan: Bu düzennin içine sığan talepler olduğu gerçeği karartıldığı ölçüde de, bu kez tersinden bir çarpıklık ortaya çıkıyor. Biz, emekçilerin attığı “İş-ekmek-özgürlük!” sloganını hiçbir biçimde sorun etmedik ve eleştirmedik. Bizim sorunumuz emekçilerle değil, kuyrukçu reformistlerle. Bu, bir hareketin alameti farikası olduğu, programını ve stratejik platformunu tanımladığı ölçüde, biz bu slogandan uzak durduk, dahası onun reformist içyüzünü sergiledik. Ama bu sloganla politik açıdan, gündelik faaliyet açısından çok özel olarak da uğraşmadık. Biz pratik değil, fakat ideolojik ve ilkesel sorunlar üzerinden bir siyasal akımla uğraştık.

Biz bu sloganda ifadesini bulan bir platformun teorik eleştirisini yaptık. Çarpık bir barış sloganının teorik eleştirisini yapmak türünden bir şeydir bu. Bir slogan bir platformun simgesi olduğu ölçüde, liberal demokratizmin politik platformunun ifadesi olduğu ölçüde, bunun gerekli ve zorunlu bir eleştirisini yaptık.

Dikkat edin, konuya ilişkin kitabın asıl başlığı da budur (Liberal Demokratizmin Politik Platformu -Red.). Politik platform, basit bir taktik alanı anlatmıyor; bildiğimiz stratejidir, politik programdır burada sözkonusu olan..

Taktik eylem çizgisi alanı

Tuna: Eylem alanı taktik mücadelenin sonuçlarının gerçekleşeceği alandır. Biz bunu, kitlelerin hareketlilik içerisinde özdeneyim kazanmasının ötesinde, mevcut düzeni yıkacak bir devrimci enerjinin açığa çıkarılması olarak da düşünüyöruz. Oysa reformistlerin kitleleri yasal sınırlar içerisinde ve barışçıl bir eylem çizgisinde harekete geçirdiklerini biliyoruz.

Bugünkü siyasal tablo çerçevesinde, nasıl bir eylem çizgisi sorusunu, bugün kitlelerin ortaya koyduğu eylem biçimleri ile onlara neler önerebileceğimiz vb.'ni tartışmaya ihtiyaç var.

3. Genel Konferans sonrası süreçte, işçi sınıfının toplu sözleşme görüşmeleri çerçevesinde hareketlendiğini görüyoruz. '95 sonbaharında bu güçlü kitle gösterilerine, Ankara'da merkezi bir eyleme doğru evrildi. Bu bir kitle greviyle beraber yaşandı. O dönem bu hareketlilik hükümet tarafından ciddi biçimde değerlendirildi ve belki de seçimlerin erkene alınmasına yol açtı. Yüzbinlerce işçinin harekete geçtiği eylemlerle birlikte düşünülürse, TİS süreci özel bir önem taşıyor. Ücret sorunları üzerinden yürüyen bir TİS süreci olduğu ölçüde ise, esas tepki satış sözleşmelerine karşı dışavuruyor. Toplu iş sözleşmesinin iki yılda bir gündeme gelmesiyle harekete geçen, bu süreci kendi örgütlülükleriyle (TİS komiteleri gibi) önden hazırlayamayan, bunu parça parça eylem ve hazırlık süreçleriyle yapmadığı ölçüde de, açığa çıkan öfkesini bile örgütsel kanallara akıtamayan bir sınıf hareketi tablosu var.

Bu süreçler ile faaliyetimizin eylem boyutu arasında; sürecin kendi içerisinde tek tek eylemler olarak değil de bir süreç olarak hazırlanması, sendika bürokrasisinin denetimi dışında işçi inisiyatifleri ile yerel işçi komiteleri/platformlarının hayata geçirilmesi vb. arasında, güçlü bir bağlantı var. Genel hareketliliğin açığa çıktığı her yerde, hareketin sadece öncüsünü örgütlemek çerçevesinde hareket etmeyeceğimize göre, bu hareketliliklere önem vermemiz gerektiği açıktır. '89-91 hareketliliğinin darlıklarına rağmen, işyeri komiteleri/platformları türünden örgütlenmelere gidildiğini biliyoruz. Bu, sınıfın geniş mücadele potansiyelleriyle birlikte, daha dar kesimleriyle de olsa öncüsünün, sendika bürokrasisinin inisiyatifinden bağımsız örgütlenmesinin olanaklarını olabildiğince geliştirmeye dönük bir dönemsel örgütlenme yapısı anlamına geliyor. Bu, her fırsattan yararlanarak bu tür bağımsız örgütlülükleri değerlendirebileceğimiz bir alan. Sınıfın geniş kitle eyleminden bahsettiğimiz ölçüde ise, sadece öncüsünün değil, sınıfın kitlesinin bağımsız inisiyatifini geliştirecek imkanlar sözkonusu. Meselenin bir

yanı bu.

Öte yandan, bugün sınıf hareketinin TİS dönemi dışında açığa çıkamadığını, politik bir düzeyde olmadığı ölçüde, sadece ekonomik temelde güçlü bir birliktelik kuramadığını söylüyoruz. Bu bizi olduğu kadarıyla mevzi direnişler, yerel eylemler alanına getiriyor. Sorun mevzi direnişlerin kendi içerisindeki önemi değil. Mevzi direnişler, merkezileşme ve merkezi eylem açısından yaratacağı olanaklar bakımından önem taşıyor.

Metinde DİSK'in 11 Aralık eylemi çerçevesinde verilen bir örnek var. Yanılmıyorsam, o sırada süren üç ya da dört (Brandi, Töztaş, Makina Kalıp, Albayrak) mevzi direniş üzerinden, ama daha genel planda sendikalaşma girişimlerinin çeşitli engellemeler nedeniyle başarılı olamaması nedeniyle, sendikal hak ve özgürlükler için gerçekleşen bir merkezi eylemdi bu. Bunu sadece 3-4 direnişin bir eğilimi olarak değil, daha geniş ölçekte sınıfın hareketlilik eğilimi olarak alabiliriz. Bu eylemde de görüldü ki, Sakarya-İzmit hattında, hatta sendika sorunu olmayan kesimlerde bile, bu eyleme dönük olumlu bir tepki vardı. Sınıfın genel mücadele eğilimlerinin, kendi dar çalışma alanlarının çok daha ötesinde olduğunu gösteren bir olguydu bu.

Soruna buradan ve böyle bakıldığında, mevzi direnişlerin, bugünkü durgunluk şartlarında bile (Türk Metal'den istifaya sürecinde olduğu gibi, büyük kentlerdeki öncü sektörlerde yayılan ve onbinlerce işçiyi kapsayan bir eylemlilik gibi olmasa da) merkezi süreçlerde tutabileceği bir yer var. Merkezi eylemliliklerde, yüzbin kişilik bir işçi kitlesinin içerisinde, Mutlu Akü gibi, Çukobirlik gibi fabrikalar üzerinden ortaya konulacak bir etkinliğin, giderek bir odak olmak açısından özel bir yeri olduğuna dair bir vurgu bu.

1 Mayıs '98 sonrasında, içerisinde bir dizi ilerici sendikaların olduğu (Tuzla Deri- İş'ten Hava-İş'e, Belediye-İş'in çeşitli şubelerine kadar) bir sendikal muhalefet vardı. Bu muhalefet

devrimcilerin önderliğinde olduğunda bile, alt kademe sendika bürokratlarını, sosyal reformistlerin elinde olan bir İİSŞP'yi bile zorlayabilecek bir odak olamıyor.

Bu, bu sendikal yapıların göstermelik tabela örgütleri olmasından da gelmiyor. Bu tablo aslında, genel planda sendikal hareketin tıkanmışlığından, bunun devrimci siyasetle çözülebileceği bir yerde, bu alanlarda bir devrimci iddia ve pratik inisiyatif ortaya koyamamaktan gelen bir gerilimi ifade ediyor. Tuzla'da 4 bin işçiyi kolayca harekete geçirebilen bir sendika, İİSŞP içinde bile güçlü bir muhalefet kuramıyor.

Bunun, biraz nesnel bir eğilimin dışı vurumu olarak görebileceğimiz şöyle bir yanı var. İİSŞP, üst kademe bürokratlarının gibi bir mücadele gücü bulamıyor. Bu salt reformistlerin iradesizlikleriyle açıklanabilecek bir olay değil. Burada nesnel öge ile öznel ögenin üstüste düştüğünden sözedilebilir. Bu, bugünkü örgüt ve eylem tablosu çerçevesinde, bugünkü durgunluk şartlarında bile, eylemin gücüne, sınıfın siyasal temsiliyeti düzeyine yaslanarak yapılabilecekleri gösteriyor. Bu kesimler, TÜMTİS'in savaş vesilesiyle, Tuzla Deri-İş'in zindan direnişleri vesilesiyle yaptığı gibi, politik temelde tutumlar da alabiliyorlar.

Biz bugün çalıştığımız yerlerde benzer şubeleri, benzer güçleri etki altına alsak bile, asıl farklılık bunun ötesinde, ülke çapında ve siyasal düzeyden kurulacak bir önderlik iddiasındadır. Bu aynı zamanda, bizim geldiğimiz aşamada, gerçekten sınıfın bağımsız eylemini ve siyasal düzeyde temsiliyetini sağlayabildiğimiz oranda, (sol akımları ayrıştırmak, sosyalist potansiyeli kazanmak hedefimiz hep olacak ama), sınıfın içerisindeki bu kesimleri yedeklemek ve sendika bürokrasisine karşı bir mücadeleye seferber etme doğrultusunda mesafe almak demektir.

Bizim, parça parça geldiğimiz bugünkü yerde bile, yarattığımız politik etki üzerinden, Adana'da Genel-İş'te ya da

Ankara'da bizim niye tutum almadığımızın merak konusu olduğu, ya da İstanbul'da aslında çok sınırlı bulunduğumuz bir alandaki şube seçimlerinde bile sosyal-reformistlerin kendilerine karşı tutumlarda bizden kuşkulandıklarını içeren bir tablo, parti iddiasının politik plandaki yansımalarıdır.

Bence, taktik eylem alanı çerçevesinde karşımıza ve yanımıza alacağımız güçlerle ilgili somut bir tartışma yapılabilir.

Taktik eylem çizgisinin sorunları

Kitle hareketinin biçimleri ve dönemsel eylem çizgisi üzerine

Cihan: Dönemsel eylem çizgisini devrimci şiddet gibi genel bir kategoriyle bağlantı içinde ele almanın doğru ve gerekli olmadığını daha önce de belirtmiştim. Şiddet sorunu ilkesel ve stratejik bir sorundur. Egemen devlet ve toplum düzeyinin yıkılması çerçevesinde ifadesini bulan, daha genel ve temel bir stratejik sorun. Kitle mücadelesinin en üst düzeyi, siyasal mücadelenin en yoğunlaşmış biçimi, askerileşmiş biçimdir, burada sözkonusu olan. Politik özü olan, ama yoğunlaşarak şiddet biçimi, askeri biçim kazanan bir düzeydir bu.

Dönemsel eylem çizgisi ise daha farklıdır. Kitle mücadelesinin bugünkü düzeyiyle, kitlelerin bugünkü bilinci, örgütlen-

mesi, eylem kapasitesi ve düzeyiyle bağlantılı olarak ele alınması gereken bir sorunla yüzyüzeyiz burada.

Kitlelerin sorunları ve bu sorunlar karşısında belli duyarlılıklar, birikmiş hoşnutsuzluklar var. Biz bunu zaman zaman dipten dibe bir öfke birikimi olarak da tanımlıyoruz. Bu öfke birikiminin kendini dışa vurması bu dönemin en önemli ihtiyacı. Kitlelerin öfkesini, hoşnutsuzluğunu ve duyarlılık alanlarını acil istemleri üzerinden mücadeleye dönüştürmek, bizim dönemsel taktik çizgimizin esasını oluşturuyor. Her yolla, her fırsatı ve imkanı kullanarak, kitleleri eyleme çekmeye çalışmalıyız. Kuşkusuz propaganda-ajitasyonumuz, sürekli olarak kitlelerin hoşnutsuzluğunu ve öfkesini derinleştirmeye, ona daha bilinçli bir ifade kazandırmaya çalışıyor. Ama propaganda-ajitasyon faaliyetimizi aynı zamanda kitleleri eyleme çekmek gibi bir pratik çaba tamamlıyor. Bu bizim kendi öznel devrimci çabamız, faaliyetimizdir.

Öte yandan kitlelerin tepkisinin bizim çabalarımız, denetimimiz ya da tercihlerimiz dışında kendini dışa vurduğu durumlar var. Bunlar yerine göre kendiliğinden kitle eylemleri olarak patlak verebiliyor. Yerine göre ise bizim dışımızda, kitleleri kontrol altında tutan siyasal akımların ya da sendikal örgütlerin, belli tercihler, planlar, ihtiyaçlar ya da kitlelerin baskıcı karşısında belli zorunluluklar çerçevesinde, kitleleri eyleme sürüklemeleri sözkonusu olabiliyor.

Geride bıraktığımız on yıla baktığımız zaman, kitle mücadelelerinin belli biçimler aldığını görüyoruz. Başlangıçta, '85'ten '88 yılına kadar, büyük ölçüde yasal grev biçimleriydi bunlar ve işçi hareketinden gelmekteydiler. Yanısıra öğrenci hareketinin fiili direnişleri vardı. Öğrenciler yürüyorlar, gösteriler yapıyorlardı. Örneğin '88'de tek tip dernek dayatmasına karşı çok değişik eylem biçimleri kullandılar; yürüyüşler, gösteriler, açlık grevleri yaptılar. '88'den itibaren işçilerin direnişleri yasal biçimleri aştı, daha değişik ve yasaları aşan fiili biçimler

kazandı. İşçiler, pasif ama işçi kitleleri içerisinde giderek yaygınlaşan bazı eylem biçimleri kullandılar. Başlangıçta geri biçimlerdi bunlar; sakal bırakmak, açlık grevine gitmek, saç kesmek vb. türden bazı biçim ve yöntemlerdi.

'89'da daha farklı bir durumla karşılaştık; yaygın biçimde fiili gösteriler yaşandı. Bunlar viziteye çıkmak, SSK hastahanelerine yürümek vb. türden belli biçimler alabiliyordu. Bazen bu biçimleri de aşarak fiili gösterilere ulaşabiliyordu. Bunlar kuşkusuz sendikacıların öncülük ettiği değil, işçi tabanının yapmak isteyip de sendikacıların zorunluluk karşısında önüne düşmek zorunda kaldığı eylem biçimleriydi. Biz o dönemin eylem biçimlerini değerlendirirken, bunların yasaları aşmakla birlikte esasta barışçı eylem biçimleri olduğunu söylüyorduk. Gerçekten de yasalar çiğneniyordu. Türkiye'de izin almaksızın herhangi bir topluluğun şu veya bu biçimde kendini göstermesi, sokağa çıkması, eylem yapması yasalara aykırıdır. Ama o günlerde binlerce işçi sokaklara dökülebiliyordu. Bunu meşru bir hak olarak görebiliyordu ve devletin bunun karşısında yapabileceği fazla bir şey de yoktu. Bu tür eylemlerin '89 yılında çok yaygın bir hal aldığını biliyoruz.

Ama devrimci bir önderlik yoktu, devrimci siyasal akımların bu eyleme bir etkisi yoktu ve sendikacıların bu eylemleri mümkün merteye barışçıl pasif sınırlar içerisinde tutma doğrultusunda aktif gayretleri vardı. Sendika bürokratları bu kitle eylemlerine hakim oldukları ölçüde, onların etkisi, eylemi mümkün merteye daraltmak ve barışçıl bir çerçeve içerisinde, kendi aldatıcı deyimleriyle "meşru" bir çerçeve içerisinde tutmaya çalışmak oluyordu.

'90 yılında işçi hareketliliğinde belli bir militanlaşma eğilimi ortaya çıktı. Buna örneğin, '90 Şubat'ında Amasya'da Yeni Çeltik olayına, tümüyle kendi dışındaki bir olaya politik tepki olarak, İstanbul'da işçilerin fiili direnişleri de eklendi. Bu, politik bir tepki, bir sınıf dayanışması göstergesi olarak, mahalli

bir toplu direniş biçimini alabildi. Yanısıra kamu çalışanlarının fiili hareketliliği başladı.

Daha önemlisi ise, Kürdistan'da politik kitle hareketlerinin ortaya çıkmasıdır. Serhıldan denilen bu politik kitle hareketleri '89 yılının sonunda başlamıştı, '90 yılı Newroz'unda büyük bir patlama gösterdi. Ve sonra da gerilla cenazeleri vb. çeşitli gösterilerle Kürdistan'ın kentlerinde, kasabalarında büyük politik kitle gösterileri olarak yayıldı ve bir dönem için süreklileşti. Bir yıl sonra, Adana'da, onbinlerce kişinin katıldığı tümüyle politik amaçlı büyük gösteriler yaşanabildi. Sözkonusu politik sorun ulusal sorun olduğu ölçüde de, son derece anlamlı olan gösteri biçimleri gerçekleşti.

Daha sonraki yıllara baktığımızda gördüğümüz şudur: Bu dönem boyunca iki kategoride kitle eylemleri ile yüzyüzeyiz. İlk kategoride, gerek kamu çalışanlarının, gerekse işçilerin kendi iktisadi ve sosyal hak talepleri çerçevesinde kitle gösterileri sözkonusu. Kamu çalışanlarının daha çok "grevli-toplusözleşmeli sendika hakkı" çerçevesinde ve dönemsel zam artışlarıyla da bağlantılı olarak gündeme gelen, izin gerektirmeyen, ama önden ilan edildiği ölçüde de fiilen meşruluk kazanan gösterileri. Artı, işçilerin 5 Ağustos, 24 Kasım vb. tarihlerde olduğu gibi, toplusözleşmelerle ve bir takım işçi haklarıyla bağlantılı merkezi toplu gösterileri...

Yani iktisadi ve sosyal hak mücadeleleri çerçevesinde, sınıfın ya da kamu çalışanlarının geniş bir katılımının olduğu; emekçilerin fiili durumlar yaratarak gerçekleştirdiği; ama genellikle de, kendi kitle örgütlerinin hem çağrısı çerçevesinde, hem de denetimi altında gerçekleşen, bu tür büyük kitle gösterileri sözkonusu burada. Bir yanıyla, çok geniş katılımlı oldukları ölçüde, ileri bir adımın ifadesiydi bunlar. Örneğin 150 bin kamu çalışanı Ankara'ya gidip Kızılay'ı iki gün işgal edebildi. Türk-İş birkaç kez 100-150 bin kişiyle Ankara'ya çıkabildi. Ama bunlar kendilerini aşamadıkları ve belli bir noktadan iti-

baren hava boşaltma eylemlerine dönüştükleri ölçüde de, kendini tekrarlayan ve üretemeyen, üretemedikleri ölçüde de sonuç yaratamayan eylemler olarak kaldılar.

Bunların dışında ve bunlardan ayrı olarak, bir başka kitle eylemi kategorisiyle daha karşı karşıya kaldık. Uğur Mumcu'nun cenazesi ve ardından 2 Temmuz Sivas katliamıyla başlayan, doğrudan siyasal nedenlere dayalı ve çok geniş toplum katmanlarını içeren, yer yer yüzbinlerce insanın katıldığı büyük kitle gösterileriyle yüzyüze kaldı Türkiye. Uğur Mumcu'nun cenazesi biraz daha karmaşık bir olay oldu, devlet erkânı da bir biçimde desteğini vermek ya da hayırhah bir tavır almak zorunda kaldı. Daha önemli olanı ise Sivas katliamının hemen ertesinde gerçekleşen 2 Temmuz gösterileridir. Bunlar güçlü anti-faşist gösteriler oldular. Devlet suçlandı, parlamento suçlandı, militan anti-faşist sloganlar atıldı bu gösterilerde.

Artı, daha sonraki yıllarda gerçekleşen Gazi direnişi var. Önceleyen ve izleyen benzer kitle gösterileri oldu. Semtlerde ortaya çıkan, siyasi nedenlere dayalı, devlete karşıtlık ögesi içeren, anti-faşist bir nitelik taşıyan türden kitle gösterileri oldu bunlar. Çok değişik toplumsal katmanları içeren, belki büyük ölçüde Alevi-Kürt kitlesine dayanan, ama temelde emekçi karakteri olan böyle bir eylem kategorisi ortaya çıktı.

İlk eylem türü ya da kategorisi, reformizmi (daha çok da kamu çalışanları hareketi üzerinden söylüyorum bunu); ikinci eylem kategorisi ise daha çok semtlerin küçük-burjuva devrimci akımlarını besleyen eylem türleri oldular.

Aslında çok daha karmaşık biçimler içerisinde ve belli noktalarda ana kesişmeler çerçevesinde, '70'lerdekine benzer eylem kategorileriydi bunlar. '70'li yıllarda bir yandan tümüyle anti-faşist ya da siyasi nedenlere dayalı, öğrenci ve semt katmanları ağırlıklı geniş halk hareketleri, öte yandan da yaygın işçi eylemlikleri (grevler, işçi gösterileri, fabrika işgalleri) yaşanıyor ve bunların kesiştiği ana noktalar olabiliyordu. Sa-

dece 1 Mayıs gibi özel eylem günlerini kastederek söylemiyorum bunu. 16 Mart katliamına karşı direniş buna çarpıcı bir örnektir. Başka vesilelerle, genelde kitlelerin farklı kesimlerinin siyasi bir temel üzerinde kaynaşabildiği gösteriler gerçekleştiriliyordu o dönemler. İşçi sınıfının kendi cephesinden DGM'ye karşı direniş tümüyle bir siyasal direnişti, ama tümüyle bir sınıf direniş olarak kendini gösterebiliyordu.

'90'lı yıllara baktığımızda, gerek politik içeriği, gerekse eylemin niteliği ve düzeyi bakımından, bunun çok geri ve parçalı bir biçimini; kesişme noktalarını kısmen 1 Mayıs'ta ve Susurluk eylemleri sırasında yakalayabilen ve aynı kitlelerin en politize kesimlerini içiçe geçirebilen, eylem türlerini görüyoruz. (Alevi dernekleri vb. önderliğinde olduğu ölçüde, işçi sınıfı katılımının çok düşük kaldığı Sivas katliamı protestoları tam bir örnek değil buna.)

Burada eylem biçimlerinde bir ilerleme göremiyoruz. Normalde kitlelerin mücadelesi aşamalı ve sıçramalı gelişir, geri biçimlerden ileri biçimlere, alt ve basit biçimlerden daha üst ve karmaşık biçimlere hep bir akış ve geçiş vardır. Ama bu genellikle bir devrimci yükseliş evresidir de. Oysa bugünün Türkiye'sinde kendini tekrarlayan bir olaylar dizisi var. Kitlelerde yorgunluk yaratan, eylemlerin hava boşaltma eylemleri olarak gerçekleşmesine yol açan (özellikle kamu çalışanları ve işçi eylemlerini kastediyorum), kendini aynı biçimlerde belli aralıklarla tekrarlayan, tekdüze eylem biçimleri var.

Bunu zaman zaman, örneğin şu veya bu siyasi olayı vesile ederek, Tuzla Deri işçilerinin kendi çapında gerçekleştirdikleri bir politik gösteri bozabiliyor. Ama bu da, daha çok devrimci bir sendikanın kendi alanındaki işçi kitlesine güven vermiş olmasına, o işçi tabanının büyük ölçüde politik bir gelenekten ya da alandan geliyor olmasına dayanıyor. Bu işçiler büyük ölçüde Kürt-Alevi ve geçmişten bugüne politizasyon yaşayan bir işçi kesimidir. Dolayısıyla, kitle hareketinin genel

kesitinin ileri bir örneği değil bu. Eylem biçimi ileri bir örnek, ama genelde kitlelerin ileri kesimlerinin davranış tarzının ifadesi değil. Kendine özgü bir sendika ve kendine özgü bir işçi alanı olduğu ölçüde, biraz işçi hareketinin genelinden bir istisnayı oluşturuyor.

Kitle hareketinin bu döngüsünü kırmak durumundayız. Bir kısır döngü bu aslında. Eylem biçimlerinde bir çeşitlenme ve nitelik olarak bir yükselme sözkonusu değil. Bu noktada Gazi direnişi çok radikal, çok değişik bir çıkıştı, ama etkisi çok kısa süreli oldu, arkası gelmedi.

Bunların dışında, kitlelerin kendi öz eylemlerinin (iktisadi ve sosyal haklar uğruna baş gösteren) zaman zaman kendi içinden belli biçimler ürettiğini gördük. 5 Ağustos bir hava boşaltma eylemiydi. Faşist sendikaların ağırlık koyması ölçüsünde, gerici bir gösteriye de çevrildi yer yer. Onu izleyen 8 Ağustos çeşitli kentlerde yaygın eylemlilikler olarak kendini gösterdi. Ama bakıyoruz, onu izleyen 5 Ekim gerçekten işçilerin bir takım barikatları aşarak ve sendikaların denetimini kırarak Ankara'ya akması biçiminde gerçekleşebildi. Bu, kitle hareketinin mevcut biçimlerini aşmaya yönelik bir girişimdi, ama öylece kaldı.

Zaman zaman böyle zorlamalar oldu demek istiyorum. Yakın zamanda kamu emekçilerinin 4-5 Mart direnişi gerçekleşti, ama buna iyi bir örnek diyemiyorum. Gerçekten alışılmış eylem türünü aşan bir eylem türü, fakat yine de temelde pasif bir direniş. Aslında militan bir direniş, ama pasif, saldırı karşısında edilgen anlamında. Kendisine uygulanan şiddete aldırma anlamında ileri, ama bu şiddeti karşı şiddetle göğüsleme yoluna gitmediği ölçüde de pasif, dolayısıyla hala da geri olan bir eylem biçimi.

Ama '60'lı, '70'li yıllara bakıyoruz, bu ülkede kitle eylemlerinin kendini üretmesi ve sürekli daha ileri ve militan biçimler alması gibi bir gelenek var. '60'lı yıllarda birçok yerde

işçiler fabrika önlerinde polisle ya da jandarmayla çatışmışlar, fabrikaları işgal etmişlerdi. Öğrenciler zaten gece gündüz çatışıyorlardı. 1965'deki Zonguldak kömür işçilerinin direnişi, hava kuvvetleri de içinde eyleme askeri bir müdahaleyi zorunlu hale getirmişti. Ve bu eylemler silsilesi, 15-16 Haziran'da büyük bir işçi ayaklanmasına dönüşebildi. 12 Mart dönemini izleyen '70'li yıllara bakıyoruz, daha ilk andan itibaren çok büyük kitle gösterileri oluyor ve bunlar hep polisle çatışmalı gelişebiliyor. Birçok yerde işçiler polis ve jandarmayla çatışıyorlar. Yeni dönemde tek tük, örneğin Ambarlar'da da işçiler polise karşı militan bir direniş sergilediler.

İşte biz bu noktayı zorlamalıyız. Yeni dönemde izleyeceğimiz eylem çizgisi (dar ve özel anlamda kendimizin değil, bu apayrı bir sorun, buna ayrıca değineceğim), kitlelerin eylemini polise ve jandarmaya karşı aktif bir direnme çizgisine çekmek olmalı. Kuşkusuz ölçüsüz zorlamalara girişerek ya da provokasyona yol açacak biçimde değil. Kitlelerde potansiyel olarak var olan militan direnme kapasitesini, uygun fırsatları kollayarak açığa çıkarabilmeyi kastediyorum. Bu hem bunu sistemli bir propaganda ve ajitasyon ile zorlayabilmek, hem de uygun fırsatı tam zamanında iyi yakalayabilmek sorunudur.

Kitle eylemlerinin bugünkü kısır döngüsünü parçalayabilmeliyiz. Zira bu kısır döngü kitleleri umutsuzluğa düşürüyor. Ankara'ya gidiyorlar, kendilerini bir göstermiş oluyorlar ve belirsizlik içinde dönüp geliyorlar. Bu pasif bir gidiş ve dönüş oluyor. Belli bir heyecanla gitme ve umutsuzluğa kapılıp dönme biçiminde oluyor. Oysa düzenin kolluk kuvvetlerine karşı, bir direniş esnasında jandarmaya karşı gösterilecek bir direniş, kitlelerin direnme kapasitesini ve kendine olan gücünü sürekli çoğaltır ve güçlendirir. Böyle bir eylem çizgisi, kitlelerin bugünkü pasif (öfkeli, hoşnutsuz, ama pasif) durumunu kıracağımız nokta. Bunu gerek Türkiye'nin kendi deneyimlerinden, gerek dünyanın çeşitli yerlerindeki deneyimlere

bakarak söyleyebiliyoruz. Kore'de işçiler şu veya bu nedenle direnişe geçiyorlar, polis müdahale ediyor ve buna karşı direniyorlar. Oraya baktığınız zaman '70'lerin Türkiye'sini görüyorsunuz.

Osman: Türkiye'de de enerji işçilerinin böyle eylemleri var.

Cihan: Evet, belli sınırlarda bugün de bu türden eylemler var. Enerji işçileri zaman zaman bir direnme kapasitesi gösterebiliyorlar. Orada devlet esnek davranıyor, böyle olunca eylem sert çatışma biçimini almıyor. Devlet bu esnekliği göstermese, eylemin ileri biçimler kazanması ve sert çatışma biçimlerine varması kuvvetli bir ihtimaldir. Devletin esnekliğinin gerisinde de zaten bu kaygı ve hesap var; eylemin dinamizmini kırmaya yönelik ihtiyatlı bir tutum izliyorlar. Eylem buna rağmen yeni ve ileri biçimler kazanırsa, kuşkusuz devlet de farklı davranacak ve çatışma büyüyecek ya da eylem sert önlemlerle geçici olarak kırılacaktır.

Kitle hareketinin böyle de bir mantığı var. Biz bunu zorlamak, hareketin dinamizmini geliştirmek, potansiyel eylem isteğini ve kapasitesini açığa çıkarmak, önünü açmak zorundayız. Elbette belli ileri biçimleri yapay bir biçimde kitlelere dayatamayız. Ama henüz alt düzeyde olan bir direnmeyi geliştirip yaymanın da büyük bir önemi var. Hele de terörize edilen bir toplumsa bu. Bu terörizasyonun kitleler üzerinde bir etkisi varsa, bunu kırmanın tek yolu da ancak eylemlilik olabilir. Bu ise, genel propaganda-ajitasyonun ötesinde, bizzat kitlelerin içerisinde olmakla, onların tepkilerine anında öncülük edebilmekle olanaklıdır. Eylem çizgisinde bizim kitle hareketini bir adım ileriye çekebilmemizin en olanaklı, mantıksal olarak bakıldığında en elverişli yanı bu. Ama bu işin bir yanı.

Bir de bunu politik gösterilere dönüştürebilmek sorunu var. Bir grev ya da direniş, bir ekonomik anlaşmazlıktan, işten atmadan ya da başka bir haksızlıktan başlayabilir. Ama polise karşı direnişin ardından, örneğin 300 işçinin yürüyerek politik

bir gösteri yapması çok önemlidir. Zira bu ülkede politik nedenlere dayalı kendiliğinden gösteriler fazlaca gerçekleşmiyor. '90'lı yıllarda bu tür gösterilere pek tanık olamıyoruz. Oysa '60'larda ve '70'lerde bu var, bu ülkenin geleneğinde çok var bu. Yakın zamanda Malatya'da, devrimci bir gencin öldürülmesine karşı köylülerin ve emekçilerin kente inmesi önemli bir anti-faşist politik gösteridir.

Kuşkusuz bu tür vesilelerle olacaktır bu, durduk yerde politik gösteriler olmaz. Bir katliama karşı, bir haksızlığa karşı olabilir ancak. Susurluk skandalıyla ortaya çıkan çeteleşme olgusuna karşı ışık söndürme eylemleri bu konuda iyi bir imkan olarak kullanılabilirdi, ama olmadı. Devrimci akımların semtlerde de sanıldığı kadar güç tutamadığının bir göstergesi oldu bu. Doğrudan çeteleşmiş bir devlet olgusuna, devletteki kokuşmaya karşı gündeme gelen fiili gösteriler, eylemlerdi bunlar. Orada iyi inisiyatifler kullanabilirdi. Belli sınırlar içerisinde yapıldı, ama bu da çok iyi başarılmadı.

İçinden geçmekte olduğumuz dönemin eylem çizgisinin en önemli noktası bu. Kitleleri politik nedenlere dayalı eylemlere çekmek; devletin yasalarına ve yasaklarına karşı direnme çizgisini ve alışkanlığını aşmak. Bu, bugünkü koşullarda, kitle hareketinin bugünkü düzeyinde, bizim başarabileceğimiz en önemli adım sayılmalıdır.

Devrimci partinin militan direnme çizgisi ve bireysel şiddet sorunu

Tam da burada kritik önem taşıyan bir ayırım noktası var; hiçbir biçimde, kendi davranış çizgimizle kitlelerin davranış çizgisini birbirine karıştırmamalıyız.

Biz bir komünist örgütüz, ihtilalci bir partiyiz. Biz kurulu düzeni ve devleti yıkmak gibi bir temel hedefi önüne koymuş, bunu programlaştırmış, bu temel üzerinde mevcut sınıf iktida-

rına savaş ilan eden bir devrimci hareketiz. Böyle olduğuna göre, parti olarak biz, bu devlete karşı her zaman en ileri noktada bir direnme tutumuna, kapasitesine sahip olabilmeliyiz. Militan, kararlı, direnişçi kimlik dediğimiz konum ve tutum bunu gerektirir. Sınıf mücadelesinin bütün bir süreci boyunca, siyasal çalışma ve sınıf mücadelesinin tüm alanlarında, bu bizim için değişmez bir tutum, bir davranış çizgisidir. Gündelik alışma görevlerimizi gerçekleştirirken, kitlelere gerçekleri açıklamaya ve onları mücadeleye çekmeye çalışırken, mücadele içindeki kitlelerle birleşmeye çalışırken, bizim tarzımıza ve eylemimize bu militan devrimci davranış çizgisi egemendir. Bu dışarda olduğu kadar içerde de, siyasal poliste, zindanda, mahkemede de böyledir. Buralar cepheden bir karşı karşıya geliş alanları olduğu ölçüde, bu özellikle böyledir. Bu militan ve başmez davranış çizgisini bizim bir kimlik olarak zmsememiz ve kendi saflarımıza, bizi çevreleyen insan çeperine sürekli olarak maletmemiz gerekir.

Fakat bu bambaşka birşeydir. Bunun, kitle hareketinin gelişme düzeyi ve seyriyle sıkı sıkıya bağlantılı dönemselsel eylem çizgisiyle bir alakası yoktur. Bu bir partinin her zamanki davranış çizgisidir. Bu her dönem böyle olmak durumundadır.

Yine kendi deneyimimizden örnek vereyim. Biz bugünden de duruma göre silah kullanmak zorunda kalabiliyoruz. Bu tümüyle zorunlu ve dolayısıyla meşru bir durum olarak ortaya çıkıyor. Ama biz bunu genel bir eylem ya da davranış çizgisi olarak gündeme getirmiyoruz. Nihayetinde biz meşru savunma hakkımızı kullanmak zorunda kalıyoruz, gerektikçe de kullanırız. Gerçekleşmiş bir takım eylemlerimize bu gözle bakılmak durumundadır. Biz devrimci bir hareketiz. Kaynak yokluğundan dolayı faaliyetimizin daralmasını, aksamasını hiçbir biçimde kabul edemeyiz. Bu parayı şu ya da bu şekilde sağlamak yoluna gideriz. Burada bir saldırıyla karşı karşıya kaldığımız zaman da kendimizi savunuruz. Bizim, eğer koşullar uy-

gun ve imkanlar o an için elverişliyse, düşmanı aşarak özgürlüğümüzü korumak gibi bir hakkımız vardır. Bunun bir formülü yok. Bu tümüyle bir inisiyatif sorunu, tümüyle somut bir durum sorunu. Bu bir meşru savunma çizgisidir. Bir devrimci kendi özgürlüğünü korumak hakkına sahiptir, bu başka bir şey.

Biz bu çerçevede kendi saflarımıza militan bir tutumu, militan bir davranış çizgisini egemen kılmayı çok özel bir sorun haline getirebilmeliyiz. Bu konudaki pratiğimiz bence fazlasıyla yüz ağartıcıdır. Ama bu alanda bazı şeyleri tam yerli yerine oturtamamaktan gelen bazı problemler de yok değil. Bir kentteki bir gezide karşı karşıya kalınan durum, zamanında örgütte eleştiriye de konu edildiği için, buna bir örnek olarak verilebilir. Oradaki yoldaşlarımıza bakıyorum, bir kısmı poliste tam bir direniş tutumu ortaya koyan yoldaşlar. Ama bir kır gezisine jandarma ya da polisin keyfi müdahalesine militan bir tepki göstermenin politik önemini gözetemeyebiliyorlar. Keyfi bir saldırı karşısında, bunun geziye götürdükleri emekçi insan kitesine bir direnme ruhu aşılamanın iyi bir fırsatı olduğunu gözden kaçırabiliyorlar. Kendilerine bir direnme tarzı gibi görünen “götürüyorsanız götürün” rahatlığı içinde, gerçekte pasif bir tutum gösterebiliyorlar. Durduk yerde polis veya jandarmayla kavga etmek elbette bizim işimiz değil. Ama sözkonusu etkinlikte meşru bir direnme zemini vardı ve biz bunun gerektirdiği militan tutumu göstermek durumundaydık.

Meşru davranış çizgimizle karıştırılan başka bir nokta daha var. Bu, bireysel şiddete dayalı eylem çizgisi sorunudur. Biz bireysel şiddete elbette prensip olarak karşı değiliz. Mücadelenin seyrine bağlı olarak ve onun çıkarlarına uygun düştüğü, onun belli ihtiyaçlarına yanıt verdiği her durumda, bu eylem biçimin kullanmaktan geri durmayız. Ama biz bireysel şiddeti, bir eylem çizgisi olarak, hiçbir durumda kendi içinde sistemleştiremeyiz. Bizim böyle bir sorunumuz olamaz. Biz bugün henüz kitlelerin bilincini ve eylemini geliştirme dönemin-

deyiz. Amacımız kitlelerin eylemini, giderek kitlelerin devrimci şiddetini geliştirmektir. Meşru savunma durumunda ya da m¼cadelenin gerektirdiği belli durumlarda, bireysel şiddeti bug¼nden de kullanırız ve gerektiğinde kullanıyoruz da. Bu bir hapishaneden kaçış sırasında olur, bu bir kamulaştırma sırasında olabilir, bu aranan ya da ciddi bir biçimde tutuklanma riski olan bir kom¼nistin kendi özg¼rl¼đ¼n¼ savunma tutumu olabilir, vb.

Bu gibi durumlar farklıdır, bunlar özel durumlardır, bunun bireysel şiddetin bir eylem çizgisi olarak benimsenmesiyle alakası yoktur. Biz bireysel şiddeti prensip olarak reddetmeyiz, ama onu genel m¼cadele içerisinde ve onun çıkarları, onun ihtiyaçları çerçevesinde ele alırız. Eğer şu veya bu bireysel şiddet eylemi kitle hareketini geliştirme çizgisini zayıflatıyorsa, bundan kesin bir biçimde kaçınırız.

İçinde bulunduğumuz dönemde, sınıflar m¼cadelesinin bug¼nk¼ düzeyinde, özel durumlar dışında, bu eylem çizgisinin m¼cadeleyi kesin bir biçimde zayıflattığı da açık bir gerçektir. Bug¼n bireysel eylem çizgisini uygulayanlar, bunu genel eylemlerini tamamlayan bir öğe olarak, başlıbaşına bir yöntem olarak gündeme getirmiyorlar. B¼yleleri için bireysel eylem başlı başına bir politik m¼cadele çizgisidir. Bunun üzerine politika yapılıyor. Bizim meşru savunma çizgimiz ile başkalarının bireysel eylem çizgisi bu noktada birbirine karıştırılmamalıdır. Bazıları suikast yapıyorlar, cezalandırma yapıyorlar, kurşunlama yapıyorlar, bombalama yapıyorlar; bunu sistematik bir eylem çizgisi olarak geliştirmek ve s¼rd¼rmek istiyorlar. S¼rd¼remedikleri durumlar ise, anlayış değişikliğinin değil fakat buna g¼ç yetirememenin ür¼n¼ oluyor.

Sıraladığım eylem t¼rleriyle g¼ya “d¼řmanla savaş” çizgisi izliyorlar. Hiç alakası yok! Bu gerçekte devrimci şiddetin yanlış ve amaca aykırı bir biçimde kullanılmasıdır. Deneyimlerin somut olarak g¼sterdiđi gibi, dejenere edilmesi, kitlelerin g¼z¼nde d¼ř¼r¼lmesidir. Gerçekte başka hiçbir yararlı ve an-

lamlı işlevi de yoktur. Şiddetin bu tür bir kötüye kullanılması, burjuvazinin üzerinde tepinebileceği, kitleleri terör vb. propagandalarla aldatıp yanıltabileceği, devrimcileri karalayabileceği bir zemine dönüşüyor.

Bireysel şiddet, genel bir savaş içerisinde bile doğru bir biçimde, meşru bir biçimde, kitle mücadelesini ilerletecek bir tarzda kullanılabilme durumunda. Bunun genel bir savaş durumunda bile iyi kullanılmadığına iyi bir örnek, PKK'nin metropollerde izlediği eylem çizgisidir. Sivil hedeflere, halkın yaşadığı alanlara saldırmak meşru değildir. Bir savaş zamanında bile meşru değildir, devrimci açıdan hiç meşru değildir. Mağazalar yakılamaz, sivil insanlar hedef alınmaz, sivil insanların yaşam alanlarına herhangi bir biçimde saldırı düzenlenemez, vb. Bunlar siyasal ve moral açıdan devrimciliğe aykırıdır ve her zaman mücadeleye zarar verir. Bunların kitlelere taşıyacağı hiçbir olumlu mesaj yoktur. Bunlar toplumu terörize etmekten başka bir anlam taşımaz. Çoğu kere Türk halkına, "o kadar da rahata alışmayın, başka yerde bir savaş var" mesajı verilmek için yapıldığı söylenir. Ama bu Türk halk kitleleri üzerinde her zaman ters etki yaratmıştır. Bununla yalnızca özel savaşın eline koz verilmiş, şovenizmin kışkırtılmasına uygun bir zemin ve atmosfer yaratılmıştır.

Bu tür bir eylem çizgisi bugün devrimci şiddeti yıpratıp dejenerere etmekle kalmamakta, yanısıra provokasyonların da zeminine haline gelebilmektedir. Ben kimi eylemleri bu açıdan özel bir kuşkuyla karşılıyorum, burada at izinin it izine karıştığım düşünüyorum. Bunlar şiddet sorunu çerçevesinde ayrıca tartışılacaktır.

Bireysel eylemi sistemleştirilmiş bir çizgi haline getirmek, her zaman mücadeleye sadece zarar vermiştir. Bunun kitlelere taşıyacağı olumlu hiçbir mesaj yoktur. Sadece zaten politize olmuş çok dar bir kesimin duygularını, öfkelerini belki bir parça tatmin ediyor olabilir, hepsi bu. Oysa önemli olan, daha geniş

kitlelere devrimci etkinliği yayan bir eylem ve davranış çizgisi izleyebilmektedir.

Bizim için problem, ölümü on kere, yüz kere haketmiş bir takım karşı-devrimci suçluların cezalandırılması sorunu da değil. Ama bu, bir mücadele anlayışı, mücadeleye bakış sorunudur. Bireysel eylemi esas alan siyasal davranışın gerisinde bir dünya görüşü, bununla sıkı sıkıya bağlantılı bir mücadele ve eylem anlayışı vardır. Biz, gücümüzü, dikkatimizi, kitleleri aydınlatma ve mücadeleye çekme işimizi, hiçbir biçimde bu tür bir eylem çizgisine bağlayamayız. Suçlu bir polis ya da devlet görevlisinin ölümü, çoğu kere birçok devrimcinin hayatına ya da özgürlüğünü kaybetmesine malolabiliyor. Doğal olarak bu hiç de tercih edilir bir durum değil. Çarlık Rusya'sında bir sürü suçlu vali, general, prens vb. vardı. Başta Lenin olmak üzere marksistler, bu tür bir eylem çizgisine buna rağmen kesin bir biçimde karşı çıktılar; görev kitlelerin devrimci eylemini geliştirmektir, en iyi militanları dar suikast planları içerisinde tüketmektense, kitlelerin eylemini ve mücadelesini ileriye çekecek çabaya yöneltmektir, dediler. Bu bizim için hayli hayli geçerli.

Bu ayrıca tartışılması gereken bir sorun. Türkiye'de devrimci şiddetin kullanımını son 30 yıl üzerinden, bu 30 yılın somut deneyimleri üzerinden ayrıca incelemek, değerlendirmek ve tartışmak gerekecek.

Kitle eyleminde direnme ve savunma

Bayram: Grev ya da mitinglerde kitle genellikle savunmada kalıyor. Polis, jandarma ve sivil faşistlerin saldırıları karşısında, kitledeki öfkenin açığa çıkartılmasında, "öz savunma birlikleri" türünden birlikler oluşturulamaz mı? Örneğin bir grevin kendi meşruiyeti içerisinde polis, grev kırıcı vb.'ne karşı grevin güvenliğinin sağlanması amacıyla bizzat işçilerin iç-

risinden öz savunma birlikleri oluşturulamaz mı? Bu birinci nokta.

İkincisi; mitinglerde (1 Mayıs vb. eylemler ya da kamu emekçilerinin ve işçilerin çeşitli eylemleri) polisin kitleye vahşice saldırdığını görüyoruz. Karşı-devrim teçhizatlı, gücünü özel noktalarda yoğunlaştırıyor ve saldırıp panik yaratarak kitleyi dağıtabiliyor. Bunu da genellikle televizyondan insanlara izlettiriyor. Bu, kitlelerde bu tür eylemlere uzak durma eğilimi doğuruyor. Bunun kırılması amacıyla, bu tür eylemlerde öz savunma birlikleri kurulması şiarını gündeme getirebilir miyiz? Ya da bunun ilk örneklerini biz oluşturabilir miyiz? Bunun için özel bir eğitimi gündeme getirebilir miyiz?

Cihan: İlk sorunun yanıtı karmaşık bir yan taşımıyor. Eğer biz devletin kolluk kuvvetlerine karşı kitlelerin aktif direnmesini örgütlemekten söz ediyorsak, bu direnmenin örgütlü biçimler kazanması, bunun doğal bir sonucudur. Biz şekilsiz bir direnmeyi kastetmiyoruz. Nihayetinde sözkonusu olan grev, direniş, işgal vb. ise, orada savunmayı örgütlemek, o zeminde bunun somut biçimleri neyse bunları bulmak durumundayız. Bu tümüyle pratik müdahale ve inisiyatif sorunu olarak çıkıyor karşımıza.

Kitle gösterilerinde kitlelerin direncini örgütlemenin, buna öncülük etmenin uygun biçimlerine gelince. Gerçekte bu da tümüyle somut duruma bağlı bir pratik militan inisiyatif sorunudur. Kitlelere militan bir direnme ruhu, kendi haklı ve meşru eylemini militanca savunma bilinci aşılabilmediği ölçüde, eylem içinde kitleler buna yöneltildiği ve buna somut olarak önderlik edildiği ölçüde, bunun uygun biçimleri de kendini göstermeye başlayacaktır. Bu açıdan, “öz savunma birlikleri” kitle eylemine dışardan monte edilemez, kitle eyleminin düzeyi, bilinci, direnme kapasitesi potansiyel açıdan buna uygunsa, bunun somutta doğması için gereken her türlü öznel çaba harcanır ve sonuç alınır.

Sorun, kitle eyleminin kendini örgütlü biçimde savunmasını, bu savunmayı önden planlamasını kitlelere propaganda etmekse, bu propaganda her zaman yapılır. Bu tür bir propaganda eylemi önceleyen evrede somutlanır, somut önerilere de dönüştürülür. Ama hayat bulup bulmaması, tümüyle eylemci kitlede karşılık bulup bulmamasına bağlıdır. Bu iş gizliden, hiç değilse onun önünü tutan kesimlerin bilgisi, katılımı, organizasyonu dışında, yapay bir biçimde kotarılamaz. Herşey bir yana, bu tutmaz, kitlede bir karşılık bulmaz.

Mücadelenin güçlenip şiddetlenmesi ve bu arada devrimci çalışmanın kitlelerde etki bulması ölçüsünde, bugünkü pasif biçimler de aşılabacaktır. Burada en kritik nokta şudur: Kitle hareketinin pasif biçimleri yine bizzat kitle hareketi içinde aşılabılır ve aşılır. Kitlelerin polise ve jandarmaya karşı militan karşı koyuş pratiği yine bizzat kitle eyleminin direnme pratiği içinde kendini gösterir. Biz bunu geliştirir, buna daha bilinçli ve örgütlü biçimler kazandırır, bu arada genelleştirerek kitlelerin daha geniş kesimlerine maletmeye çalışırız.

Bunun dışında, “öz savunma birlikleri”, özellikle geleneksel kültür içinde biraz özel silahlı gruplarla kitleyi korumak gibi de anlaşılabilir. Öyle dönemler olacaktır, ama kitle mücadelesinin bugünkü düzeyinde yönelinebilir biçimler olamaz. Bugün bu biçimler yalnızca kitle eylemini provokasyonlarla yüzyüze bırakır. Mücadele çok hızlı gelişir, belli biçimler alır, biz yarın kitleleri silahlanmış tarzda gösterilere gitmeye ve dolayısıyla saldırıları o tür bir yöntemle karşılamaya da çağırabiliriz, ki silahlı bir ayaklanmanın ön biçimleridir bunlar. Ama bugünkü düzeyde, kitle hareketinin savunma biçimleri bunlar değil, bugün bunlar kitlelerden bir karşılık görmez, tam tersine, geri teper.

Kitlelerin direnmesine daha örgütlü biçimler vermek, bizzat kitleleri kolluk kuvvetlerinin saldırılarına karşı kendisini savunacak yöntemleri geliştirmeye çağırarak; yineliyorum, bu

tümüyle pratik bir sorundur. Çok özel masabaşı projeleriyle çözülebilir bir sorun değildir. Fabrika düzeyindeki direnişlerde, bir dizi durumda işçiler savunma grupları zaten oluşturuyorlar. Olmadığı yerlerde, oluşmasına biz önyak olmalı ve bunu yaygınlaştırmaya, geliştirmeye çalışmalıyız. Bu savunma birliği, bugün için dışarıdan gelen grev kırıcılarının sopayla vb.'yle püskürtülmesi olur, bu yarın başka biçimler alır. Kitlelerin bilinci, mücadelesi, örgütlülüğü, eylemi kendi dinamizmi içerisinde öyle biçimler çıkarır ki, biz bunları önden ne hayal edip planlayabiliriz, ne de kendi tercihlerimize göre sıraya koyabiliriz.

Osman: Saflarımızda silahlı eğitimi, yanısıra deyim yerindeyse yakın dövüş alanında eğitimi şimdiden gündeme alabilir miyiz?

Cihan: Bu tür sorular, tartışmayı açan değil, biraz kısırlaştırıcı ve biçimselleştiren yönler taşıyor. Ben diyorum ki, parti örgütlerinin, komünist militanların bu konuda tabanda geliştirebilecekleri tutuma hiçbir sınır konulamaz. Burada yalnızca eylem çizgisinin genel mantığı, genel çizgileri konulabilir ortaya. Bunun ötesinde, burada tanımlanabilir bir takım şeyler, o eylemin kendi yaratıcılığını sınırlayan, daraltan, kalıplara döken bir işlev de taşıyabilir pekala. Bu nedenle burada çok özel sınırlar getirmeyelim. Bu dönem genel planda silahlı gösteriler dönemi değil. Kitle gösterilerinde silahla oynanmaz. Ya tam oynanır, ya hiç oynanmaz.

Ama grev, eylem vb.'lerinde militan bir direniş gösterilir, gösteriliyor da. Bu, kitle mücadelesinin yapısında var zaten. Polisle kıyasıya çatışma, taş, sopa, demir çubuk vb. kullanma -bunlar bu ülkenin geçmiş onyıllardan zaten tanıdığı, yeni dönemde de zaman zaman karşı karşıya kaldığı durumlar. İzmir-Ambar işçileri ellerinde demir çubuklarla direniyorlardı, karşılarında polis ve panzer vardı. Bu tür bir direnme çizgisinin bir doğallığı var. Ama silah daha değişik bir düzey, kitle hareketinin bu aşamasının sorunu değil. Bunu, kritik bir nokta

olduğu için, özellikle belirtiyorum.

Parti örgütlerinin, tabandaki komünist militanların görevi, kitlelerin direncini örgütleyebilmektir. Bu hangi biçimler alır, hangi örgütlenme biçimleri ortaya çıkarır? Bunları zorlamak ve bulmak lazım. Hayatın zenginliği içinde bulunur bunlar. Şu biçimleri deneyelim demek, yaşamın ortaya çıkaracağı zengin biçimlere sınır koymak anlamına gelir. Ama hangi biçimler ortaya çıkmıştır bugüne kadarki kitle mücadelelerinde, '70'li yılların Türkiye'si neler üretmiştir? Bunlar üzerine konuşulabilir. Bu deneyimleri bilmek, tanımak, hayatın ortaya çıkaracağı biçimlere de açık olmak demektir. Onları hızla anlamak ve genelleştirmek imkanı demektir.

Bu tümüyle taktik, dolayısıyla, pratik yaşamın sorunudur. Siyasal ortamdaki ve kitle hareketindeki gelişmenin sorunudur. Bir kalıp uyduramazsınız ki siz buna. Ne diyor Lenin; biz masa başında bu konuda hiçbir şey yapamayız, deneyimleri ve mantığını bilmek ve bunları kitlelere propaganda etmek dışında. Biz o biçimleri kitlelerin kendi eylemi içinde izleyeceğiz, yakalayacağız, hızla genelleştirmeye çalışacağız ve onlara bilinçli ifadeler kazandıracacağız. Bizim yapacağımız şey bu.

Mesela '90'lı ilk yıllarda Adana'ya sığınan serhıldanlar gerçekten çok önemliydi. O zaman bunların üzerinde çok durulmadı. 20 bin kişi PKK sloganları ve pankartlarıyla yürüyor, devlet bir şey yapamıyor. Kitlelerin gücü bu! Devlet hiçbir şey yapamadı, onların karşısında çaresiz kaldı. Bunu kaynağından kesmeyi başarabildi daha sonraları, terörize ederek, ortamını engelleyerek. Kürdistan'da değil, Adana gibi bir metropol kentinde yaşandı bunlar. Daha da önemli bir Gazi Direnişi örneği var, bu açıdan zengin derslerle dolu.

Kendiliğinden çıkışlar ve öncü sorumluluk

Tuna: Küçük-burjuva devrimciliği diyoruz da, bu devrim-

cilik, ne kadar örgütlü yapısı olduğu tartışmalı olan, küçük-burjuvazinin kendiliğinden radikal öfkesini zaten bir noktada yansıtan da bir akım. Semtlerde genç kesimlere dayanan daha örgütsüz bu akımların gösterdiği şiddeti, bu noktada bir nesnellik göstergesi de saymak lazım.

Ben mesela “bir dakika karanlık” gösterilerinin, özellikle son dönemlerinde, polisten çok sivil faşistlerin saldırıları tarafından terörize edildiğini gördüm. Bunlar yer yer çatışmalara vardı ya da çatışmalara varamadan geriledi. Ya da belli yerlerde eylemler bu tür saldırıları gerilettiler. Ama bu ülkede, sivil faşizme karşı şiddetin daha meşru olduğu, kitlelerin bunu kullanmaya daha yatkın olduğu bir tablo var.

Ben bu konuda bazı noktaları demokratik hak ve özgürlükler sorunu çerçevesinde belirttim. Cihan yoldaş konuyu daha genelleştirdi doğal olarak. Devrimci şiddet, kitlelerin şiddetini örgütlemek sorunu bizim için, sadece demokratik hak ve özgürlükler mücadelesi ya da anti-faşist öfke çerçevesinde bir sorun değil. Bu, toplam çalışmamızla ilgili temel önemde bir sorun.

Benim söylemeye çalıştığım şu; demokratik hak ve özgürlükler mücadelesi ile anti-faşizm alanına daha ilgili olan kesimler (kentlin yoksul küçük-burjuva katmanları) açısından bakılırsa, bu kesimler siyasal tablonun değişmediği aynı evrelerde, aynı meşru şiddet eylemini gösterebiliyorlar. Bunun silahlı biçimlerini bir kenara koyuyorum. Bu bir kitle tepkisi olduğu yerde, biz bunu sadece dar biçimiyle devrimci örgütlerin yanlış eylem çizgisi olarak sunamayız. Bu olguyu, 1 Mayıs vesilesiyle, örneğin MHP binasının molotoflanması üzerinden formüle etmeye çalışmak, bambaşka bir şeydir. Bu elbette çarpık ve faydacı bir bakışın ürünüdür ve biz bunu gerektiğinde politik planda teşhir de ederiz.

Peki, böyle eylemlerdeki bu tür bir tepki biçiminin nesnel bir kitle eğilimi olduğunu düşündüğümüz yerlerde, ne tür tepkiler

veriliyor bizim tarafımızdan? Bu alanda gösterdiğimiz örgütsel reflekslerin arkasında, bugün bulunduğumuz yerden devrimci hareketin bu tür küçük-burjuva solculuğuna vurmamızın saflarımızda ürettiği belli zayıflıklar var. Aslında devrimci şiddet ve kitle eyleminde militan tutum konusunda yeterince yetkin olmadığımız bir tablo ile karşı karşıyayız.

2 Temmuz'lar sınıf eylemleri değil, bugün daha çok kent yoksullarına ya da öğrenci gençliğe dayanan eylemler, diyoruz. Bu eylemlerde devletle karşı karşıya kalınıyor. Bunlar binlerin eylemleri, ama içerisinde ancak yüzlerce kişi çatışıyor. Bu gerçekten bir dizi yerde doğallığında gerçekleşiyor. Çatışmanın başlangıç nedeni, üstünü aratmamak isteyen bir devrimcinin polise yumruk atması da olabilir. İlk başlatan neydi, devrimci örgütler özel olarak planladı mı diye bakmayacaksak eğer, bu tür eylemler gerçekleştiğini bilmemiz ve gözetmemiz gerekir. Bu, gördüğüm bir dizi 2 Temmuz eyleminde gerçekleşti. Öğrenci eylemlerinde de pek çok örneği var bunun.

Bu kesimlere dönüp bakıldığında, toplumsal ortamda o meşru şiddet kullanılıyor. Bu tür bir şiddet kullanımını sınıf içerisinde kaba biçimde tekrarlamaya kalkmak ayrı bir şeydir kuşkusuz. Ya da her eylemde, bu bir politik eylemdir, mutlaka böyle bir şiddet uygulayacağım diye bakmak da ayrı bir şeydir. Ama bizim, kitlelerin kullandığı meşru şiddete yön vermek gibi bir sorumluluğumuz var. Devrimci hareket bunu her zaman bir biçimde çizgi haline getirdiği için sola da düşüyor, ama belli yerlerde buna önderlik de ediyor. Dönüp bakılırsa, Gazi bir noktada devrimci hareketin çoğu kere böyle bir tutum aldığı yerde ortaya çıkan durumlardan biridir. Orada kitlenin nesnel tepkisiyle belli noktalarda birleşiyor. Bizim, devrimci örgütün önderlik etti dediğimiz şey bu...

Cihan: Kitle eylemlerinde kitlelere bir direnme kapasitesi aşılama, kitlelerin polis ve jandarmanın müdahaleleri karşısında pasif davranış çizgisini kırmak görevi, bugün için semtlerin

politize olmuş kitlelerinde kendini gösteriyor. Bu bambaşka bir şey. Bu nihayetinde benim anlattığım duruma uygun bir olgusal gerçeklik. Ben daha farklı bir şeyi, kendi içinde amaçlaştırılan bireysel eylem çizgisini eleştiriyorum.

Tabii ki, kitlelerin bir eylem anındaki aktif direnme durumu ya aramadan çıkıyor, ya “eyleminiz yasak, dağılın” denilince polisle itişmeden kakışmadan çıkıyor, ya da benzer başka nedenlerden. Neticede kitlelerin devletin kolluk kuvvetleriyle karşı karşıya gelişi, tam da bu türden vcsileler içerisinde oluyor, olacaktır. Yoksa kitle gücü bir tarafta, polis de öte tarafta mevzilenip birbirlerine planlı ve düzenli bir biçimde girmiyorlar. Polis bir yerinde gelip “dağılın” diyor, dağıtmaya çalışıyor; işte tam da bu gibi durumlarda, müdahaleye karşı direnmeyi öncü ve militan bir inisiyatifle örgütlemek gerekiyor. Bu hem bir doğallık, hem de bir politik bilincin bir yansıması, bir direnme gücünün göstergesidir. Benim üzerinde durduğum sorun bu değil. Küçük-burjuva akımların devrimci şiddeti yıpratmasına, gözden düşürmesine örnek değildir bu gibi durumlar. Eleştirilen dejenere olmuş eylem çizgisinin bununla hiçbir alakası yok.

Amaçsız kırıp dökmelerin her zaman marifet sayılmasını bir yana koyuyorum. Kitlelerin doğal tepkisinin kendini bu biçimler içinde ortaya koyduğu da bir olgusal gerçek. Nihayetinde bunlar bu ülkede sayısız kez, üstelik yakın dönemde de yaşandı. Gericiliğin en sert bir rüzgar estirdiği bir evrede bile, biz bu konuda nasıl tavır alınması gerektiğini de bildik. Bu davranış çizgisi neticede eyleme zarar verse bile, bundan hareketle estirilen gerici rüzgarı cepheden göğüslemeye çalışmasını da bildik, bizim için problem bu değil. Problem tümüyle başka. Devletin bunu kullanma tarzı bir yana, bu bazı mevzilerin kolayından kaybedilmesine de neden olabiliyor. Düşünün ki bir daha Kadıköy’ü işçilere ve emekçilere bu tür gösteriler için kullandırmadılar. Ama yineliyorum, orada olup bitenlerin bir doğallığı vardı, biz de soruna buradan baktık ve estirilen gerici

ccrcyanı göğüldük.

Ama devrimci siyasal akımların burada ve bu gibi durumlarda kendi öncü rolünü nasıl oynayacağı diye de bir sorun var. Geleneksel küçük-burjuva devrimci siyasal akımlar bu türden taşkınlıkları marifet sayabiliyorlar. Onların böyle bir “geleneksel” davranış çizgisi var. Diyelim ki kitlelerdeki bir takım geri tepkileri kıskırtmak, hatta onun başım çekmek gibi davranışlarla ortaya çıkabiliyorlar.

Bu davranış çizgisinin yanlışlığını biz onlara anlatabiliriz. Nihayetinde biz, muzaffer devrimlere önderlik etmiş partilerin, kitlelerin zamansız çıkışlarını dizginlemeyi bilebildiklerini de biliyoruz. Önüne gelen cam çerçeveyi indirmek bu toplumda kötü bir etki yaratıyorsa, bu devlet tarafından en kötü biçimde istismar edilebiliyorsa, medya tarafından çarpıtmanın ve meşru kitle eylemlerini (ki örneklenen durumda sözkonusu olan 1 Mayıs’tı) gözden düşürmenin zemini olarak kullanılabiliriyorsa, ve tüm bunlar, bizzat işçiler ve emekçilerin kendisinde bile tepkilere neden olabiliyorsa, biz bunu gözetiriz ve buna göre bir davranış tarzı izleriz. Niye gözetmeyelim ki? Hani biz öncüyüz? Hani biz önderlik müdahalesi sorumluluğu taşımak durumundayız? Hani biz eylemi zayıflatan değil, tersine güçlendiren bir davranış çizgisi izlemekle yükümlüyüz?

Mesele kendini birilerine beğendirmek ya da kendi meşruluğunu birilerinin gözünde korumak meselesi değil. Amaçsız bir cam çerçeve indirmenin, bu tür bir taşkınlığın çok fazla bir mantığı yok. Kitleler, onların şu ya da bu kesimi, bunu kendi doğallığında yaparlarsa, “aman niye yapıyorlar” da demeyiz biz. Ama biz bunu özel olarak yapmayız, yapılmasını özel olarak kıskırtmayız. Dahası, eylemin ve mücadelenin genel çıkarlarına zararlı gördüğümüz ölçüde de, mümkün mertebeye önünü almaya, sınırlamaya çalışırız.

Kitlelerin her gerçek başkaldırısında böyle aşırı taşkın, kontrol edilemeyen boyutlar vardır. Zaman zaman bu böyle kaba biçimler,

hatta yer yer vahşi biçimler bile alabilir. Bu her devrimde vardır. Doğaldır da bunlar. Ama bizim amacımız, devrime hep bilinçli bir biçim ve tutum vermeye çalışmaktır, kitlelere bir takım değerleri aşlamaya çalışmaktır. Biz bunu yapabildiğimiz kadarıyla yaparız. Milyonların eylemi kontrol edilemeyeceğine göre, yapabileceğimiz şeyler çok cılız kalır, bu ayrı bir şey. Ama yapabildiğimiz kadarıyla da yaparız.

Ben bu tür durumlardan hareketle konuşmadım. Daha farklı bir durum üzerinde durdum. Örneğin, siz bir politik gösteri yapıyorsunuz, 1 Mayıs'ı büyük bir kitlesel katılımı kutluyorsunuz. Devlet bunu engelleyemiyor, size alan vermek zorunda kalıyor. Sizler, en militan sloganlarınızla ve en coşkulu marşlarınızla, kitledeki militan ruhu en güçlü bir biçimde açığa çıkararak, o politik gösteriye kuvvetli bir hava vermeye çalışmak, böylece burjuvazinin ve onun tüm asalak tabanının yüreğine korku salmak, halka ise güven ve moral aşlamak durumundasınız. Yüzbinlerce emekçi Kadıköy meydanını fethetti, 1 Mayıs'ta, kıvılcık bayraklarla, kendi sloganları ve marşlarıyla yürüdü dedirtebilmelisiniz.

Bunu yapmak, buna uygun bir davranış tarzı uygulamak varken, tutup bir dükkana molotof atmanın eyleme ne kazandırdığı üzerinde dikkatle düşünmek gerekmez mi? Ne kattığı ortada değil mi? Yararlı, anlamlı bir şey olsa, devletin medyası döne döne bunu günlerce, dahası her yıl 1 Mayıs'ı önceleyen günlerde ve haftalarda tekrar tekrar gösterip teşhir eder mi? 1 Mayıslar'ın terörize edilmesi tam da bu tür şeyler üzerinden yapılmıyor mu? Devlet kitle eylemlerini tam da aynı sonucu doğuran provokasyonlarla terörize etmeye çalışmıyor mu? Bu konuda tarihi deneyimler de ortada değil mi? Amerikalı işçilerin bizzat 1 Mayıs'ı doğuran eylemine karşı Şikago polisinin provokasyonu bu türden bir şey değil mi?

Yanlış bir eylem çizgisini eleştirmenin her zaman tersinden bazı yanlışları beslemesi gibi bir riski de vardır kuşkusuz. Kendi eylem çizgisini, kendi şiddet anlayışını, hem pozitif yönünden

çözümleyerek ortaya koymak, hem de onun pratik örneklerini adım adım mücadelenin akışı içerisinde geliştirmektir çözüm, çözüm buradadır. Aras Kargo en ileri düzeyde bir işyeri işgali eylemiydi. Bu bir karalamaya yol açmadı, açamadı ama. Oysa ileri düzeyde bir direnme çizgisiydi bu. Siz İzmir’de polise ve sivil faşistlere karşı demir çubuklarla direnen Ambar işçileri üzerine herhangi bir demagoji yapılabildiğini gördünüz mü? Hiç onları alıp karşı propagandaya konu ediyorlar mı? Devlet yapıyor mu bunu, medya yapıyor mu? Bu, bu kadar basit aslında. Tersine, kitlelerin bu tür bir direncini, bu türden militan kitle eylemlerini mümkün merteye gözlerden gizlemeye çalışıyorlar. Hangi militan Serhıldan eylemini alıp televizyonda şu veya bu vesileyle tekrar tekrar gösterdiler? Yapıyorlar mı bunu?

Sorun, bunları ayırabilmek sorunudur. Hayat içerisinde bunu ayırabilmenin belli güçlükleri vardır, bunu kabul ediyorum, bu bir. İkincisi; maceracılığa, bireysel eylem çizgisine vurmak, çoğu kere sağcılığı besliyor, bu da ayrı bir sorun. Bunun çözümü nedir, bunun önü nasıl alınabilir? Devrimci kitle çizgisini, kitlelerin militan direnme kapasitesini örgütleyen bir pratiği yaratabilmektir çözüm. Bunu yaratamayıp da salt yanlış eylem çizgisini eleştiren bir hatta durdunuz mu, bu sizde sadece sağcılığı, pasifizmi, teslimiyeti üretir kaçınılmaz olarak. Bu, budur işte.

Evet, biz de bireysel durumlarda bu devletin kolluk kuvvetleriyle karşı karşıya kaldık ve gerektiği gibi davranmakta zerre kadar tereddüt etmedik. Bu son derece meşru bir savunma çizgisidir. Biz kimseyle özel olarak çatışmaya gitmedik, biz kendi işimizi yapmaya gittik. Bu esnada karşı karşıya kaldığımız saldırılara karşı da kendimizi savunduk, hepsi bu. Biz bunu bir politika yapma tarzı olarak almıyoruz. Tersine şu veya bu nedenle açığa çıkmadıkça sözünü bile etmiyoruz. İlla politikaysa bu, kendini savunma politikasıdır bizim için. Bundan daha meşru bir şey olamaz ve biz bundan hiç bir za-

man da geri durmayız.

Ama birileri bunu bir politika yapış tarzı haline getiriyor, bunun üzerinden politik kuvvet olmaya çalışıyor. Bunu bir propaganda zemini olarak kullanıyor, kitleleri sözde aydınlatma, bilinçlendirme yol ve yöntemi olarak uyguluyor. Biz böyle göremeyiz, böyle bir eylem çizgisini kabul edemeyiz. Bu, Marksizmin, bireysel terör çizgisi diye mahkum ettiği anlayışın kendisidir. “Terör” ifadesi bu toplumda oldukça yıpranmış bulunduğu için, ben mümkün mertcebe bireysel şiddet çizgisi diyorum, ama gerçekte bunlar aynı şey. Nihayetinde devrimci şiddet dediğimiz, devrimci terörden başka bir şey değildir. “Terör Dönemi” denilirken, Jakoben dönemi aşağılanmış olmuyor ki, tam tersine. Kitlessel bir terör dönemidir o; Fransız devriminin en görkemli, burjuva devriminin en ileri sonuçlarına götürülebildiği dönemdir sözkonusu olan.

Kendi olumlu pratiğimizi geliştiremediğimiz sürece, sınıktılarla karşı karşıya kalırız. Biz hiç de, “Barışçıl, pasif bir mücadele dönemindeyiz, bunun gereklerine uymalıyız”, deyip de bırakmıyoruz sorunu. Tersine, kitlelerin eylemliliğindeki pasifliğin, geriliğin bugünkü kitle hareketinin en temel zaafı olduğunu, kitlelerde militan bir direnme çizgisinin geliştirilmesinin, kitlelerin devletin kolluk kuvvetleriyle karşı karşıya geldiğinde, ona karşı direnme kapasitesini örgütlemenin, dönemin en acil ihtiyacı olduğunu söylüyoruz. Biz buradan kendi devrimci eylem çizgimizi geliştirmeyi başarabilirsek, kendi pozitif pratiğimizi de sergilemiş oluruz.

Yanıtı aranan sorun daha çok geleneksel devrimci akımların eylem çizgisi olduğu için, bunun üzerinde konuşmak zorunda kaldık. Ama dikkat ederseniz, dönemin kitle mücadelesinin eylem alanına yönelik sorunları tartışıldığında, bugünkü pasifliği, geriliği, teslimiyeti, kendini tekrarlayan, geri, barışçıl, yasal, terbiye edilmiş sınırlara sıkışmış kitle eylemini tartıştık, bu kısır döngüyü kırmanın sorunlarını tartıştık.

Genel kitle mücadelesi sözkonusu olduğunda, eylem çizgisinde sola değil, tam tersine, sağa vurmak zorundayız. Ama geleneksel eylem çizgisine karşı tavrımızı merak edildiği için, son tartışma biraz öteki noktaya kaydı. Dikkat ederseniz konuşmaların ön bölümünde, belli aralıklarla tekrarlanan, fakat yıllardır kitle hareketini bir yere götüremeyen öfke boşaltma eylemlerinin kısır döngüsünü ele aldık ve bunu kırmak çerçevesindeki sorumluluklarımızı tartıştık. Eylem çizgimizin ana yönü olarak bunun üzerinde durduk.

Bu ne demektir aynı zamanda? Bu, kitle eylemini o dar, barışçıl, geri, çarpıtılmış meşruluk cenderesi içerisinde sıkıştırıp duran sağcı reformist akımlarla bu konuda ideolojik ve pratik bir hesaplaşma demektir. Bu noktada muhatabımız sağcı oportünist, reformist akımlardır. Sınıf çalışması alanı zaten büyük ölçüde böyle bir sorunu karşımıza çıkarıyor. Biz bu alanda sürekli sosyal-reformizmle ve sendika bürokrasisiyle uğraşyoruz, uğraşacağız. Dolayısıyla, eylem çizgisinde sola değil fakat net bir biçimde öncelikle sağa vurmak sorumluluğumuz var. Ama bir de kitle hareketinin bir başka alanı, semtler alanı var ve orada ortaya çıkan sorunlar var. Bu çerçevede konuştuğumuz ölçüde de, bu alanda kendini gösteren ve gelineyen yerde iyice dejenere olan sol eğilimlere değinmek durumunda kaldık.

Nadir: Devlet her yolu kullanarak kitle hareketinin militan biçimler kazanmasını engellemek istiyor. Reformizmin teslimiyetçi-uzlaşmacı çizgisi ise devletin politikasının başarı sağlanmasını son derece kolaylaştırıyor. Bir de devrimcilik adına kitle hareketinin militan biçimler almasını provoke edebilecek sol uç davranışlar var. Bunlar da aslında tersinden aynı sonuca yol açıyor. Bu nedenle her ikisi de bizim gündemimize olmak zorunda.

Burada temel kaygı, kitle hareketini militan biçimlere kavuşturabilmektir. Saldırılı sindiren ve kabul eden değil, saldırı-

ya saldırıyla karşılık verebilen, hiç değilse haklarını koruyan ve sonra da hak kazanmak için saldırıya geçen bir düzeye çıkarabilmektir. Temel kaygı budur. Bu temel üzerinde bizim önümüze iki engel çıkıyor. Hareketin az çok toparlanmaya başladığı, kendi gücüne bir parça güven duyabileceği bir aşamada, reformizm kadar sol tutumlar da olumsuz yönde etkili olabiliyor. Düzen bunu kullanarak hareketin gelişme ivmesinin kırabiliyor. Haftalarca bir takım görüntüler kitlelere sunulularak toplumu terörize eden bir hava pompalanıyor. Bunları küçümsemek gerekiyor.

Kitle hareketi ve bazı pratik deneyimler

Sinan: Ben bir-iki noktaya değinmek istiyorum. Cihan yoldaş tartışmanın başında, sınıf ve kitle hareketindeki barışçıl, yasal, kısır döngüye dönen duruma işaret etti ve buna müdahale etmemiz gerektiğini belirtti. Bu konudaki politikamızın pratik haline getirilmesi gerektiğine vurgu yaptı.

Öncelikle bu konuda politik bir bakış, bir bilinç oluşturmak; bunu tek tek kişilerin sorunu olmaktan çıkartıp, örgüt olarak genel bir bilinç haline getirmek ve eylemci bir kimlik oluşturmak gibi bir yanı var sorunun. Bu, bize dönük olan yanıdır. Tek tek ele alındığında, bizim saflarımızda militanlar ve eylemci yoldaşlarımız var. Bunun sınıf ve kitle hareketine müdahale şeklinde daha genel bir kimliğe dönüştürülmesi gerekiyor.

Daha somut olarak, kitleleri kolluk güçlerine karşı mücadeleye çekmek ve bu alandaki direnme kapasitesini açığa çıkarmak görevi var. Bu, kitlelerin ruh halini, nabzını iyi tutarak, fırsatları kollayarak ve mümkün olduğu yerde inisiyatif koyarak, kitlelerin direnme kapasitesini açığa çıkarmayı başarmak demektir.

Bunun bizim süreçlerimizde örnekleri de var. İlk aklıma gelen örneklerden biri Polisan'dır. Polisan'da ilk bakışta jandar-

manın saldırısı karşısında direnme kapasitesi görünmüyor, kitle dağılacak bir durumda. Ama orada bir yoldaşın gösterdiği bir inisiyatif, işçilerin direnme kapasitesini açığa çıkarabilmiştir. Sonrasında orayı politik çalışma alanı haline getirecek bir imkana dönüştürebilmiştir.

Ya da demin Cihan yoldaş Kartal örneği vermişti. Bunu biraz yakından da bildiğim için ben de değinmek istiyorum. Kartal belediye işçilerinin işgal eylemi ve burada yoldaşlarımızın özel bir inisiyatifi vardı. Eylem taşlı-sopalı bir çatışmaya dönüştü. Devlet çok büyük bir güç yığı oraya. İşçiler işgal eylemi gerçekleştirmişlerdi ve polis “bizim sizinle sorunumuz yok, içeridekileri vereceksiniz” diyordu. Yoldaşlarımızın orada koyduğu inisiyatif üzerinden işçiler onları sahiplendiler. Yoldaşlarımız polis koridorunu yarıp dışına çıkabildiler. Bir direnme kapasitesi açığa çıkarıldı. Bunun başka örnekleri de var.

Benzer şeylerin mümkün olabildiği birçok fırsat bulabiliriz. Yoğunlukla Alevi ve Kürt emekçilerinin oturduğu, devrimci-politik çalışmanın yoğun olduğu semtler vardır. Bunların bazılarında polis sürekli bir keyfi terör estirebiliyor. Mesela Adana'nın belli semtlerinde ikide bir tekme vurup haydutça içeri giriyor. Çanağı, televizyonu kırmaktan tutunuz da, onu bunu olur olmaz karakola çekip işkence yapmaya varan bir terör uyguluyor. Bu tür yerlerde ajitasyon-propaganda çalışması üzerinden kitlelerdeki hoşnutsuzluğu eylemlere dönüştürmenin imkanları vardır.

Osman: Küçük-burjuva devrimciliği genelde savaşımla devletle örgüt arasında bir olgu olarak görüyor. Bu eylemlere ve eylem çizgisine de yansıyor. Kendini amaçlaştırmak, devletin kolluk kuvvetleri karşısında güya kendi gücünü oluşturmak biçiminde bir yaklaşımı var. Örneğin yüzbini aşkın işçinin katıldığı 5 Ocak eyleminde, küçük-burjuva gruplar kendi etrafını bantlarla çevirerek, ellerinde sopalarla, kendilerini kitlelerden ayırma tarzı ortaya koyabiliyorlar.

Sosyal-reformizmin tutumu ise biliniyor; iktisadi eylemlerde sınıfın kendiliğinden bilincini aşmamaya özen gösteriyorlar, tipik kitle kuyrukçuluğu çizgisi izliyorlar. Gazi, 2 Temmuz gibi anti-faşist politik gösterilerde ise kitleleri dizginlemeye, düzenin kabul edebileceği sınırlar içerisine çekmeye çalışıyorlar.

Eylemlerde kitle ile mesafeyi fazla açmamak gerekir. Bu mesafeyi açtığınız koşullarda, pratikte kitlenin içerisinde konumlanmanız da dışında kalırsınız. Örneğin, işçi eylemlerinde kimi zaman “İstiklal marşı” okunuyor. Elbette kimse bizden hazırolda durmamızı bekleyemez. Ama özellikle faşist sendikaların kürsünün önünde toplandığı koşullarda, diyelim hemen onun arkasındaki kortejimiz “İstiklal marşı” okunurken “yuh!” diye bir tavır koyduğunda, işçiler bizi kendi dışlarında görüyorlar, hatta saldırıya bile yeltenebiliyorlar.

Anti-faşist eylemlerin nabzını tutmak kuşkusuz daha kolay. Örneğin 2 Temmuz katliamı sonrasında Ankara’daki büyük anti-faşist gösteri gerçekten görülmeye değerdi. Her kesimden onbinlerce insan eyleme katılmıştı. Polis yoktu sokaklarda. Genelkurmay’ın lojmanlarının yanından geçiliyor, kepenkler kapalı. Orada bir trafik polisi otosuna kitle bütün meşruiyetiyle yüklendi, otoyolu ters çevirdi ve paramparça etti...

Eylemlere müdahale ederken, kitlenin tansiyonunu iyi ölçmemiz gerekiyor. Örneğin kitle anlık tepkiler de ortaya koyabiliyor. Ama eğer bu öfke eylemi sonradan güç durumda bırakacak bilinçsiz bir öfke ise, böyle bir noktaya yöneliyorsa, müdahale etmek, öfkeyi bilinçli bir kanaldan akıtmak durumundayız. Bu tür eylemlerde bu çok önemli.

Cemal: İşçilerin direnişleri, eylemleri ve çeşitli etkinliklerinde hareketimiz aslında 3-4 yıldır epeyce mesafe katetti, epey bir birikim oluşturdu. Biz bu süreçte direnişe çıkan bir işçi kitlesinin düşmana karşı koyma noktasında yaşadığı birçok sorunu gördük.

İşçi kitlesinin ruh halini çok iyi kavramak, düşmanla kar-

şı karşıya getirilmesi düzeyini iyi yakalamak lazım. Çünkü kimi durumlarda direnişe yeni çıkan işçiler, polisle ilk çatışmadan sonra daha geriye çekilebiliyorlar. Bazen işçi kitlesinin önünde sen durmak zorundasın. İşçiler kimi durumlarda tezcanlılıkla hemen harekete geçmek ister, bazen durdurmak zorundasın. Ama ön aşamalarda işçi kitlesinin dönüşümünü hızlandırabilirsen, düşmanla çatışmalar onu ileriye çıkarabiliyor. Ama erken bir çatışma onu çok daha geri bir platforma itebiliyor.

Bir direnişte öncü işçiler düşmanla göğüs göğüse militan bir tutum sergiliyorlar, ama bir dönüp bakıyorlar; işçi kitlesi arkalarından gelmiyor. Yani her zaman öncü işçilerin militan tutum sergilemesi yetmiyor. Arkadaki kitlenin nabzını ellerinde tutmaları gerekiyor. Kitleyi o düzeye getirebilmek için, onları pratik süreç içerisinde hazırlamaları gerekiyor.

Elbette kitle hareketini düşmanla karşı karşıya getirmek, eylemini militanlaştırmak çerçevesinde ciddi sorumluluklarımız var. Fakat bu olur olmaz işçileri düşmanla karşı karşıya getirmek anlamına gelmiyor. Kitlenin ruh halini kavramak, kitleyi nerede dövüştüreceğini, nerede geri çekeceğini bilebilmek gerekiyor. Bunları hesaba katmadan yapılacak hareket bazen olumsuz sonuçlara da yol açıyor. Örneğin mevzi direnişlerdeki ani çatışmaların hemen ardından direnişin dağılması gibi bir sonuç doğabiliyor. Tersine de olabiliyor. Burada sorun, kitleleri ne zaman dövüştüreceğini bilebilmektir.

Ek olarak, devrimci şiddet sorunu üzerine bir şeyler söylemek istiyorum. Komünistlerin çizgisi şüphesiz ki işçi sınıfı ve emekçileri bilinçlendirmeye, örgütlemeye, onları daha ileri düzeyde mücadeleye katmaya hizmet eden bir çizgidir. Komünistler, işçi sınıfının ve emekçilerin, genel devrimci toplumsal muhalefetin öncüsüdür. Ama devrim kitlelerin eseri olacaktır. İşçi sınıfı ve emekçi kitle hareketini geliştirmeyen her türlü eylem, komünistlerin çizgisi dışındadır. Ama bu, bireysel eylemlerin her koşulda yanlış olduğu anlamına gelmiyor. Birey-

sel eylemler kimi durumlarda, hatta durgun dönemlerde, işçi sınıfı ve emekçi kitle hareketinin güçlenmesini hızlandırmak, onu motive edebilmek ve partinin yığınlar nezdinde güçlenmesini sağlayabilmek için, bir olanak haline de gelebiliyor.

Örneğin, bir semtte bir yazılama çalışması yaparsınız. Bu çalışmayı yaptığınız yerde düşmanla çatışmışsınızdır. Oradaki işçi ve emekçiler sabah duvardaki yazıya bakıyor, “dün gece çatışma vardı, demek bunlarmış” diyebiliyor ve o çatışma üzerinden senin meşruiyetin, güçlülüğün kafasında yer ediyor. Bu sana karşı bir ilgi, giderek bir güven yaratıyor. Ama kimi durumlarda da, aynı tarz davranış, tersinden, insanların daha fazla korkmasını, kendi kabuğuna çekilmesini gündeme getirebiliyor. Onun için, bireysel eylemin nerede ve nasıl kullanılacağı sorunu, yığınların ruh haliyle, senin alandaki çalışmanın yoğunluğuyla, kısacası somut durumla ilgili bir sorun. Yani “kitle hareketini geliştirmeye hizmet edebilir mi?” sorusu, biraz somutun sorusu diye düşünüyorum.

Bunun dışında, kitlelerin bilinci konusuna değinildi, bunun üzerine de bir şeyler söylemek istiyorum. İşçi sınıfının bugün bir düzeyi var. Yıllardır kendiliğinden cendereyi aşamadığı, kendi sınırlı talepleri uğruna mücadelede bile tıkanmış bir süreç yaşanıyor. Komünistler şüphesiz yığınların verili bilincini gözardı ederek politika üretmezler. Hareketimizin 3. Genel Konferans sonrası dönemde başlattığı bültenler ve platform çalışması, böyle bir bakışın ürünüdür. Bu süreç üzerinden biz somut politika üretmede belli bir düzey de yakalamış bulunuyoruz. Şüphesiz ki bu yetersiz, ama burada bir mesafe alındığı da açık bir gerçek.

Sınıfın (özellikle metal sektörü üzerinden konuşuyorum) sendikal cendere içerisinde bir sıkışmışlığı var. Bu sendikalaşma mücadelesi olabiliyor. Sendikalaşma mücadelesi sürecinde, orada üretilen politikalar çok önemli. İşçi kitlesinin içerisindeki çalışmada, sendikacılarla kurulacak ilişki biçiminde, bu-

rada kendine özgü sorunlar var ama, benim bu son süreçten çıkardığım başka bir vurgu da var.

Biz şüphesiz taban çalışmasını sürekli güçlendireceğiz, ama diğer taraftan sendikalarda yer tutmak diye bir sorunumuz var. Öncü işçilerin sendikalara gelip gelmemesi bizim için kriter olmamalıdır. Buralarda devrimci demokrat hareketlerin temsilcileri de olabilir. Komünist işçilerin, parti sempatzanı işçilerin sendikalarda asgari düzeyde yer tutamadığı koşullarda, sendikal alanda yaşanan zorlanmanın tek yönlü olarak aşılabileceğini düşünmüyorum. Sendikal mevziler kazanma çalışmasıyla tabandaki sınıf çalışmamızı birbirini besleyecek tarzda örgütleme yi başarabilmeye dönük bir vurgu yapmış oluyorum.

IV. BÖLÜM

Legalitenin kullanımı üzerine

Cihan: Gündemimiz legalitenin istismarı sorunu. Tartışmayı kısa tutacağız; zira bunu, tamamlayıcı bir tartışma sayıyoruz. Bizde birçok kez tartışılmış ve önemli açıklıklar sağlanmış bir sorundur bu. Yanısıra konuyu çalışma tarzı sorunları üzerinden ön tartışma sürecinde de ele aldık.

Legalitenin istismarı aslında çok yönlü bir sorun. İlligalite ve legalite ilişkisi çerçevesinde tartışılacak yönleri var. Konuya ilişkin olarak Kongre'ye sunulmuş bulunan 3. Genel Konferans metni, daha çok bu açıdan bir fikir veriyor. Bu metin; ilkesel olan ile taktik olan, temel olan ile tabi olan ilişkisinin yanısıra, içinden geçilmekte olan dönemde bu ilişkinin kendine özgü sorunları üzerine bir bakış açısı veriyor. Kuşkusuz bu üç yıl öncesine uyarlı bir bakış açısı, dolayısıyla sorunun bu açıdan tartışılacak yönleri var. Öte yandan çalışma tar-

zı açısından tartışılacak çeşitli yönleri var; biz ön tartışma sürecinde daha çok bunu yapmaya çalıştık.

Hareketimizin bir açık alan deneyimi var. Bu alanda giderek genişleyen bir çalışmamız, bu çalışmanın ortaya çıkardığı belli sorunlar var. İlegal temelle ilişkilerde ortaya çıkan sorunlar, yer yer ciddi uyumsuzluklar var. Sorunun bir de böyle bir yönü var. Biz bunu da ön hazırlık sürecinde çok geniş bir biçimde tartıştık, elimizde tutanakları var. Açık çalışmayı daha yakından bilen bir yoldaşın geçmiş döneme ilişkin bir değerlendirmesi var. Biz bunlardan yola çıkarak, çalışma tarzımızda değişiklik yapmamız gerektiği üzerine bir takım sonuçlara ulaştık. Açık çalışmayla kapalı çalışmanın birbirinden bıçak gibi ayrılmasını, açık çalışmanın kendi açıklığı içerisinde ve kendi ekseninde süren bir çalışmadan ibaret görülmesini, legalitenin istismarının bu açıdan dar kavranmasını eleştiren, ondan belli sonuçlar çıkaran bir tartışma oldu bu. O tartışmayı burada yinelenmek gerekli değil. Ama bu tartışmanın tutanaklarından da yararlanarak daha sonra konuyu parti yayınlarında işleyebiliriz.

Önümüzde 3. Genel Konferansımızın konuya ilişkin metni var. Bu metin üzerinden giderek söylenmesi gerekenlere kısaca değinmek istiyorum. Öncelikle bu metnin temel bir belirlemesi var. Bu soruna bakışımızın genel ilkesel temelini veren bir belirleme bu. İlkesel önemdeki bu belirleme, 1. Genel Konferansımızın temel belgelerinde de var.

“İlegal çalışma ile legal çalışma, her koşulda, başarıyla birleştirilebilmek durumundadır. İlegal örgütsel temeli geliştirmenin, güvenceye almanın, ona yeni ve daha geniş etkinlik alanları yaratmanın, bunun dışında bir yolu yoktur, olamaz.” (EKİM 3. Genel Konferansı/Siyasal ve Örgütsel Değerlendirmeler, s.189 -Red.)

Legalitesi olmayan bir illegal temel olmaz. İlegal temele dayanmayan bir legal çalışma ise, devrimci olamaz. Demek ki, illegal temel üzerinde legalite ile illegalitenin diyalektik bir-

liğini kurmak, devrimci açıdan bir zorunluluktur. Bu temel bir hareket noktasıdır. Önemli olan, buradaki ilişkiye doğru bir açıklama getirebilmektir. İlegal olanın temel olduğu, ilkesel olduğu, stratejik olduğu; legal olanın tali olduğu, taktik olduğu, bir istismar alanı olduğu gerçeğini kavramak sorunudur bu. İki arasında ilişkiyi bu çerçevede yerli yerine oturtabilmek sorunudur. Bu ilişki yerli yerine oturtulduğu andan itibaren de bunu birleştirmek gibi bir zorunluluk var.

Bu metnin kaleme alındığı dönemde, legalitenin gerekli ataklıkla kullanılmadığı üzerine bir tartışma, bir vurgu var burada. Metinde; illegal temele yapılan vurgunun saflarda legaliteye karşı bir temkinlilik, bir soğukluk ve mesafe yarattığı, bunun doğru olmadığı, gelinen yerde artık bunun aşılması gerektiği, bu aşırı temkinlilik döneminin artık geride kaldığı, kalması gerektiği üzerine vurgular var. Ama aynı metinde; çöçer idolojik açıdan bu mesele doğru bir biçimde kavranmaz ve bu zayıflık aşılamazsa, bu yarı tersinden legalizmi, bu kez legal imkanların ölçüsüz bir kullanımını, dolayısıyla da illegal temeli sürrekli korumak ve güçlendirmek gereğini unutmayı beraberinde getirebilir, deniliyor. Okuyorum:

“Fakat bunun beraberinde belli sorunlar getireceği, somutta getirmekte olduğu da bir gerçektir. Bugün bu, daha çok illegal temele geçmişten beri yapılan vurgu nedeniyle oluşmuş bulunan ve legal çalışmaya karşı soğuk, temkinli ve tekyanlı tutumlarda kendini gösteren bir zayıflık olarak karşımıza çıkmaktadır. Fakat eğer doğru ve bütünsel bir ideolojik kavrayış içinde düzeltilemezse, bugünkü bu tek yanlılığın, uygun ortamı oluştuğunda, kolayca tersinden bir eğilime dönüşebileceğinden de kuşku duymamak gerekir. Bu tür bir tekyanlılığın taşıyıcıları, bu kez tersinden legalizme eğilim duyabilirler. Ya da, kendilerinin bugünkü zaafalarına yöneltilen eleştiriler, bizzat tersinden bir eğilimin, başka bazı zayıf unsurlar şahsında yeşermesine zemin olabilir. Belli bir yöndeki zayıflığa ya da sapmaya karşı yöneltilmiş doğru

ve haklı eleştirilerin, aynı özden kaynaklanan ters yönde zayıflıklara ya da sapmalara 'meşru' bir dayanak olarak istismar edilmesinin, devrimci siyasal yaşamda hiç de az rastlanır olaylardan olmadığını biliyoruz.

"Dolayısıyla, sorunun sağlıklı çözümü, tüm taktik yönelimlerde olduğu gibi, bu alanda da sorunu bütünsel bir ideolojik ve ilkesel çerçeve içinde ortaya koymak ve kavratmaktan geçmektedir. Legal biçim ve araçların etkin kullanımının bugünkü önemi ne olursa olsun, önümüzde hala işçi sınıfının öncü partisini illegal temeller üzerinde sağlam bir biçimde inşa etmek temel görevi durduğunu, her adımda ve döne döne işlemek durumundayız. Kaldı ki legal çalışma da ancak bu temel amaç çerçevesinde doğru bir biçimde kavranabilir; ancak ona bağlı olarak ele alındığında, devrimci bir anlam taşır; ve nihayet, illegal çalışmayı kolaylaştıracak ve illegal örgütlenmeyi güçlendirecek bir tarzda yürütüldüğünde doğru ve devrimci bir işlev görebilir."
(s.191-192)

Gelinen yerde uyarıyı artık tam da bu noktadan yapmak gerekiyor. Bugün illegalitede belli bir hassasiyet zayıflaması mı var? sorusunu sormanın zamanıdır. Yayınlar üzerine tartışırken ve başka bazı sorunları ele alırken, bu alandaki eski duyarlılıkta belli zaafiyetlerin ortaya çıktığına özellikle işaret etmiştik. Demek ki biz, gelinen yerde, legalitenin etkin bir istismarını sürdürmekle birlikte, illegal örgütsel temeli sürekli olarak koruyup güçlendirmenin, illegal temele dayalı örgütsel-siyasal varlığımızı geliştirip pekiştirmenin önemine özel bir vurgu yapılabilecek bir özel evrenin içindeyiz. Bu vurguların böyle farklı evrelere göre değiştiğini gözönünde bulundurmak durumundayız.

Bunun dışında bir başka kritik sorun daha var. Nisan '94 tarihli MK Değerlendirmeleri'nde de üzerinde çok durulan bu sorun, açık çalışmayı legal yayın eksenli gören çarpık kavrayıştır. İç yazışmalarımıza bakılırsa, bu sorunun çok eski tarih-

lerde de tartışıldığı görülecektir. Biz ilk çıkış döneminizde illegalite sorununu çok özel bir hassasiyet alanı haline getirdik. Ama o dönem saflarımıza yeni kazandığımız bazı insanlara bu sorunun taşıdığı temel ilkesel ve stratejik önemi kavratmakta zorlandık. Pratik çalışmada çok ciddi gelişme güçlükleri içerisindeydik. Zira yeni bir harekettik, g ve imkanlarımız çok sınırlıydı, dönem kötüydü, rahat gelişemiyorduk, vb. Bu gelişme güçlüklerine are bulamayan bazı insanlar (ki sonradan bunların çoğu tasfiyeci platforma kaydđ) ısrarla, öteki siyasal akımların legaliteyi etkin bir biçimde kullandığını, bu sayede geliştiğini, bizim de bir an önce legaliteyi kullanmamız gerektiğini söyleyip duruyorlardı. Ama burada bir soluksuzluk ve arpıklık vardı. Kolay olana eğilim vardı. Biz buna karşı mücadele ettik ve bu mücadelede belli bir başarı kazandık.

O zamanki yazışmalarda, bakışı çarpık olan bu insanlara hatırlatılan temel önemde bir sorun vardı: "Siz neden legalitenin istismarını sadece legal yayın eksenli bir faaliyet olarak düşünüyorsunuz?" diye soruluyordu böylelerine. Gerçekten onlar legalitenin kullanımını derken, bundan bir an önce bir legal yayın çıkarılmasını anlıyorlardı yalnızca. İstedikleri Şey buydu.

Bu konuda saflarımızda hala da bir kavrayış darlığı var. Legalitenin istismarı legal yayın eksenli bir faaliyet olarak anlaşılabiliyor. Bunun etkisi bugün hala saflarımızda var. Biz bir yasal yayın çıkarıyoruz, bunun etrafında oluşan bir açık çalışma var. İşte açık çalışma ya da legalitenin istismarı denildiğinde, herkes bunu legal yayın ekseninde Őekillenen bu tür bir faaliyet olarak anlıyor. Yerel örgütlerimiz hala büyük lde böyle bakıyorlar. Ve biz bunu üç yıldır kırmaya çalıştığımız halde bu hala da böyle anlaşılabiliyor. Oysa ki biz daha '89 tarihli i yazışmalarımızda; böyle bir kavrayışın dar, tekyanlı ve çarpık bir kavrayış olduğunu, legalitenin istismarını legal bir yayını bir an önce çıkarmak olarak anlamanın çok dar bir legalite istismarı anlayışı olduğunu anlatmaya çalı-

şıyorduk. Ama aradan on sene geçti, bu meseleyi kavratmak hala da öncemli bir ihtiyaç olarak bizim karşımızda duruyor. '94 Nisan'ına ait MK Değerlendirmeleri'nde de bu dar ve çarpık bakış eleştiriliyor, burada yeniden incelediğimiz 3. Genel Konferans metninde de...

Dikkat ederseniz, burada şu söyleniyor: *“Bu konuda, temel önemde bir başka sorun ise, legalitenin devrimci kullanımının, daha çok legal yayın eksenli bir çalışma olarak ele alınması şeklindeki dar ve çarpık kavrayışla ilgilidir. Oysa, illegal çalışma ile legal çalışma, tümüyle gizli olmak zorunda olan çok özel görevler dışında, gerçek yaşamda ve her çalışma biriminde, hergünkü faaliyetin birbirinden koparılmaz iki yönüdür, öyle olmak zorundadır. Her çalışma alanında ya da biriminde, gündelik faaliyeti legal biçimlerden yararlanarak geliştirmek, illegal çekirdekler ve çalışmayı tam da bununla hem gizlemek ve hem de kolaylaştırmak için, sayısız fırsat ve olanaklar vardır. (Şimdi en kritik ifadeleri okuyorum). Bu, doğru bakış açısı yanında, bir pratik ustalık sorunudur da. Ve bunu başaramadığımız, bu iki yönlü faaliyeti gündelik çalışmada canlı ve yaratıcı bir biçimde bütünleştiremediğimiz sürece, legalitenin etkin bir biçimde kullanılmasından söz edemeyiz.*

“Oysa bu zorunlu ve temel faaliyetin gerekliliğinden sözedildiği çoğu durumlarda, bunu daha çok yayın faaliyeti ekseninde düşünen ve açık çalışmada yeralan örgüt birimlerinin sorunu olarak ele alan sığ ve mekanik kavrayışın saflarımızdaki etkileri, hiç de küçümsenir düzeyde değildir. Legal çalışmayı, sendikalar dan kitle örgütlerine, işçi platformlarından kültür derneklerine kadar, açık siyasal yaşamın tüm alanlarında düşünmek ve gündelik çalışmanın organik bir uzantısı olarak ele almak zorundayız. İlegal temelimizi geliştirmenin, güçlendirmenin, onu saldırılara karşı koruyabilmenin, bunun en güvenli ortamı olarak kitle bağlarımızı geliştirmenin, bir siyasi hareket olarak kitlelere, özellikle de proleter kitlelere malolmanın, onlar arasında politik etki

ve şiarlarımızı yaymanın zorunlu kıldığı bir çalışmadır bu.”
(s.193-194)

Bu uzun pasaj, altını çizmeye çalıştığım sorunun esasını özetliyor. Bu sorunu pratikte çözmek bizim yerel örgütlerimiz, örgütçü kadrolarımızın görevidir. Her komitenin faaliyet yürüttüğü bölgede legaliteyi istismar etmek gibi bir sorunu vardır. Ama sendika üzerinden, ama kültür dernekleri üzerinden, ama Pir Sultan Abdal Dernekleri üzerinden, ama bir kahvenin meşru ortamı üzerinden, ama bir sendikanın olanakları üzerinden, vb., vb. Çeşitli legal, yarı-legal biçimler bularak bölgedeki çalışmasına soluk aldirmek, oradaki yerel komitenin görevidir. Bu sorunu pratikte çözmek onun sorumluluğudur.

Ama bugün bu sorun henüz böyle kavranmıyor. Bölgede bir gelişme yaşanıyor, açık alandakiler gelsinler şunu şunu yapsınlar denilebiliyor. Açık alanın yapması gereken şeyler muhakkak ki vardır. Ama açık çalışma ile parti örgütünün her düzeyde legaliteyi istismarını birbirine karıştırmamak gerekir. Açık çalışma tümüyle açık konumlanma üzerinden gerçekleşir, yani legalitenin istismarınının daha değişik bir biçimidir burada sözkonusu olan.

Yerel parti örgütlerimiz çok değişik legal, yarı-legal olanak ve imkanlardan yararlanma sorununun pratik çözümünü bulmak zorundalar. Bu önümüzdeki dönemin en temel ihtiyaçlarından biridir. Çünkü sınıf kitleleriyle birleşmemenin, dar bir örgüt olmaktan kurtulamamanın gerisinde aynı zamanda bu vardır. Yakın dönemden bir örnek vereyim: Hacı Bektaş-ı Veli etkinlikleri, legal ve meşru bir kitesel ortamdır. Sizin o bölgede yerel örgütünüz varsa, bu yerel örgüt, bu kitlesel ve meşru ortamı, bu legal ve yarı-legal biçimi kullanarak partinin çizgisinin etkin bir propagandasını yapabilir. Somut olarak yapılabildiğini biliyoruz. Bu tür legal imkanlar, bu tür kitlesel ortamlar, sizin o bölgedeki illegal çekirdeğinizi/parti örgütünüzü gizleyen bir örtüdür. Siz bu tür bir zeminden yararlanarak

etkin bir propaganda yapma imkanı bulabiliyorsunuz. İşte bu tür bir etkin kullanımın her düzeyde gösterilebilmesi gerekir.

Açık faaliyet böyle kavranmadığı için ne oluyor? Legal ya da yarı-legal biçimde bir sosyal meşruiyet içinde kullanabileceğimiz birtakım güçleri tutup bürolara göndererek polisin dolaysız denetim alanına sunuyoruz. Çünkü açık çalışmadan daha çok bunu anlıyoruz. Pekala bir yoldaşımız bir bölgeye yerleşebilir. Bu önemli bir parti üyesi olabilir. Yasal bir insandır, gider örneğin Sefaköy'de yerleşir, bir fabrikaya girer ya da bir başka iş bulur. Aslında oradaki bölge komitesinin en etkin üyelerinden biridir, ama bu yoldaşımız yasaldır aynı zamanda. Yasallıktan kastım, örgütsel konumunun bilinmemesidir. Doğal bir sosyal görüntüsü vardır. Bu yoldaş bölgesinde ilerici olarak bilinebilir, genel planda devrimci olarak bilinebilir, ama bu insan gene de örgütsel bağlarını gizleyerek ve hareket serbestisini en iyi biçimde kullanarak, o ortamda açık olarak çalışabilir. Değil siyasi polis, devrimci örgütler bile onun kim olduğunu, yani siyasi kimliğini anlayabilmek için, altı ay ya da bir sene kaybetmek zorunda kalabilirler.

Bu tümüyle bir çalışma tarzı sorunudur. Ama biz bugün böyle yapmıyoruz. Legal bir sosyal konumla açık çalışma yürütebilecek insanları tutup bürolara gönderiyoruz. Gidin açıkta çalışın diyoruz. Siyasi polisin sürekli ve dolaysız olarak denetlediği bir alana gönderiyoruz. Siyasi polis kısa zamanda, buraya yeni bir eleman daha gönderdiler, diyor. İlk elden dosya hazırlıyor, hakkındaki bilgileri topluyor. Tam bir deşifrasyona yol açıyor bu.

Benim dün liseli gençlik çalışması üzerinden eleştirdiğim de buydu. Genç insanları, deyim uygunsa, legal yayının turnikesinden geçiriyoruz; bu sayede siyasi polis durmadan kayıt yapıyor. Ne gerek var buna? Bırakalım bu genç insanlar kendi doğal ortamlarında, üniversitelerinde, yurtlarında, kampüslerinde, öğrenci evlerinde faaliyet yürütsünler. Oralar da legal, yarı-

legal ortamlar, ama bu daha değişik bir şey. Gidip bir siyasi hareketin turnikesinden geçerek, siyasi kimliğini tüm açıklığıyla ortaya koymak başka bir şeydir, ama kitlesel ve sosyal açıdan doğal bir ortamda, kendi doğal sosyal ortamında devrimci kimliğiyle bilinmek daha başka bir şeydir. Deyim uygunsa, biz, bugünkü tarzımızla siyasi polisini hedefini daraltıyor, işini kolaylaştırıyoruz, denetimini en kolay hale getiriyoruz. Polisin 50 elemanla kontrol etmesi gereken ilişkileri, legal bürolarımızın turnikesi üzerinden belki en fazla birkaç elemana bıraktırıyoruz. Çünkü yerel örgütlerimiz, onların altındaki alt örgütler, legal ve yarı-legal imkan ve olanaklardan her düzeyde yararlanma konusunda belirgin bir zayıflık içindeler. Geline yerde bu sorunun kavranmadığını söyleyemiyorum, ama henüz anlamlı bir olumlu pratik sergileyebilmiş de değiller. Bu metin üzerinden altı çizilmesi gereken en önemli sorunlardan birisi bu bence.

Bunun dışında, siyasal değerlendirmelerimiz üzerinden birkaç noktaya değinmek istiyorum. Türkiye'deki krizin giderek şiddetlendiğini, emekçilere ödetilmesi gereken ciddi faturalar bulunduğunu, emekçilerin tepkisini saptırmak, saptırmanın yetmediği yerde bastırmak doğrultusunda devletin sürekli kendini tahkim ettiğini söylüyoruz. Bu çerçevede genel olarak örgütsel güvenliğimizi sağlamak, illegal temelimizi korumak ve geliştirmek, illegal donanımımızı pekiştirmek, burjuva legalitesinin o iğreti haline güvensizlik duymak ve tedbirleri bu açıdan ciddiye almak gerektiğini söylüyoruz. Ama ben, düşmanın bir genel saldırıya geçtiği, bizim de bir genel savunmaya çekildiğimiz bir dönem olmadığı sürece (ki dönem böyle bir dönem değil), illegal temeli güçlendirmek ve illegal çalışmayı geliştirmek doğrultusundaki tutumumuzu, legalitenin etkin ve cesur bir istismarıyla birleştirmeyi sürdürmemiz gerektiğini, dönemin bunu gerektirdiğini söylemek istiyorum. Legal alanda geriye çekilmemizi gerektirecek bir durum yok ortada. Biz bugün

legal mevzilerimizi savunmak ve onu etkin bir biçimde istismar etmek, bu alandaki mevzilerimizi kullanmayı sürdürmek durumundayız.

Benim siyasal değerlendirmelerden hareketle bu konudaki tutumumuza ilişkin söyleyeceğim bundan ibaret. Kuşkusuz bu konu daha da açılıp işlenebilir. Ama genel tutum olarak, legalitenin daha doğru, daha profesyonelce ve daha etkin bir kullanımı, dönemin taktiği olmak durumunda. Biz, hiç değilse görünür gelecekte, bir genel karşı saldırıyla yüzyüze değiliz.

Şunu her zaman söylüyorum, bu tartışmalarda da söyledim; devletin kendi tahkimatını arttırmasıyla genel bir karşı saldırıya geçmesi iki farklı şeydir. Örneğin 12 Eylül bir genel karşı saldırıya geçti. Böyle bir dönemin içinde değiliz. Beklenmedik gelişmeler üzerinden böyle bir dönem gündeme gelemez mi? Kuşkusuz gelebilir. Ancak içinden geçmekte olduğumuz dönem henüz böyle bir dönem değil.

Kuşkusuz istikrarsız bir ülke Türkiye, hızlı gelişmelere gebe bir ülke. Fakat bunun gerektirdiği tutum, legaliteyi kullanmaktan geri durmak değil, illegaliteyi ciddiye almak, bu konuda kendini sağlam tutmak, ama kullanılabilirdiği sürece legaliteyi etkin bir biçimde kullanmak, legal mevzileri terketmemek, tersine, bunları güçlendirmek için gereken azami çabayı sarfetmek olabilmelidir. Bu konuda söyleyebileceklerim genel planda bundan ibaret.

Bayram: Legalitenin istismarı taktik alana giren bir sorun. Cihan yoldaşın koyduğu perspektif, sorunun genel çerçevesini yeterli açıklıkta ortaya koyuyor. Yaşam önümüze legalitenin istismarı konusunda çok zengin bir alan açıyor. Dikkatli bir gözle baktığımız zaman, bunları çok rahat bir biçimde görebiliriz.

Kendi deneylerimiz üzerinden örnekleyeceğim. Bir düşün bile bu açıdan bir imkan olabiliyor. Bir işçinin, bir emekçinin düşünüyüşünü, legalitenin istismarı çerçevesinde değerlendirilebilini-

yor. Yine bir cenazc böyle bir işlev görebiliyor. Dönem dönem düzenlenen piknikler ya da ilerici sosyal muhtevası olan bir tiyatro gösterisi, böyle bir işlevi yerine getirebiliyor. Bu tür etkinlikleri örgütlemek için güçlerimizi seferber etmek, hatta onun biletini yaygın bir şekilde dağıtmak bile böyle bir imkan yaratıyor. Bir mahkeme yine aynı şekilde kullanılabilir, bir toplumsal olayla ilgili bir mahkemeye katılım için çevremizdeki güçlerimizi seferber edebiliriz. Sürmekte olan davayla ilgili yürüyüş ya da propaganda yapma imkanı bulunabilir. Bu bir iş mahkemesi, işçiler ile patron arasındaki bir dava olabilir. Ya da ilerici, devrimci birisinin katledilmesiyle ilgili bir dava olabilir. Bu tür mahkemeler de bizim açımızdan istismar alanları olabilir. Yine futbol maçları, şenlikler bu tür imkanlar olarak değerlendirilebilir. Sosyal içerikli, ilerici sanatçıların katılabildiği değişik etkinlikler düzenlenebiliyor, bunları istismar biçiminde olabilir. Kitapevleri, kahveler, cafeler yine bu çerçevede kullanılabilir. Özellikle taşrada kitapevleri böyle bir işlevi yerine getirebilmektedir.

Kısacası yaşamın kendisine dönüp baktığımız zaman, bu alanda düşünemediğimiz bir zenginlik ile karşı karşıya kalıyoruz. Tüm bu imkanları doğru bir perspektifle ve önceliklerimizden sapmadan nasıl kullanabileceğimiz üzerinde düşünmeli ve etkin bir biçimde kullanmalıyız.

Temmuz: Bizzat yerel örgütler tarafından legalitenin istismarı, legal ve yarı-legal olanaklardan yararlanma sorunu, özellikle son bir yıldır basınıımızda değişik yönleriyle işlenmeye çalışıldı. Son süreçte bu alanda belli adımlar da attık aslında. Ben bizde, Cihan yoldaşın işaret ettiği, illegal örgütün legal imkanları istismarı alanındaki zayıflığının, sınıf dışı kökenli ve genç insanlara dayanarak belli alanlarda, illegalite vurgusuyla birlikte, sıfırdan örgüt kurmaktan gelen sorunlar olarak yaşandığını görüyorum. Bu kuşkusuz sağlıklı müdahalelerle, yol gösterici bir önderlikle daha hızla aşılabılır bir zayıflık. Bu zayıf-

lık gelişme sürecimizi etkiliyor.

Sorunun esası, bizim işçi-emekçilerle sosyal yaşam birliği dediğimiz alanı önemli ölçüde kesiyor. Legalitenin etkin istisması, aslında bir örgütün, örgütçünün pratik ustalığına bağlı. Ama biz, belli bakımlardan geride kalsa da, henüz taşıma suyla değirmen döndürdüğümüz bir evrenin sorunlarını yaşıyoruz. Söz konusu zayıflık buradan besleniyor. İnsanlarımız oturdukları semtin, çalıştıkları fabrikanın insanı olarak sosyal uyum sağlama sorunu ile yüzyüze kalıyorlar Bu konuda bir parça mesafe aldığımız ölçüde, herşey yerli yerine oturmaya başlar.

Gelinen yerde adım adım aşılan ve daha geniş ölçekte aşmanın imkanlarına da kavuştuğumuz bir sorun bu yönüyle. Eski biçimiyle değil ama, yeni çalışma alanlarında karşımıza değişik biçimleriyle yeniden çıkacaktır kuşkusuz.

Devrimci güç ve eylem birliği sorunu

**Devrimci güçbirliği her zaman hassasiyet
gösterdiğimiz bir sorun oldu**

Nadir: Devrimci güçbirliğinin sorunları, gerek ideolojik-
ilkesel çerçevesiyle, gerekse çeşitli dönemlerdeki girişimlerin
sonuçları üzerinden basınımızda yeterli açıklıkta işlendi. Bu
konuda temel perspektifimiz yeterince açıktır; her sürecin her
aşamasında doğru bir tutum aldık, kendi tutumumuzda ısrar
gösterdik. Mümkün merteye, dışımızdaki devrimci çevreleri böy-
le bir tutuma kazanmaya da çalıştık. Devrimci güçler, çevreler,
parti ve örgütler arasındaki güçbirliğinin nesnel bir ihtiyaç
olduğunu her dönem vurguladık ve bunda özel bir hassasiyet
gösterdik. Ama bizim tüm isteğimize ve çabamıza rağmen, bu-
güne kadar anlamlı bir güçbirliği zemini de oluşamadı. Özel-

likle merkezi temelde gerçekleştirilen güçbirlikleri bugüne kadar sayısız kez denendi, ama bunlar hep başarısızlıkla sonuçlandı, çok geçmeden soruna ilişkin ciddiyetsizlikler ortaya çıktı. Bu nedenle, ön süreçlerine katılmış olmakla birlikte, son güçbirliğine (Birleşik Devrimci Güçler Platformu -Red.) ciddiyetten ve samimiyetten yoksun olduğu, ve en önemlisi de, devrimci bir temele dayanmadığı, devrim ve iktidar hedefli olmadığı için katılmadık.

Biz temelde devrimciler arası güçbirliğinin bir ihtiyaç olduğunu her zaman söyledik. Ama bugüne kadarki pratik, devrimci çevrelerin hiç de buna uygun bir çaba içerisinde olmadıklarını, bunun ciddiyetine uygun bir davranış pratiği sergilemediklerini ortaya koydu. Bu, niyetleriyle değil, ideolojik-siyasal konularıyla bağlantılıdır.

Yine de siyasal planda düzene karşı devrim temel ilkesi çerçevesinde bu güçbirliklerini oluşturmanın imkanları olduğu müddetçe, biz bunu hep zorlayacağız ve isteyeceğiz. Bu, bizim için ilkesel açıdan vazgeçilemez bir tutumdur. Mevcut düzene karşı devrimi bir alternatif olarak görmek ve devrimci çözüm yönünde bir çaba ortaya koymak koşuluyla, her türlü politik esnekliği göstereceğimizi, ayrıntılara takılmayacağımızı hep belirttik. Bu tutumumuzda ısrar da edeceğiz. Bu konuda sadece söyleme değil, yanısıra pratiğin kendisine de bakmak durumundayız. Çünkü tek başına söylemin kendisi, bu konuda yeterli bir güvence oluşturmamaktadır. Bir işleve de haiz değildir. Devrimci söylemler üzerine oluşturulmuş, ama pratiği hiç de devrimci bir tarzda düzenlenmemiş bir güçbirliğinin, devrim ve siyasal iktidar mücadelesine, düzene karşı mücadeleye zarar verdiği bir gerçekliktir.

Toplam süreç üzerinden baktığımızda, bugün merkezi düzeyde gerçekleşen ve gerçekleştirilmek istenen birliklerin amaçla uygun şekillenmediği, pratikte herkesin kendine yonttuğu, ve işin rahatsız edici yanını da, bütün bu sürecin işçi ve emek-

çiler nezdinde açıklıkla yaşanmadan oluştuğu ortadadır. Bu geçmiş olumsuz pratikleri herkes dile getiriyor, ne var ki bu olumsuz pratiklerin nedenlerine ilişkin bir açıklama yapılmıyor, bu yönlü bir çaba sergilenmiyor. Bu böyle olduğu sürece, bu birliklerin içinde yer almak, tam bir siyasal ciddiyetsizlik göstergesidir, ki biz bu ciddiyetsizliklere daima tutum aldık ve bundan sonra da tutum alacağız.

Şüphesiz bunu, devrimci tabana dayalı güçbirliklerini zorlamamızın karşısına bir engel olarak çıkarmamak gerekir. Tersine, bizim tabanda devrimci birleşme ve bütünleşmeye, bu temel üzerinde devrimci siyasal mücadeleyi geliştirmeye özel bir önem vermemiz gerekir. Sorun tepede gerçekleştirilen güçbirlikleri üzerinden çözülemediğine göre, biz de dikkatimizi, tabanda güçlerin belli politik hedefler çerçevesinde, doğru ve tutarlı bir politik yönlendiricilikle birleştirilmesi ve harekete geçirilmesi üzerinde yoğunlaştırmalıyız. Dolayısıyla, bu çerçevede her türlü çabayı önümüzdeki süreçte göstermek durumundayız. Somut sorunlar, mücadelenin somut seyri temeli üzerinde, tabanda her türlü birliği yalnızca istemek değil, bunu gerçekleştirmek üzere çaba harcamalıyız. Partimizin bu konudaki temel politikası bu olmalıdır.

Ciddiyetsiz birlik girişimlerini ve pratiğini biz ayrıca, önemli gördüğümüz her aşamada, devrimci kamuoyu nezdinde, işçi ve emekçiler nezdinde bir teşhir konusu da yapabilmeliyiz. Özellikle Kürt yurtsever hareketinin reformizmle devrimci çevreleri/grupları birleştirmeye, bu çerçevede aslında ulusal hareketin kendi dar ihtiyaçları temelinde bunları yedeklemeye dönük tümüyle pragmatik çabası, devrimci güçbirliğini boşa çıkaran çok temel bir rol oynuyor bugün. Siyasal gücü olduğu ölçüde, bu ayrıca etkili de olabiliyor. Bu, devrimci saflarda çok özel bir tarzda işlenmesi ve teşhir edilmesi gereken bir pragmatizmdir. Çünkü bu, her türlü sınırı belirsiz hale getiriyor ve özünde yaptığı, devrimi/devrimci güçleri reformist güç-

lere yedeklemek pratiği oluyor, bunun ötesine gitmiyor. Devrimci birlikler adı altında sadece göstermelik çıkışlar yapılabiliyor. Panel ve ötesine geçmeyen, çok büyük ölçüde de yurtdışı etkinliklerine dayanan birlikler oluyor bunlar. Bunların hepsi sözde birliktir, bunların gerçek bir devrimci birlikle alakası yoktur. Ve bu aynı tutum, devrimci grupları kişiliksizleştirme, onları o devrimci yanlarından arındırarak bir tür teslim alma, zaafa itme eşliğinde gerçekleşiyor. İşin rahatsız edici olan esas yanı da budur.

Dikkat edilirse, ben halihazırda toplam perspektiflerimiz üzerine konuşmadım. Sadece bugüne ilişkin bir takım şeyler söylemiş oldum. Bir tekrar olacağı için zaten genel perspektiflerimiz üzerinden bir şey söylemekten de kaçınıyorum. Özellikle '93'teki DDGB süreciyle başlayan bu sorunu somut olarak işleyen bir dizi temel önemde metnimiz var. Sorun daha sonra '96'da yeniden gündeme geldi, bir dizi tartışmaya ve değerlendirmeye vesile oldu. Son güçbirliği üzerinden yeniden, hem kendi sürecimizin, o süreçte aldığımız tutumun hareket noktalarını ve esaslarını ortaya koyan, hem de bundan sonraki bakışımızı ve politikamızı işleyen metinlerimiz de var ortada. Şimdi yapmamız gereken, bu toplam süreci kucaklayan temel metinlerimizi toparlayıp bir kitap haline getirmektir. Ben bunu da bu vesileyle öneriyorum. Ve bu kitaba yapılacak sunuş da, kongremizin, partimizin bu konudaki politikasının özünü, süzölmüş, kısa bir özeti olabilmelidir diye düşünüyorum.

Devrimci hareketi politikalarımız ve pratiğimiz temelinde etkilemeliyiz

Tuna: Partinin kuruluşuyla birlikte önümüzdeki dönemde politika yapmak açısından bir değişiklik olacağını, artık bir parti inşa hareketi olarak değil, bir sınıfın siyasal temsilcisi

olarak hareket edeceğimizi söylüyoruz. Bir geleneksel devrimci hareket gerçekliğiyle karşı karşıyayız. Bu hareketle düne kadar esas olarak sosyalist potansiyeli birleştirmek çerçevesinde ilgileniyorduk. Ancak bugün işin böyle bir yanı da olmakla birlikte, bu harekete karşı, parti olarak bunun ötesinde sorumluluklarımız da var. Politikalarımız temelinde bu hareketi etkilemek, kendi yanımıza çekip yedeklemek çerçevesinde de bu harekete ilgi göstermek gerekir. Bundan sonra ortaya koyacağımız tutumlarda bunu hep gözetmeliyiz. Bu, güncel gelişme ve görevler üzerinden devrimci güçbirliği, ittifaklar alanına dönük olarak hemen somut örgütsel bir karşılık bulup bulmamasından bağımsız olarak, önümüze daha özel bir sorumluluk alanı olarak çıkıyor. Devrimci hareketin güçbirliği ve ittifaklar konusundaki olumsuz pratiğine dönük eleştirilerimiz, bu sorumluluğu bize unutturmamalıdır. Devrimci hareketi yalnızca eleştirmekle yetinmemeli, yanısıra olumlu anlamda ona somut yol göstericilik de yapmalıyız. Bu yönlü sorumluluğumuzun hakkını verebilirsek eğer, merkezi, fakat özellikle de yerel düzeyde bu hareketle somut sorunlar temelinde güç ve eylem birliğinin yolunu açabiliriz. Salt eleştirel konumda olmak, bize bir şey kazandırmıyor; tersine, anlaşılmanızı da zorlaştırıyor. Birleşik Devrimci Güçler Platformu'na yaklaşımımız, bu bakımdan açıklayıcı bir örnektir.

Biz BDGP'ye başından itibaren açık ve net bir tutum aldık. İsabetli eleştiriler yönelttik. Bu platformun samimiyetten ve ciddiyetten yoksun olduğunu belirttikten başka, siyasal çözüm çizgisine oturan reformist bir platform olduğunu söyledik ve bu platforma katılmadık. Ne var ki tutumumuz yalnızca eleştiriyle sınırlı kaldığı ölçüde etkili de olmadı. Doğal olarak bir karşılığı da olmadı. Oysa sorunu salt eleştirmekle sınırlamayıp, bunu etkin bir politik ve pratik çalışmayla birleştirebilseydik, karşılık alabilirdik. Hiç değilse PKK'nin MLKP gibi bazı güçleri kolaylıkla yedeklemesini engelleyebilirdik. He-

men olmasa bile, platformu kendi içinde bir ayırışmaya ve saflaşmaya zorlayabilirdik. Demek oluyor ki, devrimci siyasal çalışmada ve mücadelede pozitif bir pratiğin tayin edici bir rolü var. Partili aşamada bu yönü öne çıkarmak durumundayız. Zira parti, herşeyden önce pozitif bir misyon demektir. Partimizin toplum ölçüsünde ve somutta da devrimci hareket üzerinde etkin olması, bu pozitif misyonunu layıkıyla yerine getirmesine doğrudan bağlantılıdır. Bu misyonun hakkını veremezse eğer, doğan boşluktan reformistler yararlanacaktır. Nitekim bizim bıraktığımız boşluklardan fazlasıyla yararlanmaktadırlar da.

Önümüzde seçimler ve 1 Mayıs gibi gündemler var. Parti olarak tümüyle pozitif bir tutumla ortaya çıkmalı, enerjik ve etkin bir çaba ortaya koyarak, sınıfı ve devrimci hareketi bu tutumumuza kazanmaya çalışmalıyız. Devrimci siyasal mücadelenin çıkarları bakımından bu, her zamankinden daha yakıcı bir ihtiyaçtır.

Perspektifimizi yerel planda belli bir esneklikle uygulayabilmeliyiz

Temmuz: Perspektif planında sorunu doğru koymak yetmez. Bunu değişik özgünlüklerde, yerellerde doğru bir biçimde uygulamayla, gerekli esnekliği göstermeyle birleştirebilmek gerekiyor. Biz bugünkü somutlukta, ciddiyetsiz ve burjuva siyasal çözüm çizgisine yedeklenen bir birlik girişimine karşı bir tutum aldık. Bu tutumumuzu, değişik somut yerelliklerde pratik devrimci güç birliklerini hayata geçirmek ve bunları bu ciddiyetsiz birliklerin karşısına koymayı başararak birleştirmek gibi bir sorumluluğumuz var. Önümüzdeki süreçte bunu yayınlarımızda işlememiz gerekiyor.

Bir de merkezi politik tutumlar var, adım adım her süreçte gözetilmesi gereken. Düne kadar belki Halk Meclisleri'ne

ilişkin ideolojik eleştirimizde, buradaki pratik çalışmanın bir yönü de şudur, demiyorduk. Biz bundan sonra somut politika yapmanın sorunlarıyla uğraşacaksak, perspektifi koyarken, soruna hep devrimci görevler çerçevesinde de işaret etmemiz gerekiyor.

Soruna devrimci sınıfın birliği üzerinden bakmalıyız

Bayram: Birlik sorununu ele alırken, esas itibariyle, siyasi öznelerin birliğinden ziyade, devrimci sınıfın kendi birliği ve onun öncülüğünde diğer ezilenlerin birliğini işin temeline koymak gerekiyor. Belki bunu herkes söylüyor, ama çoğu zaman birlik tartışmalarında asıl gözden kaçan da bu oluyor. Gerçek şu ki, bu bizim de pratikte çoğu zaman gözden kaçırdığımız bir nokta haline gelebiliyor.

Diyelim ki bir politik gelişme oluyor, örneğin Sivas katliamının yıldönümü olabiliyor, 1 Mayıs olabiliyor; ya da Makina Kalıp grevi gibi bir gelişme yaşanıyor, onunla dayanışma ihtiyacı ortaya çıkıyor. Sol güçlerde şöyle bir kültür var; hemen kendi aralarında dolaşıyorlar, bu konuda ne yapabiliriz türünden tartışmalar oluyor. Belirtmek gerekir ki, sol güçlerin politik refleksleri o anki güçleriyle çok bağlantılıdır. Sonuçta o yerellikte, ya evet diyorlar ya da hayır. Evet diyorlar, ama bunun pratikte bir karşılığı olmuyor. Kimi zaman bu bizi de etkileyebiliyor. Örneğin bizim insanlarımız bunun üzerinden atalete düşebiliyorlar. Bu ataletlerini, “onların yaşaması, onların gelmemesi”yle gerekçelendirebiliyorlar.

Biz her zaman kendimize, kendi özgücümüze güvenmeli, kendi bağımsız politik faaliyetimizi esas almalıyız. Buna bağlı olarak, anlamlı bir şeyler yapmak amacıyla, ama temel perspektifimizi kesinlikle karartmayacak bir tarzda, varsa ciddi bir siyasal çalışması olan gruplar, çevreler, dernekler vb, onlara gitmeliyiz. Bu sırada olumsuz bir tutumla karşılaşabiliriz. Ar-

zu ettiğimiz birliktelik için koşullar henüz elverişli olmayabilir. Bu durumda bile, sözkonusu bu çevrelerle ilişkileri tümünden kesmemeliyiz. Biz geldiğimiz bölgede biraz böyle yaptık. Onlarda ciddi bir eğilim belirirse, ciddi bir tavır içerisine girerlerse, bunu yeniden gündeme alırsak diye düşündük. Bu anlamda ben, kendi özgücüne güven noktasının özellikle altının çizilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Aslında pratikte ortaya çıkan her olay, aynı zamanda birlik tartışmasıdır da. Örneğin 1 Mayıs'a ilişkin ortaya koyduğumuz tutum, bir anlamda bir birlik tartışmasıdır. Keza 2 Temmuz'a bakış açımız, bir birlik tartışmasıdır. Bu tartışmanın bir karşılığının olabilmesi, tümüyle bizim o anki politik ve pratik durumumuza bağlıdır.

Sağlam bir perspektifimiz var. Bir de anlamlı bir inisiyatif, iyi bir örgüt ve organizasyon gücü ortaya koyarak geniş sınıf kitlelerini birleştirmek doğrultusunda yol alabilirsek eğer, bu diğer siyasi akımları da etkileyecektir. Bu akımlar ya bizimle aynı tutumu benimseyeceklerdir, ya da tecrit olacaklardır. Bu tutumlarında ısrar ettikleri oranda da, siyasal alandan silinip gideceklerdir.

Konuya ilişkin değerlendirme ve tartışmalar

Osman: Tuna yoldaşın söylediği noktayı biraz daha sorgulamak gerekir diye düşünüyorum. Gerçekten yerelerde bu tür durumlar bugün önümüze çıkıyor. Örneğin somut bir sorun veya süreç üzerinden bir tavır geliştirdiğimizde, bazı akımlardan karşılık bulabiliriz, bulabiliyoruz da. Bu nedenle de bu akımlarla ilişkilerde belli bir dengelyi kurmamız gerektiğini düşünüyorum. Bu akımların ideolojik-politik platformlarının sosyal-reformizme evrilmenin zemini olduğu bir gerçektir. Ancak, bu böyledir diye, biz sürecin bu yönde hızlanmasına katkı

sunmamalıyız. Tersine, yerel planda, ilkesel bir sorun yoksa ve amaca hizmet ediyorsa, bu akımlarla yanyana gelmeye çalışmak gerekir.

Aykut: Ben öncelikle şu noktaya dikkat çekmek istiyorum: Bu ülkede 30-40 yıldır devrimci mücadele sürüyor. Buna karşın yüzümüzü ağartacak bir gelenek olarak dönüp bakabileceğimiz ciddi devrimci birlikler oluşturulamamış. Bunun nesnel zemininin dikkate alınması gerektiğini düşünüyorum. Belki '76 yılındaki bir DGM direnişinden, yine sınıfın kendiliğinden eylemi olan 15-16 Haziran'dan sözedilebilir, ne ki bunlar sınıfın damgasını taşırlar. Geriye kayda değer bir örnek olarak '96 yılındaki SAG ve Ölüm Orucu eylemi kalıyor. '96'daki SAG-ÖO ise, gerçekten güçlü bir çıkış olmasına rağmen, burada yakalanan birlik kalıcı bir kazanım haline gelememiş, kendi iç zayıflıkları yüzünden dağılmıştır. Kuşkusuz bunun dayandığı bir ideolojik-sınıfsal zemin var ve bu tüm geleneksel küçük-burjuva akımları kesiyor. Buraya dikkat çekilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Nadir yoldaş konuşmasında işin temel esaslarını koydu. Ben, güncel manzara üzerinden, aslında bizim hala da birlik anlayışlarına ideolojik düzeyde vurmamız gereken noktalar olduğunu düşünüyorum. Zira bu ülkenin yalnızca son 10-15 yılı üzerinden baktığımızda dahi, aslında birlik sağa savrulmanın, çözülmenin bir aracı olmuştur. Bizde de tasfiyecilik, tam da birlik sorunu üzerinden ortaya çıkmıştır. Temelinde ise, kendine ve kendi çizgisine güvensizlik durmaktadır. Küçük-burjuva akımların o kaypak zemininde, bunun daha çok ve daha tahripkar biçimde yaşanması son derece doğaldır.

Nadir yoldaşın birlik konusundaki temel metinlerimizin kitaplaştırılması önerisini ben de destekliyorum. Bu sadece bizim görüşlerimizin derli toplu sunulması olmayacaktır. Gerçekten işlevli olacaktır.

Komünistlere karşı özellikle birlik sorununda ciddi bir ön-

yargı var. EKİM sekterdir, grupçudur gibi bir yaklaşım var. Bu açıktır ki gerçeği ifade etmiyor. Bir anlamda kendilerinin ilkesiz, sorumsuz ve ciddiyetten yoksun birlik anlayış ve pratiklerine dönük eleştirilerimizi bloke etmek amacı taşıyor. Birlik konusunda çok konuşan bu gruplar aslında samimi de değiller. Örneğin DGM boykotuna bizim yoldaşlarımız katılıyorlar, ama bu hiçbir şekilde belirtilmiyor. Ankara Cezaevi direnişini biz tüm içeriğiyle, katılan grupların tutumlarıyla birlikte ortaya koyuyoruz, ama katılan bir başka grup üzerimizden atlayarak olayı açıklayabiliyor. Bunlar basit ve masum şeyler değil.

Sonuç olarak söylemek istediğim şu; ben tabanda iyiniyetli, birlikte iş yapmaya açık ciddi bir eğilim olduğumu düşünüyorum. Gözlemlerimiz de bunu doğruluyor genel olarak. Ama politika iyiniyetlerle yürümüyor. Hele hele birlik sözkonusu olduğunda.

Gerçekten de cansıkıcı bir tabloyla karşı karşıyayız. Sadece bugün açısından değil, toplam bir mücadele tarihi açısından da bu böyle. Buna ayrıca eğilmek gerekiyor. Bugünün birliklerinin sığ, şekilsiz, gerçekten kaypak zeminde gerçekleşmesinin yarattığı tahribatlar var. Bu birliklerin gerçekten işlevli olmaması bir tarafa, bu, iyiniyetli tabanın, yani o birlikte iş yapmaya yönelen tabanın, zaman içinde birlikte iş yapma inancını da kırıyor. Bizim bunu da görebilmemiz gerekiyor. Tuna ve Nadir yoldaşlar belli ölçülerde değindiler, gerçekten de bizim pratik üzerinden birliği, sınıfın ve mücadelenin çıkarları temelinde bir birliği zorlamak, bu yönde sınıfın kitlesi içinde bir çaba örgütlemek, birlik arzusu ve ihtiyacını bir basınca dönüştürmek gibi bir görevimiz var. Bugünkü koşullarda yapılan birlikler çok büyük ölçüde masa başı birlikleri oluyor, protokol birlikleri oluyor, gerçek hiçbir işlevi de olmuyor. Bunu gözetmemiz gerekiyor.

Tuna: Tabanda birliği, ortak iş yapmayı, tek başına o ölçek karşılıyor mu?

Aykut: Elbette karşılaşmaz...

Tuna: 1 Mayıs geliyor, biz 1 Mayıs'a hangi temelde katılınması ve ne yapılması gerektiği gibi konularda belli gruplarla geçici bir işbirliğine gidemez miyiz?

Nadir: Ben o tür güçbirliklerinin yapılamayacağını söylemedim. Ama hiçbir kayıt da koymadım. Ben projelendirilmiş ve uzun vadeli güçbirliği adı altında şekillendirilmiş, bugünkü gibi, bir tür oyuncağa çevrilen birliklerden sözettim. Geçmiş birlik süreçlerine ilişkin ciddiyetsizlikler irdelenip açıklıkla ortaya konulmadan böyle platformlarda yer alamayacağımızı söyledim. 'Gerek tabanda birlik konusunda, gerek tekil olaylara ilişkin olarak hiçbir kayıt koymadım. Biz somut ve amaca hizmet eden birliklerden zaten kaçınamayız.

Tuna: Aykut yoldaşın konuşmasında, tabanda birlik olur, merkezi düzeyde ise bunun karşılığı yoktur vurgusu öne çıkıyor. Biz bir dönemle ilgili, en azından önümüzdeki iki yıllla ilgili tartışıyoruz. Yoldaşın vurgusu, bizim 1 Mayıs'ta devrimci bir güçbirliği arayışı içine girmemizin gereksiz olduğunu anlatıyor.

Aykut: Ben şöyle düşünüyorum; 1 Mayıs ya da DGM boykotu farketmez, biz pratik tutumumuzu ortaya koyarız, o pratik tutum çerçevesinde, gerçekten bizimle benzer şekilde düşünen, ortak kaygılarla hareket eden gruplar varsa, bunlarla birlikte hareket ederiz. Bu, esasta bizim birlik politikamıza aykırı birşey değildir. Örneğin, bir fabrika biriminde, diyelim ki bir sendikal çalışma içinde, sınıf çalışması içinde, biz şu ya da bu akımın mensuplarının olmasına bakmaksızın, orada nasıl sınıfın temel çıkarlarını gözetiyorsak, 1 Mayıs gibi, DGM direnişi gibi, 2 Temmuz gibi konularda da tutumumuzu koyarız; bu tutum üzerine ortaklaşabileceğimiz çevreler varsa, birlikte hareket etmekten kaçınmayız.

Ama burada sorun şu; genel olarak tabanda birlik zaten gerçekleşiyor. Biz burada ayrıca merkezi düzeyde birlik soru-

nunu tartışıyoruz. Benim söylediğim buna yönelik...

Nadir: Tuna yoldaşın BDGP'ye ilişkin söylediklerine bir kayıt koymak istiyorum, yanlış anladığımı zannetmiyorum. Yoldaş "bugünkü birleşik devrimci güçlere ilişkin olarak çok da olumsuz konuşmak gerekmiyor, ya da bunu kesin bir şeye bağlamak gerekmiyor" diyor. Tam tersine, bugün onların pratiği devrimci güçbirliği adına gerçekten utanç vericidir. Bir tarafta Türkiye halkına imzalı bir açıklama yayınlamışlar ve 'bu bir umuttur, artık gerçekleşecektir' taahhüdünde bulunmuşlar; ama aynı dönemde sistem içi çözümü olanaklı hale getirebilmek için her türlü adım atılıyor, ateşkes de dahil, bu konuda çok çeşitli girişimler yapılıyor. Bu, güçbirliği içerisinde, hiç değilse bugünkü politik kimlikleriyle devrimci olanlar için bir sıkıntı kaynağı olmayabiliyor. Bu güçbirliğinin önemli bileşenlerinden biri, KESK'te reformistlerle en berbat bir platformda işbirliği yapabiliyor. Hem de oradaki devrimci etkinliği boşa çıkaracak bir tarzda. Bu hiçbir biçimde bir sıkıntı konusu olmayabiliyor. Zindanlarda benzer tutumlar geliştiriliyor. Her bir somut durumda bu güçbirliği iflas etmiş, ama bunlar utanmadan dönüp bu güçbirliğinin hala bir umut olduğunu yazabiliyorlar. Devrimcilik adına bu pratiğin kendisi utanç vericidir. Tekil olarak yerel birkaç yerde bildiri dağıtmaları hiçbir şey kurtarmaz. Nihayetinde güçbirliği adı konulmadan da, mahalli planda çeşitli çevreler biraraya gelir ve bunu yaparlar.

Tuna: Tartışma devrimci güçbirliğinin asgari bir devrimci birlik olduğu üzerine değil. Bu konuda bir açıklık var. Ancak, biz eğer "onlar panel ve piknik yapmak dışında bir şey yapmıyorlar" dersek boşa düşeriz. BDGP, anlaşıldığı kadarıyla bir dönem bir sürü iş de yapacak. Bu bir DDGB değil, tümüyle masada kalmayabilir. Bu reformist bir güçbirliği, bu yüzden de tehlikeli. Biz DDGB'ye lafımızı söyleyip geçebiliriz. BDGP için böyle yapamayız diyorum.

Sinan: Ama biz baştan beri böyle bir yaklaşım içinde

olmadık, böyle tartışmadık onlarla...

Tuna: Ben zaten pöztif yaklaşımı esas alalım, seçimlerde, 1 Mayıs'ta hep bunu gözetelim, pöztif önerilerimizi ileri sürelim, diyorum.

Sinan: Biz sizin platformunuzu doğru bulmuyoruz, samimi de görmüyoruz, bir ciddiyetsizlik de var; ama siz gider yürürsünüz, bir şeyler yaparsınız, biz anlamlı gördüğümüz yerlerde bunu destekleriz de, tek tek konularda birlikte iş de yapabiliriz, dedik.

Temmuz: Biz şu ikilemi dayatmalıyız; ya ciddiyetsiz ve iş yapmayan lafı olan bir birlik veya iş yaptığında reformist bir çerçevede iş yapan bir birlik. Bu güçbirliği her iki yüzüyle de devrimci değil. Devrimci olan birlikleri biz pratikte yapıyoruz, zindanlarda, başka yerlerde yapıyoruz.

(...)

Kırsal çalışma sorunu

Cihan: Biz bir temel sınıfı, devrimin öncüsü ve sosyalizmin temsilcisi olarak işçi sınıfını, partimizin temsil ettiği bu sınıfı kazanmak sorunuyla yüzyüzeyiz öncelikle. Bu açıdan sınıf yönelimi, sınıf eksenli çalışma, sınıf eksenli örgütlenme, bunlar bizim için temel önemde stratejik sorunlardır. Ve partili aşamaya ulaştığımız bugün bunlar bizim taktik yönelimimizin de hala temel eksenini oluşturmaktadır. Ama bu hiçbir biçimde işçi sınıfı dışındaki emekçi tabakalar içindeki çalışmayı gündeme almamıza engel değil.

Sınıf yönelimi üzerinde en hassas biçimde durduğumuz başlangıç döneminde gençliği de temel bir çalışma alanı olarak gündemimize almamız bunun göstergesidir. Buradaki kritik bir nokta var. Biz bu çalışmayı hiç de elimizdeki birtakım güçleri ve olanakları gençlik alanına aktararak başlatmış ve yürüt-

müş değiliz. Bir siyasal hareket olarak sahneye çıkıyorsunuz. Gençlik, dar kesimi olsa da, bu ülkede hep politize olmuş bir kesimi ifade ediyor. Ve bu kesim hep devrimci siyasal akımlara ilgi duyuyor ve bu çerçevede size yönelebiliyor. Sizin taraftarlarınız oluyor bu genç devrimciler ve buldukları alanda sizin çizginizde faaliyet yürütmek ve mücadele etmek isteği ve potansiyeli taşıyorlar. Buradaki taraftarlarınızı yönlendirmek, orada kendi çizginizde bir faaliyetin gelişmesini sağlamak, artı, kendi ana yönelişinize, yani sınıf çalışmasına oradan gerekli destekleri almak sizin için, bir engel değil, tersine, ihmal edilemez bir imkan oluyor. Bizim daha en baştan itibaren gençlik çalışmamız bu çerçevede başladı ve kendini üretip süreklileştirmesi hiç de zor olmadı.

Bu deneyimi kırsal çalışmanın sorunları ve ilk başlangıç imkanları konusunda bir fikir versin diye hatırlattım. Dolayısıyla kırsal çalışmaya, onun sorunlarına ve imkanlarına, sınıfı örgütledik de köylülük mü kaldı gibi dar ve kısır bir mantıkla bakılmamalı. Partimiz, toplum çapında kaçınılmaz olarak kendini duyuracak ve etki sağlayacak bir devrimci politik parti. Mücadele ettiği ölçüde kendi etkisi kendi örgütsel etki sınırlarını çok çok aşan, aşacak olan bir devrimci parti. Beklenmedik bir biçimde kırdı ya da kentte, toplumun şu veya bu kesiminde etkinlik alanları yaratma olanağına sahip bir siyasal varlık.

Bu böyle olduğuna göre, biz, bunun imkanlarının doğduğu yerde, yani politik etkimizde genişlemenin imkan olarak bizim karşımıza çıkardığı yerde, kırsal çalışmayı gecikmeksizin somutlamak durumundayız. Bizim bugün bazı taşra kentlerinde ilişkilerimiz var. Taşrada kent yaşamı kırla içiçe olabiliyor. Burada hangi kırsal katmanlar var, biz bu aşamada bile bunlara dönük bir şeyler yapamaz mıyız sorusunu somut olarak sormak durumundayız.

Yanısıra, belli sanayii kentlerinde/bölgelerinde (örneğin Çukurova) tarım bir sanayii haline gelmiş, yani kapitalist tarım

var. Burada tarım proleterleri, mevsimlik işçiler vb. var. Ve biz değerlendirmelerimizde, tarım proletaryasını proletaryanın tarımsal bölümü olarak niteliyoruz. Programımızda özel bir tarım proletaryası bölümü açmıyoruz, zira diyoruz ki; işçi sınıfı için söylediğimiz herşey ve ortaya koyduğumuz tüm talepler, onun tarımsal uzantısı olan tarım proletaryasını da doğal olarak kapsamaktadır.

Kuşkusuz dikkatleri ya da güçleri dağıtarak değil, ama eğer genel etkimiz kendi alanında bu konuda belli imkanlar yaratıyorsa, biz bu imkanları somut olarak değerlendirmeye bakalım. Ben tarım sorunları üzerine inceleme yaptığımda somut olarak görüyorum ki, Antakya'nın Amik Ovası, mevsimlik olarak muazzam bir tarım proletaryası alanı olabiliyor. Orada 50-100 bin tarım işçisi, hiç değilse mevsimi geldiğinde çalışabiliyor. O zaman, bu konuda belli bir perspektife sahip olabilmek, o alandaki sempatizan tabanı buraya da yönlendirebilmek, onlara bu konuda da bir itki sağlayabilmek bakımından yarar sağlar bu.

Bunun için özel kadro ve olanaklar ayırmamız gerekmiyor hiçbir biçimde. Yalnızca esnek düşünebilmek sorunu bu. Sınıf eksenli bir yönelim, sınıf dışı katmanlara yönelik bir çalışmayı, eğer imkanı doğmuşsa, bugünden hesaba katma gerçeğini ortadan kaldırmıyor. Bu, temel ve tali olan sorundur, ekseninde olanla ona bağlı olanlar sorundur. Kaldı ki bu ülkenin devrimci siyasal mücadelesinde tarım proletaryası ve yoksul köylülük apayrı bir önem taşıyor. Bunlar kırsal alanda sanayi işçilerinin en yakın sosyalist müttefikleridir. Sosyalizm mücadelesindeki en yakın dostlarıdır.

Kırsal yaşam, toplumsal yaşamın temel bir alanı durumundadır, bu ülkede bu özellikle böyle. Bizim etkimiz, gerek öğrenci gençlik üzerinden olsun, gerek taşra kentleri üzerinden olsun, gerek sanayi kentlerinin bitişik tarımsal bölgeleri üzerinden olsun, kırsala da yansımak zorunda. Yansıyacaktır ve

daha şimdiden yer yer yansımaktadır da. Biz bunu zamanında, yaratıcı bir biçimde değerlendirebilecek bir hazırlığa, bir ön perspektife sahip olabilmek durumundayız. Çünkü bu iş, yerel örgütlerin inisiyatifine kalacak.

Biz genel bir yönelimle kırsal çalışmayı başlatmak, bu alana partinin bir kısım güç ve olanakların kaydırmak gibi bir tercihte şu an elbette bulunamayız. Bu tür bir genel yönelim ve çalışmayı bu aşamada tabii ki gündeme getiremeyiz. Ama şu veya bu yerellikte partinin genel genişlemesinin yarattığı bir etki alanı varsa, somut ilişkiler, sempatizan çevreler varsa, biz onu somut olarak değerlendirmek yoluna da gitmeliyiz.

Kırsal çalışma konusunda bu sınırlı zaman süresi içerisinde söyleyebileceklerim bundan ibaret.

Osman: Bizim bölgede bu konuda oldukça geniş imkanlar var. Benim geldiğim bölgede dört tarım çiftliği (Devlet Üretim Çiftliği) var. Buralarda yaklaşık 3000 civarında tarım işçisi çalışıyor. Bizim şu anda sınıf içerisindeki ilişkilerimizin çoğu da köy kökenli. Onlar bu politik etkiyi kira taşıdıkları ve ete-kemiğe büründürebildikleri koşullarda, bu hiç de önemsiz sonuçlar yaratmaz.

İl örgütleri kendilerini bu konuda sorumlu hissetmelidirler. Varsa kurulabilecek ve geliştirilebilecek ilişkiler, onlarla yakından ilgilenmeli, bir ilk çalışmanın dayanağı haline getirmek için özel çaba harcamalıdır. Kendi bölgemizde bu alanda şimdiden önemli bir potansiyel var. Öte yandan, bugün köylerde büyük oranda bir işsizlik var, gençlik açısından bu özellikle böyle. Yazın genellikle inşaatlarda çalışıyorlar, ama kışın sürekli köydeler. Böyle bir gerçeklik de var. Önemli bir köy gençliği potansiyeli var, bunu gündemimize almalı, yakından ilgilenmeliyiz.

Aykut: Türkiye'nin tarım üretiminin yoğunlaştığı alanlarına baktığımızda, buraların ciddi oranda tarım işçisi (mevsimlik ve sürekli işçilik olarak) barındırdığını görüyoruz. Özellikle

Akdeniz, Marmara, Ege ve Trakya... Hasat mevsiminde özellikle Ege ve Güney ciddi bir potansiyeli kendine çekiyor.

Biz soruna şurdan da bakabilmeliyiz; bu alana hem dikkat çekmek, hem de imkan olduğu ölçüde buralarla bağ kurabilmek, bu bir boyutu. Ama öbür boyutu, bunların ağırlıklı bir kesiminin Kürdistan'dan gelmesi. Özellikle Karadeniz ve Güney açısından söylüyorum, ki Ege'ye de bir akış sözkonusu. Bunlar topraksızlaştırılmış, topraklarından sürülmüş köylüler. Bunlar ağır bir sömürü ve çalışma koşullarıyla yüzyüze kalıyorlar. Bir insanın yaşayamayacağı yerlerde barındırılıyorlar, hiçbir sosyal hakları olmuyor. Bu yönüyle biz propaganda yaparız; ama öte yandan toprak talebi, kendi topraklarına dönme hakkı çerçevesinde de yaklaşılabilir. Sadece boşaltılan köylere dönme değil, aynı zamanda toprak taleplerinin karşılanması çerçevesinde ele alabiliriz.

Bunun ötesinde tarımla sanayinin içiçe geçtiği bölgeler var. Bu bölgelerde insanlar yazın tarlasında pamuğunu topluyor, kışın deposunda çalışıyor ve kimi zaman da gidip tekstilde çalışabiliyor. Bunlar Osman yoldaşın belirttiği işsiz kesimler oluyor. Daha çok kasaba ve köy kökenli oluyorlar. Dolayısıyla biz bu ara aşamalara da bakabilmeliyiz diye düşünüyorum.

Bu alanda ciddi bir potansiyel olduğu açık. Özellikle mevsimlik işçiler yüzbinlerle ifade ediliyor. Devletin kota uygulaması, yasak koyma vb. sözkonusu, İller İdaresi yasasının bir parçası olarak. Sorunun değişik boyutları var. Hiç değilse yayın ve propaganda alanında buna değinebilmeliyiz. Öte yandan, bunlar kimler, nereden geliyorlar, çalışma ve yaşam koşulları nedir? Bu yönleriyle de ele alabilmeliyiz.

Cezmi: Hem bölgeler düzeyinde tarım işçileri ve mevsimlik işçiler sorununa, daha genelde de tarım işçileri ve topraksız köylülük sorunlarına ilişkin bir ön çalışmanın ardından tekstil işçileri broşürü gibi bir broşür hazırlanabilirse, bu alanda önemli bir başlangıç yapılmış olur.

Salt Çukurova değil, Bursa ve çevresi, hemen tüm Trakya, bu açıdan verimli bir çalışma alanı olabilir, ki buralar aynı zamanda bizim için temel çalışma bölgesi olması gerek sanayi bölgeleri. Örneğin Bursa bölgesi işçilerinin kırla yakın bağları var. Babası kır emekçisi, kendisi Endüstri Meslek Lisesi'nde okumuş sanayi işçisi az insan yok buralarda. Aynı durum Trakya'da da geçerli.

Sorunu inceleyip, muhtevasında bir açıklığa ulaşırsak, popüler broşürlerle daha bugünden sınıf çalışmamız içindeki unsurlar üzerinden kıra/köylere ulaşma imkanı buluruz.

Kadın alışması zerine

Tuna: Siyasal çalışmanın sorunlarıyla ilgili tartışmalar sırasında, sınıf çalışmamız içerisinde bu alanı, kadın sorununu yeterince değerlendirip gzetemediğimiz üzerine değerlendirmeler yapıldı. Sınıf alışması temel çalışma alanımız olduğu lde, o alanın içerisinde kadınların özgün sorunları karşımıza çıkıyor. Ama, diğer siyasal konular gibi kadın sorununa fabrikanın/sınıfın içerisinde henüz duyarlılığın zayıf olduğu, bu mücadele çok ne çıkmadığı lde, yaptığımız Şey olsa olsa yayıncılık sınırlarında kalıyor.

Gençlik ve kamu çalışanları alanları çalışmaları, önemli lde bizim ideolojik çıkışımızın etkisiyle bu alanlardan gelenlerin ilgisiyle başladı. Kadın çalışmasında da, örgütümüzün inisiyatifi ve planlamasıyla olmasa da, 10 yıllık siyasal yaşamı olan bir örgüt için politik, özgün çalışma örneklerine dönüp

bakabileceğimiz bir şeyler olabilmeliydi.

Başta tekstil çalışması olmak üzere, çalışmamızın bir yanı kadın işçilerin sorunları üzerinedir. Sadece eşit ücret sorunu olarak değil, gerçekten fabrika yaşamındaki çalışma ve yaşam koşulları üzerine özgün bir ajitasyon ve propagandayla bir çalışma formüle edilmesi lazım.

Diğer yandan, kadınlar arasında sadece fabrikalardaki çalışma ve yaşam koşulları üzerinden değil, (esasta buranın sınıf çalışmamızla ilgili güçlü bir temas noktası olması açısından bir anlamı olsa da), kadının ezilen bir cins olarak toplumsal yaşamdaki yerine ilişkin olarak, yayıncılığı aşan bir çalışma alanı var. Günlük çalışmanın içerisinde nasıl yapılacağı daha ayrıntılı tartışılabilir, ama bir mevzi direnişiyse karşı karşıya kaldığımızda bile işçilerin eşleriyle yüzyüze geliyoruz. Ortada bu tür olanakları hep gözden kaçırdığımız ya da değerlendirmediğimiz bir tablo var.

Halbuki dönülüp bakılsa; gençlik çalışmamızdan kamu emekçileri çalışmasına, oradan işçilerin eşlerine kadar sorunu değişik düzeylerde yaşayan, demek ki çalışmamızla, sınıf çalışmamızın bu alanlarıyla değişik düzeylerde kesişen insan tipi üzerinden çevremizde temasta bulunduğumuz bir kitle de var. Bu noktada halihazırdaki durumumuz önemli ölçüde çalışmaya gireceğimiz bir alanın yokluğundan ziyade, politik planda bu alanda bir çalışma ihtiyacını duymamamızdan kaynaklanıyor herhalde.

Ötesinde, gerçekten çalışmayla ilgili çok geniş bir alan var. Örgütün bir kadın çalışmasını nasıl organize edileceğine dair bir önemli sorun alanı var örneğin. Türkiye'de kadın sorunuyla ilgili dergiler, kitle örgütleri, demekler var. Buralarda çalışıp çalışmamak öncelikle merkezi bir politik değerlendirme sorunu. Ama, biz soruna politik bir çalışma alanı gözüyle yaklaştığımız ölçüde, başladığımız alanlardan değişik alanlara yayılabilecek, çok değişik imkanlarla karşılaşacağımız çok açık.

Bu pratiğe girdiğimiz ölçüde, demokratik kadın örgütlenmesi, kadınların mücadelesiyle ilgili zararlı akımlar, tutumlar vb. ile ilgili daha somut, politik görüntüleri, karşılıkları olan bir tabloyla karşı karşıya kalacağız. Temel esaslar çerçevesinde bunları söyleyebilirim.

Durumumuzu bir yönüyle hala da, kendi içinde kadın çalışması olarak değil, politik çalışmanın çok değişik alanlarıyla ilgili zayıflık alanlarımızın bir parçası olarak görüyorum.

Bayram: Emekçi kadın çalışmasını, proleter devrim mücadelesinin önemli bileşenlerinden birisi olarak görmek durumundayız. Yalnız, kadın sorunu noktasında bir açıklığa kavuşmak için, kadın sorunu insanlığa nasıl bir sorun olarak gelmiştir, kısaca buna değinmekte fayda var, diye düşünüyorum.

Tarihin bir döneminde kadın sorunu diye bir sorun ortada yoktu. Özel mülkiyetin çıkışıyla beraber, anaerkil toplumdaki ataerkil topluma geçişle beraber kadın sorunu çıkıyor. Kadın, ikinci sınıf insan konumuna düşüyor ve değişik biçimler de kazansa, köleci toplumdaki bugüne kadar gelen bir sorun.

Yaşadığımız kapitalist toplumda da bu sorun sürüyor. Kapitalist toplum kadını üretim alanına çekiyor, fakat çekerken sorunlarını daha da ağırlaştırarak yapıyor bunu. Bu bir yerde, tarihsel anlamda bir ilerleme olmakla beraber, öbür tarafta kadın için bir sürü sorunu beraberinde getiriyor. Toplum yaşamında kadın açıkça bir eşitsizlikle yüzyüze oluyor. Sınıfsal planda kapitalist karşısında bir erkek proleterle aynı konumda olmakla beraber, ama kadın olmaktan kaynaklı, ezilen cins olmaktan kaynaklı sorunlar beraberinde yaşıyor. Bu bazen başka tür baskılarla da iç içe geçebiliyor. Kadın cins olarak ezilmesinin yanısıra, aynı şekilde cinsel baskı ve sömürüyle karşı karşıya gelebiliyor. Hele hele o toplumda bir de ulusal baskı, sömürgeci baskı da varsa, bu aynı şekilde ulusal baskıyla da birleştiğinde, bir kadın emekçinin ya da işçinin üzerindeki baskı üçlü bir baskıya dönüşebiliyor. Sınıfsal baskı bir yanda, ulu-

sal baskı bir yanda, cinsel baskı bir yanda, böylece üçlü bir baskı olarak ortaya çıkabiliyor. Dolayısıyla ezilenin en ezileni durumunda oluyor emekçi kadın.

Bundan dolayı da işçi ve emekçi kadın devrimci mücadelede ciddi bir dinamik öge olarak kendisini açığa vurabiliyor. Bu dinamizmi açığa çıkaracak bir tarzda komünistler bir organizasyona girmek durumundadırlar. Fakat bu konuda, emekçi kadın çalışması konusunda başarılı olabilmek için, öncelikle saflarımızda bu konuda duyarlılığın artırılması ve motivasyon gerekiyor.

Çizdiğimiz çerçeve içerisinde, üçlü baskı içerisinde emekçi kadının somut olarak hangi talepleri var? Bu talepleri saptanarak bir eylem platformu çıkartılmalı ve kadın emekçilere dönük, onların özel sorunlarıyla birleşen, tabii sınıfsal sorunlardan kopartmayacak bir tarzda, özgün bir ajitasyon, propaganda ve örgütlenme faaliyeti yürütülmelidir.

Bizim açımızdan fabrika çalışmaları stratejik olduğu için, fabrikalardaki kadın işçiler içerisinde, onlara dönük ayrıca böyle bir ajitasyon ve propaganda faaliyeti örgütlenebilir. Aynı şekilde kamu emekçileri içerisinde olabilir. Bu alan içerisinde ciddi bir kadın çalışan potansiyeli de var. Ayrıca gençlik çalışmasında da yoğun bir kadın potansiyeli olduğu için, bu alanlarda bu özgül sorun çerçevesi içerisinde de bir propaganda ve ajitasyon, örgütlenme faaliyeti geliştirilebilir, diyorum.

Bunlardan bağımsız olarak, bağımsız bir kadın çalışmasının olanaklarının araştırılması gerekir. Diyelim ki, emekçi kadın çalışması imkanları var mıdır? Tabii bu güçle bağlantılı bir sorun, önceliklerimiz çerçevesinde düşünülmesi gerekir. Bunun imkanlarını oluşturmaya dönük ön çalışmalar yapılmalı ve bu alanda da partimiz bir somut örgütlenme planını çıkartıp uygulamaya sokmalıdır.

Türkiye’de ‘60’lı, ‘70’li yıllardan bugüne kadar süren kadın çalışmalarının eleştirel bir şekilde gözden geçirilmesi gerekir.

Bu alanda özellikle '80'lerden sonra feministlerin bir çalışması var. Toplumda kadın sorunu çerçevesinde bir canlanma yaşandı. Son zamanlarda bu, inişe de geçti. Onun dışında, devrimci-demokrat çevrelerin, yer yer reformist çevrelerin çalışmaları olduğunu biliyoruz. Şu anda somut olarak durumları nedir, bunun değerlendirilmesi ve bir eleştiriye tabi tutulması, perspektifimizi koyarken onların da bir eleştirel süzgeçten geçirilmesi gerekir. Bizim kadın çalışmamız onların çalışmasını tekrarlayan bir tarzda değil, onların hata ve zaafalarını aşan bir tarzda olmak durumundadır.

Cihan : Kadın çalışmasının sorunları üzerine bu sıkışıklıkta konuşmak istemem. İki noktayı en kısa biçimiyle ifade etmekle yetineceğim.

Birincisi; kuruluş kongremiz partimiz adına bir program ortaya koymuş durumda. Programımızda kadın sorununa ilişkin olarak ortaya konulan, özellikle belli ilkesel ve politik yaklaşımlar var. Bu yaklaşımlar çerçevesinde mücadeleyi yürütmek partimizin görevidir. Partimiz tüm faaliyet alanlarında kadın sorununa, kadının kadın olmaktan kaynaklanan sorunlarına bu gözle bakmak ve bunun gereklerini gözetten bir mücadele çizgisi izlemek, buna ilişkin özgül görevlerini yerine getirmek durumundadır.

İkincisi; basınımız bu çerçevede kadın sorununda gereken ideolojik mücadele, artı kadının üzerindeki baskılara karşı, kadının aşığılanmasına, kadın-erkek eşitsizliğinin çeşitli toplumsal, iktisadi, kültürel görünümüne karşı sürekli bir propaganda-ajitasyon faaliyeti, etikili bir mücadele yürütmek durumundadır.

Yoldaşlar bugüne kadarki kadın çalışmalarının deneyimlerinin gözden geçirilmesi ihtiyacını ifade ettiler. Bu çerçevede pratik olarak yapabileceğimiz şey, kongrenin kadın çalışmasının örgütlenmesinin sorunlarını incelemeyi bir görev olarak koymasındır. Bunun ötesinde bir tartışma yapmanın bu zaman sıkışıklığı içinde zor olduğunu düşünüyorum

Kadın çalışması hareketin kendi temel çalışma alanları üzerinden bir parça kitleleşmesine bağlı olarak da gündeme gelebilecek özgül bir çalışma alanı olacaktır. O özgül boyutlarıyla bu çalışmayı yapacak imkanlara sahip miyiz bugün? Buna somut olarak bakmak gerekiyor.

Ama, kadın sorununda genel planda net bir ideolojik açıklığa sahip olmak ve politik mücadelede ezilen sınıfın ezilen cinsini özel bir dikkat ve ihtimamla gözetmek, istemlerini sınıf mücadelesi içerisinde dikkatle izlemek gibi sorunlarımız var.

Diğer taraftan, kadın sorununu gündelik yaşamımızın bir parçası haline getirmek zorundayız. Örgüt içinde kadına karşı tavır, özel yaşamda kadına karşı tavır, bunlar da çok temelli sorunlar. Bu sorun böyle boyutları da olan, ancak bu boyutlarıyla sindirildiği ölçüde yaşam içerisinde verilen mücadelenin anlam kazanabileceği özel ve hassas bir sorundur. Parti, eğer kendi saflarında her düzeyde, her kademedede toplam bir açıklık içerisinde değilse, bunu ortaya koyabilecek bir durumda değilse, politik çalışması da zaten yolaçıcı olmuyor.

Cemal: Kadın, hem sınıfsal hem de cinsiyet yönüyle çifte bir sömürüye maruz kalıyor. Sorunun bir tarafı sınıfsaldır. Ama bunun bir yansıması olarak sorunun dar anlamda demokratik bir yönü de vardır.

Açık alan faaliyeti denildiği zaman, genelde PYO çerçevesinde bir faaliyet anlaşılıyor. Bunun bir nesneliliği de var. Çünkü açık alanda bu kurumdan başka bir kurumumuz yok. Kadın çalışması özgül bir alan, bunun bir tarafı sınıf çalışmasıyla bağlı olan bir alan, diğer tarafı emekçi kadınların, toplumun ezilen çok büyük bir kesimindeki kadınların örgütlenebileceği bir alan. Bu nedenle açık alan üzerinden kadın çalışması için (bu bir dernek faaliyeti olabilir, bir kitle örgütü biçiminde olabilir) partimizin artık bir adım atması gerekiyor. Emekçi sınıfta çalışmasında insanlara giderken, böyle bir meşruluğu kullanma şansınız var. Kurumsallaşma açısından açık alandaki faaliyet

yalnızca bununla sınırlı değil tabii. Bizim açık alanda değişik kurumlara ihtiyacımız var. Kadın çalışması açısından bu bir dernek olabilir, bu yayın çıkarma biçiminde olabilir, vb.

Osman: Tabii ki partinin kadın çalışmasının merkezinde fabrika çalışmasının içerisinde bulunacak kadınlarımız olacak. Bu konuda söylenecek bir şey yok. Yanlız bizim mevcut olanaklarla da bir emekçi kadın çalışması yürütebilecek bir durumumuz var. Örneğin, bu açık kolektifler üzerinden yürütülebilecek bir faaliyet. Bu alanda ayrıca kurum yaratmaya şimdi-lik gerek yok.

Bence kongre platformunda bir biçimde bunun tartışılması gerekiyor. Şu anda EKB diye bir yapı var, bir dernek demeyeyim, daha çok bir platform bu, birileri tarafından daraltılmış, güdükleştirilmiş olsa da. Örneğin o deneyime bir bakılabilir. Şu anda, 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü'nde bazı etkinlikler düzenleyebilen, kendince bir merkezi yapısı olan böyle bir yapı bu. En azından buraya varolan güçlerimizle müdahale edebiliriz.

İkincisi, emekçi kadınlara dönük kitle çalışmasında özellikle semtlerde belli bir duyarlılık da var. Emekçi Kadınlar Birliği'nde kurulacak ilişkilerde, yerel düzeyde de, semt faaliyeti içerisinde emekçi kadın çalışmasının özel bir yeri olabileceğini düşünüyorum.

Cemal: Bizim ihtiyacımız partinin kendi kurumlarını yaratabilmesidir. Ben bu çerçevede bir vurgu yapmış oldum. Bu alanlarda çalışmayı karartmak açısından söylemiyorum. Bizim çeşitli alanlarda çeşitli kurumları örgütlememiz gerekiyor. Bunun, partinin niceliğini arttırmak açısından da, çeperini genişletmek açısından da bir anlamı var. Sanat konusu açısından da böyledir, bir kültür merkezi sorunu üzerine de böyledir. Belki ileride tartışılabilir.

Şunu söylüyorum; legal platformda, işçi sınıfı içerisindeki kadınları, ama diğer taraftan varoşlarda, gecekonduvardaki

emekçi kadınları içiçe geçirebilecek bir çalışma. Bu bir kurumdur, basit gibi görünüyor; ama bunun kendisini zenginleştirdiği koşullarda farklı kurumlar da ortaya çıkabilir. Az önce yoldaşın söylediği kurumlarda çalışmanın koşullarını değerlendirmeliyiz elbette. Ama ek olarak, bizim ayrıca parti faaliyeti olarak çeşitli kurumlara ihtiyacımız var.

V. BÖLÜM

Genel çerçeve ve yaklaşımlar

(TKİP Kuruluş Kongresi'nin Taktik Komisyonu'nda yapılan tartışmalar ışığında Tuna/Ümit Altıntaş yoldaş tarafından kaleme alınmıştır.)

Parti iktidara aday örgütlü bir yapıdır. İktidar ise politik savaşım ile fethedilir. Bu yüzden Parti Kuruluş Kongresi esasta politik mücadele alanına gerçek bir sıçramanın sorunlarına kilitlenmelidir.

Sanılanın aksine, bu, 11 yıllık politik yaşamımızın ayrıntılı bir değerlendirilmesinin değil, fakat geleceğe dönük politik mücadelenin sorunları üzerine bir yoğunlaşmanın sonucu olabilir. Partinin program ihtiyacı buradan doğar.

Önceki dönemin aksine, parti, ideolojik, politik ve örgütsel boyutlar/alanlar arasındaki eşitsizliğin büyük ölçüde ortadan kalktığı bir yapıdır. İdeolojik inşamız ve onun ürünü olan programımız nasıl politik mücadelemizin temel hedeflerini açıklığa ulaştırıyorsa, tüzüğümüz de politik mücadelenin önemine uygun bir örgütsel yaşam ihtiyacını açıklığa kavuşturur.

Partinin taktik politik hattı, bir ölçüde, programımızın “*Acil Demokratik ve Sosyal İstemler*” bölümü ile “*Emeğin Korunması*”na ilişkin bölümünün derinleştirilmiş ve genelleştirilmiş halidir. Bu genelleştirme içinde, Taktik Komisyonu konuyu üç boyutta ele almaya çalıştı.

1) Taktik politik mücadelenin önemi, bu konudaki zorlanma alanlarımız ve dışımızdaki politik akımların taktik anlayışı.

2) Dört temel taktik mücadele alanı üzerinden konunun incelendiği ana bölüm. Bunlar, a) Bağımsızlık/anti emperyalizm, b) Demokratik hak ve özgürlükler, anti-faşizm, c) Kürt ulusal sorunu, anti-şovenizm, d) Ekonomik istemler alanıdır.

Bu dört konu şu şema içinde incelenmeye çalışılmıştır.

a) Konunun teorik ve stratejik konuluşu

b) Konunun kapsamı

c) Taktik talepler ve taktik deneyimlerimizin değerlendirilmesi

d) Taktik eylem ve örgütlenme hattımız

e) Ana politik akımların konumları ve eleştirisi

3) Bu dört konunun dışında üç değişik çalışma alanı ayrıca değerlendirilmiştir. Bunlar, ordu, parlamento ve sendikalar içinde çalışma alanlarıdır.

EKİM I. Genel Konferansı'nın diğer toplumsal hareketler alt başlığına paralel bir tarzda, yeni ve ek bölümler değerlendirilebilir. Laiklik ve çevre sorunu gibi...

Taktik politik mücadelenin önemi, zorlanma alanlarımız ve dışımızdaki politik akımların taktik anlayışı

3. Genel Konferans öncesi dönem, örgütümüz için daha çok ideolojik inşa ve yığınlara dışardan propaganda-ajitasyon çalışması ile karakterize olmuştu. 3. Genel Konferans buna temel halkasından bir müdahale çabasıydı. Böylece teorik alanın

önemi yerine örgütsel alana, dışardan ve genel bir propaganda-ajitasyonun yerine içerden ve özgül bir propaganda-ajitasyon görevine çubuk büküldü. Ana halkanın gerçekleştirilmesini önündeki engel “ileri kadrolar sorunu”, çözümünü ise “mahalli önderlikler” idi.

Bütün bir 3. Genel Konferans öncesi ve sonrası dönemde de politika, taktik politika yapmanın önemi ve kitlelerin eylemine önderlik çabasının rolü bizim için yeterince açıktı. Yine de bu açıklık daha çok genel plandaydı. Bu bir yerde anlaşılır bir durumdu da. Zira ancak büyüyen bir örgüt, kendi temel zorlanma alanlarına ilişkin sorunları hisseder ve temel halka esprisi içinde, örgütsel platformlar buna çözüm bulmak sorunu üzerine yoğunlaşır. 3. Genel Konferans’ın açıklıklarının sınırları, örgütsel çalışmamızın sınırlılığının ürünüdür ve başarısı bu sınırın aşılmasıyla gösterilmiştir. Gelinek yerde, taktik politika sorunu ve bunun ayrılmaz bir parçası olarak kitlelerin eylemine önderlik, sınıfın bağımsız eylemini örgütlemek sorunu, sadece genel planda değil, geldiğimiz düzeyin temel zorlanma alanı ve sınırlarına da karşılık gelmektedir. Kongrenin başarısı bu sınırların aşıp aşılmamasıyla ölçülecektir.

Politika güçle yapılır. Taktik politika ise, buna uygun bir örgüt ve kadro yapısı ile hayata geçirilir. Son birbuçuk yıl içinde örgütün taktik politika yapmayı zorlaması, bunun örgütsel alanda asgari bir karşılığı olduğunu göstermektedir. Kuruluş Kongremiz, sadece tüzükle normatif alanda değil, politik planda da, kadro ve örgüt sorununu taktik politikanın ihtiyaçları temel eksenine bağlamalıdır. Parti kadrosu ve militanı, öteki şeyler yanında, şu dönem özellikle politika yapabilme temel kriteri üzerinden değerlendirilmelidir. Bunu tek tek kadroların değerlendirilmesi üzerinden değil, kadro kriterinin politik tanımını üzerinden söylüyoruz. Bunu daha genel planda, partinin bireyler toplamı değil fakat organlar ve kurumlar toplamı olduğu gerçeği içinde, şöyle ifade edebiliriz: Parti organlarının,

komite ve hücrelerinin başarısı, bundan böyle esas olarak politika yapabilmeleriyle ölçülecektir.

Böylece son iki yıl içinde taktik politika yapışımızın olanak ve sınırlarına bakabiliriz.

3. Konferans örgütün önüne “Mahalli Önderlikler” sorunu koymuştu. Aynı süreçte sınıf hareketinin de süregiden parçalı yapısı, başarılı mahalli önderlik pratiklerini bile taktik politika ihtiyacından uzaklaştıran veya eksikliğini hissettirmeyen bir durum yarattı. Zira politika sınıflar zemininde gerçek rolünü oynar ve böylece bir karikatüre dönüşme riskinden kurtulur. Bunun doğal bir uzantısı olarak, politik mücadelede temel politik akımlar arasında yaşanır ve onların kendi sınıflarını temsil yetileri oranında bir anlam taşır. Ve devrimci politika, devlete ve egemen sınıfa karşıtlık alanında asıl anlamını bulur. Dolayısıyla, mahalli alanlar üzerinden politika yapıyla bu genel ulusal düzey arasındaki farklılık, temel bir sorun alanıdır. Buna ek olarak, sınıf hareketinin politik bir düzeyden uzaklığı da, ek bir zorluk alanı olmuştur. Örgütümüz taktik politika alanındaki sınırlı deneyimlerini dahi, mahalli örgütlerin sınıf zemininde asgari başarılarının sonrasında, daha çok merkezi örgütsel kampanyalar üzerinden edinmiştir.

3. Genel Konferans sonrası mahalli önderlikler alanında bir mesafe alındığı doğrudur. Yine de bunun hala örgütün tamamında genelleşmemiş olduğu da gözden kaçırılmamalıdır. Kaldı ki en ileri örneklerinde bile hala alınması gereken mesafe ve dahası bu düzeyin süreklileştirilmesi sorunları vardır. Bunlara ek olarak; Bolşevik deneyiminin başarısında güçlü ve inisiyatifli yerel örgütler geleneğinin kritik rolü ve tersine ülkemiz devrimci hareketinin geleneğinde bundan yoksunluk, üzerinde durulması gereken önemli bir sorundur.

‘80 öncesi devrimci yükselişin iki önemli deneyimini temsil edenlerin bu alandaki pratikleri, iki yönlü bir bozulma göstergesidir. Devrimci-Yol merkezîyetçiliği ve örgütçülüğü zayıf

ve ancak bu şartlarda yerel inisiyatifi bireyler üzerinden sağla-
yan bir ağırlıklı yan taşıyordu. TDKP de benzer bir yan taşımakla
birlikte, asgari bir örgüt yapısı ve kültürü yaratmıştı. Bunun
yüzyüze kaldığı iç sorunlarından bağımsız olarak, bu örgüt ya-
pısı ve kültürü, ancak merkezi çaba ve çalışmalar üzerinden
işleme gibi bir tekyanlılık içeriyor ve bu yüzden de bürokratik
bir bozulmayı doğuruyordu.

Bizim için yerel inisiyatif ve yaratıcılığın örgüt kültürü
ile birleştirildiği bir devrimci gelenek yaratmak, hala da önemli
bir sorundur ve devrimci örgütün sürekliliği açısından da ha-
yatidir.

Ancak bizim geldiğimiz aşamada mahalli örgütlere yönelik
vurgu bile yeniden tanımlanmalıdır. İnisiyatif ve yaratıcılığın
yerelliğine rağmen, bunun sağlıklı bir zemine oturabilmesi ancak
merkezi politik taktiklere dayanılarak kurulabilir. Zira Devrimci-
Yol deneyiminin kendi içinde salt örgüt boyutuyla desteklen-
mesi, kendiliğindenciliği ve federalizmi engelleyemez. Dolayısıyla
ihtiyaç duyulan şey; merkezi taktik çizgi ve merkezileşmiş bir
çalışma tarzıyla, buna uyumlu inisiyatifli yaratıcılığa dayalı ma-
halli örgütleri birleştirebilmektir. Paralel bir yüklenme özellikle
bu konuda acil ve yaşamsaldır.

Bunu sadece belli merkezi politik değerlendirmeleri gözet-
mek üzerinden ifade etmiyoruz. Bu, günlük mahalli örgüt çalış-
ması sürerken propaganda sınırlarında belli ek görevler anla-
mına gelir ki, bu daha küçük ve sınırlı bir iştir. Buna karşın,
öneminin anlaşılmasındaki zayıflığı daha kolay doğrurur ve bu-
nun düzeltilmesi zorlaşır. Bizim esas kastımız; merkezi tak-
tik-politik kampanyalar sırasında, hem günlük faaliyetleri yü-
rütme, hem de bunu merkezi kampanyaya bağlayacak tarzda
bir inisiyatif ve yerellik gösterebilmektir. Bu kuşkusuz daha
zor, ama sorunun en köklü çözümüdür.

Değişik biçimlerde örnekleyeceğimiz gibi, en genel faaliyet-
ler sırasında bile yerel-ölgül faaliyet olanakları azalmamakta,

tersine artmaktadır. Bunu anlamak için, her genel kampanyanın bizi yeni çalışma bölgelerine taşıyacağını ve her özgül çalışmanın da bize yeni çalışma konuları, gündemleri ve bunun merkezileştirilmesi olanakları doğuracağını görmeliyiz. Seçimler gibi en genel konularda bile; komünist adayların olduğu alanlarda bölgenin özgül sorunlarının işlenmesinden tutun da, seçimlere ilişkin platformumuzun eğitimle ilgili bölümünün gençlik örgütümüzce daha özel bir yoğunlaşma alanı olmasına kadar geniş ve geçen dönem boş bıraktığımız bir alandır sözkonusu olan.

Sorun sadece bir boş bırakma ve gecikme sorunu da değildir. Çalışmamızın ileri örneklerinin bulunduğu bölge ve sektörler, genel siyasal düzlemin sorunlarına ve buna ilişkin bir örgütsel çalışmaya girişmedikçe, sonuçta kendi içinde amaçlaşmakta ve yıpranmaktadırlar. Böylece, yeni dönemde, mahalli örgütlerin sağlıklı bir çizgide verimliliğinin, merkezi siyasal çizgide bir faaliyet ve eylemle sıkı ilişkisini görebiliriz.

Sınıf hareketinin parçalı yapısı ve sınıf dışı siyasal hareketlilikler olgusu yüzünden, taktik hat hem kolay açığa çıkmamakta, hem de önemi anlaşılamamaktadır. Bu, sadece bölgeler düzeyinde değil, merkezi düzey için de geçerlidir. Burada, geçen dönemde, siyasal değerlendirmelerimizin kendiliğinden örgüt çalışmasına dönüşmediğini de gözetmeliyiz. Oturmuş bir örgütün tersine bir geçiş dönemi sayılabilecek sürecimiz için doğal olan bu duruma karşı, merkezi örgüt direktif ve genelgelerinin etkin bir kullanımı ihtiyacı doğmuştur. Susurluk dönemindeki kapsamlı ve erken siyasal taktik değerlendirmelerimizin örgütsel karşılıkları ya çok zayıftır, ya da yer yer hiç yoktur. Bu tür örnekleri yeni dönemde kabul edilmez sayan bir düzeye çıkmalıyız.

Daha önce kadro ve örgüt sorununun taktik politikanın ihtiyaçları eksenine bağlanması gerektiğini ifade etmiştik. Bunu tamamlamak üzere, örgütsel düzenlemeler de, taktik-poli-

tik mücadeleyi güçlendirmelidir. Böylece, birbirini besleyen sağlıklı bir tarzda, politika ve örgüt boyutu parti düzeyinde birleştirilecektir.

EKİM küçük-burjuva devrimciliğinin eleştirisi üzerinde yükseldi. Bu kendiliğindenciliğin, ara hedeflerin ve taktiğin stratejik olana, iradi, planlı ve örgütlü olana baskın olduğu bir devrimcilikten kopuştur. Bu, siyasal mücadelede kendiliğindencilikten, çalışma tarzında amatörlükten kopuştur. Sürecin ideolojik inşa boyutunun öne çıktığı, henüz asgari bir örgütsel yapının bile oluşmadığı bir evrede, hem küçük-burjuva devrimciliğinden hem de yarı-aydın öğrenci gençlik içinden kazanılan kadrosal güçler, dar propagandist eğilimler gösterebildiler. Bu sürekli biçimde ideolojik eleştiri ve mücadele konusu edilmekle birlikte, gerçek bir dönüşüm için ancak taktik politika yapabilecek bir örgütsel düzeye de ulaşmayı gerektiriyordu. Nitekim ideolojik mücadelenin etkisinin sınırlılığı şartlarında, uygun toplumsal koşulların da etkisiyle oluşan tasfiyecilik, aslında bir tür propagandizm yönü de taşıyordu. Bu eğilimi besleyen küçük-burjuva devrimciliğine yöneltilen eleştirinin özde kavranamamasının bir yan sonucuydu.

Taktik mücadeleden kaçınarak devrimcilik değil, yalnızca apolitizm üretilir. Devrimci popülizm stratejik planda devrimci bir temele dayanmadığı ölçüde, her taktik politik tutum ve açılımıyla, gerçekte reformizme ve düzene açık bir yan taşımaktadır. Demokratik hak ve özgürlükler mücadelesine girmekte, ama bunu düzen içi bir rejim değişikliği sonucuna taşımakta, ya da reformcullaşmamak için, bu kez tersinden bir sol eğilimle, parlamento ve seçim konusunda apolitik boykotçu bir tutum almaktadır.

Baskın olan yön birincisi, yani taktiği stratejiye olumsuz, reformizme yönelen bir tarzda bağlamak olduğu ölçüde, bu bir tepki de yaratmaktadır. Bu tepkiyi sağlıksız tarzda üreten unsurlar yer yer EKİM'le kesişmiş ve geçici olarak saflarımıza

katılmışlardır. Buna karşın böyleleri, sağlıksız temelleri yüzünden, EKİM'e birşey katmak şöyle dursun, gelişmemizi bozan ya da sınırlayan etmenler olmuşlardır. Bu süreç örgüt çalışmamızın henüz erken bir evresinde ve dar sınırlarında bile böyledir.

Daha ilginç olan bir olgu şudur. Taktik bir demokratik-siyasal mücadelenin sosyalizm stratejik hedefiyle bir arada yürütülemeyeceğini düşünen küçük-burjuva devrimciliği de, EKİM'i hep propagandizmle, hep taktik mücadeleyi küçümsemekle suçlayabilmiştir. Bu, küçük-burjuva devrimciliğinin o koca örgütlerinin algı ve kavrayış düzeylerinin, saflarımızda bir dönem yer almış sağlıksız ayak bağlarından bir adım bile ileri olmadığını gösterir yalnızca. Yani gerçekte bu, taktik politika alanında mücadeleye girişimizi geciktiren küçük-burjuva devrimciliğinin tersyüz edilmiş bir biçimiydi. Bunlar bir de politik mücadeleden çok ideolojik etkilenmeyle kazanıldıkları ölçüde, olumsuzluk daha kolay yaşama imkanı buluyordu.

Bu süreç artık esasta geride kalmıştır. Birincisi, artık giderek daha geniş ölçekte taktik mücadele içersindeyiz ve bu yüzden küçük-burjuva devrimciliğinin tersyüz edilmiş biçiminin saflarımızda gizlenme olanağı yoktur. Ve dahası, varsa eğer, böylelerinin düne göre dönüşme olanağı çok daha yüksektir. İkincisi, artık bizzat taktik politik mücadele içinde sınıftan güçler kazanılmaktadır ve bunun oranı giderek örgütte baskın bir karaktere dönüşecektir. Bugünkü profesyonel devrimci çekirdeğimizle bir arada düşünüldüğünde, taktik mücadelemiz kadrosal güvencesine sahiptir.

Küçük-burjuva devrimciliğinin her taktik açılımının reformizmi ve legalizmi beslediği biliniyor. Buna ek olarak, taktik alanına son dönemde vurgunun iki örneğine değineceğiz. 2. Kongre vesilesiyle taktik güç olmayı pek önemli bulan MLKP, güç olmanın gerçek alanı olarak sınıflar zeminini görmediğinden, sonuçta PKK'ye yedeklenmenin ötesinde geçemedi. Bunu, ara bir akım olarak MLKP'nin rolüne ve politikanın ancak sı-

niflar ve onların siyasal temsilîyetleri zemininde bir anlam kazanmasına iyi bir örnek saymak gerekiyor. TİKB ise, stratejik bir eksen bulamadığı ölçüde taktik alanın önemini keşfetmiş bulunuyor. Örgütsel gelişmenin değil daralmanın ürünü bu suni keşif sonucu olarak, taktik politikayı biçime indirgeyen bir apolitizm doğdu. 1 Mayıs kürsü işgali ve AFMK türü darlıklar, sınıf mücadelesinin önünü açacak taktikler ilan edildi ciddi ciddi.

Küçük-burjuva devrimciliğinin devrimci taktik tutumdan uzaklığını besleyen iki temel öge vardır. Birincisi, kapitalizmi çözümleyememektir. İkincisi, bunun da bir sonucu olarak, öncü ile sınıf dinamiklerinin ayrılığını ortadan kaldıracak bir bakış ve gelişme çizgisinden yoksunluktur. Böylece taktik de kendi toplumsal-maddi gücünü bulamamaktadır. Ya sınıfdışı dinamiklere ya da doğrudan örgüte daralır, sapar ve devrimci niteliği yaşatamaz.

Dolayısıyla, Parti, öncü ile sınıf dinamiklerinin ayrı kanallardan akışına bir son verme çabasında olduğu sürece, buradaki temel zaaftan uzaklaşır ve ayırım noktalarını da ideolojik alanın ötesinde, politik düzeyde koymanın olanaklarına kavuşmuş olur. Bu ise, ancak Parti önderliğinde sınıfın eylemliliğine dayanılarak sağlanabilir ve taktik politika alanının kendini var etme zeminini gösterir. Bu sadece küçük-burjuva akımlara karşı değil, reformist ve SİP gibi propagandist eğilimli kesimlere karşı da en sağlıklı zemindir.

Böyle bir çalışma içinde iki sonuç doğar. Birincisi, bu süreçte kazanılan her bir işçi taktik politika yapmaya “10 lısalıcıdan” (10 küçük-burjuva devrimcisinden) daha uygun olacaktır. İkincisi, Parti, illegal örgütsel yapının getirdiği doğal darlığa rağmen, sınıfın eylemine dayanarak toplum çapında güç olmanın olanağına sahip olacaktır.

Parti bu yeni dönemde ve taktik mücadele sayesinde sol gettonun dışına çıkacak, iddiasını düzene karşı mücadelede

bulduğu ölçüde, çıkışsızlık yaşayan kesimleri kazanma olanağını da bulacaktır. Böylece, önümüzdeki dönem, sendika bürokrasisini temel hedef olarak görmek ve çıkışsızlık içindeki ilerici sendikal mevzileri Parti'nin taktik politikası çerçevesine kazanmak hedefiyle karakterize olacaktır.

Devrimci taktiğin sorunları üzerine notlar

(TKİP Kuruluş Kongresi'nin Taktik Komisyonu'nda yapılan tartışmalar ışığında Tuna/Ümit Altıntaş yoldaş tarafından kaleme alınmıştır.)

1- Neden taktik mücadele, nasıl bir taktik mücadele?

* Kapitalizm altında kitleler sistem karşıtı bir mücadele bilincine kendiliğinden ulaşamazlar. Buna karşın varolan sınıfsal hoşnutsuzluklarını kendiliğinden bir hareketlilik içinde ortaya koyarlar. Komünist işçi partisi bu hareketliliğin taleplerini sahiplenirken, esas olarak, sistem karşıtı bir bilinç ve hareketlilik yaratmaya çalışır.

* Düzen içi olması nedeniyle bu taleplerden uzak duran akımların kullandığı “devrimci” söylem ve yarattığı görüntü sahte ve geçicidir. Zira ileri sürdükleri talepler kitlelere-sınıfa değil, kendi “öncü örgütü”ne dönük bir çerçeveye sahiptir.

Devrimci öncü örgüt çalışması gerçek rolüne, niteliğine ve sınanmışlığına ancak sınıf ve kitle temelinde oturduğu ve onların mücadelesine önderlik ettiği ölçüde ulaşır. Burada kitle

niceliksel bir ölçü değildir; her siyasal dönemde sayısal anlamda değişen, sınıfların daha duyarlı, hareketliliğe aday ya da yakın kesimleridir.

* Taktik talepler ileri sürmek, bu kesimleri sadece sosyalizme ikna etmek için düşünsel bir temas kurma ve propaganda imkanına indirgenemez. Taktik mücadele çerçevesinde önemli olan bu kesimlerin harekete geçirilebilmeleridir. Sistem içi talepler için kendiliğinden girişilen mücadeleler, kitleleri, kendi özdeneyimleri içinde devletin ve sistemin karakterini düşünmeye iter. Komünist işçi partisi, tam da bu temelde, bir yandan daha ileri taktik talepler mücadelesini örgütlemeye çalışırken, bir yandan da bu mücadele içindeki kitleleri ve özde öncülerini propaganda ve teorik çabayla eğitir. Dolayısıyla, kitle hareketi ve politik yönlendiricilik görevleri arttıkça propaganda görevleri azalmaz, tersine artar. Parti inşa sürecimizde, genel propaganda ve ajitasyon, örgütsel-politik plandaki zayıflıklarımız yüzünden, bir dönem öne çıkmış; kitlelerin somut talepleri temelinde birimlerde derinleşen yönü ise son derece zayıf kalmıştır.

3. Genel Konferans sonrasında bu zayıflık aşılrsa da, bu kez de tersinden, örgütün artan politik görev ve sorumlulukları ile güç yetersizliği nedeniyle, bu alan (genel propaganda-ajitasyon) zayıflamıştır. Partili konum ve taktik mücadele görevi, bu aksama alanına gecikmeksizin müdahaleyi gerektirir.

* Kitlelerin hareketlilik içinde kazanılması, bu salt politik duyarlılığı artırdığı için değil, zora dayalı bir iktidar mücadelesini geliştirme zorunluluğundan dolayı da önemlidir. Taktik talepleri formüle ederken bizim için esas olan, kitleleri devrimci iktidar mücadelesine yöneltmektir. Bu nedenle, komünist işçi partisi, bu talepleri formüle ederken, “mantıklılık” gibi apolitik eksanlere bağlı olamaz. Bu tür kaygılar, burjuvazinin sistem içi manevralarla kitleleri etkilemeye ve yedeklemeye çalışmasına seyirci kalmak, ya da onun bir parçası olmak anlamına gelir. Burjuvazinin iç çekişmelerine ve, devletin demagojik manev-

ralarına alet olmamak önemlidir. Kendi taktik hattımıza daha geniş meşruiyet alanlarının kendiliğinden doğmadığını da bilmek durumundayız. Reformizm ve geleneksel devrimci hareket, genellikle politikasız kalmamak adına, bu tür durumlara düşebilmektedir. Bunun tersi bir başka zaaf ise, burjuvazinin demagogjik manevraları vb. durumlar üzerinden oluşabilen nesnel durumların, pekala öznel bir çaba ile devrimci taktik açılımlara dönüşebileceğini önden reddetmektir. Bu tür durumlarda taktik politika somut durum tespiti üzerinden belirlenebilir. Birinci zaafa örnek olarak, bedelsiz oto ithaline karşı Bursa Türk-İş mitingi, Montrö karşıtı ÖDP çevreciliği gösterilebilir. İkinci eğilime örnek olarak ise ÖTK'yi (Öğrenci Temsilciler Kurulu) verebiliriz. Devletin dayattığı ÖTK, doğru bir müdahaleyle pekala devrimci bir taktik açılıma çevrilebilir. Reformizm burada özellikle kitlelerin mücadele içinde kazanılması temel eksenini dışlamaktadır.

* Taktik mücadele, tüm burjuva kurumlar ve ilişkilerin (en gerici olanları da dahil) içinde, ama bunların dağıtılmasına yönelik olarak çalışmayı da gerektirir kuşkusuz. Bu ikili yanın birinci kısmı, geleneksel devrimci hareket tarafından fiilen reddedilmektedir. Siyasal bir değerlendirme üzerine oturmayan seçim boykotu taktiği, bunun tipik örneklerinden biridir. Bu kesimler sendikalar içinde çalışmayı daraltmakta, ordu içinde çalışmayı ise tamamen dışlamaktadırlar. Reformizm ise bu kurumlar içinde çalışmayı parçalamaya değil, ıslah etmeye dönük olarak ele almaktadır.

* Komünist işçi partisi, devrimci gelişmeye hizmet etmediği, dahası onun karşısında bir gericiliğe dönüştüğü noktada, sözkonusu taktik talebi şiddetle reddeder.

* Mücadele içinde taleplerin kazanılması ya da kazanılmaması, kendi başına tek yönlü (ilerletici ya da geriletici) bir etki yaratmaz. Bazen taleplerin kazanılması sayesinde, sınıf eyleminin ve gücünün farkına varır. Bu ise mücadele eğilimini güç-

lendirir. Bazen de sınıf bizzat yaşadığı yenilgi üzerinden, daha genel ve ileri mücadelelere girişme ihtiyacı duyar. Sonuçta belirleyen, toplumsal-siyasal koşullar ve önderliğin rolüdür.

Öte yandan kitlelerin eylemliliğindeki yükselme önden kesin bir tarzda belirlenemez. Bazen kitleler en ağır ekonomik kriz ve saldırılara karşın mücadele eğilimi göstermezler, bazen de refahın arttığı dönemlerde daha ileri ekonomik kazanımlar için sert mücadelelere girişebilirler.

Bu iki noktadaki kavrayışsızlık, sınıfın devrimciliği konusundaki kafa karışıklığının sonucudur. Böylece bir yandan her ekonomik kriz sonrası kitle direnişi kendiliğinden beklenmekte, öte yandan ise, emperyalist ülkeler işçi sınıfı ve sınıfın bir parça fazla ücret alan kesimlerinin devrimci karakteri sorununa doğru bakılamamaktadır.

* Komünist işçi partisi, taktik taleplerin sistem içinde kazanılmaları için de kararlılıkla mücadele ederler. Bu herşeyden önce, işçi sınıfının siyasal temsilcisi olarak partinin “emeğin korunması” hedefinin doğal bir sonucudur. Devrim öncesinde bunun hiçbir güvencesinin olmadığı bir an bile akıldan çıkarılmaksızın, ekonomik taleplerin kazanılması ile sınıfın fiziki durumunun, demokratik hak ve özgürlükler taleplerinin kazanılması ile moral ve düşünsel olanaklarının iyileştirilmesi, komünistlerin açık tercihidir.

Sınıfa dönük ağır çalışma koşulları, düşük ücret vb. saldırılar, sadece ekonomik değil aynı zamanda politik saldırıdır da. Burjuvazi bu yolla sınıfı apolitikleştirmeye, hatta asosyalleştirmeye çalışmaktadır.

Komünist işçi partisi, burjuva demokrasisinin devrime ulaşmada bir ara durak olduğu değerlendirilmesini mahkum eder. Kendi içinde oturmuş bir burjuva demokrasisi, nesnel planda, devrime daha uzaktır. Buna karşın, geçmiş tarihsel mücadelelerin değil de yaşanan dönemin mücadele pratiği içinde elde edilen, devrimci mücadelenin bir yan ürünü olan demokratik

kazanımlar, devrimi yakınlaştıran bir etki yapar.

Öte yandan, taktik talepler asla bir “paket proje” anlayışı ile formüle edilemezler. Taktik talepler tek bir bakan ya da işkencecinin istifası gibi en dar biçimleri alabilir. Ama en geniş bir dizi talebin kazanılmasıyla mücadelenin şiddetini ve kapsamını daraltacak bir anlayış, kesinlikle reddedilir. Kürt ulusal kurtuluş mücadelesinin çözümü anlayışıyla bir dizi talep karşılığı “barış” fikri, buna çarpıcı bir örnektir. Bu, küçük-burjuva demokrasininin “demokratikleşme” projeleri üzerinden düzen içi bir mücadeleye evriminin bir benzeridir.

* Taktik taleplerin formülasyonunda temel kriter, onun sistem içinde kazanılıp kazanılamaması sorunu değildir. Önemli olan kitlelerin duyarlı olduğu bir alandan onları yakalamak ve taleplerin sistem tarafından karşılanamaması üzerinden, sistemi aşan özlemler uyandırabilmektir.

Komünistler, bütün diğer devrimci akımlardan farklı olarak, taktik mücadele içinde sınıfı burjuva öge ve etkilerden korumayı ve dahası, sistemin uzlaşmaz sınıfsal karşıtlık temelini açıklamayı, çalışmalarının temeli sayarlar. Taktik taleplerin formülasyonunda stratejiye sıkı sıkıya bağlılık ve propagandanın rolü, ancak bu temel üzerinde gerçekleştirilebilir.

* Sosyalizmin tarihsel inşa deneyimleri, kitlelerin hareketlilik içinde kazanılmasının önemini bir başka yönden de açığa çıkarmıştır. Demokratik talepler mücadelesi vermemiş, bunun için bedeller ödememiş, tam da bu mücadele içinde demokratik kurumlaşma ve ilişkilerini oturtamamış bir sınıf, devrim sonrasında sosyalist demokrasiyi inşa edemeyeceği gibi, varolan devrimci kazanımlarını da restorasyon girişimlerine karşı koruyamaz. Ya da devrim öncesinde anti-emperyalist bir eylem ve eğitim sürecinde geçmeyen bir sınıf, sosyalizmin anavatanını savunmaya daralan bir enternasyonalizme kolayca düşebilir ve böylece sadece politik planında değil toplumsal-kültürel planda da yabancılaşır ve bozulur.

Bu iki örnek, devrim sonrasının gelenekleri ile devrim öncesi arasındaki güçlü süreklilik dikkate alınırca, taktik mücadelenin neden devrimi hazırlamaya dönük dar bir manivela ve fırsatçılığa indirgenemeyeceğini, çok yönlü ve geniş bir alanda kurulması gerektiğini de gösterir. Bu deneyimler, tersinden de olsa, neden reformist-sosyalizmin ve emperyalist-ekonomizmin, sadece devrim öncesi değil sonrasında da, bir engel ve dejenerasyon zemini olduğunu anlatır.

2-Taktik ve strateji:

* Komünist işçi partisinin taktik talep ve istemleri, en tam haliyle, ancak devrim sonrasında uygulanabilecektir. Bu, Türkiye kapitalizminin bağımlı yapısı ya da siyasal yapısının faşist diktatörlük oluşundan kaynaklı bir özgünlük değil, tersine, kapitalizmin kendisinden kaynaklı bir genel eğilimdir. Dolayısıyla, gelişmiş kapitalist ülkelerde ekonomik planda sınıfı ayartmak için verilen tavizlere ve burjuva demokrasisinin hakim yönetim biçimi olmasına karşın, bu böyledir. Gelinek teknolojik aşamada, bugünkü üretim düzeyini yakalamak için günde 4-5 saat çalışmak yeterli olmasına ve geniş işsizliğe karşın, mücadele etmeksizin ne çalışma saatleri düşürülmekte, ne de tam istihdama ulaşılabilir. Gelinek.

* Komünist işçi partisi, en tam haliyle ancak devrim sonrası gerçekleşebilecek olan taktik taleplerin, teorik olarak sistem içi niteliğinin bilincindedir. Kapitalizm koşullarında şu ya da bu taktik talebin bugüne kadar gerçekleşmemiş olması, onun sistem içi niteliğini değiştirmez. Ve gerçekleşmesi teorik olarak mümkün olan bir talebin belirli bir aşamada gerçekleşmesi de, komünistler için şaşırtıcı değildir. Portekiz Karanfil Devrimi gibi örnekler, özellikle ağır faşist diktatörlük koşullarında bir dizi demokratik hakkın devrim sorunu olarak konulması ve algılanmasının reformist sonuçlarını göstermiştir. Sorun sadece demokratik devrim programını reddetmek değil, taktik de-

mokratik talepleri fomüle ederken onları sıkı sıkıya devrime bağlayabilmek sorunudur.

* Bu noktada, partinin düşünsel temeli olarak devrimci teori ve onun süzölmüş bir biçimi olarak program ihtiyacı doğar. Dolayısıyla devrimci bir program ve strateji olmadan taktik mücadeleye her vurgu, hem reformizme-legalizme, hem de kendiliğindenciliğe-kuyrukçuluğa güç katar. Bugüne kadar taktik politika alanındaki zayıflığımızın bir yanı da, program ve programatik alandan beslenen/disipline olan bir taktik mücadeleden yoksunluktur.

Parti, “devrimci teori devrimci pratik içindir” ilkesini gözeterek, yeni dönem teorik çabasını, politikayı başarıyla yapma hedefi çerçevesinde, yaşadığımız toplumun temellerine yöneltmek durumundadır.

* Bugüne kadar küçük-burjuva devrimciliğinin hemen her taktik açılımı, demokratizm eksenli (bu çerçevede düzen içine sığan) programlarından dolayı, sağa doğru bir savruluşa yol açmıştır. Bunun bir dizi dolaylı sonucu olmuştur.

* Birincisi, sağcılaşmaya yönelik sağlıklı bir tepki bizim saflarımızı da etkilemiş ve taktik mücadeleyi, politika yapışımızı geciktiren bir rol oynamıştır.

Devrimci popülizm, stratejik planda devrimci bir temele dayanmadığı ölçüde, hemen her taktik politik tutum ve açılımıyla, reformizme ve düzene açık bir yan taşımaktadır. Demokratik hak ve özgürlükler mücadelesine girmekte, ama bunu düzen içi bir rejim değişikliği sonucuna taşımakta, ya da örneğin, reformcullaşmamak için parlamento ve seçim konusunda apolitik boykotçu bir tutum alabilmektedir.

EKİM, küçük-burjuva devrimciliğinin çok yönlü eleştirisi üzerinde yükseldi. Bu kendiliğindenciliğin, ara hedeflerin ve taktiğin iradi, planlı, örgütlü ve stratejik olana baskın olduğu bir devrimcilikten kopuştur. Sürecimizin ideolojik inşa boyutunun öne çıktığı, henüz asgari bir örgütsel yapının bile oluşma-

dığı bir cvrede, hem küçük-burjuva devrimciliğinden hem de yarı-aydın öğrenci gençlik içinden kazanılan güçler, dar propagandist eğilimler kazanabildiler. Bu ideolojik mücadele konusu edilmekle birlikte, gerçek bir dönüşümü gerçekleştirebilmek, taktik politika yapabilecek bir örgütsel düzeye ulaşmayı gerektiriyordu.

* İkincisi, kapitalist düzenin temellerine yönelen bir programdan yoksun olan ülke devrimciliğinin geleneğinde, taktik mücadele alanı dahi son derece daralmıştır. Siyasal demokrasi-nin kazanılmasının devrimin temeli olarak konulduğu bir yerde; ekonomik mücadele alanı bir bütün olarak reformizme bırakılmış, 1960'ların anti-emperyalizminin ötesine geçilememiş, dahası Kürt ulusal sorunu alanında bile politika yapma birikimi yaratılamamıştır. Ülkede sol ve sınıf dinamiklerinin ayrılığının yeniden üretimi olan bir tablodur bu.

Dolayısıyla, güçlü bir devrimci program ve strateji olmadan, kapsamlı bir taktik mücadeleye girişme olanağı da yoktur.

3- Taktik ve örgüt:

* Bizde taktik mücadeleyi zayıflatan etmenlerden biri de, alt örgütlerin, siyasal değerlendirmeleri taktik mücadelenin yol göstericisi olarak görmemeleridir. Siyasal yazılarımızın işlevselliği üzerine değil de "güzelliği" üzerinden değerlendirilmesi, bunun doğal bir sonucudur. Parti basını, gündemi gazetecilik/yayıncılık sınırlarında yakalamak için değil, örgütsel çalışmayı yönlendirmek içindir. Bu bağ koptuğu ölçüde, yayınlarımız da, nesnel olarak, sınıfın gündeminden burjuvazinin gündemine kayma eğilimi gösterir. Halbuki parti basını sınıfın siyasal temsilciliğine soyunduğumuz bir sırada, daha büyük bir özgüven ve sorumlulukla, toplumun gündemine müdahaleye yönelebilmelidir. Bu ise ancak parti örgütü, çalışması ve sınıfın bağımsız eylemine dayanılarak başarılabilir.

Bugün yayınlarımız ile örgüt arasındaki ilişki henüz yete-

rince oturmadığı için, taktik mücadele görevlerinde merkezi-leşmenin ve pratik örgütsel mekanizmaların (genelgc, merkezi örgüt kampanyaları) önemi artmıştır. Fakat bu bir dizi açıdan sakıncalıdır. Birincisi, örgütün giderek yayılan ve genişleyen taktik mücadele sorunlarına yayınların dışındaki mekanizmalarla hem yetişilemez, hem de bu verimsiz bir çaba olur. İkincisi, yayınlar parti basını olma açısından zayıflar ve yayın faaliyetinin tüm örgütün kolektif katkılarının bir ürünü olması başarılabilir. Üçüncüsü, bu doğal olarak mahalli örgüt inisiyatifini kırar, daraltır ve bu hayata geçmediği ölçüde de, mahalli çalışmanın merkezi politikayla azalan ilişkisi amatörlük, federalizm vb. doğurur.

Partileşme sürecinin hala bir ölçüde sürdüğü şartlarda bu merkezileşmenin bir anlamı olsa da, zorunlu bir kötülük olarak görülmelidir. Taktik mücadele ihtiyacı sadece zamana göre değil çalışma bölgesine göre de değişen bir genişlikte anlaşılırsa, merkezi taktiklerin ve kampanyaların taktik mücadele ihtiyacını bir bütün olarak karşılayamayacağı açıktır. Bu anlaşılacakça, merkezi taktik kampanyalar dahi gerçek işlevini yerine getiremez. Ve merkezi tarzda gerçekleşen yoğunlaşmış propaganda materyalleri kullanımına ya da benzeri darlıklara girer. Geçen yılki ESK kampanyası, kullanılan araçların darlığı, dahası taktik mücadelenin gerçek anlam, kapsam ve içeriğinin oturmamış olması nedeniyle, darlaşmış, örgütü güçlendiren değil zayıflatan bir rol oynamıştır. Taktik mücadele, bir talep listesi ve bunlar arasında dönemsel olarak birinin öne çıkması değil, bir taktik mücadele anlayışının oturması üzerinde yaşam bulabilir.

Önümüzdeki dönem, gerçek içeriğine uygun merkezi kampanyalar örgütlememiz bir yana. Taktik mücadelede merkezilik, ancak politikanın öncelik ve esaslarının belirlenmesi, bunun yayınlar üzerinden işlenmesi ve mahalli örgütlerin bunları özgülleştirmek konusundaki çabalarının yönlendirme-denetleme sınırlarında bir görevdir. Buna karşın parti niteliğini mahalli

örgütleri üzerinden aynı evrede günlük mücadelesinde farklı taktik mücadele ve kampanyaları örgütleyebilmesinde bulacaktır. Önemli olan, merkezi kampanyalar dışında atıl kalmayan, günlük çalışmasını politik bir derinlik ve taktik anlayışıyla birleştirebilen, merkezi olanı özgüleştirebilen, özgül olanı ise merkezileştirme olanaklarını her aşamada gözetken bir politik mahalli örgütlenme düzeyidir.

Parti merkezi ve yayınlarıyla bağının kesilmesine rağmen parti çizgisinden sapmayan ve faaliyeti kesintiye uğramayan mahalli örgütleri ancak böyle kazanabiliriz. Bu ne yapacağını bilemeyen, yapabilmek için de randevudan randevuya koşturulan verimsiz tablonun değiştirilmesinin olduğu kadar polis operasyonlarına karşı örgüt sürekliliğini ve güvenliğini de en ileri derecede sağlamanın zeminidir.

En son olarak, bu tür bir çalışma güçlü bir devrimci kimlik yaratabilmenin ve bunu yayabilmenin de zeminidir. Zira merkeziyle bağı koptuğunda çalışmayan bir parti örgütü ve taraftar kitlesi kendini anlamlandırmakta güçlük çekecektir. Türkiye’de güçlü bir devrimci yerel örgüt geleneğinin olmaması ve 12 Eylül’de merkezi olarak çözülen ya da tasfiye olan yapıların ileri kadro ve taraftarlarının da faaliyeti sürdürmekte zorlanmasının buradan kaynaklanan bir yanı da vardır.

Taktik mücadele görevi, bir yanıyla sınıfın bağımsız eylemi ve siyasal temsilini örgütlemek olduğu gibi, bir yanıyla da gerçek bir devrimci mahalli örgüt geleneğinin ilk kuşağını ve deneyimini yaratmaktır.

Bu tür bir mahalli örgüt, sadece merkezi parti politikası üzerinden değil dahası yerelliği/ bölgesinde fabrika zemininde hücreleşmede alacağı mesafeyle başarılabilir. Her mahalli alanda bir dizi fabrika ile ciddi politik bağlar ve bunları harekete geçirecek hücreler olmaksızın, bölge taktik hattı ve görevleri ya oluşmaz ya da yapay ve işlevsiz olur.

Bundan yoksun olunduğu ölçüde bölge örgütlerinin mev-

cut ilişkileri sadece bilgi taşıyacak, üretilecek politikayı hayata geçirme olanakları fazlasıyla dar olacaktır. Bu darlık, belli zorlanma alanlarında çizgide, uygulanacak politikada eğilme ve sapmalara yolaçabilecektir.

Dolayısıyla merkezi parti çalışması ve fabrika hücreleri ile sağlıklı bir temelde beslenebildiği ölçüde, mahalli örgütler, politika yapan temellere oturabilmenin güvencesine sahip olurlar.

* Taktik politik mücadele ancak güce dayanılarak yapılabilir. Örgütsel yapımız bir yanı sıra taktik politika yapmanın olanaklarına geç bir dönemde ulaşabilmiştir. Etkin ve toplum çapında bir politik kuvvet olmanın şartlarına ise tam da parti adımı ile ulaşıyoruz.

Bu politik etki kullanılabildiği ölçüde daha ileri sorumluluk ve görevleri başarabilecek maddi güç olma sorunu da çözüm yoluna girmiş demektir. Enerji işkolundaki özelleştirmeye karşı, çalışma alanlarımız üzerinden merkezi bir çalışma örgütlenildiği ve bir kitle tepkisi oluşturulduğu ölçüde, bugün çalışma alanımızın fiilen dışında kalan bu alanda da maddi bir güç olmanın şartlarına ulaşabileceğiz.

Bizim çalışma alanlarını büyütme konusunda planlı çabadaki zayıflığımız ve ülke çapında politikanın ihtiyaçlarını gözden kaçırmamamız nedeniyle, örneğin enerji işkolunun özelleştirilmesi çalışmamıza ancak merkezi Türk-İş mitingi vesilesiyle girebilmektedir. Böylece o eylemde de etkin bir varoluş koşullarından mahrum kalmaktayız.

Bir politikayı hayata geçirmek için maddi bir güce ihtiyaç vardır. Ancak bu maddi güç de ancak ilk güçlerle politikayı hayata geçirmenin çabası verildikçe yaratılabilir.

4- Taktik ve eylem:

* Taktik politikanın gerçek gücü kitleleri kendi özdeyimleri temelinde eğitmek ve harekete geçirmek olduğuna göre, başarısı da eylemin gücüne bağlı olarak belirlenecektir.

Kitlelerin eylemi içinde giderek sınıfın bağımsız siyasetini ve eylemini örgütlemek, bunu da parti önderliğinde gerçekleştirmek temel hedef olacaktır. Bu çerçevede özellikle sınıfın politik eylemliliğini örgütlemek olağanüstü önem taşımaktadır. Çok değişik çalışma alanlarında ve çok değişik düzeylerde parçalı da olsa, politik eylemin gücü, sınıfın birleşik hareketi ve bir sıçramanın alt yapı olanakları anlamında kritik önemdedir. Sınıf içinde politikanın eylemli ajitasyonu, işçi sınıfına yüzbinlerce propaganda-ajitasyon materyali dağıtmakla kıyaslanamaz. Ya da ikincisi gerçek işlevini ancak birincinin yarattığı alt-yapı şartlarında yerine getirebilir. Eylemin olağanüstü önemi, politikanın sınıflar zemininde yapılmasının doğal bir sonucudur.

* Burada önümüze taktik eylem hattı sorunu çıkıyor. Bir kez eylemin önemi tespit edildikten sonra, talepler-politika alanında gelişimin doğal olarak varacağı yer burasıdır. Bugüne kadar sınıfın eylem gücünün/eğilimlerinin farkında olamamanın bir sonucu olarak bu alan ya boş kalmış ya da kendiliğinden sınırlarda bir karşılık bulmuştur. Bugün biz DGM'lere karşı mücadelenin bir protesto boykotuyla değil, süresiz bir boykot olarak başarıya ulaşacağını belirtiyorsak, bu konunun önemi yeterince açıktır. Taktik eylem hattı tartışması ancak maddi bir güç olunabildiği, kitlelerin eylemine önderlik etme pratikleşebildiği koşullarda kendini hissettirebilir. Bu olmadığı sürece, genel grev konusunda olduğu gibi, kolayca masabaşı taktik belirleme hatasına düşülebilir.

Bugün sınıf içinde çalışmada, sınıfın geriliği şartlarında, onu politik eyleme çekmenin sorunları taktik eylem sorununu önemli bir yere getiriyor. Bunun bir dizi alanda sonuçlarına bakabiliriz. Birincisi, politik eylemi sınıfın parçalı yapısıyla kesiştirmeye dönük olarak birim-fabrika eylemine vurgu bunun bir parçasıdır. Bu daha önce "Her yer 1 Mayıs alanı!" eylem taktiğiyle paralel bir tarzda düşünülebilir. İkincisi, merkezi eylemler içinde partinin pratik bir odak, alternatif olabil-

mesi için taktik eylem hattının nasıl olması gerektiği ve pratiğinin artan önemidir. Bu DİSK'in 11 Aralık eylemi üzerinden örneklenebilir. Sendika bürokrasisinin merkezi hava boşaltma eylemleri planlaması da bu alana ilgimizin artmasını gerektirmektedir. Üçüncüsü, sınıfın parçalı hareketliliği şartlarında mevzi direnişlerin artan önemidir. Parti bu tür eylemlere ilgisini mevzi direnişin sınırları dışından ve dayanışmayı aşan tarzda planlamalıdır. 3. Konferans sonrasında mesafe aldığımız, ancak yine de dayanışma sınırlarında kaldığımız bu tablo temel bir yüklenme alanı ve ilk adımda önderlik pratiğimizin sınanacağı alanlardan biridir.

5- Sonuç:

Sınıf hareketinin geri ve parçalı yapısı bizim taktik mücadeleyi geliştirmemizi geciktiren faktörlerden biridir. Sınıf hareketinin geriliği nedeniyle başta Kürt ulusal sorunu olmak üzere demokratik hak ve özgürlükler mücadelesine sınıfı çekmek temel bir zorluk alanıdır. Dahası sınıfın ekonomik eylemi bile birleşik bir hareket olmanın uzağındadır. Böylece sınıfa bir bütün olarak bakıldığında, öne çıkan bir mücadele eğiliminin varlığından bahsetmek güçtür. Bu, parti inşa örgütümüzde taktik politika ve mücadele ihtiyacının hissedilmesini önemli oranda zayıflatmıştır.

Dolayısıyla sorunun bizden kaynakanan yanının esasta geride kalmış olduğunu belirtsek de nesnel güçlük değişmiş olmaktan uzaktır. Gelinek yerde parti sorumluluğu nesnel güçlüğün daha geniş bir ölçekte tanımlanmasını gerektiriyor. Parti sınıfa dayanarak toplum çapında bir politik iddia ortaya koymak olduğuna göre, nesnel güçlüğe bir de ülkenin sınıf hareketi dinamikleriyle sol hareketinin dinamiklerinin ayrı kanallardaki varlığını eklemek gerekmektedir.

Bu ülkede yüzbinlerce işçi polisle çatışarak Ankara'ya yürürken, esasta kendi güçlerini bile seferber etmeyen/edemeyen

bir sol dinamik ve bütün bir zindan direniş sürecini bir-iki istisnai eylemle geçiren bir sınıf hareketi dinamiği bulunuyor.

Bu taktik talep ve mücadeleyi örgütlerken temel zorlanma alanlarından biridir. Biz bugün de taktik talep ve istemleri formüle ederken bunların sınıf tarafından nasıl daha kolay sahiplenileceğine özel olarak bakmak durumundayız. Bu, ülkenin ağır faşizm şartlarında demokratik haklar mücadelesinde genel duyarlılıkların ötesinde bir de sınıfın daha duyarlı olduğu alanların tespiti ve bununla uyumlu bir çalışma ihtiyacını tanımlıyor..

Bu hiçbir biçimde reformizmin demagojik tarzda politikadışı ya da sınırlı bir politik çerçevede, başka bir deyişle yalnızca “sınıf eksenli” mücadele tanımlarıyla karıştırılamaz. Parti inşa örgütümüzün toplam süreci içinde bu tür bir darlaşmadan hep uzak olduğumuz gibi, geline yerde politik iddiamızın sınırları tersinden büyümüştür. Taktik politika alanına ilişkin sorunlarımız, partinin fabrika hücreleri temeline oturması ile sınıfın bağımsız politik eylemini örgütlemekten uzaklığı çerçevesinde anlaşılabilir. Bunda mesafe aldığımız ölçüde sorun pratikte çözülecektir. Bunun başarılabilmesi ise, taktik talep ve isteklerin sınıfın ötesinde tüm emekçiler ve çalışanlar için formüle edilebilmesiyle sağlanabilir. Sınıfın bağımsız ve politik eylemi ancak sınıf hareketini diğer sınıfların talepleri için de savaşı bir düzeye çıkmasıyla sağlanabilir.

Parti sol ve sınıf hareketi dinamiklerinin ayrılığına bir ilk müdahaledir. Bu, sınıfın bağımsız politik eylemine dayanılarak giderek artan ölçüde tek ve birleşik bir hareketin yaratılmasının da güvencesidir.

VI. BÖLÜM

Ordu içinde parti çalışması üzerine notlar...

*(TunalÜmit Altıntaş yoldaşın kongreye sunduğu
tartışma notları)*

1) Ordu ve güvenlik örgütü, devlet aygıtı içinde maliye, adliye, mülkiye yapılanmaları gibi toplumsal açıdan gereksiz, toplumsal emek üretkenliğinin yeniden üretiminde bir rol oynamayan, yararsız bir alandır. Temel işlevi sömürü düzeninin korunması ve kollanmasıdır.

* Parti'nin ordu içindeki çalışmasının ana hedefi onu parçalamaktır. Proleter devrimin burjuva devlet aygıtını devralması ve onu parçalamak zorunda oluşunun doğal bir alt parçası ordunun parçalanması görevidir.

* "Ordunun demokratikleştirilmesi" üzerine verilen gerici-liberal vaaz, reformizmin demokrasiye dönük burjuva kavrayışının dışavurumudur. Parti savaşa karşı tutum konusundaki hassasiyetini, orduya karşı tutum konusunda da göstermeli ve ordunun dağıtılmasının gerisinde kalan her tavra karşı uzlaşmaz

bir ideolojik mücadele yürütmelidir.

* Orduyu parçalama görevi; toplum içinde ordunun rolünün düzenli, sistemli, zengin ve geniş bir teşhiri demektir.

* Her devrimin temel sorunu iktidar sorunudur. İktidarı ayakta tutan temel güç ise ordudur. Parti bu yüzden en barışçıl dönemlerde dahi ordu içinde çalışmalı ve çalışmayı mümkün olan en erken zamanda örgütlü hale getirmelidir.

* Ordu içinde çalışmada özellikle 1930'larda Almanya'da faşist iktidar altında AKP'nin faşist kitle örgütleri içindeki çalışmasının deneyimlerinden eleştirel bir gözle yararlanılmalıdır.

2) Ordu içinde çalışma aslında belli ölçülerde bir sınıf çalışmasıdır. Zorunlu askerlik uygulaması bütün ülkelerde ordunun sınıfsal bileşimini işçi ve emekçi katmanların ezici ağırlığı ile karakterize etmektedir. Parti'nin çalışması sınıfın yaşam alanının her noktadan politik planda kuşatılmasını başarmalıdır. Sınıfa seslenme faaliyetimize 1,5 yıl boyunca ara verilemez. Burjuvazinin aynı dönemde **askeri disiplin** ve **şovenizmle** emekçileri zehirlenme faaliyeti yürüttüğü düşünülmelidir. Burada vurgulanan temel iki alan (askeri disiplin ve şovenizm) aynı zamanda bir tepkiyi de kendiliğinden oluşturur. Ve tam da bu ölçüde çalışmanın koşulları kendiliğinden doğar.

3) "Normal" yaşamın ötesinde askeri disiplin, emekçilerin düzen tarafından yeni bir biçimlendirilmesidir. Dolayısıyla buna karşı planlı ve sürekli bir karşı çıkışın belli bir etki alanı yaratması son derece olanaklıdır. Özellikle askeri disiplinin katılığı ve saçmalık düzeyinde örnekleri bu tepkinin olduğu alanlardır. Parti çalışması kuşkusuz tepkinin bu biçimini önemseyecek ve gündemine alacaktır. Ama önemle gündemleştirilmesi gereken, askerlik hizmeti sırasında sivil yaşamla kışla arasındaki mutlak kopukluktur. Üniformalı emekçilerin özellikle kışla dışındaki yaşamla olan bağları, bu alanda siyaset yapma ve örgütlenme hakları üzerine bir mücadele öne çıkar-

rılmalıdır. Bunun yasallaşmasından da önce mücadelenin yük-
selişiyle paralel bir tarzda fiili durumlar yaratılması, özellikle
Parti çalışmasının illegalitesini örtme işlevi de görecektir.

* Bu alan, kendi içinde kapalı olan ordu yapılanmasını
toplumsal hayata açacak bir etki de yaratacaktır. Bugünkü iş-
leyiş içinde ordunun burjuva yönetim kademesi zaten politi-
kanın içinde, hatta onun en üst yöneticisi konumundadır. Bu
salt MGK'daki birkaç general üzerinden dar bir görüntü tablo-
sunu aşmış, brifingler ve benzeri yollarla burjuva subaylara ka-
dar yayılmıştır. Bunun teşhiri ordudaki emekçi sınıflara men-
sup kesimlerin politika yapışını kolaylaştıracaktır. Buna paralel
olarak giderek ordunun parçalanmasının altyapısına dönüşecek-
tir. Düzenin buna engel olmaya dönük çabası, ordunun siyaset
alanına pervasız müdahalesinin meşruluğunu zayıflatacaktır. Böy-
le bir sürecin yaşanmaya başlamasıyla ordu, alt sınıflara men-
sup erata kendi politik konumuna kazanmak ve Parti çalışma-
sını karalamak için kapsamlı yönelimlere girecektir.

* Bu durum politik sorumluluğumuzu daha da artıracaktır.
Politik olarak sistemi, onun bir parçası olarak askeri mekaniz-
mayı ve kışla yaşamını sistemli bir tarzda teşhir etmeliyiz. Önem-
li olan burada çalışmanın sürekliliğini koruyabilmektir. Parti
materyallerinin erata ulaştırılmasında değişik kışla dışı olanak-
lar gözetilmelidir. Yine de, materyallerin kışlalara mümkün
oldukça çok ulaştırılması, çalışmamızın bir örgütlülüğe dayan-
dığıнын hissettirilmesi açısından önemlidir. Ordu içinde böyle
bir dönemde daha da artacak katılığa rağmen, burjuvazinin po-
litikasının propaganda edildiği tüm seminer, ders ve benzeri
çabaların içine sızılmalı, kolay boykotçu tutumlardan kaçıl-
malıdır. Artan katılığa karşın parti militan ve taraftarları, hem
aldıkları tutumun meşruluğuna, hem de direnişçi kimliklerine
yaslanmayı güvence saymalıdırlar. Ancak, sadece direnişçi bir
kimlik üzerine bir güvence, Parti militanları olarak erken açığa
çıkılmamızı doğuracağı gibi, bu tür (seminer, ders,vb.) ortamlarda

dışımızdaki kesimlerin bizim aldığımız tutumları almasını ve bunun yaygınlaşmasını zorlaştıracaktır. Parti militanları bu alanda emekçi sınıfların doğallığının ve sosyalist yaratıcılığın çeşitlendirdiği bir esneklikle müdahale etmeyi öğrenmelidirler.

Ordu içinde Parti çalışması en barışçıl dönemlerde dahi ağır illegalite şartlarında bir çalışma olacaktır. Zira düzen devrimci bir çalışmaya karşın daha en baştan son derece sert davranacaktır. Bugüne kadar devrimci hareketin böyle bir çalışmadan uzaklığı bunu ayrıca kolaylaştıracaktır. Yine de işçi ve emekçilerin bulunduğu her yerde Parti çalışmasının olanağı önden hayal edilemeyecek kadar çok ve çeşitlidir. Parti başlayan çalışmayla artan askeri disiplini ağır yeraltı çalışması için bir erken eğitim olanağı saysa da, özellikle ilk dönemde içten içe bir hazırlık faaliyetini ve Parti materyallerinin nispeten daha sınırlı bir kullanımını gözetmelidir. Ancak, çalışmanın ağırlıkla bire bir ilişkiler üzerinden asla belli bir doyunluğa ve hazırlığa ulaşamayacağını da bilmemiz gerekir. Nasıl ki fabrika yaşamının iççeliği bize geniş etkileme olanakları sunuyorsa, 24 saatin beraber yaşandığı kışla ortamı benzer olanaklara fazlasıyla sahiptir. İççe bir ortam, yeri geldikçe en pasif bir yemek boykotundan bir gösteri yürüyüşüne kadar geniş eylem olanakları da demektir. Kışlada eylem olanaksız olmadığı gibi, bunun bugünden özgün ve kendiliğinden sınırlı örnekleri vardır.

* Yaygın bir sefaletin ve işsizliğin olduğu koşullarda, zorunlu askerlik hizmetinin iktisadi talepleri de önem taşımakta ve cratta karşılık bulacak bir konumdadır.

* Merkez komutanlıklarında ve askeri inzibat arasında Parti çalışması asker kaçakları ve firarlara karşı denetimi zayıflatan bir tarzda planlanmalıdır. Bu, kitleler içinde pasif tepkileri yedeklemek ve kazanmak için önemli bir olanak ve ayrı bir sorumluluktur.

* Ordu içinde Parti çalışması daha en başından askeri yan-

lar taşımaktadır. İşçi ve emekçiler silahlı eğitime bir Parti görevi sorumluluğu ve hassasiyeti ile sarılmalıdırlar. Silahların giderek karmaşıklaştığı bir evrede işçi ve emekçilerin bunların kullanımını öğrenmeleri sadece başarılı bir silahlı ayaklanma sorunu değildir. Devrimimizin uluslararası etkileri düşünülürse, en karmaşık silah sistemlerinin bile iç savaşta ve emperyalist müdahale karşısında kullanımı ihtiyacı doğacaktır. Ekim Devrimi sonrası Bolşeviklerin Kızıl Ordu içinde eski ordunun subaylarını kitlesel kullanımı aynı ihtiyacın bir başka çözümüdür. Bolşeviklerin başarılı deneyimine rağmen, bu tür bir seçeneği işçi sınıfının tek seçeneği olarak görmek kabullenilemez bir hata olacaktır. Bu nedenle, ordudaki işçi ve emekçiler silah kullanımında sadece kendilerine verilen sınırları kabullenmemeli, hem subayların silahlar konusundaki uzmanlık tekelinin kırılmasını talep etmeli, hem de bunun fiili olanaklarını değerlendirmelidirler.

* Küçük-burjuvaca ve kendiliğinden subay vurmalar gibi tepkiler cephe dışında mahkum edilmelidir. Bilinmelidir ki, bu tür tepkiler tam da sistemli bir karşı çabanın olmadığı şartlarda yaygınlık ögesi taşımaktadır. Parti çalışmasının olduğu bir yerde bu tür tepkiler ya gerçek cinnet vakalarına ya da küçük-burjuva tepkilere daralacaktır. Emekçi kesimler sözde radikalliğe değil, çalışmanın örgütlü radikalliğine eğilim duyacaklar ve diğer tepkileri küçümseyeceklerdir. Ordu içindeki Parti örgütleri silahlı mücadele yöntemlerinin sınıf ve kitle hareketiyle kopmaz bilinci konusunda yeterince açık olmalı ve bunun kışlalarda eğitimi yapmalıdırlar. Zira Parti çalışmasının yanlış yorumlanması çerçevesinde bu tür küçük-burjuva tepkiler, çalışmamızın olduğu bölgelerde kendiliğinden yaygınlaşabilir. Buna karşın geleceğe dönük olarak çalışmanın silahlı biçimlerine bilinçli hazırlık daha en baştan planlanmalıdır. Silah saklama ve Parti örgütlerine iletme, gerektiği şartlarda uygulanmak üzere sabotaj hazırlıkları ve planları, silah depolarına ilişkin

bilgi aktarımı, cezaevlerindeki devrimci tutsakların kurtarılmasına ilişkin girişimler, vb.

* Ordu içinde çalışmamız sendikalaşma talebini de içermelidir. Bu tüm ordu mensupları için tek bir sendika talebi şeklinde formüle edilemez. Mümkün olduğu ölçüde bizim tercihimiz işkolu üzerinden varolan sendikaların bu alanda da örgütlenmesi şeklindedir. Bu tercih işçiler arasında asker-sivil etkileşimini arttıracaktır. Bu ordu içerisinde her güncel hareketliliğe paralel bir hareketlilik imkanı olmakla kalmayacak, son tahlilde ordunun parçalanmasını bu temel üzerinde kolaylaştıracaktır.

* Ordu içinde çalışmanın talepleri içinde olabildiğince sivil-asker ayrımını ortadan kaldırmaya dönük yanı öne çıkarılmalıdır. Bu esas üzerinde askeri mahkemelerin kaldırılması talep edilmeli, askerler de sivil yargı kurumlarında yargılanmalıdır. Ordu içindeki hiyerarşik yapılanınayla “yargının bağımsızlığı” arasındaki derin çelişki işlenmeli, özellikle bu talep sadece ordu içinde değil dışarıda da mücadelenin bir talebi haline getirilmelidir. Ortak talep ortak bir hareketlilik imkânına dönüştürülmelidir.

* Devlet partisi ordunun burjuvazinin sıkışmalarında darbelerle doğrudan yönetimi devraldığı biliniyor. Parti çalışması ordu içinde buna karşı bir hazırlığı özel olarak düşünmek ve siyasal sürecin gereklerine uygun bir tarzda karşısına dikilmek sorumluluğundadır. Aynı olgunun daha inceltilmiş bir uygulaması olarak savaş hali ve sıkıyönetim de benzer bir hazırlığın konusu olmalıdır. Bu örneklerde kritik nokta, ordunun doğrudan idari yapılanmayı yönetmesidir. Yani ordu çok değişik biçimlerde ama temelde ezmek için sınıf ve kitle hareketinin karşısına çıkacaktır. Bunun sadece basit bir fiziki terör olarak düşünülmesi doğru değildir ve tarihsel gerçeklerden uzaktır. 12 Eylül darbesi sendikacı ve militanları tutuklarken, özellikle sınıf kitlelerine dönük kitlesel bir terörü ihtiyaç doğmadıkça

kullanmamıştır. Komünistler darbeye karşı mücadeleyi ezberc formüllerin tuzağından kurtarmalıdır. Darbenin belirli, açık karşı-devrimci rolü ile ona karşı mücadelenin alacağı biçimler ve taktik eylem hattının süreçle yakın bağı arasındaki farklılığa özel olarak dikkat etmelidirler. Ordu içinde Parti çalışması kendi sorumluluğunu bu özel durumda da, savaş şartlarında olduğu gibi, Parti taktik hattından üretir.

* Devlet bir yandan asker kaçaklarına karşı cezaları ağırlaştırırken, bir yandan da askerlik yapan muhaliflerin orduyu etkilemelerine karşı önlemler alıyor. Bu kişilere silah verilmiyor, askeri cezaevlerine konuluyor ya da düpedüz askerlik yaptırılmıyor. Bu devletin bireylerin muhalif tutumlarından bile ne kadar çekindiğinin iyi bir göstergesidir. Diğer yanı sıra aynı ordu içinde devrimci çalışmanın geniş olanaklarını da gösteriyor.

* Bugünkü koşullarımızda ordu içinde çalışmamız bir hazırlık evresinden geçmeli ve çalışmamızın derinleşmesi kontrollü bir tarzda yürütülmelidir. Parti örgütü ve çeperi bu konuda eğitilmeli ve açıklıklarımız yaygınlaştırılmalıdır.

* Böylece bugün doğrudan bizim örgütlememize bağlı olmaksızın da ordu içinde çalışmanın altyapılarına ve önkoşullarına sahip olacağız. Özellikle Parti çeperi bu yönde teşvik edilmeli ve tutumumuzun ileri, öncü işçiler arasında yaygınlaşmasına çalışmalıyız.

* Kadrosal sınırlılığımız şartlarında bir dönem bu alanda çalışmak üzere kadrolarımızı orduya yollayamayacağız. Fakat taraftarlarımız üzerinden böyle bir çalışmaya derhal başlayabiliriz ve başlamalıyız. İl Komiteleri kendi çalışma alanlarındaki bu tür ilişkileri nasıl değerlendireceklerinin, ilişkilerin kuruluş biçiminin ve çalışmanın ilk hedeflerinin somut planlarını yapmalı ve ilişkileri yürütmelidirler.

* Başlayan çalışmaya paralel olarak ordunun illerdeki somut durum, uygulama ve hedef birlik, kışlalar saptanmalıdır.

Bu, faaliyetin ilk imkanlarına dayanarak çalışmanın profesyonelleştirilmesi için deneyim biriktirilmesini sağlayacaktır. Bunun üzerinden kendiliğinden bir çalışmadan planlı, hedefli ve sistematize bir çalışmaya geçilecektir.

* Parti ordu içinde çalışmasında sızmalara karşı özel bir hassasiyet göstermelidir. Kontr-gerilla devletinin sadece beyni değil ana gövdesi de şüphesiz ki ordunun içindedir. Kontr-gerillanın beyni olarak MGK'nın, BÇG'nin, JİTEM'in vb. toplum çapında yürüttüğü çalışma, kontr-gerilla yapılanmasını tümüyle kendi ana gövdesine bağlı olarak merkezileştirmeye dönüktür. Dolayısıyla ordu içinde bir çalışma pratiğinin olmaması Parti çalışmasındaki hassasiyetimizi artırmalıdır. Strateji adlı basın organlarına da yansımış olan PKK'ye dönük subay-ajan sızmaları devletin yönelimleri açısından bir fikir vermektedir. Alt kademe subay ve astsubaylar arasında özellikle 1980 öncesi devrimcilik istisnaları aşan bir genişlikteydi. Ama tablonun değişmiş olduğuna kuşku yoktur. Devlet bu kanalı kullanmaya çalışacaktır. Ordu içinde Parti örgütleri düşmanın evinde olduğunu bilmek zorundadırlar.

4) 1950 ve 60'ların toplumsal alt-üst oluşu sırasında orta burjuvazinin geçici bir inisiyatif göstermesinin bir yansıması olabilecek sol darbe girişimleri ve unsurları artık yoktur. 1970'lerde bunun daha sınırlı bir genişlikte küçük-burjuvazinin hareketliliğinin üzerinden yaşananlarına da 12 Eylül son verdi. Dolayısıyla toplumsal gelişimin yeni döneminde ordu içinde bir devrimci potansiyel ancak onun proleter ve emekçi unsurlarında bulunmaktadır.

* Ordu içinde eratin üzerindeki komuta kastı burjuva devlet yönetiminin bir parçasıdır. Ordu içinde her YAŞ (Yüksek Askeri Şura) sonrası gerçekleşen periyodik temizlikler, komuta kademesindeki sınırlı muhalifleri temizlemektedir. Komuta kademesi özel ekonomik ve sosyal olanaklarla zaten bu tür bir önleme gerek kalmaksızın genel devlet memurluğundan ayrı

bir konumdadır. OYAK bir gelir kaynağı olarak özellikle komuta kademesinin üst kesimleri (generaller) için tam bir vurgun ve zenginleşme alanıdır. Bu kesimler kazandıkları toplumsal rol sayesinde emekli olduktan sonra da konumlarını süreklileştirebilecek şartlar bulmaktadırlar.

* Ordu içinde Kemalizm temelinde bir ideolojik birlik (bu '80 öncesinin sosyal-demokrasininin değil, Kürt ulusal kurtuluş mücadelesinin varlığında sosyal şovenizmin bir bileşenidir) gözetilmektedir.

* Kuşkusuz devrimci bir altüst oluşta ordu kademesinde de çatlaklar, tarafsızlaşmalar, hatta son derece sınırlı olsa da devrim kampına katılımlar görülebilir. Ancak bağımsız bir inisiyatifle hareket edecek “zinde, ilerici, solcu, anti-özelleştirme” komuta kademesine, hele de bugünden bir gerçeklik biçmek, darbeci düzen ve MGK solunun bir yalanıdır.

5) Bugün ordu içinde çalışma yapan siyasi özneler ya yoktur ya da çok sınırlıdır.

* Bu tür bir çalışma sınırlı da olsa dinsel gericiğin evrimci bir tarzda komuta kademesine sızma çabasıdır. Birebir ilişkiler dışında asıl misyonu dini ibadetin komuta kademesinde meşrulaşması ve yaygınlaşmasıdır. Bu kültürel bir çaba olduğu ölçüde, ordunun içinde bir politik belirleyicilik ve etki yaratmamaktadır. YAŞ'la periyodik olarak temizlenen bu kesimin ordu içinde gelişebilmesinin nesnel bir altyapısı yoktur. Bu kesim üzerinden özellikle 28 Şubat sonrası koparılan fırtına abartılı bir görüntüdür.

* İP türü düzen solunun ordu içinde bir etkisi yoktur. “BÇG'nin İP programını uyguladığı, ordu içinde devrimci bir kanat olduğu” gibi ifadeler gerçek dışıdır. Sadece MGK solculuğunu güçlendirmek için bu tür söylemlere fazla ses çıkarılmamaktadır. İP'in pratik etkisi birkaç emekli subayın örgütsel olarak kazanılmasıdır.

* Ordu içinde bağımsız bir kemalist akımın güç olma şan-

sı yoktur. Buna karşın ordu hiyerarşisine paralel olarak Kemalizmin birleştirici bir öge olduğu da kuşkusuzdur. Parti çalışmasına paralel olarak ordunun Kemalizmi özellikle emekçileri kazanmak için kullanabileceğine dikkat edilmelidir.

* Bu iki sözde karşıt akımı birleştiren esas halka, her iki akımın da ordu içinde politik bir çalışma yapmaması, zira ordunun proleter değil burjuva unsurlarını kazanmak istemesi ve orduyu parçalayan değil birleştirmeye çalışan bir stratejik hatta bulunmasıdır. Ordu içinde çalışarak, Parti bu iki akıma karşı teşhir çalışmasını da zenginleştirmiş ve yetkinleştirmiş olacaktır.

* İki devrimci toplumsal hareketlilik yaşanmış olan bu ülkede devrimci hareketin ordu içinde çalışma pratiğinden yoksunluğu ve eleştirisel olarak bile yararlanabilecek bir deneyim bırakmamış olması dikkate değerdir. Bu küçük-burjuva devrimciliğinin kendiliğindenciliğinden ayrı düşünülemez. Devrimci hareket en ileri örnekleriyle belli lojistik destekler sağlamak ve kendiliğinden belli unsurlar kazanmaktan ileri gidememiştir.

* Bunu aşan daha “ileri” örnekler aslında devrimcilikten geriye doğru, darbeciliğe doğrudur. 1960'lara paralel darbecilik, zamanın sol hareketinin önemli bir bileşeni ve orta burjuvazinin politik etkisiydi.

* Dinsel gericilik ve sosyal şovenizm gibi devrimci hareketin politik ve lojistik tüm beklentileri burjuva komuta kademesinin alt kesimlerine dönüktür. Hiçbir politik yapı bu kesimlere dayanarak ordu içinde politik çalışma yapamaz.

* Ordu hakkında yaratılan hayallere karşı onun POAŞ özelleştirmesindeki ortaklık girişimi gibi örnekler teşhirde kullanılmalıdır.

6) Ordu içinde başarılı bir çalışma asla orduya dönük bir çalışma olarak ele alınamaz ve başarısızdır. Başta sınıf hareketi olmak üzere devrimci kitle hareketi içinde ordu içindeki

çalışmamız aktif tarzda desteklenmelidir. Bu çalışmanın kapsamı son derece geniştir.

* Kitle eyleminin çok değişik ortamlarında ordu içinde çalışmamızın taleplerini yaygınlaştırmak ve hareketliliğe bağlı olarak dışardan paralel bir hareketlilik yaratmaya önem vermek bir başka sorumluluk alanıdır.

* Askere alma öncesinde gençlik içinde çalışma özellikle önemlidir.

* İşçi direnişlerinin karşısına çıkarılan jandarma birliklerine bu ortamlarda kitle eylemi içinden ve kışlarına bu süreçte dışardan çalışma yapmak atlanamayacak bir sorumluluktur.

* Zindanlardaki partili militanlar, bütün tersi göstergelere rağmen, buradaki askerlerle temas kurma olanaklarını gözetmelidirler. Bu aynı zamanda tutsak yoldaşların aileleri üzerinden de gözetilmelidir.

* Emekli-Sen içindeki çalışmamızda, emekli emekçilere dönük olarak ordunun ihtiyati kuvvetlerinin yaşının düşürülmesi gibi talepler ileri sürülmelidir. Harb Malulleri Cemiyeti vb. kurumlar devletin etkisinden kurtarılmaya çalışılmalıdır. Bu çerçevede şovenizmin güçlenmesinde bir fırsat olmaktan çıkarılabildiği ölçüde, daha geniş ekonomik-sosyal hak talepleri savunulmalıdır.

* Parti özellikle KKK Askeri Dikimevi (Cevizli), MKE Silah Fabrikası (Kırıkkale), 1011 Ana Tamir Fabrikası (Ankara), Tanksan (Kayseri) vb. gibi stratejik işletmelerde sınıf çalışmasına özel bir ilgi göstermelidir. Ordu içinde çalışmamız bunu kolaylaştıracak bir fırsat sayılmalıdır. Bir bütün olarak Harb-İş ve sektör sol ve öncü bir işçi kuşağını barındırmaktadır ve bir öncü sektör olarak değerlendirilmelidir. Örnekleri verilen fabrikaların bizim temel çalışma alanlarımız da olması ve sınırlı da olsa ilk temas olanaklarının dönem dönem çıkması (Dikimevi eylem süreci) değerlendirilmelidir. Bu alanlarda birikmiş tepkilerin askeri disiplinin de etkisiyle açığa çıkmakta zorlanı-

yor olduğu gözden kaçırılmamalıdır. Ordunun aynı zamanda işveren konumunda oluşu bir avantaj olmaktan dezavantaja çevrilmelidir. İki alan arasında (işçiler ve askerler) geçiş imkanı olabilecek fırsatlar özel olarak gözetilmeli, ama ayrı ayrı olan Parti ilişkileri kolayından birleştirilmemelidir. İki çalışmanın kendi iç dinamikleri olduğu ve örgütsel birliktelikten çok hareketlilik ortamlarında politik birliktelik ve destek ihtiyacının temel olduğu gözetilmelidir. Askeri işletmelerde eylemlilikler ordunun emek düşmanı rolünün eylemli teşhiri için büyük olanaklar ve kolaylıklar sağlamaktadır. Harb-İş'in sınırlı ileri konumu gözetilerek askeri sanayinin alt parçalarının (Dikim-evi-tekstil) bölünen tarzda sendikalaşmasından kaçınılmalıdır.

7) Türkiye emperyalizme bağımlı bir ülkedir. Bu bağımlılığın askeri alandaki karşılığı NATO'ya üyelik, ABD ile askeri antlaşmalar ve ABD askeri üsleridir. Ordu içinde, askeri sanayi içinde ve askeri üslerde çalışmanın anti-emperyalist görevlerine dikkat edilmelidir. Burada, son İncirlik Üssü grevinde olduğu gibi, sınıf ve sendikal mevziler nispeten diri özellikler göstermektedir.

8) Türkiye sermaye ordusu son 15 yıldır Kürt halkına karşı kirli bir sömürgeci savaş yürütmektedir. Bu ordu içinde çalışmayı karmaşıktırmakta ve özgün yanlar içermesi sonucunu doğurmaktadır. Her halükarda ordunun tamamı içinde anti-şovenist bir çalışma ihtiyacı bulunmaktadır. Ve cephede çatışmanın düzeyine uygun olarak askeri bir devrimci bozgunculuk uygulanmalıdır. Parti Kürt ulusal kurtuluş mücadelesinin yanında ve sömürgeci-sermaye iktidarının yenilmesi çerçevesindeki politik tutumuna paralel olarak, bugünden cephede "silahların burjuva subaylara çevrilmesi" sloganını yaygınlaştırmalıyız.

* Kürdistan'da ordu içinde çalışmamız ile genel anti-şovenist Parti faaliyeti arasında doğrudan organik bir bütünlük kurulmalıdır.

* Sömürgeci savaş kirli yöntemlerle sürdürüldüğü ölçüde tepkiler artmakta, sadece Kürtler arasında değil Türkler arasında da Parti çalışmasının uygun şartları oluşmaktadır.

* Savaşa katılan askerlerdeki yaygın psikolojik bozukluklar, bu tepkilerin bilinçsiz bir dışavurumu olarak değerlendirilmelidir. Bu hem Parti basınında buna uygun birer teşhir görevi, hem de mümkün olduğu ölçüde doğrudan Parti çalışmasının örgütsel ihtiyaçları açısından hastahanelerin özel olanaklarının değerlendirilmesi görevidir. Doğrudan çatışma içersinde yaralanan askerlere yönelik anti-şovenist, anti-militarist propagandanın imkanları açısından hastahaneler önemli bir kolaylık alanıdır. Parti çalışması burada tutacağı mevziye dayanarak çok değişik birliklerle temas olanağına kavuşacaktır.

* Ordu içinde çalışmamızda aileler arasında da çalışma olanağını gözetmeliyiz. Devlet çatışmalarda ölen emekçilerin cenazelerini kullanarak şovenizmi güçlendirmeye çalışmaktadır. Ordu içindeki çalışmaların olanaklarını da kullanarak ve bunu genel Parti çalışmamızla birleştirerek, en somut müdahale alanlarımızdan biri de emekçi asker cenazeleri olmalıdır. “Yaşasın halkların kardeşliği!” sloganı, özellikle bu cenazeleri eyleme çevirme ölçüsünde yaygınlaştırılmalıdır. Ailelere yönelik çalışmamız, ilişki kurduğumuz insanların mektuplaşmaları üzerinden ve gerekirse Parti'nin doğrudan temas kurmasıyla, ama mutlaka planlı, hedefli ve özgül bir çalışma sorumluluğu ile yürütülmelidir. Bunun da getireceği içerdenlik özellikleriyle, cenazeler giderek devleti vuran bir yön kazanmalıdır. Devlet erkanı ve subay kastının cenazelerde teşhir ve tecritine özel bir dikkat göstermeli, “emekçilerin cenazeleri üzerine burjuvalar konuşamaz” sloganını yaygınlaştırmalıyız. Giderek Cuma Anneler'i ve benzeri tüm örgüt ve inisiyatiflerin (Harp Malulleri gibi) içinde güç olmalı, bunları devlete karşı yönlendirmeliyiz.

* Kürt kökenli emekçiler sırf milliyetleri yüzünden baskı altında tutulmakta, hatta katledilmektedir. Bu ve benzeri uy-

gulamalar ilk defa ordu içinden kendiliğinden ve örgütsüz tepki eylemlerine bile dönüşebilmiştir. Ordu içindeki emekçi katmanların mücadele gücü ve olanağı için önemli bir ilk gösterge olan bu çıkışlar Parti basınında özel olarak işlenmeli ve propaganda edilmelidir. Ordu içinde Parti çalışması Kürtler arasında daha özgün bir çalışma olarak ele alınmalı ve yoğunlaştırılmalıdır.

* Kürdistan ve cephe hattındaki çalışmamız bugünden burjuva subay kastına karşı suikastler ve çeşitli sabotajlar biçimini de içermeli, aktif-pasif binlerce yolla sömürgeci ordu darbelenmelidir.

* Rıdvan Özden olayı da göstermiştir ki, hem burjuva subay kastı hem de aileleri arasında savaş yorgunluğu bir veridir ve Parti çalışması için olanaklar yaratabilir. Bu ve benzeri olanaklar ölçüsünde Parti basını sorunu en geniş ve zengin bir tarzda işlemelidir.

* Anti-şovenist çalışmamız ve "kardeşleşme" sloganımız Kürt ulusal mücadelesi ile sınırlı bir sorumluluğun ötesindedir. Sınır birliklerinde ve Kıbrıs'ta Parti çalışması özellikle uluslararası bağlantılarla birlikte ortak çalışmanın olanaklarını değerlendirmelidir. YDÖ bu perspektifin bir sonucu olarak özellikle Yunan devrimci ve ilerici örgütlerle doğrudan bağlantılarını güçlendirmelidir. Bu tür bir çalışma yarın devrimimize karşı komşu ülkelerin ordularının kullanılmasını engellemeye dönük bir temel de kazandıracaktır.

* Son dönemin emperyalist hayalleriyle sermaye ordusu Somali, Bosna müdahaleleri gibi emperyalist haydutluk pratiklerinde görev almaktadır. Bunlar için seçilmiş birlikler kullanılmasına karşın bu ordu içinde çalışmada bir başka özel karşı propaganda noktasıdır.

Ordu içinde çalışma

(Kongre tartışmaları)

Cihan: “*Ordu üzerine notlar*” başlıklı bir metin var önümüzde. Ordu içinde çalışma konusunda bir perspektif veriyor ve bunu belli somut önerilerle de birleştiriyor. Bu tartışma bizim önümüze program vesilesiyle çıktı. Programın siyasi bölümünü tartıştığımızda bir takım sorunlarla karşılaştık. Artı, aynı dönemde savaş üzerine bir yazı yazmak durumundaydık. Böyle bir dizi başlığın kesiştiği bir noktada bu tartışma gündeme geldi.

“Askere gitme, kadeş kanı dökme!” sloganının kendi başına komünistlerin orduya karşı tutumunu belirlemeye yetmediğini tartıştık. Bu şiarın bir siyasi sürecin içinden çıktığı, çok karşılıksız bir şiar olmadığı, asker çağma gelmiş gençlerin kendilerinin bile bu konuda fiilen bir tutumunun olduğu, 250-300 bin asker kaçağı bulunduğu ve tüm basınçlara rağmen bu sayının

fazla düşmediği, askeri hizmete, militarizme karşı bir tepki bulunduğu, ancak bu tepkiyi provoke etmenin de bizim sorunumuz olmadığı üzerine konuştuk. Ama gerek bu konudaki genel ilkesel yaklaşımlardan, gerek Komintern'in 1928'de yaptığı bir takım tartışmalardan yararlanarak, marksistlerin orduya karşı tavrını ifade etmede bu tutumun çok yetersiz kaldığını da belirledik. Bu çerçevede oldukça verimli ve kapsamlı tartışmalar yaptık. Tuna yoldaş bu tartışmaları da hareket noktası olarak böyle bir metin hazırladı.

Ordu devlet düzeninin temel kurumu. Modern çağda ordu içinden parçalanmadan devrim yapılamıyor. Nispeten geri ülkelerde, yarı-feodal ülkelerde, kentlerden kırlara doğru gelişen, kentlerin kuşatılmasına varan, beyaz orduların Kızıl Ordu'larca dağıtılmasına varan bir takım deneyimleri unutuyor değilim. Onlar da tarihin bir parçası, onlar da tarihsel deneyimler. Ama modern ilişkilerin geliştiği toplumlarda Ekim Devrimi'nden itibaren bir takım devrimlerin gösterdiği şudur: Devrimler orduyu parçaladıkları zaman başarıya ulaşıyorlar ve her devrim orduyu bir biçimde parçalıyor.

Eğer başta işçi sınıfı olmak üzere emekçi kitleler devrim uğruna mevcut devlet düzenini yıkmak kararlılığıyla ortaya çıkmayı başarabiliyorlarsa, işte bu noktada ordu parçalanıyor. Başardıkları noktada ama! Emekçiler ortaya böylesine bir devrimci tarihi inisiyatif koyamadan ordu parçalanmıyor. İran'da koydular Şah'ın ordusu parçalandı, emekçi kitlelere kurşun sıkamaz hale geldi, varsanız baksanız ordu içinde çok özel bir çalışma da olmadığı halde. Yani en gerici ordular, faşist aygıtların hizmetindeki ordular bile geniş halk kitlelerinin tarihi bir politik çıkış yaptıkları bir evrede, eğer bu çıkış kararlıysa, bu çıkış öyle ilk yüklenmelerle kolay kırılmıyorsa, kendi içinde bir çözülme, bir parçalanma yaşayabiliyorlar. Bu, devrimin şu veya bu ölçüde başarısını garantileyebiliyor. Bu, birinci nokta.

İkincisi; tam da bu genel perspektifin bir gereği olarak,

başından itibaren ordu içinde çalışma yapmak bir ihtiyaç. Bu burada gerekçelendirilmiş. İşin bu kısmı metinde fazlasıyla gerekçelendirildiği için, ben ona girmeyeceğim.

Kuşkusuz hiçbir parti kendi profesyonel kadrolarını, her an mücadele içerisindeki militanlarını askere göndermez. Onlar partilidir, mücadele içindedir, her dakika, her saniye gereklidir. Ama burada sözkonusu olan kitle partileri. Bunlar çok geniş kesimleri etkileyebilen partiler oldukları için, askere giden kendi taraftarlarına, militanlarına belli bir perspektif veriyorlar. Bu orduda çalışma perspektifi oluyor. Ve bu çalışma çok özel bir sorun haline getiriliyor. Komintern'e katılmanın 21 koşulundan biri (ki koca bir paragraftır) ordu içerisinde sistematik, bozguncu, dağıtıcı bir çalışmadır. Bu temel bir koşul olarak getiriliyor. Bu perspektif çerçevesinde gündeme gelmiş bir şey bu.

Biz aslında "Askere gitme, kardeş kanı dökme!" şiarı üzerinden anlamlı bir tartışma yaptık. Bu şiarın kendi başına çok yetersiz kaldığını, durumu anlatmadığını, kendi çapında bir teslimiyeti, pasifizmi de ifade ettiğini, aktif görevler alanını açıkta bıraktığını (askere gitme durumunda yapılacak işleri) ortaya koyan kapsamlı bir tartışma oldu bu. Bu tartışmanın tutanakları olduğu için ben ona girmeyeceğim. Çünkü izahı zaman alacaktır ve muhtemelen de bir tartışmaya yolaçacaktır. Soruna ilişkin tutanaklar sloganın yetersizliğini yeterince açıkladığı için, burada girmeye gerek yok.

Biz şöyle bir esnekliği de gösterdik: Bu şiarı çok özel olarak karşı çıkmamız gerekmiyor. Bu şiarın ifade ettiği kitle tepkisinin karşısına çıkmamız da gerekmiyor. Bu apolitik ya da politik bir tepki olabilir. Gerçekten orada geniş bir apolitik alan da var. İnsanlar nihayetinde salt militarizme tepki duydukları için ya da kardeş kanı dökmek için değil, kendi kanlarını döktürmemek için de gitmiyor olabilirler. Buradan bakıldığında, bir apolitizm de var, bir bencillik de var, bir ta-

kım değcrlerden yoksunluk da var aslında. İşin bir de böyle bir yanı var. Ama belli bir tepkinin, tutumun dayanağı haline de geldi. Siyasi akımlar tarafından bunun ajitasyonu yapıldı. Bunun belli bir anlamı da var. Kirli savaşa karşı tutumu dile getiren bir mesajı da var. Bu sınırlar içinde biz bu şiarı çok fazla problem etmeyiz, ama bu şiarın orduya karşı tutumunuzu anlatmaya yetmediğini, ordu içindeki devrimci görevlerimizin kapsamını vermediğini ve o kapsamın ne olduğunu ortaya koyarız. Kısaca söyleyeceklerim bunlar.

Tuna: Metinde crata ilişkin bir sendika talebi var. Bu aslında 1928'deki Komintern 6. Kongresi'nin taleplerinden biri. Ama bu talep, bizim program sorunları tartışmamızda da işaret ettiğimiz gibi, burjuva düzen çerçevesinde gerçekleşmesi noktasında bir karşılığı olduğu için değil, kitlelerin bu talep için gerçekten mücadele etmeyi anlamlı bulabileceği bir duyarlılık alanı olması açısından önemli. Doğal olarak, bugünün Türkiye'sinde, disipline karşı tutum, askerlerin sivil hayata katılmalarını zorlayabilecek talepler bir mücadele eğilimi doğurabilecek olmakla beraber, sendikalaşma böyle bir alanı fazla içermiyor diye düşünüyorum. Özel bir nokta olarak bunu belirtbilirim.

Aykut: Metinde ifade edilen perspektif doğrultusunda herşeyden önce kendi örgüt çevremizi eğitmek durumundayız. Böyle bir çalışmanın ilk etapta tepkiyle karşılaşabileceğini önden görmek mümkün. Bu işin bir boyutu. Ordu içinde çalışmanın yeni bir alan olduğu ve bunun sadece bir takım sloganları kullanmamak noktasında değil, esasta çalışma alanı olarak ne ifade ettiği noktasında insanlarımızı eğitmemiz mümkün. Bu birinci nokta.

İkincisi, bu ülkede askere gitmemede ifade bulan bir tutum var. Bu büyük ölçüde burjuva, küçük-burjuva anarşizan, bireyci bir tutum. Bunun ne kadarı Kürdistan'da yürütülen kirli savaşa karşı tepki üzerinden oluşuyor, gerçekten tartışmalı.

Kuşkusuz Kürt emekçileri ve devrimciler bilinçli bir tavır olarak askere gitmeyebiliyorlar. Ama onun gerisinde kalan bir kesimin bireyci bir tutum üzerinde böyle bir karara sahip oldukları açık.

Öte yandan, bir taban desteği olmasa da, askere gitmeme kampanyasında anarşistler de var. Biz bu slogana özel bir tarzda karşı olmayız derken, aynı zamanda, anti-militarizme karşıtlık üzerinden her türlü şiddeti dışlayan burjuva anarşizan akımlara karşı da bu çerçevede bir ideolojik mücadele yürütmeliyiz. Tabii burada şu noktada dikkatli olmak durumundayız. Bu insanlar gerçekten aldıkları karar üzerinden tutarlı bir tutum da gösterebiliyorlar. Bu ülkede belki örnekleri azdır, ama belli bir etkisi de oluyor. Biz onların militarizme karşı aldığı tutumu destekleriz, bu tutumun özünde ilerici bir yanı olduğunu ortaya koyar ve bunu sahipleniriz. Ama bunun her türlü şiddeti dışladığı, emekçileri silahsızlandırdığı, mevcut şiddetten köklü bir şekilde kurtulmaya yetmediği noktasında kendi perspektifimizi ortaya koyarız.

Bir nokta daha var. İç savaş sonrasında Rusya'da savaştan kaçışlar sözkonusu. Askerler savaşmak istemiyorlar ve cephe-den kopuyorlar, asker kaçakları oluşuyor. Aslında sadece Rusya'da da değil, tüm bir Avrupa'da böyle bir eğilim ortaya çıkıyor. Bu çerçevede anlamlı çalışma deneyimleri var. Hatırlayabildiğim kadarıyla, bizzat asker kaçaklarının çıkardığı üç tane dergiden bahsediliyor. Bunların tirajlarına baktığımız zaman, gerçekten anlamlı bir sonuç ortaya çıkıyor. Sanıyorum bir tanesi 60 bin adet dağıtılıyor. Metnin bu yönüyle de somut örnekler üzerinden zenginleştirilmesi iyi olur.

Cihan: Dile getirilen tek tek fikirler üzerinde durmayacağım. Bunlar üzerine çeşitli şeyler söylenebilir, çeşitli tartışmalı noktalar var. Sendika talebi mesela, benim de formüle ettiğim bir talep bu. Askere gitme zorunlu bir durum olarak gündeme geliyor. Genç insanların çalıştıkları işi zorunlu olarak bırakma-

ları gibi bir durum sözkonusu. Burada işgüvencesi, bu çerçevede sendika üyeliğinin devamı vb. bir talep olarak bir anlam kazanabilir. Ama ordu içerisinde erat olarak sendikalaşma biçiminde bir talebin, Tuna yoldaşın kendisinin de kayıt düştüğü gibi, karşılık bulacağı için değil, ama işçi gençliği ilgilendiren bir yanı var. İnsanlar iş sahibi, ama zorunlu askerlik hizmetinden dolayı işlerinden koparılıyorlar. Bu nedenle iktisadi kayıpları oluyor. Aile açısından geçim sorunları çıkıyor. Kaldı ki bugün devlet bile belli şeyleri gözetmek zorunda kalıyor. Aynı anda iki kardeşi askere almamak gibi. Bunlar bir şey anlatıyor. Bunu daha ileriye götüren bir takım talepler ileri sürülebilir. Sendika üyeliği vb. hakların muhafaza edilmesi gibi mesela. Bu bir.

İkincisi, bu metin kongrenin önüne sorunun çok değişik yanlarını koyuyor. Ama ben kongre sonrasında bu görevin üstlenilmesinde burada ortaya konulan meselelerin sınıflandırılması gerektiğini düşünüyorum. Diyelim ki orduda çalışma tekniği üzerinden söylenenleri içe dönük bir eğitimin konusu yapabiliriz. Deyim uygunsuzsa biraz kendimize ait, gizlenen bir taktik olmalı bu. İşin pratik yanını kastediyorum.

Ordu içinde çalışmak, genel olarak disiplini bozmak, hiyerarşi içerisinde subaylık kastı ile asıl gövdesini işçilerin ve emekçilerin oluşturduğu erat kastı arasındaki sınıfsal çelişkileri, farklılıkları açığa çıkarmak, bu arada tarafsızlaştırılabilecek, yer yer kazanılabilecek olanları kazanmak sorunu var. Bu çerçevede astsubaylara ilişkin bir değerlendirme yapmak gerekiyor. Normalde bunlar bu toplumdaki ara sınıflar gibi kabul edilirler, kısmen kazanılabilen, kısmen tarafsızlaştırılabilen. Burası çok hassas bir alan. Astsubaylar subaylar kastı tarafından aşağılanır, belli ayrıcalıklardan yoksun bırakılır. Ama ordunun teknik yükünü taşıyan da onlardır. Ordu astsubaylarla ordudur. Subaylar daha çok komuta kademesidir. Ama astsubaylar ordunun teknik yükünü taşır, ki bu çok önemli bir alan.

Tuna: Tartışmalarda tarafsızlaştırılabilecek bir kesim olmadığını düşündüğümüz için metinde yer vermedik. Ayrıca tartışılabilir.

Cihan: Peki, '70'lerdeki durumun değiştiğine mi karar verdik bu tartışmanın içerisinde. Çünkü '70'lerde astsubay hareketleri var bu ülkede. Bizim kişisel deneyimlerimiz var mesela. Benim Mamak üzerinden gözlemlerim çok somut. Astsubaylar ordunun çok yumuşak bir alanı kesinlikle. Bir yüzbaşındaki, binbaşındaki katılığı, rezilliği onlarda göremiyorsunuz. Kuralları birçok noktada fiilen kırabiliyorlar.

Osman: Subaylarla astsubaylar aynı lojmanlarda kalıyorlar, ama aileler arasında bile ciddi bir farklılaşma yaşanıyor.

Cihan: Yoldaş bu ayrımın politik olarak giderildiğini söylemiş olmalı. Ben o tartışmaları, yani '85'ten sonra farklılaştığını çok fazla hatırlamıyorum.

Temmuz: Astsubayların maaş düzeyinde '80'lerin ikinci yarısında, özellikle kirli savaşı yürüttükleri dönemde ciddi bir yükselme var. Onları toplumun ezilen sınıflarından koparmayı amaçlıyor bu. İkincisi, kirli savaşı yürütebilmenin bir koşulu olarak, ordunun bütününde, disiplini zoraki disiplinden gönüllü bir disipline yöneltme çerçevesinde özel bir yoğunlaşma var. İdeolojik olarak kazanma çabası var. Astsubay ve subaylar savaş cephesinde bir bütün, rütbelerin önemi yok havasını yayan, bunun üzerinden insanların kendi istekleriyle savaştığı havası yaratmaya çalışan bir yöneliş var.

Bu toplam bütünlük içinde astsubayların konumunda '80 öncesine göre bir değişiklik var. Ordunun, bütün toplumu yöneten bir parti olarak giderek öne çıkması ve bunun astsubaylar kastında da bir karşılığının olmasıyla birlikte, son yıllarda bu ayrıca hissediliyor. Astsubaylar kendilerini bu toplumun ezilen sınıflarından daha ziyade bu toplumu yöneten partinin biraz horgörülen kısmı olarak algılama eğilimindedirler son dönemde. Bunun siyasi bir yanı var. Ayrıca maddi ayrıcalıklara ilişkin

bir yanı var. Bu, bugünkü tabloda tekelci burjuvaziyle orta burjuvazi ilişkisine benziyor. Kirli savaşla ve sağlanan maddi ayrıcalıklarla geline yeni süreç var. Subaylar tarafından horlanıyorlar, buradan gelen bir hoşnutsuzluk var. Ama toplumun ezilen sınıflarıyla ilişkide ayrıcalıklarıyla, toplumdaki statüleriyle bir farklılaşma yaşadılar. Bu dönem, uzman çavuşuna kadar ordunun yönetici kademesinin beslendiği ve genişlediği bir dönem oldu. Maddi durumları ve konumları tam nasıl, çok kestiremiyorum. Bir farklılaşma var, incelemek gerekiyor.

Tuna: Yoldaşların söyledikleri farklı ve çok geniş alanları kapsıyor. Ama yakından bildiğim için şu kadarını söyleyebilirim. Ordu içerisinde bir yüzbaşı bile, 20-25 yıllık bir astsubayla konuşurken, onun 20 yıldır orduda çalışan bir insan olduğunu gözetir. İstisnaları kuşkusuz vardır, ama genel olarak bu fazlasıyla gözetiliyor. Bir iş yapılırken, mutlaka astsubay üzerinden erata gider, bu başka bir şey. Ama ilişkinin kuruluşunda bambaşka bir fiili durum var. Bu orduda bir kültür.

Cihan: İç dengeler var diyorsun. Bu alana bakmakta fayda var. Bu, ordunun teknik yükünü taşıyan bir alan olduğu için de bizim ilgi göstermemiz gerekiyor.

Bunun dışında burada genel perspektif sorunları var. İki, ordu içinde çalışmanın inceliklerine ilişkin birtakım sorunlar var. Bunu ayrı bir yazı konusu yapabiliriz. Üçüncüsü ise, burada da belirtilen, bizim gündelik politika ve teşhir faaliyetimizde özel yer tutması gereken bazı gerçekler var. Ordu içerisinde militarist disiplin uygulamalarının bir takım çarpıcı örneklerinden tutunuz da OYAK'a kadar, OYAK'tan tutunuz da emekli olan generallerin hep kendilerine belli şirketlerin yönetimlerinde ve banka yönetim kurullarında iş bulmalarına kadar... Biz örneğin propaganda ve teşhir faaliyetinde bu yanını çok özel bir tarzda önplana çıkarmalıyız. Ordunun sermayeyle organik bağı, hizmette kusur etmemiş general kastının sermaye tarafından nasıl ödüllendirildiğini somut örnekler üzerin-

den özel bir tarzda teşhir etmeliyiz.

Ordunun bu toplumdaki itibarını mümkün olan her yolla sarsmalı ve yıkmalıyız. 12 Eylül aslında onun itibarına çok büyük bir darbe vurdu. Ama buradaki tartışmalarda çok değişik vesilelerle söyledim; bu iş bir biçimde Kenan Evren’c fatura edildi ve bunda epey bir mesafe alındı. Reformist bir takım aydınların 12 Eylül uygulamaları üzerinden ordudan nefret ettiğine ben de tanık olmuştum. Ama şimdi bütün sol kemalist aydınlar orducu. Biliyorsunuz, artık ordu “cumhuriyet devrimi kuvveti” oldu. Ve ordu ve general hayranlığından geçilmiyor. Büyük bir mevzi kazandı bu açıdan ordu. Bunun düzenin temel kurumu, devletin belkemiği olduğu düşünülduğünde, toplumsal mücadele açısından aslında bu ciddi bir gerileme. Biz karşıt her etkiyi ordunun etkili bir teşhiri için kullanabilmeliyiz. Bu açıdan İP’in oynadığı gerici role de çok özel bir tarzda vurmalyız. Bugün İP’in oynadığı rol kelimenin gerçek anlamıyla devrim düşmanı bir rol. Bu ülkede orduya itibar kazandırmak, devrime karşı aktif bir çabadır.

Bunun dışında metinde madde olarak yer alıyor, ama daha açık ve ayrıntılı yer tutması gereken bir nokta daha var. Ordu içindeki çalışma sadece son hesaplaşma aşamasında orduyu bölmek açısından önem taşıyor. Bu ordunun gündelik toplumsal mücadelede dolaysız bir yeri var. Bugün için çok fazla grev, direniş olmadığı için, jandarma vb. çok fazla devreye girmiyor. Ama bir Gazi olduğu zaman ordu birlikleri oradadır. Tuzla hattında bir takım işçi grevleri olduğu zaman jandarma oradadır. Tuzla deri işçilerine bugün jandarma müdahale etmektedir. Durmadan yığınlarla, yığın hareketleriyle karşı karşıya gelen bir kurum bu. Bunun disiplinini yıpratmanın ve içindeki eracı etkilemenin önemli bir alanı bu. Bu metinde kısa ifadeler olarak var. Ama bizim için geniş bir ilgi ve çalışma alanı olması gerekiyor. Metinde *“İşçi direnişlerinin karşısına çıkarılan jandarma birliklerine bu ortamlarda kitle eylemi içinden ve*

kışlalarına bu süreçten dışardan çalışma yapmak atlanamayacak bir sorumluluktur” deniliyor. Kastettiğim şey bu işte.

Orduyu çok iyi bir biçimde tanıyoruz. Bu kurumu az tanıyoruz. Bu kurumu genel planda şiddetini etimizde-kemiğimizde hissettiğimiz için bir yanıla çok iyi tanıyoruz. Ama bir yanıla da gerçekten iç yapısı nedir, iç ilişkileri nedir, iç eğilimleri nelerdir, merkezkaç kuvvetleri nelerdir? Tüm bu açılardan bu kurumu çok yakinen tanımak gerekiyor. Ordu sürekli kendini yeniliyor, kendini düzenin ve devletin bekçisi ve fiili yöneticisi saydığı ölçüde, kendini sürekli tahkim ediyor. Ondaki gelişmeleri izlemek, fikri eğilimleri izlemek, politika belirleyen bir kurum olduğu ölçüde uzmanlara giden yayın organlarını temin etmek ve izlemek gibi bir sorumluluğumuz var. Silahlı kuvvetlerin çıkardığı bir takım dergiler var, bunlarda bazen çok uyarıcı yazılar yeralabiliyor. Bunları izleyebilmeliyiz.

Bir takım dejenere grupların lüzumsuz dergilerini okuyacağımıza, bu tür yayınları bulalım ve okuyalım. TÜSİAD'ın yayınlarını okuyalım, ordunun yayınlarını okuyalım. Sınıf düşmanımız bunlar. Ötekileri okumasak da hiçbir şey kaybetmeyiz. Ama biz bunları okuyamıyoruz gerçekten. Bakın *Aydınlık*'a, CIA dergilerini düzenli olarak inceliyor ve oradan kendi işine yarayan pek çok şeyi alıyor ve kullanıyor. Bir yazıda bir vurgu bulmuş; güya Güney Kürdistan'daki gelişme Vietnam'dan sonra Amerika'ya vurulmuş en büyük darbeymiş, bunu Türk generalleri başarmış! Kim bilir nasıl bir yazıda bu nasıl bir ifade olarak yer aldı? İzlemediğimiz için karşılaştıramıyoruz. Ama Doğu Perinçek bunu yazılarında bugüne kadar kaç kez tekrarlamıştır.

Atlamamız ve anlamamız gereken başka meseleler de var. 30 Ağustos yıldönümü kutlamalarının birinde Antalya'da ana tören yapılıyor, orada bir genç subay kalkıyor, Nazım Hikmet'in "Bu Memleket Bizim" şiirini okuyor. Nazım "vatan hâlini" kabul edilir, komünist bir şairdir ve okunan şiirinin devamı

çok çok anlamlıdır; “Bir ağaç kadar tek ve hür ve bir orman gibi kardeşesine”! Komünist toplumu anlatan bu dizeler de okunan dizelerin devamını oluşturuyor. Resmi bir törende, generallerin ve subayların önünde genç bir üstteğmen kalkıyor, bu şiiri okuyabiliyor. Bu tam nereye oturuyor, neyi ifade ediyor? Bunlara hep açıklama bulmak zorundayız. İzlemek, tanımak derken bunu kastediyorum. Bütün bu açılardan tanımalıyız. Düşmanın kritik bir kurumunun bünyesindeki her türlü çelişki ya da imkan bizi ilgilendirir. Bunlara öyle düz ve kaba bir mantıkla bakmamak lazım.

Osman: Perinçek bunu hep yapıyor. Bir takım ifadeleri cımbızla çekip alıyor, parçayı bütünden koparıyor ve bunu temel bir argüman olarak kullanıyor.

Cihan: İşe yarıyor ki kullanıyor. Onu boşa çıkarabilmenin yolu da orjinal kaynaklardan aynı kurumu izlemekten geçiyor. Bu, Perinçek’le polemik yapmak için değil, o kurumu tanımak açısından bir görevdir. Bu tür polemikleri de doğal olarak kolaylaştırır.

Bayram: Ordu içinde çalışma toplumdaki genel sınıf mücadelesinden bağımsız bir seyir izlemez. Toplumdaki sınıf mücadelesinin bir anlamda izdüşümünü orduda da bulmak mümkün. Politik mücadelenin yükseldiği, iç savaş momentine gelindiği zaman, ordu çalışmasında izleyeceğimiz taktikler farklı olacaktır; sınıf mücadelesinin daha ağır seyrettiği durgunluk döneminde izleyeceğimiz taktikler daha farklı olacaktır.

Eğer sınıf mücadelesinin ağır seyrettiği dönemlerde ordu içinde kitle çalışması yapacaksa, bu komünistlerin kendi içinde kapalı çalışması değil de ordunun felç edilmesi noktasında bir çalışma olacaksa, ileri süreceğimiz şiarlar da içinden geçilen süreçle bağlantılı olmak durumundadır. Örneğin, mücadelenin durgun seyrettiği koşullarda, silahlarını komutanına çevir demek, ayakları yere basmayan bir şiardır. O süreçte ne söylenebilir? Örneğin, silahını işçilere ve emekçilere doğrultma

ya da işçiye ve emekçiye kurşun sıkma şeklinde olabilir. Disiplinin felç edilmesi noktasında bu tür şiarlar ileri sürülebilir. Zira, silahını subaya doğrult demenin bir pratik karşılığının olması gerekir. Onu çağıracağın bir mekanizmanın/alternatifin olması gerekir. Yani, silahını ateşle ve alternatif devrimci birliğe katıl anlamına gelir.

Nasıl ki toplumsal mücadelenin bütünü üzerinden kitlelerin içinden geçtiği süreci gözetiyorsak, onların mücadele ve bilinç düzeyini hesaplayarak, ona göre şiarları formüle ediyorsak, burada da böyle olmak durumundadır.

Ordu uzman bir takım stratejistlerin elinde. Kendi zayıf alanlarının neresi olduğunu sürekli gözetiyorlar. Sık sık iç yazışmalar vardır ordunun kendi içerisinde. Haftalık ya da hatta günlük gelen değerlendirmeler vardır. Bunlar tüm birimlere ulaştırılır. Orada, siyasal durum değerlendirmelerinden tutunuz ki ordunun kendi içerisindeki zaafiyet alanlarına kadar değerlendirmeler vardır. Eleştiri-özeleştiri mekanizması zannedildiği gibi sadece devrimci örgütlerde işlemiyor, ordunun da kendi içerisinde böyle bir uygulaması var. Orada örneğin eranın tepkisine konu olacak konular işlenir. Örneğin dayakla ilgili yasaklar çıkarıldığı ve bunda belli mesafe alındığı söyleniyor. Özellikle Kürdistan'da dayak konusunda subay ve astsubaylar üzerindeki yaptırımın artırıldığı, bu konuda uygulamaların epeyce gerilediği ve ciddi cezalar verildiği söyleniyor. Bunları ordu da gözetiyor. Bunların daha yakından takip edilmesi gerekiyor.

Bir de ordudaki çalışmanın şöyle bir diyalektiği var. Gerçekten çok sıkı ve aşırı bir disiplin var. Bu noktadan bakıldığı zaman ordu içindeki çalışma çok zor görünüyor, ki gerçekten de zordur. Ama öte yandan da aşırı sıklığın içerisinde müthiş olanaklar ortaya çıkabiliyor. Ordunun kendi içerisindeki o aşırı disiplin, tersinden, devrimci çalışmaya da alan açabiliyor.

Nilüfer: Kara, deniz ve hava kuvvetlerine kadrolar yctiştiren askeri liseler var. Çalışmada buralara önem verilmesi gerek-

tiğini düşünüyorum. Çalışma tarzı, bu okullara ulaşma biçimi nasıl olur, bilemiyorum. Askeri liseler, askeri fabrikalar vb. ordu içinde çalışma açısından önemli alanlar.

Temmuz: Subayları, astsubayları zehirleyen alan esasta bu okullar. '80 öncesinin deneyimi bu zaten. Subay olduktan sonra önemli ölçüde zehirlenmiş oluyorlar.

Ordu hem yürüttüğü kirli savaş, hem de devrimci örgütlerin yıpratma kampanyası üzerinden faşistlikle suçlandığını biliyor. Kendisinin burjuvazinin hizmetinde bir kurum olarak işlendiğini biliyor, bunu özel bir tarzda göğüsleme ihtiyacı duyuyor. Bu, örneğin Ertuğrul Özkök'ün yazıları üzerinden olabiliyor. Ya da basını toplayıp Kürdistan gezileri yaptırdıklarında, subay ve astsubayların toplumun hangi katmanlarından geldiğine ilişkin istatistikler veriyorlar. "Biz halkın ordusuyuz" demeyi çok özel olarak dert ediniyorlar. Bu, onların toplumda siyasi yapı olarak tuttukları yerden geliyor. Bizim, "faşist ordu" yerine, "faşist ordu yönetimi, faşist ordunun yönetim kastı" yani ordunun faşist kastı, faşist generaller kastı gibi bir söylemi tercih etmemiz, onu crattan ayırmamız, böyle bir söylemi tercih etmemiz gerekli diye düşünüyorum.

Tuna: Meselenin şöyle bir yanı da var. Biz örneğin Gazi'de polisle militanca karşı karşıya kalan, çatışan, ama ordu geldiğinde duraklayan bir kitleyle karşı karşıyayız. Biz böyle bir durumda, eylem anında askerlere bir çağrı yapabiliriz. Ama bu çağrı karşılık bulmadığında da çatışmanın devam etmesi gerekiyor. Orada ordu bir kurum olarak karşıya alınmak ve bu güçlü bir tarzda işlemek durumundadır. Özellikle bu ülkede orduya karşı, üstelik ilerici demokrat kesimler içerisindeki zayıflık, ayrıca aşılması zor olan bir tablo çıkarıyor. Ordu karşısındaki zayıflık bir veridir. Ve kitle hareketliliği ordu ile karşı karşıya geldiğinde nasıl bir tutum alınabildiğini Gazi gibi ileri bir örnekte görmüş bulunuyoruz. Bu bir problem alanı. Bizim bunun karşısına çıkmamız, orduyu bir kurum olarak etkin

bir biçimde teşhir edebilmemiz gerekir.

Cihan: Ben bu konuda bir karışıklık çıkabileceğini çok fazla zannetmiyorum. Orduyu tabii ki bir kurum olarak hedef alıyoruz. Ama popüler propagandada, teşhirde generallere çok özel bir tarzda vurmanın önemi üzerine söylenmiş şeyler. Tabii ki ordu kurumunun kendisine karşıyız, ordunun kendisini dağıtmak bizim program maddemiz. Bu konuda bir kargaşa çıkacağını zannetmiyorum. Ama generaller üzerinde yoğunlaşacak bir teşhirin de orduyu felç etmenin, itibardan düşürmenin en iyi mekanizması olduğunu düşünüyorum. Generaller bir yönetim kastı, şu veya bu general sorunu da değil.

Semih: Orduda bir hiyerarşi var, bir seçim mekanizması yok. Faşist ordu denilince, bir kurum olarak ordunun kendisi anlaşılıyor. Belki bir sendika üzerinden böyle bir tartışma kafa karışıklığı yaratabilir işçilerde. Ama ordu daha farklı. Ordunun tabanındaki asker her zaman orduya küfreder. Bu çok doğal, çünkü kendisini onun bir parçası olarak görmüyor, orduyu devletin bir kurumu olarak değerlendiriyor.

Sinan: Ben daha somut bir-iki noktayı belirtmek istiyorum. Bizim taraftarımız, sempatizanımız, akrabamız, komşumuz vb. askerlik çağına gelenler askere gidiyorlar. Onlarla bu süreçte düzenli bir ilişki içerisinde olabilmek gerekiyor. Eskiden Ankara örgütünden giden sağlıklı unsurlar kendi inisiyatifleriyle bunu bir biçimde yapıyorlardı. Bunu genelleştirmek gerekiyor. Askere giden insanlarla yakın ilişki içinde olmak, yayınları ulaştırmak gerekiyor. Onlar orada bozguncu bir tutum geliştireceklerse, bunu nasıl yapacaklarına ilişkin olarak önden konuşmak gerekiyor. Bu bir örgüt, bir perspektif, bilinçli bir müdahale sorunudur. Yapamayacağı şey nedir, yapabileceği şey nedir, kullanacağı inisiyatif nedir? Bu çerçevede önden genel bir perspektif vermek gerekiyor.

Bu genel olarak örgütün sorunu olduğu gibi, daha çok gençlik çalışması çerçevesinde el atılabilecek bir sorundur. Buna

asker gençlik çalışması mı deriz, gençlik birliğinin genel çalışması içerisinde özel bir alan mı deriz, bunu somutlamak gerekiyor. Askere uğurlama törenleri yapılıyor, 23 gün kent davul-zurnayla, faşistlerin çığlaklarıyla iniyor. Bunların birçoğu işçi-emekçi çocukları. Önden doldurulup gönderiliyorlar ve psikolojik olarak yıpranmış ya da yıkılmış olarak dönüyorlar. Bu konuda sessiz kalmamız mümkün değil. Belli bir bakışla pratik içerisine girebilmemiz gerekiyor.

Anti-militarizm, askerlik sorunu ve gençlik mücadelesi üzerine

Ümit Altıntaş

*“Silah kullanmasını öğrenmeye, silah sahibi olmaya
çalışmayan bir ezilen sınıf, ancak köle
muamelesi görmeye layıktır.”
(Lenin)*

Devrim bir yıkma ve yapma diyalektığıdır. Devrim bu iki faaliyetin bir arada başarılmasının ürünüdür. İnsanlık ilk kez Ekim Devrimi ile birlikte, bu iki faaliyetin “baldırı çıplaklar” olarak tanımlanan işçi ve emekçiler tarafından nasıl bütünleştirilbildiğine tanık oldu. “Halklar hapishanesi” geri Çarlık Rusyası’ndan işçi sınıfının önderliğinde inşa edilen Sosyalist Cumhuriyetler Birliği’ne geçişte, devrimin diyalektik uygulamasının bu başarılı örneği, tüm ezilen ve sömürülenler için enin bir esin kaynağı olmaya devam ediyor. Önümüzdeki

özgün sorun açısından da böyle. İşçi sınıfının önce Rus otok-rasisini devirmesinde, sonra iktidarı burjuvazinin elinden kopar-ıp almasında Bolşeviklerin, egemen sınıfların temel kurumlara karşı izlediği taktik politika belirleyici bir öneme sahip oldu. Taktik esneklik ve yaratıcılık ile stratejik hedeflerde uzlaşmazlık; kitlelere önderlik ile kitle mücadelesinin deneyimlerinden öğrenme; Ekim Devrimi'nin başarısının temel taşlarını oluşturuyor.

Ekim Devrimi'nden bu yana genelde savaş, özelde ordu karşısında alınması gereken politik tutumda ayrışma gerekçeleri de halen güncelliğini korumaktadır. Her akım, savaşlar ve bu bağlamda burjuva kurumlar karşısında sınıfsal konumuna denk düşen bir politik açılıma sahiptir. Konumuz açısından, askerlik-ordu karşısında güncel politik tutum farklılığını ve bunun üzerinden komünistleri bekleyen görevleri tartışmak istiyoruz.

Öncelikle, zaman zaman genç yoldaşlarımızın da içine düştüğü sorunun anlaşılmasını güçleştiren dar sınırlara işaret etmek istiyoruz. Askerlik ve ordu karşısında politik yaklaşım sorunu basit bir biçimde “askere gitme-gitmeme” tutumuna indirgenemeyecek kadar kapsamlı bir sorundur. Yalnızca günümüzde değil, geçmişten beri bu sorun, komünistlerin önünde, emperyalist kapitalizmin militarist yapısına ve yürüttüğü savaşlara karşı işçi sınıfının iktidar hedefini gözeten politikalar belirleme ve proletaryanın görevlerini tanımlama sorunudur.

Bu yönüyle komünistler, muzaffer Ekim Devrimi'nin pratik deneyimlerinin ışığında ortaya çıkan ayrışmanın öneminin halen güncelliğini koruduğunu tespit ediyorlar.

Burjuva hümanizmi ve anarşizmin pasifist savaş karşıtlığı

Burjuva hümanizmi ve anarşist eğilimlerinin anti-militarist

söylemi, gencl ve soyut bir “insanlık barışı” ve “kardeşlik” temasının çerçevesini aşamadı. Küçük-burjuva bireyciliğinin bu alandaki duyarlılığı en fazlasından, savaşın lanetlenmesini, ordu ve askerlik kurumlarına karşı bireysel tavır alınmasını üretebildi. Savaşın nedenlerine, onu ortaya çıkaran toplumsal-sınıfsal zemine dokunmayan bu yaklaşımın savaşın ve yıkımların sonuçları üzerinden vardığı yer, ilerici bir görünüm altındaki küçük-burjuva hayalciliğinin tuzla buz olmasından başka birşey olmadı.

Haklı ve haksız savaş ayırımından soyutlanmış bir genel savaş karşıtlığı üzerine oturan barışçı söylem, altındaki tarihsel uzlaşmacı konumunun açığa çıkmasını engelleyemedi. Dün nükleer silahlanmaya ve emperyalist işgallere karşı kitle gösterileri örgütleyen bu hümanist-anarşist eğilim, anti-militarist tutumunu bugün daha da gerilere, vicdanı red düzeyine kadar çekmiş bulunuyor. Aktif savaş karşıtlığından, savaşlara karşı aktif kitle gösterilerinden askerlik görevinin bireysel reddine gerileyen bu sözde ilericiliğin emperyalist-kapitalizmin gerici gerçekçiliği karşısındaki dayanıksızlığı ve tutarsızlığı, onun tarihsel-siyasal konumuyla doğrudan bağlantılıdır. Mazlum ulusların maruz kaldığı emperyalist savaş, baskı ve tahakküme karşı muhalefetten bireyin askerlikten kurtarılmasına, nükleer savaş tehdidine karşı mücadeleden çevrenin ve doğanın korunmasına savrulan anarşist tutumun ilericiliği sonuçta, mevcut konjoktüre bağlılığın yolaçtığı tutarsızlıklardan kurtulamıyor.

Komünistler küçük-burjuva hümanizmi ve anarşizminin kapitalizmin sömürücü doğasının zorunlu olarak yarattığı tahribatlardan kopartarak sunduğu anti-militarist barış hayallerinin, ancak ve ancak, savaşları ve savaş araç/kurumlarını üreten sınıfsal sistemi ortadan kaldıracak olan işçi sınıfının iktidarı altında gerçekleştirebileceğini daha yüzyılın başında ilan ettiler. Sömürüyü ve sömürücü sınıfları ortadan kaldırmadan barış üzerine konuşmanın boş bir gevezelik olduğunu, yaşanan iki

emperyalist dünya savaşından sonra cereyan eden güncel bölgesel savaşlar döne döne kanıtıyor.

Sınıflı toplum gerçeğinin bu “zorunlu kötülük”ü karşısında koşulsuz bir barışı ve silahsızlanmayı savunmak, işçi ve emekçilerin, ezilen halkların özgürlük mücadelesini ve meşru savaşını da mahkum etmek anlamına gelir. Savaşı yalnızca dışsal/uluslararası bir olgu olarak algılayan pasifist/anarşist bireyci tutum, emperyalist savaşların ülke içindeki sınıf savaşlarıyla ayrılmaz olan bağına görmez, görse de dikkate almaz. Onun için savaş, ülkeler ve ordular arasında cephelerde yürütülen açık çatışmalardır. Böyle olunca, onu ortadan kaldıracak dinamiklerin doğru ve bilimsel analizinden uzak öznel çözümler önerilir. Askere gitmemeyi bir çözüm olarak sunmanın karşılığı ise, kapitalizmin yol açtığı savaşlara ve yıkımlara karşı pasif ve apolitik bir reddiyedir.

Oysa proletaryanın bu “zorunlu kötülük” karşısındaki tutumu temelden farklıdır: *“Proletarya ancak burjuvaziyi silahsızlandırdıktan sonradır ki, evrensel tarihsel görevine ihanet etmeksizin genel olarak bütün silahlarını hurdaya atabilecek ve bu işi mutlaka yapacaktır, ama ancak o zaman ve hiçbir biçimde daha önce değil.”* (Lenin, *Gençlik Üzerine*)

Proletarya burjuvaziyi devirmek ve onun iktidarına son vermek için verdiği mücadelede bizzat onun denetiminde tuttuğu kurumları parçalamak zorundadır. Proletarya bu gücü bir anda mevcut toplumsal kurumların dışına çıkararak yapamayacağına göre, bu işi yapmaya güç yetirinceye kadar bu kurumlarda çalışmak, bu kurumları nasıl bozguna uğratacağını öğrenmek durumundadır. Proletaryanın bir sınıf davası, bir iktidar mücadelesi olduğu için, asla bir küçük-burjuva anarşistinin bireyci, tarih ve toplum dışı tutumuyla aynı olamaz. Bunun içindir ki, küçük-burjuva için bir ütopya, bireysel bir tercih olan, proletarya için gerçekleştirilebilir toplumsal ve tarihsel bir mücadele hedefidir ve zorunludur.

Apolitizmin kolaycılığı ve komünist gençliği bekleyen görevler

Komünistler ordu içinde çalışma konusunda devrimci-demokrasinin sözde solcu, gerçekte ise apolitik ve kendiliğindenci yaklaşımı ile arasındaki ayrımı belirginleştirmek, bu ayrışmanın pratik karşılığını üretmek görevi ile karşı karşıyadır. Bugün için öncelikli olan politik ayrımın netleşmesidir.

Milyonlarca işçi ve emekçi gencin burjuvazinin savaş arbasına koşulması karşısında sınırlı güçleri etkilemeye dönük “askere gitmeme” tutumuna indirgenmiş bir taktik politikaya saplanıp kalmak, bunu hiçbir zaman kitle çalışması içinde yürürlüğe koymamak, pratikte karşılaşılan bir güçsüzlükten çok bir politik yetersizliğin ürünüdür. Kendi içinde sol görünümü bu politik yaklaşım, ‘80 öncesinin devrimci yükseliş döneminde perspektifsizlikten dolayı varolan imkanların görülmesi ve değerlendirilmesini engellemiştir. Devrimci yükseliş içinde politikleşen ve askere giden yığınlara bir politika önermek, bu doğrultuda ordu içinde kitle çalışması yürütmek yerine, varolan ilişkilerin dışarıdan sınırlı bir çerçeveden sürdürülmesi yoluna gidilmesi, ordu içinde çalışmanın belirsiz bir geleceğe ertelendiği ya da kağıt üstünde bırakıldığı kendiliğindenciliğin bir sonucudur ve tarihsel deneyimlerden oldukça uzaktır.

“Bugün emperyalist burjuvazi, yetişkinler ile birlikte gençliği de askerleştiriyor... Yarın kadınların askerleştirilmesine de başlayabilir. Bizim tutumumuz şu olmalıdır: Çok güzel! Ne kadar hızlı hareket edersek, kapitalizme karşı ayaklanmaya o kadar fazla yaklaşıyoruz. Sosyal demokratlar nasıl olur da gençliğin vb. askerleştirilmesinden korkuya kapılırlar; yoksa onlar Paris Komününü örneğini unutuyorlar mı? Bu ‘yaşamdan yoksun bir teori’ ya da bir hayal değildir. Bu bir gerçektir.” (Lenin, Gençlik Üzerine)

Devrimci demokrasi bugün de geçmişte kazandığı alış-

kanlıkla hareket etmektedir. Kirli savaş gerçekliği de olmasa, bugünkü tutumun bile gerisine düşülebileceğinin göstergeleridir bunlar.

Böyle bir bakışla en nihayetinde anti-militarist bir propaganda sınırını aşmayan bir çalışma örgütlenebildiği ortadadır. Kendi içinde anlamlı bir propaganda çalışmasının yapılabileceği bu sınır, komünistler tarafından aşılmak durumundadır. Komünistler askerlik kurumu karşısında da bu ayrımın en iyi ifadesi olan leninist ilkeyi esas almaktadırlar: *“Parçalayamadığınız bütün burjuva kurumlar içerisinde çalışmak durumundasınız.”*

Onu parçalamak için onun içinde çalışmak bir tercih değil bir zorunluluk olduğu için, böyle yapmak gerekir. Her türden sağ ve sol anlayış karşısında dışarıdan güçlü bir anti-militarist propaganda çalışması ile içeride asker elbisesi giydirilmiş emekçi gençlik çalışmasını birleştiren bir politik bakışla yürütülecek ısrarlı bir çalışma, orduyu burjuvazinin elinde karşıdevrimci bir alet olmaktan çıkarmanın yegane güvencesidir. İkinci Enternasyonal’in 1907’de Stuttgart’ta toplanan uluslararası kongresi, emekçi sınıfların görevini *“proleter gençliğin halkların kardeşliği sosyalist fikri içinde yetişmesine”* çalışmak olarak tespit ediyor ve *“ordunun evriminin gelecekteki güvencesini işte burada görüyor. Buna göre ordu, onu istediği gibi kullanan ve her an halka karşı yönetebilen yönetici sınıflarının elinden çıkacaktır”* formülasyonuna sıkı sıkıya bağlı bir çalışmayı öneriyordu.

İşçi sınıfının siyasi-askeri eylem kapasitesi burjuva düzenin temel kurumları işlemez hale getirme gücüne erişinceye, nihai vuruşma anının koşulları olgunlaşınca kadar böyle bir çalışmanın pek çok gerici kurum içinde sürdürülmesi, daha sonra Komintern tarafından da karar altına alınmıştır. Böyle bir gelişme evresine ulaşıncaya kadar proleter devrimcilerin ordu karşısındaki görevlerini, Lenin bir ananın ağzından şöyle ifade ediyor:

“Yakında büyüyeceksin, sana bir tüfek verecekler. Onu al ve silah kullanmayı, gereği gibi kullanmayı öğren. Proleterler için gerekli bir bilimdir bu; bugünkü savaşta olduğu ve sosyalizm dönemlerinin sana öğütlediği gibi kardeşlerine, öteki ülke işçilerine ateş etmek için değil, kendi ülkenin burjuvazisine karşı savaşmak için, sömürüye, sefalete ve savaşlara dindarca isteklerle değil, burjuvaziye yenerek ve onu silahsızlandırarak bir son vermek için gerekli bir bilim.” (age., s.189)

Komünistler, ordu içinde her geçen gün sosyalist fikirlerin ve sosyalist askeri örgütlenmelerin ve eylemlerin yaygınlaştırılması için çalışmayı bugünden başlayan bir görev olarak önlerine koymakla, erken ve yersiz bir tercihte mi bulunuyorlar? Hayır. Gerçekte daha ağır, daha zor, ancak mutlaka yapılması gereken bir devrimci politika-pratiği önlerine koyuyorlar.

Bugünkü koşullarda böyle bir politik tercihin anlaşılmasını zorlaştıran iki güçlük alanı var.

Bunlardan birincisi, Kürt ulusal mücadelesine karşı yürütülen kirlili savaş gerçekliği karşısında, bu taktik yaklaşımın ulusal mücadeleyi zayıflatacağı, sömürgeci devletin işini kolaylaştıracağı biçimindeki önyargılardır. Asker elbisesi giymek zorunda bırakılmış işçi ve emekçi çocuklarından oluşan bir orduya, sermayenin elinde azgın bir saldırı aracı olarak kullanılması gerçekliğinin üstünden atlayan ya da bunu kabullenen bir yaklaşımın, hangi sözde sol tutumu önerirse önersin, işçi ve emekçileri, Kürt halkını saldırılardan koruyacak bir politik-taktik açılımı ya da çözümü içermediği açıktır.

Dışarıdan ve üstelik adet yerini bulsun kabilinden sürdürülmeye çalışılan anti-militarist bir propagandayla sınırlı bir çalışmanın geniş kitlelere eylemli bir tutum aldirmaktan uzak olması ise bir başka sorundur. Bugün “Sömürgeci TC için askerlik yapılamaz” demekle, devrimci kadrolar dışındaki kitle-

lere, askere gitmek zorunda bırakılmış emekçi çocuklarına bir çözüm önerilmiş, önlerine politik bir görev konmuş olunmuyor. Bu tutumun Kürt ulusal mücadelesine karşı kirli savaş gerçeğiyle sınırlandırılması ise, tek yanlı ve sakat bir formülasyonundan başka birşey değildir. Bu aynı ordunun, işçi ve emekçilerin hak ve özgürlük mücadelesi karşısında gerici bir kurum olması yanını gölgede bırakacak bir yaklaşımdır bu. “Kürdistan’da askere gitme” şiarı bunun ifadesidir. Bir tutarlılık aranacaksa, neden yalnız Kürdistan’da sorusuna da yanıt verilmelidir. Bu aynı ordu Türkiye’nin dört bir yanında esasta aynı işlevi yerine getirmiyor mu? Bütün devrimci güçlere ve emekçi hareketine karşı bir savaş aygıtı değil mi?

Güçlüklerden ikincisi, sınıf ve kitle hareketinin durgunluk koşullarında ordu içinde çalışmanın getireceği sınırlılıklar ve zorluklarla ilgilidir. Bu güçlük bugünkü koşullarda nesnel bir durumun ifadesidir. Çok sıkı bir denetim ve baskı altında tutulan askerler içinde bugün çalışmanın zor ve verimsiz olması, böyle bir çalışmadan geri durmaya ya da ertelemeye gerekece olamaz. Zira bu ülkede askerlik işçi ve emekçiler için tam bir kabustur. Onları kısa sayılmayacak bir süre için üretimden, kendisinin ve ailesinin ihtiyaçlarının karşılanmasından alıkoymayan sermaye düzeni, bunun karşılığında kuru bir vatandaşlık sıfatını bahşetme dışında gençliğe hiçbir şey verememektedir. Emek-sermaye çelişkisi bu kurumlar içerisinde “vatani görev” demagojisi ile ne kadar örtülmeye çalışılırsa çalışılsın, bir sınıfsal gerçeklik olarak milyonlarca asker kıyafeti giymiş emekçi karşısına buralarda da dikilmektedir. Dolayısıyla mevcut gücümüze ve olanaklarımıza göre değil, mevcut çelişkilerin kapsamına, devrimin ve sınıf mücadelesinin ihtiyaçlarına göre bir politikaya sahip olmak gerekir. Yeni bir alan çalışması için, niyetlerden ve mevcut imkanlardan daha da önemli olan budur.

Anti-militarist çalışmanın bir parçası olarak ordu içinde gençlik çalışması

Kapitalizm tepeden tırnağa şiddetle tahkim edilmiş bir düzendir. Burjuvazi ihtiyaç duyduğunda yalnızca gençliği değil tüm halkı kendi çıkarlarını koruması için silahlandırmaktadır. Paramiliter örgütlenmelerin yanında savunmasının belkemiğini oluşturan orduyu giderek profesyonelleştirme eğilimi taşımaktadır. Burjuvaziye buna iten şey, gövdesi halk çocuklarından oluşan bir ordunun kontrolden çıkabileceğine ilişkin tarihsel deneyimlerdir. Bu nedenle militarizasyonda yetkinleşerek ve giderek paralı ve profesyonel bir katil sürüsünü besleyerek güvenliğini sağlama eğilimi taşımaktadır. Bu, aynı anlama gelmek üzere katliamda, kıyımda ve uygarlığın yıkımında bir sınır tanımamazlık demektir. Savaş teknolojisine ayırdığı, silahlanmaya harcadığı devasa miktardaki sermaye ile birleşen bu eğilim, insanlığın önüne iki seçenek koymaktadır: Ya barbarlık ve savaş içinde yıkım, ya sosyalizm! Bunu aynı zamanda kendi sonunu geciktirmeye dönük çaresiz çabalar olarak yorumlamak da mümkündür.

Emperyalist-kapitalizm ile birlikte, barbarlık ve uygarlık arasındaki çizgi hiç bu kadar incelmemiştir. Uygarlığın birikimi hiç bu kadar tehdit altında kalmamıştır. Bunu, komünistlerin, ordu içindeki çalışmayı bağlayacakları anti-militarist çalışmanın genel hatlarına işaret etmek için belirtiyoruz. Bugün emperyalizmin talan ve yıkım politikasına karşı kitle duyarlılığının giderek gerilemesi ise, bunu ayrıca yakıcı hale getirmektedir. Ruanda'da nehirler günlerce su yerine insan cesedi taşırken (bir milyon insan katledildi) ciddi hiçbir muhalefetin örgütlenememesi, yıkımın insani-toplumsal alandaki daha ciddi tablosuna ışık tutmaktadır. Aynı şekilde Körfez Krizi vesilesiyle emperyalizmin Irak'ta yaptığı katliamlar, halk üzerine yağdırılan bombalar bütün dünyaya ekranlardan izletilebilmiş, açık katli-

amlar emperyalist medya tarafından manüple edilebilmiştir.

Bunları partili aşamada anti-emperyalist, anti-militarist görevlerimize işaret etmek için vurguluyoruz. Özellikle emekçi kitleler içinde bu duyarsızlığın kırılması amacıyla çalışma yürütmek için sayısız olanağın olduğu bir yerde, bu konuda bir kabullenmişlik ve kendiliğindenciliğin olması, bir politik perspektifsizlik sorunudur. Bu perspektif ve cüret işçi sınıfının tarihsel mücadele deneyimlerinde güçlü ve en ileri örnekleriyle mevcuttur. Komünistler bu perspektife yaslanarak bu cüreti ortaya koyacaklardır.

Önümüzdeki dönem, başlangıçta gençlik çalışmasının bir parçası olarak, anti-militarist, anti-emperyalist mücadele alanında propaganda çalışmasından başlayarak kitle çalışmasının ve mücadelesinin çeşitli araç ve biçimlerini kullanmayı zorlamamız gereken yeni görevler bekliyor bizi. Askere gitmek zorunda kalan çevre ve çeper ilişkilerimizle bağların kışlalarda da sürdürülmesi daha alıta bir sorumluluktur. Onlara kışla yaşamı içerisinde sürdürebilecekleri asgari bir faaliyeti tanımlayabilmeliyiz. Fakat bu henüz sınırlı bir çabadır. Bugün için kitle çalışmasının diğer araç ve biçimleri düşünülmelidir. Başlangıçta kitlelere anti-militarist bildiriler, broşürler, çağrılar, afişler üzerinden ilk adımları atmak pekala mümkündür. Anti-militarist sloganların ve taleplerin ifade ediliyor olmasını önemsemek ve üzerinde düşünmek durumundayız. “Savaşa değil, eğitime-sağlığa bütçe!”, “Kirli ve haksız savaşa hayır!” vb. şiarlar kitle gösterilerinde yaygınca atılmaktadır. Daha özel bir tarzda ve daha özgül bağlantıları içinde bu ve benzeri sloganların kışlalardaki biçimini düşünmek, bunu asker elbisesi giymiş gençliğe maletmek aralarındaki ilişkiyi kurmak görevlerimiz olmalıdır.

Sonuç yerine

Tarihsel deneyimler toplumun devrimci hareketliliğinin

olduğu her yerde ve her dönemde politik çalışmanın karşılıksız kalmadığını göstermektedir. Devrimci bir sınıf ve kitle hareketinin sermaye düzeninin tüm gözeneklerine kadar yayılan etkisini kucaklayan bir politik perspektifle hareket etmek ise, bu deneyimden çıkarılması gereken bir derstir. Yüzyıllardır sömürücü sınıfların en temel kurumları olan dinsel ve askeri alanda bu etkinin vardığı boyutları akılda tutmak, bu açıdan önemlidir. Latin Amerika'daki ulusal ve toplumsal kurtuluş hareketleri kiliseleri mücadelenin aktif destekçileri haline getirmeyi başarmıştır. 20. yüzyılın başlarından itibaren gelişen sınıf ve kitle hareketleri, devrimci kalkışmalar burjuva ordunun içinde sınıf mücadelesine paralel hareketlilikler ve örgütler yaratabilmiştir. Bu hareketlilik ve örgütlükler devrimci yükselişin önemli bileşenleri haline gelebilmiştir. Rusya'da ve Avrupa'da boyveren asker sovyetleri, o dönemde komünistlerin izlediği antimilitarist, anti-kapitalist politikaların ötesinde, sınıf mücadelesinin yükselişinin yarattığı kitle örgütleri olarak biçimlenmiş ve tarihteki yerlerini almışlardır. Tüm bu deneyimlerden öğrenmek ve yeni bir çalışma alanını açmak önümüzdeki dönemde komünistlerin gözeteceği bir hedef olacaktır.

(Ekim'in Aralık '99 tarihli 211. sayısından alınmıştır.)

VII. BÖLÜM

Reformist sol, seçimler ve ittifaklar

Sunulan metnin içeriğinden de anlaşılacağı gibi, bu tartışma ve değerlendirmeler, geçen yazın ('98 yazı) Temmuz sonu-Ağustos başına denk gelen bir tarihe aittir. Yine metinden de anlaşılacağı gibi, bu tartışma ve değerlendirmeleri bir ihtiyaç haline getiren gelişmeler, başlıca olarak, erken genel seçim kararı, bunun sosyal-reformist akımlarda uyandırdığı arayışlar ve çok daha somut olarak da yerel KESK kongrelerinde ÖDP'nin CHP-İP ile giriştiği yeni ittifak ilişkileri olmuştur.

Değerlendirmeler içerisinde sosyal-reformist akımların, özellikle ÖDP'nin CHP ile arayacağı bir seçim ittifakı girişimine bir ihtimal olarak yer verilmekle birlikte, bunlar yapılan tartışma ve değerlendirmelerin tali yönünü oluşturmaktadır. Esas ve önemli olan, son birkaç yıl içerisinde sosyal-reformist akımlarda meydana gelen belirgin konum ve tutum değişiklikleri ve bunun gerisindeki etkenlerdir.

Okurlarımızın ele alınan konuların güncelliği kadar tartışmalardaki açıklığı ve çok yönlülüğü de ilgiyle karşılayacaklarına inanıyoruz.

(Kızıl Bayrak'ın ilk yayın esnasındaki sunuş notundan-Red.)

Cihan: Son dönemin gelişmelerinden hareketle sosyal-reformist solu yeniden değerlendirmemiz gerekmektedir. Son gelişmeler, sosyal-reformist akımlarda resmi düzen soluna yakınlaşma eğilimlerini güçlendirdi. Tersinden ise devrimci akımlar ve Kürt ulusal hareketi ile araya giderek büyüyen bir mesafe konuluyor. Özellikle ÖDP şahsında bu tutum değişikliği belirgin biçimde göze çarpıyor. Yerel KESK kongrelerinde kendini açıkça gösteren son verileri de gözeterек bu belirgin tutum değişikliğini değerlendirmek durumundayız.

ÖDP hevesli, EMEP utangaç...

Öncelikle şunu saptamamız gerekiyor. İşçi sınıfı hareketi içinde, daha genel planda halk hareketi içinde ortaya çıkan sosyal-reformist akımlar, genellikle resmi düzen solunun etkisi altında ve onunla ilişkiye yatkın olurlar.

Sol hareket değerlendirmelerimizde sık sık solun üç ana reformist kanalından söz ettik, bunların kendine özgü konumlarını ortaya koyduk. Bunlardan ikisi, İP ile ÖDP, resmi düzen solu ile ittifakı aslında erken bir tarihten beri arıyorlar. Perinçek yıllardır bir “sol güçbirliği” projesi savunuyor, bunun teorisini yapıyor, programını ortaya koyuyor, her seçimde bunu somut bir proje olarak yeniden gündemleştirmeye çalışıyor. Bugüne kadar bundan bir sonuç alamaması ayrı bir sorun.

Aynı eğilim gerçekte yıllardır ÖDP’de de güçlü bir biçimde var. İP homojen bir parti, bu nedenle tutumu çok belirgin. İP’ten farklı olarak ÖDP bir hayli heterojen bir parti. Bu nedendir ki, yakın zamana kadar bu tutumunu yeterli açıklıkta ve kuvvette ortaya koyamadı. Bununla birlikte ÖDP içerisinde de resmi düzen solu ile, özellikle SHP/CHP ile ittifak arayışları her zaman gündemde oldu. Daha önce, bu partinin önceli Sosyalist Birlik Partisi’nde, HADEP’le mi yoksa CHP (SHP) ile mi birlik sorunu parti içinde ciddi bir görüş ayrılığı konusu

da olmuştı. Sonunda HADEP ile birlik ağır basmakla birlikte CHP ile de birlik isteyen, özellikle eski TKP ve kısmen Dev-Yol kökenlilerden oluşan ağırlıklı bir kanadın olduğu su yüzüne çıkmıştı.

Aslında ÖDP de kendi payına, CHP, HADEP ve başka reformist partileri kucaklayan bir sol birlik projesini hayli erken bir tarihte ortaya attı. Darbe ihtimaline karşı erken seçim isteminin uzantısı bir taktikti bu. Bunlar ÖDP'nin son seçilen yönetimi öncesinde oldu. Yeni yönetimin tutumu ise bu konuda çok daha belirgindir. Yeni seçilen yönetimde eski Dev-Yol artıklarının ağırlığının artması, düzen solu ile ittifak eğiliminin güçlenmesi anlamına geliyor. ÖDP bileşimindeki diğer bazı eğilimlerin ise özellikle Kürt sorunu konusunda belli bir hassasiyeti var. Tüm öteki konularda teslimiyetçi ya da zayıf bir konumda olsalar bile, düzen solu bu konuda düzenin genel resmi politikasının bir parçası olduğu ölçüde, bu onları düzen solundan biraz uzaklaştırıyordu.

Yakın zamana kadar EMEP'in durumu biraz farklı görünüyordu. Bu sorunda biraz daha dikkatli idi. Bu, EMEP'in kökeni ile, ideolojik geleneği ile ilgili bir sorun. Burjuva reformizmiyle ittifak bu akımın geçmiş siyasal kültürünün radikal temelleriyle çok bağdaşmıyor. Ama öte yandan da biliyoruz ki, bu partinin mirasını devraldığı TDKP, eski resmi radikal çizgisini/programını hala koruyor görüldüğü bir dönemde bile, bu 12 Eylül sonrası dönem oluyor, önce Ecevit CHP'si, sonra DSP ile ittifak arayabildi. Burjuva demokrasisi hedefi ve demokrasi mücadelesi çerçevesinde bunlar teorize de edildi. Düşününüz ki, '80'lerin o ilk yarısında, TDKP'de hem tasfiyeci liberal çürüme henüz belirgin bir biçimde kendini göstermemişti, hem de eski radikal çizgide henüz herhangi bir revizyon yoktu. Buna rağmen demin sözünü ettiğim ittifak arayışları yaşandı, bunların teorisi yapıldı, programatik temeli ortaya konuldu. Dolayısıyla TDKP'nin geçmiş ideolojik çizgisi

belli koşullarda burjuva reformizmi ile ittifaka fazlasıyla açıktı. Bunlar TDKP eleştirilerimizde ortaya konulmuş, kanıtlanmış gerçekler.

'90'lı yıllarda ise bilindiği gibi bu akım geriye doğru büyük bir değişim yaşadı. Liberalleşme dediğimiz, açık ideolojik ifadeler de kazanan, geçmiş çizgiden kopma anlamına gelen bir değişim içerisine girdi. Yakın zamanda siyasi planda açık girişimleri henüz pek görünmese de, *Özgürlük Dünyası* üzerinden yeniden orta burjuvazi ile ittifak sorunu gündeme getirildi. Milli sanayi, iç pazar, emperyalizme karşıtlık çerçevesinde, işçi sınıfı ile orta burjuvazinin ittifakı teorize edilmeye başlandı. Böyle bir teorizasyon ihtiyacı belli ki belli politik eğilimlerden, hesaplardan, niyetlerden gelmektedir.

Bu partinin resmi çizgisinde, orta burjuvazinin siyasi temsilcisi olarak CHP ve DSP gibi burjuva-reformist kabul edilen düzen partileri geçer. Dil alışkanlığı ile burjuva-reformist diyoruz da gerçekte bu partilerin artık reformist bir kimliği bile yok. En iyi tanım resmi düzen soludur ya da kendilerini adlandırmaları ile sosyal-demokrasidir. Ve bu her açıdan ve her yönüyle gerici bir akımdır. Ne demokrasi üzerine siyasi bir reform projesi, ne de yığınların ekonomik ve sosyal yaşamı üzerine herhangi bir iktisadi-sosyal reform projesi vardır. Gelinen yerde bunun demagojisini bile gereğince yapamamaktadırlar.

Bu yeni bir değişim de değil. 12 Eylül sonrasında, özellikle de '87 sonrasında, çok belirgin hale gelen bir yeni konum ve tutum bu. CHP yakın zamanda kongresini yaptı. Kongrede ortaya koyduğu ekonomik ve siyasi program tekeli medya tarafından alkışlanıyor. CHP'nin değişime ayak uydurduğunun, eski dogmalarını bir yana bıraktığının bir göstergesi sayılıyor. Düzen medyasının bir parça terbiye etmek, basınç oluşturmak ihtiyacı duyabileceği herhangi bir zaafiyet göstergesi bile ortaya koymuyor. Piyasa ekonomisini, özelleştirmeyi savunuyor.

Düşünün ki CHP, 28 Şubat'ın düzlediği zeminde, "şeriat karşıtı ilerici" kimlik üzerinden demagojik bir biçimde sol kitlcler içerisinde taban edinmeye, güç toplamaya hazırlanan, heveslenen bir parti. Tüm bu açıklamalar bir bakıma fazladan. Zira tüm düzen partilerinin iç ve dış politikada MGK-TÜSİAD çizgisinde bulduklarını, bunlar arasında esasa ilişkin bir fark kalmadığını, bugünün Türkiye'sinde artık herkes biliyor. Bu açıdan bunlar burjuva anlamda da olsa reformist değil, düpedüz gerici düzen partileridir.

Nesnel durum böyle olmakla birlikte, biz EMEP'in düşünüş tarzı içerisinde, bunların orta burjuvazinin sınıf partileri olarak görüldüğünü ve işçi sınıfının orta burjuvaziyle belli hedefler üzerinden ittifaka girebileceğini teorize ettiğini biliyoruz. Bunun politikadaki izdüşümü CHP ile ittifak arayışlarıdır. Bununla birlikte, EMEP bünyesinde yaşanan son bir yıllık gelişmeler, bu siyasal kültürün bu tür eğilimleri hala da kolay kolay kaldıramadığını gösteriyor. EMEP tabanı böyle bir ittifak arayışını hazmedecek yapıda değil henüz. Öte yandan, bu akım üzerinde devrimcilerin ve özel olarak da bizim ideolojik temelleri ile uyguladığımız bir basınç var. EMEP yönetiminin bundan gelen bir güçsüzlüğü ve cesaretsizliği de sözkonusu. Ama özünde bu partinin eğilimi de farklı değil, düzen solu ile ittifaka bu parti de fazlasıyla hevesli. Yeter ki uygun iklim doğsun, bu adımı atmakta çok zorlanmayacaktır. Bu hareketin kendi tabanını parça parça nelere alıştırarak zaman içerisinde hangi adımları attığını ve bugün nereye geldiğini de biliyoruz.

Halk hareketi içinden çıkan ve geçmiş devrimci kimliğin dejenerasyonunun, o kimlikteki tasfiyecilerime ve bozulmanın ortaya çıkardığı yeni reformist akımların düzen solu ile ilişkilerdeki zaafiyetine, onunla ittifak eğilimlerine ilişkin ek bir şey söylemek istiyorum. Kürt ulusal hareketi en itibarlı, en güçlü olduğu ve militan bir kitle hareketliliğine dayandığı bir dönemde, tutup bir özel savaş partisi olan SHP ile ittifak yaptı.

Bu ittifak üzerinden parlamentoya girmeyi denedi. Eğer 1991'-in SHP'si ile ittifak kuruluyorsa, birileri de bunu 1998'in CHP'-si ile yapmakta çok fazla bir sakınca görmeyebilir. Bu noktada Kürt hareketinden kendilerine gelebilecek ilkeli bir ideolojik basınç da sözkonusu değil. Ama, diyeceksiniz ki, bu ittifaktan fazlasıyla zararlı çıktıkları pratikte görüldü. Fazlası ile zararlı çıktıklarını devrimciler söylüyorlar, ama acaba Kürt yurtseverleri de öyle söylüyorlar mı? Pekala kalkıp bize karşı, parlamentoya bir grup sokmuş olmanın, orada politik bir etki ve yankı yaratmış olmanın, gene de büyük bir politik başarı olduğunu söyleyebilirler. Dolayısıyla, bu açıdan da, ulusal hareketin zamanında attığı bu adımın düzlediğı bir yol var.

Özlenen ama gerçekleşemeyen ittifak

Sosyal-reformist kimliğin düzen solu karşısındaki zaafiyeti temelde düzen karşısındaki bir zaafiyettir ve kendini düzen solu ile ittifakta gösterir. Bu zaafiyet ne olursa olsun, bugüne kadar düzen solu ile sosyal-reformist akımlar arasında bir ittifakın, somut bir işbirliğinin doğduğunu henüz göremedik. Bunun gerisinde, işin sadece özünde değil fakat biçiminde de, düzen solunun herşeyi ile düzen politikalarına angaje olmuş olması gerçeğı var. Sosyal-reformist akımlar herşeye rağmen halk sınıfları diyebileceğimiz belli sosyal tabakaların ideolojik-siyasal yansıması durumundalar. Bunların ekonomik, sosyal, siyasal bir reform projesi var. Sosyal-reformist akımlar, yığınların sınırlı ekonomik-sosyal çıkarları konusunda, belli siyasal istemleri konusunda duyarlılıkları olan, daha doğrusu zaten varlık nedeni bu olan akımlardır. Örneğin, bunlar bu toplumun kendi temelleri üzerinde demokratikleşmesini içtenlikle istiyorlar. Alt sınıflar üzerindeki dizginsiz baskı, sömürü, sosyal hak yoksunluğunun bu şekliyle sürmesini istemiyorlar. Yığınların belli tavizler elde etmesini, yaşam koşullarının mümkün mertebe

düzelmesini istiyorlar.

ÖDP'nin, TÜSİAD'ın demokratikleşme paketine yönelttiği eleştiriyi hatırlayalım. "Demokratikleşme çevresindeki öneriler güzel, ama bunun ekonomik ve sosyal haklar boyutu nerede?" diyorlardı. TÜSİAD'ın o dönem sorulan bu tür bir soruya yanıtı kabaca şuydu; bu demokratikleşme ile ilgili bir paket, biz sorunun salt siyasal-hukuksal yönünü ele aldık, sizin yönelttiğiniz itiraz alanı daha farklı. Yığınların kısmi ekonomik-sosyal istemleri ve çıkarları, siyasal boyutta demokratikleşme için politika yapan sosyal-reformist akımlar, bu çerçevede içinde bile düzen solu ile bağdaşabilir herhangi bir ciddi alan göremediler. İttifakın rasyonalize edilebileceği, haklı gösterilip kabul ettirilebileceği belirgin bir alan doğmadı. Burjuva reformizmi böyle bir alan yaratmadı, MGK-TÜSİAD çizgisine tam teslimiyet bu olanağı vermedi onlara.

Belli ki düzen, kendi sol maskeli gerici sosyal-demokrat kanadını pek buna yöneltmedi. Tersine, sosyal-reformist akımların tecriti, biraz siyasal yaşamın kıyısında bırakılmaları, bir politika olarak yararlı görüldü. Özellikle, Kürt sorunu gibi hassas bir sorunun varlığı koşullarında, İP dışındaki sosyal-reformist akımların (İP'in zaten burada tümüyle apayrı bir konumu var, onu bir yana koymak en doğrusu) Kürt sorununda belli bir hassasiyeti taşıdığı koşullarda ve taşıdıkları sürece, kirli savaşa gerçekten karşı çıktıkları, barış, "siyasal çözüm" istedikleri koşullarda ve istedikleri sürece, böyle akımların siyasal yaşamın kıyısında bırakılmaları, düzen için tercih edilen bir politikaydı. Resmi düzen solu '70'lerdeki türden bir kimlikle, politik platform ile ortaya çıkabilseydi, yığınların ekonomik, sosyal, siyasal bazı istemlerini politikada somut malzeme olarak kullanabilseydi, bu çerçevede sosyal, siyasal demagojiyi kullanabilseydi, demagojiden öteye bunu belli politik çıkışlarla birleştirebilseydi, ki '70'lerde bunu yaptığını biliyoruz, muhakkak ki bu sosyal-reformist akımlarla kendine çok rahat bir ilişki

alanı yaratırdı. Nitekim '70'lerdeki o konum rahatlıkla revizyonist akımlarla somut ilişki alanları yaratıyordu. Dahası, yanısıra bir kısım devrimci akımları bile kendi etki alanına çekiyordu, çekebiliyordu.

Yeni dönemde düzen solu dediğimiz akımların böyle bir konumu yoktu, olmadı, hala da yok. Burjuva reformizmi TÜSİAD-MGK çizgisi/programıyla özdeşleştiği içindir ki, bizim ideolojik-politik konumları ile küçümsediğimiz sosyal-reformist akımlar bile bunlarla herhangi bir ilişki alanı aradılarsa da bulamadılar. Bulamadıkları için de, en genel ve gevşek bir tanımla, bugüne kadar "halk güçleri" saflarında kaldılar. İlerici akımlar olarak, fiilen ilerici toplumsal muhalefetin bir parçası oldular. Deyim uygunsuzsa taktik açıdan daha çok bizim tarafta kaldılar. Katılmış bir rejimin uyguladığı resmi politikalar karşısında, rejimin ağırlaşan iktisadi ve siyasi uygulamalarına karşı genel planda devrim güçleri ile nispeten yakın saflarda kalabildiler. Genel ufukları, mücadele anlayışları temelde farklı olsa bile, somutta bu böyle olabildi.

Ancak hemen eklemek gerekir ki, mücadele anlayışı konusunda her zaman reformist oldular. Bunlar 12 Eylül karşı-devriminin darbeleri altında yıldırılmış akımlar. Geçmişte bile programları ve çizgileri reformizme bir hayli yatkındı. (TDKP'den çok Devrimci Yol, TKEP, Kurtuluş vb. akımlar için söylüyorum bunu) Ama yine de mücadele tarzlarında bir radikalizm vardı. Örneğin Devrimci Yol '70'li yıllarda aynı zamanda silahlı eylem çizgisi de izleyen bir akımdı. 12 Eylül bunların devrimciliğini, direnme kapasitelerini ezdi, tüketti. Bunlar '80 öncesindeki devrimci direnme teoriden çok pratikte gösteriyorlardı, '80 sonrasında ise bunu yitirdiler. Bu açıdan yenilmiş, yıldırılmış akımlardır. Bugün meşruiyeti düzenin icazet alanına kayma olarak alan, eylem çizgisini, mücadele anlayışını buna göre oluşturan akımlar bunlar.

Yine de, EMEP örneğinde olduğu gibi, kitle hareketinin

basıncına bir ölçüde belli bir uyum sağlayabiliyorlar. Bu uyumu belki bir parça bundan sonra da sağlayabilmelerini bekleyebiliriz. İşçi kitlelerin hareketlendiği bir dönemde, örneğin satılmış sendikacı takımının bile buna bir ölçüde uyum sağladıklarını biliyoruz. Yeter ki tabandan gelen kitle dinamizmi zorlasın.

Bu çerçevede dikkate değer olan, kamu çalışanları hareketinin '90'lı yıllardaki deneyimidir. Bu hareketin dinamizminin kaynağı, kitlelerin kendi istemleri doğrultusunda mücadele istekleridir. Yanısıra, bu dinamizm ile birleşen ve onu daha da ileriye iten tabandaki devrimci güçlerden gelen devrimci inisiyatifdir. Fakat bilindiği gibi, sendikaların tepesindeki sosyal-reformistler de belli bir dönem için bununla belli sınırlar içinde uzlaşmaya, bağdaşmaya çalıştılar. Son dönemlerde kitle hareketi gerilediği ölçüde geri biçimlere daha rahat bir eğilim gösteriyorlar ya da eylemden kaçınma çizgisinde daha pervasız olabiliyorlar. Ama uzun bir dönem boyunca, böyle davranmadıklarını, davranmadıklarını, deyim uygunsu kitlelerin suyundan gittiklerin, tabandan gelen dinamizme ölçülü tutumlarla karşılık vermeye, uyum sağlamaya çalıştıklarını biliyoruz.

Değişen tutumlar ve gerisindeki etkenler

Toparlayıp şuraya bağlamak istiyorum: Bugün ortada biraz yeni bir durum var ve bu yeni durumun geçmişteki köklerine özetle işaret etmiş oldum. Son dönemde gündeme yavaş yavaş belirgin bir tutum değişikliğinin girdiğini görmek durumundayız. Bunu besleyen etkenler nelerdir? İyi düşünülürse daha anlamlı bir takım şeyler belki formüle edilebilir. Benim ilk bakışta görebildiğim şunlar.

İlkin, bu akımlar kesinlikle parlamentoda politika yapmak istiyorlar. Bunu hakedecek bir kitle desteğine ve düzen nezdinde gerekli meşruiyete sahip olduklarını düşünüyorlar. Bunu "emek-barış-özgürlük" platformu üzerinden denediler, bir

şansları olmadığını gördüler. Dahası bu girişimin belli sorunlar yarattığını da gördüler. Hem kendi içinde, hem de düzenin kendilerine gösterdiği kayırmada belli problemlere yolaçtığını gördüler. 20 Aralık '95 seçimlerinden çıkarılmış belli sonuçlar olmalı. Bugüne kadar dile getirilmemiş olabilir. Bir seçimin yakınlaştığı dönemde dile gelir. Kaldı ki, ÖDP bu ara dönemde erken seçim istemine paralel olarak sol birlik projesini dile de getirdi.

İkincisi ve belki ilkinden de önemlisi, 28 Şubat sürecinin yarattığı atmosferdir. Dinsel gericiliğin kazandığı büyük gücün boyutlarını, etkisini, potansiyel imkanlarını ünlü MGK brifingleri somut olarak toplumun gündemine soktu. Ordu bu gelişmeyi maddi verileriyle herkesten daha dikkatli izlediğini bu brifinglerle ortaya koydu. Ordu kendi operasyonu çerçevesinde, dinsel gericiliğin hangi holdinglerden, mali imkanlardan güç alarak, beslenerek büyüdüklerini, ne kadar okulları, günlük gazeteleri, dergileri, televizyonları, radyoları olduğunu ortaya koyan, gerçekten ürküntü veren bir tablo sundu. Dinsel gericiliğin Refah-Yol hükümeti sürecinde sergilediği bir dizi tutumu da bu doğrultuda etkili bir biçimde kullandı.

Gene aynı olgunun bir başka boyutu olarak, sözkonusu ordu brifingleri ve ona eşlik eden koordineli propaganda, şeriat tehlikesi üzerine toplumda genel bir basınç yarattı. Laikliğin tehlikede olduğu, irticanın öncelikli tehdit haline geldiği, bastırılmazsa iktidar olma potansiyeli taşıdığı üzerinden yapılan ve toplumu gerçekten etkileyen bir propaganda oldu bu. Biz o zamanki değerlendirmelerimizde de, modern yaşam değerlerine alışmış kent orta sınıflarında ve modern küçük-burjuvazinin üst kesimlerinde bunun belli bir ürküntü yarattığına işaret ettik. Kendi gücü ile bu mücadeleyi verme imkan ve yeteneğinden yoksun olan bu kesimlerin kolayca ordunun yarattığı zemine, onun ortaya koyduğu politik ağırlığa yedeklenebileceğini ortaya koyduk. "Ne şeriat, ne darbe!" şiarı ile ortaya

koyduğu tutuma rağmen, darbeyi somut ve gerçek bir tehlike saymadığı ölçüde, ordunun irticaya karşı operasyonuna özellikle ÖDP tabanında belli bir sempati ile yaklaşıldığını düşünüyorum. Aynı şey bir ölçüde EMEP için de düşünülebilir. Fakat EMEP, bu ülkede ancak orduya muhalefet edilerek devrimcilik iddiası taşınabileceğini çok iyi bilen bir akım olduğu ölçüde, bu konuda biraz daha dikkatli. Kaldı ki, işçi popülizmi üzerinden geliştirdiği politika tarzı bu dikkati ayrıca gerektiriyordu. İşçilerin ve halkın birliğini yapay ayrımlara dayalı olarak bölmeye karşıtlık vb. üzerinden, görünürde kendi tutumunu mümkün merteye haklı gösterme eğilimi içerisinde de oldu.

Üçüncüsü, 28 Şubat'ı da tamamlayan bir olgu olarak, devletin siyasetinde belli bir değişimi anlatan "Milli Siyaset Belgesi" ve bu belgede "aşırı sol"un önemli bir kısmının gelinen yerde "ılımlılaştığı" tespiti var. Bu belgede; solun belli kesimlerinin hala tehlike olmayı sürdürmekle birlikte, önemli bir kesimin artık ılımlı bir çizgiye kaydığı net bir biçimde dile getiriliyor. Bu tespitlerin düzenin izlediği temel politikalara dayanak oluşturduğunu ise biliyoruz. Siyaset Belgesi, devletin gizli anayasası işlevi görüyor. İlimlileşme, düzenle uzlaşmanın resmi dildeki tanımlanmasıdır. Bastırma, ezme hareketleri ile terbiye edilen ve böylece ılımlı çizgiye çekilen solu ardından düzene entegre etmek, bunun gerektirdiği açılımları yapmak, emperyalizmin dünyanın dört bir tarafında bu tür rejimlere izlettiği çizginin çok temel bir boyutudur. Ezmekle kalmayacaksınız, teslim aldıktan sonra bünyeye entegre etmeyi de başaracaksınız -sorunu aynen böyle formüle ediyorlar.

Bu belli adımlarla ve bu adımlara aracılık edecek halkalarla olur. Örneğin ılımlı sola karşı izlenen kayıracı politika ile olur, artı bu eklemlemeyi sağlayacak elverişli halkalarla olur. Resmi düzen solunun işlevi de, bu çerçevede oynayabileceği rol, üstlenebileceği misyon da bu noktada beliriyor. Do-

ğaldır ki bu bir DSP ile olmaz. Ecevit'in temsil ettiği çizgi ve onun partisi DSP, bu açıdan çok yıpranmış bir parti. Bu yıpranmışlığı gidermek için bugüne kadar herhangi bir çaba da sarf etmedi. Bundan dolayıdır ki normalde bu rolü herşeye rağmen oynayabilecek olan parti CHP'dir. Bugüne kadar düzenin karar ve icra odakları istemediği için CHP'nin uzak durduğu kendi dışındaki sola bugün belli bir ılımlı yaklaşım göstermesinin gerisinde, "Siyaset Belgesi"ndeki eğilimin açtığı zemin var. Dikkat edin, CHP hiçbir taviz vermiyor, bir açılım yapmıyor. Sadece, bu sol bizim akrabamızdır, biz bununla birleşmeyeceğiz de kiminle birleşeceğiz, diyor. Bir parti yöneticisinin ettiği bu sözler üzerine en azından bugüne kadar herhangi bir tartışma gelişmiş değil. Medya buna karşı çıkmıyor ya da buna karşı bir tartışma yürütmüyor, siz ne yaptığının farkında mısınız demiyor. Demagojik bir girişim olduğu zaman, bir af tartışması çıktığı zaman örneğin, bütün bir medya kalemşörleri ayağa kalkabiliyorlar. '74 affının yarattığı tahribatı hepimiz biliyoruz, af tehlikelidir, diyebiliyorlar. Ama CHP Genel Başkan yardımcısının bu açıklamaları herhangi bir problemeye yol açmıyor.

Dördüncü bir etkeni, 28 Şubat sonrası sürece bir ek olarak belirtebilirim. Kürt hareketinin yükselişi karşısında cumhuriyet ideolojisi Kemalizm 28 Şubat'la birlikte yeniden belli bir taze kan edinebildi. Böyle bir rüzgar estirildi ve küçümsenemez bir etki yaratıldı. Yoğun bir cumhuriyet vurgusu, bu çerçevede Kemalizmin ideolojik bir basıncı var. Bu basınç solda, özellikle reformist solda yankı buldu: "Tamam Kürt ulusal hareketi haklı, tamam kirli savaş kötü, ama kendi tarihimizi de bu kadar inkar edemeyiz, kemalist devrimin kazanımlarım görmezlikten gelemeyiz, Mustafa Kemal'i bu kadar inkar edemeyiz. Kürt hareketinin etkisinde kalarak Kemalizm'e karşı inkarcı davranıyoruz", vb... Bunlar çok erken bir tarihte Söz dergisinin sütunlarına bile yansıdı. ÖDP içerisinde bu tartışma baş-

ladı ve en büyük yankısını da özellikle Dev-Yol kalıntıları şahsında buluyor.

Bunu, 28 Şubat'la oluşan özel dönemin yarattığı etkilerin yansımalarından biri olarak belirtmekte fayda var. CHP ile, özellikle İP'le bu kadar kolay yakınlaşmanın gerisinde aynı zamanda bu var. Kemalizme bu yakınlaşmanın Kürt sorunu karşısında yeniden sosyal-şoven konuma dönme anlamına geldiğini de unutmamalıyım. Aslında reformist küçük-burjuva solu bu konumunu hiç kaybetmemiş, Kürt sorununda “siyasal çözüm”ü bir demokratikleşme olanağı saydığı ölçüde, sadece geri plana itmişti. Ne zaman ki düzen cephesinde “siyasal çözüm” tartışmalarının gücü kırıldı, ne zaman ki Kemalizm rüzgarıyla celele bir şovenizm rüzgarı topluma pompalandı, reformist küçük-burjuva solu da bu noktadan itibaren Kürt hareketinden uzaklaştı, bastırılmış sosyal-şoven önyargılarına geri döndü. ÖDP şahsında, onun Dev-Yol ve TKP artıklarından oluşan kanadında, bu bugün açıkça gözlenebiliyor.

Seçimler döneminde bu konudaki eğilimler daha belirgin hale geliyor. Seçim öncesi bazı ilişkilere de yansıyor. KESK bünyesindeki gelişmeleri kastediyorum. Bugüne kadar yurtseverler ile eski Dev-Yol'cuların ittifakı değişmez bir uygulamaydı. Yakın yıllara kadar yurtseverler KESK'te devrimci akımlarla değil, Dev-Yol artıklarıyla işbirliği yapıyorlardı. '91-92'de, Tüm-Sağlık Sen'den bizim gibi bazı devrimci akımları tasfiye edip birlikte yönetimi alıyorlardı. Bu politika yıllardır sürdürüldüğü halde gelinen yerde bu ittifakın belirgin bir biçimde değiştiğini, değişik bir gruplaşmanın ortaya çıktığını görüyoruz. KESK bünyesindeki en geri sendikaların birinde, ana dilde eğitimin bir tüzük maddesi haline getirildiği ve Kürt sorununun karşısında böyle bir hassasiyet gösterildiği Eğitim-Sen'de bu değişimi açıkça görüyoruz. Saflaşmadaki ve ittifak ilişkilerindeki bu değişim, çok ciddi bir siyasal olay sayılmalıdır. ÖDP'nin temsil ettiği sosyal-reformist akım, artık yerel KESK

kongrelerinde İP ve CHP ile ittifakı seçiyor. İlerici muhalefet saflarından kopup düzen cephesi içerisindeki yerini alıyor. Bunu aynen böyle anlamak gerekiyor, başka türlü anlamının olmadığı yoktur. Ve bunlar, İP'in ordu ve Kürt sorunu üzerinden en büyük gericiliği yaptığı bir sırada ve CHP'nin son kongresinde tekeli medya tarafından alkışlanan bir platform ortaya koyduğu bir dönemin ardından oluyor.

Düzenin hesapları ve reformist solun beklentileri

Niye kendilerini bu kadar kolay düzene teslim ediyorlar, diyeceksiniz. Bunun nedenlerini anlatmaya çalıştım. Ama bu öyle görüldüğü gibi çok kaba bir teslimiyet de değil. Gerisindeki hesap oradan kendine yeni bir politika alanı açmaktır. Reformist-parlamentarist bir akım bu. Politikanın asıl olarak parlamentoda yapılabileceğine inanıyor. Mücadele, sokaklar, yığınlar, kitle hareketi, bunlar sosyal-reformist akımlara göre değil. Çok değişik yollarla, kitle örgütlerinin tepesi, parlamento platformu vb. yollarla politika yaparlar. Seçimler yaklaşıyor. Bunların kendilerince muhakkak ki hesapları, taktikleri var. "CHP bizden yararlanır, ama biz de ondan yararlarız" hesabıyla buna özel bir eğilim duyuyorlardır. Eğer beklenen sonuçlara varırsa, böylece burjuvazi, onun yönetim odakları, böyle bir operasyonla aslında çok büyük bir iş başarmış olurlar. Zira toplumsal muhalefeti belirgin bir biçimde bölüp, orada önemli mevzileri elinde tutan bazı akımları kendilerine yedeklemiş oluyorlar. Genel planda bunun böyle bir sonucu var. Bunun bir parçası olarak, devrimci hareketi de iyice yalnızlaştırmış oluyorlar. Devrimci hareketin fiilen kendi yedeğine alacağı bazı güçleri, tersinden onlar kendi yedeklerine almış oluyorlar.

Ve nihayet böylece Kürt hareketi yalnız bırakılıyor, ki Kürt hareketine karşı mücadele devlet için temel önemde bir sorun.

Eğer bu operasyon başarı ile sonuçlanırsa, ÖDP şahsında önemli bir sosyal-reformist akımın İP ve CHP ile blok oluşturarak ilerici yurtsever hareketten kopması, Kürt hareketine de vurulmuş önemli bir darbe olacaktır.

Böylece, bu olayın önemli bazı sonuçları olduğunu görüyoruz. 28 Şubat sayesinde sendikaların nasıl MGK çizgisine alındığını, hemen o zemin üzerinden bu işin nasıl ESK'ya bağlandığını biliyoruz. DİSK, ESK'yla kafeslendi, oraya bağlandı. Türk-İş zaten her zaman o kafesin içindeydi. İP 28 Şubat'la birlikte kendi istediği zeminin doğduğunu gördü. Çok zorlanmadan, tersine bu işin gönüllüsü olarak düzen solu haline geldi. Artık generallere akıl hocalığı yapıyor. Şimdi de ÖDP gibi akımlar CHP üzerinden bir ittifak platformuna çekiliyor ve bu ÖDP'nin etkin olduğu bütün mevzilerin CHP ile paylaşılması noktasına varıyor.

Ben EMEP'in de ilerde bu sürecin çok dışında kalacağını zannetmiyorum. Kuşkusuz EMEP bugün için biraz daha mesafeli davranıyor. Ama nasıl bir atmosfer yaratılacağına bağlı olarak, kendi dışındaki dinamikler bu konuda gönlünde yatana açığa vurmasını kolaylaştırırsa, ilerde böyle bir sürecin içerisine pekala girer. Eğer HADEP'le anlamlı bir ittifak oluşturamazsa, böyle bir sürecin içerisine girer. HADEP şu veya bu nedenle CHP'nin eksenini oluşturduğu bir ittifakta yerini bir biçimde bulursa, EMEP'e haydi haydi yol görünmüş olur. EMEP'in şimdi biraz daha dikkatli, biraz daha ihtiyatlı olduğunu, MGK'nin 28 Şubat'la açtığı zemine karşı belli bir hassasiyet ortaya koyduğunu biliyoruz. Ama öte yandan, onun kendi "demokratikleşme" açılımını tam da bu dönemde, üstelik TÜSİAD'ın demagogjik açılımının hemen ardından yaptığını da biliyoruz. Bu hareketin çelişkili durumunu görmek gerekiyor.

Yaklaşan parlamento seçimlerinin sosyal-reformist akımların bu eğilimlerini güçlendirdiğini, onları bu konuda iştahlandırdığını söyledim. Bunlar yoz reformist akımlar oldukları ölçü-

de çıkarıcı, kariyerist ve pragmatiktirler. Parlamento'ya girmek onlar için önemli bir sorundur. Bu aynı zamanda bir siyasal çıkar, kariyer mücadelesidir.

CHP açısından soruna daha dar baktığımızda, olayın şöyle yönleri var. CHP, DYP ile hükümet döneminden beri yurtsever ve devrimci kitle nezdinde bir kirli savaş partisidir. Bir İMF partisidir, bir 5 Nisan Kararları partisidir. Özelleştirmeye karşı bir tavrı yok, İMF politikalarına karşı hiçbir tavrı yok. Avrupa emperyalizmiyle entegrasyona karşı bir tavrı yok (tersine, Baykal Gümrük Birliği antlaşmasını dışişleri bakanı olarak kotarmış olmakla övünüyor). Dış yayılcı siyasetin bir parçası, olağanüstü hal uygulamalarının bir parçası. Kürdistan'da yürütülmekte olan kirli savaşın hala da aktif ve gönüllü destekleyicisi... Böyle bir partinin imajını biraz düzeltmesi gerekiyor. Reformist solculuğuna tam da buradan bakmak gerekir. Zira kendi çözümünü verebileceği bir destek kadar, onun sol imajını düzeltilecek başka herhangi bir etkili gelişme düşünülemez. İkincisi, bu güçler belki oy tabanı bakımından önemli güçler değil. Ama CHP'nin kendi solu CHP'ye göre enerjik bir kesimdir. Biz bunlara yalın, küçük-burjuva, sosyal-reformist diyebiliriz, ama CHP'ye göre onlar dinamizmi olan güçlerdir. Bir seçim ittifakının gerçekleşmesi durumunda bunlar CHP için seçimlerde gerçekten önemli bir pratik çalışma kapasitesi oluşturacaktır. CHP'nin seçim vesilesiyle her halükarda bir parça gündeme getireceği sosyal demagojiye inandırıcılık da kazandıracaktır. Her parti sosyal demagojiyi biraz yapar. Bugün Cindoruk'un partisi bile memur maaş zammı vb. üzerinden bunu yapmak ihtiyacı duyabiliyor.

“Siyaset Belgesi”ne ilişkin iki nokta ekleyebilirim. Dinsel gericiliği dizginlemek ihtiyacı beraberinde solun biraz güçlenmesine göz yumma ihtiyacını getiriyor. Dinsel gericiliğin düzen solu ile dengelenmesi ihtiyacını getiriyor. Resmi düzen solu bunu kendi gücü ile başaramıyor, ama kendi solundan bir destek alırsa, böylece o arzu edilen güçlenmeye bir parça ulaşabile-

ceğini de düşünüyor. İşin böyle bir yanı da var. Birkaç on yıldır devrimci toplumsal muhalefet dinsel gericilikle dengelenmeye ve dizginlenmeye çalışılıyordu. Şimdi dengesi çok iyi tutularak bir parça "ılımlı sol"un güçlenmesine göz yumulmak isteniyor. Siz generallerin DSP ve CHP gibi partiler halen niye güçlenmiyorlar diye hayıflandıklarına, yakındıklarına da inanabilirsiniz. Nasıl ki hala RP birinci parti olmaktan çıkmadı diye yakınbiliyorlar ise, sosyal-demokrat partilerin beceriksizliğine de hayıflanıyorlardır. Çünkü bu dönemdeki politik yönelim bunu gerektiriyor. Dinsel gericiliğe karşı operasyonun arzu edilen sonuçlara varması ve düzenin o çerçevede dengesinin sağlanabilmesi için, kitlelerin biraz da sol demagojilerle dizginlenmesi bugün için bir ihtiyaç.

Düzenin sosyal-reformist akımlar üzerinden bu operasyonu belli bir başarı sağlasa bile bunun bazı yan sonuçları da olacaktır. Böyle bir ilişkinin resmi düzen soluna bir itibar kazandıracağını söylüyoruz. Ama tersinden de bu, sosyal-reformist akımlara epeyce itibar kaybettirecektir. Onları halihazırda tuttukları kitleler nezdinde bir parça yıpratacaktır. İkincisi, ÖDP belirgin bir biçimde heterojen, içinde farklı eğilimler taşıyan, Kürt sorununda hassasiyetler barındıran bir partidir. İP ve CHP eksenine tabi olmanın yaratacağı iç gerilimler, iç çatlaklar, belki bölünmeler muhtemeldir. Uygun bir vesilenin ortaya çıkması kaydıyla bölünmeye yatkın bir yapısı var. Hatta bazıları, bu parti hala nasıl bütünlüğünü koruyabiliyor diye bugünden şaşkınlık da gösterebiliyorlar.

EMEP ise görünürde homojen bir partidir. Ama EMEP'ten güç koparıp alan bir hareket olarak biz çok iyi biliyoruz ki, onun bünyesinde de çok ciddi çelişkiler, huzursuzluklar ve arayışlar var. Özellikle geriye dönük daha belirgin yeni adımların ortaya çıkması durumunda, yeni gelişmelerin, yeni kopmaların ortaya çıkacağını da biliyoruz. Son günlerde yayınlanan ve EMEP'e egemen çizgiyi açıkça reformist olarak nitel-

yen broşür (söz konusu broşür Haziran '98'de yayımlandı -Red) bunun somut bir kanıtı. CHP ile bir ittifak girişimi EMEP bünyesinde çok ciddi karışıklıklara yol açar, bu çok kesin. Bu nedenle kısa dönemde beklenebilir bir gelişme değil bu.

Soldan sağa doğru yer değiştirmeler...

Tuna: '80 sonrası burjuva partilerin tek programlı hale gelmelerinin demagojik muhalefet ortamını ortadan kaldırdığını, saldırıların emekçilere karşı tek politika olarak uygulandığını, böyle bir programda birleşmiş olmak üzerinden düzen partilerinin işlevsizleştiğini öteden beri söylüyoruz. Sosyal-demokrasinin bunun içerisinde, '80 öncesinden farklı olarak, belirgin bir sosyal demagojiyi bile kullanmadığını, kullanamadığını da biliyoruz.

Sosyal-demokrasinin solundaki sosyal-reformist akımlara gelince, onlara daha genel planda bakmamız gereken yönler olduğunu düşünüyorum. Düne kadar bunların nesnel olarak ilerici bir muhalefet yaptığını, bugün ise yeni gelişmelerle doğrudan resmi düzen soluna, dolayısıyla düzenin yedeğine kaydıklarını tespit ediyoruz. Öte yandan, devrimci akımların güç birliğine dayanan devrimci odaklaşmanın da bugün bir şansı olmadığını söylüyorsak, artık bir sınıfın temsilcisi, politik bir parti olarak hareket edeceğimize göre, bunların karşısına bizzat biz bir taraf olarak çıkabilmeliyiz. Sosyal-reformizmin programatik olarak eleştirisinin yanında, sadece bugünkü güncellik değil de sürekliliği olan bir tarzda, varsa içerisindeki parçalanmaları politik planda destekleyen, bunun içlerinde bir tartışmaya dönmesine yönelik bir çaba da göstermemiz gerekiyor. Bizim kitlenin hareketi içerisindeki politik örgütsel etkimizin sınırları kuşkusuz hala da son derece dardır. Ama herşeye rağmen tek gerçekçi ve aslında mecbur olduğumuz tutum budur.

Sosyal-reformist akımların çok parçalı yapısının resmi düzen solu ile aranan açık ya da utangaç ittifak arayışını zora

sokan yanları var. Bu, bir kere bir nesnelliği tanımlamak açısından önemli. Homojen örgütsel yapısıyla EMEP'in bu alanda sorunu daha az görünse de, o bugün hala resmi düzen soluyla kendi arasına belli bir sınır çizmeye çalışıyor. Kendi politik hedefleri çerçevesinde CHP'yi de kullanacağını iddia eden bir taktiği, belli rahatsızlıklar yaratsa da, tabanına kabul ettirme şansı yine de var. Ama, özelleştirmeyi savunan bir CHP'yle, ya da Kürt sorununda inkarcılığı savunan bir İP ile, HADEP, EMEP ve ÖDP'yi biraraya getirmek çok zor. "Emek-barış-özgürlük" bloku gibi demokratik bir platformda birileri emeği, birileri barışı öne çıkarıyorlardı. Bülent Tanla'nın açıklamasından hemen sonra, İşçi Partisi basın açıklaması yapıyor ve "biz tamam da ÖDP nasıl olur" diyebiliyor. Çünkü, ÖDP "mandacı sol" onlar için. HADEP'i tecrit etmeyi hedefleyen ve Kürt sorunu konusunda ÖDP'yi içine alan bir tutum, SİP'i, EMEP'i aynı ölçüde kolay yedekleyebilir mi? Bu önemli bir sorun. Düzenin seçimler vasıtasıyla ÖDP gibi amorf, parlamentarizme daha yakın, sokaktan ve örgütlülüğünden daha uzak bir yapıyı kolay yedekleyebileceği, Dev-Yolcuların sosyal-şovenizme daha yakın tutumu üzerinden onu HADEP'ten koparabileceği düşünülebilir. Ama seçimlerin de ötesinde önemli olan, sosyal-reformizmin değişik kanallar üzerinden düzene bağlanmasıdır.

Solda üç ana reformist odak derken, bunların toplumda az çok farklı kategorilere oturduğunu söylüyoruz. İP '89'da işçi hareketi üzerinden politika yapmaya çalışıyordu. Çok özel bir tarzda işçi seçeneği gibi toplantılarla örgütlülüğünü bunun üzerine kurmaya çalışıyordu. İP şimdi artık bu platformda değil. Düne kadar sınıfı bir parça tutan bu sosyal-reformist parti, politik etkisine ve belli bir örgütsel yapısına rağmen, bugün işçi sınıfı hareketi içerisinde EMEP'in gerisinde kaldı. "Büyük politika" ve CHP ile ittifak çerçevesinde bir tutuma kaydı. EMEP ise çünkü İP'in yerini doldurdu. (...)

Sosyal-reformizme karşı asgari bir devrimci odaklaşma ya-

ratmanın, devrimci güçlerin birlik ihtiyacı karşısındaki ciddi-yetsizliklerinin ötesinde bir zorluk taşıdığını düşünüyorum. Devrimci akımlarla 1 Mayıs gibi bir hareketlilik ortamı üzerinden birlik yapma olanakları vardır. Ama bir seçim sürecinde politik bir karşı odak yaratmak çok daha zordur. Örneğin DHKP-C, politik temelde kendini varedemeyeceğini, varetmediği yerde de reformizmden ayrılamayacağını düşündüğü yerde, boykot taktiğine yöneliyor. Aslında bu bir bakıma bir apolitizm göstergesidir. Başka bazı grupların '95 yılındaki tercihini de böyle yorumlamak mümkün.

Öte yandan, devrimci-demokrat akımlar nasıl oluyor da sosyal-reformist akımların platformuna bu kadar kolayca düşebiliyorlar? Bu aynı zamanda, sosyal-reformist akımların özelleştirmeci CHP ile işbirliğine bu kadar kısa sürede nasıl hazır hale gelebildikleri sorusudur. Toplumda sol politizmin alanı daraldığı ölçüde, sağa kayan her akım solun potansiyelini daha da küçülten bir etki yapıyor. Birileri, bu küçülme ölçüsünde, boşaltılan platformu doldurma sürecini yaşıyor. CHP sosyal demagojiden vazgeçiyor, özelleştirmenin doğrudan savunusunu yapmaya başlıyor. Bu kez sosyal-reformizm onun alanını doldurmaya yöneliyor. Devrimci küçük-burjuva akımlar ise, sosyal-reformizmin artık Kürt hareketine mesafeli tutumu üzerinden, hiç değilse bugün asgari temelde onurlu bir barış, HADEP'e destek olmak, demokratik kurumlara karşı saldırılarda bir savunma çizgisini tutturmak üzerinden sağa doğru yol alıyor. Devrimci gelişme süreçleri zorlandığı veya bunun olanakları hissedilemediği ölçüde, yasal sol platformlara kayan ve alttan alta biriken devrimci patlama dinamiklerini göremediği ölçüde güvensizliğe düşen bir devrimci hareket gerçekliğiyle karşı karşıya kalıyoruz. Sürecin genel planda neden sağa kaydığını, buradaki yapısal öğeleri irdelleyip göstermemiz gerekiyor.

'95 seçimlerinde sadece tek bir alanda deneyimimiz var. Ama geldiğimiz yerde, sınıfın devrimci temsilcisi olarak, seçim-

lerden politik planda etkin bir biçimde yararlanmalıyız. Sağa kayanları olduğu gibi sola kayanları da politik planda etkileme imkanlarına yönelmeliyiz.

Bir karşı odak olabilmeliyiz

Sinan: Seçimlerde devrimci karşı alternatif olarak ne ileri süreceğiz? Kuşkusuz ki devrim alternatifiniz. Ama bunun ne ölçüde karşılık bulacağı konusunda bir zorluk alanı ortaya çıkıyor. Sosyal-reformizmin durumu belli, uzun uzun değerlendirmeler yapıldı. Devrimci demokrat güçlerin durumu da ortada. Gerçek anlamda devrimci güç birliği çerçevesinde bir odaklaşma yaratmak mümkün gözüküyor. Dolayısıyla yapılması gerekeni kendi gücümüze ve olanaklarımıza dayanarak yapacağız.

Sahip olduğumuz bir takım avantajlar üzerinden baktığımızda, yapabileceğimiz şeyler olduğunu düşünüyorum. Biz öteden beri bu avantajlara sahibiz. Örneğin, 28 Şubat'ın ardından yaptığımız değerlendirmeler bugün de bütün canlılığını koruyor. Bu bir saldırıydı ve bu saldırı sadece sosyal-reformizm değil, devrimci demokrasi cephesinde de gediklere yol açtı, büyük bir gerileme ortaya çıkardı. Çünkü bu saldırı salt devletin çıplak şiddeti biçiminde gelmiyordu. Aynı zamanda, sonuçları hala yaşanan politik bir cereyan ve ideolojik bir saldırıydı. Devrimci-demokrat akımların programları, politika zeminleri, sosyal-sınıfsal karakterleri, bu saldırıya dayanıklı değildi, buna direnemediler. Sosyal-reformistler ise zaten fazlasıyla açtılar. Uzun bir süredir liberalleşme süreci yaşayan sosyal-reformist akımların, bir kitle hareketliliği üzerinden güç toplamadıkları ölçüde, işaret ettiğimiz koflukları bugün daha belirgin görülmüyor. Bu dönemde ÖDP'sinden EMEP'ine "demokratik Türkiye" açılımları yapıldı. Sadece bununla da kalmadı. DHKP-C de "demokratik anayasa" ile daha geri bir mevziye kaydı.

SİP buna 28 Şubat yürüncesinde “gericiliğe karşı savaş” açarak eklendi...

İP bugün MGK'nin bütün politikalarını militanca savunan bir parti. Şimdi yeni sol güçler buna ekleniyor. “Milli Siyaset Belgesi”nde tanımlanan “ılımlı sol” alabildiğine ehlileştiriliyor. Bu aynı zamanda toplumun ileri kesimlerini düzenin politikalarına yedeklemek anlamına geliyor. Şeriat karşıtlığı üzerinden bir denge oluşturulmaya çalışıldığı bir yerde, en iyi yararlanılabilecek güçler bunlardır. Karşı bir dengeleyici kuvvet en iyi bunlar üzerinden yaratılabilir.

Devrimci demokrasinin ise buna karşı yapabileceği pek bir şey yoktur. Kürt ulusal hareketinde de devrimci harekette de tam bir gerileme sözkonusu. İşçi hareketi zaten sendika bürokratlarının boyunduruğu altında. Eskiden iyi kötü orta kademe sendika bürokratları üzerinden güdük de olsa bir muhalefet vardı, bugün o da yok. Politik dinamizmi olan bir taban hareketi olarak kamu çalışanları hareketi de, KESK yönetimindeki reformizm eliyle teslim alınmaya çalışılıyor. Bunda hayli de mesafe alınmış durumda.

Bütün bu olumsuz tabloya rağmen, bir karşı saldırı içerisinde olmamız gerekiyor. Bunu sadece maddi güçler üzerine düşünmemek gerekir. Biz bir kongre topluyoruz, parti olacağız. Düzene alternatif politik bir odak olacağız. Güçleri yaratan doğru perspektiftir, doğru politikadır. Bugün toplumun geniş kesimlerini sarsamayacağımız açık, ama toplumun tümüne seslenmek durumundayız. Elbette öncelikle onun ileri ögelerine, işçi hareketi içerisindeki, kamu çalışanları içerisindeki öncü unsurlara, potansiyellere, devrimci hareketin bünyesindeki diri güçlere politikalarımızı taşımamızdır. Bu güçleri bugün biraraya getiremiyoruz, ama politika o güçleri zamanla yaratacaktır.

Bir diğeri, ideolojik bir karşı saldırı içerisinde olmalıyız. Bugün İP gerçekten ideolojik bir saldırı yürütüyor. Gücünün ötesinde bir etki yaratıyor. Resmen kanal açıyor, dört tane

milletvekilini kendi yörüngesine alıyor, kemalist aydınları etkiliyor. DSP'li, CHP'li milletvekilleri onun tezlerini dile getiriyorlar.

Aynı şeyi kendi cephemizden yapabilmeliyiz. Karşı bir ideolojik saldırı içerisinde olmalı ve müdahale etmeliyiz. ÖDP'in içerisinde Kürt sorununa duyarlı kesimlere, EMEP'in tabanındaki arayışlara, 28 Şubat'ın rüzgarına yelken açan SİP'e ve İP'e karşı ciddi bir ideolojik mücadele yürütmeliyiz.

Düzenin sosyal-reformist solu tam olarak yedeklemesinin olumsuz etkileri

Temmuz: Sosyal-reformizmin politik konumundaki değişim üzerine söylediklerimiz, son süreçte yaşananlar bir yönüyle yeni. Düzenle devrim güçlerinin cepheden karşı karşıya geldiği yerlerde, sosyal-reformist akımlar zaten her zaman düzenin yedeği konumundalar. 1 Mayıs bu açıdan karakteristiktir. 28 Şubat'la başlayan süreçle beraber tekil noktalarda düzene yedeklenmenin süreklileşme eğilimi gösterdiğini görüyoruz. Seçimler bu süreci hızlandıracak ve ona yeni boyutlar kazandıracak.

Aslında bu değişimin en azından ÖDP şahsında bahar sürecinde hızlanarak kendisini göstermeye başladığını düşünüyorum. Devlet bahar sürecindeki kitle hareketine karşı bir tutum olarak sivil faşist terörü yeniden devreye soktu. 1 Mayıs günü bu saldırı dizginlerinden boşaldı. Akın Birdal'ın vurulması ile tepe noktasına ulaşan kapsamlı bir saldırıydı bu. Düzenin iktisadi-politik manevra olanaklarının daraldığı, bütün düzen partilerinin tek bir programda ortaklaştığı bir dönemde, bugün reformistlerin denetimindeki demokratik mevziler dahi rejim için tahammül edilmez oluyor. Zira bunlar ilerici muhalefetin elinde olan mevziler anlamına geliyor. Cumartesi Anneleri, yasal günlük basın, KESK'deki dinamikler vb. bugün ağırlıklı

olarak reformistlerin denetiminde olsa da, sıkışmışlığı ortamında düzeni fazlasıyla rahatsız ediyor.

Belli mevzilerin reformistlerin elinde olması rejim açısından herşeye rağmen bir güvence kuşkusuz. Ama kitle hareketinin seyrinin bir parça değişmeye başladığı yerde, bugünkü demokratik muhalefet düzeyinin yarın hızla devrimci bir dönüşümü yaşayabileceği gerçeği konusunda açık bir bilince sahip. Baharda kitle hareketine karşı gösterdiği karşı saldırı kendini önce Şemdin Sakık'ın sözde itirafları üzerinden koparılan gürültüde ifade etti. Şovenizm azdırılarak, toplumsal muhalefete yönelik ideolojik-politik saldırı fiili fiziki bir saldırı ile birleştirildi. Toplumsal muhalefeti geriletmek, sindirmek üzere harekete geçildi. ÖDP'nin pohpohlanması üzerinden izlenen havuç siyaseti o dönem sopayla tamamlandı.

Bu süreç geçilmesi gereken hizayı gösterme işlevi gördü. ÖDP protesto gösterisi düzenleyecekti, devlet izin vermedi, çok kolayından iptal ettiler. A. Birdal'ın vurulması sonrasındaki süreç boyunca yapılan açıklamalarda MGK'yı ayrı bir yere, mafya ve çeteleri ayrı bir yere koydular. Aslında bu MGK'nın ve Aydınlik'ın çizgisiydi. Daha o dönemde aldıkları tutumlardan, attıkları geri adımlardan, şu an KESK'de yaşanan sürecin izlerini görmek mümkün.

O dönemin çok temel bir ögesi azdırılan şovenizmdi. Ş. Sakık'ın itirafları kampanyası, Murat operasyonu vesilesi ile generallerin dağda savaştıkları propagandası, asker cenazeleri, gaziler için yapılan törenler vb. ile şovenist bir kampanya örgütlenmeye çalışıldı. Ve bu, işin esasında, Kürdistan'a değil, cephe gerisine, metropollere dönük bir kampanyaydı. Bunun ÖDP'yi çok açık bir biçimde yaladığı sonraki süreçte görüldü. ÖDP burdan kendisi için gerekli mesajı aldı. SİP şahsında zaten öteden beri buna uygun bir yönelim vardı. SİP KESK'te ÖDP'nin tuttuğu yer gibi bir yer tutsaydı, bugün SİP'in konununun da ne olduğunu çok daha net görürdük.

Düzenin, iktisadi ve siyasi saldırılarına karşı düzen içi sınırlarda, reformistlerin önderliğinde dahi bir kitle hareketine tahammülü yok. Bunu baştan boğmak, mücadele sahnesine hiç çıkarmamak üzerine hareket ediyor. Kitle hareketinde dipten bir şeyler gelirse, muhakkak ki bunu idare etmek için bunun tepesinde birşeyler yapmanız gerekir, mecbur kalırsınız. Ama bunun dışında, ne kitlelerin iktisadi-sosyal istemleri için bir şeyleri kurcalayıp düzen içi sınırlar içinde de olsa bunun harekete geçirilmesine, ne de çizilen “laik demokratik cumhuriyetçilik” çerçevesi dışına çıkılmasına ve Kürt sorununda kısa vadede farklı yönelimlere düzenin tahammülü var.

Seçim süreci bu gelişmelere yeni boyutlar katacaktır. Yerel KESK kongrelerine bakıldığında, belirgin bir şovenist saldırı var. ÖDP'nin buna bir biçimde ortak olması, salt yönetimlere seçilme hesabının ötesinde bir önem taşıyor. “Yurtseverler ile ortak bir liste çıkarmayız” diye tutum alınıyor. Eğitim-Sen bülteninde Kürtçe yazıların çıkıp çıkmaması sorun oluyor. Oysa tüzüğüne dönüp bakıyorsunuz, anadilde eğitim hakkı var.

Sosyal-reformizmin düzene yedeklenmesi, devrimci hareketin bir politik kuvvet olamadığı koşullarda, tehlikeli bir gelişmedir. Kitle hareketi yükselir, reformistleri kenara atar, bu başka bir şeydir. Ya da siz politik-ideolojik mücadeleyle birilerini ayrıştırır, bir yere iterseniz, bu da başka bir şeydir. Ama bugün düzenin kendi cephesinden teslim alması, bunun üzerinden ellerindeki mevzileri kötürüm etmesi, tahribatı büyük olacak bir gelişmedir. Kitle hareketinde bir gelişmeyle karşılaşamazsa, devrimci hareketin saflarında tasfiyeciliği, moral bozukluğunu, dağınıklığı derinleştirecek bir gelişmedir.

Önümüzdeki sürecin iki temel halkası üzerinde durmak istiyorum. Birincisi, Kürt ulusal sorunu ile ilgili. Düzen, en azından kısa dönemde, bu sorunla ilgili kendince bir tutum aldı. Bu muhtemelen HADEP'in seçimlerde dışta bırakılması biçiminde olacak. Azdırmaya çalıştığı şovenizm ilc, HADEP'in

PKK'den ayrılarak düzene yedeklenmesi biçiminde bir politikadan ziyade, tecrit edilmesi hedefi var. Sosyal-reformistlerin de aynı tutuma çekilmesi hedefleniyor. Düzenin bu tutumu bir dönem sonra, "siyasi çözüm" çerçevesinde değişebilir. Düzen Kürt hareketini yedeklemek ve düzen içi bir çözüme yönelmek istese, Kürt hareketinin buna fazlasıyla açık olduğunu bugün Yalçın Küçük'ün ve Abdullah Öcalan'ın açıklamaları fazlasıyla göstermektedir. "Modemleşmeci, ilerlemeci" Genelkurmay'dan "siyasi çözüm" umabileceklerini birçok kez ifade ettiler. Biz, hem Kürt ulusal hareketinin düzenden beklentilerine, hem de bu aynı dönemde devrimci hareketle güç birliği girişimlerine vurmaliyiz. Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkı ve daha ötesi düzenin krizine devrimci bir çıkış ekseninde bir işbirliğini devrimci harekete dayatmak ve uzlaşmacı/teslimiyetçi konumları bundan da hareketle iyice açığa çıkarmak durumundayız. Seçimleri bunun için bir fırsat olarak ayrıca değerlendirmeliyiz. Devrimci güç birliği büyük ihtimalle gerçekleşemeyecektir. Ama bu bize BDGP'nin ya tutarsız ve samimiyetsiz bir girişim olduğunu, ya da PKK'nin "siyasi çözüm" platformuna yedeklenmek anlamına geldiğini pratik olarak gösterme imkanı verecektir.

İkinci bir temel politik sorun ise, MGK'nın topluma giydirmeye çalıştığı elbisedir. Laiklik bir tarafta, şeriat öte tarafta, politika yapılacaksa bu ekseninde yapılacak, diyor generaller. Biz bu eksenin parçalama politikası, iddiası ve gücü ortaya koymak durumundayız. Bu doğal olarak düzenin iktisadi ve politik saldırı programını eksen alan karşı bir platformla olur. Gerçek taraflar o değil de şu diyen bir platformla... Bunun üzerinden bir taktik kuvvet ortaya koyabilmek sorunudur bu.

EMEP'e gelince, EMEP de bu süreçlerden bağımsız değil. Hem aynı basınca muhatap, hem kendi iç çelişkileri onu fazlasıyla zorluyor. Düzenin çizdiği sınırların ötesinde kendi-

sine politika alanı olmadığını en azından yönetici kademesi iyi biliyor. Ama ÖDP'den farklı olarak, kendi iç çelişkileri çok daha yoğun bir yönüyle. ÖDP benzeri bir tutumun kendisini politik olarak bitirebileceğini biliyor. ÖDP buna eskiden beri taraftardı, ÖDP kendisine yaşam hakkı tanınırsa gidip CHP içinde kanat olarak da çalışır, çok da böyle bir dert yok onun için. Ama EMEP için mesele böyle değil. Seçim kararıyla aynı dönemde yapılan bir panelde, EMEP'ten temsilcinin yaptığı bir açıklama var: "Hiç kimseyle taktik bir işbirliğine kapalı değiliz. Emekçilerin iradesinin parlamentoya yansımalarıdır bizim esas kaygımız" diyen, aslında bunun üzerinden CHP ile ittifaka kendi ölçülerine uygun koşullarda kapalı olmadıklarını ifade eden bir tutum alınıyor. Ama bunun onlar açısından tahrip edici ve dağıtıcı olmaması için de "seçim çerçevesinde parlamentoya temsilcisini göndermek için yaptık bunu, ötesinde bir anlamı yok" denilmesi lazım. Hele HADEP'in dışarıda bırakıldığı durumda, bu daha da fazla sıkıntı yaratacaktır. ÖDP'den farklı bir tutum almanın getireceklerinin de farkındalar. Buna güç yetireceklerini düşünürlerse bir parça bağımsız davranmayı deneyebilirler.

Bu nedenle EMEP'in düzene yedeklenmesinin halkalarından biri olarak küçük-burjuva milliyetçi temellere dayalı bir özelleştirme karşıtlığı, ulusal bağımsızlık, "ulusal ekonomi" çizgisinin özel bir önemi var. Aydınlik'ın çizgisine yedekleneceği temel halkalardan biri bu. EMEP'le taktik politik planda ayrışmanın temel noktalarından bir tanesinin burada olduğunu düşünüyorum.

SİP'e gelince, reformist akımlar içinde toplumsal-sınıfsal karşılığı olan gerçek bir reformist odak olduğunu düşünmüyorum. Öğrenci gençliği, onun daha ziyade orta sınıftan gelen kesimlerini tutan bir akım. ÖDP ya da EMEP ile kıyaslanacak, onlarla aynı çerçevede değerlendirilecek bir akım değil.

Devrimci güç birliği arayışı bugün için sonuçsuz kalacak bir çabadır

Nadir: Düzen solu üzerinden sosyal-reformist akımların girdikleri yeni yönelişin siyasal sonuçları az-çok bellidir. Bugün reformist siyasal akımların devrimci akımlarla kıyaslandığında kitle örgütlerinde önemli mevzileri, toplumsal muhalefetin önemli bir kesimini etkileri altında tutuyor olmalarının yarattığı, yaratacağı sonuçlar bellidir. Bu açıdan da bu gelişme, yalnızca ÖDP'nin ya da benzeri partilerin düzen soluna/CHP'ye yedeklenmesi sorunu değil, aslında toplumsal muhalefetin düzene, daha önemlisi Genelkurmay çizgisine yedeklenmesi gibi tehlikeli bir sonuç çıkarıyor ortaya. Elbette bunu önemsememiz gerekiyor.

Sorunun bu yanından değil, ama yoldaşın sorup da ortada bıraktığı sorudan hareketle devam etmek istiyorum. Karşı bir alternatif ortaya koyabilmek ve bu tehlikeli gidişi durdurabilmek, elbette ki öncelikle bir politik güç sorunudur. Politika gerçekten güçle yapılabilir. Türkiye'nin tablosu bugün açık. Karşıt bir politikaya kuvvet oluşturabilecek bir potansiyel güç birikimi var. Ama bu birikim son derece dağınık, atomize edilmiş ve halihazırda ortak bir noktada buluşabilme imkanlarından yoksun. Dahası devrimci temeller üzerinde bu doğrultudaki çabalar da son derece zayıf.

Mevcut gidişata ve düzenin toplam saldırılarına karşı devrimci mücadele cephesi örebilmek ve bunu geliştirebilmek, herşeyden önce gerçekten somut muhataplarının olmasına bağlıdır. Bunların kimler olabileceği üzerinden baktığımızda da durum biraz iç karartıcıdır. Bir tarafta reformist siyasal akımların etkileyip düzene yamamaya çalıştıkları çeşitli kesimler var. Bir tarafta artık yaşayabilmenin tek çaresi olarak Kürt hareketine yedeklenmeyi gören devrimci-demokrat bir takım akımlar var. Geriye DHKP-C kalıyor. DHKP-C'nin de özellikle son bir, bir-

buçuk yıldır içine girdiği yönelim bellidir. Bunu yalnızca reformist potansiyel taşıyan politik yönelimler üzcrinden söylemiyorum. Yanısıra devrimci kesimlerle kendi arasına ısrarla bir sınır çizgisi çekmeye çalışan bir çaba içerisinde. Bugün devrimci örgütlerle biraraya gelmek gibi bir kaygısı yok, bundan özel bir tarzda uzakta duruyor. Dolayısıyla bu açıdan onu herhangi bir güçbirliğine zorlamanın kısa vadede bir sonuç vereceği yok.

Bugün için güçleri birleştirmek çabasının çok fazla bir pratik karşılığı olduğunu sanmıyorum. Son birkaç yılın deneyimleri bunu gösteriyor. En son Birleşik Devrimci Güçler Platformu'nun kendisi de ortada. Kuruluşu iki ayı buldu, yaptıkları göstermelik panellerden ibaret.

Öncelikle tabanda birliği sağlamaya yönelmeliyiz. Eğer mevcut gücümüzü etkili bir tarzda kullanmayı başarabilirsek, az-çok politik yetkinlik sergilersek, tabanda birleştirici olabiliriz. Bunu politik bir basınçla tamamlayan bir performans ortaya koyabilirsek, sürecin önünü bu biçimde de açabiliriz. Bu muhakkak ki, biraz daha zorlu bir iştir, biraz daha zaman gerektirir. Ama ötekinden daha işlevsel ve etkilidir. 1 Mayıs platformları sınırlı bir dönemin bir çabasıydı, belli bakımlardan bir ilk deneyimdi. Ama bir ilk deneyimin yarattığı siyasal etki hayli anlamlıydı. Bizim bu tarzı zorlamamız gerekiyor. Bu temel üzerinde ileri çıkabilecek ya da birleşilebilecek her türlü güçle birleşebiliriz. Düzen ve devrim ikilemi çerçevesi içinde hiçbir taviz veremeyiz, ama bu temel esasa oturmak üzere her türlü esnekliği gösterebiliriz. Buradan zorlarsak, reformist siyasal hareketlerin etkiledikleri, atalet içinde tuttıkları güçleri etkileyebilir, harekete geçirebilir ve böyle bir mücadeleye kazanabiliriz.

Kısa vadede ideolojik-siyasal saldırılarla, eleştiriyle reformist siyasal akımları açmaza alabiliriz. Yürüteceğimiz faaliyetin ve yayın üzerinden yönelteceğimiz sistematik eleştiri ve teşhir çabalarının, bir kirli savaş partisiyle ittifak ve işbirliği arayan-

ları tabanda bir hayli zorlayacağı ve varsa ayrışmayı derinleştirceğini düşünüyorum. EMEP böyle bir işbirliği ve ittifaka kolay kolay giremeyecektir. Bu sürece fazlasıyla yatkın olmakla birlikte, son bir yıldır yaratılan basınç, bir grup devrimcinin kopması ve bizim yoğun ideolojik basıncımız, EMEP’i bir parça açmaza almış durumda. İkincisi de, CHP gibi bir TÜSİAD partisi, EMEP’in emekçi kesimlerin talepleri diye formüle ettiği bir platforma çok kolay kendini açmaz. Belki seçim vesilesiyle bu konuda bir parça esnemeye gidebilir.

Bugün kitle hareketi karşısında geriye çekici bir rol üstlenen partileri açmaza almak ve bunu derinleştirmek devrimci bir gelişmedir. Bu açıdan, önümüzdeki süreçte yayınlarımızda, bugüne kadar EMEP’e karşı sürdürdüğümüz faaliyetin bütün reformist partileri, grupları, düzenle uzlaşma arayan yurtseverleri de kapsayacak tarzda genişlemesi gerekiyor. Pratikte de kendi bağımsız çalışmamızla tabanda birliği sağlamaya yönelmeliyiz.

Bugün düzen kendi sınırları içinde bir kitlesel eylemliliğe bile katlanamıyor

Temmuz: Düzenin dinsel gericiliğe karşı farklı bir kanal, sol bir kanal yaratma ihtiyacı üzerine bir şeyler söylemek istiyorum. Düzenin böyle bir ihtiyacı var, bu nesnel bir ihtiyaçtır. Bir yere bastırıyorsanız, bunun akacağı başka bir yer açmak zorundasınız.

Düzenin iktisadi ve siyasi düzeyde fazlasıyla sıkışmış olduğu, bunun sonucu olarak politik planda bir dizi yeni adım attığı, MGK’nin bütün burjuva siyasal yaşamı kendi tekeline ve denetimine aldığı bir evrede, sosyal-reformist akımların kitle mücadelesini düzen içi dar bir çerçevede, kitlelerin iktisadi-demokratik talepleri çerçevesinde dahi bir parça kurcalamasının, bunun önünü açan bir tutum içine girmesinin, düzen açısından kaldırabilir olmadığını düşünüyorum. CHP zaten sosyal dema-

gojiye, hele mücadele isteğini kurcalayan tutumlara hiç girişmiyor. Bu çerçevede sosyal-reformizmin de bu tarzda bir davranışı düzen için kaldırılabilir, hazmedilebilir değil. KESK'te yaşanan süreç esasta bunu anlatıyor.

Kitle hareketinin ritminde ve tablosunda bugünkünden temelde farklı bir değişiklik olmadıkça da, düzenin tercihleri esasta böyle kalır diye düşünüyorum. Temelli bir farklılaşma, bir değişiklik iki türlü olabilir: Ya kendiliğinden kitle hareketinde farklı bir gelişme yaşanır, kendiliğinden hareket militan bir biçim ve tempo kazanır. Ya da süreç içerisinde sancılı da olsa, devrimci önderlik sorunu dediğimiz sorun bir parça bir yerlerden başlayarak çözülmeye başlar. Bu tarz gelişmeler karşısında ise sosyal-reformist akımlar farklı bir tutuma kaymak zorundadır.

Bugünün Türkiye'sinde kitle hareketinin tablosunu, dipte derin bir hoşnutsuzluk olmakla birlikte, bunun kendi gücü ve dinamizmiyle henüz kendini ortaya koyamaması olarak anlıyorsak, düzen içi sınırlarda da olsa hakkını koparıp almaya çalışan bir mücadele çizgisi düzen için katlanılabilir bir durum değil. Zira böyle bir çabanın, önderliği kimin tarafından yapılırsa yapılsın, kitle hareketindeki bugünkü zorlanmayı bir parça değiştirebileceğini ve bunun değiştiği yerde ise devrimci olanla reformist olanın, düzen içi olanla düzen dışı olanın böyle bir hareketin içinde çok fazla içiçe, birbirine dönüşebilir halde bulunacağını düşünüyorum. Düzen esasta bütün konumlanışıyla bunu boğmaya, önüne geçmeye çalışıyor. Söz planında belli sınırlar içerisinde sosyal demagojiye izin verse de, ötesine tahammülünün olmadığını yaşanan olaylar gösteriyor.

Cezmi: Sosyal-reformizmin hem politikasıyla hem pratiğiyle gitgide daha fazla iğdiş edilebildiği durumda, düzen neden belli bir süre bununla idare etmeye çalışsın ki? Düzen, iğdiş edilmiş pratiğiyle ve politikasıyla terbiye edilmiş bir solun önünü açmaya pekala ihtiyaç duyabilir.

İğdiş edilmiş bir sol nedir? Pratikte kitle hareketinin önünü açan değil, tersine onu oyalayan ve böylece işlevsizleştiren bir konum ve tutumdur. Bu bugüne değin KESK önderliğinin yaptığını daha da bilinçli ve hesaplı bir şekilde yapmaktır. Politikada sol adına, ilerencilik adına, aslında kitle hareketini düzene yedeklemeye çalışmaktır iğdiş etmek. Kitle eyleminin içeriğini boşaltmaktır.

Temmuz: Bugün dipte hoşnutsuzluk şeklinde, potansiyel olarak varolup da bir hareketliliğe dönüşmemiş olanın içeriğini boşaltmak mümkün değil. Bugün EMEP'in çizgisi dahi, bir parça sonuç üretmeye başladığı yerde sorunlu hale gelebiliyor. Düzen için tahammül edilmesi zor bir yön taşıyor. Hem teslim almak, terbiye etmek için, hem de ordaki hareketliliği kırmak için. Çünkü bir hareketlilik bir yerden başladığı zaman toplumda farklı bir hava gelişebilir. Toplumda farklı bir kanalı esas açacak olan da budur. O zaman bunun başında reformistler mi var, başkası mı var, bundan bağımsız olarak, düzen için her halükarda tehlikeli bir gelişmedir bu. Böyle bir gelişmenin sonuçları ne olur, düzen hiçbir şekilde bunu bilemiyor. Çünkü Türkiye'nin çelişkileri, biriken patlama öğeleri, bu duruma imkan vermiyor.

Cezmi: Zaten bu yönde evrilmeye başladığını gördüğü noktada, o zaman daha doğrudan bir darbe süreci vb. gündeme gelebilir. Bizim politik görevlerimiz açısından ve tartışmanın genel çerçevesi içinde, bu bugün için çok belirleyici bir şey değil.

Ceren: Düzenin reformizme alan açma ihtiyacı var, diyoruz. Sosyal-reformizme dönük havuç ve sopa siyaseti, Temmuz yoldaşın sürekli vurguladığı bir nokta. Ama bence bunu fazla abartmamak gerekiyor. Düzen için aslında sosyal demagojinin kullanılması bugün için bir ihtiyaç. Biriken tepki ve hoşnutsuzluklar karşısında bir ihtiyaç olduğu ölçüde, bu alan açılıyor ve orada terbiye edilmiş bir sola hareket etme izni

zaten belli sınırlarda verilecektir.

Temmuz: Kitle hareketi, işçi-emekçi hareketi kendisi söke söke belli mevzileri aldığı ölçüde, bunun tepesine birilerini oturtmak için izin vermek başka bir şeydir. Aslında sopa sadece reformizme sallanmış olmuyor. Cumartesi Anneleri'ne vb.'ine yöneldiği zaman, böylece bir dizi demokratik mevziye de yönelmiş oluyor. İHD bugün reformistlerin elinde olabilir, ama Kürt sorunu üzerinden oynadığı ilerici rol, şovenizmi bir parça dengelemesi düzen için tahammül edilmez bir şey olabiliyor.

Sosyal demagoji ile kitlelerin mücadelecilik eylemliliğine sahip çıkmak iki ayrı şey

Tuna: Yoldaşın söylediğinin şöyle bir tarafı var. Düzen, solu devrimcilikten reformizme, reformizmi ise kendi içinde de soldan sağa çekmek için, reformizme alan açıyor. Bu bir şey. Ama kitlelerle bir parça kesiştiği, kitleleri düzen içi de olsa mücadeleye çektiği yerde, bunların sosyal-reformist olmasının bir önemi yok. Çünkü hareketliliğin geliştiği yerde ilk aşılacak olanlar da onlar olacaklardır. Bu ciddi bir olasılık, baskın bir eğilimdir. Bu açıdan düzen orada onlara vurmamak zorunda. Bu, sosyal-reformizme karşı bir tutum değil aslında. Kitle hareketi dinamiğinin ilk kıpırtılarına devletin saldırması oluyor.

Bir İller İdaresi Yasası var, Beyazıt Meydanı'nı eylemlere yasaklayan genelge var, ama ortada bunları zorlayan çok özel bir şey de yok. Sonuçta, düzen kendi cephesinden bakınca, henüz kendisini bugünkü sınırlarda tehdit etmeyen, ama patlama dinamiklerinin kitle hareketinin tabanından gelişebileceğini gözetken, onu daha geri plana doğru itmeye çalışan yönelim içerisinde. Yasasını böyle yapıyor, örgütlenmesini böyle kuruyor. Bizim zaten reformizme yönelttiğimiz bir temel eleştiri "sokak"tan vazgeçmeye bu kadar kolay razı olmasıdır. Bu yeni bir şey de değil. Düzen sosyal-reformizme hep alan açıyor da, bunlar

EMEP gibi bir partinin kapatılması için sokağa çıktıkları ilk yerde de ciddi bir şekilde devlet terörü ile karşı karşıya kalıyorlar. Bundan hemen ders-de çıkarıyorlar.

Yoldaşın söylediği aslında sosyal-reformizmin bir tehlike olması değil. Düzen sosyal-reformistlere vurmak zorunda kalıyor, zira her türlü kıpırdanışa vurmak onun temel bir politikası. Böyle söylemekle hiç de sosyal-reformizmi değişik bir yere koymuş olmuyoruz. Ama yoldaşın söylediği noktayı gözden kaçırmak, bugün Türkiye’de kitle hareketliliği içerisindeki potansiyel dinamikleri ve olanakları gözden kaçırmaya nesnel bir zemindir. Reformizmin tam da insanlara “sokakta değil de panelde iş yapılır, ancak buradan güç alınır, ancak haklarınızı burdan alırsınız” dediği çizgiye, barışçılığı özel bir tarzda kurgulayan çizgisine de nesnel zemindir.

Cihan: Politikası ve pratiğiyle terbiye edilmiş, iğdiş edilmiş akımlarsa bunlar, sosyal demagojiyi kullanmasına göz yumulabilir, diyor Cezmi yoldaş. Söylediği şeyi çok yabana atmamak gerekiyor. Sınırlı hak ve istemleri doğrultusunda da olsa kitleleri eyleme çekme, mücadeleye çekme çabasını bugün için istemiyor düzen, bu çok açık. Bu konuda bir tartışma yok. Bu zaten kendi çapında ilerici bir halk hareketi, kitle hareketi geliştirme çabasıdır. Bu, sosyal-reformistlerin bugüne kadar, özellikle EMEP şahsında, yapmak istediği şeydir. Ama düzenin de fazla imkan tanımamaya çalıştığı bir durumdur bu.

Ama özellikle bir seçim döneminde hoşnutsuz kitleleri politik denetim altına almak gerekiyor. Hangi seçenek üzerinden? Kuşkusuz bir politik kimlik, örneğin CHP eksenini ve parlamento/seçimler seçeneği üzerinden. Bu, kitleleri aldatmanın ve oyalamanın olanağına dönüşüyor. Seçimler dönemi, kitlelerin kim bizim sorunlarımıza nasıl yaklaşıyor diye baktığı bir dönemdir. Böyle bir döneme, geçtik sosyal-demokrat partileri, bazı burjuva partilerinin bile, sosyal demagojiyi kullanabilecekleri bir dönem olarak bakabilmek durumundayız. Bu nedir? Yığın-

ların sorunlarının ikiyüzlüce, kaba ve sahtekarca istismarıdır. Zaten burada yığınlar ne mücadeleye, ne sokağa çağırılıyor. Yalnızca oylarını demagojiyi yapan bir partiye vermeye çağırılıyor. Özellikle bir seçim dönemine girdiğimiz bir evrede, sosyal demagojinin bu açıdan büyük bir ikiyüzlülükle kullanılabileceğini gözönünde bulundurmak durumundayız. Bu bizim pratik görevlerimiz açısından önem taşıyor.

Ama sermayenin yığınlara yönelik iktisadi, siyasal, sosyal saldırılarının süreklileştiği genel bir siyasal yaşamı düşünün. Herhangi bir burjuva partisi kalkıp bu saldırılar karşısında yığınları duyarlılığa, mücadeleye, kendi belli mevzilerini ve haklarını korumaya hiçbir biçimde çağırıyor. Bunlar iki ayrı şey. Bunu hiçbir zaman yapmadılar, yapmıyorlar. Yığınların kendileri hareketlendikleri bir dönemde yığınların duygularına bir parça tercüman olmaya çalışarak bu hareketliliğin önünü tutmaya, onu dizginlemeye, onu yasallık sınırları içerisinde davranmaya çağırıyorlar. Bir barikat olarak önlerine çıkmaya çalışıyorlar. Sizin uyarılarınız bu çerçevede bir anlam taşıyor. Ama sosyal demagojiyi kullanmaksa, bunların seçimlerde sosyal demagojiyi ihtiyaç duydukları her durumda sınırsızca kullanacaklarından kuşku duymamak gerekiyor. Zaten bunlar kitleleri neyle kendilerini desteklemeye çağıracaklardır ki? Bir kurultay yapılıyor, platform saptıyor. Aslında kurultayda saptığı platformla sermaye önünde bir sınavdan geçiyor, ona güven vermeye çalışıyor. Dikkat edin, o kurultaylar hiç kitlelere yönelik değildir. Hep medyaya yöneliktir, medya üzerinden sermayeye yöneliktir. Biz işte bu platformla hükümet olmaya talibiz demeye getiren bir zemindir kongre ve kurultaylar. Ama bunlar seçim bildirgeleri hazırlayacaklardır, biliyorsunuz o bildirgelerinde işsizliğe, yoksulluğa, hayat pahalılığına ve ağır yaşam koşullarına, hatta Ecevit'in yaptığı gibi affa da, ya da SHP'nin yapacağı gibi Kürt oylarını kafeslemek için bir Güneydoğu raporuna da şu veya bu şekilde yer vereceklerdir.

Bu iki şey ayrılırsa, bu tartışma yerli yerine oturur, sorunun anlaşılmasında bir güçlük kalmaz.

(...)

Sosyal demagojiyi kullanmazlar ya da kullanmıyorlar gibi daha kategorik bir belirleme yapmayalım, bu akıldışı olur. Özellikle seçimler döneminde böyle bir genellemenin, bu kadar genel bir ifadenin, yapılacak şeyi gözden kaçırmaya yol açacağını, siyasal bakımdan sakıncalı olacağını bilelim. Sosyal-demagojiyi MHP bile kullanabiliyor, Büyük Birlik Partisi bile etkin bir biçimde kullanıyor. Tabii ki CHP biraz daha koyusunu kullanılabilecektir. Ne de olsa sol olmak iddiasındaki bir parti. Aslında seçim dönemlerinde Baykal bunu iyi de yapıyor. Baykal tarafından devletin çeteleşmesi ve Susurluk da gündeme getirilecektir, zamlar ve işsizlik de. Özelleştirmeye karşı çıkmaları da, işçinin sokağa atılmamasını, kayıplarını, mağduriyetinin bir biçimde karşılanması gerektiğini de gündeme getireceklerdir. Kürdistan'a gidip, burada ölen asker de, dağda ölen de bizim evladımız, diyecektir. Nitekim bu geçtiğimiz günlerde bizzat Baykal tarafından Kürdistan'da söylendi de.

Fakat eyleme, mücadeleye çağırmak, kitleleri buna kışkırtmak -bu apayrı bir şey. Bu ikisini birbiriyle karıştırmamak koşuluyla, sizin altını çizmeye çalıştığınız noktalarda görüş ayrılığı olduğunu zannetmiyorum. Kitle eyleminden düzen ve düzen partileri öcü gibi korkuyorlar. Sosyal-reformist partiler ise kendi geçmiş geleneklerinin de etkisiyle kitlelerin mücadelelerini belli sınırlar içerisinde, "belli meşru sınırlar içerisinde" desteklemeye çalışıyorlar. Ama düzen de onlara dersini veriyor o noktada, bu duruma zaten müdahale ediyor. Hem dizginlemeye çalışıyor, hem de buna eğilimli partilere iyi gözle yaklaşmadığını belli ediyor. Bu da bir terbiye yöntemi oluyor. Bu daha farklı bir durum.

Yığınların hoşnutsuzluğuna bir dereceye kadar tercüman olmak, bu görüntü ile ortaya çıkmak, burjuva politikasının

abc'sidir. Demirel gelir, '91 seçimleri öncesinde demokrasiyi, şeffaf karakolu getireceğiz, Kürt realitesini tanıyacağız, der ve buradan desteğini alır. Desteğini aldıktan sonra da, Türkiye ucu gidip devletteki çetçleşmeye varan bir kirli savaş dönemi yaşar. İki ayrı şeyi birbirinden ayıralım diyorum. Çünkü seçim platformunun oluştuğu dönemlerde sosyal demagojiyi istisnasız burjuva partilerinin tümü kullanır. Burjuva sol partiler bazı sol öğeler de kullanırlar. Sosyal demagojiyi en dar anlamında kullanırsak; yığınların istemlerini, işsizlik, hoşnutsuzluk, gelir düzeyi düşüklüğü vb. bunları bütün burjuva partileri kullanırlar. Burjuva sol partiler bir de kendilerine özgü bazı argümanları kullanırlar. Bu ama demokratikleşme istemi olur, ama sol konumlarıyla kendilerine biçilen misyon çerçevesinde Kürt sorununa ilişkin bir şeyler söylemek biçiminde olur.

(...)

Devrimci politika yapabilmek için herşeyden önce sağlam bir teorik temele, açık ve net bir programatik çerçeveye ve bunun bir parçası olarak, devrimci bir stratejik çizgiye sahip olabilmek gerekir. Elbette politika bunlarsız da yapılır. Ama bu dar ve kısır, gelecek perspektifinden yoksun, günübirlik, kendiliğindenci ve dar pratikçi bir politika olur...

Devrimci politika yapmanın temel koşulu, herşeyden önce, devrimci bir teorik temele ve programa, bu çerçevede devrimci bir stratejik çizgiye sahip olabilmektir. Çünkü devrimci politika ve taktikler, bu stratejik hedefe ulaşabilmek içindir. Ama, eğer genelde bir programınız ve stratejik çizginiz varsa, ve doğal olarak pratikte ona hayat vermek istiyorsanız, bu durumda politika yapmasını başarmak durumundasınız. Genel doğrularınızı kitlelere gündelik mücadele içerisinde kavratılabilmek, onları kendi stratejik hedef ve amaçlarınıza politika yaparak kazanmak, onların bilinç ve örgütlenmelerini aynı stratejik hedef çerçevesinde başarıyla geliştirmek, hoşnutsuzluk ve hareketliliklerini daha ileri noktalara yine başarıyla yönlendirebilmek durumundasınız.

Bu ise doğru ve isabetli devrimci taktiklerle, başarılı bir politika üretme pratiğiyle sağlanabilir ancak. Politika yapmadığınız ölçüde, taktik çizgi üretip bunu hayata geçiremediğiniz ölçüde, belirlediğiniz genel programatik hedefler, saptadığınız genel stratejik çizgi, kağıt üzerinde kalmaya mahkumdur. Güç, politika yapılarak kazanılır. Devrimci politika ise, ancak bir stratejik perspektif içerisinde yapılabilir. Ama devrimci bir stratejik çizgiyi adım adım hayata geçirebilmek de, ancak doğru devrimci taktikler ile, ancak pratik politika üretmekle ve o politikayı başarıyla uygulamakla olanaklı olabilir.

ISBN 975-7271-30-6

Fiyat: 5.000.000 TL (KDV dahil)